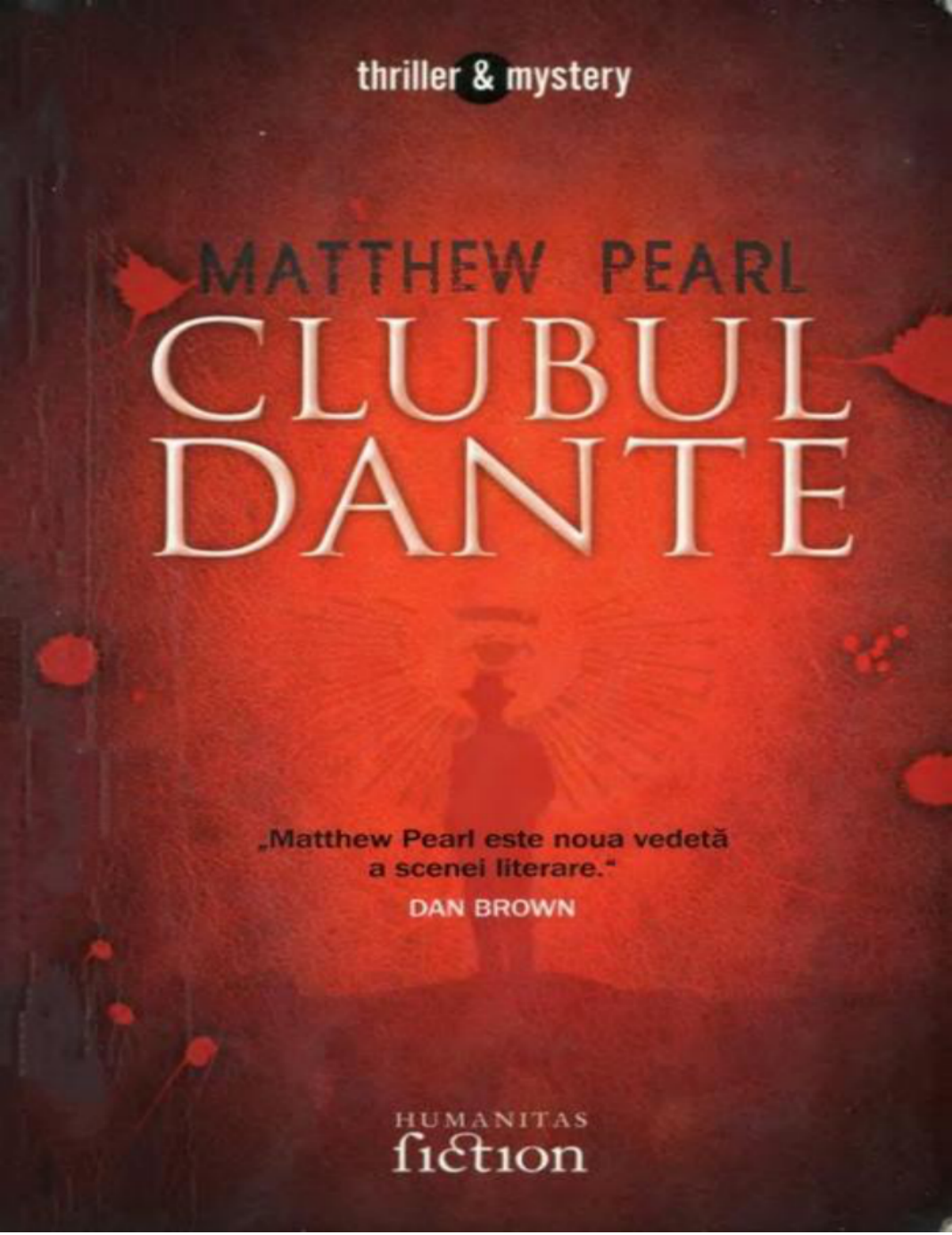
thriller & mystery

MATTHEW PEARL

CLUBUL DANTE

„Matthew Pearl este noua vedetă
a scenei literare."

DAN BROWN

HUMANITAS
fiction

MATTHEW PEARL a studiat literatura engleză şi americană la Harvard şi a absolvit *summa cum laude* în 1997. Trei ani mai târziu a obţinut şi o diplomă în drept la Yale. Dacă la Harvard a scris o lucrare ştiinţifică despre Dante Alighieri, la Yale a transformat-o într-un roman. Avea doar 24 de ani când a semnat contractul cu o mare editură americană. Thrillerul *Clubul Dante (The Dante Club,* 2003) a devenit – practic peste noapte – un mare succes în Statele Unite, apoi a fost tradus în peste treizeci de limbi şi publicat în patruzeci de ţări. Pearl a îngrijit o nouă ediţie a *Infernului* (în traducerea lui Henry Wadsworth Longfellow – personaj principal în *Clubul Dante),* iar Dante Society of America i-a acordat prestigiosul Dante Prize. În 2006 i-a apărut al doilea roman, *The Poe Shadow,* şi el bestseller internaţional.

MATTHEW PEARL
CLUBUL DANTE
Traducere şi note de ALINA CÂRÂC
HUMANITAS
Fiction

Profesorului meu, Lino, şi învăţătorului meu, Ian

CUPRINS

Prefaţă de C. Lewis Watkins

CÂNTUL I

CÂNTUL II

CÂNTUL III

Notă istorică

ÎN ATENŢIA CITITORULUI
Prefaţă de C. Lewis Watkins
Profesor Baker-Valerio de civilizaţie şi literatură italiană şi de oratorie retorică

Pittsfield Daily Reporter, „însemnări ale comunităţii”, 15 septembrie 1989

UN BĂIAT DIN LEXINGTON ŞI SPAIMA DE INSECTE DECLANŞEAZĂ NOI CERCETĂRI

Marţi după-amiază, echipele de căutare l-au găsit într-o zonă greu accesibilă din Munţii Catamount pe Kenneth Stanton, în vârstă de 10 ani, din Lexington. Elevul de clasa a cincea a fost internat la Centrul Medical din Berkshire cu inflamaţii puternice şi o stare generală proastă cauzate de larvele unor insecte, la început neidentificate,

prezente în rănile sale.

Entomologul K.L. Landsman, de la Muzeul Institutului Harve-Bay din Boston, a declarat că specimenele de muşte prelevate ulterior de la faţa locului sunt necunoscute în Massachusetts. Şi mai straniu, a spus Landsman, insectele şi larvele lor par a aparţine unei specii despre care entomologii au crezut că a dispărut acum cincizeci de ani. *Cochliomyia hominivorax,* cunoscută ca „viermele-şurub" sau „musca din Lumea Nouă", a fost descrisă prima dată de un doctor francez, în 1859, pe o insulă sud-americană. Spre sfârşitul secolului al XIX-lea, răspândirea acestei specii periculoase atinsese proporţii catastrofale, provocând moartea a sute de mii de animale în emisfera vestică şi, potrivit unor relatări, chiar victime omeneşti. În anii '50, un program de anvergură pus în practică în Statele Unite a condus la eradicarea cu succes a speciei prin introducerea în populaţia muscidă a unor masculi sterilizaţi cu raze gama, anulându-se astfel funcţia de reproducere a femelelor.

Cazul lui Kenneth Stanton a contribuit, se pare, la efectuarea unui studiu ştiinţific aprofundat al insectelor respective. „Deşi eradicarea lor a fost o iniţiativă publică înţeleaptă", a comentat Landsman, „mai putem afla încă multe într-un mediu controlat, cu ajutorul tehnologiilor noi de observaţie." Cu privire la „norocul" său taxonomic, Stanton a ţinut să precizeze: „Profesorul meu de ştiinţe naturale zicea că sunt formidabil!"

O să vă întrebaţi, revăzând pagina de titlu a acestui volum, ce legătură are articolul de mai sus cu Dante. Veţi vedea curând că are, şi încă o legătură înspăimântătoare. Pentru că sunt o autoritate recunoscută în domeniul receptării în America a *Divinei Comedii* a lui Dante, Random House m-a contactat vara trecută şi m-a rugat să scriu, în schimbul obişnuitei remuneraţii modeste, câteva cuvinte despre carte.

Textul domnului Pearl are la bază povestea adevărată a apariţiei lui Dante în cultura americană. În 1867, poetul H.W. Longfellow a terminat prima traducere americană a *Divinei Comedii,* poemul revoluţionar al lui Dante despre lumea de apoi. La ora actuală există mai multe tălmăciri ale poeziei italianului în engleză decât în oricare altă limbă, iar în Statele Unite apare un număr considerabil mai mare de traduceri din Dante decât în alte ţări. Societatea Dante din America, cu sediul la Cambridge, Massachusetts, se laudă a fi cea mai veche organizaţie dedicată studiului şi promovării lui Dante care a funcţionat fără întrerupere. După cum a remarcat T.S. Eliot, Dante şi Shakespeare îşi împart între ei laurii în lumea modernă, iar partea care-i revine poetului italian creşte în fiecare an. Cu toate acestea, înainte de apariţia lucrării lui Longfellow, în Statele Unite doar câţiva

inşi auziseră de Dante. În America nu se vorbea italiană şi această limbă era predată în foarte puţine locuri. Americanii nu călătoreau în străinătate, iar numărul imigranţilor italieni încă era foarte mic.

Folosindu-mi fără rabat spiritul critic, am avut impresia că, dincolo de aceste elemente esenţiale, evenimentele extraordinare pe care le narează romanul ţin mai degrabă de anecdotică decât de istorie. Cercetând însă baza de date Lexis-Nexis pentru a-mi confirma supoziţia, am descoperit articolul surprinzător din *Pittsfield Daily Reporter,* redat mai sus. L-am contactat pe doctorul Landsman de la Institutul Harve-Bay pentru a obţine informaţii detaliate despre întâmplarea de acum paisprezece ani.

În timpul unei excursii la pescuit, în Berkshires, Kenneth Stanton a început să hoinărească de unul singur şi a găsit mai multe animale moarte înşirate pe o cărare practic nefolosită: mai întâi un raton, apoi o vulpe, iar mai departe un urs negru. Băiatul a povestit ulterior familiei sale că scena îngrozitoare parcă îl hipnotizase. Şi-a pierdut echilibrul şi a căzut pe stânci. Leşinat şi cu glezna fracturată, Kenneth a fost atacat imediat de un roi de muşte oribile. Cinci zile mai târziu, copilul de 10 ani a decedat subit, cuprins de convulsii. La autopsie s-au găsit în trupul lui douăsprezece larve de *Cochliomya hominivorax,* una dintre speciile cele mai periculoase de insecte, despre care se credea că dispăruse cu cincizeci de ani în urmă.

Specia de muşte resuscitată, care dovedise anterior o capacitate extraordinară de adaptare la cele mai diferite climate, a ajuns între timp în Orientul Mijlociu – după toate aparenţele prin intermediul transportului maritim – şi, chiar în timp ce scriu aceste rânduri, decimează animalele şi provoacă daune economice majore în Iranul de nord. De curând, pe baza datelor ştiinţifice publicate anul trecut în *Abstracts of Entomology,* s-a emis ipoteza că evoluţia anomală a acestor muscide îşi are originea în nord-estul Americii, în jurul anului 1865.

La întrebarea cum a început totul nu există un răspuns limpede decât – încep să cred şi eu, cu inima strânsă – în detaliile *Clubului Dante.* Opt dintre cei paisprezece asistenţi din subordinea mea au primit drept temă de studiu în acest semestru, timp de peste cinci săptămâni, manuscrisul lui Matthew Pearl. Ei au analizat şi catalogat rând cu rând argumentele filologice şi istoriografice, remarcând cu interes că erorile minore din carte ţin doar de orgoliul literar al autorului. Pe de altă parte, în fiecare zi apar noi dovezi care susţin veridicitatea evenimentelor triste sau fericite prin care au trecut Longfellow şi prietenii săi în anul celei de-a şase suta aniversări a lui Dante. Am renunţat la onorariu, deoarece am scris nu o prefaţă, ci un avertisment. Moartea lui Kenneth Stanton deschide calea revenirii lui Dante în lumea noastră şi reînvie secrete care încă nu au fost descifrate. Despre acestea vreau să te avertizez, cititorule. Dacă vei

continua să dai paginile, ţine minte că vorbele pot răni până la sânge.

Profesor C. Lewis Watkins Cambridge, Massachusetts

CÂNTUL I

I

John Kurtz, şeful poliţiei din Boston, se strecură cu greu printre cele două cameriste. De o parte, irlandeza care descoperise cadavrul intona, jalnic şi indistinct, rugăciuni de nerecunoscut (deoarece erau catolice) şi de neînţeles (fiind murmurate confuz) ce-i ridicau părul de la ceafă lui Kurtz; de partea cealaltă, nepoata acesteia, rămasă fără glas de disperare. Salonul etala un vast sortiment de scaune şi canapele, însă femeile se înghesuiseră lângă oaspete. Trebui să se concentreze ca să nu-şi verse ceaiul, căci divanul învelit în stofă aspră vibra considerabil din cauza tensiunii nervoase acumulate de cele două femei.

Ca şef al poliţiei, Kurtz se lovise de multe omoruri. Nu atât de multe, însă, încât să devină ceva obişnuit – de obicei unul pe an, sau două, adesea Bostonul trecând printr-o perioadă de douăsprezece luni fără vreo crimă demnă de remarcat. Cum puţinele victime erau de origine modestă, nu fusese nevoit să se ocupe şi de consolarea lor. Oricum, el nu avea răbdare când venea vorba de emoţii, prin urmare nu era deloc omul potrivit pentru aşa ceva. Adjunctul şefului de poliţie, Edward Savage, care ocazional scria poezii, s-ar fi descurcat poate mai bine.

Asta – *asta* fiind singurul cuvânt pe care comandantul Kurtz accepta să-l lege de oribila situaţie ce avea să schimbe viaţa unui oraş – nu era doar o crimă. Aveau de-a face cu uciderea unui „brahman” al Bostonului, membru al foarte elevatei caste Noua Anglie, personaj şcolit la Harvard şi botezat întru doctrina unitariană. În plus, decedatul nu era un simplu decedat, ci ocupase postul suprem la Curtea de Justiţie din Massachusetts. Iar „asta” nu însemna numai uciderea unui om, ceea ce criminalii fac uneori aproape cu milă, ci completa lui anihilare.

Femeia pe care o aşteptase în cel mai renumit salon de la Wide Oaks se suise, în Providence, în primul tren pe care reuşise să-l prindă după ce primise telegrama. Vagoanele de clasa întâi o purtaseră cu o încetineală iresponsabilă, dar acum călătoria aceea şi tot ce se petrecuse mai înainte păreau a se fi cufundat într-o uitare de nepătruns. Făcuse un pariu cu ea însăşi şi cu Dumnezeu: dacă preotul familiei nu era deja acolo când sosea ea acasă, conţinutul telegramei nu putea fi adevărat. Nu prea avea sens această prinsoare cam neclară, dar simţea nevoia să născocească ceva în care să creadă, ceva care s-o împiedice să se prăbuşească. Ednah Healey, oscilând la limita dintre groază şi acceptarea pierderii ireparabile, privea înaintea ei fără să vadă nimic. Intrând în salon, constată numai absenţa preotului, ceea

ce o făcu să simtă un zadarnic fior de triumf.

Kurtz, un bărbat robust, cam oacheş în spatele unei mustăţi stufoase, îşi dădu seama că şi el tremură. Îşi repetase replicile în trăsură, pe drumul spre Wide Oaks.

— Doamnă, suntem nespus de mâhniţi să vă aducem înapoi aici. Înţelegeţi că preşedintele Curţii Criminale, domnul Healey… Nu, trebuia să facă o introducere, îşi aminti el. Ne-am gândit că e mai bine să vă explicăm circumstanţele nefaste în propria dumneavoastră casă, unde vă simţiţi mai confortabil. I se păruse o idee generoasă.

— N-aveaţi cum să-l găsiţi pe preşedintele Healey, domnule comandant Kurtz, zise ea şi îi făcu semn să se aşeze. Îmi pare rău că aţi bătut drumul degeaba, dar e vorba, cu siguranţă, de o greşeală. Preşedintele a stat… stă în Beverly câteva zile, să lucreze în linişte, în timp ce eu şi cei doi fii ai noştri mergem în vizită la Providence. II aşteptăm înapoi abia mâine.

Kurtz nu-şi asumă răspunderea de a o contrazice.

— Doamnă, camerista dumneavoastră, spuse el arătând spre cea mai înaltă dintre cele două servitoare, i-a găsit trupul afară, lângă râu.

Nell Ranney, despre care venise vorba, fremăta toată din vina de a fi fost autoarea descoperirii. Nu observase că în cutele şorţului mai avea încă rămăşiţe de larve însângerate.

— Se pare că s-a întâmplat acum câteva zile. Mă tem că soţul dumneavoastră n-a mai plecat la ţară, afirmă Kurtz, făcându-şi probleme că fusese prea brutal.

La început Ednah Healey plânse încetişor, aşa cum jeleşte o femeie moartea unui animal îndrăgit – gânditoare şi stăpânită, dar fără mânie. Pana maroniu-măslinie ce i se înălţa din pălărie se mişca ritmic, cu demnă consecvenţă.

Nell se uită lung la doamna Healey, apoi spuse cu deosebită blândeţe:

— Ar trebui să reveniţi mai târziu, domnule comandant, dacă nu vă supăraţi.

John Kurtz era recunoscător că primise permisiunea de a pleca de la Wide Oaks. Porni cu solemnitatea potrivită spre noul său conductor, un poliţist tânăr şi chipeş ce tocmai lăsa treptele dubei de serviciu. Nu găsise niciun motiv să se grăbească, mai ales având în vedere ce se petrecea, cu siguranţă, la Secţia Centrală, între consilierii municipali îngroziţi şi primarul Lincoln. Acesta îl trăsese deja de urechi pentru că nu făcuse mai multe razii în „infernalele” case de jocuri şi de toleranţă, ca să dea satisfacţie ziarelor.

Un ţipăt oribil sfâşie aerul înainte ca el să fi ajuns prea departe. Se înălţă, stârnind un uşor ecou, prin cele douăsprezece coşuri ale casei. Kurtz se întoarse şi privi cu o detaşare nefirească cum Ednah Healey, cu pălăria zburându-i de pe cap şi părul fluturându-i în şuviţe

dezordonate, se repede pe treptele din faţă şi aruncă ceva alb, nedefinit, drept spre capul lui.

Comandantul îşi aminti mai târziu că clipise – părea singurul lucru pe care-l putea face pentru a preveni catastrofa. Se resemnase în faţa propriei lui neputinţe. Uciderea lui Artemus Prescott Healey îl desfiinţase deja. Nu moartea lui propriu-zisă. În Bostonul anului 1865, moartea era un vizitator extrem de frecvent: boli infantile, tuberculoză, febre neiertătoare fără nume, incendii de nestăvilit, întruniri de protest unde oamenii se călcau în picioare, femei stingându-se în chinurile facerii în număr atât de mare, încât parcă nu fuseseră nicicând menite pentru lumea asta şi – până acum şase luni – războiul, care transformase mii de flăcăi ai Bostonului în nume scrise pe cartonaşe tivite cu negru trimise familiilor îndoliate. Dar distrugerea meticuloasă şi fără noimă – elaborată şi lipsită de sens – a unei fiinţe omeneşti de către ceva necunoscut…

Kurtz fu smucit de haină atât de tare, încât se prăbuşi pe peluza moale, scăldată de soare. Vaza lansată de doamna Healey se sparse în mii de cioburi albastre şi galbene de trunchiul unui stejar (unul dintre cei despre care se spunea că ar fi dat numele moşiei). Poate că trebuia să-l fi trimis pe adjunctul său, Savage, să se ocupe de toată treaba asta, se gândi el.

Poliţistul Nicholas Rey, conductorul, îi eliberă braţul şi-l ajută să se ridice în picioare. La capătul aleii caii nechezară şi se traseră înapoi.

— Soţul meu a făcut tot ce-a ştiut el mai bine! Cu toţii am făcut! Nu meritam asta, orice vi s-ar spune, domnule comandant! Nu meritam nimic din toate astea! Am rămas singură-singurică acum!

Ednah Healey îşi înălţă braţele cu pumnii strânşi şi apoi spuse ceva ce-l uimi pe Kurtz:

— Ştiu cine, domnule comandant Kurtz! Ştiu cine a făcut-o! Ştiu!

Nell Ranney o cuprinse în braţele ei vânjoase pe femeia care urla şi încercă s-o liniştească şi s-o mângâie, cuibărind-o bine lângă ea, aşa cum procedase cu copiii Healey cu mulţi ani în urmă. Ednah Healey se apără însă cu unghiile, trase, împinse şi scuipă, obligându-l pe arătosul poliţist Rey să intervină.

Dar furia i se topi brusc şi proaspăta văduvă se ghemui, lipindu-se de cuprinzătoarea bluză neagră a cameristei, unde nu găsi nimic altceva decât un piept abundent.

Vechiul conac nu răsunase nicicând atât de trist a pustiu.

Ednah Healey plecase într-una din desele vizite la reşedinţa familiei sale, onorabilii Sullivan din Providence, iar soţul ei rămăsese acasă să se ocupe de un litigiu de proprietate izbucnit între două dintre cele mai mari bănci din Boston. Judecătorul îşi luase rămas-bun în maniera sa obişnuită, murmurând afectuos, iar odată doamna Healey dispărută

din raza lui vizuală, dăduse drumul, cu generozitate, servitorilor. Deşi nevastă-sa nu putea să se descurce fără slugi, pe el îl bucurau scurtele momente de autonomie. În plus, îi plăcea să bea din când în când un strop de vin de Xeres, iar servitorii ar fi raportat cu siguranţă stăpânei lor orice fel de abateri bahice, căci, dacă pe el îl plăceau, de ea se temeau până în măduva oaselor.

A doua zi trebuia să înceapă un sfârşit de săptămână liniştit la Beverly. Următoarea înfăţişare ce necesita prezenţa lui Healey era stabilită abia pentru miercuri, când el avea să plece cu trenul în oraş şi la tribunal.

Pentru judecătorul Healey nu conta, dar Nell Ranney, cameristă timp de mai bine de douăzeci de ani, de când foametea şi boala o alungaseră din Irlanda ei de baştină, ştia că un mediu ordonat este esenţial pentru un om important precum preşedintele Curţii. Aşa că Nell veni luni dimineaţa, şi tot atunci descoperi primii stropi de roşu închegat lângă debara şi alte urme lângă primele trepte ale scării. Îşi închipui că vreun animal rănit se aciuase în casă şi apoi îşi găsise drumul până afară.

După aceea văzu o muscă pe perdelele din salon. O izgoni pe fereastra deschisă, scoţând un plescăit ascuţit cu limba şi încununând acţiunea cu pămătuful de şters praful, pe care îl flutură viguros. Totuşi, musca reapăru în timp ce ea lustruia masa lungă de mahon. Se gândi că bucătăresele proaspăt angajate, fete de culoare, or fi lăsat din neglijenţă câteva firimituri pe jos. „Contrabandistele” – aşa le numea ea acum şi dintotdeauna pe femeile eliberate – nu dădeau doi bani pe curăţenie, numai pe aparenţe.

Lui Nell i se părea că insecta pufăie ca motorul unei locomotive. O ucise folosindu-se de o *North American Review* rulată. Specimenul strivit era cam de două ori cât o muscă obişnuită şi avea trei dungi negre pe corpul verde-albastru. *Şi ce moacă!* se gândi Nell Ranney. Căpăţâna creaturii l-ar fi făcut desigur pe judecătorul Healey să murmure admirativ înainte de a o zvârli la coşul de gunoi. Ochii bulbucaţi, de un portocaliu aprins, erau aproape cât jumătate din trup. Aveau o sclipire oranj, sau poate roşiatică. Şi ceva între cele două, galben şi negru laolaltă. Ba nu, *ruginiu:* ca lucirea focului.

Revenise în dimineaţa următoare pentru a face curat la etaj. Chiar când intra pe uşă, altă muscă trecu ca o săgeată pe lângă nasul ei. Scoasă din sărite, se înarmă cu o revistă groasă dintr-ale judecătorului şi urmări insecta până la scara principală. Nell folosea întotdeauna scara servitorilor, chiar şi când era singură în casă. Dar situaţia cerea reconsiderarea priorităţilor. Îşi scoase pantofii şi, abia atingând cu picioarele ei mari treptele calde acoperite cu un covor, încolţi musca în dormitorul lui Healey.

Ochii de foc ai insectei se holbară la ea, proeminenţi. Corpul i se

cabrase precum cel al unui cal gata de galop şi, doar o clipă, capul ei fusese aidoma unuia de om. Abia peste ani avea Nell Ranney să-şi recapete un pic din liniştea pierdută atunci, când ascultase bâzâitul monoton.

Se repezi înainte şi lovi cu revista geamul şi musca. În timpul atacului se împiedicase însă de ceva, aşa că se răsuci pe călcâiele goale şi se uită în jos, căutând obstacolul. Culese obiectul, la început fără să priceapă ce era. Un rând complet de dinţi omeneşti, din partea de sus a gurii.

Le dădu drumul imediat, dar rămase pe loc, aşteptând, ca şi când dinţii ar fi putut-o certa pentru lipsă de politeţe.

Erau dinţi falşi, migăliţi cu mână de artist de către un eminent dentist din New York numai şi numai pentru a îndeplini dorinţa judecătorului Healey de a fi mai prezentabil la tribunal. Se mândrea tare mult cu ei şi menţiona provenienţa lor tuturor celor dispuşi să-l asculte, neînţelegând că amorul propriu care justifica astfel de accesorii ar fi trebuit să-l împiedice să discute despre ele. Păreau cam prea strălucitori şi, fără îndoială, dacă te-ai fi uitat la ei ai fi văzut un soare de vară răsărind dintre buzele omului.

Cu coada ochiului, Nell observă o baltă de sânge gros, închegat, care se întinsese şi se uscase pe covor. Alături, un rând de haine împăturite cu grijă. Îmbrăcămintea aceea bărbătească îi era bine-cunoscută lui Nell Ranney, la fel de bine ca şorţul alb, bluza neagră şi fusta plisată pe care ea le purta atunci. Cususe mult la buzunare şi mâneci: judecătorul îşi comanda costume noi de la domnul Randridge, excepţionalul croitor de pe Strada Şcolii, doar dacă acest lucru se dovedea absolut necesar.

Alergând jos pentru a se încălţa, camerista remarcă abia atunci petele de sânge de pe balustradă şi altele, camuflate de covorul roşu şi gros care acoperea scările. Pe fereastra mare, ovală, a salonului, dincolo de grădina perfectă, unde curtea se lăsa în pantă spre crâng, pădure, câmpuri uscate de arşiţă şi, în cele din urmă, spre râul Charles, Nell văzu un roi de muşte de carne. Ieşi afară pentru a cerceta.

Insectele stăteau pe o grămadă de gunoi. Pe măsură ce se apropia, ochii începură să-i lăcrimeze din cauza mirosului înfiorător. Se opri să ia o roabă şi deodată îşi aminti de viţelul pe care băiatul de la grajd primise permisiunea să-l crească pe moşie. Dar asta fusese cu ani în urmă. Atât băiatul cât şi viţelul depăşiseră vârsta la care puteau fi ţinuţi la Wide Oaks şi părăsiseră moşia, care se întorsese la monotonia ei obişnuită.

Muştele făceau parte din soiul cel nou cu ochi de foc. Erau şi viespi galbene, care manifestau un interes morbid pentru mortăciunea care se afla dedesubt. Dar mai numeroase decât creaturile înaripate se

dovedeau hoardele de păstăi albe foşgăitoare – viermi lunguieţi ce se zvârcoleau pentru a ajunge la ceva, nu, nu doar se zvârcoleau, ci se răsuceau, sfredeleau, se scufundau, devorându-se în acelaşi timp unul pe celălalt, devorând… Dar ce sprijinea acea ridicătură oribilă, însufleţită parcă de mâzga albă care o acoperea? O parte a movilei părea un tufiş spinos cu rămurele castanii şi gălbui de…

Deasupra se înălţa un băţ scurt cu un steag zdrenţuit prins la capăt, alb pe ambele feţe. O briză ezitantă îl mişca uşor.

Nu putea să nu recunoască, în sinea ei, adevărul despre ceea ce era acolo, dar spaima o făcu să se roage să găsească doar viţelul băiatului de la grajd. Ca vrăjită, privirea ei descoperi goliciunea, spatele lat, uşor aplecat, terminându-se cu despicătura feselor ca neaua deasupra picioarelor disproporţionat de scurte, desfăcute larg, toate pline de larve târâtoare albicioase, în formă de bob de fasole. Un nor compact de muşte, sute, roia în jur parcă protector. La ceafă, capul era complet acoperit de viermi albi, mai degrabă de ordinul miilor decât al sutelor.

Nell lovi cu piciorul cuibul de viespi şi apoi îl încărcă pe judecător în roabă. Duse trupul gol ba aşa, ba târâş, pe pajişti, prin grădină, pe holuri, până în birou. După ce-l trânti pe un maldăr de hârtii oficiale, Nell trase capul judecătorului Healey în poală. Sute de larve îi căzură din nas, urechi şi gura flască. Începu să smulgă vietăţile lucitoare de pe partea din spate a capului. Biluţele viermuitoare erau umede şi fierbinţi. Apucă şi câteva muşte cu ochi de foc, care o urmaseră în casă, şi le zdrobi cu palma, le trase de aripi şi le dezmembră, aruncându-le apoi cât colo în cameră drept zadarnică răzbunare. Ce văzu şi auzi mai apoi o făcu să scoată un urlet suficient de sălbatic încât să răsune în toată Noua Anglie.

Doi băieţi de la grajdul de alături o găsiră pe Nell când încerca să iasă din birou pe brânci, târându-se pe coate şi mâini şi plângând în neştire.

— Ce e, Nellie, ce s-a întâmplat? Dumnezeule, doar nu eşti rănită?

Mai târziu, când îi mărturisise doamnei Healey că judecătorul Healey gemuse la urechea ei înainte de a-şi da ultima suflare, văduva alergase afară şi aruncase cu vaza după şeful politiei. Posibilitatea ca soţul ei să fi fost conştient – cât de puţin conştient – timp de patru zile i se păruse mai mult decât insuportabilă.

Se dovedi însă că doamna Healey avea o idee foarte vagă despre identitatea ucigaşului.

— Bostonul l-a ucis, îi spuse ea mai târziu, în aceeaşi zi, comandantului Kurtz, după ce se oprise din tremurat. Oraşul acesta oribil l-a mâncat de viu.

Insistase pe lângă Kurtz să vadă cadavrul. Le luase trei ceasuri asistenţilor legistului să smulgă larvele de un centimetru înşurubate în corp; micile guri ascuţite trebuiră desprinse una câte una. Carnea

sfârtecată se vedea pe toate porţiunile de piele care nu erau acoperite. Teribila umflătură de la ceafă părea să pulseze încă de viermi, chiar şi după ce fuseseră îndepărtaţi. Nările abia acum puteau fi distinse, iar subsuorile erau mâncate de tot. Fără dinţii falşi, faţa judecătorului se prăbuşise ca un acordeon spart. Cea mai umilitoare şi de compătimit nu era starea de degradare a trupului, nici chiar faptul că fusese invadat de larve şi asediat de muşte şi viespi, ci pur şi simplu nuditatea lui. Uneori, un cadavru apare întregii lumi, se spune, ca o paiaţă stridentă care atrage toate privirile. Judecătorul Healey avea un corp menit să nu fie văzut de nimeni altcineva decât de soţia lui.

În aerul răcoros şi stătut al sălii de la morgă, Ednah Healey văzu toate acestea şi înţelese instantaneu ce înseamnă să fii văduvă, ce gelozie păcătoasă stârnea în suflet singurătatea. Cu o mişcare bruscă, smulse de pe raft foarfecele ascuţit al legistului. Kurtz, amintindu-şi de vază, se dădu în spate şi nimeri peste legistul uimit, care înjură.

Ednah se întinse şi tăie cu blândeţe un smoc din părul rebel al judecătorului. Lăsându-se în genunchi, cu fustele imense învăluind parcă întreaga încăpere modestă, micuţa femeie se aplecă peste trupul rece, purpuriu, strângând într-o mână fin înmănuşată foarfecele, iar cu cealaltă mângâind locul de unde furase şuviţa de păr des şi aspru, ca de cal.

*

— N-am văzut niciodată un om mai curăţat de viermi, zise cu glas subţire Kurtz, în camera mortuară, după ce doi dintre oamenii săi plecară s-o însoţească pe Ednah acasă.

Barnicoat, legistul, avea un cap mic şi inform străpuns cu cruzime de nişte ochi de homar. Îşi îndesase nările până la refuz cu şomoioage de vată.

— Viermi, rânji Barnicoat. Culese unul dintre exemplarele albe ce căzuseră pe podea. Se zbătu un pic în palma lui cărnoasă înainte de a-l arunca în incinerator, unde pâlpâi, apoi plesni, dispărând într-un fuior de fum. De regulă, corpurile omeneşti nu sunt lăsate să putrezească pe câmp. Sigur, ceata înaripată pe care judecătorul Healey a atras-o se întâlneşte mai frecvent pe cadavre de oi sau capre abandonate în natură.

Numărul imens de larve ce se dezvoltaseră în trupul lui Healey în cele patru zile cât zăcuse în curte era cu adevărat uluitor, dar Barnicoat nu poseda suficiente cunoştinţe pentru a admite acest fapt. Legistul fusese numit din considerente politice, iar funcţia lui nu necesita experienţă medicală sau ştiinţifică, ci doar o anume toleranţă faţă de cadavre.

— Camerista care l-a dus în casă, explică Kurtz, a încercat să cureţe rana şi i s-a părut că a văzut… Mă minunez cum…

Barnicoat tuşi, dându-i de înţeles lui Kurtz că îl ascultă cu atenţie.

— L-a auzit pe judecătorul Healey gemând înainte de a muri, aşa pretinde, domnule Barnicoat.

— Da, ce să zic! Barnicoat râse amuzat. Larvele de muşte nu trăiesc decât pe ţesuturi moarte, domnule comandant. Iată de ce, explică el: femelele caută răni pe trupurile animalelor sau carne stricată ca să-şi depună ouăle. Dacă s-ar afla pe o fiinţă vie, inconştientă dintr-un motiv sau altul sau incapabilă să le alunge, larvele ar înghiţi numai ţesutul mort, ceea ce n-ar produce mari daune. Rana asta de la cap pare să se fi dublat sau chiar triplat faţă de circumferinţa iniţială, ceea ce înseamnă că ţesutul era cu adevărat mort, iar judecătorul părăsise lumea asta în momentul când insectele au început festinul.

— Aşadar lovitura de la cap, care a provocat rana, a fost cea care l-a omorât?

— Foarte probabil, domnule comandant, opină Barnicoat. Şi suficient de puternică pentru a-i scoate şi proteza din gură. Spuneţi că l-a găsit în curte?

Kurtz dădu din cap. Barnicoat presupunea că omorul nu fusese intenţionat. Un atac având drept scop crima ar fi constat în mai multe lovituri şi ar fi implicat un instrument care să garanteze succesul întreprinderii, de exemplu un pistol sau un topor.

— Ba chiar un pumnal. Nu, treaba pare mai degrabă o spargere obişnuită. Jigodia îi dă judecătorului una în cap, în dormitor, şi-l lasă lat, îl duce afară pentru a nu-i sta în cale, apoi cotrobăie prin casă după bunuri de preţ, fără să-i treacă prin minte că Healey este grav rănit, adăugă el aproape cu simpatie pentru hoţul care nu se orientase.

Kurtz îi aruncă o privire sumbră lui Barnicoat.

— Numai că nu s-a furat nimic din casă. Nici măcar un singur lucru. Judecătorul a fost dezbrăcat, apoi hainele i-au fost împăturite şi aşezate chiar lângă dulap. Observă că vocea îi scârţâie, ca şi când ar fi călcat cineva pe ea. Iar portofelul, lanţul de aur şi ceasul au fost lăsate grămadă lângă îmbrăcăminte!

— A fost dezbrăcat? Barnicoat se holbă la Kurtz, căscând larg ochii ca de homar. Şi nu s-a furat nimic?

— Nebunie curată, decretă comandantul de poliţie, faptul izbindu-l din nou, a treia sau a patra oară.

— Ia te uită! exclamă Barnicoat, privind în jur ca şi când ar fi dorit să comunice asta şi altora.

— Dumneavoastră şi ajutoarele dumneavoastră trebuie să păstraţi confidenţialitatea, din ordinul primarului. Ştiţi asta, nu, domnule Barnicoat? Nicio vorbă să nu transpire dincolo de pereţii ăştia!

— O, desigur, domnule comandant Kurtz. După care Barnicoat râse iute, iresponsabil, ca un copil. Hm, Healey al nostru era cam gras ca să fie trambalat de colo-colo. Cel puţin putem să fim siguri că nu a fost *vedova* îndoliată!

La Wide Oaks, Kurtz încercă toate modalităţile logice şi emoţionale ca să explice de ce avea nevoie de timp pentru a studia problema înainte ca publicul să afle ce se întâmplase. Ednah Healey păstră însă tăcerea, în vreme ce o slujnică îi aranja grijuliu cuverturile.

— Vedeţi… Dacă se face circ, dacă presa ne atacă furibund, aşa cum îi e obiceiul, ce mai putem descoperi?

Ochii femeii, de obicei neliniştiţi şi cercetători, încremeniseră într-o expresie de tristeţe. Chiar şi cameristele, care se temeau de privirea ei mustrătoare, deplângeau starea ei actuală la fel de mult ca şi dispariţia judecătorului Healey.

Kurtz se dădu înapoi, gata să renunţe. Doamna Healey îşi miji ochii când Nell Ranney intră în cameră cu ceaiul.

— Domnul Barnicoat, legistul, susţine că declaraţia cameristei dumneavoastră, cum că judecătorul ar mai fi fost în viaţă, este, din punct de vedere ştiinţific, ceva imposibil… O halucinaţie. Judecând după numărul larvelor, spune Barnicoat, judecătorul decedase deja.

Ednah Healey întoarse o privire întrebătoare spre Kurtz.

— Adevărul este, doamnă Healey, continuă bărbatul cu siguranţă reîmprospătată, că, prin natura lor, larvele muştelor nu se hrănesc decât cu *ţesuturi moarte,* înţelegeţi?

— Atunci n-a suferit cât timp a stat acolo? întrebă văduva Healey cu voce întretăiată.

Kurtz scutură din cap cu tărie. Înainte ca el să părăsească Wide Oaks, Ednah o chemă pe Nell Ranney şi îi interzise să mai repete vreodată partea aceea oribilă din povestea ei.

— Dar, doamnă Healey, ştiu sigur că… Nell tăcu, clătinând din cap.

— Nell Ranney! O să dai ascultare vorbelor mele!

Apoi, pentru a-l răsplăti cumva pe comandant, văduva acceptă să treacă sub tăcere circumstanţele morţii soţului ei.

— Dar trebuie să faceţi ceva, i se agăţă ea de mâneca hainei. Trebuie să-l găsiţi pe ucigaş.

— Doamnă Healey, o asigură Kurtz, departamentul va pune în mişcare tot ceea ce resursele şi situaţia prezentă…

— Nu. Mâna ei lividă îl apucă ferm de haină, ca şi cum era hotărâtă să rămână atârnată acolo, fără să se clintească, chiar dacă el ar fi părăsit camera. Nu, domnule comandant. Nu să puneţi în mişcare, ci să rezolvaţi, să găsiţi. Promiteţi-mi.

— Vă promit că o să-l găsim, doamnă Healey, zise Kurtz, căruia nu i se lăsase de ales. Nu intenţionase să mai adauge ceva, dar îndoiala care-i bubuia în piept îşi făcu auzită vocea. Cumva, adăugă el.

*

J.T. Fields, editorul poeţilor, stătea înghesuit pe scaunul de la fereastră din biroul de la New Corner, studiind cânturile pe care

Longfellow le selecţionase pentru seara respectivă, când un angajat stagiar îl întrerupse, anunţând un vizitator. Silueta subţire a lui Augustus Manning se materializă pe hol, închisă sever într-o redingotă. Navigă în birou, ca şi când habar n-avea cum ajunsese la cel de-al doilea etaj al proaspăt renovatei case din strada Tremont ce găzduia Ticknor, Fields & Co.

— Locul arată măreţ, domnule Fields, măreţ. Deşi pentru mine veţi fi mereu partenerul secundar, cuibărit în spatele perdelelor verzi de la Old Corner, ţinând predici micii dumneavoastră congregaţii de autori.

Fields, acum asociat principal şi cel mai de succes editor din America, zâmbi şi se fâţâi la birou, întinzând rapid piciorul spre cea de-a treia dintre cele patru pedale – A, B, C şi D – aşezate în ordine sub scaun. Într-o cameră îndepărtată din editură, un clopoţel marcat „C” scoase un sunet firav, făcând să tresară un mesager. Clopoţelul C însemna că editorul trebuia să fie întrerupt în douăzeci şi cinci de minute; clopoţelul B, în zece, clopoţelul A, în cinci. Editura Ticknor & Fields se bucura de exclusivitatea publicării textelor oficiale ale Universităţii Harvard, precum şi a pamfletelor, memoriilor şi istoriilor colegiilor aferente. Prin urmare, doctorului Augustus Manning, cel care ţinea baierele pungii instituţiei, i se acordă în această zi un mărinimos C.

Manning îşi scoase pălăria şi îşi trecu mâna peste prăpastia golaşă dintre valurile de păr înfoiat ce se prăvăleau de o parte şi de alta a capului.

— În calitate de trezorier al Corporaţiei Harvard[1], spuse el, trebuie să vă prezint o problemă potenţială ce ne-a fost adusă la cunoştinţă. Înţelegeţi, desigur, că o editură angajată de Universitatea Harvard nu poate avea decât o reputaţie impecabilă.

— Domnule doctor Manning, îndrăznesc să afirm că nu există edituri cu o reputaţie într-atât de impecabilă ca a noastră.

Manning îşi împleti degetele încovoiate şi suspină prelung, scârţâitor, sau tuşi – Fields nu-şi dăduse prea bine seama.

— Am auzit de o nouă traducere literară a domnului Longfellow pe care plănuiţi să o publicaţi, domnule Fields. Sigur că am apreciat anii de contribuţie la Colegiu

Ai domnului Longfellow, iar poemele sale sunt de primă mână, fără doar şi poate. Totuşi, ne-a ajuns la ureche ceva despre proiect, despre subiectul său, şi ne facem probleme că acest soi de elucubraţii…

Fields îşi luă un aer glacial, iar degetele lui Manning se desprinseră brusc. Cu vârful călcâiului, editorul apăsă cea de-a patra şi cea mai urgentă pedală.

— Ştiţi, stimate domnule doctor Manning, cât de mult apreciază societatea opera poeţilor mei. Longfellow, Lowell, Holmes. Triumviratul de nume îi reîntărise poziţia de forţă.

— Domnule Fields, chiar în numele *societăţii* vă vorbim. Autorii aceştia se ţin de fustele dumneavoastră. Sfătuiţi-i cum trebuie. Nu pomeniţi despre această întrunire şi la fel voi face şi eu. Ştiu că doriţi ca editura să fie respectată şi nu mă îndoiesc că veţi avea în vedere repercusiunile acestei publicări.

— Vă mulţumesc pentru asta, domnule doctor Manning, vorbi Fields în barba deasă, străduindu-se să nu-şi piardă diplomaţia pentru care era renumit. Am avut în vedere toate consecinţele şi chiar le aştept cu nerăbdare. Dacă nu doriţi să continuaţi publicaţiile universitare în curs de apariţie, vă voi înapoia cu dragă inimă plăcile, fără să cer un ban. Vă daţi seama, cred, că mă jigniţi dacă spuneţi în public ceva denigrator despre autorii mei… Aaa, domnul Osgood…

Omul său de bază, J. R. Osgood intră încet, iar Fields îi comandă un tur al noii incinte pentru beneficiul trezorierului.

— Nu e nevoie. Manning se ridică în picioare, iar cuvintele se prelinseră pe barba lui rigidă, patriciană, la fel de solidă ca şi secolul. Bănuiesc că vă aşteptaţi să petreceţi multe zile plăcute în acest loc, domnule Fields, continuă el, aruncând o privire rece spre lambriurile negre de nuc. Ţineţi minte că vor veni vremuri când nu veţi mai fi în stare să vă protejaţi autorii de propriile lor ambiţii. Se înclină foarte politicos şi porni în jos pe scară.

— Osgood, zise Fields închizând uşa. Vreau să vâri un pic de bârfă despre traducere în *New York Tribune*…

— A, domnul Longfellow a terminat deja? întrebă Osgood senin.

Fields îşi ţuguie buzele pline, autoritare.

— Ştiai, domnule, că Napoleon a împuşcat odată un negustor ambulant de cărţi pentru că se dovedise prea agresiv?

— Nu, treaba asta n-o aflasem, domnule Fields, replică Osgood, după o clipă de gândire.

— Fericitul avantaj al democraţiei este că suntem liberi să ne ridicăm în slăvi cărţile fără să ni se întâmple ceva. Până ajungem la legătorie, vreau ca nicio familie respectabilă să nu meargă la culcare fără să fi auzit de noi. Ceea ce toată lumea pe rază de o milă, cât bătea vocea sa, nu avea cum să ignore. „Domnului Greenley, New York, pentru inserare imediată în pagina *Bostonul Literar.”* Degetele lui Fields ciupeau şi mângâiau aerul ca ale unui muzician ce cântă la un pian imaginar. Când scria, i se puneau crampe la mână, aşa că Osgood era un înlocuitor de condei pentru majoritatea creaţiilor editorului, inclusiv accesele sale poetice.

Textul apăru în mintea lui în formă aproape definitivă. „CE FAC OAMENII DE LITERE DIN BOSTON. Se zvoneşte că la Ticknor, Fields şi Co. Se află sub tipar o nouă traducere, care va stârni interes în mai multe cercuri. Se pare că autorul este un domn din urbea noastră a cărui poezie inspiră, de mulţi ani, admiraţia publicului de pe ambele

maluri ale Atlanticului. În plus, am aflat că domnul în cauză a recurs la ajutorul celor mai distinse minţi literare din Boston…" Stai, Osgood, mai bine scrie „din Noua Anglie". Doar nu vrem ca bătrânul Greene să râdă mânzeşte, nu?

— Sigur că nu, domnule, reuşi Osgood să răspundă între două rânduri.

— „… celor mai distinse minţi din Noua Anglie pentru a face faţă revizuirii şi completării noii şi elaboratei sale traduceri poetice. Conţinutul operei nu ne este cunoscut în momentul de faţă, putem spune doar că este o premieră şi de aceea va transforma, fără îndoială, peisajul literar." Etcetera. Zi-i lui Greenley să-l dea din „sursă anonimă". Ai notat tot?

— Trimit materialul cu prima poştă mâine dimineaţă, spuse Osgood.

— Telegrafiază-l.

— Ca să fie tipărit săptămâna viitoare? Osgood crezu că nu auzise bine.

— Da, da! ridică Fields mâinile în sus, disperat. Arareori îl vedeai pe editor emoţionat. Şi, îţi zic eu, o să avem încă unul gata pentru săptămâna de după!

Când ajunse la uşă, Osgood se întoarse cu băgare de seamă.

— Ce treabă avea doctorul Manning aici în după-amiaza asta, domnule Fields, dacă-mi este îngăduit să întreb?

— Nimic deosebit, oftă din greu Fields, contrazicându-şi vorbele. Se întoarse la teancul de manuscrise şi la scaunul de la fereastră. Afară se vedea parcul Boston Common, unde amatorii de plimbări se încăpăţânau încă să poarte haine de vară, unii chiar şi pălării de pai. Cum Osgood voia să plece, Fields simţi dorinţa să-i explice.

— Dacă îi dăm înainte cu Dantele lui Longfellow, Augustus Manning o să aibă grijă ca toate contractele de publicare dintre Harvard şi Ticknor & Fields să fie anulate.

— Păi asta înseamnă mii de dolari – şi alte zeci de mii în următorii ani! calculă Osgood alarmat.

— Hm, clătină Fields din cap, răbdător. Osgood, ştii de ce nu l-am publicat pe Whitman când ne-a adus *Fire de iarbă?* Nu aşteptă răspunsul. Pentru că lui Bill Ticknor i-a fost teamă de necazuri din cauza pasajelor „carnale".

— Şi regretaţi asta, domnule Fields, dacă-mi permiteţi?

— Nu, nu regret, dragă Osgood. Era mulţumit de întrebare. Adoptă un ton ca de la patron la mentor. Whitman aparţine New Yorkului, aşa ca Poe. Numele din urmă îl pronunţă cu destul de multă amărăciune pentru motive care încă mocneau. Şi îl las să-şi păstreze puţinii pe care îi are. Însă nu trebuie să ne ferim de adevărata literatură, nu în Boston. Iar acum cu siguranţă n-o vom face.

Dorise să spună „acum că Ticknor nu mai e". Nu că răposatul

William D. Ticknor n-ar fi demonstrat simţ literar. De fapt, se putea spune că familia Ticknor avea literatura în sânge sau cel puţin în vreun organ important, ţinând cont că vărul George Ticknor fusese cândva o autoritate literară în Boston, precedându-i pe Longfellow şi Lowell în postul de Professor Smith[2] la Harvard. William D. Ticknor îşi făcuse debutul la Boston în domeniul marii finanţe, astfel că adusese în domeniul editării, care la vremea respectivă reprezenta doar un pic mai mult decât vânzarea cărţilor, mintea unui bancher. Fields recunoştea însă geniul în manuscrise şi monografii pe jumătate terminate. El îşi consolidase prietenia cu autorii mari din Noua Anglie, în timp ce alte edituri îşi închideau porţile din cauza lipsei de profit sau pierdeau prea mult timp cu vânzarea cu amănuntul.

Pe când era novice, se spune că Fields vădea abilităţi supranaturale (sau extrem de stranii, cum se exprimau alţi angajaţi începători); putea deduce din înfăţişarea şi comportamentul unui client ce carte va dori acesta. La început şi-a păstrat secretele pentru el, dar când ceilalţi angajaţi i-au descoperit talentul, acesta a devenit o sursă frecventă de pariuri. Cei care pariau împotriva lui Fields îşi încheiau ziua într-o manieră tare nefericită. Apoi, Fields modificase radical lumea cărţii, convingându-l pe William Ticknor să-i recompenseze pe autori mai degrabă decât să-i păcălească, realizând şi faptul că publicitatea putea transforma poeţii în personalităţi. Ca asociat, Fields cumpărase *The Atlantic Monthly* şi *The North American Review,* nume reprezentative pentru autorii săi.

Osgood nu avea să fie niciodată un specialist de talia lui Fields, un literat, aşa că ezita când venea vorba despre Adevărata Literatură.

— De ce să ne ameninţe Augustus Manning cu o asemenea măsură? Ăsta-i şantaj, nu alta, declară el indignat.

Fields râse în sinea lui, gândindu-se cât de mult mai avea să-l înveţe pe Osgood.

— Oamenii îi şantajează pe toţi cei pe care-i cunosc, Osgood, altfel nu s-ar mişca nimic. Poezia lui Dante e străină şi obscură. Corporaţia ţine în mână reputaţia Harvard-ului, controlând fiece cuvinţel ce iese pe porţile colegiului. Tot ce e necunoscut, tot ce nu poate fi cunoscut îi sperie îngrozitor. Fields culese iute ediţia de buzunar a *Divinei Comedii* a lui Dante pe care o găsise la Roma. E prea multă revoltă între aceste două coperţi ca s-o dai pe toată la iveală. Mintea ţării se mişcă cu viteza telegrafului, Osgood, iar marile noastre instituţii abia vin cu diligenţa în urmă.

— Dar cum ar fi lezat bunul lor nume în cazul acesta? Doar nu au sancţionat niciodată traducerea lui Longfellow.

— Cred şi eu că nu, zise cu falsă indignare editorul. Dar sunt asociaţi, iar asta-i înspăimântă, căci e ceva ce nu poate fi şters cu buretele.

Fields era legat de Harvard doar în calitatea sa de editor al universităţii. Ceilalţi aveau relaţii mai puternice: Longfellow fusese cel mai faimos profesor al instituţiei până când se retrăsese, acum zece ani, pentru a se dedica în întregime poeziei; Oliver Wendell Holmes, James Russell Lowell şi George Washington Greene studiaseră aici; iar Holmes şi Lowell erau profesori vestiţi – Holmes deţinea Catedra de anatomie Parkman[3] la Colegiul Medical, iar Lowell era şeful departamentului de limbi modeme şi literatură de la Colegiul Harvard, post ce aparţinuse înainte lui Longfellow.

— Va fi văzută ca o capodoperă născută din inima Bostonului şi din sufletul Harvard-ului, dragă Osgood. Nici chiar Augustus Manning nu e atât de orb încât să nu-şi dea seama.

Dr. Oliver Wendell Holmes, profesor de medicină şi poet, mergea grăbit pe aleile îngrijite ale parcului Boston Common, în direcţia redacţiei, ca şi când l-ar fi gonit cineva din urmă (se oprise totuşi de două ori pentru a da autografe). Dacă te apropiai suficient de el sau erai unul dintre trecătorii care ofereau un condei pentru a primi cartea cu autograf, puteai să-l auzi cum mormăie plin de importanţă. În buzunarul vestei de mătase cu ape îl ardea un dreptunghi de hârtie împăturit – motivul care îl propulsa pe micuţul doctor spre Corner (adică spre birourile editoriale) făcându-l, în acelaşi timp, să se teamă.

Când întâlnea admiratori, se lumina auzindu-i cum îşi pomeneau preferinţele.

— A, acela. Se spune că Preşedintele Lincoln ar fi recitat poemul din memorie. Da, mi-a spus-o chiar el…

Faţa tinerească a lui Holmes, gura mică, maxilarele lui mobile, totul sugera că a-şi ţine buzele lipite o perioadă mai lungă de timp era pentru el un efort.

După ce termină cu vânătorii de autografe, nu se mai opri decât o dată, la Librăria Dutton & Company, unde numără trei romane şi patru volume de poezie de autori noi (şi probabil tineri) din New York. În fiecare săptămână, anunţuri literare trâmbiţau publicarea celor mai formidabile cărţi ale epocii. „Originalitatea nemaipomenită” se revărsa în şuvoaie, astfel că un ins mai puţin informat ar fi putut s-o considere cel mai obişnuit produs naţional. Doar cu câţiva ani înainte de război, singura scriere din lume părea să fie al său *Autocratul la micul dejun,* un eseu în serial cu care în trecuse toate aşteptările, inventând o nouă atitudine în literatură, una de observaţie personală.

Holmes intră intempestiv în vasta sală de la Ticknor & Fields. Precum evreii din vechime, care, confruntaţi cu cel de-al doilea Templu, îşi aminteau gloria celui pe care-l înlocuise, dr. Holmes nu putea să reziste în faţa strălucirii luxoase fără să-i revină în memoria senzorială mucezeala din vechea Librărie Old Corner de la colţul

străzilor Washington şi Şcolii, unde editura şi autorii săi se înghesuiseră câteva decenii. Autorii lui Fields numeau noua reşedinţă, aflată la intersecţia străzilor Tremont şi Hamilton Place, Corner sau Noul Corner, din obişnuinţă, dar şi cu adâncă nostalgie pentru începuturile comune.

— Bună seara, domnule doctor Holmes. Aţi venit la domnul Fields?

Domnişoara Cecilia Emory, fata plăcută cu bonetă albastră de la recepţie, îl întâmpină pe dr. Holmes cu un nor de parfum şi un zâmbet încurajator. La deschiderea noii edituri, Fields angajase câteva femei ca secretare, în ciuda corului de critici care condangaseră această practică într-o clădire stăpânită de bărbaţi. Mai mult ca sigur, ideea provenea de la soţia lui Fields, Armie, o femeie foarte frumoasă şi voluntară (calităţi de obicei asociate).

— Da, draga mea, se înclină Holmes. E aici?

— A, ne onorează cu prezenţa marele *Autocrat al Micului Dejun?*

Samuel Ticknor, unul dintre angajaţi, tocmai îşi lua un rămas-bun prelungit de la Cecilia Emory, ocupându-se cu sârg să-şi pună mănuşile. Nu era genul obişnuit de amploaiat modest al unei edituri. Pe Ticknor îl aşteptau acasă nevasta şi servitorii într-una dintre cele mai râvnite zone din cartierul Back Bay.

— Grozav locşorul ăsta pentru noul Corner, nu-i aşa, dragă domnule Ticknor? îi strânse Holmes mâna. Râse. Mă mir puţin că al nostru domn Fields nu s-a rătăcit deja pe aici.

— Nu s-a rătăcit, repetă Samuel Ticknor pe jumătate serios, râzând cu subînţeles.

— Nu-i daţi atenţie, dragă domnule doctor, îl întâmpină J.R. Osgood pe Holmes. Pufnind, îl urmări pe omul despre care vorbiseră cum merge pe strada Tremont şi cum aruncă bani vânzătorului de alune de la colţ, ca şi când ar fi avut de-a face cu un cerşetor. Îndrăznesc să cred că tânărul Ticknor îşi închipuie că trebuie să se bucure de aceeaşi perspectivă asupra parcului Common ca şi aceea pe care ar fi avut-o tatăl său, dacă mai trăia, numai şi numai datorită numelui. Şi ţine cu tot dinadinsul ca toată lumea s-o ştie.

Dr. Holmes nu avea timp de bârfe, mai ales azi.

Osgood menţionă că Fields avea o şedinţă, aşa că Holmes fu introdus în „purgatoriul" Sălii Autorilor, o încăpere elegantă menită să asigure confortul şi mulţumirea scriitorilor editurii. Într-o zi obişnuită, Holmes şi-ar fi petrecut timpul admirând mementourile literare şi autografele expuse pe pereţi, care includeau şi numele lui. În schimb, atenţia i se îndreptă spre cecul pe care îl scoase din buzunar cu o mână tremurătoare. În cifrele strânse, scrise neîngrijit, îşi văzu propriul insucces, iar în petele dezordonate de cerneală îşi citi viaţa de poet copleşit de evenimentele ultimilor ani, incapabil de a se ridica la valoarea fostelor sale realizări. Rămase tăcut, frecând cecul între

arătător şi degetul mare, ca un Aladin cu vechea lui lampă. Îşi imagină toţi autorii proaspeţi şi curajoşi cărora Fields le făcea curte ca să-i ademenească şi să-i formeze.

Ieşi de două ori din Sala Autorilor, găsind uşa biroului lui Fields închisă. Dar, înainte de a-i întoarce spatele o ultimă dată, auzi vocea lui James Russell Lowell, poet şi editor. Răsuna puternic (ca de obicei), chiar dramatic, iar dr. Holmes, în loc să bată la uşă sau să se îndepărteze, încercă să descifreze vorbele deoarece, îşi închipuia, acestea aveau de-a face cu el.

Îngustându-şi ochii, ca şi cum aşa le-ar fi transferat ceva din puterea urechilor, Holmes prinse un cuvânt care-l intrigă, dar în aceeaşi clipă se lovi de ceva şi se dezechilibră.

Tânărul care se oprise brusc în faţa celui ce asculta la uşă îşi frângea mâinile cu disperare.

— E numai vina mea, dragă flăcăule, spuse poetul, râzând. Sunt dr. Holmes, iar dumneata…

— Teal, domnule doctor, reuşi ucenicul să se prezinte cu glas tremurat, apoi se îngălbeni şi o luă din loc.

— Văd că l-ai cunoscut pe Daniel Teal, se auzi vocea lui Osgood, asistentul principal, care tocmai îşi făcuse apariţia. N-ar fi în stare să ţină un hotel, dar altfel e băiat muncitor. Holmes chicoti alături de Osgood. Săracul, încă novice în firmă şi să dea nas în nas cu Oliver Wendell Holmes! Omagiul pe care-l primise îl făcu pe poet să zâmbească.

— Doriţi să văd cum stă cu treaba domnul Fields? îl întrebă Osgood.

Uşa se deschise chiar atunci şi în prag se ivi James Russell Lowell, maiestuos de dezordonat, cu nişte ochi verzi, scrutători, ce făceau atenţia oricui să devieze de la părul încâlcit şi barba pe care şi-o pieptăna cu două degete.

Holmes îşi imagină ce ar spune Lowell dacă ar încerca să-i împărtăşească neliniştea sa: *Holmes, acum e momentul sa ne folosim toată energia pentru Longfellow şi Dante şi să uităm de micile noastre vanităţi… Haide, haide, Wendell!* Lowell se apucă să prepare o băutură.

— A, Lowell, mi s-a părut că am auzit voci adineauri. Fantome?

— Când Coleridge a fost întrebat dacă crede în fantome, a răspuns negativ, explicând că a văzut prea multe. Râse cu veselie, scuturând vârful aprins al trabucului. O, Clubul Dante are de sărbătorit diseară. Tocmai citeam asta cu voce tare ca să-mi dau seama cum sună, pricepi. Lowell arătă spre ziarul de pe o măsuţă laterală. Fields, continuă el, a coborât până la cafeneaua de jos.

— Spune-mi, Lowell, ştii cumva dacă *Atlantic* şi-a schimbat politica de plată? Adică, n-am înţeles dacă ai dat ceva versuri pentru ultimul număr… Doar eşti tare ocupat cu revista. Degetele lui răsuceau cecul în buzunar.

— Holmes, trebuie să studiezi bine asta! zise Lowell, care parcă nu-l ascultase. Fields s-a întrecut pe sine. Uite, citeşte. Dădu din cap, conspirativ, urmărindu-l cu atenţie. Ziarul era împăturit la pagina literară şi mirosea a trabucul lui Lowell.

— Dar ce vreau eu să ştiu, dragă Lowell, insistă Holmes, împingând ziarul la o parte, este dacă de curând… O, foarte mulţumesc, acceptă el un coniac şi apă.

Fields se întoarse cu un zâmbet mare pe faţă, trăgându-se de barba răsucită. Era la fel de inexplicabil de vesel şi mulţumit ca Lowell.

— Holmes, nu mă aşteptam la plăcerea de a te întâlni azi. Tocmai voiam să trimit după tine la Colegiul Medical, să te vezi cu domnul Clark. S-a petrecut o greşeală strigătoare la cer cu câteva dintre cecurile pentru ultimul număr din *Atlantic.* E posibil să primeşti unul de şaptezeci şi cinci în loc de o sută pentru poemul tău. De când cu inflaţia rapidă de după război, poeţii căpătau o sută de dolari pe poem, cu excepţia lui Longfellow, care era retribuit cu o sută cincizeci. Nume mai puţin sonore câştigau între douăzeci şi cinci şi cincizeci.

— Adevărat? întrebă Holmes cu un suspin de uşurare care i se păru imediat jenant. Adică, sigur că mă bucur când e mai mult.

— Noua generaţie de funcţionari, nişte creaturi cum nu ai mai întâlnit. Fields clătină din cap. Mă găsesc, dragi prieteni, la cârma unei corăbii enorme ce s-ar lovi de stânci dacă n-aş fi permanent cu ochii în patru.

Holmes se lăsă pe spate, mulţumit şi, finalmente, se uită la *New York Tribune* din mâinile sale. Se afundă mai adânc într-o tăcere uluită şi în fotoliu, lăsându-se înghiţit de cutele de piele groasă.

James Russell Lowell venise de la Cambridge la Corner pentru a îndeplini obligaţii îndelung neglijate la *The North American Review.* Îşi lăsa majoritatea lucrărilor la *Review,* una dintre revistele principale ale lui Fields, în mâinile unor editori adjuncţi cărora le încurca numele, până în momentul când era nevoie de prezenţa sa, pentru corectură. Fields ştia că Lowell va aprecia publicitatea în premieră mai mult ca oricine, chiar şi decât Longfellow.

— Splendid! Ai ceva de evreu în dumneata, dragă Fields! spuse Lowell, luându-i ziarul din faţă lui Holmes. Prietenii nu remarcară sclipirea ciudată din ochii lui

Lowell, întrucât se obişnuiseră cu teoria sa că orice persoană cu oarecari talente, inclusiv el, era, chiar dacă n-o ştia, evreu, sau măcar avea un pic de sânge evreiesc.

— Vânzătorii mei de carte o să aibă de mestecat la asta, se lăudă Fields. Numai din profitul obţinut în Boston şi o să ne umplem de arginţi!

— Dragă Fields, spuse Lowell cu un surâs scurt. Bătu peste ziar ca şi când ar fi reprezentat un premiu secret. Dacă ai fi fost editorul lui

Dante, cred că l-ar fi primit înapoi la Florenţa cu flori!

Oliver Wendell Holmes râse, dar în tonul lui se simţea şi un fel de rugăminte:

— Lowell, dacă Fields ar fi fost editorul lui Dante, acesta nu ar mai fi fost niciodată exilat.

Când dr. Holmes se scuză pentru a merge să-l caute pe domnul Clark, responsabilul cu finanţele, înainte de a porni cu toţii spre reşedinţa lui Longfellow, Fields îşi dădu seama de tulburarea lui Lowell. Poetul nu era genul care să-şi ascundă nemulţumirile, indiferent de împrejurare.

— Nu crezi că Holmes ar trebui să se implice mai mult? întrebă Lowell. Parcă ar fi citit un necrolog, pufni el, ştiind cât de sensibil era Fields la felul în care erau recepţionate elogiile scrise de el. Propriul lui necrolog.

— II preocupă romanul său, asta e, glumi Fields pentru a înseninа atmosfera, şi se întreabă dacă de data asta criticii îl vor trata cu onestitate. Apoi, întotdeauna are o sută de chestii pe cap. Ştii doar, Lowell.

— Tocmai asta e! Dacă Harvardul încearcă să ne preseze şi mai tare… începu Lowell, se opri, apoi continuă: Nu vreau să-şi închipuie cineva că nu sprijinim proiectul până în pânzele albe, Fields. Nu te întrebi niciodată dacă pentru Wendell totul e doar un alt club?

Lowell şi Holmes se dădeau în vânt să se dueleze în replici inteligente, iar Fields se străduia din răsputeri să-i potolească. Se luptau mai ales să capteze atenţia. La un banchet recent, doamna Fields povestise cum îl auzise pe Lowell demonstrându-i lui Harriet Beecher Stowe de ce *Tom Jones* e cel mai bun roman scris vreodată, în timp ce Holmes îi arăta soţului scriitoarei, profesor de teologie, că religia e de vină pentru toate înjurăturile de pe lume. Editorul se temea nu atât de revenirea stării de tensiune între doi dintre cei mai buni poeţi ai săi, cât că Lowell se va încăpăţâna să demonstreze că dubiile sale legate de Holmes erau întemeiate. Fields nu putea permite asta, la fel cum nu putea accepta neliniştea lui Holmes.

Pentru a sublinia cât de mândru era de Holmes, Fields se aşeză lângă un dagherotip înrămat, agăţat pe perete, al micului doctor. Puse o mână pe umărul solid al lui Lowell şi zise cu sinceritate:

— Al nostru Club Dante n-ar fi decât un spirit pierdut fără el, dragă Lowell. Sigur că are scăpările sale, dar asta îi accentuează strălucirea. Hm, el este ceea ce doctorul Johnson ar fi catalogat drept „clubagiu”. Şi a fost mereu aproape de noi, nu-i aşa? Şi de Longfellow.

Augustus Manning, trezorier al Corporaţiei Harvard, rămânea serile în universitate mai târziu decât alţi membri ai corpului didactic. Întorcea adesea capul de la birou spre fereastra întunecată, care

reflecta lumina tulbure a lămpii de alături, şi se gândea la pericolele care ameninţau zilnic să zguduie din temelii Colegiul. De exemplu, în după-amiaza aceasta, când ieşise să-şi facă plimbarea de sănătate de zece minute, notase numele câtorva indisciplinaţi. Trei studenţi vorbiseră între ei lângă Aula Grays. Când îl văzuseră era deja prea târziu: ca o fantomă, nu făcea niciun zgomot, nici măcar atunci când călca pe frunze uscate. Aveau să fie pedepsiţi de corpul profesoral pentru ofensa de „întrunire", adică pentru statul în picioare, pe loc, în curte, în grupe de doi sau mai mulţi.

În dimineaţa aceea, la serviciul religios obligatoriu de la ora şase, Manning îi atrăsese atenţia preparatorului Bradlee asupra unui student cufundat în lectura unei cărţi plasate sub Biblie. Delincventul, un elev din primul an, urma să fie sever admonestat pentru că citea în timpul slujbei, dar şi pentru talentele de agitator ale autorului – un filosof francez specializat în politică imorală. La următoarea reuniune, corpul profesoral urma să emită o sentinţă şi s-o înregistreze în dreptul numelui tânărului. Nefericitul avea să fie amendat cu câţiva dolari şi cu un număr de puncte din poziţia în clasamentul promoţiei.

Manning se gândi apoi cum să abordeze problema Dante. Dedicat trup şi suflet studiilor şi limbilor clasice, Manning îşi condusese odată, se spunea, toate treburile personale şi de serviciu în latină timp de un an întreg; unii se îndoia u, dat fiind că soţia lui nu cunoştea această limbă, în timp ce alţii susţineau că tocmai acest fapt confirma autenticitatea poveştii. Limbile vii, cum le numeau profesorii de la Harvard, nu erau altceva decât imitaţii ieftine, denaturări josnice. Italiana, spaniola şi germana reprezentau cu precădere pasiunile politice dezlânate, apetitul trupesc şi absenţa moralei din decadenta Europă. Dr. Manning nu avea intenţia să permită otrăvurilor străine să se răspândească sub chipul literaturii.

Cum stătea el aşa, auzi un clinchet surprinzător din antecameră. La ora aceea, orice zgomot era neaşteptat, întrucât secretara lui Manning plecase acasă. Se duse până la uşă şi apăsă pe clanţă. Era blocată. Se uită în sus şi văzu o bucată de metal vârâtă în tocul uşii, iar la câţiva centimetri spre dreapta o alta. Manning trase tare de uşă, de mai multe ori, până când începu să-l doară braţul, iar uşa se întredeschise parcă fără voie. De partea cealaltă, înarmat cu o scândură şi nişte şuruburi, cocoţat pe un scaun, se găsea un student, care se hlizea încercând să sigileze uşa lui Manning.

Ceata răufăcătorului îşi luă tălpăşiţa la vederea lui Manning.

— Domnule preparator! Domnule preparator! ţipă Manning înhăţându-l pe studentul de pe scaun.

— A fost doar o glumă! Zău aşa! Daţi-mi drumul! Băiatul de şaisprezece ani păru dintr-odată cu cinci ani mai mic şi, hipnotizat de privirea de gheaţă a lui Manning, deveni isteric.

Îl lovi pe Manning de mai multe ori, apoi îşi înfipse dinţii în mâna acestuia, care-i dădu drumul. Însă preparatorul sosi repede şi-l prinse pe student de guler, chiar în pragul uşii.

Manning se apropie cu paşi măsuraţi şi chipul livid. Se holbă atât de mult timp, parcă din ce în ce mai mic şi mai neputincios, încât chiar şi preparatorul se simţi nelalocul lui şi îl întrebă cum să procedeze. Trezorierul îşi cercetă mâna: din cele două puncte ce marcau urmele dinţilor, chiar între oase, ţâşnise sângele.

Cuvintele se auziră parcă direct din barba lui ţeapănă:

— Să-ţi spună numele complicilor lui la întreprinderea aceasta, domnule preparator Pearce. Şi vezi dacă a băut alcool. Apoi, dă-l pe mâna poliţiei.

— Poliţiei, domnule? ezită Pearce.

— Asta chiar că e o chestie ieftină, să chemi poliţia pentru ceva ce ţine de colegiu! protestă studentul.

— Imediat, domnule Pearce!

Augustus Manning încuie uşa după el. Nu băgă de seamă că respira greu din cauza furiei şi se aşeză la loc, cu spatele drept. Puse mâna din nou pe *New York Tribune* pentru a reveni la problemele ce aveau nevoie urgentă de atenţia sa. În timp ce citea prezentarea elogioasă făcută de J.T. Fields în pagina „Bostonul literar”, iar mâna îi pulsa în locul unde pielea fusese străpunsă, prin mintea trezorierului trecură următoarele gânduri: Fields crede că este invincibil în noua sa fortăreaţă… Lowell poartă aceeaşi aroganţă ca pe o haină nouă… Longfellow rămâne de neatins. Domnul Greene e de mult o relicvă, un handicapat mintal… *Dar dr. Holmes*… „Autocratul” se avântă în controverse nu pentru principii, ci din teamă… Şi panica întipărită pe faţa micuţului doctor când văzuse ce i se întâmplase profesorului Webster cu mulţi ani în urmă – nu acuzaţia de crimă sau execuţia, ci pierderea locului în societate pe care-l câştigase datorită bunului său renume, educaţiei şi carierei la Harvard… *Da, Holmes. Holmes se va dovedi cel mai preţios aliat al nostru.*

II

La ordinul şefului, poliţia adunase din Boston pe parcursul nopţii, în mai multe reprize, câte o jumătate de duzină de „persoane suspecte”. Fiecare ofiţer trăgea cu ochiul, suspicios, la colegii care-şi înregistrau „clienţii” la Secţia centrală, ca nu cumva bandiţii „proprii şi personali” să fie consideraţi mai prejos. Diverşi detectivi în civil, ferindu-se de cei în uniforme, urcau din Morminte – celulele subterane pentru deţinuţi – conversând prin coduri secrete sau semne din cap abia schiţate.

Biroul de detectivi din Boston, copiat după modelul european, fusese fondat cu scopul de a aduna informaţii amănunţite despre lumea hoţilor şi criminalilor, iar majoritatea detectivilor provenea

chiar din rândurile tâlharilor. Aceştia nu se lăudau cu metode sofisticate de investigaţie, ci recurgeau la vechi trucuri (preferatele lor fiind şantajul, ameninţarea şi pura fabulaţie) pentru a opera un anumit număr de arestări şi a-şi binemerita salariile. Comandatul Kurtz făcuse tot ce-i stătea în putere ca detectivii, dar şi presa, să-şi închipuie că noua victimă e un oarecare. Ultimul lucru de care avea nevoie era ca oamenii lui să încerce să stoarcă bani de pe urma durerii înstăriţilor Healey.

Unii dintre suspecţi zbierau cântece obscene sau îşi ascundeau feţele în palme. Alţii zvârleau blesteme şi ameninţări la adresa poliţiştilor care îi aduseseră la secţie. Câţiva se îngrămădeau pe băncile de lemn înşirate de-a lungul zidului. Erau adunate aici toate categoriile de delincvenţi, de la tâlhari la drumul mare, consideraţi cei mai stilaţi, până la spărgători, borfaşi, găinari şi femeiuşti cu boneţele drăguţe, ce atrăgeau trecătorii în alei lăturalnice pentru ca tovarăşii lor să facă restul. De la balconul publicului zburau alune calde aruncate din pungi unsuroase de pici irlandezi palizi, care stăteau în genunchi şi ţinteau printre gratii. Uneori suplimentau sortimentul de proiectile cu ouă clocite.

— Ai auzit de careva să se codească să-i facă de petrecanie vreunuia? Cască, mă, urechile la mine!

— De unde ai lanţul ăsta de ceas din aur, băiete? Da' batista de mătase?

— Şi ce vrei să faci cu ea?

— Ce zici de asta? Ai încercat vreodată, amice, să omori un om doar ca să vezi cum e?

Poliţişti cu feţe încinse urlau întrebări. Apoi comandantul Kurtz începu să dea detalii cu privire la moartea lui Healey, ocolind cu pricepere muntele victimei, dar nu trecu mult şi fu întrerupt.

— Hei, şefu', tuşi nedumerit un mastoc negru, aţintindu-şi ochii exoftalmici într-un colţ al încăperii. Şefu', ce-i cu noul bu/ zdog'ntunecat? Un'ie uniforma? Da' nu cred că angajezi mata detectivi tuciurii. Sau pot să sper şi io?

Nicholas Rey îşi îndreptă spinarea şi mai mult, în râsetele ce urmară. Deveni deodată conştient de lipsa lui de participare la interogatoriu şi de hainele-i civile.

— Mă omule, ăla nu-i cioroi, spuse un individ ca o păstaie de fasole bălţată, făcând un pas înainte şi inspectându-l pe poliţistul Ray cu aerul unui cunoscător. Îmi pare o corcitură şi încă una pe cinste. Mama sclavă, tatăl muncitor pe plantaţie. Am dreptate, nu, amice?

— Ce-ar fi să răspunzi întrebărilor şefului, domnule? făcu Rey, avansând spre şirul de răufăcători. Hai să ne ajutăm între noi, dacă putem.

— Fain spus, crinişorule. Păstaia duse un deget apreciativ la

mustaţa subţire care îi înconjura buzele, sugerând începutul unei bărbi, dar care se termina brusc înainte de-a ajunge la bărbie.

— Nu mă enerva, Peaslee! Kurtz ridică bastonul spre nasturele de diamant de pe pieptul lui Langdon Peaslee.

— Fii atent, te rog! îşi scutură uşor vesta Peaslee, cel mai mare spărgător de case de bani din Boston. Sclipiriciul ăsta face opt sute de dolari, comandante! E cumpărat pe bune!

Se auziră chicoteli de peste tot, inclusiv din direcţia unor detectivi. Kurtz n-ar fi trebuit să-l calce pe bombeuri pe Langdon Peaslee, mai ales în ziua aceasta.

— Am impresia că sâmbăta trecută ţi-ai băgat coada în spargerea seifurilor de pe strada Comercială, zise Kurtz. Acuşi te vâr la zdup că ai încălcat legile Sabatului şi-o să dormi în Morminte cu şuţii de doi bani!

Puţin mai departe, Willard Burndy rânji zgomotos.

— Păi să-ţi zic eu ceva, dragă şefule, ridică Peaslee teatral vocea pentru beneficiul întregii săli (inclusiv al spectatorilor de la etaj). Pretenaru' nostru de coloşa, domnu' Burndy, nu-i omu' care să dea o lovitură ca aia de pe Comercială. Sau seifurile-alea erau ale unei societăţi de băbuţe?

Ochii rozalii şi strălucitori al lui Burndy se măriră cam de două ori şi, îmbrâncind oamenii din calea sa, se zbătu să ajungă la Langdon Peaslee, gata-gata să provoace o revoltă printre hoţii mai turbulenţi, în timp ce zdrenţăroşii de la etaj ovaţionau şi fluierau. Distracţia asta făcea concurenţă jocurilor ilicite cu şobolani şi câini, care se ţineau în pivniţele caselor din North End şi care erau taxate cu douăzeci şi cinci de cenţi pe cap de spectator.

Când poliţiştii îl potoliră pe Burndy, din rândul deţinuţilor ieşi un bărbat care se clătina puternic. Nicholas Rey îl prinse tocmai când era gata să cadă.

Era firav, avea ochi negri frumoşi, însă foarte obosiţi şi încremeniţi într-o expresie de rătăcire. Gura străinului etala o tablă de şah de goluri şi dinţi stricaţi şi emitea un şuierat duhnind a rom Medford. Omul avea hainele mânjite de ou stricat, dar fie nu băgase de seamă, fie nu-i păsa.

Kurtz trecu pe lângă galeria mişcătoare de tâlhari şi se apucă să expună faptele. Le povesti despre bărbatul găsit gol lângă râu, cu trupul acoperit de muşte, viespi şi viermi, care îi devorau carnea şi se bălăceau în sângele lui. Unul dintre cei prezenţi, îi informă Kurtz, îl omorâse pe acel om aplicându-i o lovitură la cap, apoi îl cărase afară şi-l lăsase în seama naturii. Menţionă şi alt lucru ciudat: un steag, alb şi zdrenţuit, lăsat să fluture deasupra cadavrului.

Rey îl puse pe picioare pe bărbatul pe care îl luase în grijă. Nasul şi gura îi erau roşii şi neregulate, mai accentuate decât mustaţa subţire şi

barba rară. Şchiopăta ca urmare a unui accident sau unei bătăi de mult uitate. Mâinile mari îi tremurau şi făceau gesturi aiurea. Tremurul străinului se înteţise cu fiecare detaliu povestit de comandant.

— O, tipul ăsta, zise ajutorul şefului, Savage. Cine l-a adus, ştii, Rey? N-a vrut să-şi spună numele mai devreme, când au fost fotografiaţi cei noi pentru arhivă. A rămas tăcut precum un sfinx egiptean!

Gulerul de hârtie al sfinxului era aproape ascuns sub fularul negru, lăsat să atârne într-o parte. Omul privea în gol şi îşi mişca mâinile enorme prin aer, descriind cercuri mari, concentrice.

— Vrea să deseneze ceva? comentă Savage, în glumă.

Mâinile bărbatului desenau, într-adevăr. Desenau un fel de hartă, una care ar fi ajutat nespus poliţia în săptămânile următoare, presupunând că ar fi ştiut ce să caute. Străinul cunoştea de mult locul crimei, dar nu şi saloanele cu lambriuri bogate de la Beacon HilL Nu, nu schiţa în aer imaginea unui loc pământesc, ci a unei anticamere sumbre spre lumea de dincolo. Pentru că acolo – acolo, pricepuse el, pe măsură ce imaginea morţii lui Artemus Healey i se fixa în minte, crescând cu fiecare detaliu – da, acolo i se aplicase pedeapsa.

— Cred că e surdomut, îi şopti adjunctul Savage lui Rey după ce încercase să descifreze mişcările mâinilor bărbatului. Şi cam cherchelit, având în vedere mirosul. O să-l duc la nişte brânză cu pâine. Stai cu ochii pe Bumdy, te rog, Rey. Savage dădu din cap spre posibilul scandalagiu, care acum îşi freca ochii cu mâinile încătuşate, vrăjit de descrierile lugubre ale lui Kurtz.

Adjunctul îl extrase binişor de sub braţul lui Rey pe bărbatul care tremura şi îl conduse spre ieşire. Dar acesta se legăna, scuturat de hohote de plâns şi, deodată, parcă fără cel mai mic efort, îl împinse cât colo pe secundul comandantului de poliţie, cu capul drept într-o băncuţă.

Necunoscutul sări în spatele lui Rey, încolăcindu-i gâtul cu stânga şi apucându-l cu degetele de subţioara dreaptă. Mâna cealaltă trânti jos chipiul poliţistului, se lipi de fruntea lui şi-i răsuci capul într-o parte, astfel încât urechea mulatrului ajunse sub răsuflarea grea a străinului. Şoapta lui a fost atât de uşoară, atât de disperată şi de gravă, într-o notă atât de puternic confesională, încât numai Rey auzi cuvintele pronunţate.

Printre delincvenţi se dezlănţuise o veselie drăcească.

Brusc, străinul îi dădu drumul lui Rey şi se agăţă de o coloană zveltă. Folosindu-se de ea, se catapultă înainte. Misterioasele vorbe şoptite la urechea lui îl zăpăciseră pe Rey: i se păreau un cod sonor fără noimă, însă erau atât de pregnante şi de neliniştitoare, încât sugerau ceva dincolo de înţelegerea lui. *Dinanzi.* Rey se chinui să-şi

aducă aminte, să audă vocea din nou, în timp ce se străduia *(etterne etterno, etterne etterno)* să nu-şi piardă echilibrul în goana lui după fugar. Străinul pornise însă cu atât elan, încât să fi vrut şi n-ar mai fi putut să se oprească în acea ultimă clipă a vieţii lui.

Se azvârli înainte şi trecu prin sticla groasă a unui bovindou. Un ciob cu o perfectă formă de coasă se desprinse încet, pluti într-un dans aproape graţios, nimeri în fularul negru şi secţionă precis traheea. Capul i se aplecă în faţă, moale, în timp ce trupul zbura prin aer. Omul căzu cu zgomot, într-un nor de cioburi, în curtea de jos.

Se lăsă tăcerea. Frânturi de sticlă, delicate ca nişte fulgi de zăpadă, scârţâiau sub pantofii cu vârfuri pătrate ai lui Rey, care se apropie de fereastră şi privi în jos. Trupul zăcea, tăiat, pe o pătură groasă de frunze de toamnă, un desen caleidoscopic în galben, negru şi roşu furibund. Golănaşii zdrenţăroşi, primii care ajunseseră în curte, arătau cu degetul şi zbierau, ţopăind în jurul cadavrului strivit. Coborând, Rey nu reuşea să scape de cuvintele tulburi pe care omul se hotărâse, din cine ştie ce motiv, să i le lase moştenire, într-un act final de voinţă: *Voi ch'intrate. Voi ch'intrate.* Voi care intraţi. Voi care intraţi.

*

Galopând pe sub poarta de fier de la Harvard, James Russell Lowell se simţea ca Sir Launfal, eroul celui mai popular poem al său, pornit în căutarea Graal-ului. Făcându-şi intrarea azi, călare pe armăsarul său alb, perfect conturat pe fundalul culorilor de toamnă, poetul ar fi arătat, poate, precum galantul cavaler, dacă nu l-ar fi trădat ciudăţeniile ţinutei: barba de formă pătrată, tunsă la cinci sau şase centimetri mai jos de bărbie, şi mustaţa, mult mai lungă, lăsată să atârne în voie. Unii dintre denigratorii lui şi mulţi dintre prieteni remarcau, în particular că, mai mult ca sigur, nu era cea mai potrivită alegere pentru chipul său, altminteri îndrăzneţ. Lowell, însă, opina că trebuie să porţi barbă, altfel Dumnezeu nu ar fi dat-o omului, deşi nu specifica dacă stilul deosebit pe care-l adoptase el era corect din punct de vedere teologic.

Fervoarea cavalerismului său închipuit crescuse în ultimele zile, când curtea universităţii părea o citadelă tot mai ostilă. Cu câteva săptămâni în urmă, Corporaţia încercase să-l convingă pe profesorul Lowell să adopte un proiect de reformă ce ar fi eliminat multe dintre obstacolele cu care se confrunta departamentul său (de exemplu, ca studenţii înscrişi la o limbă străină modernă să primească doar jumătate din numărul de credite pentru o limbă clasică), dar în schimb ar fi oferit Corporaţiei ultimul cuvânt în ceea ce privea orele lui Lowell.

Le refuzase sus şi tare oferta. Dacă doreau ca propunerea să treacă, n-aveau decât să aştepte mult şi bine aprobarea Comisiei de Supraveghetori, acea hidră cu douăzeci de capete!

Apoi, într-o după-amiază, preşedintele îl luase pe Lowell deoparte şi acesta îşi dăduse seama că ideea ca toate cursurile sale să primească aprobarea Comisiei fusese o farsă.

— Lowell, măcar anulează-ţi seminarul acela despre Dante şi poate că Manning îţi va face unele concesii.

Preşedintele îl apucă pe Lowell de cot, cu un aer confidenţial.

— Asta e? zise Lowell, încruntându-se. Asta urmăresc? Se răsuci, furios. N-o să mă las ademenit de ei ca să le dau dreptate! Pe Ticknor l-au dat afară. Şi, Doamne Dumnezeule, l-au făcut pe *Longfellow* să le poarte pică. Cred că orice om care se pretinde gentleman trebuie să ia atitudine împotriva lor, nu, orice om care nu şi-a dat maştera tul în *mârşăvie.*

— Mă crezi un mare mojic, domnule profesor Lowell. Nu am sub control Corporaţia mai mult decât dumneata. De cele mai multe ori, e ca şi când le-aş vorbi printr-o pâlnie. Vai, din păcate nu sunt decât preşedintele acestui colegiu, chicoti el. Într-adevăr, Thomas Hill nu era decât preşedintele Harvard-ului şi pe deasupra şi nou – al treilea într-un deceniu, fapt care le dăduse prilejul membrilor Corporaţiei să acumuleze mult mai multă putere decât el. Ei cred că Dante este un subiect nepotrivit în dezvoltarea departamentului dumitale, asta e clar. Şi vor da un exemplu cu treaba asta, Lowell. Manning va da un exemplu! îl avertiză el apucându-l pe Lowell din nou de braţ, ca şi când poetul ar fi trebuit să fie ferit de pericole la fiecare pas.

Lowell îi spuse că nu va permite membrilor Corporaţiei să judece o literatură despre care habar n-aveau. Iar Hill nici măcar nu încercă să pună afirmaţia în discuţie. Corporaţia îşi făcuse o chestiune de principiu din a nu şti nimic despre limbile moderne.

Următoarea dată când Lowell se întâlnise cu Hill, preşedintele era înarmat cu o bucată de hârtie albastră care conţinea un citat scris de mână, dintr-un recent decedat poet britanic de o oarecare notorietate, care vorbea despre poemul lui Dante. „Ce ură împotriva întregii seminţii omeneşti! Ce încântare şi voioşie la contemplarea suferinţelor eterne şi de neînlăturat! Ne ţinem de nas citind; ne acoperim urechile. A mai întâlnit cineva până acum asemenea miasme teribile, murdării, excremente, mutilări, ţipete agonizante şi monştri mitici ai răzbunării adunate laolaltă? Văzând toate acestea, nu pot decât s-o consider cea mai *imorală* şi *nelegiuită* carte scrisă vreodată.” Hill zâmbea cu satisfacţie, ca şi când el însuşi ar fi fost autorul.

— Să ne comande Anglia ce să punem pe rafturile bibliotecilor? râse Lowell. Atunci de ce nu le-am lăsat Lexington-ul tunicilor roşii[4] şi nu l-am scutit pe generalul Washington de năpasta războiului? Lowell observă în privirea lui Hill ceva ce vedea uneori în ochii naivi ai studenţilor, ceva care îl făcu să creadă că preşedintele putea înţelege. Până când America nu va învăţa să iubească literatura nu ca pe o

distracţie, precum acele poezele memorate la colegiu, ci pentru energia ei, care înnobilează şi umanizează, stimate domnule reverend preşedinte, nu va fi reuşit să capete acel înalt simţ care singur poate să transforme un popor într-o naţiune, să-l ridice de la un nume gol la o putere trepidând de viaţă.

— Ideea asta, încercă Hill să nu se abată de la scopul său, de a călători în lumea de apoi, de a prezenta pedepsele din Iad, e de-a dreptul sălbatică, Lowell. Şi să mai şi numeşti o astfel de operă „comedie"! E ceva atât de medieval, scolastic şi…

— Catolic. Cuvântul îl făcu pe Hill să tacă. Asta voiaţi să spuneţi, domnule reverend preşedinte? Că e prea italiană, prea catolică pentru Colegiul Harvard?

— Trebuie să recunoşti, şi Hill ridică şiret o sprânceană albă, că asemenea noţiuni groaznice despre Dumnezeu nu pot fi rostite în urechile noastre protestante.

Adevărul este că Lowell privea cu la fel de puţină prietenie ca şi membrii conducerii aglomeraţia de papistaşi irlandezi din docurile şi suburbiile Bostonului. Dar ideea că poemul era un fel de edict de la la Vatican!…

— Da, mai degrabă condangăm oamenii pentru eternitate decât să avem amabilitatea de a-i informa. Iar Dante denumeşte lucrarea *commedia,* dragă domnule, pentru că este scrisă în limba sa, italiana rustică, şi nu în latină. Şi pentru că se termină cu bine, cu poetul care se ridică la ceruri, spre deosebire de o tragedie. În loc să alcătuiască un mare poem din ceva străin şi artificial, poetul a lăsat opera să se întrupeze din sine însuşi.

Lowell jubila văzând exasperarea preşedintelui.

— Pentru numele cerului, domnule profesor, chiar nu crezi că există ranchiună şi răutate în sufletul cuiva care aplică torturi nemiloase tuturor celor ce au anumite păcate? Imaginează-ţi astăzi pe cineva din viaţa publică afirmând că locul duşmanilor săi e în iad! argumentă el.

— Domnule reverend preşedinte, mi-am şi imaginat în timp ce vorbeaţi. Şi să ne înţelegem, Dante îşi trimite şi prietenii acolo. Spuneţi-i asta lui Augustus Manning. Mila fără rigoare ar fi egoism laş, simplu sentimentalism.

Membrii Corporaţiei Harvard, preşedintele şi şase oameni de afaceri cu frica lui Dumnezeu, aleşi din afara corpului profesoral al colegiului, susţineau cu tărie consecvenţa faţă de vechea programă ce se dovedise atât de folositoare – greaca, latina, ebraica, istoria antică, matematica şi ştiinţa – menţinându-şi ideea, ca un corolar, că limbile moderne, inferioare, vor rămâne o ciudăţenie, ceva cu care doar să-şi umple cataloagele. După plecarea profesorului Ticknor, Longfellow progresase puţin, inclusiv prin iniţierea unui seminar Dante şi angajarea unui strălucit exilat italian, pe nume Pietro Bachi, ca

profesor de italiană. Seminarul Dante, din cauza lipsei de interes faţă de subiect şi limbă, rămăsese cel mai puţin solicitat dintre cursurile sale. Cu toate acestea, poetului îi făcea plăcere zelul depus de cei câţiva studenţi. Unul dintre aceştia fusese James Russell Lowell.

Acum, după zece ani de lupte personale cu conducerea, Lowell se găsea faţă în faţă cu un eveniment pe care îl aşteptase, pentru care clipa era coaptă şi inevitabilă ca destinul: descoperirea lui Dante în America. Nu numai că Harvard începuse rapid să descurajeze sistematic această întreprindere, dar Clubul Dante se lovea şi de un obstacol din interior: poziţia ambiguă a lui Holmes.

Câteodată, Lowell se plimba prin Cambridge cu fiul cel mai mare al acestuia, Oliver Wendell Holmes Junior. De două ori pe săptămână, studentul ieşea din clădirea Şcolii de Drept Dane tocmai când Lowell îşi termina orele în aula universităţii. Holmes nu-şi dădea seama ce noroc dăduse peste el să aibă un fiu ca Junior, deoarece îl făcuse pe propriul său fiu să-l urască… O, dacă Holmes l-ar fi *ascultat,* în loc să-l oblige pe Junior să *vorbească!.* Lowell îl întrebase odată pe tânăr dacă dr. Holmes discuta vreodată acasă despre Clubul Dante. „Desigur", domnule Lowell, replicase sardonic arătosul şi înaltul Junior. „Şi despre Clubul Atlantic şi Clubul Uniunii, şi Clubul de Sâmbăta şi Clubul Ştiinţific şi Asociaţia Istorică şi Societatea Medicală…"

Phineas Jennison, unul dintre cei mai înstăriţi oameni de afaceri ai Bostonului, şedea nu de mult lângă Lowell la o cină a Clubului de Sâmbăta în Casa Parker, când toate acestea îi întunecaseră lui Lowell gândurile.

— Iar te chinuie Harvard-ul, spuse Jennison.

Lowell constată uimit că faţa îi putea fi citită la fel de uşor ca o firmă de prăvălie.

— Nu sări aşa, dragă prietene, râse Jennison şi gropiţa din bărbia lui tremură. Rudele sale susţineau că părul ca spicul şi gropiţa regală semnalizaseră o viitoare mare avere chiar de când era doar un băieţel, deşi la drept vorbind putea foarte bine să fie o gropiţă *regicidă,* moştenită, se presupunea, de la un strămoş care îl decapitase pe Carol I.

— Am avut norocul să stau la palavre cu unii dintre membrii Corporaţiei zilele trecute. Ştii că nu se întâmplă nimic la Boston sau Cambridge fără să ajungă la urechile mele.

— Ne construieşti o altă bibliotecă, nu? întrebă Lowell.

— Se încinseseră discutând despre departamentul tău. Păreau categoric hotărâţi… Nu e intenţia mea să fiu indiscret, desigur, dar…

— Între noi fie vorba, dragă Jennison, vor să mă scape de seminarul Dante, întrerupse Lowell. Uneori cred că sunt tot atât de porniţi împotriva lui pe cât sunt eu în favoarea lui. S-au oferit chiar să sporească numărul de înscrieri la cursul meu dacă accept să-mi

controleze ei subiectele de seminar.

Expresia lui Jennison trăda îngrijorarea.

— Bineînţeles că am refuzat, îl lămuri Lowell.

— Chiar aşa? îi aruncă Jennison un zâmbet larg.

Fură întrerupţi de câteva toasturi, inclusiv cea mai apreciată improvizaţie de rime a serii, pe care petrecăreţii i-o ceruseră doctorului Holmes. Acesta, rapid ca de obicei, reuşi chiar să le atragă atenţia asupra avantajelor formei nefinisate:

„Un vers prea prelucrat e fad şi, orice-ai combina,
C-o minge de biliard pe spate n-ai cum te scărpina".

— Versurile acestea de la siestă ar putea omorî orice poet, numai pe Holmes nu, rânji Lowell admirativ. Avea o privire ceţoasă. Uneori, simt că n-am în mine ceea ce i se cere unui profesor, Jennison. Sunt mai bun în unele privinţe, mai rău în altele. Prea sensibil şi nu suficient de îngâmfat, fiziceşte îngâmfat, aş zice. Toate astea mă consumă. Făcu o pauză. Şi, mă rog, de ce atâţia ani de catedră profesorală nu mi-ar fi amorţit simţirea faţă de lume? Oare ce gândeşte cineva ca dumneata, un prinţ al domeniului, despre o astfel de existenţă măruntă?

— Vorbe de copii, dragă Lowell. Jennison părea agasat de subiect, dar după un moment de gândire îşi reîmprospătă interesul. Ai o datorie faţă de lume şi de dumneata mai mare decât a unui simplu spectator! Să nu mai aud de ezitările dumitale! Eu unul, dacă salvarea sufletului meu ar depinde de Dante… Dar un geniu precum al dumitale, dragă prietene, îşi asumă *responsabilitatea* divină de a lupta pentru toţi cei exilaţi din lume.

Lowell murmură ceva neauzit, dar fără îndoială dictat de modestie.

— Haide, Lowell, zise Jennison. N-ai fost tu cel care a convins Clubul de Sâmbăta că un simplu comerciant este suficient de bun pentru a cina cu nişte nemuritori ca prietenii dumitale?

— De parcă ar fi putut refuza, după ce te-ai oferit să cumperi Casa Parker? râse Lowell.

— Ar fi putut s-o facă, dacă aş fi renunţat la strădania de a sta printre oameni mari. Pot să citez din poetul meu favorit? „Şi ceea ce-ndrăznesc ei să viseze, chiar îndrăznesc a-ndeplini.” A, ce bine sună!

Lowell se înveseli şi mai tare văzând că inspiraţia fusese găsită chiar în rimele sale, dar, de fapt, aşa şi era. De ce nu? în concepţia lui Lowell, dovada adevăratei poezii era distilarea acelei vagi filosofii ce pluteşte în minţile oamenilor până la esenţa unui singur vers, făcând-o astfel abordabilă şi utilă, punând-o la îndemâna oricui.

Acum, mergând la curs, simpla idee de a intra într-o încăpere plină de studenţi care mai erau convinşi că pot să afle totul despre un subiect îl făcea să caşte.

Lowell îşi priponi calul de vechea pompă de apă de lângă Sala

Hollis. Pocneşte-i straşnic, băiete, dacă vin, îşi zise el aprinzându-şi o ţigară. Caii şi trabucurile figurau în pomelnicul de interdicţii în curtea Harvard-ului.

Un ins se sprijinea alene de un ulm. Purta o vestă galbenă strălucitoare, în carouri, şi avea o figură trasă, destul de obosită. Bărbatul, mai înalt decât poetul chiar stând aşa, într-o rână, prea bătrân pentru a fi student şi prea uzat pentru a face parte din corpul profesoral, îl ţintui cu o privire lacomă, obişnuită la un admirator al literaturii.

Celebritatea nu însemna prea mult pentru Lowell, căruia îi plăcea să creadă că prietenii săi găseau câte ceva demn de preţuire în ceea ce scria, iar când el va fi dispărut, Mabel Lowell se va mândri că-i este fiică. Altfel se credea *teres atque rotundus* – un microcosmos în sine, propriul lui autor, public, critic şi posteritate. Şi totuşi, laudele primite pe străzi, de la bărbaţi şi femei, nu puteau să nu-l încălzească. Uneori se plimba prin Cambridge cu inima atât de dornică de simpatie, încât o simplă privire indiferentă, chiar a unui străin, îi umplea ochii de lacrimi. Dar şi egoismul recunoaşterii i se părea la fel de dureros. II făcea să se simtă complet transparent şi izolat: poetul Lowell, o apariţie-fantomă.

Privitorul cu vestă galbenă, sprijinit de copac, duse mâna la borul pălăriei când Lowell trecu prin dreptul său. Poetul se înclină, tulburat, cu obrajii arzându-i. Repezindu-se spre campusul colegiului pentru a-şi duce la bun sfârşit obligaţiile cotidiene, nu observă cât de concentrat continuase bărbatul să-l privească.

Dr. Holmes ţâşni în amfiteatrul vast. La intrarea sa se făcu auzită o furtună de bătăi din picioare pornită de cei pe care creioanele şi caietele îi împiedicau să-şi folosească mâinile. Urmară uralele scandate rapid provenite de la scandalagiii (Holmes îi numea tinerii săi barbari) înghesuiţi în partea de sus a sălii, cunoscută ca Muntele (de parcă ar fi fost adunarea Revoluţiei Franceze). Aici, Holmes scotocea în trupul omenesc în fiecare semestru. Aici, de patru ori pe săptămână, cincizeci de fii iubitori îi sorbeau fiecare cuvânt. Stând înaintea cursanţilor, în chiar centrul amfiteatrului, uita că are doar un metru şaizeci şi cinci (şi asta purtând nişte ghete ingenioase, confecţionate de cel mai bun cizmar din Boston) şi se simţea mai degrabă un gigant.

Oliver Wendell Holmes era singurul membru al corpului didactic în stare să ţină un curs reuşit la ora unu, când foamea şi oboseala se combinau cu aerul soporific al „cutiei" de cărămidă, cu două etaje de pe North Grove. Colegii invidioşi susţineau că faima lui literară era cea care îi cucerise pe studenţi. De fapt, majoritatea băieţilor care alegeau medicina în locul dreptului şi teologiei erau de la ţară şi, dacă

se întâlniseră vreodată cu adevărata literatură înainte de a veni la Boston, trebuie că fusese vreun poem al lui Longfellow. Totuşi, ecourile reputaţiei literare a lui Holmes se răspândeau la fel de repede ca bârfele cele mai senzaţionale, căci dacă unul punea mâna pe un exemplar din *Autocratul la micul dejun,* îl făcea apoi să circule şi la prima ocazie remarca nedumerit: „Cum, n-ai citit *Autocratul?”* Dar celebritatea de care se bucura în rândul studenţilor era mai degrabă reputaţia reputaţiei.

— Astăzi, spuse Holmes, vom începe un subiect despre care, băieţi, nu cred că ştiţi ceva.

Trase de cearceaful alb ce acoperea cadavrul unei femei, apoi îşi ridică mâinile ca să potolească tropăitul şi fluieratul ce urmaseră:

— Puţin respect, domnilor! Respect pentru om şi pentru cea mai divină lucrare a Domnului!

Doctorul Holmes era prea pierdut în oceanul de priviri atente pentru a băga de seamă că printre elevii săi se afla un intrus.

— Da, tema de azi va începe cu trupul femeiesc, continuă Holmes.

Un tânăr timid, Alvah Smith, unul dintre cei care, în orice amfiteatru, joacă rolul de intermediar între profesor şi restul studenţilor, roşi puternic, în primul rând unde stătea, iar vecinii lui începură încântaţi să-l necăjească.

— Iar la Smith, zise Holmes care observase manejul, vedem foarte bine acţiunea inhibitorie a nervilor vasomotorii asupra arteriolelor relaxându-se brusc şi umplând capilarele de suprafaţă cu sânge – acelaşi fenomen plăcut, vizibil pe obrazul tinerei persoane pe care doriţi s-o vizitaţi diseară.

Smith izbucni în râs împreună cu ceilalţi. Dar Holmes auzi şi un hohot involuntar, al cărui scârţâit lent trăda o vârstă mai înaintată. Miji ochii în susul sălii la reverendul doctor Putnam, una dintre puterile de rangul doi ale Corporaţiei Harvard. Membrii Corporaţiei, deşi reprezentau cel mai înalt nivel de supraveghere, practic nu luau parte niciodată la ore în universitatea lor; să se trambaleze de la Cambridge până la clădirea catedrei de medicină, aşezată dincolo de râu, în Boston, pentru a fi mai aproape de spitale, era o ideea inacceptabilă pentru majoritatea celor din conducere.

— Acum, se adresă Holmes distrat clasei, aşezându-şi ustensilele lângă cadavru, unde îl aşteptau două ajutoare, să ne avântăm în străfundurile subiectului nostru.

După încheierea cursului şi a năvalei barbarilor care-şi croiau drum afară din amfiteatru, Holmes îl conduse în biroul său pe reverendul doctor Putnam.

— Dumneata, dragă doctore Holmes, reprezinţi standardul de aur al oamenilor de litere americani. Nimeni nu a muncit atât de intens pentru a se afirma în mai multe domenii. Numele dumitale a devenit

simbolul unei educaţii şi autorităţi depline. Chiar ieri discutam cu un domn din Anglia, care-mi povestea cât de bine cotat eşti în ţara-mamă.

— Cea spus? zise Holmes oarecum absent. Ce-a spus, domnule reverend Putnam? Ştii că-mi place să fiu adulat „din belşug”.

— În ciuda acestui fapt, domnule doctor, se încruntă Putnam din cauza întreruperii, Augustus Manning a început să fie îngrijorat de activităţile dumitale literare.

— Vrei să spui, răspunse Holmes cu surprindere, de preocuparea pentru Dante a domnului Longfellow? El este traducătorul. Eu nu sunt decât un aghiotant, dacă pot să mă exprim aşa. Îţi sugerez să ai răbdare şi să citeşti lucrarea. Cu siguranţă că-ţi va plăcea.

— James Russell Lowell, J.T. Fields, George Greene, dr. Oliver Wendell Holmes. Asta zic şi eu echipă de aghiotanţi, nu?

Holmes se simţi stingherit. Nu crezuse că un club ca al lor putea deveni o problemă de interes general şi nu-i plăcea să vorbească despre asta cu cineva din afară. Participarea la şedinţele Clubului Dante era una dintre puţinele sale activităţi care nu se desfăşurau sub ochii publicului.

— Ei, dacă arunci o piatră în Cambridge, musai o să nimereşti pe cineva care are două volume la activ, dragă domnule Putnam.

Putnam îşi încrucişă braţele şi aşteptă. Holmes făcu un gest într-o direcţie nedefinită.

— Domnul Fields se ocupă cu treburile astea, zise el.

— Te rog, ieşi din această asociaţie precară, spuse Putnam cu extremă seriozitate. Bagă-le minţile în cap prietenilor dumitale. De exemplu, profesorul Lowell a…

— Dacă eşti în căutarea unei persoane de care Lowell ar asculta, dragă domnule reverend, îl întrerupse Holmes cu un zâmbet, ai greşit crezând că o vei găsi la Colegiul Medical.

— Holmes, continuă Putnam cu blândeţe, am venit să te avertizez în primul rând pentru că te consider prieten. Dacă dr. Manning ar şti că stau de vorbă cu tine aşa, ar… Putnam se opri şi scăzu tonul, în semn laudativ. Dragă Holmes, tot viitorul îţi va fi asociat cu Dante. Mă tem de ce s-ar putea întâmpla cu poezia dumitale, cu numele dumitale, când Manning va fi terminat ce are de gând.

— Manning nu are nicio cădere să mă atace personal, chiar dacă este împotriva micilor interese ale clubului nostru.

— Vorbim de Augustus Manning, replică Putnam. Ţine minte asta.

Când Holmes se întoarse să plece, parcă înghiţise o bilă uriaşă. Putnam se întrebase de multe ori de ce nu toţi bărbaţii poartă barbă. Se simţea vesel în ciuda hârtoapelor de pe drumul spre Cambridge pentru că ştia că dr. Manning avea să fie extrem de mulţumit de raportul său.

Artemus Prescott Healey, n. 1804, m. 1865, avea să se odihnească în locul de veci impunător al familiei, printre primele care fuseseră cumpărate cu ani în urmă în zona cea mai importantă din cimitirul Mount Auburn.

Existau mulţi „brahmani” care îi purtau pică lui Healey pentru laşitatea deciziilor dinainte de război. Toţi însă căzuseră de acord că numai un fost radical extremist ar fi în stare să saboteze ceremonia de adio pentru a întina memoria principalului reprezentant al justiţiei din statul lor.

— Doar patru ani diferenţă, Melia, zise dr. Holmes aplecându-se spre soţia sa.

Ea solicită explicaţii printr-un pufăit scurt.

— Judecătorul Healey are şaizeci de ani, continuă Holmes să şoptească. Adică ar fi avut. Cu patru ani mai mare decât mine, dragă, aproape în aceeaşi zi. De fapt, lună. Lui Holmes îi plăcea grozav să se afle în compania unor morţi apropiaţi de vârsta lui. Amelia Holmes îl atenţiona din ochi să păstreze tăcerea pe durata discursurilor de pomenire. Holmes îşi strânse buzele şi privi înainte, peste pajiştea liniştită.

Nu putea pretinde că fusese un intim al decedatului; puţini, chiar dintre brahmani, ar fi putut. Healey făcuse parte din Comitetul de supraveghetori, prin urmare dr. Holmes se bucurase de o oarecare interacţiune cu judecătorul, în calitatea administrativă a acestuia. Holmes îl mai cunoscuse pe Healey şi datorită faptului că era membru Phi Beta Kappa[5] şi prezidase un timp această onorabilă societate. Dr. Holmes îşi ţinea cheia O B K pe lanţul de ceas, iar acum, în timp ce trupul lui Healey era încetişor coborât în noul său pat, o răsucea agitat între degete. Cel puţin, se gândi dr. Holmes cu simpatia tipică a medicilor, nenorocitul de Healey n-a suferit.

Cea mai îndelungată întrevedere pe care doctorul o avusese cu judecătorul se petrecuse la tribunal, împrejurare ce-l impresionase atât de tare pe Holmes, încât îşi dorise să se retragă definitiv în lumea poeziei. Apărarea în procesul Webster care, ca toate cazurile de crimă capitală, fusese condusă de un trio de judecători în frunte cu magistratul suprem, necesitase depoziţia doctorului Holmes, ca martor, despre caracterul lui John W. Webster. În focul procesului, ţinut cu mai mulţi ani în urmă, Wendell Holmes se confruntase cu stilul greoi, istovitor, în care Artemus Healey îşi debita opiniile juridice.

— Profesorii de la Harvard nu comit crime. Iată ce declarase în favoarea lui Webster preşedintele de atunci al Harvard-ului, luând cuvântul cu puţin înainte de Holmes.

Zvonul despre uciderea dr. Parkman ajunsese la laboratorul lui

Holmes de sub sala de cursuri pe când acesta era la oră. Îi fusese tare greu, mai ales că era prieten atât cu acuzatul cât şi cu victima şi habar n-avea pe cine să plângă mai întâi. Până la urmă, obişnuita batjocură a studenţilor săi redusese la ridicol ciopârţirea victimei profesorului Webster.

— Om credincios, cu frica lui Dumnezeu şi a cerului…

Promisiunile stridente ale veşniciei raiului, rostite de preot cu aerul său de bocitor suprem, nu îi picară bine lui Holmes. În principiu, prea puţine zorzoane ale ceremoniei religioase îi picau bine doctorului, fiul unui preot dintre aceia al căror calvinism rămăsese ferm în faţa tulburărilor unitariste. Oliver Wendell Holmes şi timidul său frate mai mic, John, fuseseră crescuţi întru teribila tâmpenie care încă îi mai răsuna în urechi: „Prin căderea lui Adam toţi am păcătuit". Din fericire, îi apărase spiritul viu al mamei lor, care le murmura replici sclipitoare în timp ce reverendul Holmes şi preoţii ce-l vizitau perorau despre dangaţiunea predestinată şi păcatul înnăscut. Ea le promitea că se vor naşte noi idei, mai ales lui Wendell, când acesta tremura îngrozit de vreo poveste despre diavolul care ia în stăpânire sufletele. Într-adevăr, pentru Boston şi pentru Oliver Wendell Holmes, ideile noi îşi făcuseră apariţia. Numai unitarienii ar fi putut construi cimitirul Mount Auburn, loc de veci şi în acelaşi timp grădină.

Pentru a-şi găsi o ocupaţie, Holmes se apucă să inventarieze notabilităţile care asistau la funeralii, observând că multe înclinau capul în direcţia sa, dat fiind că făcea parte dintr-un grup restrâns de celebrităţi cunoscute sub diverse porecle – Sfinţii din Noua Anglie sau Poeţii Căminului. Oricare le-ar fi fost denumirea, reprezentau contingentul literar de vârf al ţării. Lângă familia Holmes stătea James Russell Lowell, poet, profesor şi redactor, răsucindu-şi agale vârful mustăţii până când Fanny Lowell îl trase de mânecă; de partea cealaltă, J.T. Fields, editorul celor mai mari poeţi din Noua Anglie, îşi ţinea capul şi barba plecate într-un triunghi perfect de meditaţie sumbră, figura lui izbitoare contrastând puternic cu obrajii roz, angelici şi perfecta stăpânire de sine a tinerei sale soţii. Nici Lowell şi nici Fields nu-l cunoscuseră pe judecător mai bine decât Holmes, dar participau la slujbă din respect pentru poziţia lui Healey şi pentru familia sa (în plus, Lowell se întâmpla să-i fie văr).

Unii dintre participanţi, observând trioul de oameni de litere, îl căutară în van şi pe cel mai ilustru dintre ei. Henry Wadsworth Longfellow se pregătise, de fapt, să-şi acompanieze prietenii la Mount Auburn, care se afla la o azvârlitură de băţ de casa sa, dar, ca de obicei, până la urmă rămăsese la gura focului. Puţine lucruri de pe lumea asta îl făceau pe Longfellow să-şi părăsească reşedinţa, Casa Craigie. După aţâţi ani dedicaţi unui proiect, realitatea iminentei publicări îi cerea o concentrare intensă. În plus, Longfellow se temea

(pe bună dreptate) că persoana sa ar fi distras atenţia cortegiului de la familia Healey. Când Longfellow mergea pe străzile din Cambridge oamenii şuşoteau, copiii i se aruncau în braţe şi un număr atât de mare de pălării erau ridicate, încât părea că tot Comitatul Middlesex intrase în acelaşi timp într-o capelă.

Holmes îşi aminti de o plimbare cu cabrioleta în compania lui Lowell, cu ani în urmă, înainte de război. Trecuseră prin dreptul Casei Craigie şi în cadrul unei ferestre îi zăriseră pe Fanny şi Henry Longfellow, lângă şemineu, înconjuraţi, la pian, de cei cinci frumoşi copii ai lor. Pe vremea aceea, lumea încă putea să-l vadă la faţă pe marele poet.

— Tremur când mă uit la casa lui Longfellow, spusese Holmes atunci.

Lowell, care tocmai se plângea de un eseu nereuşit al lui Thoreau pe care îl redacta, îi întorsese un zâmbet uşor, prin care se detaşa de tonul lui Holmes.

— Fericirea lor este atât de desăvârşită, continuase Holmes, încât orice schimbare ce s-ar abate asupra lor ar fi doar spre rău.

Oraţia reverendului Young se sfârşi şi în cimitirul liniştit începură să se audă şoapte solemne. Holmes dădu la o parte frunzele mici şi galbene de pe gulerul lui de catifea şi, lăsându-şi privirea să călătorească peste figurile ca de piatră ale celor prezenţi, observă că reverendul Elisha Talbot, cel mai de seamă pastor din Cambridge, părea iritat de căldura cu care fuseseră întâmpinate vorbele lui Young; fără îndoială că repeta în minte ce ar fi declamat el dacă ar fi fost pastorul lui Healey. Holmes admiră expresia reţinută a doamnei Healey. Văduvele care plâng uşor întotdeauna se recăsătoresc repede. Privirea lui Holmes zăbovi întâmplător asupra domnului Kurtz, comandantul de poliţie. Acesta se insinuase eficient pe lângă doamna Healey, pe care o trase de-o parte, aparent încercând s-o convingă de ceva – dar într-o manieră atât de sumară, încât schimbul lor de cuvinte era probabil doar recapitularea unei discuţii mai vechi; comandantul Kurtz nu încerca să expună nimic, mai degrabă îi amintea văduvei ceva. Aceasta, atentă, dădu din cap. Dar cât de *înverşunat,* se gândi Holmes. Comandantul Kurtz încheie cu un oftat de uşurare care ar fi stârnit invidia lui Eol.

În seara aceea, cina de la numărul 21 de pe strada Charles a fost mai tăcută ca oricând, deşi nu se putea spune că era vreodată tăcută. Oaspeţii casei plecau întotdeauna uluiţi de ritmul, ca să nu mai pomenim de volumul conversaţiei familiei Holmes, întrebându-se dacă vreunul dintre ei ascultă ce zice celălalt. Doctorul iniţiase tradiţia de a-l recompensa cu o porţie suplimentară de marmeladă pe cel mai strălucit vorbitor al serii. Astăzi, fiica dr. Holmes, „mica” Amelia, sporovăia mai mult ca de obicei, povestind despre cea mai recentă

logodnă, cea a domnişoarei B. Cu colonelul F. Şi despre ce cadouri de nuntă pregătea cercul ei de lucru manual.

— Vai, tată, zise hlizindu-se Oliver Wendell Holmes Junior, eroul. Cred că în seara asta o să pierzi marmelada. Junior era un element distonant la masa familiei: nu numai că avea o înălţime de un metru optzeci într-o casă unde predominau persoane iuţi şi mărunte, dar vădea şi o cumpătare deliberată în vorbă şi mişcare.

— Nu prea ţi-am auzit glasul în seara asta, Wendy, surâse Holmes de deasupra farfuriei cu friptură.

Junior nu putea să sufere să i se zică aşa.

— Mda, n-o să câştig porţia, dar nici tu, tată. Se întoarse spre fratele mai mic, Edward, care de când locuia în internatul colegiului venea acasă doar din când în când. Se zice că se fac donaţii pentru a numi o catedră de la şcoala de drept după săracul Healey. Îţi vine să crezi, Neddie? După ce a fentat atâţia ani Actul Sclavilor Fugari[6]… Numai moartea poate convinge Bostonul să-ţi ierte trecutul, din punctul meu de vedere.

În plimbarea de după-masă, dr. Holmes se opri să le dea unor copii care se jucau cu bile câţiva bănuţi cu care să scrie un cuvânt pe trotuar. Alese „nod” (de ce nu?) şi, pentru că ei aşezară corect monedele de cupru, îi lăsă să le păstreze. Se bucura că vara lua sfârşit la Boston şi, odată cu ea, canicula îngrozitoare care îi agrava astmul.

Holmes se aşeză sub copacii înalţi din spatele casei gândindu-se la „cele mai distinse minţi literare din Noua Anglie” din reclama lui Fields în ziarul *New York Tribune*. Clubul lor era important pentru misiunea lui Lowell de a introduce opera lui Dante în America, pentru planurile editoriale ale lui Fields. Da, exista şi miza academică, şi cea de afaceri. Dar pentru Holmes triumful clubului consta în uniunea de interese a acelui grup de prieteni pe care se simţea norocos să-i aibă. Mai mult decât orice, îi plăceau discuţiile libere şi momentele de strălucire când reuşeau să descifreze un vers. Clubul Dante era o asociaţie curativă – ultimii ani îi îmbătrâniseră pe toţi –, aducându-i împreună pe Holmes şi Lowell, după certurile lor cu privire la război, pe Fields şi pe cei mai buni autori ai săi, în primul an fără William Ticknor ca partener care să-i ofere siguranţă, apropiindu-l pe Longfellow de lumea de afară, sau cel puţin de câţiva dintre ambasadorii acesteia cu aplecare literară.

Holmes nu avea un talent extraordinar pentru traduceri. Poseda imaginaţie, dar nu şi acea calitate a lui Longfellow, care permite unui poet să se deschidă total faţă de poezia altuia. Totuşi, pentru o naţiune ce avea prea puţin de-a face cu ţări străine, Oliver Wendell Holmes se număra bucuros printre cunoscătorii de Dante, fiind mai degrabă „dantesc” decât cercetător al lui Dante. Când Holmes era la colegiu, profesorul George Ticknor, literatul aristocrat, se apropiase de limita

toleranţei faţă de permanenta obstrucţie pe care o aplica Corporaţia poziţiei sale de prim profesor Smith. Între timp, Wendell Holmes, care învăţase latina şi greaca la vârsta de doisprezece ani, se sufoca de plictiseală la orele obligatorii de recitare, memorare şi repetare ale diverselor versuri din *Hecuba* lui Euripide, care îşi pierduse de mult orice sens.

Când se întâlniseră în salonul familiei Holmes, ochii întunecaţi ai profesorului Ticknor îl examinară pe studentul care-şi muta greutatea de pe un picior pe altul. „Nu stă locului o clipă", suspinase tatăl lui Oliver Wendell Holmes, reverendul Holmes. Ticknor sugerase că italiana ar putea să-l cuminţească. La vremea aceea, resursele departamentului erau prea slabe pentru a putea oferi această limbă în cadru oficial. Curând însă, Holmes primise „cu împrumut" lecţii gramaticale şi de vocabular pregătite de Ticknor, împreună cu o ediţie din *Divina Comedie* a lui Dante, un poem împărţit în secţiuni numite *Infernul, Purgatoriul* şi *Paradisul.*

Holmes se temea că grangurii de la Harvard descoperiseră ceva referitor la Dante din pură, dar surprinzător de perspicace ignoranţă. La facultatea de medicină, ştiinţele îl ajutaseră pe Oliver Wendell Holmes să descopere cum opera natura atunci când se elibera de superstiţie şi teamă. Credea că, aşa cum astronomia înlocuise astrologia, la fel şi „teonomia" se va ridica într-o zi deasupra surorii sale mai înceată la minte. Nutrind această speranţă, Holmes prosperase ca poet şi profesor.

Apoi, îl prinsese la înghesuială războiul şi, deopotrivă, Dante Alighieri.

Totul începuse într-o seară de iarnă, în 1861. Holmes se găsea la Elmwood, conacul lui Lowell, neliniştit de ştirea plecării lui Wendell Junior cu Regimentul 25 Massachusetts. Lowell reprezenta antidotul potrivit contra nervilor: impertinent şi sus-şi-tare încrezător în faptul că lumea era mereu exact aşa cum spunea el că e; batjocoritor, dacă era cazul, când cineva avea opinii prea imperioase.

Din acea vară societatea începuse să-i ducă amarnic lipsa lui Henry Wadsworth Longfellow. Acesta răspundea tuturor prietenilor cu note, refuzând invitaţiile care l-ar fi obligat să părăsească reşedinţa Craigie, explicând că este foarte ocupat. Le adusese la cunoştinţă că începuse să-l traducă pe Dante şi nu avea de gând să se oprească: „M-am apucat de opera asta acum, când nu mai pot să fac altceva".

Venind din partea reticentului Longfellow, aceste bilete erau un strigăt disperat de ajutor. La exterior era calm, dar interiorul îi sângera de moarte.

Astfel, Lowell se înfiinţă în pragul uşii lui Longfellow şi insistă să-l ajute. Lowell deplângea faptul că americanii, slab pregătiţi la capitolul limbi moderne, nu aveau acces nici măcar la puţinele şi regretabilele

traduceri britanice.

— Am nevoie de un nume de *poet* pentru a vinde o astfel de carte publicului măgăresc! suna placa lui Fields atunci când Lowell îi atrăgea atenţia, apocaliptic, cât de oarbă era America la Dante. Ori de câte ori Fields dorea să-şi descurajeze autorii de la implicarea într-un proiect riscant, le arăta insistent cât de tâmpit este publicul cititor.

De-a lungul anilor, Lowell îl pistonase de mai multe ori pe Longfellow să traducă poemul în trei părţi, o dată chiar ameninţându-l că se va apuca el de această întreprindere – lucru pentru care nu avea puterea lăuntrică necesară. Acum, nu putea să *nu* ofere ajutor. În fond, Lowell era unul dintre puţinii literaţi americani care ştiau ceva despre Dante; de fapt, părea chiar să ştie totul.

Lowell îi explicase lui Holmes cât de remarcabil reuşise Longfellow să prindă spiritul lui Dante în cânturile pe care i le arătase.

— E născut pentru misiunea asta, Wendell.

Longfellow începuse cu *Paradisul,* apoi se apucase de *Purgatoriu* şi, în cele din urmă, de *Infern.*

— O iei invers? întrebase Holmes intrigat.

— Îndrăznesc să zic, dăduse Lowell din cap, surâzând, că dragul de Longfellow vrea să fie sigur de Cer înainte de a se angaja în Iad.

— Nu pot deloc să ajung până la Lucifer, făcu Holmes, comentând *Infernul. Purgatoriul* şi *Paradisul* sunt numai muzică şi speranţă şi simţi că zbori spre Dumnezeu. Dar ce hidoşenie, ce sălbăticie în coşmarul acesta medieval! Alexandru cel Mare ar fi trebuit să doarmă cu cartea sub pernă.

— Iadul lui Dante face parte din lumea noastră la fel de mult ca şi din lumea de dincolo şi nu trebuie evitat, comentase Lowell, ci mai degrabă confruntat. În viaţă tatonăm adesea adâncurile infernului.

Forţa poeziei lui Dante răsuna mai tare în aceia care nu se declarau de religie catolică, credincioşii certându-se frecvent cu teologia poetului. Pentru cei mai îndepărtaţi din punct de vedere teologic, credinţa lui Dante era atât de desăvârşită, atât de solidă, încât cititorul se simţea obligat să-şi apropie această poezie de inimă. De asta îi era frică lui Holmes de Clubul Dante: se temea că va deschide porţile unui nou iad, unul construit de geniul literar al poeţilor. Şi, mai rău, se îngrozea că, după o viaţă întreagă petrecută departe de diavolul despre care predica tatăl lui, se va vădi că este el însuşi, în parte, vinovat.

În acea seară din 1861, în studioul de la Elmwood, un mesager întrerupse ceaiul poeţilor. Dr. Holmes ştia aproape sigur că era o telegramă redirecţionată cu grijă de la propria sa locuinţă, informându-l despre moartea săracului Wendell Junior pe un câmp de bătaie îngheţat, probabil din cauza epuizării – dintre toate explicaţiile oferite pe lista victimelor, Holmes găsea că „mort din cauza epuizării”

suna cel mai înspăimântător şi mai intens. Într-adevăr, era un servitor trimis de Henry Longfellow, a cărui reşedinţă, Craigie, se găsea chiar după colţ. Adusese o simplă notă care solicita ajutorul lui Lowell la traducerea unor cânturi. Lowell îl convinse şi pe Holmes să-l însoţească.

— Am deja atâtea oale pe foc, că mi-e frică de o nouă tentaţie, refuză la început Holmes, glumind. Mi-e frică să nu mă apuce şi pe mine „dantemania" asta.

Lowell îl convinsese şi pe Fields să-l abordeze pe Dante. Deşi nu era italianist, editorul poseda o ştiinţă acceptabilă a limbii, dobândită în călătoriile de afaceri (voiajul de afaceri era, mai ales, de plăcere – plăcerea lui şi a lui Annie –, de vreme ce comerţul de carte între Roma şi Boston era aproape inexistent), iar acum se cufundase în dicţionare şi comentarii. Cum zicea nevasta lui Fields, interesul acestuia stătea în interesul altora. Şi bătrânul George Washington Greene, care îi dăruise lui Longfellow primul lui volum de Dante în timp ce călătoreau împreună prin Italia, cu treizeci de ani în urmă, îşi făcea apariţia de fiecare dată când venea de la Rhode Island în oraş şi evalua cu însufleţire mersul lucrării. Fields, omul orarelor şi termenelor, fusese cel care sugerase ca întrunirile să se ţină miercuri seara, în biroul din reşedinţa Craigie, iar dr. Holmes, cu talentul lui remarcabil pentru apelative, botezase întreprinderea Clubul Dante, deşi tot el numea de obicei întâlnirile „şedinţe de spiritism", insistând că, dacă scrutai bine camera, puteai să dai nas în nas cu Dante lângă şemineul lui Longfellow.

Noul roman al lui Holmes avea să-şi facă viguros loc în inima publicului. Avea să fie „Povestea americană" pe care cititorii o aşteptau în fiecare bibliotecă şi la fiecare vânzător de carte – cea pe care Hawthorne nu reuşise s-o creioneze înainte de a muri; cea pe care spirite promiţătoare, precum Herman Melville, încercau s-o salveze de la prăbuşirea în anonimi ta te şi izolare. Dante îndrăznise să se prezinte ca un erou aproape divin, căutând să atingă perfecţiunea prin gloria poeziei. Însă pentru asta florentinul îşi sacrificase casa, familia, poziţia în oraşul păcătos dar îndrăgit. Retras în singurătate şi sărăcie, el îşi definise naţiunea şi numai în imaginaţia lui îşi găsise pacea. În maniera sa obişnuită, dr. Holmes avea să realizeze totul dintr-odată.

Şi după ce romanul său va fi câştigat stima şi loialitatea ţării, numai să încerce dr. Manning şi ceilalţi corbi să-i mai ciugulească reputaţia! Plutind pe culmile unei renăscute adoraţii, Oliver Wendell Holmes se simţea în stare, de unul singur, să-l protejeze pe Dante de atacuri şi să-i asigure triumful lui Longfellow. Dar dacă traducerea lui Dante ar fi pornit prea de timpuriu o luptă care risca să adâncească rănile deja suferite de numele său, atunci Povestea americană ar fi fost în pericol să apară şi să dispară neremarcată, sau chiar mai rău.

Holmes văzu, cu precizia unui verdict în tribunal, ce avea de făcut. Trebuia să-i încetinească suficient pentru a-şi putea termina el romanul înainte ca traducerea să fie gata. Nu era vorba numai de Dante; ci şi de problema Oliver Wendell Holmes, de soarta lui literară. Apoi, italianul oricum aşteptase câteva sute de ani până să-şi facă apariţia în Lumea Nouă. Ce însemnau, în fond, nişte săptămâni în plus?

În holul secţiei de poliţie de la Court Square, Nicholas Rey îşi ridică ochii din carnetul său, mijindu-i în lumina gazului după ce se luptase multă vreme cu una dintre pagini. Un poliţist în uniformă, zdravăn ca un urs, aştepta în faţa biroului şi dădăcea un pachet de hârtie de parcă ar fi fost un copilaş.

— Patrula Rey, da? Sunt sergent Stoneweather. Nu vreau să te deranjez. Omul se aplecă şi întinse o mână impresionantă. Cred că trebe' să ai nervi tari ca să fii primul poliţist negru, orş'ce ar zice alţii. Ce scrii acolo, Rey?

— Te pot ajuta cu ceva, domnule sergent? întrebă Rey.

— Nu, da' pot io. Mata ai întrebat în toate secţiile despre cerşetorul ăla dat dracu', care a sărit pă geam? Io l-am adus la reconoaştăre.

Rey se asigură că uşa biroului lui Kurtz era închisă. Sergentul Stoneweather scoase din pachet o plăcintă cu afine şi se defectă cu ea, din timp în timp, pe durata discuţiei.

— Îţi aduci aminte unde erai când l-ai prins? întrebă Rey.

— Mda, căutam pe cinva care nu poa' să dovidească unde a fost, aşa cum am primit ordin. Bodegile, crâşmele. Biroul South Boston al tranvanului cu cai, acolo ieram la ora aia, că ştiu acolo nişte şuţi, care te lucrează la buzunare. Zdrenţărosu' ăla şedea prăvălit pe una din bănci, cam adormit, da' se zgâlţâia rău, *tremilium dement* sau *delirus tremuros* sau aşa ceva.

— Ştii cine era? întrebă Rey.

— O groază de nespălaţi şi beţivani, zise Stoneweather printre mestecături, se învârte înainte şi-napoi cu tranvanu' cu cai. Da' nu mi-a părut cunoscut totuş. Nici n-aveam de gând să-l salt, zău aşa. Nu părea periculos.

— Şi ce te-a făcut să te răzgândeşti? întrebă Rey surprins.

— Afurisitu' ăla de cerşetor, aia! izbucni Stoneweather, scăpând nişte fărâmiţe de plăcintă în barbă. Mă vede adunând câţiva bagabonzi, da, şi vine fuguţa la mine cu mâinile ca legate, ca şi cum ar fi vrut să-l prinz în laţ şi să-l bag pe loc la zdup pentru cine ştie ce crimă! Aşa că ce mi-am zis: „Dumnezeu mi l-a trimis să-l duc la reconoaştăre, a naibii paparudă". Totu' se-ntâmplă că vrea Dumnezeu. Io aşa cred. Mata nu, nea patrulă?

Lui Rey îi venea greu să şi-l imagineze pe autorul saltului în altă

ipostază decât cea a zborului.

— Pe drum ţi-a spus ceva? Făcea ceva anume? Vorbea cu cineva? Poate citea un ziar? Sau o carte?

— N-am băgat dă samă, ridică Stoneweather din umeri. Căută apoi în buzunarele hainei o batistă, să se şteargă pe mâini, iar Rey observă cu interes patul revolverului ce ieşea din tocul de piele. Când Rey fusese numit în poliţie de către guvernatorul Andrew, consiliul municipal emisese o rezoluţie care stabilea anumite restricţii pentru nou-venit. Nu avea voie să îmbrace uniforma poliţiei, să poarte o armă mai puternică decât un baston şi nici să aresteze un alb dacă nu era însoţit de alt ofiţer.

În prima lună, Nicholas Rey fusese detaşat în Districtul doi. Căpitanul hotărâse că Rey putea fi eficient doar dacă făcea de caraulă pe Dealul Cioroiului. Acolo, însă, se găseau destui negri care se uitau chiorâş la un ofiţer mulatru, aşa că ceilalţi membri ai patrulei se temuseră de-o răscoală. Nici la secţie nu era mai bine. Doar doi sau trei poliţişti vorbeau cu Rey, iar ceilalţi semnaseră o scrisoare către comandantul Kurtz în care cereau ca experimentul cu ofiţerul de culoare să ia sfârşit.

— Chiar vrei să ştii ce l-a'mpins, nea patrulă? întrebă Stoneweather. Dupe exper'enţa mea, vine o vreme când omu' nu mai rabdă.

— A murit la secţia de poliţie, domnule sergent Stoneweather, zise Rey. Dar, în închipuirea lui, era altundeva, departe de noi şi pândit de primejdii.

— Aş vrea să fi ştiut mai mult despre sărmanu' tip, zise Stoneweather căruia toate acestea îi depăşeau înţelegerea. Zău.

În după-amiaza respectivă, comandantul Kurtz şi adjunctul Savage făcură o vizită pe Dealul Beacon. Rey, în cuşca conductorului, era şi mai tăcut ca de obicei. Când coborâră, Kurtz zise:

— Tot te gândeşti la nenorocitul ăla de vagabond?

— Pot să aflu cine era, şefule, răspunse Rey.

— Bine, ce ştii despre el? se încruntă Kurtz, dar ochii şi vocea i se îmblânziră.

— Sergentul Stoneweather l-a adus de la staţia de tramvaie. Poate că era din zonă.

— Staţia de tramvaie! Putea să fi venit de oriunde!

Rey nu se pronunţă împotrivă şi nici nu comentă. Adjunctul Savage, care ascultase schimbul de cuvinte, adăugă cu nonşalanţă:

— Avem şi portretul lui, şefule, dinainte de confruntare.

— Ascultaţi-mă bine, spuse Kurtz. Amândoi. Cloşca aia bătrână de Ednah Healey mă va trage de urechi dacă nu e mulţumită. Şi nu va fi până nu-i spunem când spânzurăm pe cineva. Rey, nu vreau să mai faci săpături după cerşetorul ăla, mă înţelegi? Avem şi aşa destule necazuri fără să mai atragem atenţia lumii că ne-a murit unu' în prag.

Ferestrele de la Wide Oaks erau acoperite cu pânză deasă, neagră, care lăsa doar vagi dâre de lumină să se strecoare pe margini. Văduva Healey îşi înălţă capul de pe un maldăr de perne în formă de frunze de lotus.

— Aţi găsit criminalul, domnule comandant Kurtz. Fusese nu atât o întrebare, cât o afirmaţie.

— Dragă doamnă… Kurtz îşi scoase pălăria, lăsând-o pe o masă de la picioarele patului. Avem oameni care cercetează fiecare pistă. Investigaţia se află abia în prima ei fază. Există doi inşi ce-i datorau bani domnului Healey şi un criminal notoriu a cărui sentinţă a fost pronunţată de judecător, acum cinci ani.

Văduva îşi ţinea capul aproape nemişcat, pentru a menţine o compresă caldă pe fruntea-i albă. După înmormântare şi diversele servicii de pomenire pentru judecător, Ednah Healey refuzase să mai iasă din cameră şi izgonise toţi vizitatorii, cu excepţia membrilor familiei. De gât îi atârna un medalion de cristal care conţinea şuviţa judecătorului, ornament pe care văduva o rugase pe Nell Ranney să-l prindă într-un colier.

Cei doi fii ai săi, la fel de lăţi în umeri precum judecătorul Healey, dar nu chiar atât de masivi, zăceau în fotolii, de o parte şi de alta a uşii, ca doi buldogi de granit.

— Nu înţeleg de ce progresaţi aşa încet, domnule comandant Kurtz, se vârî în discuţie Roland Healey.

— Dacă am oferi o recompensă? zise fiul cel mare, Richard, adăugând şi el ceva la nemulţumirea fratelui său. Cu destui bani l-am prinde, desigur. Lăcomia drăcească, iată ce împinge publicul să dea o mână de ajutor.

— Preabunule domn Healey, zise adjunctul, care-l ascultase cu răbdarea meseriei, dacă dezvăluim împrejurările morţii tatălui dumneavoastră veţi fi copleşiţi de informaţii false provenind de la cei care vor doar să împuşte un dolar. E necesar, de aceea, să ţineţi secretă toată povestea şi să ne lăsaţi să ne facem treaba.

După un timp adaugă:

— Credeţi-mă, prieteneşte, nu v-ar plăcea ce ar ieşi dacă totul ar deveni public.

— Bărbatul care a murit la confruntare… zise văduva. Aţi descoperit ceva în legătură cu identitatea lui?

— Mulţi dintre cetăţenii noştri de vază par să se tragă din aceeaşi familie când calcă pragul poliţiei. Smith sau Jones, zâmbi Kurtz cu subînţeles.

— Şi acesta, continuă doamna Healey, cărei familii îi aparţinea?

— Nu ne-a spus numele lui, doamnă, declară Kurtz, retrăgându-şi vinovat zâmbetul sub mustaţa nepieptănată. Dar nimic nu ne face să

credem că ar fi deţinut vreo informaţie privitoare la moartea judecătorului Healey. Părea cam zdruncinat la minte şi destul de cherchelit.

— Practic surdomut, adăugă Savage.

— Dar de ce era atât de disperat să scape, domnule comandant Kurtz? se interesă Richard Healey.

O întrebare inteligentă, chiar dacă şeful poliţiei nu voia să recunoască în faţa lor.

— Nu am cuvinte să vă povestesc câţi oameni pe care îi luăm de pe stradă se cred urmăriţi de demoni şi ne oferă descrierea agresorilor în cele mai mici detalii, inclusiv coarnele.

— Domnule comandant, conductorul dumneavoastră? se aplecă doamna Healey înainte, strângând din ochi.

Kurtz îi făcu semn poliţistului să intre.

— Doamnă, îmi permiteţi să vi-l prezint pe poliţistul Nicholas Rey. Aţi cerut să-l aducem cu noi astăzi, cu privire la bărbatul care a murit în timpul confruntării.

— Un poliţist negru? se minună ea cu neplăcere.

— Mulatru, de fapt, doamnă, anunţă Savage cu mândrie. Agentul Rey este primul din Uniune. Primul din toată Noua Anglie, se spune. Întinse mâna şi-l făcu pe Rey să i-o strângă.

Doamna Healey reuşi să-şi sucească şi să-şi răsucească gâtul suficient pentru a avea o perspectivă satisfăcătoare asupra celui în discuţie.

— *Tu* eşti cel care l-a avut în custodie pe vagabondul care a murit la secţie?

Rey încuviinţă.

— Spune-mi, domnule poliţist, ce crezi că l-a făcut să acţioneze astfel?

Comandantul Kurtz tuşi nervos în direcţia lui Rey.

— Nu pot să vă spun cu siguranţă, doamnă, răspunse Rey cu sinceritate. Nu cred că în momentul acela ştia sau îşi închipuia că se află în vreun pericol fizic.

— Ţi-a vorbit? întrebă Roland.

— Da, domnule Healey. Sau cel puţin a încercat. Dar mă tem că nu am înţeles nimic din şoapta lui.

— Ha, nu sunteţi în stare nici măcar să aflaţi cine este un pierdevară care moare la voi în secţie! Credeţi, îmi imaginez, că soţul meu şi-a meritat sfârşitul, domnule comandant!

— Eu? Kurtz se uită neputincios spre adjunctul său. Doamnă!

— Sunt o femeie bolnavă, pentru Dumnezeu, dar nu admit să fiu păcălită! Ne credeţi proşti şi ticăloşi şi doriţi ca toţi să ne ducem la dracu'!

— Doamnă! protestă sale vage ca ecou al şefului.

— N-o să vă ofer plăcerea de a mă vedea plecată de pe lumea asta, domnule comandant Kurtz! Dumneavoastră şi nerecunoscătorii voştri poliţişti cioroi! Soţul meu a făcut tot ce ştia să facă şi nu ne e ruşine de nimic! Compresa căzu pe jos, iar femeia îşi trecu unghiile peste gât. Părea să fi căpătat un obicei nou, dovedit de urmele proaspete, roşietice, de pe piele. Îşi înfipse degetele în came, încercând să alunge roiul de insecte nevăzute care o pândeau din crevasele închipuirii ei.

Fiii săriră de pe scaune dar se îndreptară spre uşă, unde se retrăseseră neputincioşi şi Kurtz şi Savage, ca şi când văduva ar fi putut izbucni în flăcări în orice clipă.

Rey aşteptă un moment, apoi făcu un pas, calm, spre patul văduvei.

— Doamnă Healey. Mişcările ei slăbiseră şnururile cămăşii de noapte. Rey se aplecă şi micşoră flacăra lămpii până când femeia nu mai distinse decât o siluetă. Doamnă, vreau să vă spun că soţul dumneavoastră m-a ajutat odată.

Ea se potoli brusc.

Kurtz şi Savage schimbau priviri nedumerite în pragul uşii. Rey vorbea prea încet pentru ca ei să audă ceva din colţul celălalt al camerei şi le era prea teamă să nu stârnească din nou mânia văduvei dacă se mişcau. Au simţit totuşi, chiar pe întuneric, cât de liniştită devenise, cât era de calmă şi tăcută, în ciuda respiraţiei anevoioase.

— Spune-mi, te rog, murmură ea.

— O femeie din Virginia m-a adus la Boston când eram copil. Nişte aboliţionişti m-au luat de la ea şi m-au dus în faţa judecătorului, iar el a spus că un sclav se emancipează prin lege odată ce trece într-un stat liber. M-a dat în grija unui fierar de culoare, Rey, şi a familiei sale.

— Înainte ca acel mizerabil Act al Sclavilor Fugari să ne piardă pe toţi. Pleoapele doamnei Healey se închiseră strâns, iar buzele ei, deformate de un rictus ciudat, emiseră un oftat. Ştiu ce cred prietenii voştri din cauza băiatului Sims. Judecătorului nu-i plăcea să vin la tribunal, dar eu mergeam totuşi – se vorbea atât de mult atunci. Sims era ca tine, un negru frumos, dar întunecat precum minţile multor oameni. Judecătorul nu l-ar fi trimis niciodată înapoi dacă n-ar fi fost obligat. Nu avea de ales, înţelegi. Dar ţi-a dat o familie, care te-a făcut fericit.

Rey încuviinţă din cap.

— De ce greşelile trebuie răscumpărate numai după? De ce uneori nu sunt îndreptate de ceea ce a fost înainte? E atât de obositor… de obositor.

Îşi venise în fire cât de cât şi ştia ce are de făcut după plecarea poliţiştilor. Avea însă nevoie de încă ceva de la Rey.

— Te rog, a vorbit cu tine când erai mic? Judecătorului îi plăcea să stea de vorbă cu copiii mai mult decât cu oricine.

— Înainte de a scrie ordinele, doamnă Healey, m-a întrebat dacă

vreau să rămân aici. Spunea că la Boston vom fi întotdeauna în siguranţă, dar că trebuie să aleg eu însumi dacă vreau să devin bostonian – un om care apără drepturile sale şi pe cele ale oraşului în acelaşi timp – sau dacă vreau să rămân un intrus pe veci. Mi-a mai zis apoi că atunci când un bostonian ajunge la porţile sidefii, vine un înger şi-l avertizează: „N-o să-ţi placă aici, nu-i ca la Boston".

Auzise şoaptele în timp ce aştepta ca văduva Healey să adoarmă; le auzise în goliciunea glacială a camerei sale închiriate. Se trezea în fiecare dimineaţă cu acele cuvinte pe limbă. Putea să le simtă gustul; mirosul puternic în care erau învelite trecea pe lângă perciunii aproape lipiţi de mustăţi, cobora sub buzele care le recitau, dar când încerca să le rostească chiar el, uneori când mâna caii, alteori înaintea unei oglinzi, totul i se părea o prostie. Stătea cu tocul pregătit mereu, scria, consumase călimară după călimară, dar înşiruirea de semne arăta şi mai rău decât suna. Şi-l imagina pe cel care şoptea, puţind a hoit, iar ochii lui înspăimântaţi îl ardeau, dogorind din corpul care călătorea prin oglindă. Omul fără nume îi căzuse în braţe din cer, dintr-un loc îndepărtat, aşa îşi închipuia Rey, iar el îl scăpase din nou. Se chinuia să şi-l scoată din minte. Dar cât de clar vedea căderea în curte, unde omul se transforma într-o grămadă de sânge şi frunze, mereu şi mereu, la fel de lin şi egal ca imaginile ce se succed într-o lanternă magică. Trebuia să-i oprească prăbuşirea. La naiba cu ordinul comandantului Kurtz. O să găsească un sens pentru cuvintele lăsate să plutească în aerul neclintit.

*

— Nu l-aş lăsa să meargă cu nimeni altcineva, spuse Amelia Holmes şi faţa ei mică se încreţi în timp ce trăgea de gulerul doctorului pentru a-i acoperi fularul. Domnule Fields, n-ar trebui să iasă în seara asta. Sunt îngrijorată. Auzi-l cum hârâie din cauza astmei. Aşadar, Wendell, *când* ai să ajungi acasă?

Trăsura bine dichisită a lui J.T. Fields sosise la numărul 21 pe strada Charles. Deşi destinaţia se găsea la numai două străzi de casa sa, Fields nu-l lăsa niciodată pe Holmes să vină pe jos. Doctorul, care ieşise pe scara din faţă, respira greu şi blestema vremea în răcire, la fel cum făcea şi cu căldura.

— Nu ştiu, răspunse dr. Holmes, vădit iritat. Mă las pe mâinile dumnealui.

— Ei, domnule Fields cât de târziu îl vei aduce înapoi? se interesă ea pe un ton sumbru.

Editorul se gândi la treaba asta cu multă seriozitate. Liniştea sufletească a unei soţii era la fel de importantă pentru el ca aceea a unui autor, iar Amelia Holmes se arătase destul de neliniştită în ultima vreme.

— Mi-aş dori ca Wendell să nu mai publice nimic, domnule Fields, declarase Amelia la un mic-dejun în casa familiei Fields, ceva mai devreme în luna respectivă. Se aflau într-o frumoasă încăpere de la ferestrele căreia, printre frunze şi flori, se zărea râul liniştit. N-o să facă altceva decât să-şi atragă critici în ziare, şi la ce bun?

Fields deschisese gura să o liniştească, dar Holmes se dovedise prea rapid – când era agitat sau panicat nimeni nu putea vorbi la fel de iute ca el, mai ales despre propria lui persoană.

— Ce vrei să spui, Melia? Am scris ceva despre care criticii n-or să se plângă. Este „Povestea americană" pe care domnul Fields mă pistonează de mult s-o pun pe hârtie. O să vezi, dragă, e mai bună decât tot ce am scris până acum.

— A, aşa spui întotdeauna, Wendell. Dădu din cap, cu tristeţe. Tare aş vrea s-o laşi baltă.

Fields ştia că Amelia îndurase dezamăgirea lui Holmes atunci când *Profesorul la micul-dejun,* urmarea *Autocratului,* fusese etichetată drept repetitivă, în ciuda promisiunilor de succes ale lui Fields. Şi totuşi, Holmes plănuia o a treia carte, pe care avea de gând s-o intituleze *Poetul la micul-dejun.* La disperarea lui contribuiseră şi atacurile critice şi succesul modest obţinut de *Elsie Veneer,* primul său roman, pe care îl scrisese dintr-o suflare şi-l publicase la scurt timp după război.

Noua clică de critici boemi din New York adora să atace lumea bostoniană, iar Holmes reprezenta acest oraş mândru mai bine decât oricine altcineva – în fond el botezase Bostonul „buricul universului" şi clasa din care făcea parte „brahmani bostonieni", găsindu-şi inspiraţia în tărâmuri exotice. Bandiţii care se autointitulau Tânăra Americă şi locuiau în ta vene subterane pe lângă Broadway declaraseră că dominaţia Poeţilor Căminului promovaţi de Fields era irelevantă pentru noua epocă. Ce făcuseră versurile stranii şi peisajele rurale ale coteriei lui Longfellow pentru a preveni catastrofa războiului civil? voiau ei să ştie. Cât despre Holmes, el se pronunţase

cu ani înainte de război în favoarea unui compromis şi semnase împreună cu Artemus Healey o rezoluţie în sprijinul Actului Sclavilor Fugari, conform căreia sclavii evadaţi erau aduşi înapoi la vechii lor stăpâni, pentru a evita conflictele.

— Nu-ţi dai seama, Amelia, continuase Holmes la masa de dimineaţă. O să scot bani din asta, ceea ce nu ne pică rău. Se uită brusc la Fields. Dacă e să mi se întâmple ceva înainte de a termina povestea, n-o să cazi pe capul văduvei să-ţi iei banii, nu-i aşa? râseseră cu toţii.

Acum, stând lângă trăsură, Fields cerceta cerul schimbător ca şi când i-ar fi putut oferi un răspuns. Amelia aştepta.

— Pe la douăsprezece, spuse el. Cum vi se pare această oră, dragă doamnă Holmes? O privi blajin cu ochii săi căprui, dar ştia că va fi mai degrabă spre două noaptea.

— E destul de bine pentru o seară Dante. Poetul îl prinse pe editor de braţ. Melia, domnul Fields o să aibă grijă de mine. Să merg în seara asta la Longfellow e unul dintre cele mai mari complimente pe care le pot face cuiva, cu tot ce-am avut pe cap în ultima vreme, de la cursuri şi romanul meu, până la dineuri de gală. Hm, ar trebui să nu ies deloc.

Fields se hotărî să nu audă ultimul comentariu, oricât de glumeţ ar fi fost.

În 1865, la Cambridge circula legenda că Henry Wadsworth Longfellow ghiceşte fără greş când să iasă din conacul său galben ca soarele pentru a-şi întâmpina oaspeţii, fie aşteptaţi, fie vizitatori neprevăzuţi. Desigur, legendele dezamăgesc adesea, pentru că, de obicei, unul dintre servitorii poetului deschidea uşa masivă a Casei Craigie, numită aşa după precedenţii săi proprietari. În ultimii ani, Henry Longfellow fusese rareori în dispoziţia de a primi pe cineva.

În după-amiaza aceasta, însă, conform credinţei populare, Longfellow se afla în pragul uşii când caii lui Fields se opriră în rondul din faţa Casei Craigie. Holmes, lăsându-se pe fereastra trăsurii, zărise din stradă silueta dreaptă, înainte ca arbuştii presăraţi cu alb să se dea la o parte. Figura plăcută a lui Longfellow, aşa cum stătea calm sub felinar în ninsoarea pufoasă, subliniată de barba-i leonină şi de redingota impecabil croită, coincidea cu reprezentarea poetului gravată în mintea publicului. Această imagine se cristalizase după durerea inimaginabilă a pierderii lui Fanny Longfellow, când lumea părea preocupată să-l ţină minte pe poet (de parcă el şi nu soţia lui ar fi murit) ca pe o apariţie divină trimisă să răscumpere păcatele omenirii, când admiratorii încercau să-l transforme într-o veşnică alegorie a geniului şi suferinţei.

Cele trei fete ale lui Longfellow se repeziră înăuntru după ce se jucaseră în zăpada neaşteptată şi se opriră în hol doar cât să-şi scoată

galoşii înainte de a urca pe scara abruptă.

„Cu lampa, din birou, văz coborând
Pe scara lată pe Alice cea gravă
Şi-n urmă-i pe-Allegra, râzând,
Şi-apoi pe Edith, blondă suavă."

Holmes tocmai trecuse de scara largă şi ajunsese, cu Longfellow, în respectivul birou, unde lampa lumina masa de lucru a poetului. Între timp, cele trei fete se făcuseră nevăzute. *Încă pluteşte printr-un poem viu.* Holmes zâmbi în sinea lui şi apucă laba micuţului şi scâncitorului căţeluş al gazdei, care îi arătă colţii, agitându-şi corpul porcin.

Apoi, Holmes îl salută pe omul de litere slăbit, cu barbă ca de ţap, care şedea pe un scaun, lângă foc, răsfoind pierdut o carte voluminoasă.

— Ce face cel mai vivace George Washington din colecţia lui Longfellow, dragă Greene?

— Mai bine, mai bine, mulţumesc, dr. Holmes. Din păcate nu am fost atât de în formă încât să particip la înmormântarea judecătorului Healey. Ceilalţi se refereau, în general, la George Washington Greene ca fiind „bătrân" în comparaţie cu ei. De fapt, avea numai şaizeci de ani, doar cu patru mai mult decât Holmes şi cu doi decât Longfellow. O boală cronică îl îmbătrânise mult peste anii săi pe pastorul unitarian şi istoricul pensionar. Venea, totuşi, în fiecare săptămână cu trenul de la East Greenwich, Rhode Island, arătând acelaşi entuziasm debordant pentru serile de miercuri în Casa Craigie şi pentru slujbele itinerante, pe care le oferea oricând era chemat, sau pentru istoria Războiului Revoluţionar – pe care numele său îl predestinase să-l studieze. Tu ai participat, Longfellow?

— Din păcate nu, dragă domnule Greene, răspunse Longfellow, care nu mai călcase în cimitirul Mount Auburn încă dinainte de înmormântarea lui Fanny Longfellow, ceremonie în timpul căreia fusese ţintuit în pat. Cred că a venit un puhoi de oameni, nu?

— Da, desigur, Longfellow, îşi prinse Holmes degetele peste piept gânditor. A fost un omagiu frumos şi potrivit.

— Poate chiar prea multă lume, zise Longfellow, întorcându-se de la bibliotecă cu braţul plin de cărţi, fără să bage de seamă că Holmes răspunsese deja.

— Bătrânul Healey ştia unde-i locul lui, opină Holmes delicat. La tribunal, nu în necivilizata arenă politică.

— Wendell! Doar nu vorbeşti serios, spuse Lowell autoritar.

— Lowell! Fields îl privi cu subînţeles.

— Când te gândeşti că am ajuns să vânăm sclavi, reveni Lowell, după o clipă, la Holmes. Era văr de-al şaselea sau al şaptelea cu Healey, căci clanul Lowell se înrudea la a şasea sau a şaptea spiţă – cel puţin – cu toate familiile de brahmani, ceea ce îi înteţea perseverenţa.

Wendell, tu ai fi dat vreodată un verdict atât de laş ca al lui Healey? Dacă ar fi fost la alegerea ta, l-ai fi trimis pe băietanul ăla, Sims, înapoi pe plantaţie, în lanţuri? Răspunde, răspunde doar la asta, Holmes.

— Trebuie să respectăm pierderea familiei, replică Holmes calm, îndreptându-şi comentariile în principal spre domnul Greene, pe jumătate surd, care dădu din cap politicos.

De sus se auzi un clopoţel şi Longfellow îşi ceru scuze. Oricine ar fi fost în vizită, profesori, reverenzi, senatori sau regi, la acest semnal Longfellow se ducea neapărat să asiste la rugăciunile de seară ale lui Alice, Edith şi Annie Allegra.

Până să se întoarcă el, Fields redirijase conversaţia cu abilitate spre teme mai uşoare, aşadar poetul intră în toiul unui cor de râsete stârnite de o anecdotă interpretată de Holmes şi Lowell. Gazda aruncă o privire la orologiul de mahon Aaron Willard, o pendulă pentru care avea o slăbiciune, nu din cauza aspectului sau exactităţii ei, ci pentru că părea a bate mai lent decât altele.

— E timpul pentru „lecţii", zise el încetişor.

Camera se cufundă în tăcere. Longfellow trase obloanele verzi ale ferestrelor. Holmes micşoră flăcările lămpilor, iar ceilalţi aranjară lumânările în şir. Aurele lor multiple păreau în perfectă comuniune cu pâlpâirea intensă a focului. Cei patru oameni de litere şi Trap, scottish-terrierul plinuţ al lui Longfellow, îşi ocupară pe circumferinţa camerei locurile prestabilite.

Longfellow scoase un teanc de hârtii dintr-un sertar şi dădu fiecărui invitat câteva pagini în italiana lui Dante, împreună cu un set de şpalturi din traducerea sa. În delicatul amestec de clarobscur al căminului, lămpii şi lumânărilor, cerneala părea să se înalţe din foile lui Longfellow, ca şi când Dante prindea viaţă sub ochii lor pagină după pagină. Italianul îşi elaborase lucrarea în *terza rima,* trei rânduri într-o strofă, primul rimând cu al treilea, iar cel din mijloc proiectând rima asupra primului din gruparea imediat următoare, astfel încât versurile păreau a se apleca spre înainte.

Holmes se dădea în vânt după cum începea Longfellow întrunirile lor Dante, recitând primele versuri din *Commedia* într-o italiană chibzuită, perfectă.

„Spre-amiaza vieţii noastre muritoare
Ajuns, într-o pădure-ntunecoasă
Mă rătăcii pierzând dreapta cărare."[7]

III

Pe primul loc în ordinea de zi a unei întâlniri a Clubului Dante era revizuirea de către gazdă a paginilor din şedinţa anterioară.

— Bună treabă, dragul meu Longfellow, spuse dr. Holmes. Jubila de fiecare dată când vreo modificare sugerată de el era aprobată, iar

acum *două,* făcute miercurea precedentă, îşi găsiseră locul în şpalturile finale ale lui Longfellow. Holmes îşi concentră atenţia asupra cânturilor serii. Se pregătise cu mare grijă, pentru că astăzi trebuia să-i convingă că venise să-l apere pe Dante.

— În al şaptelea cerc, zise Longfellow, Dante şi Virgiliu ajung într-o pădure întunecoasă. Dante îl urmează pe ghidul său adorat, poetul roman Virgiliu, în fiecare colţ al Iadului. Pe drum află ce soartă este hărăzită fiecărei categorii de păcătoşi şi dă cuvântul unora dintre ei, care se adresează astfel lumii celor vii.

— Pădurea pierdută care a bântuit coşmarurile secrete ale tuturor cititorilor lui Dante de-a lungul secolelor, adăugă Lowell. Dante scrie precum Rembrandt, cu pensula înmuiată în beznă, la lumina focurilor Iadului.

Ca de obicei, Lowell ţinea să explice fiecare cuvânt al lui Dante, trăia poezia italianului cu trup şi suflet. Era una dintre foarte puţinele situaţii în care Holmes invidia talentul altcuiva.

Longfellow începu să citească din propria lui traducere. Vocea îi era pătrunzătoare şi firească, fără asprimi, ca o apă curgând pe sub un strat proaspăt de zăpadă. George Washington Greene, în spaţiosul său fotoliu din colţ, se lăsase purtat pe aripile somnului de intonaţia dulce a poetului şi de căldura blândă a focului. Micul terrier, Trap, care se rostogolise pe burtica lui rotunjoară sub fotoliul lui Greene, aţipi şi el, iar sforăiturile lor combinate se acordau precum alămurile grave ale unei simfonii de Beethoven.

În cântul de azi, Dante se trezise în Pădurea Sinucigaşilor, unde „umbrele" păcătoşilor fuseseră transformate în copaci din care curgea sânge în loc de sevă. Mai departe, alte pedepse: harpii feroce, cu feţe şi gâturi de femei, trupuri de păsări, picioare cu gheare şi burţi umflate se repezeau în pădure, smulgând în calea lor hălci din fiecare copac pentru a se hrăni. Deşi le provocau dureri îngrozitoare, rănile căscate în trunchiurile copacilor erau gurile prin care umbrele îşi mărturiseau suferinţele, prin care-i spuneau lui Dante povestea lor.

— Sângele şi cuvintele trebuie să ţâşnească împreună, sublinie Longfellow.

După două cânturi cu pedepse la care Dante fusese martor, puneau semne în cărţi, făceau schimb de hârtii şi vorbe admirative, iar Longfellow decreta: „Ne-am făcut temele, domnilor. Este nouă şi jumătate şi meritǎm o mică trataţie pentru eforturile noastre".

— Ştiţi, începu Holmes, zilele trecute am văzut opera noastră dantescă într-o nouă lumină.

Chiar atunci intră servitorul lui Longfellow, Peter, şi-i transmise lui Lowell un mesaj, în şoapte întretăiate.

— Mă caută cineva? protestă Lowell întrerupându-l pe Holmes. Cine m-a găsit aici? Peter bâlbâi un răspuns vag, iar Lowell urlă suficient de

tare ca să-l audă toată casa: Cine Dumnezeu a venit în seara când se întruneşte clubul?

— Domnu' Lowell, se aplecă Peter mai aproape de poet, zice că-i de la poliţie, domnu'.

În holul de la intrare, poliţistul Nicholas Rey bătu din picioare ca să-şi scuture zăpada de pe ghete, apoi înlemni când dădu cu ochii de armata de sculpturi şi picturi cu George Washington. Casa servise drept cartier general al lui Washington în primele zile ale Revoluţiei Americane.

Peter, servitorul de culoare, lăsase capul într-o parte, nedumerit la vederea insignei lui Rey, apoi îl informase că întrunirile de miercuri ale domnului Longfellow nu puteau fi deranjate sub niciun motiv. Poliţist sau nepoliţist, trebuia să aştepte în salon. Camera în care fusese condus era decorată aproape imponderabil – tapet înflorat şi draperii atârnate de galerii cu motive gotice. O arcadă de lângă şemineu adăpostea bustul în marmură gălbuie al unei femei, cu bucle din piatră încadrând plăcut un chip delicat.

Rey se ridică la intrarea celor doi bărbaţi. Unul avea o barbă lungă şi un aer demn ce-l făcea să pară înalt, deşi statura lui nu depăşea media; tovarăşul său era mic şi solid, debordând de încredere în sine, cu nişte incisivi proeminenţi, ca de morsă, dornici parcă să se prezinte separat. James Russell Lowell, căci despre el era vorba, se opri un moment să-şi tragă sufletul, apoi se repezi înainte.

— Longfellow, râse el cu îngâmfarea celui ce ştie dinainte, ce părere ai că am citit totul despre omul acesta în ziarul sclavilor eliberaţi! E eroul unui regiment de culoare, 54, iar Andrew l-a numit la departamentul de poliţie în săptămâna când a murit preşedintele Lincoln. E o onoare să vă întâlnesc, prietene!

— Regimentul 55, domnule profesor Lowell, fratele lui 54. Mulţumesc, spuse Rey. Domnule profesor Longfellow, îmi cer scuze că vă răpesc invitaţilor dumneavoastră.

— Tocmai am terminat partea serioasă, domnule poliţist, declară zâmbitor Longfellow. Şi poţi să-mi spui numai „domnule". Părul argintiu şi barba dezordonată îi dădeau aerul unui patriarh, potrivit pentru o persoană mai vârstnică de cincizeci şi opt de ani. Avea ochii albaştri, fără vârstă. Purta o redingotă de culoare închisă, impecabilă, cu nasturi auriţi, şi o vestă de piele ajustată pe corp. Mi-am terminat de mult munca la catedră, iar profesorul Lowell mi-a luat locul.

— Şi tot nu m-am obişnuit cu nenorocitul ăsta de apelativ, murmură Lowell.

— O tânără din casa dumneavoastră m-a îndrumat încoace, se întoarse Rey către el. Mi-a spus că miercuri seara nici mort nu aţi fi de găsit în altă parte.

— A, de Mabell trebuie că e vorba! râse Lowell. Vasăzică nu te-a dat

afară, nu?

— E o tânără fermecătoare, domnule, surâse Rey. Am fost trimis aici, domnule profesor, de la universitate.

— Cum? şopti Lowell, vizibil uluit. Explodă apoi, cu obrajii şi urechile de un roşu închis şi vocea arzându-i gâtlejul. Au trimis un poliţist! Şi care ar fi, mă rog, motivul? Nu-s în stare să-şi spună părerile singuri, fără să tragă sforile unei marionete de la primărie? Cer explicaţii, domnule!

Rey rămase nemişcat precum statuia de marmură a soţiei gazdei, de lângă şemineu.

— Ştiţi, domnule poliţist, zise Longfellow trăgându-şi de mânecă prietenul, profesorul Lowell este atât de amabil să mă ajute, împreună cu alţi colegi de-ai noştri, într-o anume întreprindere literară care în acest moment nu întruneşte aprobarea membrilor conducerii colegiului. Dar acesta să fie…

— Scuzele mele, spuse Rey, uitându-se la bărbatul care se enervase şi a cărui roşeală dispăruse la fel de brusc cum apăruse. Eu am cerut ajutorul Universităţii şi nu invers. Vedeţi dumneavoastră, caut un expert în limbi străine şi nişte studenţi au rostit numele dumneavoastră.

— Atunci, domnule poliţist, vă rog să mă iertaţi, zise Lowell. Aveţi noroc că m-aţi găsit. Vorbesc şase limbi ca şi când m-aş fi născut… la Cambridge. Poetul zâmbi şi depuse hârtia înmânată de Rey pe biroul de lemn de trandafir cu intarsii. Îşi trecu degetul peste scrisul aplecat.

Rey observă că fruntea înaltă a lui Lowell se încreţise.

— Cineva mi-a spus câteva cuvinte. Le-a şoptit în grabă şi nu am înţeles nimic. Îmi închipui că sunt într-o limbă străină neobişnuită.

— Când? întrebă Lowell.

— Acum câteva săptămâni. A fost o întâlnire ciudată şi neaşteptată. Rey închise ochii. Îşi aminti cum strânsoarea celui ce-i şoptise cuvintele parcă îi cuprinsese şi capul. Le auzise perfect, dar nu fusese în stare să le repete. Mă tem, domnule profesor, că am făcut o transcriere grosolană.

— O „încuietoare”, fără doar şi poate! afirmă Lowell, trecându-i hârtia lui Longfellow. Mă tem şi eu că nu-i mare lucru de înţeles din hieroglifele astea. Nu poţi să-l întrebi pe omul acela ce-a vrut să zică? Sau măcar în ce limbă vorbea?

Rey ezită să răspundă.

— Domnule poliţist, spuse Longfellow, ne aşteaptă mai mulţi oameni de litere hămesiţi, a căror înţelepciune ar putea fi mituită cu stridii şi paste. Ai amabilitatea şi lasă-ne hârtia, se poate?

— Vă mulţumesc mult, domnule Longfellow, răspunse Rey. Îi studie un pic pe cei doi poeţi, apoi adăugă: V-aş ruga să nu menţionaţi nimănui vizita mea. Este vorba de o afacere poliţienească foarte

delicată.

Lowell ridică din sprâncene, sceptic.

— Desigur, se grăbi Longfellow să-l asigure, şi dădu din cap, ca şi când discreţia ar fi fost de la sine înţeleasă în Casa Craigie.

*

— Dragă Longfellow, te rog să-l îndepărtezi de bucate în seara asta pe vrednicul fin al lui Cerber, zise Fields vârându-şi şervetul sub gulerul cămăşii. Fiecare îşi ocupase locul obişnuit la masă. Trap protestă cu un mic scheunat.

— O, dar e prietenul poeţilor, spuse Longfellow.

— Să fi văzut săptămâna trecută, domnule Greene! făcu Fields. În timp ce dumneata erai cuibărit în pat şi noi ne chinuiam în birou cu al unsprezecelea cânt, amicul nostru s-a servit cu o prepeliţă!

— Îşi exprima astfel părerea despre *Divina Comedie,* explică Longfellow, zâmbind.

— O întâlnire ciudată, comentă Holmes vag interesat. Asta a spus poliţistul? Studie sub lumina caldă a candelabrului nota lăsată de poliţist şi o întoarse pe partea cealaltă înainte s-o dea mai departe.

— Ca şi Nimrod[8], clătină Lowell din cap, poliţistul Rey a auzit şoapte din copilăria lumii.

— Aş zice că aduce cu o încercare de italiană, ridică George Washington Greene din umeri, oferindu-i nota lui Fields, cu un oftat adânc.

Istoricul îşi concentră din nou atenţia asupra mesei. După ce Clubul Dante punea deoparte cărţile şi trecea la discuţiile uşoare ce acompaniau cina, el era mereu stânjenit fiindcă trebuia să concureze cu stelele care străluceau în constelaţia socială a lui Longfellow. Viaţa lui Greene era o urzeală de speranţe modeste şi eşecuri enorme. Cursurile sale nu fuseseră niciodată suficient de apreciate pentru a-i asigura o catedră, iar vocea de pastor nicicând atât de limpede încât să-i aducă o parohie (cursurile, pretindeau detractorii lui, prea semănau cu predicile, iar predicile erau prea înţesate cu istorie). Longfellow avea însă încredere în vechiul lui prieten şi îi trimitea doar bucăţile alese pe care ştia că el le preferă.

— Poliţistul Rey, zise Lowell cu admiraţie. Un om şi jumătate, nu, Longfellow? Soldat în marele nostru război şi acum primul membru de culoare al poliţiei. Ah, noi, profesorii, rămânem pe chei şi ne uităm la cei ce vor călători cu vaporul cu aburi.

— Dar vom trăi mai mult datorită ocupaţiilor noastre intelectuale, declară Holmes, după cum susţine autorul unui articol din *Atlantic* cu privire la efectele salutare

Ale învăţăturii asupra longevităţii. Felicitări pentru un alt număr reuşit, dragă domnule Fields.

— Da, am văzut! Excelentă bucată! Fields, să-i dai importanţa

cuvenită tânărului autor, sugeră Lowell.

— Hmm, îi zâmbi Fields. Mi se pare că ar trebui să mă consult cu dumneata înainte de a încuraja pe oricine să se apuce de scris. *Review* ne-a făcut bucăţi *Viaţa lui Percival.* Un străin s-ar putea minuna că nu-mi arăţi mai multă consideraţie!

— Fields, nu fac reclamă pentru prostii! spuse Lowell. Doar ai minte să nu publici o carte care nu numai că e slabă în sine, dar stă şi în calea altora mai bune, cu acelaşi subiect.

— Întreb, onorată masă, dacă este corect ca Lowell să publice în *The North American Review,* un periodic ce-mi aparţine, un atac la adresa uneia din cărţile publicate de editura mea.

— Iar eu întreb, zise Lowell, dacă cineva de aici a citit cartea şi dacă-mi contrazice afirmaţiile.

— O să îndrăznesc să spun un *nu* răspicat în contul întregii mese, se oferi Fields, pentru că, vă asigur, de când a apărut articolul lui Lowell nu s-a mai vândut nici măcar un exemplar din carte!

— Îl acuz aici, şi Holmes bătu cu furculiţa în pahar, pe Lowell de crimă, pentru că a ucis definitiv *Viaţa.*

Râseră cu toţii.

— O, a murit de plictiseală, domnule judecător Holmes, replică acuzatul. Eu doar am bătut cuiele în sicriu!

— Ia spuneţi… Virând spre subiectul care îl interesa cel mai mult, Greene încercă să pară nonşalant. A remarcat cineva caracterul dantesc al zilelor şi datelor din anul acesta?

— Corespund exact celor din anul Dante 1300, dădu Longfellow din cap. În ambii, Vinerea Mare a căzut la douăzeci şi cinci martie.

— Aleluia! zise Lowell. Se împlinesc acum cinci sute şaizeci şi cinci de ani de când Dante a coborât în *cittă dolente,* oraşul îndurerat. Sigur va fi anul Dante! E un semn bun sau unul rău pentru traducere? întrebă el cu un surâs inocent. Comentariul îi reaminti însă insistenţa Corporaţiei Harvard şi zâmbetul lui larg se stinse.

— Mâine, cu ultimele cânturi ale *Infernului* în mână, voi coborî printre drăcuşorii editorului, *păcătoşi* ai Riverside Press, şi vom fi şi mai aproape de finiş. Am promis să trimit Comitetului florentin o ediţie specială a *Infernului,* la sfârşitul anului, pentru a face parte, oricât de modestă, din comemorarea a şase sute de ani de la naşterea autorului.

— Ştiţi, dragi prieteni, se încruntă Lowell, proştii ăia de la Harvard se dau încă de ceasul morţii să-mi desfiinţeze cursul Dante.

— Iar Augustus Manning m-a avertizat în privinţa consecinţelor publicării traducerii, adăugă Fields, bătând nervos cu degetele în masă.

— De ce fac asemenea eforturi? întrebă Greene alarmat.

— Încearcă, într-un fel sau altul, să se delimiteze cât pot de Dante,

replică blând Longfellow. Se tem de influenţa lui, de faptul că e străin, că e catolic, dragă Greene.

— Bănuiesc că e parţial de înţeles dacă ne gândim la anumite episoade din *Divina Comedie,* încercă Holmes să fie tolerant. Câţi taţi au fost în iunie trecut să-şi vadă fiii la cimitirul Mount Auburn în loc să vină la sala de întruniri pentru festivitatea de sfârşit de an? Mulţi cred că nu avem nevoie de alt iad după cel din care tocmai am ieşit.

Lowell îşi turnă un al treilea sau al patrulea pahar de vin de Falerno. De pe locul de vizavi, Fields încercă să-l potolească cu o privire rugătoare. Lowell, însă, declară:

— Odată ce încep să arunce cărţi pe foc, or să ne împingă pe toţi într-un infern din care nu mai avem scăpare, dragă Holmes!

— O, nu cred că mi-ar plăcea să feresc mintea americanului de întrebările pe care Cerul ni le rezervă cu nemiluita, dragă Lowell. Poate, totuşi… Holmes ezită. Iată ocazia pentru el. Se întoarse spre Longfellow: Poate că ar trebui să ne gândim la un program de editare mai puţin ambiţios, dragă Longfellow, la început un tiraj mic, câteva duzini de cărţi, pentru ca prietenii şi colegii noştri să poată s-o guste, să-i afle punctele tari, înainte de a o face cunoscută publicului larg.

— Ai vorbit cu Manning? sări Lowell de pe scaun. A trimis Manning pe cineva să te sperie în halul ăsta, Holmes?

— Lowell, te rog, zâmbi Fields diplomatic. Manning nu l-ar aborda pe Holmes pentru această chestiune.

— Cum? pretinse Holmes a nu fi auzit. Dar Lowell, iritat, încă aştepta un răspuns. Sigur că nu. Manning e o ciupercă dintr-acelea care cresc din belşug în universităţile vechi. Însă eu unul cred că nu avem nevoie să ne vârâm degeaba în conflicte. Ne-ar distrage de la ceea ce iubim la Dante. Totul ar deveni o chestiune de tactică, nu de poezie. Prea mulţi doctori folosesc medicamentele vârându-le cu grămada pe gâtul pacienţilor. Trebuie să demonstrăm cumpătare în administrarea tratamentelor noastre bine intenţionate şi băgare de seamă în întreprinderile noastre literare.

— Cu cât avem mai mulţi aliaţi, cu atât mai bine, comentă Fields pentru toată masa.

— Nu putem merge în vârful picioarelor în faţa tiranilor! exclamă Lowell.

— Dar nici nu dorim să fim o oaste de cinci inşi împotriva unei lumi întregi, adăugă Holmes. Era încântat că Fields se arăta tolerant faţă de ideea sa de a tărăgăna lucrurile: putea astfel să-şi termine romanul înainte ca naţiunea să audă de Dante.

— Să mă ardă la stâlpul infamiei, strigă Lowell. Nu, mai bine să mă închidă un ceas cu întreaga Corporaţie Harvard, decât să dau înapoi de la publicarea traducerii.

— Sigur că n-o să schimbăm planurile de apariţie, zise Fields, iar

măruntul doctor se dezumflă brusc. Însă Holmes are dreptate când propune să realizăm lucrarea singuri, continuă Fields. Nimeni nu ne împiedică, totuşi, să încercăm să recrutăm ajutoare. Aş putea să-l rog pe bătrânul profesor Ticknor să-şi folosească influenţa care i-a mai rămas. Şi aş putea să apelez la domnul Emerson, care l-a citit pe Dante acum câţiva ani. Când publici o carte n-ai cum să ştii dacă se va vinde în cinci mii de exemplare sau nu. Dar dacă se duc cinci mii, atunci e sigur că merg şi douăzeci şi cinci de mii.

— Ar putea să-ţi ia postul de profesor, domnule Lowell? îl întrerupse Greene, încă preocupat de Corporaţia Harvard.

— Jamey este un poet prea faimos ca să se întâmple aşa ceva, insistă Fields.

— Puţin îmi pasă de ce-o să-mi facă, oricum! N-o să-l dau pe Dante pe mâna filistinilor.

— Cum n-o va face niciunul dintre noi! se repezi Holmes să-l completeze. Spre surprinderea sa, nu fusese învins; era şi mai convins nu doar că are dreptate, dar şi că el era singurul în stare să-şi salveze prietenii de Dante, iar pe Dante de ardoarea prietenilor. Volumul puternic al exclamaţiei sale molipsi întreaga adunare.

— Da, da! Aşa! Aşa vom face! răsunară vocile, a lui Lowell mai tare decât toate.

Greene, observând un rest de roşie umplută stând stingher pe farfurie, se aplecă pentru a împărţi comoara cu Trap. De sub masă, observă că Longfellow se ridicase în picioare.

Deşi erau doar cinci prieteni laolaltă în perfecta intimitate a Casei Craigie, extrema raritate a momentului – Longfellow în picioare, ţinând un toast – aduse tăcere deplină în încăpere.

— În sănătatea celor de la masă.

Doar atât spuse, dar asistenţa îl ovaţionă ca şi când ar fi rostit o a doua Proclamaţie de Emancipare. Urmară prăjitura cu tapioca şi cireşe, îngheţata, coniacul cu cubuleţe de zahăr flambate, şi finalmente trabucurile, pe care şi le aprinseră de la lumânările din mijlocul mesei.

Înainte ca seara să se încheie, Fields îl convinse pe Longfellow să le spună povestea trabucurilor. Cine încerca să-l îmbie pe poet să vorbească despre el, în orice privinţă, trebuia să-şi ascundă interesul sub haina unui subiect neutru, ca acela al trabucurilor.

— Venisem cu treabă la Corner, începu Longfellow, în vreme ce editorul se şi apucase să râdă, iar domnul Fields m-a convins să-l însoţesc până la cea mai apropiată tutungerie pentru a cumpăra nişte cadouri. Proprietarul a scos o cutie dintr-o anumită marcă de trabucuri despre care jur că nu auzisem până atunci. „Acestea, domnule”, a spus el cu cea mai mare seriozitate posibilă, „sunt în genul celor pe care le preferă Longfellow”.

— Şi ce i-ai răspuns? întrebă Greene.

— M-am uitat la om, apoi la trabucuri şi am zis: Ei, atunci trebuie să le încerc. Şi i-am plătit să-mi trimită o cutie acasă.

— Şi acum ce părere ai, dragă Longfellow? îngăimă Lowell, căruia îi rămăsese desertul în gât de atâta râs.

— Cred că omul avea dreptate. Mi se par bune.

*

— Ar fi potrivit aşadar să mă înarmez cu premoniţie, astfel încât, dacă sunt dat afară din locul cel mai drag mie, să… bombăni studentul cu năduf, urmărind cu degetul, înainte şi înapoi, textul în italiană.

De câţiva ani, biroul lui Lowell din Elmwood servea şi drept clasă pentru seminarul său Dante. În primul semestru ca Profesor Smith ceruse o sală şi primise un spaţiu sumbru de la subsolul aulei universitare, cu scânduri lungi de lemn în loc de pupitre şi o catedră care pesemne că data de pe vremea puritanilor. Nu veneau suficienţi elevi la curs, i se spusese lui Lowell, ca să merite o incintă mai plăcută. Nu-i păsa. Biroul din Elmwood îi furniza alinarea unei pipe şi căldura unui foc de lemne, motive în plus pentru a nu părăsi casa.

Se întruneau de două ori pe săptămână în zile alese de Lowell – uneori sâmbăta, pentru că-i surâdea ideea de a folosi ziua în care, cu secole în urmă, Boccaccio ţinuse primele conferinţe despre Dante la Florenţa. Adesea, Mabel Lowell asculta prelegerile tatălui său din camera de alături, despărţită de clasă prin două arcade deschise.

— Ţine minte, Mead, spuse profesorul Lowell când studentul se opri nelămurit. Ţine minte că în cercul al cincilea din Paradis, cel al martirilor, Cacciaguida îi profeţeşte lui Dante că va fi exilat din Florenţa curând după ce se va întoarce în lumea celor vii, sub ameninţarea de a fi ars pe rug dacă mai intră în oraş. Acum, Mead, tradu fraza următoare – *io non perdessi li altri per i miei cârmi* – gândindu-te la asta.

Lowell vorbea fluent italiană, cu corectitudine gramaticală. Dar lui Mead, student în anul întâi la Harvard, îi plăcea să creadă că americanismul lui Lowell ţâşnea din fiecare silabă pronunţată distinct, şi că rezultatul nu avea nicio legătură cu textul original.

— „Nu voi pierde alte locuri din cauza poemelor mele.”

— Ţine-te de text, Mead! *Cârmi* înseamă cântece, nu poeme, pur şi simplu, ci însăşi muzica vocii sale. Pe timpul menestrelilor plăteai şi alegeai cum să-ţi depene poveştile, sub formă de cântec sau de predică. O predică ce cântă şi-un cânt ce predică, asta e *Divina Comedie*. „Astfel ca prin cânturile mele să nu pierd alte locuri.” Ai interpretat bine, Mead, zise Lowell făcând un gest larg, care semnala aprobarea lui totală.

— Dante se repetă, zise fără intonaţie Plinius Mead. La auzul acestor vorbe, Edward Sheldon, studentul de lângă el, începu să se agite. Cum

spuneaţi, continuă Mead, un profet divin a prezis deja că Dante va găsi protecţie şi adăpost pe lângă Can Grande[9]. Aşadar de ce „alte locuri” mai avea nevoie? Prostii de dragul de a face poezie.

— Când Dante vorbeşte despre o nouă casă în viitor obţinută prin munca sa, explică Lowell, când vorbeşte despre „celelalte locuri” pe care le caută, nu se referă la viaţa lui în 1302 – când a fost exilat –, ci la o *a doua* viaţă pe care o va trăi secole şi secole, prin dăinuirea poemului său.

— Dar lui Dante, insistă Mead, nu i-a fost niciodată „retras cel mai drag loc”; el e acela care se retrage de-acolo. Florenţa i-a oferit ocazia de a reveni la soţie şi familie, iar el a refuzat!

Plinius Mead nu era genul care să-şi impresioneze dascălii şi colegii prin amabilitate, dar, de dimineaţă, de când primise notele pentru lucrările semestrului trecut – care-i produseseră o profundă insatisfacţie – se tot uita la Lowell cu acreală. Mead atribuia media lui scăzută – şi, în consecinţă, căderea în ierarhia promoţiei 1867 de pe locul doisprezece pe cincisprezece – faptului că-l contrazisese pe Lowell de mai multe ori în timpul dezbaterilor despre literatura franceză, iar profesorul nu putea suferi să nu i se dea dreptate; Mead ar fi renunţat la cursul de limbi moderne, dacă nu l-ar fi constrâns regula Corporaţiei, potrivit căreia odată ce te-ai înscris la un curs de limbă trebuie să rămâi trei semestre în departament. Era una dintre găselniţele menite să-i descurajeze pe băieţi să se mai aventureze în domeniul respectiv. Aşa că Mead trebuia să se spele pe cap cu vorbă-goală ăsta de James Russell Lowell. Şi cu Dante Alighieri.

— Ce mai ofertă i-au făcut! râse Lowell. Deplină iertare şi recâştigarea locului său de drept în Florenţa; dacă poetul cerea absolvire şi plătea o sumă bunicică! Până şi pe-un Johnny Reb[10] l-am readus în Uniune cu mai puţină umilinţă! Departe fie de omul care vrea dreptate acceptarea unui astfel de compromis mizerabil de la persecutorii săi!

— Oricum, Dante rămâne florentin, indiferent ce am zice noi! afirmă Mead, încercând să-şi atragă şi sprijinul colegului printr-o privire cu subînţeles. Sheldon, nu-ţi dai seama? Dante pomeneşte mereu Florenţa şi florentinii pe care îi întâlneşte şi cu care vorbeşte în călătoria în viaţa de dincolo. Şi toate acestea le scrie în exil! Pentru mine, prieteni, e clar: doreşte nespus să se întoarcă acasă. Moartea în exil şi sărăcie este ultimul şi cel mai mare eşec al său.

Edward Sheldon observă cu iritare că Mead rânjea pentru că-l redusese la tăcere pe Lowell. Acesta se ridicase şi îşi vârâse mâinile în buzunarele jachetei destul de uzate. Sheldon, însă, percepea în Lowell, în pufăitul pipei sale, o stare de spirit elevată. În timp ce păşea pe covor, încălţat cu ghete încheiate cu nenumărate şireturi, părea că pluteşte într-un alt plan al cunoaşterii intelectuale, mult deasupra

biroului din Elmwood. De obicei, Lowell nu le permitea elevilor din anul întâi să vină la cursurile de literatură, dar tânărul Sheldon se arătase insistent şi Lowell se gândise că o să vadă el dacă se descurcă sau nu. Sheldon îi rămăsese recunoscător pentru ocazia oferită şi spera să-i apere pe Lowell şi pe Dante împotriva lui Mead, soiul de băiat care în copilărie pune monede pe şina ferată. Deschise gura, dar Mead îi aruncă o privire ce-l făcu să-şi înghită ideile.

Lowell se uită dezamăgit la Sheldon, apoi se întoarse către Mead.

— Unde e evreul din dumneata, băiete? întrebă el.

— Cum? ţipă Mead, ofensat.

— N-are importanţă. Nici nu-mi închipuiam. Mead, tema principală la Dante este omul, nu unul anume, spuse Lowell cu o răbdare blândă, pe care o rezerva numai studenţilor. Italienii îl răstălmăcesc mereu pe Dante ca să-l facă să spună că le împărtăşeşte politica şi gândurile. Ce să zic! A-l limita la Florenţa sau la Italia înseamnă a-l izgoni din simpatia umanităţii. Citim *Paradisul pierdut* ca pe un poem, dar *Comedia* lui Dante este o cronică a vieţii interioare. Băieţi, ştiţi *Isaia* 38,10?

Sheldon se chinuia să-şi amintească; lui Mead i se citea pe chip o încăpăţânare de neclintit: nici măcar nu încerca să se gândească dacă ştie sau nu.

— *Ego dixi: În dimidio dierum meorum vadam ad portas inferii* turui Lowell, apoi se repezi la biblioteca ticsită de unde scoase imediat o biblie în latină, cu versetul respectiv. Vedeţi? întrebă el, punând-o deschisă pe covorul de la picioarele studenţilor, foarte încântat că-şi amintise citatul exact.

— Să traduc? continuă el. Aşadar, în cei mai buni ani ai vieţii mele trebuie să mă duc la porţile Iadului. Există ceva la care autorii vechii noastre scripturi să nu se fi gândit? Cândva, pe la mijlocul vieţii, fiecare dintre noi purcedem într-o călătorie prin iadul personal. Care este primul vers din poemul lui Dante?

— „Spre-amiaza vieţii noastre muritoare", începu Edward Sheldon fericit, căci citise şi recitise începutul *Infernului* în camera lui din căminul Stoughton, nicicând atât de copleşit de un vers, de încurajat de chemarea altuia. „Ajuns într-o pădure-ntunecoasă, mă rătăcii pierzând dreapta cărare."

— *Nel mezzo dei cammin di nostra vita.* Spre-amiaza vieţii noastre muritoare, repetă Lowell cu o asemenea privire spre cămin, încât Sheldon se uită înapoi, peste umăr, crezând că frumuşica Mabel Lowell intrase prin spatele său, dar văzu după umbră că era încă în camera alăturată. Vieţii noastre. De la primul vers, Dante ne implică în călătorie, pornim într-un pelerinaj şi trebuie să dăm piept cu iadul nostru aşa cum o face şi Dante. Cea mai mare şi mai dăinuitoare valoare a poemului este aceea de autobiografie a sufletului omenesc.

Al tău şi al meu, precum şi al lui Dante.

Ascultându-l pe Sheldon cum citeşte în italiană următoarele cincisprezece versuri, Lowell recunoscu în sinea lui cât era de plăcut să predai ceva adevărat. Ce nătăfleţ, Socrate, să se gândească la izgonirea poeţilor din Atena! Cât de atent şi cu cât deliciu va urmări Lowell înfrângerea lui Augustus Manning atunci când traducerea lui Longfellow se va dovedi un imens succes…

În ziua următoare, când Lowell tocmai părăsea aula universităţii după ce ţinuse un curs despre Goethe, nu mică i-a fost surprinderea când s-a trezit faţă în faţă cu un italian scund, îmbrăcat într-o haină ponosită dar bine călcată. Omul a trecut în grabă pe lângă el.

— Bachi? se minună Lowell.

Lowell îl angajase pe Pietro Bachi cu mulţi ani în urmă, ca profesor de italiană. Corporaţia detestase mereu ideea de a angaja străini, mai ales un papistaş italian, iar faptul că Vaticanul îl exilase pe Bachi nu le schimbase cu nimic părerea. Când Lowell preluase conducerea departamentului, Corporaţia găsise motive foarte raţionale să-l îndepărteze pe Pietro Bachi: lipsa de cumpătare şi instabilitatea lui financiară. În ziua când fusese dat afară, italianul îi şoptise lui Lowell: „Nu mă mai prinzi aici nici mort”. Iar Lowell îl crezuse pe cuvânt.

— Dragă domnule profesor! Bachi întinse mâna spre fostul său şef de catedră, care i-o strânse ca de obicei viguros.

— Mda, începu Lowell, neştiind cum să întrebe de ce Bachi, vizibil viu şi nevătămat, ajunsese din nou în curtea Harvard-ului.

— Am ieşit la o plimbare, domnule profesor, îi explică Bachi. Părea însă a se uita neliniştit peste umărul lui Lowell, care nu se întinse la amabilităţi. Tot mai mirat de apariţia lui Bachi, se întoarse, totuşi, puţin şi observă că acesta se îndrepta spre o siluetă vag familiară. Era tipul cu pălărie neagră şi vestă în carouri, iubitorul de poezie, pe care Lowell îl văzuse pierzând timpul sprijinit de un ulm, cu câteva săptămâni în urmă. Ce treabă putea să aibă acesta cu Bachi? Lowell rămase pe loc, ca să constate dacă Bachi avea să-l salute pe personajul necunoscut care, cu siguranţă, aştepta pe cineva. Atunci, însă, o mare de studenţi, recunoscători că se terminaseră recitările în greacă şi fuseseră eliberaţi, se revărsă în jurul lor, iar perechea ciudată – dacă se putea spune că erau împreună – dispăru din orizontul lui vizual.

Uitând complet scena, Lowell porni spre Şcoala de Drept, unde Oliver Wendell Junior stătea în mijlocul camarazilor săi şi le explica ce greşeau într-o anumită problemă juridică. Înfăţişarea lui nu era diferită, în mare, de cea a tatălui, dar lăsa impresia că micul doctor fusese întins de două ori cât statura sa.

Acasă, dr. Holmes zăbovi la piciorul scării servitorilor. Se opri în

faţa unei oglinzi joase şi, cu un pieptene, îşi dădu bogatul păr castaniu într-o parte. I se părea că faţa nu-i oglindeşte sufletul într-o manieră favorabilă. „Mai mult practică decât ornamentală”, îi plăcea să spună. Un ten ceva mai închis, un nas mai plin în partea de jos, un gât mai solid şi din oglindă i-ar fi răspuns reflexia lui Wendell Junior. Neddie, mezinul lui Holmes, avusese nenorocul să moştenească înfăţişarea doctorului, precum şi problemele lui de respiraţie. El şi tatăl lui erau din neamul Wendell, ar fi spus reverendul Holmes, dar Wendell Junior era un Holmes pur. Trăgându-se dintr-un asemenea sânge, Junior putea, fără îndoială, să se ridice deasupra tatălui, devenind nu numai domnul Holmes, ci chiar Excelenţa sa Holmes sau chiar Preşedintele Holmes. Doctorul se învioră auzind un tropăit de ghete grele şi se retrase repede în camera alăturată. Pomi apoi spre scară, din nou, cu mers agale şi privirea cufundată într-o carte veche. Oliver Wendell Holmes Junior intră brusc în casă, făcând parcă un salt uriaş spre etajul al doilea.

— Wendy, hei, strigă Wendell Holmes cu un zâmbet. Tu eşti?

— Bună, tată. Junior se opri la mijlocul scării.

— Tocmai mă întreba mama ta dacă te-am văzut azi şi mi-am dat seama că nu. De unde vii aşa de târziu, băiete?

— De la plimbare.

— Zău? Singur?

Junior se opri fără tragere de inimă pe palier. De sub sprâncenele negre, Junior îl fulgeră pe tatăl lui cu privirea, bătând darabana pe balustrada de lemn de la capătul scărilor.

— De fapt, am stat pe-afară la poveşti cu James Lowell.

— Lowell? se prefăcu mirat Holmes. Aţi petrecut ceva timp împreună în ultima vreme? Tu şi profesorul Lowell?

Umerii lăţi se ridicară abia vizibil.

— Şi ce discuţi cu dragul nostru prieten comun, pot să ştiu şi eu? continuă dr. Holmes cu un zâmbet amical.

— Politică, experienţele din război, cursurile mele de drept. Ne înţelegem bine, aş zice.

— Pierzi cam mult timp distrându-te, în ultima vreme, îţi poruncesc să încetezi excursiile acestea prosteşti cu domnul Lowell. Nu primi niciun răspuns. Îţi iau din timpul de studiu, înţelegi. Nu ne putem permite asta, nu?

— În fiecare zi, râse Junior, îmi repeţi „La ce bun, Wendy? Un avocat nu va fi niciodată un om mare”. Spusese asta cu o voce uşor răguşită. Acum vrei să studiez dreptul?

— Aşa e, Junior. E nevoie de sudoare, de nervi, de fosfor dacă vrei să faci ceva serios. O să vorbesc cu domnul Lowell la următoarea întâlnire a Clubului Dante. Sunt convins că o să fie de acord cu mine. Şi el a fost cândva avocat şi ştie ce trebuie pentru asta. Se puse în

mişcare, destul de mulţumit de poziţia sa dură.

Junior mormăi.

— Mai e ceva, băiete? se întoarse dr. Holmes.

— Mă gândeam, spuse Junior, că mi-ar plăcea să aflu mai multe despre Clubul Dante.

Wendell Junior nu manifestase niciodată interes faţă de activităţile literare sau profesorale ale tatălui său. Nu-i citise poemele şi nici primul roman. Nu asistase la lecţiile sale despre progresele medicinei sau istoria poeziei. Această tendinţă se accentuase mai ales după ce Holmes publicase „în căutarea căpitanului" în *Atlantic Monthly,* în care îşi povestea călătoria prin statele din sud, după ce primise o telegramă care-l anunţase, în mod eronat, că Junior a murit pe câmpul de luptă.

De fapt, Junior frunzărise şpalturile şi rănile îi sângeraseră la fiecare rând. Nu-i venea să creadă că tatăl său îşi închipuia că războiul poate fi rezumat în câteva mii de cuvinte – mai ales anecdote cu rebeli care mor în paturi de spital şi angajaţi de hotel din orăşele de provincie care-l întrebau mereu dacă nu era chiar el „autocratul de la micul dejun".

— Vreau să spun, continuă Junior cu un zâmbet arogant, te mai oboseşti să te numeşti membru?

— Poftim, Wendy? Ce vrei să spui? Ce ştii tu despre treaba asta?

— Doar că, după cum spune domnul Lowell, vocea ta se aude cel mai mult la cină, nu în birou. Pentru domnul Longfellow, lucrarea aceasta este chiar viaţa; pentru Lowell este misiunea lui. Vezi tu, el *acţionează* conform principiilor, nu numai vorbeşte despre ele, cum a făcut atunci când a fost avocatul sclavilor. Pentru tine, e doar un loc unde ciocneşti un pahar.

— A spus Lowell… începu dr. Holmes. Uite ce e, Junior!

Dar Junior ajunsese deja în capul scărilor şi se închisese în camera sa.

— Cum ai putea tu să ştii ceva despre Clubul Dante! zbieră Holmes.

Doctorul cutreieră casa neajutorat înainte de a se retrage în biroul lui. Glasul i se auzea mai ales la cină? Cu cât îşi repeta mai mult acuzaţia, cu atât ea devenea mai usturătoare: Lowell încerca să-şi păstreze locul la dreapta lui Longfellow, câştigându-şi superioritatea pe seama lui Holmes.

Cu vorbele lui Junior răsunându-i în urechi pe tonul de bariton al lui Lowell, scrise cu perseverenţă în următoarele săptămâni, progresând susţinut, cum nu reuşea în mod obişnuit. Clipa când îi venea o idee nouă reprezenta, pentru Holmes, un moment sibilinic, dar actul creaţiei era însoţit de obicei de o senzaţie neplăcută în jurul tâmplelor – întreruptă doar din când în când de apariţia unui grup de cuvinte sau a unei imagini neaşteptate care-i producea o explozie de entuziasm nebunesc şi de automulţumire, timp în care comitea uneori

excese puerile de limbaj şi acţiune.

Oricum, nu putea lucra mai multe ore consecutiv fără să-şi deranjeze întregul sistem. I se răceau picioarele, capul i se încingea, muşchii îi vibrau şi simţea că trebuie să se ridice de pe scaun. Seara înceta munca înainte de ora unsprezece şi lua o carte uşoară pentru a-şi descotorosi mintea de ideile precedente. Prea multă activitate intelectuală îi provoca o senzaţie de greaţă, ca excesul la masă. Atribuia acest efect, în parte, caracteristicilor climatului care parcă te storcea şi îţi punea nervii în piuneze. Brown-Sequard, un coleg din Paris, îi spusese că în America animalele nu sângerează atât de mult ca în Europa. Nu era ceva uluitor? în ciuda acestui dezavantaj biologic, Holmes simţea că scrie ca un nebun.

— Ştii, ar trebui să vorbesc cu profesorul Ticknor, să ne ajute în privinţa lui Dante, îi spuse Holmes lui Fields. Se oprise la Corner, în biroul editorului.

— Ce zici? Fields citea trei lucruri deodată: un manuscris, un contract şi o scrisoare. Unde sunt acordurile de drepturi de autor?

J.R. Osgood îi întinse un alt vraf de hârtii.

— Ai un program prea plin, Fields, trebuie să te gândeşti la viitorul număr din *Atlantic*… Şi, în orice caz, trebuie să-ţi odihneşti mintea obosită, comentă Holmes. În fond, Ticknor mi-a fost profesor. Am să mă străduiesc să-l influenţez pe bătrân, de dragul lui Longfellow.

Holmes îşi amintea vremea când tagma literară schimbase numele Bostonului în Ticknorville: dacă nu erai invitat în salonul-bibliotecă a lui Ticknor, nu existai. Sala aceea fusese cândva cunoscută drept „camera tronului”; acum, din ce în ce mai des, se vorbea de „aisbergul lui Ticknor”. Fostul profesor se discreditase în faţa unei bune părţi din societate din cauză că pierdea timpul cu graţie şi avea convingeri antiaboliţioniste, dar poziţia lui printre maeştrii lumii literare a oraşului rămăsese intactă. Îi puteau resuscita influenţa în folosul lor.

— Mi-e consumată viaţa de prea multe creaturi, dragă Holmes, suspină Fields. În ziua de azi vederea unui manuscris are asupra mea efectul unui peşte-spadă: mă taie în două. Îl privi pe Holmes îndelung, apoi acceptă să-l trimită, în locul lui, în strada Park. Dar să-i transmiţi respectele mele, Wendell.

Holmes ştia că Fields răsuflase uşurat după ce scăpase de sarcina de a se întâlni cu George Ticknor. Profesorul – încă insistau asupra titlului, deşi nu mai predase nimic de când se pensionase cu mai bine de treizeci de ani în urmă, – nu avusese niciodată o părere prea bună despre tânărul său văr, William D. Ticknor, iar această opinie se extindea şi asupra asociatului acestuia, J.T. Fields, aşa cum îi precizase lui Holmes după ce doctorul fusese invitat sus, pe scara în spirală a casei de la numărul 9, în strada Park.

— Goana nebunească după profit, perceperea cărţilor în termeni de vânzări şi pierderi… îşi exprimă profesorul Ticknor repulsia, strângându-şi buzele uscate. Vărul meu, William, suferea de boala asta, domnule doctor Holmes, şi l-a infectat şi pe nepot, din păcate. Cei care asudă făcând munci fizice nu trebuie să deţină controlul artelor literare. Nu sunteţi de aceeaşi părere, domnule Holmes?

— Totuşi Fields are un ochi ager, nu? A ştiut că *Istoria* dumneavoastră o să aibă căutare, domnule profesor. Tot aşa, crede că Dante, tradus de Longfellow, va găsi audienţă. De fapt, *Istoria literaturii spaniole* a lui Ticknor nu se bucurase de prea mulţi cititori în afară de colaboratorii revistelor, dar profesorul considera asta o măsură riguroasă a succesului său.

Ticknor ignoră loialitatea lui Holmes şi îşi extrase mâinile delicat dintr-o instalaţie greoaie. Pusese să i se construiască maşina de scris – un fel de presă de tipărit în miniatură, cum o numea el – în momentul în care mâinile îi deveniseră prea nesigure ca să mai ţină tocul. Drept rezultat, nu-şi mai văzuse propria caligrafie de ani întregi. Când venise Holmes, tocmai lucra la o scrisoare.

În papuci şi cu o bonetă de catifea purpurie pe cap, Ticknor aruncă, pentru a doua oară, o privire critică la tăietura hainelor lui Holmes, la calitatea cravatei şi a batistei.

— Mă tem, domnule doctor, că dacă domnul Fields ştie *ce* citesc oamenii, în schimb n-o să înţeleagă niciodată exact *de ce*. Se lasă purtat de entuziasmul prietenilor apropiaţi. O caracteristică periculoasă.

— Aţi susţinut mereu că este important să răspândim în rândul claselor educate cunoştinţe despre culturile străine, îi aminti Holmes. Perdelele fiind trase, focul care ardea în şemineu arunca o lumină pală asupra profesorului, îndulcindu-i ridurile din jurul ochilor. Holmes îşi şterse fruntea. De fapt, Aisbergul lui Ticknor fierbea din cauza focului care duduia neîncetat.

— Trebuie să ne străduim să-i înţelegem pe străinii noştri, domnule doctor Holmes. Dacă nu îi modelăm pe nou-veniţi după specificul nostru naţional şi-i facem să se supună de bunăvoie instituţiilor noastre, atunci mulţimea de oameni din afară ne va forţa *pe noi* să ne conformăm.

— Dar, între noi, domnule profesor, insistă Holmes, care credeţi că sunt şansele ca traducerea domnului Longfellow să fie bine primită de public? Holmes avea un aer într-atât de ferm concentrat, încât Ticknor se apucă să reflecteze cu adevărat. La vârsta lui înaintată avea tendinţa să se apere de tristeţe oferind aceeaşi duzină de răspunsuri dinainte pregătite la toate întrebările privitoare la sănătatea lui sau starea lumii.

— Nu încape îndoială, cred, că domnul Longfellow va face ceva

surprinzător. Nu de aceea l-am ales să-mi urmeze la Harvard? Dar aminteşte-ţi că şi eu am sperat să-l fac cunoscut pe Dante aici – până când Corporaţia mi-a transformat postul într-o glumă… Un fel de ceaţă întunecă ochii negri ai lui Ticknor. Nu-mi închipuiam că o să trăiesc să văd un american traducându-l pe Dante şi nu-mi dau seama cum va duce la bun sfârşit această lucrare. Dacă masele needucate o vor accepta este o altă problemă, una care trebuie decisă de vocea poporului, nu de cea a savanţilor care-l adoră pe Dante. Nu am căderea de a sta pe banca judecătorilor, decretă Ticknor cu o mândrie sinceră care-i lumină chipul. Am ajuns totuşi să cred că atunci când sperăm că Dante va fi citit de publicul larg cădem victimă unei nebunii exagerat de intelectuale. Să nu mă înţelegeţi greşit, domnule doctor Holmes. Ca şi Longfellow, i-am dedicat lui Dante mulţi ani din viaţa mea. Nu mă întrebaţi ce-l împinge pe Dante spre oameni, ci mai degrabă ce-i împinge pe oameni spre Dante. Să intre fiecare în lumea lui, deşi e una veşnic aspră şi neiertătoare.

IV

În acea sâmbătă, reverendul Elisha Talbot, pastor al celei de-a Doua Biserici Unitariene din Cambridge, mergea pe sub străzi, printre morţi, cu un felinar în mână, ocolind stive de sicrie şi grămezi de oase sfărâmate. Se întrebă dacă mai avea nevoie de lumina călăuzitoare a lămpii cu gaz, căci se obişnuise deja destul de bine cu întunericul întortocheatului coridor subteran, dar nu-şi putea stăpâni tresăririle de dezgust pricinuite de miasma de putreziciune. Cândva îşi aruncase singur o provocare: va merge pe acest drum fără lumină, călăuzit numai de credinţa în Dumnezeu.

O clipă, i se păru că aude un fâşâit. Se întoarse, dar mormintele şi coloanele de ardezie erau nemişcate.

— În seara asta e cineva în viaţă? Faimoasa lui voce melancolică sfâşie tăcerea sumbră. Poate că nu era cel mai potrivit comentariu din partea unui pastor, dar adevărul este că i se făcuse frică. Talbot, ca toţi oamenii care au trăit singuri aproape întreaga lor viaţă, suferea de spaime secrete. Moartea îl înspăimântase întotdeauna mai mult decât pe alţii şi îi era tare ruşine din această pricină. Probabil că acesta era unul dintre motivele pentru care cutreiera mormintele subterane ale bisericii: pentru a-şi înfrânge frica prea puţin religioasă de mortalitatea trupească. Dacă cineva i-ar fi scris biografia, acest aspect ar fi putut să explice şi de ce susţinea Talbot cu atâta tărie preceptele raţionale ale unitarismului în faţa demonilor calvinişti ai generaţiilor mai vechi. Talbot suflă nervos în felinar şi curând ajunse la scara de la celălalt capăt al criptei, care promitea întoarcerea la lumina lămpilor cu gaz şi la o rută mai scurtă spre casă decât străzile de deasupra.

— Cine-i acolo? întrebă el, rotind felinarul în jur, sigur acum că auzise un zgomot. Nimic. Mişcarea fusese prea puternică pentru un

şobolan, prea discretă pentru un copil al străzii. Ce-o fi, în numele lui Moise? se nelinişti el. Reverendul Talbot ridică felinarul la nivelul ochilor. Auzise că bande de vandali, rămaşi fără acoperiş deasupra capului din cauza războiului, începuseră să se adune în criptele abandonate. Talbot decise ca a doua zi să trimită un poliţist să cerceteze problema. Totuşi, la ce-i folosise că reclamase furtul a o mie de dolari din casa de bani de acasă, cu o zi în urmă? Era sigur că poliţia din Cambridge nu va rezolva nimic. Se bucurase însă că hoţii din Cambridge erau la fel de incompetenţi ca poliţia şi neglijaseră să ia şi restul valorilor din seif.

Reverendul Talbot era o persoană virtuoasă care se comporta corect cu semenii ei şi cu congregaţia. Poate că uneori era prea zelos. Cu treizeci de ani înainte, la începutul carierei sale în a Doua Biserică, se învoise să recruteze oameni din Germania şi Olanda şi să-i instaleze la Boston, promiţându-le un loc în congregaţia lui şi o slujbă bănoasă. Dacă din Irlanda catolicii curgeau şuvoi, de ce să nu aducă şi el nişte protestanţi? Numai că munciseră la construirea căilor ferate şi zeci de recruţi muriseră de extenuare şi boli, lăsând de izbelişte orfani şi văduve. Talbot părăsise aranjamentul fără multă vorbă şi petrecuse apoi ani de zile încercând să şteargă urmele implicării sale. Acceptase însă plăţi „pentru consultaţii” de la constructorii de căi ferate şi, cu toate că dorise mereu să restituie banii, n-o făcuse niciodată. Îşi scosese din minte aceste amintiri nefericite şi nu scăpase niciun prilej să înfiereze greşelile altora.

Retrăgându-se cu paşi înceţi şi nesiguri, se împiedică de ceva tare. O clipă, cum stătea aşa nemişcat, crezu că îşi pierduse simţul de orientare şi că se lovise de un perete. De mulţi ani nu mai fusese Elisha Talbot îmbrăţişat de altcineva, nici măcar atins – cu excepţia strângerilor de mâini. Acum însă nu avu niciun dubiu că fierbinţeala braţelor ce-i învăluiseră pieptul şi îi luaseră felinarul provenea de la o altă fiinţă. Strânsoarea era plină de pasiune şi furie.

Când îşi veni în fire, Talbot înţelese, într-un efemer moment de veşnicie, că îl înconjura altă beznă, una impenetrabilă. Mirosul pătrunzător al criptei îi îmbibase plămânii şi o umezeală rece şi groasă i se lipea de obraji. Simţea un gust sărat, semn că sudoarea îi curgea pe buze, iar lacrimile pornite din colţurile ochilor îi udau fruntea. Era frig, frig ca într-o gheţărie. Trupul lui, dezbrăcat de toate hainele, tremura. Şi totuşi, o dogoare muşca din carnea lui amorţită, provocându-i o senzaţie de nesuportat şi complet necunoscută. Era oare un coşmar cumplit? Da, sigur că da! Din cauza groaznicelor porcării pe care le citise în ultima vreme, înainte de culcare, cu demoni, monştri şi altele asemenea. Nu-şi aducea aminte să fi ieşit din criptă, cum nu-şi amintea nici să fi ajuns la modesta lui casă de şindrilă de culoarea piersicii. Nu ieşise nicio clipă la lumină din

universul tăcut de sub trotuarele Cambridge-ului. Cumva, înţelese el, inima lui se deplasase în sus. O simţea suspendată deasupra, ticăind cu disperare, împingându-i sângele în corp, *în jos,* spre cap. Respira întretăiat şi slab.

Pastorul începu să dea din picioare nebuneşte, iar vâlvătaia îl făcu să-şi dea seama că nu visa: avea să moară. Ciudat! Cea mai îndepărtată emoţie în acest moment era teama. Poate că o folosise până la ultima picătură în timpul vieţii. În schimb, îl cuprinse o furie adâncă, cumplită, la gândul că se poate întâmpla aşa ceva, că asta ne e soarta, că un fiu al lui Dumnezeu poate muri în timp ce toţi ceilalţi continuă să trăiască nepăsători şi neschimbaţi.

În ultimul moment, încercă să se roage cu glas înecat de plâns – „Doamne, iartă-mă dacă greşesc" –, dar un ţipăt strident îi ţâşni de pe buze şi se pierdu în bubuitul nemilos al inimii.

V

Sâmbătă, douăzeci şi două octombrie 1865, pe prima pagină a ediţiei de seară din *Boston Transcript* putea fi citit un anunţ care oferea o recompensă de zece mii de dolari. O asemenea debandadă, asemenea opriri bruşte ale trăsurilor în dreptul vânzătorilor ambulanţi de ziare nu se mai văzuseră de mult, de când fusese atacat fortul Sumter[11] şi devenise limpede că o campanie de nouăzeci de zile ar putea pune capăt sălbaticei răzvrătiri a Sudului.

Văduva Healey îi trimisese comandantului Kurtz o telegramă simplă în care îi dezvăluia planurile sale. Telegrama îşi atinsese scopul, întrucât văduva ştia că la poliţie o vor vedea mulţi alţii înaintea comandantului. Va scrie unui număr de cinci ziare din Boston, îi explica ea lui Kurtz, prezentând adevărata natură a morţii soţului ei şi anunţând o recompensă pentru informaţiile care ar duce la capturarea criminalului. Din cauza unor exemple de corupţie din trecut, primarul dăduse ordonanţe care interziceau poliţiştilor să primească recompense, dar cetăţenii nu aveau decât să se îmbogăţească.

Kurtz n-o să se bucure, convenise ea, dar nu-şi ţinuse promisiunea. *Transcript* fusese primul ziar care publicase ştirea, în ediţia de seară.

Ednah Healey îşi imagina acum diverse procedee care l-ar face pe răufăcător să sufere şi să se căiască. În versiunea ei favorită criminalul era dus pe Dealul Spânzurătorii, dar în loc că fie spânzurat era dezbrăcat şi i se dădea foc, după care primea permisiunea să încerce (fără succes, desigur) să stingă flăcările. Aceste gânduri o încântau şi o îngrozeau în acelaşi timp. În plus, o ajutau să mai uite de răposatul ei soţ şi de ura crescândă pe care o simţea faţă de el pentru că o părăsise.

La încheieturi i se legaseră mănuşi pentru a o împiedica să-şi zgârie pielea. Mania ei se agravase, iar hainele nu mai puteau ascunde urmele automutilării. Într-o noapte, în timpul unui coşmar, se repezise afară din dormitor şi căutase cu disperare un loc unde să ascundă

medalionul cu şuviţa de păr a bărbatului ei. Dimineaţa, servitorii şi fiii ei căutaseră în toată reşedinţa Wide Oaks, din pivniţă până în pod, dar nu găsiseră nimic. Mai bine aşa. Cu asemenea gânduri atârnându-i de gât ca nişte greutăţi de plumb, văduva Healey n-ar mai fi dormit vreodată.

Din fericire, nu avea cum să ştie că în acele zile cataclismice, în perioada de caniculă autumnală, judecătorul Healey murmurase mereu şi mereu „Stimaţi membri ai juriului…", în timp ce larve flămânde săpau cu sutele în rana de la cap, în buretele palpitând al creierului său, iar muşte fertile zămisleau alte sute de larve devoratoare de carne. La început, judecătorul Artemus Prescott Healey nu-şi mai putuse mişca un braţ. Apoi încercase să-şi întindă un picior, însă numai degetele i se încovoiaseră puţin. După o vreme, începuse să amestece cuvintele. „Membri ai stimaţilor…" Auzea acest nonsens, dar nu era în stare să facă nimic. Partea din creier responsabilă cu sintaxa îi era devorată de creaturi care nici măcar nu se dădeau în vânt după aşa ceva, însă aveau nevoie de hrană. Când şi-a recăpătat cunoştinţa, pentru scurt timp, suferinţa l-a făcut pe Healey să creadă că e mort şi s-a rugat să moară din nou. „Fluturi şi ultimul pat…" S-a holbat la steagul zdrenţuit de deasupra lui şi, cu o ultimă fărâmă de raţiune, s-a minunat.

După-amiaza târziu, după ce reverendul Talbot plecase, paracliserul Bisericii a Doua Unitariene din Cambridge se apucase să înregistreze evenimentele săptămânii în jurnalul bisericii. Talbot reuşise o slujbă formidabilă în dimineaţa respectivă. După aceea îşi acordase un răgaz pentru a savura biletele apreciative primite de la diaconi. Paracliserul Gregg se încruntase în sinea lui când reverendul îl rugase să deschidă uşa grea de piatră de la celălalt capăt al aripii bisericii, unde se găseau birourile lor.

Când paracliserul auzi ţipătul, parcă trecuseră numai câteva minute de când începuse să scrie. Zgomotul venise de nicăieri şi totuşi era limpede că se auzise de undeva din biserică. Apoi, aproape inexplicabil, gândindu-se la morţii de mult îngropaţi, paracliserul Gregg îşi lipi urechea de uşa de ardezie care deschidea calea spre criptele şi catacombele întunecoase ale bisericii. În mod remarcabil, deşi se stinsese de-acum, sunetul părea că reverberează încă în neantul de dincolo de uşă. Paracliserul scoase de la cingătoare inelul de chei şi descuie uşa, aşa cum făcuse şi pentru Talbot. Trase aer în piept şi intră.

Lucra aici de doisprezece ani. Prima oară îl auzise pe reverendul Talbot luând cuvântul într-o serie de dezbateri publice cu episcopul Fenwick, a căror temă era pericolul extinderii Bisericii Catolice în Boston.

În acele discuţii Talbot susţinuse cu vigoare trei ’ puncte

importante:

1. Că ritualurile superstiţioase şi catedralele luxuriante ale credinţei catolice constituie idolatrie blasfematorie;

2. Că tendinţa irlandezilor de a se aduna ciorchine prin cartiere în jurul catedralelor şi mănăstirilor este răspunzătoare pentru viitoarele comploturi secrete îndreptate împotriva Americii şi indică în acelaşi timp rezistenţă la americanizare;

3. Că papalitatea, marele pericol străin ce controlează toate aspectele întreprinderii catolice, ameninţă independenţa tuturor religiilor americane prin prozelitismul ei activ ei şi maşinaţiunile în vederea cuceririi ţării.

Desigur, niciunul dintre pastorii unitarieni anticatolici nu aprobaseră faptele muncitorilor bostonieni furioşi care dăduseră foc unei mănăstiri catolice după ce, declaraseră martorii, mai multe fete protestante fuseseră răpite şi sechestrate pentru a le forţa să se călugărească. Pe ruinele fumegânde răsculaţii scriseră cu cretă: ÎN IAD CU PAPA! Ceea ce însemna nu atât un dezacord cu Vaticanul, cât un avertisment adresat irlandezilor care le furau locurile de muncă.

Datorită discursurilor, predicilor şi scrierilor sale anticatolice, reverendul fusese încurajat de unii să-i ia locul profesorului Norton la Şcoala de Teologie de la Harvard. Refuzase. Lui Talbot îi plăcea prea mult să intre în sala arhiplină, duminică dimineaţa, după ce gusta din liniştea sabatică de la Cambridge, şi să audă tonurile solemne ale orgii în timp ce urca în amvon înveşmântat grandios în roba simplă. Deşi se uita strâmb cu un ochi şi avea intonaţia aceea adâncă, melancolică, pe care glasul cuiva o capătă atunci când în preajmă se află un mort, inspira încredere şi era un pastor loial. Loialitatea era de fapt punctul lui forte. De când soţia lui murise la naştere, în 1825, Talbot nu-şi întemeiase altă familie şi nici nu-şi dorea asta: congregaţia îi oferea toate satisfacţiile de care avea nevoie.

Lampa cu ulei a paracliserului Gregg îşi pierdu strălucirea, iar el curajul. Când expira, faţa îi era învăluită într-o pâclă care-i umezea favoriţii. La Cambridge era. Încă toamnă, dar în cripta subterană a Bisericii a Doua venise iarna.

— E cineva aici? Nu aveţi voie să… Vocea lui părea să nu aibă greutate în bezna criptei, aşa că paracliserul tăcu imediat. Apoi observă puncte mici albe presărate de-a lungul marginilor criptei. Când numărul lor crescu alarmant, se aplecă pentru a cerceta despre ce era vorba, dar un pârâit ascuţit, venit de sus, îi distrase atenţia. Îl izbi o duhoare suficient de oribilă pentru a acoperi chiar şi mirosul criptei funerare.

Cu pălăriuţa în dreptul nasului, înaintă printre sicriele aliniate pe podeaua de pământ şi pe sub tristele arcuri de ardezie. Şobolani uriaşi fugeau pe lângă pereţi. O pâlpâire slabă, nu de la lampa lui, îi lumina

drumul în faţă, unde pârâitul se transformase într-un sfârâit continuu.

— E cineva aici? întrebă paracliserul în timp ce se sprijinea de zidul din cărămidă murdar ca să dea colţul.

— În numele lui Dumnezeu cel etern! strigă el.

Din gura unei gropi cu margini neregulate ieşeau picioarele unui bărbat. Erau vizibile până la pulpe, restul trupului era îndesat în pământ. Ambele tălpi ardeau. Articulaţiile omului se scuturau atât de violent, încât picioarele păreau a alerga în aer. Carnea de pe ele se topise, iar flăcările începuseră să cuprindă gleznele.

Gregg căzu pe spate. Pe pământul rece zăcea o grămadă de haine. Apucă veşmântul de deasupra şi stinse flăcările cu el.

— Cine eşti? strigă el, dar omul acela, care pentru paracliser era numai o pereche de picioare, murise deja.

Lui Gregg îi trebuiră câteva clipe pentru a-şi da seama că obiectul de îmbrăcăminte pe care îl folosise pentru a înăbuşi focul era o robă de pastor. Mergând în patru labe printre oase omeneşti care parcă se ridicau din pământ, se întoarse la teancul de haine împăturite cu grijă şi scotoci prin el: lenjerie, o capă, cravata albă, şalul şi pantofii bine lustruiţi ai iubitului reverend Elisha Talbot.

Închizând uşa biroului său de la etajul al doilea al Colegiului Medical, Oliver Wendell Holmes aproape se ciocni de un poliţist. Îi luase mai mult timp decât plănuise să termine lucrările pentru a doua zi şi îşi dorea să fi început mai devreme, ca să poată sta de vorbă cu Wendell Junior înainte să apară grupul lui de prieteni. Poliţistul căuta pe cineva din conducere şi-i explică lui Holmes cu această ocazie că şeful poliţiei ceruse să fie rechiziţionată sala de studiu a şcolii şi-l trimisese pe profesorul Haywood să ajute la examinarea cadavrului unui domn nefericit, care fusese descoperit cu puţin timp în urmă. Din păcate, legistul, domnul Barnicoat, nu putuse fi găsit. Doctorul nu-i spuse că Barnicoat, după cum bine se ştia, frecventa asiduu crâşmele la sfârşit de săptămână şi, în consecinţă, nu era în stare să conducă un examen post-mortem. Găsind camerele decanului goale, Holmes îşi făcu socoteala că, în calitate de fost decan („Da, da, am fost cinci ani la timona corăbiei şi mi-au ajuns, iar la cincizeci şi şase de ani cine naiba are nevoie de o asemenea responsabilitate?” – Holmes întreba, tot el răspundea) putea, pe bună dreptate, să-l ajute chiar el pe poliţist.

Îşi făcu apariţia o trăsură a poliţiei în care erau Kurtz şi asistentul său, Savage, iar o targă acoperită cu o pătură fu dusă de urgenţă înăuntru, însoţită de profesorul Haywood şi studentul care-l asista. Haywood preda practica chirurgicală şi se dădea în vânt după autopsii. Cu toate obiecţiile lui Barnicoat, uneori poliţia îl chema pe profesor la morgă ca să-şi dea cu părerea, ca de exemplu atunci când

găsiseră un copil zidit într-o pivniţă sau un bărbat spânzurat într-o debara.

Holmes observă cu interes că şeful poliţiei plasase doi paznici la uşă. Cine să vină neinvitat la Colegiul Medical la această oră a serii? Kurtz ridică pătura numai până la genunchii cadavrului. A fost de-ajuns. La vederea picioarelor goale, dacă se puteau numi aşa, Holmes îşi stăpâni cu greu o tresărire de groază.

Tălpile – numai tălpile – arseseră după ce în prealabil fuseseră unse cu o substanţă care mirosea a gaz. Sunt scrum, se gândi Holmes, oripilat. Din glezne răsăreau două cioturi informe. Pielea, greu de recunoscut ca atare, se umflase şi crăpase, dând la iveală ţesutul roz de dedesubt. Profesorul Haywood se aplecă să vadă mai bine.

Deşi deschisese sute de cadavre, doctorul nu avea stomacul de fier al colegilor săi, atât de necesar în cazul unor astfel de proceduri, aşa că se îndepărtă de masa de examinare. Ca profesor, Holmes părăsise nu o dată clasa atunci când un iepure viu era ucis cu cloroform, implorându-şi asistentul să nu-l lase să scâncească.

Camera începu să se învârtească în jurul lui Holmes, iar aerul din odaie parcă se rarefiase brusc, alungat de mirosul de eter şi cloroform. Nu ştia cât avea să dureze examenul, dar cu siguranţă că el nu putea să reziste prea mult timp. Haywood dezveli şi restul cadavrului, prezentând asistenţei faţa stacojie şi schimonosită, apoi îi curăţă pământul de pe ochi şi de pe obraji. Holmes îşi plimbă în fine privirea pe tot trupul gol.

Abia înregistrase figura cunoscută că Haywood se şi aplecă asupra cadavrului, sub tirul de întrebări al comandantului Kurtz. Nimeni nu-i ceruse lui Holmes să tacă, iar în calitatea lui de profesor Parkman de anatomie şi fiziologie la Harvard ar fi putut participa la discuţie. Dar el nu reuşea nici măcar să-şi slăbească nodul lavalierei de mătase. Clipea convulsiv, fără să ştie dacă era mai bine să-şi ţină respiraţia pentru a economisi oxigenul pe care-l avea deja în plămâni sau să respire în puseuri scurte pentru a aduna ultimele picături de aer disponibile înainte să le consume ceilalţi, a căror aparentă nepăsare la atmosfera imposibilă îl făcea să se teamă că s-ar putea prăbuşi cu toţii la podea dintr-o clipă în alta.

Unul dintre cei prezenţi îl întrebă pe Holmes dacă îi era rău. Avea o figură blândă, marcantă, ochi strălucitori şi părea mulatru. Îi vorbise cu o oarecare familiaritate, iar Holmes, în năuceala lui, îşi aminti că era poliţistul care venise să-l vadă pe Lowell la întrunirea Clubului Dante.

— Domnule doctor, sunteţi de acord cu cele spuse de domnul profesor Haywood? întrebă comandantul, probabil într-o încercare politicoasă de a-l include în procedură, având în vedere că Holmes nici măcar nu se apropiase de cadavru ca să poată face vreo afirmaţie

medicală în cunoştinţă de cauză. Holmes încercă să recompună ceva din dialogul lui Haywood cu şeful poliţiei şi îşi aminti constatările lui Haywood că decedatul era în viaţă când îi fuseseră aprinse picioarele, că se afla într-o poziţie din care nu putea opri tortura şi că, judecând după expresia lui şi absenţa altor răni, nu era imposibil să fi murit din cauza unui şoc cardiac.

— Da, da, desigur, declară Holmes. Bineînţeles, făcu el un pas înapoi spre uşă, ca şi când ar fi vrut să scape de un pericol mortal. Aţi putea continua puţin fără mine, domnilor?

Comandantul Kurtz reîncepu să-l bombardeze cu întrebări pe profesorul Haywood şi Holmes ajunse la uşă, apoi pe hol şi în curte, unde-şi umplu plămânii cu aer, respirând întretăiat, aproape cu disperare.

*

Bostonul se cufundase în violet, iar doctorul, plimbându-se printre cărucioarele vânzătorilor ambulanţi, printre prăjituri aromate, carafe cu bere de ghimbir şi negustori de stridii afumate şi homari care-şi lăudau marfa, nu se împăca deloc cu amintirea reacţiei pe care o avusese când privise cadavrul reverendului Talbot. Din jenă, încă nu împărtăşise nimănui vestea despre moartea lui Talbot, nu se repezise la Fields sau Lowell să le comunice ştirea senzaţională. Cum putuse el, Oliver Wendell Holmes, doctor şi profesor în ştiinţe medicale, conferenţiar vestit şi reformator în domeniu, să tremure la vederea unui cadavru, ca şi când ar fi fost o fantomă dintr-un roman sentimental? Wendell Junior, mai ales, ar fi fost şocat de laşitatea tatălui său. Tânărul Holmes nu făcea un secret din convingerea lui că ar fi fost un doctor mai bun decât bătrânul, un profesor, un soţ şi un tată mai reuşit.

Deşi încă nu împlinise douăzeci şi cinci de ani, Junior luptase în război şi văzuse trupuri ciopârţite, goluri mari în rândurile camarazilor acolo unde obuzele îi seceraseră, membre zburând prin aer ca frunzele, amputări executate de chirurgi amatori cu ferăstrăul, în urletele victimelor ţintuite de către asistente voluntare năclăite de sânge pe uşi transformate în mese de operaţie. Când un văr îl întrebase pe Wendell Junior cum de-i crescuse mustaţa aşa de repede în timp ce a lui nu depăşea stadiul tuleielor, acesta îi răspunsese scurt: „A mea a crescut în sânge”.

Acum, doctorul Holmes încercă să-şi amintească tot ce ştiuse vreodată despre procesul coacerii pâinii. Căută în memorie toate ponturile despre găsirea vânzătorilor de calitate în piaţa din Boston, judecând după hainele, alura sau originea lor. Apuca şi strângea în mână mărfurile, cu un aer absent, dar cu dexteritatea unui doctor, îşi şterse cu batista fruntea leoarcă de sudoare. La următorul stand, nişte bătrâne înfiorătoare îşi vârau degetele în hălci de carne sărată.

Ajungând la taraba unei irlandeze, doctorul îşi dădu seama că şocul pe care-l suferise la Colegiul Medical era mai serios decât i se păruse iniţial. Nu fusese produs, pur şi simplu, de repulsia de a privi un corp vătămat şi de a-i citi letala poveste fără cuvinte. Nici de faptul că lui Elisha Talbot, stâlp al societăţii din Cambridge şi Washington Elm, i se făcuse de petrecanie şi încă aşa de brutal. Nu… Ceva în modul în care fusese ucis i se păruse *cunoscut,* îngrozitor de cunoscut…

Holmes cumpără o pâine neagră, caldă, şi pomi spre casă. Se întrebă dacă nu cumva visase premonitoriu despre moartea lui Talbot. Nu, nu era el omul care să creadă în asemenea baliverne. Trebuie că citise cândva o descriere a acestui act macabru, iar detaliile îi reveniseră involuntar în memorie atunci când se confruntase cu cadavrul lui Talbot. Însă ce text putuse reda o asemenea oroare? în mod sigur nu o revistă medicală. Nici *Boston Transcript,* căci asasinatul abia avusese loc. Holmes se opri în mijlocul străzii şi văzu în minte picioarele aprinse ale preotului care forfecau aerul în timp ce focul se întindea…

Dai calcagni a le punte, şopti Holmes. „Din degete-n călcâie" – iată cum ard în şanţuri, pe vecie, clericii corupţi, simoniacii. I se strânse inima. „Dante! Despre Dante e vorba!"

Amelia Holmes aşeză plăcinta rece de vânat în centrul mesei din sufragerie. Dădu câteva ordine servitorilor, îşi aranjă rochia şi ieşi pe prima treaptă a scării, să se uite după soţul ei. Era sigură că de la fereastra de sus îl văzuse pe Wendell pe strada Charles, cu mai puţin de cinci minute înainte, probabil aducând pâinea pe care-l rugase s-o cumpere pentru cina la care aveau mai mulţi musafiri, inclusiv pe Annie Fields. (Şi cum putea o gazdă să concureze cu salonul doamnei Fields altfel decât încercând să atingă perfecţiunea?) Dar pe strada Charles nu se zărea nimic, cu excepţia umbrelor palide ale copacilor. Poate că văzuse silueta altui bărbat scund, în haină lungă.

Henry Wadsworth Longfellow se apucă să studieze notiţa lăsată de poliţistul Rey. Suci şi răsuci harababura de litere, le copie de mai multe ori pe foi separate, anagramând cuvintele în diverse puncte pentru a forma noi structuri şi căutând idei în experienţele din trecut. Fiicele lui plecaseră la mătuşa lor din Portland, iar cei doi fii călătoreau în străinătate, prin urmare avea să rămână singur câteva zile – o perspectivă foarte plăcută, dar mai mult teoretic decât practic.

În dimineaţa zilei în care fusese ucis reverendul Talbot, poetul zăcuse în pat până în zori fără să fi simţit că dormise vreun pic. Nimic neobişnuit. Insomniile lui nu erau cauzate de vise cumplite sau agitaţie nocturnă. De fapt, ar fi descris ceaţa în care se cufunda noaptea ca fiind mai degrabă liniştită, asemănătoare somnului. Se simţea recunoscător că, în ciuda lungilor nopţi de veghe, a doua zi se ridica din pat odihnit, după ce stătuse întins atâtea ore. Uneori, în

nimbul pal al lămpii de noapte, lui Longfellow i se părea că vede faţa blândă a soţiei sale privindu-l intens dintr-un colţ al dormitorului, chiar aici, în camera în care murise. Atunci sărea din pat, emoţionat. Iar dezamăgirea care urma acelor momente de bucurie pe jumătate înfiripată era mai îngrozitoare decât cel mai cumplit coşmar pe care şi-l putea aminti sau închipui, căci indiferent ce vedea în timpul nopţii, dimineaţa se trezea tot singur. În timp ce se îmbrăca cu halatul de stofă satinată, şuviţele fluturânde ale bărbii lui argintii i se părură mai grele decât atunci când se dusese la culcare.

Când Longfellow coborî pe scara din spate, purta o haină de gală şi un trandafir la butonieră. Nu-i plăcea să fie neîngrijit nici măcar în casă. La picioarele scării se găsea un portret de Giotto al tânărului Dante, cu o gaură în locul unui ochi. Lucrarea fusese pictată în palatul Bargello, la Florenţa, dar secolele o şterseseră şi apoi fusese uitată. Amintirea frescei distruse era păstrată doar într-o litografie. Dante îi pozase lui Giotto înainte ca suferinţele exilului şi războiul său cu soarta să-l fi copleşit. Pe-atunci încă îi făcea curte, în tăcere, Beatricei – un bărbat de statură medie, cu o figură smeadă, melancolică şi gânditoare; avea ochii mari, nasul coroiat, buza de jos ieşită în afară şi trăsături de o dulceaţă aproape feminină.

Tânărul Dante vorbea rareori dacă nu i se adresa cuvântul, cel puţin aşa spun legendele. O stare de plăcută contemplare îl împiedica să-şi îndrepte atenţia altundeva decât spre gândurile sale. Odată, Dante a găsit un volum rar în magazinul unui spiţer din Siena şi a petrecut o zi întreagă citind pe o bancă, fără măcar să bage de seamă muzicanţii şi dansatoarele, festivalul care se desfăşura în jurul lui.

Când se aşeză la birou cu bolul de păsat de ovăz cu lapte, un fel de mâncare pe care îl repeta bucuros şi la cină în majoritatea serilor, Longfellow se gândea tot la bileţelul poliţistului Rey. Înainte să arunce „hieroglifele” – cum le botezase Lowell – pe fundul unui sertar, îşi imagină un milion de posibilităţi diferite şi o duzină de limbi în care ar fi putut fi scris. Din acelaşi loc scoase şpalturile Cânturilor şaisprezece şi şaptesprezece din *Infern,* pline de adnotări ordonate ale sugestiilor făcute în ultima şedinţă a Clubului Dante. Pe birou nu mai avea de mult poeme originale. Fields publicase o „ediţie de casă” a celor mai faimoase poezii ale lui Longfellow şi îl convinsese să termine *Poveştile unui han de la marginea drumului,* sperând să-i stârnească astfel pofta de a scrie unele noi. Dar poetului i se părea că nu va mai fi în stare să compună nimic original vreodată şi nici nu făcea efortul să încerce. A-l traduce pe Dante fusese cândva un interludiu la propria lui poezie, la Minnehaha[12], Priscilla[13] şi Evangeline[14] ale sale. Începuse cu mai bine de un sfert de veac înainte. În ultimii patru ani, Dante fusese rugăciunea lui de dimineaţă şi munca de peste zi.

Tuenându-şi a doua şi ultima cană de cafea, îşi aminti afirmaţia pe

care, se spunea, Francis Child[15]

o făcuse în faţa prietenilor lui din Anglia: „Longfellow şi coteria lui sunt atât de infectaţi de boala toscană, încât îndrăznesc să-l clasifice pe Milton ca geniu de mâna a doua în comparaţie cu Dante". Pentru oamenii de litere britanici şi americani, Milton reprezenta etalonul de aur al poeţilor religioşi. Dar el scrisese despre Iad şi Rai de deasupra şi de dedesubt, nu din interior, adică din puncte mult mai sigure. Fields, foarte diplomat atâta timp cât nimeni nu era lezat, izbucnise în râs atunci când Arthur Hugh Clough 4 pomenise comentariul lui Child în Sala Autorilor de la Corner, dar pe Longfellow îl iritase puternic acel schimb de cuvinte.

Îşi înmuie pana în cerneală. Din cele trei foarte decorative călimări, pe aceasta o preţuia cel mai mult, deoarece îi aparţinuse cândva lui Samuel Taylor Coleridge, iar apoi Lordului Tennyson, care i-o trimisese lui Longfellow ca să-i poarte noroc la noua traducere. Singuraticul Tennyson făcea parte din prea puţin numerosul contingent din Anglia care îl înţelegea cu adevărat pe Dante, îl stima în mod deosebit şi cunoştea mai mult din *Comedie* decât fragmente din *Infern.* Spania îi arătase lui Dante o apreciere timpurie, până când fusese sugrumată de dogma oficială şi ciomăgită de Inchiziţie. Voltaire iniţiase animozitatea francezilor faţă de „barbarismul" lui Dante, iar aceasta nu se stinsese nici în ziua de azi. Chiar şi în Italia, unde era cel mai bine cunoscut, poetul fusese înregimentat în serviciul unor facţiuni care se luptau pentru putere. Longfellow îşi imagina adesea cele două dorinţe care probabil îl făcuseră pe Dante să suspine cel mai mult în timp ce scria *Divina Comedie,* în exil, departe de iubita sa Florenţă: prima era să se întoarcă în patrie – nicicând îndeplinită; a doua să o vadă din nou pe Beatrice – ceea ce iarăşi n-a reuşit.

Dante rătăcise mereu, scriind uneori cu cerneală de împrumut. Desigur că atunci când se apropia de porţile unui oraş necunoscut îşi spunea că niciodată n-avea să mai treacă pe sub zidurile Florenţei. Când privea turnurile castelelor feudale ce zimţuiau dealurile în depărtare, îşi dădea seama cât de aroganţi sunt cei puternici şi cât de oropsiţi cei slabi. Fiecare pârâu sau apă curgătoare îi aducea aminte de Arno; fiecare glas îi spunea, cu un accent ciudat, că se află în exil. Poemul lui Dante nu era, nici mai mult nici mai puţin, decât o lungă căutare a lui „acasă".

Longfellow îşi administra timpul cu metodă, rezervând scrisului primele ore ale dimineţii, iar ceasurile mai târzii treburilor personale; refuza să primească vizitatori până la miezul zilei – cu excepţia propriilor săi copii, se înţelege.

Frunzări un teanc de scrisori la care nu răspunsese, apoi trase spre el o cutie de autografe scrise pe bucăţele pătrate de hârtie. De la publicarea poemului *Evangeline,* cu ani în urmă, popularitatea lui

crescuse şi primea regulat corespondenţă de la străini, care, în mare parte, îi cereau autografe. O tânără din Virginia indusese propriul ei portret *carte de visite,* pe spatele căruia scria: „Ce defect i s-ar putea găsi?” şi adresa ei dedesubt. Longfellow ridică o sprânceană şi îi trimise un autograf standard, fără comentarii. „Hiba de a fi prea tânără”, ar fi vrut el să-i răspundă. După ce lipi două duzini de plicuri, Longfellow compuse un refuz graţios către altă doamnă. Nu-i plăcea să fie nepoliticos, dar aceasta solicitase cincizeci de autografe, explicând că doreşte să le ofere invitaţilor ei drept cartonaşe pentru indicarea locurilor la o masă festivă. În schimb, a fost încântat de o femeie care-i scria că fiica ei alergase entuziasmată în salon după ce găsise un păianjen cu picioare lungi[16] pe pernă. Întrebată ce se întâmplase, fata explicase că în camera ei era domnul Longfellow!

Poetului îi făcu plăcere să găsească în teancul de scrisori proaspăt sosite o notă de la o tânără din Auburn, New York, pe nume Mary Frere, cu care intrase în relaţii nu de mult, când îşi petrecuse vacanţa la Nahant. Acolo, când fetele dormeau, se plimbaseră câteva seri de-a lungul malului stâncos, vorbind despre noua poezie şi muzică. Longfellow i-a scris o lungă scrisoare, povestindu-i cum cele trei copile îl întrebau adesea cu ce se mai îndeletniceşte ea şi îl rugau să afle unde îşi va petrece vara următoare.

Permanenta atracţie pe care o exercita asupra lui fereastra din faţa mesei de scris l-a determinat să abandoneze corespondenţa. Odată cu venirea fiecărei toamne, poetul se aştepta la regenerarea puterilor sale creatoare. Şemineul stins era plin de frunze ruginii care imitau flăcările. Observă că ziua călduţă, aparent luminoasă, pălise mai repede decât i se păruse lui dintre zidurile maronii ale biroului. Fereastra dădea spre pajişti întinse pe mai mulţi acri, pe care le cumpărase de curând, care se opreau în apele sclipitoare ale râului Charles. Găsea amuzantă părerea unora că făcuse achiziţia în scopul creşterii valorii proprietăţii, când de fapt nu dorise decât să-şi asigure o privelişte liniştitoare.

În copaci nu atârnau numai frunze acum, ci şi fructe maronii, iar din tufişuri nu se mai iţeau muguri, ci ciorchini de bobiţe roşii. Vântul îşi pusese o asprime bărbătească în glas, adoptând tonul unui soţ, nu al unui iubit.

Longfellow lucră într-un ritm bun în ziua aceea. Odată cina încheiată, dădu drumul servitorilor şi se decise să se pună la punct cu noutăţile din presă. Totuşi, după ce aprinse lampa din birou, rămase doar câteva minute cu ziarul în mâini. Ultima ediţie din *Transcript* publicase un anunţ surprinzător al doamnei Ednah Healey. Articolul dădea detalii despre uciderea lui Artemus Healey, care fuseseră până atunci păstrate sub tăcere „la recomandarea biroului poliţiei şi a altor persoane oficiale”. Longfellow nu reuşi să citească mai departe, deşi

anumite detalii din material, avea să realizeze el mai târziu, i se întipăriseră neinvitate în minte. Nu suferinţa judecătorului a fost cea care a pus capăt dorinţei sale de a continua lectura, ci a văduvei.

Iulie 1861. Familia Longfellow ar fi trebuit să fie la Nahant. Acolo bătea o briză răcoroasă, dar, din motive pe care nimeni nu şi le aminteşte, Longfellow nu fugise încă de soarele puternic şi de canicula din Cambridge.

Un strigăt cumplit răsună în birou, venind din biblioteca de alături. Două fetiţe ţipau terorizate. Fanny Longfellow se afla acolo împreună cu Edith, pe atunci de opt ani, şi cu Alice, de unsprezece, împachetând proaspăt-tăiatele bucle ale fetelor pentru a le păstra amintire; micuţa Annie Allegra dormea dusă, la etaj. Fanny deschisese fereastra în speranţa puţin probabilă de a lăsa să intre un aer ceva mai răcoros. Cea mai plauzibilă ipoteză în zilele care au urmat, pentru că nimeni nu văzuse cu precizie ce se întâmplase – pentru că nimeni nu poate vedea cu adevărat un eveniment atât de rapid şi de arbitrar – fusese că un strop de ceară încinsă căzuse pe rochia uşoară, de vară, a lui Fanny. Şi, într-o clipă, veşmântul luase foc.

Longfellow era în biroul lui şi tocmai punea nisip pe un poem proaspăt scris pentru a-l usca când ea intrase urlând. Flăcările care-i mistuiau rochia îi învăluiseră trupul ca o mătase orientală. Longfellow o strânse într-un covor şi o culcă pe podea.

Odată focul stins, duse trupul cuprins de frisoane într-un dormitor de la etaj. Mai târziu, spre seară, doctorii o adormiseră cu eter. Dimineaţa, asigurându-l pe Longfellow cu o şoaptă curajoasă că nu suferea aproape deloc, ea bău un strop de cafea, apoi intră în comă. Serviciul funerar, oficiat în biblioteca Casei Craigie, a avut loc în ziua celei de-a optsprezecea aniversări a căsătoriei lor. Singura parte cruţată de foc era capul, iar părul ei frumos a fost ornat cu o coroană de flori de portocal.

În ziua respectivă poetul a stat în pat din cauza propriilor sale arsuri, dar a auzit suspinele nereţinute ale prietenilor, femei şi bărbaţi, care-şi exprimau compasiunea, ştia prea bine, în aceeaşi măsură pentru el. În acea stare de spirit, conştient şi în acelaşi timp delirând, a recunoscut persoanele după cum plângeau. Arsurile de pe faţa lui l-au obligat să-şi lase o barbă bogată şi lungă, nu doar pentru a ascunde cicatricile, dar şi pentru că nu mai putea să se bărbierească. Pielea palmelor i-a rămas multă vreme decolorată, de un oranj palid, amintindu-i neîncetat de pierderea suferită până s-a albit la loc.

Longfellow îşi petrecuse convalescenţa în dormitor, iar din când în când ridica mâinile bandajate în sus. Timp de aproape o săptămână, copiii au auzit cuvinte fără sens răsunând pe hol de fiecare dată când treceau prin dreptul camerei lui. Din fericire, Annie era prea mică pentru a înţelege.

— De ce n-am putut-o salva? De ce n-am putut-o salva?

După ce realiză că Fanny murise cu adevărat, după ce se simţi în stare să-şi privească fetele fără să izbucnească în plâns, Longfellow descuie sertarul cu caiete în care adunase cândva traduceri din Dante. Majoritatea celor lucrate ca exerciţii în clasă, în vremuri mai fericite, nu i-au fost de niciun folos. Erau bune pentru foc. Nu era poezia lui Dante Alighieri, ci poezia lui Henry Longfellow – limba, stilul, ritmul – poezia cuiva mulţumit de propria lui viaţă. A început din nou, cu *Paradisul,* de data asta fără să mai caute stilul potrivit pentru a reda cuvintele lui Dante, ci căutându-l chiar pe Dante. Longfellow s-a retras în singurătatea biroului, vegheat de cele trei fetiţe, de guvernanta copiilor, de fiii lui răbdători – acum bărbaţi în toată puterea cuvântului –, de servitori şi de… Dante. Şi-a dat seama că nu mai e în stare să scrie un singur vers original, dar că nu poate, în schimb, să renunţe la Dante. Simţea tocul ca pe un baros. Greu de mânuit, însă înzestrat cu o forţă

Curând, s-a trezit cu întăriri în jurul mesei de lucru: la început Lowell, apoi Holmes, Fields şi Greene. Longfellow spunea adesea că înfiinţaseră Clubul Dante pentru a se amuza în timpul sumbrelor ierni din Noua Anglie. Era un mod prudent de a exprima importanţa pe care o avea pentru el această întreprindere. Vânătoarea de defecte şi scăpări nu era întotdeauna pentru el cea mai plăcută metodă de a interacţiona cu ceilalţi, dar când critica era prea dură, cina care urma însenina atmosfera.

Revenind la redactarea celor mai recente pagini din *Infernul,* Longfellow auzi un zgomot cavernos venind din afara Casei Craigie. Trap lătră scurt şi ascuţit.

— Maestre Trap, ce-i, bătrâne?

Dar Trap, care nu găsise sursa primejdiei, căscă şi se tolăni mai bine în coşuleţul său împletit. Longfellow se uită pe fereastra sufrageriei neluminate, dar nu văzu nimic. Apoi, din întuneric se ivi o pereche de ochi, urmată de ceea ce părea o scăpărare orbitoare de lumină. Lui Longfellow îi sări inima din loc, nu atât pentru că zărise faţa, ci pentru că figura, dacă asta fusese, dispăruse brusc după ce li se încrucişaseră privirile. Geamul se aburise deja sub respiraţia poetului. Sări înapoi, ciocnindu-se de un dulap şi trimiţând pe podea un set întreg de farfurii Appleton (cadou de nuntă, ca şi Casa Craigie, de la tatăl lui Fanny). Zgomotul porţelanului spart stârni ecouri sălbatice, făcându-l să scoată un strigăt de disperare.

Trap sări în picioare, lătrând cât îl ţinea statura lui miniaturală. Longfellow fugi din sala de mese în salon, apoi spre focul blând din bibliotecă, căutând mereu perechea de ochi. Încă spera că Jamey Lowell sau Wendell Holmes îşi vor face apariţia la uşă şi îşi vor cere scuze pentru sperietura pe care i-o provocaseră neintenţionat la o oră

atât de târzie. Dar, sprijinindu-se de perete cu mâini tremurânde, poetul văzu la ferestre doar întuneric.

Când strigătul lui Longfellow se pierdea în josul străzii Brattle, urechile lui James Russell Lowell erau deja pe jumătate cufundate în cadă. Asculta murmurul lin al apei, cu ochii închişi, întrebându-se unde se dusese viaţa lui. Fereastra mică de deasupra era întredeschisă, iar de-afară venea răcoarea nopţii. Dacă Fanny ar fi intrat în baie în clipa aceea, fără îndoială că i-ar fi poruncit să poftească imediat în patul cald.

Lowell cunoscuse celebritatea într-o vreme când majoritatea poeţilor faimoşi erau mai în vârstă decât el, inclusiv Longfellow şi Holmes, ambii cam cu zece ani mai mari. Ajunsese să fie atât de mulţumit cu titlul de Tânărul Poet, încât, la patruzeci şi opt de ani, i se părea că greşise cu ceva ca să-l piardă.

Trase fără chef din al patrulea trabuc al zilei, lăsând scrumul să pângărească apa. Îşi aducea aminte că nu cu mulţi ani în urmă cada i se părea mult mai încăpătoare. Se întrebă unde dispăruseră lamele de bărbierit pe care le ascunsese mai demult pe raftul de deasupra. Oare Fanny sau Mab, mai perspicace decât le credea el, bănuiau ce gânduri negre îl copleşeau adesea în timp ce stătea în apă? în tinereţe, înainte de a o cunoaşte pe prima lui nevastă, ţinea stricnină în buzunarul vestei. Spunea uneori că moştenise un pic de pesimism de la săraca maică-sa. Cam tot atunci îşi lipise de tâmplă ţeava unui pistol, dar îi fusese frică să apese pe trăgaci, fapt de care încă se ruşina cumplit. Îşi făcuse iluzii că şi-ar putea asuma responsabilitatea unui act decisiv.

Când murise Maria White, Lowell, care-i fusese soţ nouă ani, se simţise pentru prima oară bătrân. Parcă avea în fine un trecut din care fusese exilat, ceva străin de viaţa lui actuală. Îl consultase pe doctorul Holmes, în calitatea lui profesională, cu privire la emoţiile sale sumbre. Holmes îi recomandase să se ducă la culcare cu rigurozitate la zece şi jumătate seara şi să bea apă rece dimineaţă, nu cafea. Mai bine că amicul lui schimbase stetoscopul pe catedra de profesor, se gândi Lowell acum; Holmes nu avea răbdare să observe suferinţa până la capăt.

Fanny Dunlap fusese guvernanta micuţei Mabel după moartea Măriei şi probabil că cineva din afară ar fi ştiut că era inevitabil ca ea să-şi asume până la urmă rolul de substitut al Măriei în ochii lui Lowell. Trecerea la o altă soţie, mai simplă, nu i se păruse atât de dificilă cum se temuse şi mulţi prieteni îl acuzaseră din acest motiv. Nu voia însă în ruptul capului să-şi arate durerea. Îi repugna profund sentimentalismul. În plus, adevărul era că Maria nici nu-i mai părea reală în majoritatea timpului. Devenise o viziune, o idee, o strălucire palidă pe cer, ca stelele care dispăreau înaintea răsăritului. „Beatrice a mea”, scrisese el în jurnal. Dar chiar şi o astfel de credinţă necesita

toată energia unui suflet şi, nu după mult timp, în gândurile sale a rămas doar o vagă umbră a primei lui soţii.

În afară de Mabel, Lowell făcuse trei copii cu Maria, dar cel mai sănătos trăise numai doi ani. Ultimul, Walter, murise cu un an înaintea mamei lui. Fanny suferise un avort la scurt timp după ce se căsătoriseră şi nu mai putea avea copii. Prin urmare James Russell Lowell se bucura de un singur copil, o fiică, pe care o creştea a doua lui soţie, stearpă.

Când Mabel era mică, lui Lowell i se părea de-ajuns să spere că va fi o copiliţă formidabilă, puternică, obişnuită, care rotunjeşte turtiţe de noroi şi se caţără în copaci. A învăţat-o să înoate, să patineze şi să meargă douăzeci de mile pe zi, la fel ca el.

Din vremuri imemoriale, însă, Lowellii se specializaseră în băieţi. Jamey Lowell însuşi avusese trei nepoţi, care luptaseră şi muriseră în armata unionistă. Aşa voise destinul. Bunicul lui Lowell fusese autorul primei legi anti-sclavie din Massachusetts. J.R. Lowell, în schimb, nu făcuse niciun fiu, niciun James Lowell Junior care să contribuie la măreaţa cauză a epocii. Timp de câteva luni, Walt păruse un băiat atât de solid; cu siguranţă că ar fi crescut la fel de înalt şi de curajos precum căpitanul Oliver Wendell Holmes Junior.

Lowell îşi lăsă mâinile să se joace cu mustaţa lui de morsă şi-i răsuci vârfurile ude până când începu să semene cu un sultan. Se gândi la *The North American Review* şi la cât de mult timp îi consuma. Ordonarea manuscriselor şi diverselor texte primite în colaborare nu se încadra în gama lui de talente, aşa că transferase aceste sarcini mai migălosului său co-redactor, Charles Eliot Norton, înainte ca acesta să plece într-o călătorie în Europa unde doamna Norton spera să-şi regăsească sănătatea. Problemele de stil, gramatică şi punctuaţie în articolele altora – şi presiunea apelurilor personale venind din partea unor prieteni pricepuţi sau nepricepuţi, care doreau să fie publicaţi – îi distrăgeau lui Lowell atenţia de la scris. Rutina profesoratului îi împuţina şi ea impulsurile poetice. Mai mult ca oricând, simţea în ceafă răsuflarea Corporaţiei Harvard, privirea ei care-i scormonea, scurma, cernea, săpa, grebla şi răznea (ba chiar nenorocindu-i, se temea) mintea, ca pe a multor emigranţi californieni. Ca să-i revină imaginaţia trebuia doar să stea sub un copac un an de zile, fără altă ocupaţie decât să contemple umbrele din iarbă. Îl invidiase pe Hawthorne, când îşi vizitase ultima oară prietenul la Concord, pentru turnul înalt pe care şi-l construise şi în care se putea intra doar printr-o trapă secretă, peste care romancierul plasa un fotoliu greu.

Lowell nu auzi foşnetul de pe scări şi nu observă când uşa băii se deschise larg. Fanny o închise în urma ei.

— Zău că nu-i curent deloc. Lowell se ridică în capul oaselor, vinovat.

— Jamey, a venit fiul lucrătorului de la calea ferată, spuse Fanny tulburată, cu o sclipire în ochii mari, prelungi, aproape orientali. L-am întrebat ce s-a întâmplat, dar mi-a zis că doreşte să vorbească cu tine personal. L-am lăsat în camera de muzică. Sărmanul, abia îşi trăgea sufletul.

Lowell se înfăşură în halat şi coborî treptele două câte două. Un tânăr timid, cu dinţi de cal ieşindu-i de sub buza de sus, stătea în faţa pianului ca şi când s-ar fi pregătit cu nervozitate pentru un concert.

— Domnule, vă cer scuze pentru deranj… Veneam pe Brattle şi mi s-a părut că aud zgomot în vechea Casă Craigie… M-am gândit să mă opresc la domnul profesor Longfellow, să văd dacă e totul în regulă – toată lumea zice că e tare de treabă – dar cum nu l-am întâlnit niciodată…

Lowell îşi simţi inima galopând de panică. Îl apucă pe băiat de umeri:

— Ce zgomot ai auzit, flăcăule?

— Ceva prăbuşindu-se şi sfărâmându-se. Tânărul încercă în van să arate cu mâinile ce auzise. Căţeluşul… ăă, Trap, nu?… lătra să scoale şi iadul. Apoi un ţipăt puternic, domnule, de o putere cum n-am mai auzit.

Lowell îi zise băiatului să aştepte şi se repezi la garderob, de unde-şi luă papucii şi pantalonii în carouri – o combinaţie faţă de care, în circumstanţe obişnuite, Fanny şi-ar fi exprimat obiecţiile estetice.

— Jamey, n-ar trebui să ieşi la ora asta, insistă Fanny Lowell. În ultima vreme au fost multe tâlhării!

— E vorba de Longfellow, spuse el. Băiatul crede că i s-ar fi întâmplat ceva.

Femeia tăcu.

Lowell îi promise lui Fanny să-şi ia puşca de vânătoare şi, cu ea atârnată pe umăr, pomi spre strada Brattle împreună cu fiul lucrătorului de la căile ferate.

Longfellow răspunse la uşă încă foarte tulburat şi se sperie şi mai tare la vederea armei lui Lowell. Îşi ceru scuze pentru gălăgie şi descrise incidentul fără să-l înflorească deloc, insistând asupra faptului că, temporar, imaginaţia lui se dovedise prea înflăcărată.

— Karl, spuse Lowell şi-l luă pe băiat de umeri. Du-te repede la secţia de poliţie şi cere-le să trimită un om.

— O, dar nu e nevoie, protestă Longfellow.

— Au avut loc o mulţime de spargeri, Longfellow. Poliţia va cerceta tot cartierul şi se va asigura că totul e în regulă. Nu fi egoist!

Lowell se aşteptase ca prietenul lui să crâcnească din nou, dar acesta nu mai zise nimic. Îi făcu atunci semn lui Karl, care porni în fugă spre secţia de la Cambridge cu entuziasmul cu care tinerii întâmpină de obicei urgenţele. Odată ajuns în casă, se aşeză într-un

scaun lângă poet şi îşi aranjă halatul peste pantaloni. Longfellow se scuză din nou că-l deranjase pentru o treabă atât de neînsemnată şi îl rugă insistent să se întoarcă la Elmwood. Tot insistent a fost şi în privinţa ceaiului.

James Russell Lowell simţi că teama lui Longfellow nu era deloc neînsemnată.

— Probabil că Fanny îţi este recunoscătoare, spuse el, râzând. Zice că obiceiul meu de a deschise fereastra când sunt în cadă e un fel de invitaţie pentru „moartea prin îmbăiere”.

Chiar şi după atâta vreme, Lowell se simţea stânjenit când pronunţa numele de Fanny în faţa lui Longfellow şi încercă, inconştient, să-şi schimbe tonul, căci numele acesta îi răpea ceva prietenului său, iar rănile îi erau încă proaspete. Nu vorbea niciodată despre Fanny a lui. Nu voia să compună nici măcar un sonet sau un poem elegiac în amintirea ei. Jurnalul lui nu menţiona nici măcar o dată moartea soţiei sale; prima oară când scrisese ceva după moartea lui Fanny, Longfellow copiase nişte versuri dintr-un poem de Tennyson: „Dormi dulce, inimă duioasă, şi în pace”. Lowell credea că înţelege destul de bine motivul pentru care Longfellow scrisese atât de puţină poezie în ultimii ani şi se refugiase cu încăpăţânare în Dante. Dacă şi-ar fi pus pe hârtie propriile-i cuvinte, tentaţia de a-i scrie numele ar fi fost prea puternică şi atunci Fanny ar fi devenit doar un cuvânt.

— Poate că era vreun turist care voia să vadă Casa lui Washington, râse Longfellow încetişor. Ţi-am spus că săptămâna trecută a venit cineva să viziteze „cartierul general al generalului Washington, vă rog”? La ieşire, pesemne planificându-şi următoarea oprire, m-a întrebat dacă Shakespeare n-a locuit şi el în cartier.

Se amuzară amândoi.

— Măi să fie! Şi ce i-ai spus?

— I-am spus că, dacă Shakespeare s-a mutat prin apropiere, eu unul nu l-am întâlnit.

— Un răspuns la fel de bun ca oricare altul. Lowell se lăsă pe spate în balansoar. Cred că la Cambridge luna nu apune niciodată, ceea ce explică numărul de lunatici din zonă. Mai lucrezi la Dante la ora asta? Şpalturile pe care le scosese Longfellow se găseau încă pe masa verde. Dragă prietene, eşti mereu cu tocul pregătit. Încetul cu încetul o să ajungi la epuizare.

— Dar nu obosesc deloc. Desigur, sunt momente când simt că totul înaintează ca un melc pe nisip. Dar ceva mă face să dau bătaie cu lucrarea asta, ceva nu-mi dă pace.

Lowell studie un şpalt.

— Cântul Şaisprezece, spuse Longfellow. Trebuie să meargă la tipar, dar nu-mi vine să mă despart de el. Când Dante se întâlneşte cu cei trei florentini, zice: *S’i fossi stato dai foco coperto*…

— „De n-ar fi fost nisipu-nfierbântat”, citi Lowell traducerea prietenului său în timp ce acesta recita în italiană: „Spre ei m-aş fi zvârlit, fără s-aştept, căci şi Virgiliu la fel m-ar fi-ndemnat”. Da, nu trebuie să uităm că Dante nu este un simplu observator al Infernului. Şi el se găseşte în pericol fizic şi metafizic de-a lungul drumului.

— Nu mi se pare că am găsit soluţia potrivită în engleză. Unii ar spune, cred, că într-o tălmăcire trebuie să modifici limba autorului pentru a da fluiditate versului. Eu, dimpotrivă, doresc – precum un martor la tribunal – să ridic mâna dreaptă şi să jur că spun adevărul, tot adevărul şi numai adevărul.

Căţelul începu să-şi latre stăpânul, frecându-i-se de pantaloni.

— Trap a fost de atâtea ori la tipografie, încât crede că el l-a tradus pe Dante.

Trap, însă, nu vocifera din motive de filosofie a echivalenţelor. Terierul o zbughi în holul din faţă. La uşă se auzi un ciocănit impetuos.

— A, poliţia, spuse Lowell, impresionat de viteza cu care veniseră. Îşi răsuci mustaţa cam pleoştită.

— O, asta da surpriză, afirmă Longfellow cu cea mai călduroasă voce pe care o putuse găsi la momentul respectiv, în timp ce deschidea uşa.

— Cum aşa? J.T. Fields, stând în prag, ridică din sprâncene şi îşi scoase pălăria. Am primit un mesaj în toiul jocu lui de whist… la o mână când îl băteam pe Bartlett! zâmbi scurt şi îşi atârnă pălăria în cuier. Spunea să vin imediat aici. S-a întâmplat ceva, dragă Longfellow?

— Dar nu ţi-am trimis niciun mesaj, Fields, se scuză gazda. Holmes nu era cu tine?

— Nu, şi l-am aşteptat o jumătate de oră înainte de a împărţi cărţile.

Se auzi un foşnet care înainta în direcţia lor. Într-o clipă, silueta măruntă a lui Oliver Wendell Holmes, încălţată cu cizme solide care striveau covorul de frunze uscate, îşi făcu apariţia în marş rapid la marginea aleii pavate cu cărămizi a Casei Craigie. Fields se dădu la o parte şi Holmes trecu pe lângă el şi intră grăbit în hol, suflând din greu.

— Holmes? se minună Longfellow.

Doctorul, înnebunit, observă cu groază că poetul ţine la piept un teanc de cânturi danteşti.

— Pentru Dumnezeu, ţipă el. Lasă foile alea!

VI

După ce se asigură că uşa e bine închisă, Holmes le explică grăbit cum îl fulgerase ideea pe când se întorcea acasă de la piaţă şi cum se repezise la Colegiul Medical unde aflase – slavă Domnului! — că poliţia plecase spre secţia de la Cambridge. Expediase atunci un mesaj

la masa de whist a fratelui său, cerând ca Fields să fie imediat trimis la Casa Craigie.

Doctorul apucă mâna lui Lowell şi o strânse frenetic, mai fericit că era acolo decât ar fi fost dispus să recunoască.

— Tocmai voiam sa trimit la Elmwood după tine, dragă Jamie, zise Holmes.

— Ai pomenit ceva despre poliţie? îl întrebă Longfellow.

— Dragii mei domni, poftiţi cu toţii în birou, vă rog. Trebuie să-mi promiteţi că veţi păstra secret tot ce am să vă comunic acum strict confidenţial.

Nimeni nu avu nimic de obiectat. Li se părea neobişnuit să-l vadă pe doctor atât de serios; interpreta de mult timp rolul de bufon aristocrat – spre bucuria oraşului Boston şi mâhnirea Ameliei.

— Azi s-a descoperit o crimă, anunţă Holmes într-o şoaptă slabă, ca şi când ar fi dorit să zădărnicească intenţiile unui ascultător nepoftit sau să protejeze rafturile pline de cărţi de povestea cumplită. Se întoarse cu spatele la foc, îngrijorat că vorbele lui s-ar putea ridica prin şemineu, apoi pe coş. Am fost la Colegiul Medical, reluă el în cele din urmă, pentru o chestiune profesională. Chiar atunci a sosit poliţia pentru a ne solicita una dintre săli în vederea unei anchete. Cadavrul pe care l-au adus, înţelegeţi, era plin de pământ.

Se opri, nu pentru a obţine un efect retoric, ci pentru a-şi trage sufletul. Toată tevatura îl făcuse să-şi neglijeze astmul.

— Holmes, ce legătură are asta cu noi? De ce m-ai grăbit să părăsesc jocul de la John? se interesă Fields.

— Stai aşa, spuse doctorul făcând un gest categoric. Puse deoparte franzela Ameliei şi-şi scoase batista din buzunar. Trupul, cadavrul, picioarele… Să ne ferească Dumnezeu!

Ochii lui Longfellow sclipiră puternic, cu ape de un albastru intens. Până atunci nu spusese nimic, dar ascultase cu mare atenţie cuvintele doctorului.

— Ceva de băut, Holmes? întrebă el cu blândeţe.

— Da, mulţumesc, acceptă el, ştergându-şi fruntea asudată. Îmi cer scuze. Am venit glonţ aici. Eram prea nerăbdător pentru a căuta o trăsură şi prea neliniştit şi înspăimântat că m-aş putea întâlni cu cineva în tramvaiul cu cai!

Longfellow se duse calm la bucătărie. Holmes îşi aştepta băutura, iar ceilalţi doi îl aşteptau pe Holmes. Lowell dădu din cap cu seriozitate auzind ce spaimă trăsese prietenul său. Gazda reapăru cu un pahar de coniac plin cu gheaţă, aşa cum îi plăcea doctorului, care îl şi înhăţă. Îl dădu pe gât imediat.

— Deşi femeia l-a îmbiat pe bărbat să mănânce, dragă Longfellow, zise Holmes, nu am auzit ca Eva să fi avut grijă şi de băutura lui. Bărbatul a fost obligat să se ocupe de acest aspect din proprie

iniţiativă.

— Haide, Wendell, zi mai departe, îl invită nerăbdător Lowell.

— Prea bine. L-am văzut, înţelegeţi? Am văzut cadavrul de aproape, la fel de aproape cum stă acum Jamey.

Dr. Holmes se apropie de scaunul acestuia. Omul a fost îngropat de viu, cu capul în jos şi cu picioarele afară. Iar tălpile îi erau scrum. Prăjite cum n-am mai văzut… O să-mi aduc aminte de asta până când Natura mă va acoperi cu violete!

— Dragă Holmes… zise Longfellow, dar doctorul nu se opri nici măcar acum.

— Era gol. Nu ştiu dacă poliţia l-a dezbrăcat… Nu, după cum spuneau, cred că l-au găsit aşa. I-am văzut faţa, înţelegeţi. Holmes se întinse după băutură, dar paharul era gol. Duse la gură o bucată de gheaţă.

— E vorba de un pastor, spuse Longfellow.

Holmes se întoarse, aruncându-i o privire uimită, şi zdrobi cubul între măsele.

— Da. Exact.

— Longfellow, ştiai ceva despre asta? Fields se întoarse, deodată foarte nedumerit de această poveste despre care nu credea că ar avea vreo legătură cu el. Sunt sigur că n-ai citit nimic în ziare dacă Wendell abia a asistat la… în aceeaşi clipă Fields înţelese cum de ştia Longfellow. Şi Lowell pricepuse.

Lowell se repezi la Holmes, de parcă avea de gând să-l lovească.

— De unde ştii că a fost îngropat cu capul în jos, Holmes? Ţi-a spus poliţia?

— Nu chiar.

— Ai căutat un pretext ca să ne opreşti din traducere, ca să nu mai ai de ce să te îngrijorezi c-o să dai de necaz la Harvard. Totul e un aranjament.

— Să nu-mi spună mie nimeni ce-am văzut, se burzului doctorul. Niciunul din voi n-a studiat medicina. Cea mai mare parte din viaţa petrecută în America şi în Europa mi-am dedicat-o profesiei. Când tu sau Longfellow vă apucaţi să vorbiţi despre Cervantes, sunt conştient de neştiinţa mea – adică nu chiar, am ceva informaţii despre acesta – dar vă ascult, pentru că i-aţi dedicat mai mult timp decât mine!

— Înţelegem, Wendell. Te rog, zise Fields, care observase cât de nervos era Holmes.

Dacă doctorul s-ar fi oprit să respire, ar fi leşinat.

— Trupul acela stătuse cu picioarele în sus, Lowell. Am văzut urmele de lacrimi şi sudoare care i s-au scurs pe frunte. Mă auzi, pe frunte! Sângele i se adunase în obraji. Abia când am remarcat teroarea înscrisă pe figura lui mi-am dat seama că-i vorba de reverendul Elisha Talbot.

Numele îi surprinse pe toţi. Vechiul tiran de la Cambridge ţinut cu capul în jos, legat, orbit de pământul care îi intra în ochi, incapabil să se mişte, reuşind doar să dea disperat din picioarele în flăcări, la fel ca unul dintre simoniacii lui Dante – acele feţe bisericeşti care acceptaseră bani şi îşi pângăriseră misiunea…

— Şi asta nu e tot, dacă vreţi să ştiţi. Holmes îşi mestecă gheaţa cu repeziciune acum. Un poliţist a spus că a fost găsit în cripta celei de-a Doua Biserici Unitariene, adică chiar în parohia lui! Trupul era plin de pământ, de la talie-n sus. *Dar nicio fărâmă dincolo de mijloc. A* fost îngropat gol, cu capul în jos şi picioarele în aer.

— Când l-au găsit? Cine a fost de faţă? întrebă Lowell.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ţipă Holmes. De unde vrei să ştiu asemenea detalii?

Longfellow privea cum limba mare a pendulei se îndreaptă agale spre unsprezece.

— Văduva Healey a anunţat în ziarul de seară că oferă o recompensă. Crede că judecătorul Healey nu a murit de moarte bună. Crede că a fost o crimă.

— Dar în cazul lui Talbot nu e vorba numai de omucidere, Longfellow! Trebuie să-ţi scriu negru pe alb ceea ce-i limpede ca lumina zilei? Cineva s-a folosit de Dante pentru a-l ucide pe Talbot! strigă doctorul şi frustrarea îi înroşi obrajii.

— Ai citit ediţia de seară, dragă Holmes? întrebă răbdător Longfellow.

— Desigur! Cred. De fapt frunzărise repede jurnalul, în holul Colegiului Medical, când se ducea să prepare nişte schiţe anatomice pentru cursul de luni. Ce spune?

Longfellow căută ziarul, iar Fields îl luă şi se apucă să citească cu voce tare după ce scoase din buzunarul vestei o pereche de ochelari cu lentile pătrate:

— „Noi descoperiri cu privire la strania moarte a judecătorului Artemus S. Healey". Greşeală tipică de tipar. Al doilea nume al lui Healey era Prescott.

— Fields, te rog treci de prima coloană, interveni Longfellow. Citeşte cum a fost găsit cadavrul… În poieniţa din spatele casei lui, nu departe de râu.

— Plin de sânge… Complet dezbrăcat… Acoperit de un număr inimaginabil de…

— Mai departe, Fields.

— Insecte?

Muşte, viespi, larve, acestea erau vietăţile enumerate în articol. Tot în curtea de la Wide Oaks fusese găsit un steag despre care familia Healey nu ştia nimic. Lowell ar fi dorit să contrazică ideile transmise

de ziar în întreg salonul, dar renunţă şi se lăsă pe spate în balansoar, cu buza de jos tremurându-i, ca de fiecare dată când nu-i venea în minte nicio replică.

Schimbară priviri întrebătoare, în speranţa că unul dintre ei se va dovedi mai abil şi va demonstra că totul nu era decât o coincidenţă, ba chiar va face o aluzie bine ţintită sau un joc de cuvinte inteligent care să nege concluzia că reverendul Talbot fusese prăjit ca simoniacii, iar judecătorul aruncat laolaltă cu alţi păcătoşi, indiferenţii. Fiecare detaliu confirma însă ceea ce era de-acum evident.

— Se potriveşte, zise Holmes. La fel şi în cazul lui Healey: păcatul de-a fi fost indiferent şi pedeapsa. Prea mult s-a codit să ia măsuri în cazul Actului Sclavilor Fugari. Dar Talbot? N-am auzit nici măcar o şoaptă cum că ar fi abuzat de poziţia sa… Ajută-mă, Phoebus! Holmes sărise cât colo văzând puşca sprijinită de perete. Longfellow, de ce naiba stă asta aici?

Pe Lowell îl trecu un fior când îşi aminti de ce venise în seara aceea la Casa Craigie.

— Vezi tu, Wendell, Longfellow a avut impresia că un hoţ dă târcoale pe-afară. A trimis pe cineva să aducă poliţia.

— Un hoţ? întrebă Holmes.

— O fantasmă, scutură Longfellow din cap.

Fields sări în picioare, fără pic de graţie.

— Ce sincronizare perfectă! Se întoarse spre Holmes. Dragă Wendell, pentru treaba asta vei fi veşnic pomenit ca un bun cetăţean. Când vine poliţistul, îi vom spune că avem informaţii despre crime şi-i vom cere să-l cheme pe şef. Vorbise pe cel mai convingător şi autoritar ton, dar îi aruncase lui Longfellow o privire, sperând ca acesta să-l aprobe.

Longfellow nu se clintise. Ochii lui, de un albastru rece, se fixaseră pe cotoarele tocite ale cărţilor din bibliotecă. Nu se putea spune dacă fusese atent la conversaţie. Privirea aceea pierdută, o raritate pentru ei, când Longfellow se cufunda în tăcere şi-şi trecea degetele prin vârtejurile bărbii, când implacabila lui linişte devenea rece, când chipul lui tineresc părea mai întunecat, îi stânjenea pe toţi.

— Da, zise Lowell, încercând să însenineze puţin atmosfera creată de Fields, sigur că vom informa poliţia despre presupunerile noastre. Vor fi, fără îndoială, sugestii esenţiale pentru rezolvarea acestei încurcături groaznice.

— Nu, strigă Holmes. Nu trebuie să spunem nimic *nimănui,* Longfellow. Se uita la el cu disperare. Trebuie să păstrăm secretul! Toţi cei de aici, din această încăpere, trebuie să păstrăm secretul chiar de s-ar prăbuşi cerul!

— Zău aşa, Wendell! Lowell se apropie de micuţul doctor. Nu e momentul să ne facem că plouă! Au fost ucişi doi oameni, doi bărbaţi

din lumea noastră!

— Da, şi cine suntem noi să ne amestecăm în afacerea asta înfiorătoare? imploră Holmes. Poliţia cercetează şi, cu siguranţă, îl va găsi pe vinovat şi fără intervenţia noastră!

— Cine suntem noi să ne amestecăm? repetă Lowell batjocoritor. Nicio şansă ca poliţia să rezolve *aşa ceva,* Wendell! Probabil că dau din colţ în colţ chiar în momentul de faţă!

— Şi ai vrea să alerge mai degrabă după *poveştile* noastre cu cai verzi pe pereţi, Lowell? Ce ştim noi despre crime?

— Atunci de ce te-ai obosit să vii cu povestea asta, Wendell?

— Ca să ne protejăm! Am făcut un serviciu pentru noi toţi, spuse Holmes. Am putea fi cu toţii în primejdie!

— Jamey, Wendell, vă rog… interveni Fields.

— Dacă vă duceţi la poliţie, pe mine să nu contaţi, adăugă Holmes cu glas ascuţit. O faceţi în ciuda obiecţiei mele motivate şi a refuzului meu declarat.

— Iată, domnilor, interveni Lowell cu o mişcare uşoară a mâinii. Dr. Holmes, în poziţia sa obişnuită atunci când lumea are nevoie de el: stând pe propriul lui fund.

Împricinatul se uită la ceilalţi în speranţa că unul dintre ei avea să-i ia apărarea, apoi se cufundă şi mai mult în fotoliu, trăgând încetişor de lanţul de aur cu cheia Phi Beta Kappa şi verificând pendula de mahon a lui Longfellow, pe jumătate convins că în clipa următoare toate orologiile din Cambridge vor tăcăi ultima secundă şi se vor opri.

Lowell era foarte convingător dacă vorbea cu o siguranţă calmă, ca acum, când se întoarse spre Longfellow.

— Dragul meu, când vine poliţistul ar trebui să avem gata pregătită o notă pentru comandant, să-i spunem ce credem că am descoperit astă-seară. Apoi putem să trecem la alte chestiuni, aşa cum doreşte doctorul.

— Încep eu. Fields se întinse spre sertarul cu hârtie al lui Longfellow. Holmes şi Lowell începură să se dondănească din nou. Longfellow suspină uşor. Fields se opri cu mâna în sertar, iar Holmes şi Lowell tăcură.

— Te rog nu te arunca în necunoscut, zise Longfellow. Mai întâi spune-mi şi mie cine din Boston şi Cambridge a aflat de crimele acestea?

— Hm, iată întrebarea. Lowell se temea să nu pară nepoliticos cu singurul om, cu excepţia tatălui său decedat, pe care-l adora. Toată lumea din oraşul ăsta binecuvântat, Longfellow! Una este prezentată pe larg în prima pagină a tuturor jurnalelor – apucă ziarul cu articolul despre moartea lui Healey pe pagina întâi iar cealaltă va urma înainte să cânte cocoşul. Un judecător şi un pastor! mai degrabă ascunzi fripturica şi berica decât crimele astea!

— Prea bine. Şi cine îl mai cunoaşte pe Dante în oraş? Cine mai ştie cum *le piante erano a tutti accese intrambe*[17]? câţi se plimbă pe străzile Washington şi School, uitându-se la vitrine sau oprindu-se la Jordan Marsh[18] ca să vadă ultima modă în materie de pălării şi gândindu-se în sinea lor că *rigavan lor di sangue il volto, mischiato di lagrimel*[19]*, imaginându-şi groaza de acei* fastidioşi viermi, cumpliţi viermi?

— Spune-mi, cine din oraş, ba nu, cine din *America* de astăzi e familiarizat cu frazele italianului din fiecare op, din fiecare cânt, din fiecare terţină? Destui încât să le fi venit ideea să facă din pedepsele lui Dante din *Inferno* modele de crimă?

Biroul lui Longfellow, în care se adunaseră cei mai vestiţi maeştri ai conversaţiei din Noua Anglie, se cufundă într-o tăcere stranie. Nimeni din încăpere nu se grăbi să-i răspundă pentru că răspunsul se afla chiar în cameră: Henry Wadsworth Longfellow, profesorul James Russell Lowell, profesorul doctor Oliver Wendell Holmes, James Thomas Fields şi un minuscul procent din prietenii şi colegii lor.

— Dar, Dumnezeule mare, exclamă Fields, numai o mână de oameni ar fi în stare să citească în italiană, ca să nu mai vorbim de limba din epoca lui Dante! Şi dintre cei care ar putea să înţeleagă ceva cu ajutorul unui vraf de dicţionare şi gramatici, majoritatea nici măcar n-au ţinut în mâini vreo operă a lui Dante! Fields o ştia bine, căci avea obiceiul, în calitate de editor, să afle cum stă cu lectura fiecare om de litere sau de ştiinţă din Noua Anglie şi toţi cei din afara regiunii care contau în această privinţă. Adică, continuă el, nici nu vor vedea una până când nu va fi răspândită o traducere completă a lui Dante peste tot în America…

— Precum cea la care lucrăm noi acum? Longfellow ridică şpalturile Cântului XVI. Dacă dezvăluim poliţiştilor precizia cu care aceste crime au fost inspirate din Dante şi apoi executate, pe cine ar suspecta ca având suficiente cunoştinţe pentru a le fi comis? Nu numai că am fi primii bănuiţi, dar am fi şi principalii lor suspecţi.

— Haide, dragă Longfellow, zise Fields cu o seriozitate vecină cu disperarea. Să ne calmăm puţin, domnilor. Ia priviţi cine se află în camera asta: profesori, cetăţeni marcanţi ai Uniunii, poeţi, cărturari, adesea gazde sau oaspeţi de senatori şi demnitari… Cine să creadă că am putea fi cu adevărat implicaţi într-o *crimă?* Nu exagerez deloc statutul nostru atunci când spun că suntem persoane cu o poziţie înaltă la Boston, oameni de societate!

— Cum a fost şi profesorul Webster. Spânzurătoarea ne demonstrează că nu există nicio lege care interzice ca un ins de la Harvard să se legene în ştreang, replică Longfellow.

Dr. Holmes se albi şi mai mult. Deşi uşurat că Longfellow îi ţinuse partea, ultimul comentariu al acestuia îl şocase.

— Deţin postul de la Colegiul Medical de numai câţiva ani, declară Holmes, privind înainte fără expresie. La început, fiecare profesor şi angajat al şcolii a fost suspectat, chiar şi un poet ca mine. Încercă să râdă, dar sunetul era foarte strident. Am fost pe lista lor de posibili criminali. Au venit acasă să mă interogheze. Wendell Junior şi Amelia erau copii, iar Neddie un prunc. Am tras atunci cea mai cumplită spaimă din viaţa mea.

— Dragi prieteni, spuse Longfellow calm, vă rog să fiţi de acord, dacă puteţi, cu acest punct: chiar dacă poliţia ar vrea să aibă încredere în noi, chiar dacă *ar avea* încredere în noi, tot am rămâne suspecţi până ce criminalul ar fi prins. Dar chiar aşa, dacă îl vor aresta, Dante va fi mânjit de sânge înainte ca americanii să citească vreun vers de-al lui, şi asta în vremuri când ţara nu mai suportă moartea. Dr. Manning şi Corporaţia doresc deja să-l îngroape pe poet pentru a-şi apăra programa, iar noi le-am oferi un sicriu de fier. În America noastră Dante ar cădea sub acelaşi blestem ca în Florenţa, pentru mia de ani ce va să vină. Holmes are dreptate: nu spunem nimănui nimic.

Fields se întoarse uimit spre Longfellow.

— Am jurat, chiar sub acest acoperiş, să-l apărăm pe Dante, aminti Lowell liniştit, văzând faţa încordată a editorului.

— Întâi să ne asigurăm că ne protejăm pe noi înşine, şi oraşul, sau nu va mai fi nimeni care să-l promoveze pe Dante! zise Fields.

— Să ne apărăm pe noi şi pe Dante înseamnă unul şi acelaşi lucru acum, dragă Fields, afirmă ritos Holmes, tentat de vagul sentiment că prevăzuse de la început c-o s-apară probleme. Unul şi acelaşi lucru. Dacă se află toate acestea, vom fi acuzaţi nu numai noi, ci şi catolicii, emigranţii…

Fields înţelese că poeţii lui aveau dreptate. Dacă s-ar fi dus acum la poliţie, statutul lor ar fi fost pus sub semnul întrebării, dacă nu de-a dreptul ameninţat.

— Să ne ajute cerul! Am fi ruinaţi. Se opri şi inspiră adânc. Nu se gândea la dreptatea juridică. În Boston, reputaţia şi bârfele puteau să-i vină de hac unui gentleman mult mai eficient decât călăul. Oricât de iubiţi erau poeţii săi, publicul vădea întotdeauna un dram de invidie nesănătoasă faţă de celebrităţi. Vestea despre o cât de mică legătură cu acele crime scandaloase s-ar fi răspândit mai iute decât prin telegraf. Fields văzuse cu dezgust cum reputaţii nepătate ajungeau să fie târâte prin mocirla străzii numai şi numai din cauza bârfelor.

— Poate că au şi aflat ceva, zise Longfellow. Vă aduceţi aminte de asta? Scoase o bucată de hârtie din sertar. Ce-ar fi să ne uităm puţin? Cred că vom dezlega misterul.

Longfellow netezi cu palma hârtia pe care i-o dăduse poliţistul Rey. Distinşii oameni de litere se aplecară să examineze transcrierea nesigură. Focul arunca pete strălucitoare, rubinii, pe feţele lor mirate.

De sub umbra bărbii leonine a lui Longfellow îi hipnotizau literele scrise de Rey: *Din anziame senoneterrine tuno dur laşiatogno.*

— Este mijlocul unei terţine, şopti Lowell. Da! Cum de nu ne-am dat seama atunci?

Fields apucă biletul. Nu se simţea în stare să admită că nu pricepea nimic. Era prea ameţit de întâmplările serii pentru a-şi putea folosi cunoştinţele de italiană. Hârtia îi tremura în mâini. O puse delicat pe masă şi îşi retrase încet degetele.

— *Dinanzi a me nonfuor cose create se non etterne, e io etterno duro, lasciate ogne,* recită Lowell pentru Fields. Sunt fragmente din inscripţia de deasupra porţilor Iadului! *Lasciate ogne speranza, voi ch' intrate.*

Închise ochii şi traduse:

„Etern trăiesc şi câte sunt substanţă

'Naintea mea etern au fost create

Voi, ce intraţi, lăsaţi orice speranţă".

Cel ce se aruncase pe fereastră la secţia centrală de poliţie pricepuse şi el avertismentul. Văzuse „indiferenţii" – *ignavi.* Se zbăteau neajutoraţi în aer, apoi îşi loveau propriile trupuri. Viespile şi muştele roiau în jurul trupurilor lor albe, despuiate. Viermi groşi se târau prin găurile putrede dintre dinţii lor, adunându-se dedesubt, înfruptându-se din sângele amestecat cu sarea lacrimilor. Sufletele urmau flamura goală care flutura înaintea lor, simbol al drumurilor care nu ajungeau nicăieri. Da, cel care se aruncase pe fereastră simţise el însuşi freamătul muştelor care bâzâiau lacome, înghiţind bucăţele minuscule smulse din propria lui carne. Trebuia să scape… sau cel puţin să încerce.

Longfellow găsi foaia cu traducerea corectată a Cântului Trei şi o puse pe masă, pentru comparaţie.

— Ceruri, şopti Holmes, agăţându-se de mâneca lui Longfellow. Hm, poliţistul mulatru a asistat la examinarea lui Talbot. Şi a venit la noi cu asta după moartea judecătorului Healey! Trebuie că ştie ceva!

— Adu-ţi aminte, dădu Longfellow din cap. Lowell este profesorul Smith al Colegiului. Poliţistul voia să identifice o limbă necunoscută, iar noi am fost prea orbi atunci pentru a o descifra. Nişte studenţi l-au îndrumat spre Elmwood, în seara când am ţinut şedinţa Clubului Dante, iar Mabel l-a trimis aici. Nu există motive care să ne indice că bănuieşte ceva despre natura dantescă a crimelor, sau despre traducerea noastră.

— Cum de nu ne-am dat seama imediat? se minună Holmes. Greene a zis că s-ar putea să fie italiană, dar nu i-am dat atenţie.

— Slavă Domnului, exclamă Fields, altfel poliţia ar fi fost pe urmele noastre chiar de-atunci!

— Dar cine să-i fi recitat poliţistului versurile de la poarta Iadului? continuă Holmes cu teamă crescândă. Nu se poate să fie o coincidenţă.

Trebuie să aibă *cumva* de-a face cu crimele!

— Cred că ai dreptate, dădu Longfellow din cap, liniştit.

— Cine să fi recitat astea? reluă Holmes, întorcând hârtia pe toate părţile. Inscripţia aceea… Porţile Iadului… apar în Cântul III, acela în care Dante şi Virgiliu merg printre indiferenţi! Modelul după care a fost asasinat judecătorul Healey!

Pe aleea ce ducea la Casa Craigie se auziră paşi, iar Longfellow deschise uşa. Fiul lucrătorului de la căile ferate se grăbi să intre, cu dinţii clănţănindu-i. Uitându-se din nou spre scara de la intrare, Longfellow dădu nas în nas cu Nicholas Rey.

— M-a pus să-l aduc aici, domnule Longfellow, se plânse Karl, văzând surpriza de pe faţa poetului, apoi întorcându-şi capul spre Rey, care arborase o grimasă nefericită.

— Eram la secţia de la Cambridge, zise Rey, şi mă ocupam de altă problemă, când a venit băiatul să anunţe ce necaz aţi păţit. Un poliţist din cartier inspectează pe-afară.

Lui Rey i se păru că în birou se lăsase o tăcere grea la sunetul vocii sale.

— Vrei să intri, domnule poliţist Rey? zise Longfellow, în lipsă de altceva mai bun. Îi explică de ce se speriase.

Nicholas Rey trecu pe lângă mementourile din hol ale trupelor lui George Washington. Mâna pe care o ţinea în buzunarul pantalonilor pipăia bucăţelele de hârtie pe care le găsise răspândite în criptă, încă umede din cauza pământului. Unele dintre ele conţineau câte o literă sau două; altele erau atât de mâzgălite, încât nu se înţelegea nimic.

Rey intră în birou şi-i studie pe cei trei bărbaţi: Lowell, cu mustăţi de focă, avea pardesiul azvârlit peste halatul de casă şi pantaloni cadrilaţi; ceilalţi doi îşi desfăcuseră gulerele şi lavalierele. O puşcă cu două ţevi stătea sprijinită de perete, iar pe masă aştepta o pâine.

Rey îşi fixă privirea asupra domnului agitat, cu trăsături tinereşti, singurul care nu avea barbă.

— Doctorul Holmes ne-a asistat azi la cercetarea de la Colegiul Medical, îi explică el lui Longfellow. De fapt, asta e treaba care mă aduce la Cambridge. Vă mulţumesc din nou, domnule doctor, pentru strădania dumneavoastră.

Holmes sări în picioare şi se înclină stângaci de la mijloc.

— Pentru puţin, domnule. Şi dacă mai aveţi nevoie de asistenţă, vă rog să trimiteţi după mine fără nicio ezitare, bolborosi el umil, oferindu-i lui Rey cartea de vizită şi uitând pentru moment că nu fusese de niciun ajutor. Era prea nervos ca să vorbească înţelept. Poate că ceea ce aduce cu un blestem în latină va folosi cumva la prinderea criminalului care bântuie liber în oraş.

Rey se apropie, zâmbind recunoscător.

Fiul lucrătorului de la căile ferate îl trase pe Longfellow de braţ, mai

departe de ceilalţi.

— Îmi pare rău, domnule, zise el. Nu credeam că-i poliţist. N-are uniformă sau altceva, doar o haină obişnuită. Da' celălalt ofiţer mi-a zis că municipalitatea îl pune să poarte ţoale obişnuite, ca să nu se supere nimeni când îl prinde un copoi cioroi!

Longfellow îl trimise acasă pe Karl cu promisiunea unor dulciuri într-una din zilele următoare.

În birou, Holmes, mutându-şi greutatea de pe un picior pe altul ca şi când ar fi stat pe cărbuni încinşi, acoperea centrul mesei, astfel încât Rey să nu vadă nimic. Acolo se afla un ziar al cărui titlu de pe pagina întâi anunţa, cu litere de-o şchioapă, asasinarea lui Healey. Tot acolo era şi traducerea lui Longfellow a Cântului Trei. Între acestea trona bucata de hârtie cu înscrisul lui Nicholas Rey: *din anziame senoneterrine tuno dur laşiatogno.*

Gazda reapăru în spatele lui Rey, în pragul biroului. Rey putea să-i audă respiraţia rapidă şi întretăiată. Observă că Lowell şi Fields fixau în mod ciudat masa din spatele lui Holmes.

Cu o mişcare aproape imperceptibilă, Holmes întinse repede un braţ, apucând nota de pe masă.

— A, domnule poliţist, să vă înapoiem bileţelul, se poate?

Rey simţi un val de speranţă urcând în el. Zise calm:

— Aţi…

— Da, da, răspunse Holmes. Cel puţin o parte din ea. Am trecut în revistă toate limbile posibile, dragă domnule poliţist, şi mi-e teamă că avem de-a face cu o engleză stricată. Ar suna aşa… Trase aer în piept, se concentra şi recită: „Din zi în zi se naşte din eter un om, mai dur, mai laş decât un gnom”. Cam shakespearean, deşi e o trăsnaie, nu credeţi?

Rey se uită la Longfellow, care părea la fel de surprins ca şi el.

— Vă mulţumesc că v-aţi adus aminte, domnule doctor Holmes, glăsui eL Atunci, vă doresc noapte bună, domnilor.

După ce-l văzură pe Rey dispărând pe alee, se îndreptară cu toţii spre ieşire.

— Mai laş decât un gnom?… întrebă Lowell.

— Aşa n-o să se mai uite suspicios la noi, strigă Holmes. Puteaţi să vă ară taţi mai convinşi. E o chestiune esenţială ca păpuşarul care-i mânuieşte pe Punch şi pe Judy să nu lase publicul să-i vadă picioarele!

— Ai gândit iute şi bine, Wendell, îl bătu Fields pe umăr cu căldură.

Longfellow vru şi el să zică ceva, dar nu reuşi. Se refugie în birou şi închise uşa, lăsându-şi prietenii să se uite jenaţi unul la altul, în holul de la intrare.

— Longfellow? Dragă Longfellow, bătu Fields uşor la uşă.

Gazda lor apăru şi-l apucă pe editor de braţ, apoi clătină din cap. Holmes îşi dădu seama că avea ceva în mână. Dădu drumul… notei lui Rey.

— Uite, poliţistul a lăsat asta.

Dar ce vedeau acum nu mai era pagina din caietul lui Rey. Hârtia devenise piatra cioplită, rece, de culoarea fierului, din înaltul porţilor deschise ale Iadului, unde Dante se oprise înspăimântat, dar Virgiliu îl împinsese înainte.

Furios, Lowell apucă notiţa şi aruncă cuvintele stâlcite ale lui Dante

în flacăra lămpii de pe hol.

VII

Oliver Wendell Holmes ajunse târziu la următoarea şedinţă a Clubului Dante, ultima la care avea să participe, ştia prea bine. Nu acceptase să vină cu trăsura lui Fields, deşi cerul de deasupra oraşului era acoperit cu nori negri. În faţa casei lui Longfellow poetul-doctor abia scoase un suspin când armătura umbrelei *parai* sub potopul de apă şi picioarele îi alunecară pe un strat de frunze, rămăşiţă târzie a toamnei. Era prea multă nedreptate pe lume pentru a se mai lupta şi cu neplăcerile fizice. În privirea obosită şi îmbătrânită cu care Longfellow îl întâmpină nu văzu niciun pic de îmbărbătare, niciun strop de linişte, niciun răspuns la întrebarea ce-i strângea inima: De-acum ce mai facem – şi cum?

Se hotărâse să le spună la cină că renunţă la rolul său în traducerea din Dante. Poate că Lowell se va dovedi prea preocupat de evenimentele recente pentru a-l acuza de abandon. Holmes se temea să nu fie privit ca un diletant. Dar nu putea pretinde că mai este în stare să-l citească pe Dante ca de obicei când simţea în aer mirosul cărnii arse a reverendului Talbot. Îl îneca sentimentul neclar că, într-un fel sau altul, erau responsabili, că merseseră prea departe, că săptămânalele lor incursiuni în lumea lui Dante şi credinţa lor oarbă în poezie dezlănţuiseră pedepsele *Infernului* pe străzile Bostonului.

Cu o jumătate de oră mai devreme, un om intrase tropăind ca o armată de câteva mii.

James Russell Lowell. Era ud leoarcă, deşi nu făcuse decât să dea colţul. Avea obiceiul să ridiculizeze umbrelele, considerându-le nişte invenţii fără sens. Din şemineul mare radia căldura unui foc dulce, din cărbuni şi lemne, ce făcea picurii din barba lui Lowell să lucească de parcă ar fi fost luminaţi din interior.

În săptămâna aceea, Lowell îl luase pe Fields deoparte la Corner şi îi explicase că nu poate să mai trăiască aşa. Era necesar să păstreze tăcerea faţă de poliţie? Foarte bine. Reputaţia lor trebuia protejată? Foarte bine. Era nevoie să-l apere pe Dante? Şi mai bine. Dar niciuna dintre aceste remarcabile deducţii nu anulau un adevăr simplu: erau în joc vieţi omeneşti.

Fields îi promisese că va încerca să ajungă la o concluzie decentă. Longfellow mărturisise că nu ştie ce-şi închipuia Lowell că ar putea face ei. Holmes reuşise cu succes să-şi evite prietenul. Lowell se străduise din toate puterile să aranjeze o întâlnire în patru, dar până în ziua de faţă rezistaseră tentaţiei de a se întruni la fel de ferm ca polii opuşi ai unor magneţi.

Acum, stând în cerc, acelaşi cerc pe care-l făcuseră în ultimii doi ani şi jumătate, nu exista decât un singur motiv pentru care Lowell nu-i scuturase unul după altul. Iar acest motiv stătea delicat în balansoarul

lui verde preferat, împovărat fiind de hârtiile Dante: cu toţii promiseseră să nu-i spună lui George Washington Greene ce descoperiseră.

Se încălzea la foc, cu degetele plăpânde întinse spre flăcări. Ceilalţi ştiau că Greene, a cărui sănătate era precară, nu ar fi putut face faţă informaţiilor înspăimântătoare. Aşa că bătrânul istoric şi preot pensionat se plângea, dar fără ranchiună, că nu avusese timp să-şi pună gândurile în ordine din cauză că Longfellow schimbase în ultima clipă cânturile de care trebuia să se ocupe. Era singurul participant binedispus al întrunirii din acea miercuri.

Ceva mai devreme, în aceeaşi săptămână, Longfellow le trimisese vorbă colegilor săi că vor revizui Cântul XXVI, în care Dante se întâlneşte cu sufletul lui Ulise, eroul grec al Războiului Troian. Se număra printre preferatele lor, prin urmare exista speranţa să-i mai învioreze.

— Vă mulţumesc tuturor că aţi venit, zise Longfellow.

Holmes îşi aduse aminte de înmormântarea care, privită retrospectiv, anunţase începutul traducerii lui Dante. Când se răspândise vestea morţii lui Fanny, unii dintre brahmanii bostonieni simţiseră vaga şi involuntara mulţumire – ceva ce nu ar fi recunoscut sau acceptat nici chiar faţă de ei înşişi – de a se trezi într-o bună dimineaţă descoperind că nenorocirea s-a abătut şi asupra cuiva atât de neînchipuit de norocos în viaţă. Longfellow părea să fi obţinut gloria şi luxul fără cel mai mic efort. Dacă Holmes avusese orice alt sentiment mai puţin respectabil decât totala şi cumplita suferinţă la pierderea lui Fanny din cauza arsurilor groaznice, acesta fusese pesemne unul de uimire sau de entuziasm egoist că putea îndrăzni să-l ajute pe Henry Wadsworth Longfellow într-o perioadă când avea nevoie de vindecare sufletească.

Clubul Dante readusese un prieten la viaţă. Iar acum… acum, două crime fuseseră comise sub acoperirea lui Dante. Şi, probabil, va mai avea loc o a treia, poate o a patra, în timp ce ei stăteau lângă foc cu şpalturile în mâini.

— Cum am putea să nu dăm atenţie… izbucni James Russell Lowell înainte de a apuca să-şi înghită ideea. Îi aruncă o privire amară lui Greene, care nu-i băgase în seamă şi îşi nota ceva pe marginea unei foi.

Longfellow citi şi analiză cântul care-l prezenta pe Ulise, fără să se oprească atunci când auzise comentariul deplasat al lui Lowell. Zâmbetul lui permanent părea forţat şi şters, ca şi când ar fi fost împrumutat din şedinţa trecută.

Ulise s-a trezit în Iad printre răii sfătuitori, în chip de flacără fără trup, care se unduia ca o limbă scânteietoare.

Unii dintre păcătoşi refuzau să-i spună lui Dante poveştile lor; alţii,

dimpotrivă, se dovedeau prea dornici. Ulise era deasupra ambelor deşertăciuni.

El i-a arătat lui Dante cum, după Războiul Troian, ostaş încercat fiind, nu a pornit pe mare spre Itaca, la nevastă şi copii. I-a convins pe puţinii rămaşi din echipaj să meargă mai departe, dincolo de hotarul pe care niciun muritor nu trebuie să-l treacă, nesocotind destinul, să-şi astâmpere dorinţa de cunoaştere. S-a iscat o furtună teribilă şi marea i-a înghiţit.

Greene fu singurul care avu destule de spus despre subiect. Se gândise la poemul lu Tennyson, bazat pe acest episod cu Ulise. Zâmbi trist şi comentă:

— Cred că în interpretarea scenei e bine să luăm aminte la inspiraţia pe care i-o oferit-o Dante lordului Tennyson.

— „Ce plicticos e să te-opreşti şi să pui capăt", începu Greene să recite elegant din poemul lui Tennyson, „să rugineşti opac, nu să luceşti folosit! / Ca şi când suflu-i viaţă! Viaţă şi încă viaţă ar fi mult prea puţin, dintr-una întreagă, mie…" Aici făcu o pauză, cu ochii umezi, apoi încheie: „prea puţin rămânându-mi". Să ne fie ghid Tennyson, dragi prieteni, pentru că în amărăciunea lui a trăit ca Ulise, dorind să iasă învingător din ultima călătorie a vieţii lui.

După reacţiile animate ale lui Longfellow şi Fields, comentariul bătrânului Greene se transformă într-un sforăit răsunător. Obosise aducându-şi contribuţia. Lowell ţinea strâns în mâini paginile, cu buzele ţuguiate ca un şcolar recalcitrant. Era tot mai disperat din cauza misterului, iar starea lui de spirit devenise explozivă.

Cum nimeni nu mai zicea nimic, Longfellow se întoarse către Lowell, rugător:

— Nu vrei să comentezi această terţină?

Deasupra oglinzii din birou se găsea o statuetă de marmură albă reprezentându-l pe Dante Alighieri. Ochii goi îi priveau fără milă.

— N-a scris chiar Dante că poezia nu poate fi tradusă? murmură Lowell. Şi totuşi ne întâlnim în fiecare săptămână şi-i măcelărim cuvintele.

— Potoleşte-te, Lowell! interveni Fields, scuzându-se din priviri faţă de Longfellow. Facem tot ce ne stă în putinţă, şopti editorul răguşit, suficient de tare pentru a-l împunge pe Lowell, dar şi destul de încet pentru a nu-l trezi pe Greene.

— Trebuie să facem ceva… Să decidem… zise Lowell aplecându-se înainte, nerăbdător.

Holmes îi făcu un semn din ochi lui Lowell, arătându-i-l pe Greene, sau mai degrabă arătându-i instrumentele auditive deficiente ale acestuia. Bătrânul ar fi putut să se trezească oricând. Apoi doctorul îşi duse degetul arătător la buze, pentru a le reaminti să păstreze tăcerea asupra subiectului.

— Oricum, ce-ai vrea să facem? se minună el. Intenţionase să folosească un ton suficient de ridicol încât să mătură toate reproşurile mute. Însă întrebarea retorică se ridică deasupra camerei la înălţimea bolţii unei catedrale. Din păcate nu-i nimic de făcut, conchise el trăgându-se de cravată, parcă pentru a-şi retrage cuvintele. Fără succes, însă.

Dar Holmes dezlănţuise furtuna. Apăruse provocarea care aşteptase să fie aruncată, provocarea care putea fi evitată numai atâta timp cât nu era materializată în cuvinte. Cei patru bărbaţi respirau acelaşi aer.

Faţa lui Lowell se îmbujoră puternic de intensitatea unei idei. Privi cum respiră ritmic George Washington Greene, iar mintea i se umplu imediat cu toate sunetele întrunirii lor: Longfellow care le mulţumise cu disperare pentru că veniseră, Greene recitând din Tennyson, suspinele şuierate ale lui Holmes, cuvintele maiestuoase ale lui Ulise rostite întâi de pe puntea corăbiei sale condangate şi apoi repetate în Iad. Toate acestea i se amestecară bubuind în minte, dând naştere la ceva nou.

Doctorul Holmes văzu că Lowell îşi duce la frunte mâinile puternice. Nu ştia ce-l făcuse pe acesta să vorbească astfel. Fusese surprins. Poate că se aşteptase să ţipe şi să urle pentru a-i aduce la realitate; poate chiar sperase aşa ceva, era o dorinţă de înţeles. Lowell avea însă în momentele de criză sensibilitatea excepţională a unui mare poet. Începu cu o şoaptă contemplativă şi fiecare trăsătură a feţei sale roşii se relaxă treptat.

— „Marinari ai mei, suflete ce-aţi trudit, gândit şi ostenit cu mine…" Era un vers din poemul lui Tennyson: Ulise îşi îndemna echipajul să desfidă moartea.

Lowell se aplecă puţin, zâmbi şi continuă cu o sinceritate ce răzbătea deopotrivă din vocea lui răspicată şi din cuvintele rostite.

„… şi voi, şi eu suntem înaintaţi în ani,
Dar bătrâneţea poartă încă demnitate-n fapta sa.
Moartea-i final la tot. Şi, totuşi, înainte de sfârşit,
De nobilă chemare o lucrare-am mai putea dura…"

Holmes rămase cu gura căscată, nu însă din cauza forţei cuvintelor, căci învăţase de mult poemul lui Tennyson pe de rost. Fusese copleşit de sensul concret pe care îl căpătaseră pentru el. Simţi un tremur interior. Lowell nu recitase, ci li se adresase. Şi Longfellow, şi Fields se uitau fascinaţi, cu entuziasm şi spaimă în acelaşi timp, pentru că înţelegeau mult prea bine. Cu un zâmbet şi cu acele cuvinte, Lowell îi provocase să descopere adevărul despre cele două crime.

Rafale de ploaie rece băteau grav în ferestre; la început parcă pe una singură, apoi îşi mutaseră atacul în sensul acelor de ceasornic. O străfulgerare de lumină, cunoscuta prevestire a tunetului, a fost urmată de zăngănitul geamurilor. Înainte ca Holmes să-şi dea seama

ce se petrece, vocea lui Lowell a fost acoperită câteva clipe şi poetul a tăcut.

Apoi a prins glas Longfellow, şi a continuat fără efort poemul lui Tennyson, pe acelaşi ton implorator:

„… adâncul

Geme de-atâtea voci. Veniţi, prieteni,

Nu-i prea târziu să căutăm o lume nouă…"

Longfellow se întoarse spre editor cu ochi întrebători, parcă spunându-i: E rândul tău, Fields.

Acesta îşi lăsă capul în jos, barba cuibărindu-se în redingota deschisă şi atingând lanţul de la vestă. Holmes fusese cuprins de panică la gândul că Lowell şi Longfellow se reped cu capul înainte într-o cauză imposibilă, dar acum întrezărea o speranţă. Fields era îngerul păzitor al poeţilor săi şi nu putea să-i împingă într-o afacere riscantă. El reuşise să se ferească de traumele vieţii personale: nu încercase niciodată să aibă copii şi fusese astfel scutit de nenorocirea pruncilor care trăiesc doar un an sau doi ori de cea a mamei care adoarme somnul de veci pe patul de naştere. Liber de constrângeri domestice, îşi dedica energiile protectoare autorilor lui. O dată, Fields petrecuse o după-amiază întreagă certându-se cu Longfellow din cauza unui poem despre naufragiul lui Hesperus. Discuţia îl făcuse pe Longfellow să piardă croaziera pe vasul de lux al lui Cornelius Vanderbilt. După câteva ore, vaporul luase foc şi se scufundase. Holmes se ruga în sinea lui ca Fields, acum ca şi-atunci, să-i piseze la cap şi să-i toace mărunt până trecea primejdia.

Editorul ştia fără doar şi poate că ei erau oameni de litere, nu de acţiune (şi, în plus, destul de copţi). Despre nebunia asta citeau, pe ea o versificau în engleză pentru hrana spirituală a unui public doritor, a truditorilor cu mânecile suflecate, a soldaţilor care se avântau în bătălii pe care n-aveau să le câştige. Ce mai, substanţa poeziei.

Fields deschise gura, dar în clipa următoare se opri, ca un om care încearcă să vorbească într-un vis agitat şi nu poate. Parcă avea rău de mare. Holmes oftă cu simpatie, transmiţându-i editorului înţelegerea lui faţă de ezitarea de adineauri. Însă Fields, aruncând priviri scurte de sub fruntea încruntată, întâi spre Longfellow, apoi spre Lowell, sări în picioare ostentativ şi murmură mai departe poemul lui Tennyson. Acceptând astfel ce avea să vină:

„… căci, deşi

Nu mai suntem acea temută forţă ce-odat'

Muta pământu-n loc, suntem ceea ce suntem…"

Suntem noi suficient de puternici să dezlegăm misterul? se întrebă Holmes. Cai verzi pe pereţi, asta era! Avuseseră loc două crime oribile, dar nimeni nu putea dovedi, se gândi el utilizându-şi pregătirea ştiinţifică, că aveau să urmeze şi altele. Implicarea lor se putea dovedi

inoportună sau, şi mai rău, periculoasă. Jumătate din el regreta deja că asistase la examinarea de la Colegiul Medical, iar cealaltă că venise să le povestească prietenilor despre descoperirea făcută. Totuşi, nu se putea stăpâni să se întrebe cum ar fi procedat Junior. Căpitanul Holmes. Doctorul percepea viaţa din atâtea unghiuri, încât era capabil să se deplaseze cu uşurinţă în dreapta şi-n stânga, înainte şi-napoi, în orice situaţie, în schimb, Junior avea darul şi talentul hotărârii precis limitate. Limitarea era cu adevărat dovada curajului. Holmes închise ochii.

Ce ar face Junior? îşi aminti de compania lui Wendell Junior, de uniformele strălucitoare, albastru cu auriu, de plecarea spre tabăra de instrucţie. „Noroc. Ce n-aş da să fiu şi eu destul de tânăr ca să lupt." Şi aşa mai departe. Dar, de fapt, nu-şi dorise asta. Mulţumise Cerului că nu mai era tânăr.

Lowell se întoarse spre Holmes şi repetă cuvintele lui Fields cu blândeţe şi răbdare, calităţi pe care le folosea rar şi care în clipa aceea erau emoţionante. „Suntem ceea ce suntem."

Suntem ceea ce suntem: ce alegem să fim. Asta îl calmă puţin pe Holmes. Cei trei prieteni, care-l aşteptau, căzuseră de acord. El, însă, mai putea să plece cu mâinile în buzunare. Inspiră adânc, ca un astmatic, în felul acela care de obicei e urmat de o expiraţie la fel de puternică. Dar în loc să încheie ciclul, Holmes alese. Nu-şi recunoscu vocea, una suficient de sigură pentru a aparţine flăcării nobile ce i s-a adresat lui Dante. Abia întrezărise motivul hotărârii pe care cuvintele sale, cuvintele lui Tennyson, o materializaseră: „… suntem ceea ce suntem, / Un singur suflet de inimi mari, fierbinţi/ împlăpânzit de vremuri şi de soartă, dar în voinţă tare./

Să cauţi, să te strădui să găseşti…" – făcu o pauză – „nicicând să nu renunţi."

— Să cauţi, repetă Lowell gânditor, studiind metodic chipul fiecăruia dintre tovarăşii săi şi oprindu-se la Holmes. Să te strădui, să găseşti…

Pendula bătu ora şi Greene tresări, dar nu mai era nevoie de alte discuţii. Clubul Dante păşea într-o altă viaţă.

— O, mii de scuze, dragă Longfellow, se trezi Greene în ritmul dangătului lent al bătrânului ceas. Am pierdut ceva?

CÂNTUL II

VIII

În lumea de jos a Bostonului cam totul rămase la fel în săptămâna când fusese descoperit cadavrul reverendului Talbot. Neschimbat era triunghiul de străzi unde mahalalele şi hanurile şi bordelurile şi hotelurile ieftine îi îndepărtaseră pe localnicii care îşi permiteau să se îndepărteze, unde un abur prăfos ţâşnea din ţevile care se încolăceau pe structurile de sticlă şi de fier, unde trotuarele erau acoperite de coji

de portocale şi trepidau de cântece şi dansuri vesele la cele mai năstruşnice ore. Hoarde de oameni de culoare se urcau şi coborau din tramvaiele cu cai: femei tinere, spălătorese şi servitoare, cu părul strâns în basmale colorate şi cu gablonzuri atârnătoare ce se legănau cu clinchete insidioase, când şi când câte un soldat negru sau vreun marinar în uniformă, o privelişte încă discordantă. La fel apărea şi un anume mulatru, mergând pe străzi cu o remarcabilă eleganţă, neluat în seamă de unii, ridiculizat de alţii, privit cu mânie de mai mulţi negri zbârciţi care, în înţelepciunea lor, ştiau că Rey e poliţist şi deci diferit de ei, la fel cum era şi prin sângele său amestecat. La Boston, negrii se simţeau în siguranţă, li se permitea chiar să meargă la şcoală şi să folosească transportul public alături de albi, de aceea nu ziceau nimic. Rey, însă, putea stârni ură dacă făcea o mişcare greşită sau dacă, îndeplinindu-şi îndatoririle, călca pe bătături pe cine nu trebuia. Din aceste motive, negrii îl alungaseră din lumea lor şi, fiindcă erau motive corecte, nu primise niciodată explicaţii sau scuze.

Câteva tinere femei foarte volubile, purtând pe cap coşuri, se opriră şi-l priviră galeş: frumosul lui chip, ca de bronz, părea să absoarbă toată lumina din drumul său şi s-o ia cu el. De partea cealaltă a străzii, Rey recunoscu un bărbat trupeş care pierdea vremea la intersecţie, un evreu spaniol, hoţ notoriu, adus câteodată la secţia centrală de poliţie pentru a fi interogat. Nicholas Rey urcă treptele înguste care duceau spre camera sa închiriată. Uşa dădea pe palierul etajului doi şi, cu toate că lampa era spartă, distinse printre umbre că un bărbat îi blochează calea spre odaie.

Evenimentele se succedaseră rapid toată săptămâna. II condusese pe comandantul Kurtz pentru a examina trupul reverendului Talbot, iar paracliserul îi îndreptase, pe Kurtz şi câţiva sergenţi, spre o scară ce ducea în subteran. Comandantul se oprise şi îl uimise pe Rey. „Poliţist-patrulă", îi făcuse el semn să-l urmeze. Odată ajuns în criptă, lui Rey îi trebuiseră câteva momente să studieze scena, trupul vârât invers într-o groapă neregulată; abia apoi observase picioarele în aer, pline de băşici, arse, de nerecunoscut. Paracliserul le povesti tot ce ştia.

Degetele stăteau să cadă de pe extremităţile roz, lipsite de piele, deformate, făcând dificilă distincţia dintre partea din faţă a piciorului şi cealaltă, care anatomic vorbind se numea călcâi. Acest detaliu – picioarele arse, element revelator pentru iubitorii lui Dante ce se aflau la numai câteva străzi depărtare – i se păru nebunesc poliţistului.

— I s-a pus foc numai la picioare? întrebă poliţistul Rey mijindu-şi ochii şi atingând delicat cu vârful unui deget carnea transformată în scrum. Se trase înapoi din pricină că picioarele reverendului erau încă fierbinţi, aproape aşteptându-se să-şi vadă degetul ars. Se întrebă cât de multă căldură poate suporta trupul omenesc înainte de a deveni inform. După ce doi sergenţi scoseseră corpul din groapă, paracliserul

Gregg, în buimăceala lui înlăcrimată, îşi amintise ceva.

— Hârtiile, spuse el, apucând braţul lui Rey, singurul poliţist care mai rămăsese în subteran. Pe lângă morminte sunt risipite bucăţele de hârtie. N-ar trebui să fie aici. Nici el n-avea ce căuta aici! Nu trebuia să-l las înăuntru!

Plângea acum necontrolat. Rey coborî lampa şi văzu şirul de litere, ca o remuşcare nerostită.

Ziarele aveau să vorbească atât de des despre ambele omoruri cumplite – al lui Healey şi al lui Talbot –, încât aveau să devină pereche în mintea publicului, fiind frecvent pomenite, în conversaţiile de la colţul străzii, drept cazul Healey-Talbot. Să se fi revelat oare sindromul public în strania remarcă făcută de dr. Oliver Wendell Holmes în casa lui Longfellow în noaptea când fusese descoperit Talbot? La fel de nervos precum un student, Holmes îşi oferise experienţa medicală lui Rey. „Poate că ceea ce sună ca o frază latinească fără sens ar putea contribui la capturarea criminalului din oraşul nostru." Un cuvânt îl izbise pe Rey: criminalul. Dr. Holmes presupunea că asasinatele fuseseră comise de aceeaşi persoană. Şi totuşi nimic evident nu le lega, exceptând cruzimea cu care se consumaseră. Apoi, goliciunea cadavrelor şi hainele împăturite cu grijă în apropiere – dar aceste informaţii nu fuseseră transmise încă presei atunci când Rey auzise comentariul lui Holmes. Poate că fusese o scăpare din partea micului şi îngâmfatului doctor. Poate.

Jurnalele suplimentaseră crimele care ţineau capul de afiş cu alte doze zdravene de violenţă fără sens: încăierări, tâlhării, spargeri de seifuri, o prostituată găsită pe jumătate strangulată la câţiva paşi de secţia de poliţie, un copil bătut la sânge într-o pensiune din Fort Hill. Şi mai era şi ciudatul incident al vagabondului adus pentru interogatoriu la secţia centrală de poliţie, care reuşise să se arunce pe fereastră şi să moară chiar sub nasul poliţiştilor şi al neajutoratului comandant

Kurtz. Ziarele ţipau: „Oare poliţia are vreo responsabilitate în privinţa siguranţei cetăţenilor?"

Rey se opri o clipă la jumătatea scării, la fel de întunecoasă precum camera închiriată de el, asigurându-se că nu avea pe nimeni în spate. Cu mâna pe bastonul de sub haină, îşi continuă drumul.

— Un biet cerşetor, preabunule domn. Omul din capul scării, care rostise cuvintele acestea, a fost uşor de recunoscut odată ce Rey ajunse într-un unghi mai bun, de unde zări o pereche de picioare subţiri îmbrăcate în pantaloni murdari, la capătul cărora erau nişte pantofi cu blacheuri de metal: Langdon Peaslee, spărgător de case de bani, îşi lustruia nonşalant acul de cravată cu diamant de manşeta lată a cămăşii.

— A, Crinişorul-spuma laptelui, rânji Peaslee, dezvelind nişte dinţi

frumoşi, ascuţiţi ca nişte stalagmite. Dă laba! îl apucă el de mână pe Rey. Nu ţi-am mai văzut moaca de milioane de la adunătura aia. Auzi, nu cumva aia-i camera matale? arătă el spre uşă, inocent.

— Salut, domnule Peaslee. Înţeleg c-ai spart banca Lexington acum două nopţi, zise Nicholas Rey, numai ca să demonstreze că era la fel de bine informat ca şi hoţul.

Peaslee nu lăsase nicio urmă care să poată fi folosită la tribunal, apoi alesese şi ascunsese cu mare grijă numai valori imposibil de depistat.

— Ei, dar cine-i atât de tare în zilele noastre să facă o bancă de unu' singur?

— Tu, cu siguranţă. Ai venit să te predai? întrebă Rey foarte serios.

— Nu, nu, dragă băiete, râse Peaslee batjocoritor. Da' cred că îngrădirile pe care ţi le-au vârât pe gât… Ia să vedem care sunt: nu tu uniformă, nu tu arestat albi şi aşa mai departe… Ei, sunt nedrepte, zău aşa. Există însă unele elemente împăciuitoare. Te-ai făcut aşa pretenar cu şefu' Kurtz, că treaba poa' să-nsemne ceva când vrei să înhaţi pe careva. De exemplu, ucigaşii judecătorului Healey şi reverendului Talbot, odihnească-se-n pace. Am auzit că diaconii de la biserica lui Talbot au şi deschis o subscripţie pentru recompensă.

— Sunt obosit, zise Rey liniştit, îndreptându-se spre uşa camerei, cu figura impasibilă. Dacă nu ai pe cineva anume pe care vrei să-l înaintezi justiţiei, atunci pe mine să mă ierţi.

— Poliţiştii nu pot primi recompense. Peaslee îl apucă pe Rey de fular şi-l opri în loc. Dar un cetăţean onest ca mine sigur că poate. Şi dacă cineva ajunge la uşa unui poliţist merituos… Pe faţa mulatrului nu se citi nicio reacţie. Peaslee îşi arătă iritarea şi renunţă să mai fie fermecător. Trase bine de fular, ca şi când ar fi fost un laţ. Aşa s-a făcut că cerşetorul ăla tâmpit a dat ochii cu aia cu coasa, atunci când ne-aţi adunat, nu? Cască urechile bine. E un nebun prin oraş, iar în cârca lui se poate arunca moartea lui Talbot, dragă găbjitorule de şuti. Pun laba pe el cât ai zice peşte. Ajută-mă şi juma' din sumă-i a ta, declară el pe şleau. D'ajuns să-ţi umfli punga, apoi să te duci unde-ţi surâde. S-au deschis stăvilarele. Totul o să se schimbe la Boston. Războiul a umplut locul de parale. Prea tulburi vremurile ca s-o iei de unul singur!

— Scuză-mă, domnule Peaslee, repetă Rey cu politeţe stoică.

Peaslee aşteptă o clipă, apoi izbucni într-un râs asurzitor. Curăţă nişte scame imaginare de pe reverul hainei de stofă a lui Rey.

— Cum vrei, Crinişorule. Trebuia să-mi dau seama numa' uitându-mă la mata c-o s-o ţii sus şi tare p'aia cu onoarea. Să ştii că-mi pare rău de mata, amice, tare rău. Negruţii nu te înghit pentru că eşti alb, iar restul te urăşte pentru că eşti negru. Io imul judec oamenii după cât îs de destupaţi. Îşi duse degetul arătător la tâmplă. Eram odată

într-un orăşel, în Louisiana, Crinişorule, unde vezi sânge alb în juma' din copiii negrilor. Străzile gemeau de corcituri. Bănuiesc că visezi să trăieşti într-un astfel de loc, nu?

Rey nu-l luă în seamă şi îşi scoase cheia din buzunar. Peaslee se repezi să facă onorurile. Împinse uşa cu un singur deget lung şi o deschise.

Rey îl privi, alarmat pentru prima oară de când se întâlniseră.

— Încuietori mă cheamă, pricepi? se împăună Peaslee, împingându-şi pălăria pe o parte. Se prefăcu, apoi, că se predă, în tinzând încheieturile mâinilor înainte. Poţi să mă prinzi, nea caraliule. Dar nu, nu poţi, nu-i aşa? Se îndepărtă rânjind.

Nu lipsea nimic din apartament. Ultima şmecherie fusese doar o demonstraţie de forţă din partea marelui spărgător de seifuri, în caz că lui Nicholas Rey i-ar fi trecut cine ştie ce prostii prin cap.

*

Lui Oliver Wendell Holmes i se părea ciudat să meargă aşa alături de Longfellow, să-l vadă trecând printre feţe obişnuite, acompaniat de sunetele şi mirosurile minunate, grozave, ale străzii, ca şi când ar fi făcut parte din aceeaşi lume cu bărbatul care mâna atelajul cu doi cai al maşinii de stropit şi curăţat strada. Nu că poetul n-ar fi ieşit niciodată din Casa Craigie în ultimii ani, însă activităţile sale exterioare erau scurte şi limitate. Să lase şpalturi la Riverside Press, să prânzească cu Fields la o oră liniştită în Casa Revere sau Parker. Lui Holmes îi era ruşine că fusese primul care descoperise ceva ce curmase abrupt paşnica retragere a lui Longfellow. Trebuia s-o fi făcut Lowell. El nu s-ar fi simţit niciodată vinovat că-l forţează pe Longfellow să intre în Babilonul de cărămidă al oraşului mâncător de suflete. Se întreba dacă Longfellow îi poartă pică pentru asta, sau dacă era imun, la fel ca în privinţa multor sentimente omeneşti dezagreabile.

Holmes se gândi la Edgar Allan Poe, care semnase un articol intitulat „Longfellow şi alţi plagiatori", acuzându-l pe acesta şi pe toţi poeţii din Boston că ar fi imitat diverşi scriitori vii sau morţi, inclusiv pe Poe însuşi. Era o perioadă când Longfellow îl ajuta pe Poe să trăiască din împrumuturi. Fields se înfuriase şi interzisese ca orice fel de scriere a lui Poe să apară la editura Ticknor & Fields. Lowell a bombardat atunci ziarele cu epistole care demonstrau concludent scandaloasele greşeli ale scriitoraşului din New York. Pe Holmes începuse să-l consume ideea că fiecare cuvânt pe care îl punea pe hârtie provenea ilicit dintr-un poet mai bun de dinaintea lui, iar în visele lui era ceva obişnuit ca stafia unui vechi maestru mort să apară şi să-şi ceară înapoi poezia. Longfellow nu afirmase însă nimic public, iar în particular atribuia actele lui Poe iritării unei naturi sensibile stârnită de un sentiment de nedreptate. Şi, fapt remarcabil în ochii lui Holmes, Longfellow deplânsese cu sinceritate trista moarte a lui Poe.

Amândoi bărbaţii ţineau în mâini buchete de flori şi ajunseseră în acea parte a Cambridge-ului care era mai puţin sat şi mai mult oraş. Se învârtiră în jurul bisericii lui Elisha Talbot şi cercetară centimetru cu centimetru locul în care reverendul îşi dăduse sufletul în chinuri oribile, aplecându-se pe sub copaci şi pipăind pământul în spaţiile dintre morminte. Câţiva trecători le cerură autografe pe batiste sau în interiorul pălăriilor – mulţi lui Holmes, toţi lui Longfellow. Deşi noaptea le-ar fi asigurat un anonimat bine-venit, Longfellow hotărâse că era mai bine să apară ziua, ca nişte vizitatori îndureraţi ai cimitirului, decât ca nişte resurecţionişti bine îmbrăcaţi aflaţi în căutarea unui cadavru de furat.

Holmes îi era recunoscător lui Longfellow că-şi asumase conducerea chiar din ziua când căzuseră de acord să… Dar ce deciseseră ei, cu vorbele înflăcărate ale lui Ulise pe buze? „Să investigăm”, spusese Lowell (umflându-şi întotdeauna pieptul), dar Holmes preferase „să facem cercetări”, formulă pe care o şi utiliza apăsat de fiecare dată când vorbea cu Lowell.

Mai erau, desigur, puţinii iubitori ai lui Dante – în afară de ei – de care trebuia să ţină socoteală. Unii se aflau în Europa, temporar sau permanent, inclusiv vecinul lui Longfellow, Charles Eliot Norton, un alt fost student al poetului, şi William Dean Howells, un tânăr acolit al lui Fields, numit ataşat la Veneţia. Urmau profesorul Ticknor, în vârstă de şaptezeci şi patru de ani şi de vreo treizeci ascuns în solitudinea bibliotecii sale, şi Pietro Bachi, care fusese preparator de italiană în timpul profesoratului lui Longfellow şi al lui Lowell, înainte de a fi concediat de la Harvard; şi toţi foştii participanţi la seminariile Dante ţinute de Longfellow, apoi de Lowell (şi încă vreo câţiva de pe vremea lui Ticknor). Vor întocmi liste şi vor planifica întâlniri particulare. Holmes spera din toată inima că vor descoperi o explicaţie înainte să se facă de râs în faţa oamenilor pe care îi respectau şi care, cel puţin până în prezent, îi respectaseră la rândul lor.

Presupunând că locul crimei se afla pe terenul din proprietatea celei de-a Doua Biserici Unitariane din Cambridge, ei nu reuşiseră să-l găsească. În plus, dacă presupunerile lor erau corecte şi existase o groapă în curte, diaconii trebuie că o acoperiseră la repezeală cu iarbă proaspătă. Un pastor mort aşezat cu capul în jos în faţa bisericii n-ar fi fost cea mai bună reclamă pentru congregaţie.

— Acum să aruncăm o privire înăuntru, sugeră Longfellow, părând împăcat cu faptul că nu progresaseră deloc.

Holmes îl urmă îndeaproape.

În sacristia din spate, unde se aflau birourile şi vestiarele, văzură o uşă mare de ardezie. Nu dădea spre altă cameră – şi nici în altă aripă, pentru că biserica nu mai avea vreuna.

Longfellow îşi scoase mănuşile şi îşi plimbă palma pe piatra rece, în

spatele căreia se simţea un frig pătrunzător.

— Da, şopti Holmes. Fiorul îl pătrunse şi pe el când deschise gura să vorbească. Cripta, Longfellow! Cripta de dedesubt…

Până cu trei ani în urmă, multe dintre bisericile din regiune folosiseră cimitirele subterane. Existau cripte vaste, pentru familii, şi altele publice, de calitate mai proastă, care puteau adăposti orice membru al congregaţiei contra unei sume infime. Multă vreme, aceste cripte funerare fuseseră considerate o modalitate economică de utilizare a spaţiului din oraşele aglomerate, ale căror cimitire se tot lărgeau. Dar când sute de bostonieni au fost seceraţi de frigurile galbene, Comitetul de Sănătate Publică a decretat că trupurile putrezinde fuseseră cauza şi interzisese cu străşnicie săparea unor cripte noi sub biserici. Familiile avute mutaseră sicriele celor dragi în cimitirul Mount Auburn şi în alte noi lăcaşuri de odihnă veşnică amenajate în zone bucolice. Înghesuite sub pământ, porţiunile „publice" ale criptelor ajunseseră ticsite, însă. Rânduri de sicrie fără nume, morminte părăginite, gropi comune subterane.

— Dante îi găseşte pe simoniaci în *pietra livida,* spuse Longfellow.

— Să vă ajut, domnilor? se auzi o voce tremurată. Paracliserul care îl descoperise pe Talbot în flăcări era un bărbat înalt şi subţire, cu o lungă robă neagră şi păr cărunt, sau mai exact o coamă ţepoasă care se ridica în toate direcţiile, ca o perie. Părea că se holbează fără încetare, ceea ce îi conferea aerul unui ins înspăimântat care are în faţa ochilor o fantomă.

— Bună dimineaţa, domnule, se apropie Holmes, ridicându-şi pălăria şi rămânând cu ea în mâini. Îşi dorea ca Lowell sau Fields să fi fost acolo, pentru că amândoi aveau un aer de autoritate perfect natural. Domnule, prietenul meu şi cu mine vă cerem permisiunea de a intra în criptă, dacă nu vă deranjează.

Paracliserul nu catadicsi să facă vreun gest, aprobator sau nu.

Holmes privi înapoi la Longfellow, care stătea sprijinit cu ambele mâini în baston, indiferent, ca şi când ar fi fost un trecător neinvitat.

— Cum spuneam, dragă domnule, e foarte important ca noi să… Hm, sunt dr. Oliver Wendell Holmes. Deţin o catedră de anatomie şi fiziologie la Colegiul Medical… mai degrabă un departament întreg, dat fiind numărul cursurilor. Mi-aţi citit, probabil, poemele în…

— Dom'le! Chiţăitul ascuţit al paracliserului se transformase aproape într-un strigăt de durere. Ştiaţi, dom'le, că pastorul nostru a fost găsit, nu de mult… se bâlbâi el oripilat, apoi se dădu înapoi. Eu am grijă de tot terenul şi nimenea nu intră sau iese! Jur pe Cel Veşnic că dacă s-a-ntâmplat când eram eu de serviciu nu poa' să fi fost decât un spirit care avea nevoie de trup, nu un om! Tăcu câteva clipe. Picioarele… zise el cu o privire goală, părând a nu mai fi în stare să continue.

— Picioarele, spuneaţi, domnule, îl îmboldi Holmes, care voia să audă restul, deşi ştia cu precizie care fusese soarta tălpilor lui Talbot – şi încă la prima mână. Ce-i cu ele?

Cei patru membri ai clubului Dante, fără Greene, culeseseră toate informaţiile publicate în presă cu privire la moartea lui Talbot. Dacă adevăratele circumstanţe ale morţii lui Healey rămăseseră secrete câteva săptămâni, în articolele din ziare Elisha Talbot era asasinat în toate modurile posibile, cu o neglijenţă ce l-ar fi determinat să se înfioare până şi pe Dante, pentru care orice pedeapsă era dictată de ordinea divină. Paracliserul Gregg nu avea nevoie să-l cunoască pe Dante. El era martorul şi purtătorul adevărului. În felul său, dovedea tăria şi simplitatea unui vechi profet.

— Avea picioarele în flăcări, dom'le, continuă paracliserul după o lungă pauză. Erau care de foc în cripta-ntunecată… Vă rog, oameni buni. Capul îi atârna a disperare. Le făcu semn să plece.

— Bunule domn, spuse Longfellow, blând. Chiar moartea reverendului Talbot ne aduce aici.

Ochii paracliserului se îmblânziră pe loc. Holmes nu pricepu dacă omul recunoscuse faţa cu barbă albă a poetului îndrăgit sau dacă fusese potolit, precum fiarele sălbatice, de vocea gravă şi domoală a lui Longfellow. Îşi dădu însă seama că, dacă aveau să progreseze cu întreprinderea lor, va fi pentru că Longfellow dispunea de aceeaşi uşurinţă celestă în a mânui oamenii, prin prezenţa sa, pe care o vădea şi asupra limbii engleze, prin pana sa.

— Deşi nu dispunem decât de cuvântul nostru ca dovadă a bunei credinţe, continuă el, vă cerem, dragă domnule, să ne sprijiniţi. Mă tem că suntem singurii care pot cu adevărat să dea de capăt teribilei întâmplări. Vă rog să ne credeţi fără vreo altă dovadă. Mai mult de atât nu putem dezvălui.

În hăul întins şi întunecat fierbea un abur rece. Dr. Holmes încerca să risipească cu palmele aerul fetid care îi irita ochii şi urechile ca pulberea de piper. Coborau cu paşi mici, prudenţi, pe scara îngustă şi Longfellow respira mai mult sau mai puţin liber. Din fericire, simţul său olfactiv redus îi permitea să se bucure de florile de primăvară şi de alte arome agreabile, dar îl apăra de tot ce era neplăcut.

Paracliserul Gregg le explică îndatoritor că subterana publică se întindea pe sub mai multe străzi în ambele direcţii.

Longfellow îndreptă lampa spre coloanele de ardezie, apoi o coborî pentru a examina sicriele simple din piatră.

Paracliserul începu să rostească o remarcă despre reverendul Talbot, dar ezită.

— Să nu gândiţi rău despre reverendul Talbot, domnilor, vă zic eu, reverendul nostru umbla de-a lungul coridorului ăsta sub pământ, hm,

nu pentru treburile bisericii, ca s-o spun pe-a dreaptă.

— Şi de ce venea *aici?* se minună Holmes.

— Un drum mai scurt spre casă. Nici mie nu-mi plăcea prea mult, pe onoarea mea.

Holmes călcă pe una dintre puţinele bucăţele de hârtie risipite pe jos care-i scăpaseră lui Rey, înfundând-o în pământul moale. Conţinea literele „a" şi „h".

Longfellow întrebă dacă cineva ar fi putut intra în criptă din stradă, prin punctul în care ieşea pastorul.

— Nu, zise paracliserul cu hotărâre. Uşa aia nu se deschide decât dinăuntru. Poliţia a cercetat, totuşi, şi n-a găsit nicio urmă că s-ar fi umblat la ea. Şi niciun semn că reverendul Talbot ar fi ajuns la ieşirea spre stradă în ultima seară când s-a abătut pe-aici.

Holmes îl trase înapoi pe Longfellow, ca să nu-i audă paracliserul. Vorbi în şoaptă:

— Nu crezi că are importanţă faptul că Talbot folosea drumul acesta ca pe o scurtătură? Să-l mai puricăm pe paracliser. Nu ştim încă în ce constă simonia lui Talbot şi chiar asta ar putea fi un indiciu! Nu descoperiseră nimic care să-i facă să creadă că Talbot n-ar fi fost un bun păstor al turmei sale.

— Sunt de părere, zise Longfellow, că mersul printr-o criptă nu este un păcat, chiar dacă nu e recomandabil. Ce zici? în plus, ştim că simonia are de-a face cu banii – să-i iei, sau să-i dai. Paracliserul îl iubea la fel de tare pe Talbot ca întreaga congregaţie, aşa că prea multe întrebări despre obiceiurile reverendului n-ar face decât să secătuiască orice informaţie pe care ne-ar oferi-o din proprie iniţiativă. Ţine minte, paracliserul Gregg e ca şi Bostonul: crede că moartea lui Talbot a fost provocată exclusiv de păcatul altcuiva, nu de cel propriu.

— Aşadar, cum a intrat Lucifer al nostru aici? Dacă uşa spre stradă se deschide numai din interior… Iar paracliserul zice că era în biserică şi că n-a văzut pe nimeni intrând în sacristie…

— Poate că ticălosul l-a aşteptat pe Talbot să urce scările şi să iasă din criptă, apoi l-a împins înapoi de deasupra, emise Longfellow o ipoteză.

— Dar să sapi atât de repede o groapă în care să încapă un om? Mai degrabă criminalul i-a întins o cursă lui Talbot, a făcut groapa, l-a aşteptat, apoi l-a prins, l-a vârât în gaură şi i-a stropit tălpile cu gaz.

Înaintea lor, paracliserul se opri brusc. Jumătate din muşchi i se încleştaseră, iar cealaltă jumătate tremura violent. Încercă să vorbească, dar nu-i ieşi din gâtlej decât un scâncet uscat şi tânguitor. Întinzând bărbia, reuşi să arate o placă groasă de pe podeaua de lut a criptei. Pe urmă alergă înapoi la adăpost, în biserică.

Locul era aproape. Îl puteai simţi şi mirosi.

Longfellow şi Holmes traseră din toate puterile ca să mişte placa. Văzură o groapă rotundă, destul de largă pentru a primi un trup de mărime mijlocie. Ţinut pe loc de placă şi eliberat de îndepărtarea ei, mirosul de carne arsă se răspândi în aer cu repeziciune. Doctorul îşi acoperi faţa cu fularul.

Longfellow îngenunche şi luă un pumn de pământ.

— Da, ai dreptate, Holmes, groapa este adâncă şi bine lucrată. A fost fără îndoială săpată dinainte. Ucigaşul era deja aici când a venit Talbot. A intrat într-un fel sau altul, evitându-l pe speriosul nostru prieten, paracliserul, şi l-a doborât pe Talbot. Apoi l-a aruncat în groapă cu capul înainte şi a îndeplinit cumplitul act.

— Dă-ţi seama ce chin înfiorător! Reverendul a fost conştient tot timpul, până i-a cedat inima. Senzaţia că-ţi arde carnea… Holmes aproape că-şi înghiţi limba. N-am vrut să zic, Longfellow… Se blestemă în sinea lui pentru că vorbise prea mult şi apoi pentru că nu trecuse cu calm peste greşeală. Ştii, voiam să spun…

Longfellow nu părea să-l audă. Lăsă pământul să-i curgă printre degete. Aşeză încet buchetul de flori lângă groapă. „Deci stai pe loc, căci drept eşti osândit”, câtă Longfellow din Cântul XIX ca şi când l-ar fi văzut în aerul din faţa lui. Asta i-a strigat Dante simoniacului cu care a vorbit în Iad, Niccolo al IlI-lea.

Holmes era dornic să plece. Aerul fetid îi atacase plămânii şi era copleşit de regrete din cauza vorbelor pe care le aruncase fără să vrea.

Longfellow, în schimb, îndreptă lumina lămpii spre groapa lăsată neatinsă. Nu terminase.

— Trebuie să săpăm mai adânc, dincolo de ceea ce se vede… Poliţiştilor nu le-ar trece niciodată.

Holmes se uită la el, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Nici mie! Talbot a fost pus în groapă, nu *sub* ea, dragă Longfellow!

— Îţi aduci aminte ce îi spune Dante lui Niccolo, în timp ce păcătosul dă din picioare în cumplita groapă a pedepsei sale?

— „Deci stai pe loc”, recită Holmes ca pentru sine, „căci drept eşti osândit şi-ascunde bine-averea câştigată”. Se opri un pic, apoi repetă: „ascunde bine-averea câştigată”… Dar oare Dante nu dă dovadă aici de sarcasmul său obişnuit, înfierându-l pe sărmanul păcătos pentru banii pe care i-a acaparat în timpul vieţii?

— Desigur, aşa interpretez şi eu versul, spuse Longfellow. Dar poţi să iei totul la propriu. E posibil ca fraza lui Dante să ne indice că, în parte, *cont rapas so-ui*[20] simoniacilor era să fie îngropaţi cu susul în jos şi cu banii pe care i-au strâns pe căi necinstite aşezaţi sub cap. Sigur că Dante s-ar fi putut gândi la cuvintele lui Petru, care i-a spus lui Simon în *Faptele Apostolilor:* „Banii tăi să piară împreună cu tine”. În această interpretare, groapa în care e captiv păcătosul devine

buzunarul lui etern.

La auzul acestei ipoteze Holmes scoase un şir de sunete guturale.

— Dacă săpăm, zise Longfellow cu un uşor zâmbet, dubiile tale se pot dovedi nefondate. Întinse bastonul ca să dea de fundul gropii, dar aceasta era prea adâncă. Cred că eu unul nu sunt măsura potrivită, declară el după o apreciere din ochi a dimensiunilor gropii. Privi apoi la mai scundul doctor, care se lupta cu un atac de astm.

— Dar, Longfellow… zise Holmes, incapabil să se mişte. Se uită în jos, la groapă. De ce nu mi-a cerut natura sfatul când a venit vorba de trăsăturile mele? Nu avea rost să se opună. Cu Longfellow nu te puteai certa, era prea invincibil de calm. Dacă Lowell ar fi fost aici, ar fi început deja să sape ca un iepure.

— Pariez unu la zece că-mi rup o unghie.

Longfellow dădu din cap, înţelegător. Doctorul închise ochii şi alunecă în groapă cu picioarele înainte.

— E prea strâmtă. Nu pot să mă aplec şi nu văd să sap.

Longfellow îl ajută să se caţăre afară, apoi doctorul intră din nou în gaura strâmtă, de data aceasta cu capul înainte. Longfellow îl ţinea de glezne, peste pantalonii gri, cu strânsoarea uşoară a unui maestru păpuşar.

— Ai grijă, Longfellow! Ai grijă!

— Vezi destul de bine?

Holmes abia îl auzea. Începu să scurme pământul cu mâinile şi unghiile lui se adânciră într-o pulbere umedă, în acelaşi timp caldă şi rece, dură ca gheaţa. Mai cumplită decât orice era miasma, duhoarea înecăcioasă de carne arsă care impregnase groapa. Holmes încercă să-şi ţină respiraţia, dar această tactică şi astmul lui sever îl ameţiră, dându-i senzaţia că pluteşte ca un balon.

Se găsea în aceeaşi situaţie ca reverendul Talbot, cu capul în jos, dar picioarele lui nu simţeau focul neiertător, ci strânsoarea fermă a mâinilor lui Longfellow.

Vocea poetului călători spre el, purtând o întrebare ce exprima neliniştea. Doctorul nu auzi însă nimic din cauza vagii senzaţii de leşin şi se întrebă într-o doară dacă Longfellow i-ar da drumul în cazul în care el şi-ar pierde cunoştinţa şi dacă se va prăbuşi până în centrul pământului. Realiză deodată primejdia în care se vârâseră, încercând să lupte cu o carte. Alaiul de gânduri imponderabile părea să nu se mai sfârşească. Apoi mâinile doctorului dădură de ceva.

Împreună cu senzaţia materialităţii obiectului îi reveni toată acuitatea. Ceva învelit într-o cârpă. Nu, o pungă. O pungă de pânză impermeabilă.

Holmes se înfioră. Încercă să vorbească, dar duhoarea şi pământul rece se dovediră obstacole de netrecut. O clipă, îngheţă de panică, apoi îşi recăpătă judecata şi zvârli din picioare cu disperare.

Longfellow, înţelegând semnalul, îşi trase prietenul afară din groapă. Holmes înghiţi aer cu lăcomie, scuipă şi tuşi în timp ce poetul nu ştia cum să-l mai ajute. Se ridică în genunchi.

— Longfellow, vezi ce e, pentru numele lui Dumnezeu. Trase de şnurul înfăşurat în jurul descoperirii sale şi scoase la iveală un săculeţ murdar de pământ.

Longfellow îl urmări pe doctor cum răsfiră o mie de dolari în bancnote pe pământul tare al criptei.

„Ascunde bine-averea câştigată pe căi nelegiuite…”

La întinsa moşie Wide Oaks, aflată de trei generaţii în proprietatea familiei Healey, Nell Ranney conducea doi musafiri prin lungul hol de la intrare. Erau ciudat de tăcuţi, cu aerul extrem de pus pe treabă, însă ochii amândurora se mişcau rapid în toate direcţiile. După mintea cameristei, ceea ce-i scotea şi mai mult în evidenţă era îmbrăcămintea: două stiluri atât de contradictorii rareori puteau fi văzute.

James Russel Lowell, cu barbă scurtă şi mustaţă pe oală, purta o haină cam ponosită, închisă la două rânduri, o pălărie de mătase neperiată, pe care costumul banal o făcea să pară caraghioasă, o cravată legată cu nod marinăresc şi un gen de ac ce nu se mai vedea la Boston. Celălalt bărbat, cu barbă roşcată, masivă, căzându-i în cârlionţi sârmoşi, îşi scoase mănuşile, de o culoare violentă, şi le vârî în buzunarul impecabil croitei sale redingote de tweed scoţian, sub care, în jurul burţii ca un glob de Crăciun, acoperită de o vestă verde, stătea bine strâns un lanţ de ceas din aur lucitor.

Nell nu se mai dădea dusă, deşi Richard Sullivan Healey, fiul cel mare al judecătorului, venise deja să-şi întâmpine oaspeţii literaţi.

— Scuzaţi comportamentul cameristei, zise Healey după ce îi poruncise lui Nell Ranney să plece. Ea a găsit trupul tatei şi l-a adus în casă. De atunci, se pare că examinează fiecare persoană ca şi când ar fi vinovată. Ne temem că are în minte o groază de chestii drăceşti, ca şi mama, de altfel.

— Speram s-o zărim şi pe draga doamnă Healey în această dimineaţă, dacă se poate, Richard, declară Lowell politicos. Domnul Fields s-a gândit că am putea discuta despre o carte în memoria judecătorului pe care s-o publice Ticknor & Fields.

Obiceiul era ca rudele, chiar verişori îndepărtaţi, să viziteze familia unui proaspăt decedat. Editorul, însă, avea nevoie de un pretext. Richard Healey îşi mişcă gura de proporţii considerabile într-un zâmbet amabil.

— Mă tem că nu e posibil s-o vizitaţi, vere Lowell. Azi are o zi proastă şi stă în pat.

— Să nu-mi spui că-i bolnavă. Lowell se aplecă înainte, împins de o oarecare curiozitate morbidă.

— Fizic nu, ezită Richard Healey, după ce clipi de mai multe ori. Cel puţin aşa afirmă doctorii. Dar a căpătat o manie care s-a agravat în ultimele săptămâni, aşa ca s-ar putea foarte bine să fie şi ceva fizic. I se pare că ar avea mereu ceva pe dânsa. Mă scuzaţi, domnilor, pentru aceste vorbe vulgare, dar simte că i s-ar plimba ceva pe piele şi de aceea se scarpină şi-şi lasă urme adânci în carne, indiferent câţi doctori i-au învinovăţit imaginaţia pentru asta.

— Am putea face ceva s-o ajutăm, dragă Healey? întrebă Fields.

— Să-l găsiţi pe asasinul tatei, râse trist tânărul. Observă neliniştit că oaspeţii îi oferă două priviri impenetrabile în loc de răspuns.

Lowell îşi exprimă dorinţa de a vedea locul unde fusese descoperit trupul neînsufleţit al lui Artemus Healey. Fiul nu primi cu entuziasm această cerere, dar puse ciudăţeniile lui Lowell pe seama sensibilităţii lui poetice şi îi conduse afară. Ieşiră pe uşa din spate a conacului, trecură de grădinile cu flori şi ajunseră pe pajiştea care cobora la malul râului. Healey observă că James Russell Lowell mergea cu pas surprinzător de rapid şi de sportiv pentru un poet.

O pală de vânt suflă firicele fine de nisip în barba şi în gura lui Lowell. Cu acest gust aspru pe limbă, un nod în gât şi imaginea morţii lui Healey în minte, îl străfulgera deodată o idee remarcabilă.

Indiferenţii din Cântul III al lui Dante nu aleg nici binele, nici răul, şi de aceea nici Cerul, nici Iadul nu-i bagă în seamă. Sunt, prin urmare, plasaţi într-o anticameră care nici măcar nu se află în iadul propriu-zis, iar aici umbrele laşe plutesc dezbrăcate sub unduirea unei flamuri goale pentru că au refuzat să aleagă o cale de acţiune în viaţă. Tăuni şi viespi îi înţeapă necontenit, sângele li se amestecă treptat cu sarea propriilor lacrimi şi totul este şters de viermi oribili care colcăie la picioarele lor. Carnea putredă zămisleşte alte muşte şi alţi viermi, la nesfârşit. Iar pe trupul lui Artemus Healey se găsiseră muşte, viespi şi viermi.

Ceea ce înţelese Lowell despre asasin îl făcu să se clatine.

— Luciferul nostru a ştiut cum să transporte aceste insecte, spusese Lowell.

Se adunaseră în Casa Craigie în dimineaţa primei zile de investigaţii. Micul birou dispăruse sub ziare şi degetele lor se pătaseră de cerneală şi chiar de sânge după ce frunzăriseră atâtea pagini. Revăzând notele pe care Longfellow le strânsese într-un jurnal, Fields dori să afle de ce Lucifer – cum îl numise Lowell pe adversarul lor – l-a inclus pe Healey în tagma Indiferenţilor.

Lowell se trase melancolic de una din mustăţile lui de morsă. Intra brusc într-o dispoziţie pedagogică atunci când auditoriul era format din propriii săi prieteni.

— Păi, Fields, singura umbră pe care Dante o scoate în evidenţă din

acest grup al căldiceilor, al Indiferenţilor, este a aceluia care a făcut gestul marelui refuz, zice el. Iar cel mai groaznic refuz îi aparţine lui Pilat din Pont, pentru că el a ales poziţia de neutralitate cea mai cumplită din istoria creştinătăţii – când nici n-a autorizat, nici n-a oprit crucificarea Mântuitorului. În acelaşi fel, judecătorului Healey i s-a cerut să dea o lovitură definitivă Actului Sclavilor Fugari, iar el n-a întreprins nimic. L-a trimis pe sclavul care-şi luase câmpii, Thomas Sims, doar un copil, înapoi la Savannah, unde a fost biciuit până la sânge şi apoi purtat prin oraş să i se vadă rănile. Iar bătrânul Healey tot mormăia că nu e de datoria lui să răstoarne o lege a Congresului. Nu! Pentru numele lui Dumnezeu, era de datoria noastră, a tuturor.

— Nu există nicio soluţie cunoscută la enigma acestui *gran rifiuto,* marele refuz. Dante nu dă nume, interveni Longfellow, suflând la o parte fumul gros care ieşea din trabucul lui Lowell.

— Dante nu poate chema pe nume păcătosul, insistă Lowell cu pasiune. Acele umbre care n-au luat în seamă viaţa, care „n-au fost cu-adevărat", cum zice Virgiliu, vor rămâne anonime şi în moarte, hărţuite fără-ncetare de cele mai neînsemnate şi spurcate creaturi. Este vorba de *contrapasso,* eterna lor pedeapsă.

— Un învăţat olandez a sugerat că personajul nu este Filat din Pont, dragă Lowell, ci mai degrabă tânărul din *Matei,* 19, 22 căruia i se oferă viaţa eternă şi o respinge, zise Longfellow. Domnul Greene şi cu mine înclinăm spre a interpreta marele refuz ca fiind cel al Papei Celestin V, un altul care a adoptat o poziţie de neutralitate, renunţând la tronul papal şi lăsând astfel cale liberă coruptului Papă Bonifaciu, care a contribuit la exilul lui Dante.

— Asta înseamnă că reducem prea mult poemul lui Dante la graniţele Italiei! protestă Lowell. Tipic pentru scumpul nostru Greene. Este Pilat. Parcă îl văd în faţa noastră, strâmbându-se, cum ar fi făcut şi Dante.

Fields şi Holmes tăcuseră în timpul acestui schimb de replici. Editorul declară însă că investigaţia lor nu trebuia să devină o altă şedinţă a clubului. Era necesar să găsească o altă cale pentru a înţelege faptele şi de aceea nu numai că trebuia să citească toate cânturile care inspiraseră crimele, ci chiar să intre în ele.

— Şi ce sugerezi? întrebă Lowell, pentru prima oară speriat de turnura pe care o căpătase întreaga afacere.

— Trebuie să vedem noi înşine, răspunse Fields, unde au prins viaţă viziunile lui Dante.

Înaintând pe moşia Healey, Lowell îl luă pe editor de braţ.

— *Come la rena quando turbo spira,* şopti el.

— Ce-ai spus? făcu Fields, nedumerit.

Lowell o luă înainte şi se opri unde pământul negru ceda locul unui

cerc de nisip neted, deschis la culoare. Se aplecă.

— Aici! exclamă el triumfător.

— Aşa e, zise Richard Healey, rămas puţin în urmă. Când realiză adevărul, îl privi uluit. Cum de ai ştiut, vere? Ţi-a spus cineva unde a fost găsit trupul tatălui meu?

— Hm, mormăi Lowell cu şiretenie. Era, de fapt, o întrebare. Cum răriseşi pasul, am întrebat: „Aici?" Nu-i aşa că încetinise? se întoarse el spre Fields, cerându-i ajutorul.

— Aşa mi s-a părut şi mie, domnule Healey. Fields trase aer în piept, dar în clipa următoare dădu din cap energic.

Richard Healey nu era însă de acord.

— Mă rog, răspunsul este da, acceptă el în aşa fel încât să nu ascundă că era impresionat şi că, în acelaşi timp, suspecta intuiţia lui Lowell. Exact aici s-a întâmplat, vere. În cea mai înfiorător de urâtă parte din proprietatea noastră, adăugă el plin de amărăciune. Singurul petic de luncă unde nu creşte nimic.

— Aici a fost. Lowell îşi trecu un deget prin nisip, ca în transă. Era prima dată când simţea o reală şi crescândă simpatie pentru Healey. Aici zăcuse, dezbrăcat, părăsit în voia insectelor devoratoare. Cel mai sinistru aspect era că-şi găsise un sfârşit pe care n-avea cum să-l înţeleagă, nici măcar pe lumea cealaltă, iar soţia şi fiii lui cu atât mai puţin.

Lui Richard Healey i se păru că Lowell e gata-gata să plângă.

— Te-a îndrăgit din inimă, vere, spuse el lăsându-se în genunchi lângă Lowell,

— Poftim? întrebă Lowell, şi simpatia lui dispăru brusc.

— Judecătorul… Healey dădu înapoi, surprins de bruscheţea tonului. Ai fost una dintre rudele lui preferate. Îţi citea poezia, te lăuda şi te admira. Iar când îi venea un număr nou din *The North American Review,* îşi umplea pipa şi-l studia de la cap la coadă. Zicea că ai un simţ înnăscut al lucrurilor adevărate.

— Serios? se arătă Lowell uluit. Evită ochii zâmbitori ai editorului şi murmură un compliment forţat despre discernământul excelent al judecătorului.

Când se întoarseră în casă, sosi un băiat cu un pachet de la poştă. Richard Healey se scuză şi dispăru.

— Cum naiba, îl trase Fields pe Lowell deoparte, ai ştiut cu exactitate unde a fost ucis Healey? N-am discutat asta la întrunirile noastre.

— Orice iubitor al lui Dante, unul de un oarecare calibru, ar fi încântat să vadă cât de aproape este râul Charles de curtea lui Healey. Indiferenţii se găsesc la câţiva paşi de Aheron, principalul fluviu din Infern.

— Da, dar ziarele nu au specificat *unde* anume în curte a fost găsit.

— Ziarele nu-s bune nici să-ţi aprinzi trabucul cu ele, se îmbufnă Lowell, întârziind explicaţiile pentru a se bucura mai mult de mirarea lui Fields. *Nisipul* mi-a servit drept indiciu.

— Nisipul?

— Da, da. *Come la rena quando turbo spira.* Ce, nu-ţi aminteşti asta? îl certă el. Imaginează-ţi că intrăm în cercul Indiferenţilor. Ce vedem când ne uităm la marea de păcătoşi?

Fields era un cititor „material" şi de obicei ţinea minte citatele după greutatea hârtiei, numărul şi aranjarea lor în pagină, nuanţele din mirosul de piele de viţel al coperţilor. Atinse cu degetele colţurile aurite ale ediţiei sale Dante ce-l însoţea aproape mereu.

— Accente de mânie, zise el, încercând să revadă în memorie rândurile şi să le traducă în minte. Vorbe de suferinţă, voci ascuţite şi răguşite… Nu reuşea să-şi amintească. Ce n-ar fi dat să vadă înaintea ochilor versurile care urmau, să înţeleagă ce-i indica lui Lowell că situaţia nu este chiar de necontrolat. Scoase ediţia de buzunar din Dante, în italiană, şi începu s-o frunzărească.

— Mai departe, Fields! i-o smulse Lowell din mâini. *Facevano un tumulto, il qual s'aggira sempre în quell'aura senza tempo tinta, come la rena quando turbo spira.* „Fierbeau în zvon de clocotea pământul/ şi se roteau prin pâcla grea şi groasă, / precum nisipul când îl umflă vântul!"

— Aşadar… mormăi Fields.

— Terenurile din spatele casei, pufăi Lowell nerăbdător, simt acoperite cu iarbă, dar mai vezi şi pământ gol sau bolovani. În faţă însă ne bă tea un nisip deosebit de fin, aşa că n-am făcut decât să-l urmez. În *Infernul* lui Dante, pedepsirea indiferenţilor este însoţită de un clocot, precum nisipul purtat de vânt. Metafora aceasta nu-i vorbărie goală, Fields! Este emblema minţilor schimbătoare şi instabile ale acestor păcătoşi, care au ales să nu facă nimic atunci când aveau puterea să acţioneze, iar în Iad îşi pierd această putere!

— Las-o baltă, Jamey! zise editorul puţin cam prea tare. Camerista scutura un pămătuf de pene lângă un zid alăturat, dar el n-o observase. La naiba! Nisip purtat de vânt! Trei feluri de insecte, flamura, râul în apropiere, e suficient. Dar nisipul? Dacă diavolul nostru poate să pună în scenă atât de exact o metaforă din Dante…

— Atunci este un adevărat cunoscător, dădu Lowell din cap, posomorât, însă cu un dram de admiraţie.

— Domnilor? Nell Ranney apăru brusc lângă cei doi poeţi, care săriră amândoi cât colo.

Lowell o întrebă furios dacă le ascultase conversaţia.

— Nu, bunul meu domn, protestă ea. Vă jur. Mă întreb dacă… Se uită peste umăr, nervoasă, o dată şi încă o dată. Dumneavoastră, domnilor, sunteţi diferiţi de ceilalţi care au venit să-şi prezinte

omagiile. Felul în care v-aţi uitat prin casă… şi în curte, aici… Nu vreţi să veniţi şi altă dată? Trebuie…

Richard Healey se întoarse, iar camerista dispăru la jumătatea frazei, traversând imensul hol de la intrare cu abilitatea cuiva care cunoaşte perfect casa.

— De când am anunţat recompensa, oftă el din greu, dezumflându-şi aproape pe jumătate pieptul masiv, în fiecare dimineaţă mă las păcălit de speranţe deşarte, apucându-mă imediat să deschid scrisorile, cu gândul că undeva adevărul aşteaptă să fie destăinuit. Se duse lângă şemineu şi aruncă în foc noul teanc de misive. Nu-mi dau seama dacă oamenii sunt cruzi sau doar nebuni.

— Ascultă, dragă vere, se interesă Lowell, poliţia nu are vreo informaţie care ar putea să vă ajute?

— Venerabila poliţie din Boston? Să-ţi spun, vere Lowell. I-au dus la secţie pe toţi delincvenţii infernali pe care i-au găsit şi ştii ce s-a întâmplat până la urmă?

Richard chiar aştepta un răspuns, iar Lowell zise, răguşit de emoţie, că habar n-avea.

— Păi, asta: unul dintre ei a sărit pe fereastră şi-a murit. Îţi dai seama? Poliţistul mulatru care a încercat să-l salveze zicea că omul i-a şoptit nişte cuvinte de ne-nţeles.

Lowell ţâşni în picioare şi-l apucă pe Healey ca şi când ar fi dorit să stoarcă mai multe de la el, dar Fields îl trase de haină.

— Un mulatru, zici? întrebă Lowell.

— Venerabila poliţie din Boston, repetă Richard, încercând să-şi stăpânească amărăciunea. Am angajat un detectiv particular, se încruntă el, dar aceştia sunt la fel de mizerabil de corupţi ca şi poliţia.

Dintr-o cameră de deasupra se auziră gemete şi Roland Healey veni în goană până la mijlocul scării, să-şi informeze fratele că mama lor făcuse o nouă criză.

Richard plecă imediat. Nell Ranney se îndreptă spre Lowell şi Fields, dar Healey observă asta şi se opri, sprijinindu-se de balustradă:

— Nell, vrei să termini treaba de la subsol? Aşteptă până ce femeia coborî, apoi îşi continuă drumul pe scări în sus.

— Vasăzică poliţistul Rey ancheta moartea lui Healey când cineva i-a şoptit ceva, constată Fields, rămas singur cu Lowell.

— Acum ştim cine-a fost: cel care a murit la secţia de poliţie în ziua aceea. Lowell reflectă câteva clipe. Trebuie să aflăm ce-a speriat-o atât de tare pe cameristă.

— Fii atent, o vâri în necaz dacă te prinde Healey. Posibilitatea aceasta îl reţinu pe Lowell. Versiunea dumnealui e că femeia a născocit cine ştie ce.

Chiar atunci se auzi un bubuit puternic de alături. Lowell se asigură că erau tot singuri şi apoi se îndreptă spre uşa bucătăriei. Bătu uşor.

Nu primi niciun răspuns, împinse uşa şi percepu ultimele vibraţii ale unui zgomot ce venea de lângă maşina de gătit. Era un ascensor pentru mâncare: tocmai ajunsese sus, trimis de la subsol. Lowell deschise uşiţa liftului. Înăuntru nu era nimic, cu excepţia unei bucăţele de hârtie.

Se grăbi spre Fields.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? se nelinişti acesta.

— Aşa instalaţie zic şi eu. Trebuie să merg în birou. Tu stai de pază şi asigură-te că nu se întoarce tânărul Healey.

— Dar, Lowell, ce mă fac dacă vine?

Poetul nu-i răspunse, ci îi dădu hârtia.

Se repezi pe hol şi deschise uşile camerelor, până ajunse la una aproape blocată de o canapea. O împinse puţin într-o parte şi intră fără zgomot. Încăperea fusese dereticată, dar nu complet, ca şi când operaţiunea aceasta ar fi devenit prea dureroasă pentru ca Nell Ranney sau vreuna dintre servitoarele mai tinere s-o ducă la bun sfârşit. Şi nu atât din cauză că era locul unde Healey murise, ci mai degrabă pentru că amintirea judecătorului persista în mirosul de cărţi legate în piele veche.

Lowell auzi deasupra gemetele în crescendo ale doamnei Ednah Healey şi încercă să ignore faptul că se aflau într-o casă a mor ţii.

Singur în hol, Fields se apucă să citească biletul scris de Nell Ranney. *Ei îmi cer să păstrez tăcerea, dar nu pot şi nu ştiu cui să spun. L-am dus pe judecător în birou şi l-am ţinut în braţe, iar el mi-a şoptit ceva înainte de-a muri. Nu mă ajută nimeni?*

— Doamne Dumnezeule! Editorul mototoli involuntar hârtia. Era încă în viaţă!

În birou, Lowell îngenunche şi îşi apropie capul de uşă. „Nu muriseşi", şopti el. „Omul marelui refuz. Din cauza asta ţi s-a făcut felul." Vorbea încetişor cu Artemus Healey. „Ce ţi-a spus Lucifer? Ai încercat să-i vorbeşti cameristei când te-a găsit? Sau voiai s-o întrebi ceva?" Văzu urmele de sânge de pe podea. Şi remarcă altceva, pe marginea covorului: viermi striviţi, părţi de insecte pe care nu le recunoscu, aripile şi corpurile câtorva dintre zburătoarele cu ochi de foc, dezmembrate de Nell Ranney peste trupul judecătorului Healey. Răscoli prin sertarele pline până când găsi o lupă de buzunar şi se apucă să studieze insectele. Şi acestea erau mânjite cu sângele mortului.

Deodată, de sub un teanc de hârtii din spatele biroului zburară drept spre el patru sau cinci muşte cu ochii roşii.

Sări înapoi, se împiedică de un scaun masiv, izbi puternic cu piciorul un suport de fier pentru umbrele şi căzu.

Setos de răzbunare, pocni apoi cu o carte groasă de drept, metodic, muscă după muscă. „Să nu vă închipuiţi că speriaţi un Lowell!" Simţi

o pişcătură discretă la gleznă. O muscă se refugiase acolo, iar când Lowell ridică cracul pantalonului insecta dezorientată sări jos şi încercă să scape. Cu călcâiul cizmei, Lowell o făcu una cu covorul, simţind o plăcere copilărească. Atunci observă o urmă roşie deasupra gleznei, în locul unde se lovise de suportul de umbrele.

„Să vă ia naiba!" blestemă el armata de insecte moarte, în clipa următoare înlemni: capetele muştelor semănau cu nişte cranii omeneşti.

Îl auzi pe Fields, de afară, implorându-l să se grăbească. Respirând sacadat, Lowell îi ignoră la început îndemnurile, dar auzi paşi şi voci deasupra.

Scoase o batistă cu iniţialele „JRL" brodate de Fanny Lowell şi adună insectele pe care tocmai le omorâse şi toate rămăşiţele pe care le mai găsi. Ascunzând captura în buzunarul hainei, ieşi iute din birou. Fields îl ajută să tragă la loc canapeaua, în vreme ce vocile verilor se apropiau.

— Ei? exclamă editorul, însetat de noutăţi. Ai găsit ceva?

— Martori, se bătu Lowell peste buzunar, martori, dragă Fields.

IX

În săptămâna de după funeraliile lui Elisha Talbot, fiecare pastor din Noua Anglie ţinuse o slujbă înflăcărată despre coreligionarul căzut la datorie. Duminica următoare, predicile se concentrară asupra poruncii de a nu ucide. Cum nici asasinarea lui Talbot, nici a lui Healey nu păreau aproape de rezolvare, clericii din Boston cuvântară despre toate păcatele comise de la război încoace, culminând cu forţa Judecăţii de Apoi, revărsată împotriva muncii zadarnice a poliţiei în tirade de o virulenţă fascinantă, care l-ar fi făcut pe Talbot, bătrânul tiran al amvonului din Cambridge, să lăcrimeze de mândrie.

Jurnaliştii se întrebau cum era posibil ca uciderea a doi cetăţeni de vază să rămână fără consecinţe. Pe ce se duseseră banii pe care Consiliul Municipal îi aprobase pentru a spori eficienţa poliţiei? Pe plăcuţele de argint strălucitor care împodobeau uniformele ofiţerilor, decretă sardonic un ziar. De ce fusese aprobată petiţia lui Kurtz ca poliţiştii să poarte arme de foc dacă nu erau în stare să găsească infractori asupra cărora să le folosească?

În biroul său din Secţia Centrală, Nicholas Rey citi interesat toate acestea şi multe alte critici. Adevărul era că departamentul de poliţie făcuse progrese reale. Fuseseră montate clopote de alarmă pentru a aduna toate forţele de poliţie sau parte din ele în oricare secţie din oraş. Comandantul mai ordonase ca santinelele şi cercetaşi! să aducă permanent rapoarte la Secţia Centrală, toţi poliţiştii fiind gata de acţiune la cel mai mic semn de posibilă neregulă.

Kurtz îi ceru lui Rey, în particular, părerea lui despre crime. Rey chibzui o vreme. Avea o rară calitate, aceea de a gândi în tăcere

înainte de a vorbi, aşa încât spunea numai ceea ce era important.

— Când prindeau un soldat care voia să dezerteze, întreaga divizie se aduna pe câmp, unde se găsea un sicriu lângă un mormânt deschis. Dezertorul era plimbat prin faţa noastră, însoţit de capelan, şi i se poruncea să stea pe coşciug. I se punea o legătură pe ochi şi i se legau picioarele. Camarazii lui formau un pluton de execuţie şi aşteptau ordinul. Ochiţi, fiţi gata… La comanda „Foc!" dezertorul cădea mort în sicriu şi era îngropat chiar acolo, fără cruce sau vreun însemn. Ne întorceam apoi în tabără cu arma la umăr.

— Vrei să spui că Healey şi Talbot au fost ucişi drept exemplu pentru ceva? Kurtz părea sceptic.

— Ar fi putut foarte bine să-i împuşte pe dezertori în cortul generalului sau în pădure, sau să-i trimită la curtea marţială. Execuţia publică avea scopul să ne arate că un dezertor este părăsit la fel cum şi el a părăsit armata. Stăpânii de sclavi foloseau tactici asemănătoare ca să-i pedepsească exemplar pe fugari. Faptul că Healey şi Talbot au fost asasinaţi cade pe locul doi. În primul rând, e vorba de pedepsirea lor. Iar noi, se presupune, stăm pe margine şi privim.

— Chiar aşa fiind, zise Kurtz, fascinat acum de ipoteză, dar nu convins, pedepsiţi de cine? Şi pentru ce greşeli? Dacă cineva vrea să învăţăm din aceste fapte, n-ar fi logic să procedeze într-o manieră mai simplă, să înţelegem şi noi? Trupul gol lângă un steag. Picioarele arse. Nu pricep nimic!

„Cineva trebuie că pricepe, totuşi", se gândi Rey. „Probabil că nu lui Kurtz i se adresează, sau mie."

— Ce ştiţi despre Oliver Wendell Holmes? îl întrebase Rey pe Kurtz, cu altă ocazie, pe când se afla cu şeful poliţiei pe treptele Legislativului şi coborau spre trăsura care îi aştepta.

— Holmes… ridicase Kurtz din umeri, cu indiferenţă. Poet şi doctor. Un pisălog de societate. A fost prieten cu bătrânul profesor Webster înainte ca acesta să fie spânzurat. E printre ultimii care au acceptat vinovăţia lui Webster. Nu s-a dovedit de prea mare ajutor când l-am examinat pe Talbot.

— Nu, deloc, confirmă Rey, amintindu-şi nervozitatea lui Holmes la vederea rănilor lui Talbot. Cred că nu se simţea bine, suferă de astm.

— Da, de astm la cap, spuse Kurtz.

După descoperirea cadavrului reverendului, Rey îi arătase comandantului Kurtz cele două duzini de hârtiuţe pe care le culesese de pe jos, de lângă mormântul vertical. Erau pătrate minuscule, nu mai mari decât o piuneză, şi fiecare conţinea cel puţin o literă tipărită. Unele aveau şi pe verso semne care abia se distingeau. Din cauza umezelii din criptă, câteva se murdăriseră atât de tare încât nu se mai înţelegea nimic. Kurtz era uimit de interesul lui Rey pentru acele resturi şi din acest motiv încrederea lui în mulatru scăzuse într-o

oarecare măsură.

Dar Rey le-a întins cu grijă, pe toate, pe o masă. Era sigur că hârtiuţele erau importante, că aveau o semnificaţie, la fel ca şoapta celui care sărise pe geam. Reuşi să descifreze conţinutul a douăsprezece dintre ele: *m, t,* s, *n, p, o,* încă un o, *u, c, r* şi doi de *a.* Pe alt fragment, aproape ilizibil, era înscrisă litera g, deşi, de fapt, ar fi putut la fel de bine să fie *j.*

Atunci când nu era ocupat să-l ducă pe comandantul Kurtz la cunoştinţele decedaţilor sau la întâlniri cu căpitanii diverselor secţii, Rey fura câteva minute şi, scoţând bucăţelele de hârtie din buzunarul pantalonilor, le etala pe ceva. Uneori compunea cuvinte şi le nota într-un caiet. Îşi închidea ochii cu luciri aurii, apoi îi deschidea larg, în speranţa nemărturisită că literele se vor înşirui de la sine, că-i vor explica ce se întâmplase sau ce trebuia să facă, precum cadranele cu litere ale spiritiştilor, care, se spunea, formau cuvintele transmise de morţi atunci când le manevra un medium suficient de talentat. Într-o după-amiază, Rey puse literele răzleţe alături de ultimele cuvinte ale sinucigaşului de la secţie, aşa cum fuseseră transcrise atunci, sperând că cele două voci pierdute vor comunica într-un fel.

Avea o grupare preferată: *Nu pot să mor ca…* Mai departe nu ştia ce să mai creadă, descoperise oare ceva important? încercă altfel: *Păcătos am…* Şi unde să plaseze acel *g* sau *j?*

Secţia Centrală era zilnic inundată de un puhoi de scrisori demonstrând o asemenea convingere, încât te-ai fi aşteptat să găseşti în ele răspunsuri la toate întrebările – presupunând că ar fi avut cea mai mică urmă de credibilitate. Comandantul Kurtz îi dăduse lui Rey sarcina de a parcurge corespondenţa, parţial pentru a nu-l mai vedea că se ocupă de „gunoaie".

Cinci inşi pretindeau că l-ar fi văzut pe judecător la Music Hali la o săptămână după descoperirea trupului său mutilat. Rey îl depistă pe falsul Healey, rămas cu gura căscată la vederea poliţistului, după numărul fotoliului din abonament. Era un vopsitor de trăsuri din Roybury, cu o coamă de cârlionţi rebeli semănând cu a judecătorului. O altă scrisoare anonimă informase poliţia că asasinul reverendului Talbot, cunoştinţă şi rudă îndepărtată a celui care o scrisese, se suise într-un vapor de Liverpool, îmbrăcat cu o haină împrumutată fără permisiunea proprietarului, iar acolo i se întâmplase ceva dubios, căci nu se mai ştia nimic de el (haina nemaifiind vreodată înapoiată stăpânului de drept). O altă epistolă pretindea că o femeie mărturisise de bunăvoie, în atelierul unui croitor, că ea îl omorâse pe judecătorul Healey într-un acces de gelozie, apoi fugise cu trenul la New York, unde poate fi găsită într-unul dintre cele patru hoteluri mai cunoscute.

Când ajunse însă la o notă anonimă şi o deschise, Rey simţi că inima începe să-i palpite. Hârtia, de calitate foarte bună, cuprindea două

propoziţii caligrafiate cu litere mari, apropiate de cele de tipar, o simplă deghizare a adevăratului scris al autorului:

„Săpaţi mai adânc în groapa reverendului. Trecut cu vederea ceva sub capul lui”.

Urma semnătura: „Cu respect, un cetăţean al oraşului”.

— „Trecut cu vederea”? repetă în bătaie de joc Kurtz.

— Nu vrea să demonstreze nimic, nu inventează nimic, zise Rey cu un entuziasm care nu-l caracteriza. Autorul pur şi simplu doreşte să ne comunice ceva. Şi aduceţi-vă aminte că nici măcar două ziare nu descriu la fel ce-a păţit Talbot. Trebuie să folosim asta în avantajul nostru. Persoana în cauză cunoaşte adevăratele circumstanţe, sau cel puţin faptul că Talbot a fost îngropat cu capul în jos. Ascultaţi, şefule. Rey citi mesajul cu voce tare, subliniind „sub capul lui”.

— Rey, la câte am pe cap!… *Transcript* a dat de cineva la Primărie care a confirmat că hainele lui Talbot au fost lăsate la faţa locului, împăturite, la fel ca în cazul Healey. O să tipărească ştirea mâine şi-atunci întreg oraşul ăsta nenorocit o să afle că avem de-a face cu un singur ucigaş. Oamenii n-or să mai acuze criminalitatea în sine, ci or să vrea un nume. Se întoarse la scrisoare. Păi, atunci de ce nu ne spune ce vom găsi în groapa lui Talbot? Şi de ce nu vine cetăţeanul tău la secţie să-mi povestească, faţă în faţă, ce-i trece prin minte?

— Vă rog, lăsaţi-mă să arunc o privire în criptă, domnule comandant, insistă Rey în loc să-i dea un răspuns.

— Ştii bine că ne-am ridicat în cap toate afurisitele de parohii din Commonwealth. Kurtz clătină din cap. Nu ne putem apuca să săpăm în cripta Bisericii a Doua, să scormonim după obiecte imaginare!

— Am lăsat groapa neatinsă pentru observaţii suplimentare, argumentă Rey.

— Tocmai. Nu vreau să mai aud o vorbuliţă despre asta, poliţist Rey.

Rey încuviinţă, dar hotărârea nu i se şterse de pe chip. Refuzurile încăpăţânate ale lui Kurtz nu se puteau măsura cu dezacordul mut şi neclintit al mulatrului. Ceva mai târziu în aceeaşi după-amiază, comandantul îşi luă haina, se duse la biroul lui Rey şi-i ordonă:

— A Doua Biserică Unitariană din Cambridge.

Noul paracliser, un domn cu aer de negustor, şi perciuni roşietici, îi pofti înăuntru. Le spuse că predecesorul său, paracliserul Gregg, devenise din ce în ce mai tulburat după descoperirea trupului lui Talbot şi îşi dăduse demisia din motive de sănătate. Căută apoi, neîndemânatic, cheile criptelor.

— Ar fi bine să găsim ceva, îl avertiză Kurtz pe Rey când mirosul subteranei ajunse la ei.

Şi au găsit.

După ce scoase câteva lopeţi de pământ, Rey dădu de punga cu bani

exact acolo unde o îngropaseră Longfellow şi Holmes.

— O mie. Fix o mie, domnule comandant Kurtz, zise Rey după ce numărase banii la lumina lămpii cu gaz. Şefule, continuă el, realizând ceva remarcabil, secţia de la Cambridge, în noaptea în care am găsit corpul lui Talbot… Vă aduceţi aminte ce ne-au spus? Chiar cu o zi înainte de crimă, reverendul a reclamat că i-a fost spartă casa de bani.

— Cât s-a furat din seif?

Rey arătă spre bani.

— O mie. Kurtz înghiţi în sec, neîncrezător. Hm, nu ştiu dacă asta ne ajută sau complică lucrurile şi mai mult. Să fiu al naibii, nici Langdon W. Peaslee sau Willard Bumdy n-ar opera casa de bani a pastorului într-o seară, ca, în ziua următoare, să-l măcelărească. Iar dacă ar fi făcut-o, de ce să-i lase banii lui Talbot, să se bucure de ei pe lumea ailaltă?

Rey fu gata-gata să calce buchetul de flori lăsat acolo de Longfellow. II luă de jos şi i-l arătă lui Kurtz.

— Nu, nu, n-am mai lăsat pe nimeni aici, îi asigură noul paracliser când se întoarseră în sacristie. A fost închisă de la… întâmplare încoace.

— Atunci poate predecesorul dumneavoastră. Ştiţi unde am putea să-l găsim pe domnul Gregg? întrebă comandantul.

— Chiar aici. În fiecare sâmbătă, credincios cum nu se poate mai mult, replică paracliserul.

— Atunci, când îşi face apariţia data viitoare, vă rog să-i spuneţi să vină la mine imediat. Uitaţi cartea mea de vizită. Trebuie să aflăm neapărat dacă a dat drumul cuiva înăuntru.

Ajunşi înapoi la secţie, îi aşteptau grozav de multe lucruri de făcut. Întâi, să stea din nou de vorbă cu poliţistul de la Cambridge căruia reverendul Talbot îi reclamase furtul; apoi să dea de urma bancnotelor, prin bănci, pentru a se confirma faptul că provin din casa de bani a lui Talbot; iar cartierul acestuia de la Cambridge trebuia să fie cercetat pentru informaţii de orice fel cu privire la noaptea când i se spărsese seiful, apoi găsit un expert grafolog care să analizeze nota prin care primiseră pontul.

Rey simţi că şeful lui e optimist pentru prima oară, probabil, de când aflase de moartea lui Healey. Părea aproape ameţit de satisfacţie.

— De asta e nevoie, Rey, ca să fii un bun poliţist: un dram de intuiţie. Uneori e tot ce avem. Şi dispare câte puţin din ea, mi-e teamă, cu fiecare dezamăgire din viaţă şi din carieră. Eu unul aş fi aruncat nota aceea cu restul prostiilor, dar tu, nu. Aşa că spune-mi, ce să mai facem din ce n-am făcut?

Rey îi zâmbi, recunoscător.

— Sigur mai e ceva. Hai, hai.

— N-o să vă placă ce-o să vă zic, şefule.

— Doar să nu fie ceva în legătură cu blestematele de hârtiuţe, ridică din umeri şeful poliţiei.

De obicei Rey refuza favorurile, dar acum era vorba de ceva după care tânjea. Se duse la fereastră şi privi o vreme copacii din faţa secţiei.

— Acolo e o primejdie pe care noi încă n-o vedem, şefule. Dar un om adus aici, la secţie, a simţit-o şi-a fost atât de înspăimântat, încât a ales să moară. Vreau să ştiu cine a murit la noi în curte.

*

Oliver Wendell Holmes se bucura că avea o misiune care i se potrivea. Nu era nici entomolog, nici naturalist, iar studiul ştiinţific îl interesa numai în măsura în care îi dezvăluia mai multe despre funcţionarea maşinăriei umane, în special a propriei sale maşinării. La două zile după ce Lowell îi pusese în braţe ghiveciul acela de insecte strivite şi viermi, doctorul Holmes strânsese toate cărţile de entomologie pe care le putuse găsi în bibliotecile de ştiinţe din Boston şi se apucase de studii aprofundate.

Între timp, Lowell aranjase o întâlnire cu Nell, camerista familiei Healey, în casa surorii acesteia de la marginea Cambridge-ului. Femeia îi povestise cum îl găsise pe judecător, cum i se păruse că acesta vrea să-i vorbească şi reuşise doar să geamă înainte de a muri. Căzuse în genunchi la auzul vocii lui Healey, ca şi când ar fi atins-o puterea divină, şi plecase de-acolo târându-se.

Cât despre descoperirea de la biserica lui Talbot, Clubul Dante hotărâse să lase pe seama poliţiei descoperirea banilor îngropaţi în criptă. Holmes şi Lowell se pronunţaseră împotrivă: Holmes de teamă, iar Lowell dintr-un sentiment de posesiune. Longfellow îi îndemnase să nu-i considere pe poliţişti ca fiindu-le rivali, deşi, dacă aceştia aflau despre activităţile lor, treaba putea lua o întorsătură periculoasă. Toţi lucrau în slujba aceluiaşi ţel: prinderea criminalului. Numai că ei, membrii Clubului Dante, se foloseau exclusiv de literatură, în timp ce poliţia avea în grijă descoperirile materiale. Prin urmare, după ce îngropaseră punga cu nepreţuiţii o mie de dolari, Longfellow compusese o notă simplă adresată biroului lui Kurtz: *Săpaţi mai adânc…* Sperau că o va vedea un poliţist cu ochi ageri şi că o va înţelege suficient de bine pentru a trece la acţiune.

Când Holmes termină studiul entomologie, Longfellow, Fields şi Lowell veniră la el acasă. Deşi doctorul putea să-i vadă de la fereastra biroului pe toţi oaspeţii sosiţi în strada Charles nr. 21, îi plăcea abordarea formală: o punea pe servitoarea lui irlandeză să-i primească şi să-i poftească în mica sală de la intrare, apoi să-i anunţe numele acestora. Putea atunci să-şi facă apariţia pe scară.

— Longfellow? Fields? Lowell? Aţi venit? Haideţi sus, haideţi! Să vă arăt la ce am trudit.

Splendida cameră de lucru, mai ordonată decât majoritatea odăilor de scriitori, era plină de cărţi din podea până în tavan. Multe dintre tomuri – având în vedere înălţimea lui Holmes – erau accesibile numai cu ajutorul scării pe care o construise singur. Le arătă ultima lui invenţie, o poliţă mobilă instalată la colţul biroului, astfel că nu trebuia să se mai ridice în picioare când avea nevoie de anumite obiecte.

— Foarte bine, Holmes, declară Lowell, care se uita la microscoape.

Holmes pregăti o lamelă de sticlă.

— Până la generaţia actuală, natura şi-a păstrat lucrările din laboratoarele interne ascunse sub eticheta categorică INTRAREA INTERZISĂ. Când cineva se aventura să spioneze misterele glandelor, canalelor, fluidelor, ea îşi acoperea lucrarea cu ceţuri orbitoare şi halouri năucitoare, ca zeităţile din vremuri imemoriale.

Le spuse că specimenele culese sunt muşte de came ce produc larve, la fel cum opinase corect şi legistul oraşului, Barnicoat, în ziua când fusese descoperit cadavrul. Acest gen de muşte depune ouă în ţesuturile moarte. Din ouă ies larve care consumă carnea în descompunere, hrănindu-se până se transformă în muşte, şi ciclul reîncepe.

— Dar, spuse Fields, legănându-se pe un scaun, Healey a bolborosit ceva înainte de a muri, dacă ne luăm după cameristă. Ceea ce înseamnă că trăia! Probabil că abia se mai agăţa de viaţă, la patru zile după ce fusese atacat… Şi avea viermi în toate orificiile corpului…

Holmes ar fi fost revoltat la gândul unei asemenea suferinţe dacă ideea nu i-ar fi părut atât de ireală. Scutură din cap:

— Din fericire pentru judecătorul Healey şi omenire, aşa ceva este imposibil. Fie a existat numai o mână de viermi, puţini, la suprafaţa rănii de la cap, unde era ţesut mort, fie murise. Dacă din el s-au hrănit cu adevărat miile de larve despre care s-a vorbit, toate ţesuturile lui erau moarte. Trebuie să fi fost deja pe lumea cealaltă.

— Poate că servitoarea are tendinţa de a fabula, sugeră Longfellow, observând că Lowell era dezamăgit.

— Dacă ai vedea-o, Longfellow, zise acesta. Dacă i-ai putea vedea scânteia din ochi! Holmes, Fields, voi aţi fost acolo!

Editorul dădu din cap, deşi acum se simţea mai puţin sigur.

— A văzut ceva oribil, sau i s-a părut doar.

— E singura care ştie, pentru numele lui Dumnezeu! Lowell îşi încrucişă mâinile, dezaprobator. Eu o cred. Trebuie s-o credem cu toţii.

Holmes interveni cu autoritate. Descoperirile lui măcar aduceau o oarecare ordine, o urmă de raţiune în acţiunile lor.

— Regret, Lowell. Sigur că a văzut *ceva* oribil: trupul lui Healey… Dar… dar aici e vorba de ştiinţă.

Mai târziu, Lowell luă tramvaiul cu cai până la Cambridge. Tocmai se plimba pe sub un baldachin de arţari cu frunze vişinii, sâcâit de neputinţa lui de a-şi convinge prietenii să ia în seamă povestea cameristei, când Phineas Jennison, marele magnat al comerţului, trecu pe lângă el într-o şaretă elegantă. Lowell se încruntă. N-avea chef de companie, deşi în adâncul sufletului tânjea să se relaxeze.

— Bine te-am găsit! Jennison îi întinse pe fereastră o mână strânsă într-o mânecă bine croită, după ce roibii rasaţi înhăma ţi la trăsurică încetiniseră convenabil.

— Dragul meu Jennison! îl salută Lowell.

— O, ce bine îmi face apropierea unui vechi prieten, spuse Jennison cu o sinceritate elaborată. Deşi nu avea forţa de menghină a lui Lowell, Jennison îi strânse mâna în modul impetuos al oamenilor de afaceri bostonieni, gest similar cu scuturarea unei sticle. Se dădu jos şi ciocăni în uşa verde a caprei cu monturi de argint, pentru a-i da de înţeles vizitiului să oprească.

Haina de un alb strălucitor a lui Jennison era încheiată neglijent, lăsând să se întrezărească o redingotă roşie peste o vestă de catifea verde. Îşi trecu braţul pe după al lui Lowell.

— Te duci la Elmwood?

— Recunosc, domnule, replică Lowell.

— Spune-mi, te-a lăsat blestemata de Corporaţie să ţii seminarul acela Dante? întrebă Jennison şi îngrijorarea aşternu cute adânci pe fruntea lui puternică.

— Cred că s-au mai potolit puţin, din fericire, suspină Lowell. Sper să nu considere faptul că am suspendat orele Dante ca fiind victoria lor.

Jennison se opri în mijlocul străzii, pălind dintr-odată. Vorbi abia auzit, ţinându-şi în podul palmei bărbia cu gropiţă.

— Lowell? Acesta e Jemmy Lowell care a fost exilat de la Harvard la Concord pentru nesupunere? Cum rămâne cu rezistenţa în faţa lui Manning şi a Corporaţiei, în numele viitoarelor generaţii de genii ale Americii? Trebuie… Altfel ei vor…

— N-are nimic de-a face cu nenorociţii aceia, îl asigură Lowell. Acum trebuie să rezolv o chestiune care îmi acaparează întreaga atenţie şi mă împiedică să ţin cursuri.

— O pisică de casă nu face două parale atunci când ai nevoie de un tigru bengalez! Jennison ridică pumnul. Era mulţumit de imaginea poetică pe care o găsise.

— Nu-i stilul meu, Jennison. Poate că tu te-ai descurca cu indivizi precum membrii Corporaţiei. Ai de-a face cu pierde-vară şi cu tonţi la fiecare pas.

— Mai există şi alte genuri în afaceri? îi aruncă Jennison un zâmbet

larg. Iată secretul, Lowell. Faci scandal până capeţi ce doreşti, asta e formula. Ştii ce-i important, ce trebuie făcut şi tot restul poate să se ducă la naiba, adăugă plin de zel. Dac-aş putea să te ajut în lupta ta, în orice fel…

O clipă, Lowell a fost tentat să-i destăinuiască totul şi să-i ceară ajutorul, deşi nu ştia exact de ce. Poetul nu se descurca deloc cu finanţele personale şi îşi muta mereu banii de la o investiţie proastă la alta, aşa că afaceriştii de succes i se păreau semizei.

— Nu, nu, am recrutat deja mai multe ajutoare pentru lupta mea decât îmi permite conştiinţa. Oricum, îţi mulţumesc. Îl bătu pe milionar pe umărul ascuns sub o excelentă stofă englezească. În plus, tânărul Mead îmi este desigur recunoscător că i-am acordat o vacanţă de la Dante.

— În orice bătălie bună e necesar un aliat puternic, zise Jennison, dezamăgit. Apoi păru că vrea să-i dezvăluie ceva care trebuia să rămână secret. L-am studiat pe Manning. N-o să înceteze campania, aşadar nici tu nu trebuie să te opreşti. Nu crede ce-ţi spun ei. Ţine mine vorbele mele.

Lowell se simţi învăluit de un nor de ironie neagră după ce vorbise despre seminarul pe care se luptase atâţia ani să-l păstreze. Simţi aceeaşi buimăceală penibilă şi puţin mai târziu, în aceeaşi zi, când trecu pe sub porţile de lemn de la Elmwood, în drum spre casa lui Longfellow.

— Domnule profesor!

Lowell se întoarse şi văzu un tânăr îmbrăcat în uniforma neagră de student, care alerga cu pumnii strânşi, cu coatele pe lângă corp, şi gâfâia amarnic.

— Domnule Sheldon, ce faci aici?

— Trebuie să vă vorbesc imediat. Bobocul se clătina, epuizat.

Longfellow şi Lowell petrecuseră ultima săptămână întocmind liste cu foştii lor studenţi de la cursul Dante. Nu puteau să se folosească de registrele oficiale ale Harvard-ului, pentru că ar fi atras atenţia. Fusese o întreprindere deosebit de laborioasă pentru Lowell, care îşi făcea rareori însemnări şi nu ţinea minte mai mult de câteva nume odată. Când se întâlnea cu profesorul pe stradă, chiar şi un student care terminase cursurile destul de recent se putea trezi întâmpinat cu un salut călduros şi un „Dragă băiete! Cum spuneai că te cheamă?” Din fericire, cei doi studenţi ai momentului, Edward Sheldon şi Plinius Mead, erau scutiţi de asemenea neplăceri deoarece Lowell le predase Dante la Elmwood chiar în timpul (după cum calculaseră ei) asasinării reverendului Talbot.

— Domnule profesor Lowell, am găsit această notă în cutia mea! Sheldon îi puse în mână o bucăţică de hârtie. Să fie o greşeală?

— Nicio greşeală, zise Lowell privind-o cu indiferenţă. Am nişte

treburi de rezolvat şi de aceea mi-am schimbat programul, dar numai pentru o săptămână, cel puţin aşa sper. Nu mă îndoiesc că eşti suficient de ocupat ca să ţi-l scoţi pe Dante din minte o vreme.

— Dar cum rămâne cu ce ne-aţi spus mereu? scutură Sheldon din cap, îngrozit. Cum rămâne ce cercul de admiratori care se lărgeşte şi se lărgeşte până îl salvează pe Dante din exil? Aţi cedat în faţa Corporaţiei? Aţi obosit să-l studiaţi pe Dante, domnule profesor? îl pistonă tânărul.

Întrebările îl făcură pe Lowell să se cutremure.

— Nu cunosc niciun om raţional care să se sature de Dante, dragă Sheldon! Sunt puţini cei care au atâta determinare încât să cuprindă o viaţă şi o operă de asemenea profunzime. Pe zi ce trece îl preţuiesc mai mult, ca om, poet şi învăţător. Şi până mă voi întâlni cu însuşi Dante, în primul brâu din purgatoriu, pe cuvântul meu de onoare că nu cedez niciun pas în faţa nenorociţilor de tirani din Corporaţie!

— Deci o să ţineţi minte, înghiţi Sheldon cu zgomot, cât de dornic sunt să continuăm *Commedia?*

Lowell îşi petrecu braţul după umărul lui Sheldon şi porniră împreună.

— Ştii, tinere, Boccaccio povesteşte despre o femeie care trecea pe lângă uşa casei din Verona unde Dante stătea în exil. L-a văzut pe poet şi i l-a arătat altei femei, zicând: „Acela e Alighieri, bărbatul care merge în

Iad atunci când are chef şi aduce veşti despre morţi". Iar cealaltă i-a răspuns: „Desigur. Nu vezi ce barbă creaţă are şi ce faţă smeadă? Din cauza căldurii şi fumului, bănuiesc!"

Studentul râse cu poftă.

— Schimbul de replici l-a făcut pe Dante să surâdă. Ştii de ce mă îndoiesc de autenticitatea poveştii, dragă flăcăule?

Sheldon studie problema cu aceeaşi expresie pe care o avea în timpul lecţiilor despre Dante.

— Poate, domnule profesor, pentru că femeia din Verona nu avea cum să cunoască poemul lui Dante. Numai un grup ales de oameni de pe timpul acela, în primul rând protectorii lui, au văzut manuscrisul înainte de moartea poetului, şi numai fragmente din el.

— Nu cred în ruptul capului că Dante a zâmbit, zise Lowell cu satisfacţie.

Sheldon încercă să spună ceva, dar Lowell îşi ridică pălăria şi porni mai departe spre Casa Craigie.

— Vă rog să vă amintiţi cât de dornic sunt! strigă Sheldon în urma lui.

În biblioteca lui Longfellow, doctorul Holmes observă o gravură remarcabilă care fusese tipărită în ziar prin grija lui Nicholas Rey. Era

figura bărbatului care murise în curtea secţiei centrale de poliţie. Nota din ziar nu pomenea nimic despre incidentul respectiv, dar reda în detaliu faţa rătăcită şi suptă a sinucigaşului, aşa cum fusese înaintea confruntării, şi cerea ca toate informaţiile despre familia bărbatului să fie transmise la biroul şefului poliţiei.

— Când speri să găseşti rubedeniile unui om mai degrabă decât pe el în persoană? îi întrebă Holmes pe ceilalţi. Când omul e mort, răspunse tot el.

— Nu cred să fi văzut pe cineva cu o figură mai tristă, zise Lowell după ce examină ilustraţia. Iar problema e suficient de importantă încât să-l implice pe comandant. Wendell, înclin să-ţi dau dreptate. Junele Healey zicea că încă nu l-au identificat pe cel care i-a vorbit în şoaptă poliţistului Rey înainte de a se arunca pe fereastră. E logic să dea anunţul acesta în ziare.

Editorul jurnalului îi datora un favor lui Fields, aşa că acesta se oprise la redacţia ziarului cu pricina. Aflase că nota fusese adusă de un poliţist mulatru.

— Nicholas Rey, exclamă Fields, căruia i se părea straniu. Când te gândeşti la Healey şi Talbot şi la toată tevatura, pare cel puţin ciudat că poliţia îşi pierde timpul cu un vagabond mort. Să bănuiască vreo legătură cu crimele? Să aibă poliţistul vreo idee despre ce i-a şoptit bărbatul la ureche?

— Mă îndoiesc, zise Lowell. Dacă ar avea, ar veni direct la noi.

— Atunci, se repezi Holmes, destul de speriat, trebuie să aflăm identitatea acestui om înaintea lui Rey!

— Păi, şase urale pentru Richard Healey! înţelegem acum de ce a venit Rey la noi cu „hieroglifele”, spuse Fields. Acest zdrenţăros a fost adus la poliţie împreună cu o armată de alţi cerşetori şi pungaşi. Ofiţerii i-au interogat despre asasinarea lui Healey. Putem trage concluzia că bietul om l-a recunoscut pe Dante, s-a înspăimântat, a rostit la urechea lui Rey câteva versuri în italiană din cântul care l-a inspirat pe criminal şi a luat-o la goană. Povestea s-a terminat cu plonjonul lui pe fereastră.

— De ce i-a fost atât de frică? se minună Holmes.

— Putem fi siguri că nu e el criminalul, de vreme ce a murit cu două săptămâni înainte de asasinarea reverendului Talbot, spuse Fields.

— Da, zise Lowell gânditor, trăgându-se de mustaţă, dar ar fi putut să-l cunoască pe ucigaş şi să se teamă că va fi asociat cu el. Probabil că-l cunoştea foarte bine, dacă am dreptate.

— Era înspăimântat de propria lui cunoaştere, la fel ca şi noi. Prin urmare cum aflăm înaintea poliţiei cine este omul? întrebă Holmes.

Longfellow tăcuse pe toată durata schimbului lor de cuvinte. Deodată remarcă:

— Prieteni, avem două avantaje faţă de poliţie. Ştim că a recunoscut pana lui Dante în detaliile oribile ale crimei şi că, într-un moment de criză, versurile i-au venit direct pe buze. Putem astfel deduce că era, foarte probabil, un cerşetor italian destul de citit. Şi catolic pe deasupra.

Un bărbat cu o barbă aspră, de trei zile, şi cu o căciulă trasă bine peste ochi şi urechi stătea lângă zidul uneia dintre cele mai vechi biserici catolice din Boston, Holy Cross, la fel de nemişcat precum o statuie sfântă. Era întins pe trotuar, în cea mai destinsă poziţie pe care o permit articulaţiile trupului omenesc, şi îşi lua prânzul dintr-o oală de pământ. Un trecător îi puse o întrebare. Omul nu întoarse capul şi nici nu răspunse.

Nicholas Rey îngenunche lângă el şi îi ţinu în faţa ochilor ilustraţia sinucigaşului publicată în ziar.

— Domnule! îl recunoaşteţi, domnule?

Vagabondul întoarse capul un pic, pentru a arunca o privire. Rey îşi scoase insigna din buzunar.

— Domnule, mă numesc Nicholas Rey şi sunt ofiţer de poliţie. E foarte important să aflu numele acestui om. A murit. Nu mai are niciun necaz. Vă rog, îl ştiţi sau cunoaşteţi pe cineva care să-mi poată spune ceva despre el?

Cerşetorul îşi vârî mâna în vas şi culese o bucăţică informă între degetul arătător şi cel mare, apoi o plasă în gură. Răspunse cu un „nu” din cap, scurt şi nepăsător.

Poliţistul Rey plecă de-a lungul străzii, către un şir zgomotos de tejghele ambulante cu coloniale şi cu came.

Peste zece minute, un tramvai cu cai depuse pasageri pe un refugiu din apropiere şi doi bărbaţi se apropiară de vagabondul nemişcat. Unul dintre ei îi arătă acelaşi ziar, cu aceeaşi ilustraţie.

— Om bun, ne poţi spune dacă îl cunoşti pe bărbatul acesta? întrebă Oliver Wendell Holmes pe un ton prietenos.

Repetarea întâmplării întrerupse reveria cerşetorului, deşi nu chiar de tot.

— Domnule, se aplecă Lowell spre el.

— Nu te supăra, ţi se pare cunoscută figura asta? Holmes împinse din nou ziarul sub ochii lui. Zi-ne şi-am plecat, dragul meu.

Nimic.

— Eşti surd? ţipă Lowell.

Nici asta nu avu niciun rezultat. Omul pescui din vas o bucată dintr-o materie irecognoscibilă şi o împinse pe gât, aparent fără să se obosească să mestece.

— Ce spui de asta, îl întrebă Lowell pe Holmes, care se îndepărtase câţiva paşi. În trei zile n-am aflat nimic. Individul ăla nu avea niciun

prieten.

— Am ajuns prea departe, să nu renunţăm încă. Holmes văzuse ceva în ochii vagabondului când îi arătase ziarul. Mai observase şi medalia care-i atârna de gât: San Paolino, sfântul patron al oraşului Lucea, din Toscana. Lowell urmări privirea lui Holmes.

— De unde sunteţi, *signore?* zise Lowell în italiană.

Omul nu se uită la ei, dar în sfârşit deschise gura:

— *Da Lucea, signore.*

Lowell începu să laude frumuseţile locului respectiv. Vagabondul nu se miră defel că i se vorbea în limba lui. Ca un mândru italian, se născuse cu ideea că toată lumea trebuie să-i vorbească limba; cine n-o făcea nu merita să stea de vorbă cu el. Lowell reluă întrebarea despre bărbatul din ziar. Era important, explică el, să-i afle numele ca să-i găsească familia şi să aranjeze o înmormântare cum se cuvine.

— Credem că sărmanul om era şi el din Lucea, zise el cu tristeţe. Merită să fie înmormântat într-un cimitir catolic, lângă coreligionarii săi.

Bărbatul din Lucea se gândi un timp, apoi se sprijini greoi într-un cot, pentru a-şi putea întinde degetul folosit la apucatul bucăţelelor de mâncare spre uşa masivă a bisericii care se afla chiar în spatele lui.

Prelatul catolic care le ascultă întrebările era un personaj căruia statura scundă nu-i răpea nimic din demnitate.

— Lonza, zise el, dându-le ziarul înapoi. Da, a fost aici şi cred că aşa-l chema. Hm… Grifone Lonza.

— Prin urmare l-aţi cunoscut personal? se grăbi Lowell să-l chestioneze plin de speranţă.

— Mai bine zis el cunoştea biserica, domnule Lowell, răspunse prelatul cu un aer blând. Vaticanul ne-a încredinţat un fond pentru emigranţi. Le oferim împrumuturi şi bani pentru transport celor care vor să se-ntoarcă în patrie. Desigur, nu putem ajuta decât un număr mic. Mai avea de spus şi altele, dar se opri. Ce treabă aveţi cu el, domnilor? De ce i s-a tipărit portretul în ziar?

— Cu regret, părinte, dar a încetat din viaţă. Poliţia a încercat să-l identifice, spuse Holmes.

— Mă tem că n-o să-i găsiţi pe enoriaşii bisericii mele sau pe cei din împrejurimi foarte dornici să spună ceva poliţiei. Aduceţi-vă aminte că poliţia n-a întreprins nimic pentru a face dreptate atunci când mănăstirea ursulinelor a ars până-n temelii. Şi când e vorba de vreo crimă, doar săracii catolici irlandezi îşi găsesc beleaua cu poliţia, comentă el cu mânia reţinută a unui om al bisericii. Irlandezii au fost trimişi la război să moară pentru negrii care acum le fură slujbele, în timp ce bogătaşii au rămas acasă contra unei mici sume de bani.

„Nu şi Wendell Junior al meu, bunule părinte”, ar fi vrut Holmes să-

l contrazică. Dar, de fapt, asta şi încercase doctorul să-l convingă pe fiul său să facă.

— Domnul Lonza dorea să se întoarcă în Italia? întrebă Lowell.

— Ce-şi *doreşte* fiecare în inima lui n-am de unde şti. Omul acesta venea pentru mâncare, pe care o distribuim în mod regulat, şi pentru mici împrumuturi, cât să se descurce, dacă-mi aduc aminte bine. Dacă aş fi italian, aş dori probabil să mă întorc la ai mei. Majoritatea enoriaşilor noştri sunt irlandezi. Mă tem că italienii nu se simt prea bine printre ei. În Boston şi în împrejurimi trăiesc mai puţin de trei sute de italieni, cu aproximaţie. Sunt sărmani şi au nevoie de înţelegerea şi de caritatea noastră. Dar cu cât vin mai mulţi emigranţi din alte ţări, cu atât se micşorează numărul de slujbe pentru cei deja stabiliţi aici… înţelegeţi ce probleme potenţiale…

— Părinte, domnul Lonza avea familie? întrebă Holmes.

Părintele dădu din cap, gânditor, apoi spuse:

— Îl însoţea câteodată un domn. Lonza cam trăgea la măsea şi avea nevoie de supraveghere. Da, da. Cum îl chema? Un nume italienesc. Prelatul se duse la biroul său. Ar trebui să avem nişte hârtii despre el, pentru că şi el a făcut împrumuturi. A, uite aici… Meditator de limbi străine. În ultimul an a primit cam cincizeci de dolari de la noi. Îmi aduc aminte că pretindea că ar fi lucrat cândva la Harvard, deşi mă îndoiesc. Da. Citi numele din acte: Pietro Ba-ki.

Nicholas Rey, care tocmai punea întrebări câtorva copilaşi zdrenţăroşi ce se bălăceau în troaca de apă pentru cai, văzu doi inşi cu joben ieşind entuziaşti din Catedrala Sfintei Cruci şi dispărând după colţ. Chiar de la distanţă, făceau notă aparte în îmbulzeala mizeră a cartierului. Rey intră în biserică şi-l abordă pe prelat. Acesta, auzind că e de la poliţie şi vrea să identifice o persoană, studie ilustraţia din ziar prin, apoi peste lentilele ochelarilor cu rame de aur, şi în cele din urmă se scuză calm:

— N-am văzut niciodată figura acestui sărman, îmi pare rău, domnule ofiţer.

Rey, gândindu-se mereu la cele două siluete cu joben, îl întrebă dacă se mai interesase cineva despre persoana neidentificată. Prelatul puse la loc în sertar dosarul lui Bachi, îi zâmbi plăcut şi-i răspunse că nu.

După aceea, poliţistul Rey se îndreptă spre Cambridge. La Secţia Centrală se primise o telegramă despre încercarea, întreprinsă în toiul nopţii, de a se sustrage din sicriu rămăşiţele pământeşti ale lui Artemus Healey.

— Le-am spus la ce se expun dacă fac public modul în care a murit judecătorul, se pronunţă comandantul Kurtz în privinţa familiei Healey, pe un ton vindicativ care nu i se potrivea. Între timp, cimitirul Mount Auburn plasase trupul într-un coşciug de oţel şi angajase încă

un paznic de noapte înarmat cu o puşcă. Pe panta unei coline, nu departe de piatra funerară a lui Healey, se găsea statuia ce-l înfăţişa pe reverendul Talbot, plătită de congregaţie. Avea un aer de graţie desăvârşită care înfrumuseţa vădit chipul real al pastorului. Predicatorul de piatră ţinea într-o mână Cartea Sfântă, iar în cealaltă o pereche de ochelari; era un tribut adus ciudatului său obicei de a-şi scoate ochelarii masivi când citea un text în timpul predicii şi de a şi-i pune atunci când vorbea liber, arătând astfel fără ocolişuri că aveai nevoie de ochi ageri pentru a citi spiritul Domnului.

În drum spre Mount Auburn, unde se ducea să-l caute pe comandantul Kurtz, Rey nimeri într-o mică busculadă. Află că un bătrân care locuia la etajul unei clădiri din apropiere lipsea de mai bine de o săptămână, ceea ce nu era neobişnuit, având în vedere că uneori călătorea. Însă locatarii cereau sus şi tare că trebuie să se facă ceva în privinţa mirosului apăsător ce venea din camera acestuia. Rey bătu şi se gândi să spargă uşa încuiată, dar în cele din urmă împrumută o scară şi o sprijini de zidul exterior. Urcă pe ea şi ridică ferestruica încăperii. O duhoare infernală aproape că-l trimise de-a berbeleacul pe spate.

Când consideră că intrase suficient aer proaspăt, se strecură în încăpere. Trebui să se rezeme de un perete. Îi luă câteva secunde ca să accepte că nu mai era nimic de făcut. Omul stătea drept, cu picioarele atâmându-i aproape de podea. Avea o funie în jurul gâtului, agăţată de un cârlig bătut într-o grindă. Trăsăturile lui erau deformate dincolo de orice închipuire, totuşi Rey îl recunoscu după haine şi după ochii înspăimântători, ieşiţi din orbite, ca fiind fostul paracliser de la biserica unitariană din apropiere. Pe scaun a fost găsită mai târziu o carte de vizită. Era cea pe care comandantul Kurtz o lăsase la biserică pentru a-i fi înmânată lui Gregg. Pe spatele ei paracliserul scrisese un mesaj către poliţie, insistând că ucigaşul lui Talbot n-ar fi putut intra în criptă fără ca el să-l vadă. Undeva în Boston, îi avertiza sinucigaşul, îşi făcuse apariţia un suflet demonic, iar el nu mai putea suporta să se teamă pentru toţi.

Pietro Bachi, gentleman italian, absolvent al Universităţii din Padova, trecuse bombănind prin toate slujbele pe care i le oferise oraşul Boston – nici multe, nici plăcute –, până la cea de meditator particular. După ce fusese concediat de la Harvard, încercase fără succes să obţină o poziţie la altă universitate. „Poate ar mai fi vreun post de simplu profesor de franceză sau germană”, spusese râzând decanul unui nou colegiu din Philadelphia, „dar de italiană! Prietene, n-avem de gând să facem din studenţii noştri cântăreţi de operă.” Artiştii lirici aveau la fel de puţină căutare în toate colegiile din susul şi din josul coastei Atlanticului. Conducerile academice aveau suficient de furcă („Mulţumim, domnule Baky”) cu latina şi greaca

pentru a lua măcar în considerare o limbă deloc necesară, ingrată, papistă, vulgară şi încă utilizată.

Din fericire, până la sfârşitul războiului s-a materializat o cerere moderată în anumite cartiere din Boston. Câţiva negustori yanchei s-au arătat nerăbdători să deschidă puncte vamale cu tot atât de multe abilităţi lingvistice pe câte puteau cumpăra. De asemenea, noile familii de vază, îmbogăţite de pe urma afacerilor profitabile de război, erau cât se poate de doritoare ca fiicele lor să fie cultivate. Unii se gândeau că era recomandabil ca, pe lângă franceză, tinerele să aibă şi cunoştinţe elementare de italiană, în ideea că s-ar putea vădi necesar să fie trimise la Roma când va veni vremea ca ele să călătorească (o modă nouă printre tinerele bostoniene în floare). Prin urmare, Pietro Bachi, după ce fusese deposedat în mod total neelegant de postul de la Harvard, continuase să caute negustori întreprinzători şi duduci răsfăţate. Pe cele din urmă le schimba frecvent, întrucât pedagogii de canto, dans şi desen le atrăgeau prea mult, pentru ca Bachi să poată spera la continuitatea orei pe care o smulgea din timpul junelor.

Viaţa aceasta îl îngrozea pe Pietro Bachi.

Nu atât lecţiile îl chinuiau, cât faptul că trebuia să ceară bani pentru ele. *Americani* din Boston construiseră o Cartagină, un tărâm plin de bani, dar gol de cultură, care era menit să se topească fără să lase vreo urmă. Ce spusese Platon despre cetăţenii din Agrigentum? Oamenii aceştia construiesc ca şi când ar fi nemuritori şi se ghiftuiesc ca şi când ar trebui să moară în clipa următoare.

Cu douăzeci şi cinci de ani mai devreme, în minunatul peisaj al Siciliei, Pietro Batalo, ca mulţi alţi italieni înaintea lui, se îndrăgostise de o femeie periculoasă. Familia ei avea convingeri politice opuse celor ale familiei lui Batalo, care lupta cu străşnicie împotriva puterii papei asupra statului. Când femeii i se păruse că Pietro îi provoacă prea multe neplăceri, familia ei se bucurase în taină să aranjeze excomunicarea şi exilarea tânărului. După o serie de aventuri în diferite armate, Pietro şi fratele său, un negustor care voia să iasă din peisajul politic şi religios atât de dăunător, şi-au schimbat numele în Bachi şi au fugit peste ocean. În 1843, Pietro descoperise un Boston ciudat, populat cu feţe prietenoase, diferit de ceea ce avea să devină în 1865, când localnicii îşi văzuseră adeverite temerile despre invazia imigranţilor, iar ferestrele mai tuturor magazinelor şi întreprinderilor începuseră să afişeze anunţul „Nu angajăm străini”. Bachi fusese primit cu braţele deschise la Harvard şi o vreme locuise, ca şi tânărul profesor Henry Longfellow, într-o porţiune fermecătoare a străzii Brattle. Apoi, Pietro aflase pasiunea unică a vieţii lui: se îndrăgostise de o fecioară irlandeză, care i-a şi devenit soţie. La scurt timp după căsătorie, aceasta şi-a descoperit însă alte interese. După cum spuneau studenţii lui Bachi, femeia l-a părăsit lăsându-i doar cămaşa de pe el şi

aplecarea pentru pahar. Atunci începuse abruptul şi constantul declin al lui Pietro Bachi…

— Înţeleg că dânsa e… Păi, cum să spunem… interlocutorul căuta un cuvânt delicat în vreme ce alerga după Bachi… Dificilă.

— E dificilă? Bachi continuă să coboare scările. Ha! Nu crede că sunt italian, spuse el. Zice că nu semăn a italian!

Tânăra apăru în capul scărilor şi îşi privi mohorâtă tatăl care se legăna în urma meditatorului scund.

— O, sunt sigur că nu crede ce spune, declară el pe cel mai grav ton cu putinţă.

— Ba sigur că da, urlă fetiţa de pe platforma mezaninului, aplecându-se atât de tare peste balustrada de nuc, încât era gata-gata să se prăbuşească peste pălăria împletită a lui Pietro Bachi. Nu arată deloc a italian, tată! Este mult prea pişpirică!

— Arabella! ţipă bărbatul, apoi se întoarse cu un zâmbet galben – de parcă şi-ar fi spălat gura cu aur – către lumânarea pâlpâitoare din vestibul. Vă rog, domnule, mai staţi, nu plecaţi încă! Să ne oprim puţin şi să ne gândim la altă sumă, ce ziceţi, *signor* Bachi? sugeră el, cu sprâncenele încovoiate ca nişte arcuri tremurătoare ce-şi aşteaptă săgeţile.

Bachi se uită la el câteva clipe, cu obrajii în flăcări şi cu mâna încleştată pe geantă, încercând să-şi potolească mânia. În ultimii ani faţa i se umpluse de riduri şi fiecare mic eşec îl făcea să se îndoiască de însemnătatea existenţei sale.

— *Amari cânii* fu tot ce zise, iar Arabella se uită nedumerită în jos. Profesorul n-o învăţase destul pentru ca ea să priceapă jocul de cuvinte: „câini amari” în loc de „americani”.

La ora aceasta, tramvaiul cu cai se umpluse de oameni înghesuiţi ca vitele duse la abator. Servind oraşul şi suburbiile, tramvaiele aveau vagoane de două tone, fiecare cu locuri pentru cincisprezece pasageri. Mergeau pe şine plate şi erau trase de câte o pereche de cai. Cei care reuşiseră să apuce locuri pe scaune priveau detaşaţi cum trei duzini de nefericiţi, printre care şi Bachi, se străduiau să se strângă cât mai mult, înghiontindu-se şi ciocnindu-se, şi încercau să se agaţe de curelele de piele ce atârnau din tavan. Când controlorul reuşi, folosindu-şi coatele, să adune banii şi să împartă biletele, platforma exterioară era deja plină ochi de oameni care aşteptau următorul tramvai. În mijlocul vagonului supraîncălzit şi neaerisit, doi beţivi care miroseau a gunoi se străduiau să interpreteze la unison un cântecel ale cărui cuvinte nu le cunoşteau. Bachi îşi puse mâna în dreptul gurii şi, văzând că nimeni nu se uită, respiră puţin aşa, lărgindu-şi momentan nările.

După ce ajunse pe strada lui, coborî de pe trotuar într-un labirint de

umbre, la subsolul unei clădiri numite Half Moon Place, gândindu-se cu plăcere la singurătatea ce-l aştepta. Dar, pe ultima treaptă, nelalocul lor în lipsa fotoliilor, stăteau James Russell Lowell şi doctorul Oliver Wendell Holmes.

— Dau un bănuţ dacă-mi spuneţi la ce vă gândiţi, *signore,* îl abordă Lowell cu un zâmbet fermecător şi-l apucă de mână.

— Asta ar însemna să vă fur moneda, *professore,* răspunse Bachi, a cărui mână atârna moale, ca o cârpă umedă, în strânsoarea lui Lowell. V-aţi rătăcit în drumul spre Cambridge? îl studie suspicios pe Holmes, însă vocea lui era mai surprinsă de vizită decât stăpânul ei.

— Nicidecum, îl linişti Lowell, scoţându-şi pălăria şi expunându-şi fruntea înaltă şi palidă. Nu-l cunoşti pe doctorul Holmes? Am dori să schimbăm câteva cuvinte cu dumneata, dacă vrei.

Bachi se încruntă şi deschise uşa apartamentului, în acompaniamentul unei grămezi zgomotoase de oale atârnate de cârlige chiar pe uşă. Era o încăpere subterană, în care cădea un pătrat de lumină care intra printr-o jumătate de fereastră plasată deasupra străzii. Un miros greu de mucegai se ridica din hainele aruncate prin toate colţurile. Din cauza umezelii nu se zvântau niciodată şi erau şifonate pe vecie. În timp ce Lowell aranja vasele pe uşă pentru a-şi atârna pălăria, Bachi îndesă nonşalant în geantă un teanc de hârtii de pe birou. Holmes se strădui să-i complimenteze pe cât posibil reşedinţa mizeră.

Bachi puse un ceainic cu apă pe sobă.

— Cu ce treburi, domnilor? întrebă el scurt şi la obiect.

— Am venit să-ţi cerem ajutorul, *signor* Bachi, zise Lowell.

Pe faţa lui Bachi se aşternu un uşor amuzament. Pe măsură ce turna ceaiul devenea însă tot mai vesel.

— Ce doriţi să serviţi? Arătă spre un bufet pe care se găseau o jumătate de duzină de pahare murdare şi trei carafe. Pe etichetele lor scria ROM, GIN şi WHISKY.

— Numai ceai, mulţumesc, alese Holmes, iar Lowell se arătă de acord.

— Ei, haideţi! insistă Bachi, aducându-i lui Holmes una dintre carafe. Pentru a-şi calma gazda, doctorul îşi turnă câteva picături de whisky, dar Bachi îi împinse cotul în sus. Cred că vremea aspră din Noua Anglie ne-ar veni de hac, doctore, dacă n-am avea la îndemână un strop de tărie care să ne încălzească pe dinăuntru din când în când.

Se prefăcu apoi că se gândeşte dacă e cazul să bea şi el un ceai, însă finalmente optă pentru un pahar plin ochi cu rom. Oaspeţii îşi traseră scaune, dându-şi seama în aceeaşi clipă că se mai aşezaseră pe ele şi altădată.

— Sunt din aula universităţii! zise Lowell.

— Colegiul îmi datora măcar atât, nu credeţi? spuse Bachi cu o

siguranţă cam forţată. În plus, unde aş mai găsi scaune atât de puţin confortabile, mă rog? Pot cei de la Harvard să spună cât or vrea că sunt unitarieni, dar de fapt vor rămâne mereu calvinişti până-n măduva oaselor – le face plăcere propria lor suferinţă şi cea a altora. Spuneţi-mi, cum de m-aţi găsit aici, la Half Moon Place? Cred că sunt singurul pe mai multe mile pătrate în jur care n-a venit de la Dublin.

Lowell desfăcu un exemplar din *Daily Courier* şi-l deschise la o pagină plină de reclame. Una dintre ele era încercuită.

Domn italian, absolvent al Universităţii din Padova, cu înaltă calificare, multe realizări şi îndelungată practică de predare a limbilor spaniolă şi italiană, oferă lecţii particulare ori pentru clase de băieţi sau fete, la şcoli şi pensioane etc. Referinţe: Onorabilii John Andrew, Henry Wadsworth Longfellow şi James Russell Lowell, profesori la Universitatea Harvard. Adresa: Half Moon Place 2, Strada Mare.

— Noi, italienii, râse Bachi ca pentru el, nu ne ascundem calităţile. Avem un proverb care zice aşa: „Vinul bun nu are nevoie de niciun tufiş”. Dar, mai bine, *În bocea chiusa non entran mosche.* Cu alte cuvinte, dacă ţii gura închisă, n-o să-ţi intre muşte în ea. Cine să vină să cumpere dacă nimeni nu ştie că am ceva de vânzare? Aşa că deschid gura şi trâmbiţez.

Holmes bău o înghiţitură şi se strâmbă.

— John Andrew este una dintre referinţele dumitale, *signore?* întrebă el.

— Spuneţi-mi, domnule doctor Holmes, ce elev care vrea lecţii de italiană o să-l întrebe pe guvernator despre mine? Oricum, cred că nimeni n-a trimis vorbă nici la profesorul Lowell.

Lowell se arătă de acord. Se apropie mai mult de maldărele de cărţi şi de comentarii risipite alandala pe biroul lui Bachi. Deasupra acestuia atârna un mic portret al soţiei italianului, cea care îşi luase câmpii, dar pensula pictorului îi îmblânzise ochii nemiloşi.

— Aş putea să te ajut, aşa cum şi eu am avut parte cândva de ajutorul dumitale, profesore? întrebă Bachi.

Lowell scoase alt ziar din haină, pe care îl deschise la portretul lui Lonza.

— Îl cunoşti pe bărbatul acesta, *signor* Bachi? Sau, mai bine zis, l-ai cunoscut?

Cercetând faţa cadaverică de pe pagina în alb şi negru, Bachi se cufundă în tristeţe. Când îşi ridică privirea, părea furios.

— De ce credeţi că aş cunoaşte un asemenea zdrenţăros?

— Aşa ne-a spus episcopul de la catedrala Sfintei Cruci, declară ferm Lowell.

Uimit, Bachi se întoarse spre Holmes de parcă ar fi fost încercuit.

— Ai împrumutat de acolo nişte sume deloc neglijabile, mi-e teamă, *signore,* continuă Lowell.

Afirmaţia îl descumpăni pe Bachi, care îşi lăsă privirea în pământ.

— Ăştia sunt preoţii americani, nu seamănă cu cei din Italia. Pungile lor sunt mai adânci decât ale papei. Dacă aţi fi în locul meu, nici măcar banii popilor n-ar avea miros. Sorbi romul dintr-o înghiţitură, îşi dădu capul pe spate şi fluieră. Se uită din nou la ziar. Deci vreţi să ştiţi ceva despre Grifone Lonza.

Făcu o pauză, apoi arătă cu degetul mare spre maldărul de cărţi de pe birou.

— Ca şi dumneavoastră, literaţii mei domni, mi-am găsit cei mai plăcuţi tovarăşi mai degrabă printre morţi decât printre cei vii. Am avantajul că îi pot spune autorului, atunci când devine plictisitor, neclar sau pur şi simplu nu mă mai distrează, un simplu „taci din gură". Pronunţă ultimele cuvinte foarte îngrijit.

Se ridică în picioare şi îşi turnă gin. Luă o sorbitură serioasă, bolborosind apoi prin valul de alcool.

— E pustiu pentru mine în America. Majoritatea conaţionalilor mei care au fost forţaţi să vină aici abia pot să citească un ziar, ce să mai vorbim despre *Divina Commedia* a lui Dante, care pătrunde în cele mai intime colţuri ale sufletului, la fel de bine în disperare cât şi în bucurie. Au fost câţiva dintre noi aici, la Boston, acum mai mulţi ani. Oameni de litere ca Antonio Gallenga, Grifone Lonza, Pietro D'Alessandro. Nu reuşi să-şi stăpânească un zâmbet plin de amintiri, ca şi când cei pomeniţi s-ar fi aflat printre vizitatorii săi. Stăteam în cămăruţele noastre şi citeam Dante împreună, cu voce tare, la început unul, apoi altul, avansând astfel în poemul care conţine toate secretele. Lonza şi cu mine am fost ultimii din grup care am rămas aici şi mai eram în viaţă. Acum sunt singur.

— Haide, nu e cazul să dispreţuieşti Bostonul, zise Holmes.

— Puţini sunt demni să stea toată viaţa la Boston, afirmă Bachi cu o sinceritate sardonică.

— Ştiai, *signor* Bachi, că Lonza a murit la secţia de poliţie? întrebă blând Holmes.

— Am auzit câte ceva.

— *Signor* Bachi, interveni Lowell, uitându-se la cărţile despre Dante de pe birou, ce-ai zice dacă ţi-aş spune că Lonza, înainte de a se arunca pe fereastră, i-a şoptit unui ofiţer de poliţie nişte versuri din cântul al treilea al *Infernului?*

Bachi nu păru câtuşi de puţin surprins, ba mai mult, râse nepăsător. Majoritatea exilaţilor italieni deveneau foarte virulenţi în rectitudinea lor şi îşi transformau până şi propriile păcate în semne ale sfinţeniei; pe de altă parte, în ochii lor papa era un nemernic. Totuşi, Grifone Lonza se convinsese cumva că-şi trădase credinţa şi că trebuia să-şi ispăşească păcatele în ochii lui Dumnezeu. După ce se instalase la Boston, Lonza dăduse o mână de ajutor la extinderea misiunii catolice

de pe lângă mănăstirea ursulinelor, convins că devoţiunea lui va fi adusă la cunoştinţa papei şi îi va câştiga chemarea înapoi. Dar demonstranţii dăduseră foc mănăstirii, care arsese până în temelii.

— Fireşte, în loc să fie indignat, Lonza a fost distrus. Era convins că greşise cândva şi merita cele mai cumplite pedepse de la Dumnezeu. Locul lui în America, exilul, toate s-au amestecat în ceaţa din mintea lui. Aproape că încetase să vorbească englezeşte. Şi cred că uitase cu adevărat engleza. Te mai puteai înţelege cu el doar în italiană.

— Dar de ce a recitat domnul Lonza un vers din Dante înainte de a sări pe fereastră, *signore?* întrebă Holmes.

— Domnule doctor Holmes, acasă aveam un prieten, un tip jovial care ţinea un restaurant şi care răspundea la toate întrebările despre mâncare cu citate din Dante. El era amuzant. Lonza înnebunise. Pentru el Dante devenise o cale de a-şi consuma păcatele pe care-şi imagina că le înfăptuise. În ultima vreme credea că e vinovat de toate şi de tot. Nici nu mai citea din Dante, nu mai avea nevoie. Fiecare cuvinţel şi fiecare vers îi erau gravate pe vecie în minte şi îl terorizau. N-a memorat cartea intenţionat, ci a primit-o aşa, de la sine, cum primesc profeţii cuvântul lui Dumnezeu. Cea mai mică imagine sau cel mai simplu vers îl făcea să alunece în poemul lui Dante… Era nevoie de zile ca să-l smulgi de acolo şi să-l auzi vorbind despre altceva.

— Nu te surprinde că s-a sinucis, remarcă Lowell.

— Nu ştiu dacă asta a fost, *professore,* se răsti Bachi, dar nu contează cum numim fapta lui. Întreaga lui viaţă a fost o sinucidere. Şi-a predat sufletul fricii, încetul cu încetul, până când n-a mai rămas nimic altceva în univers decât Iadul. În închipuirea lui se afla neîncetat pe muchia chinului veşnic. Nu mă surprinde că a căzut. Făcu o scurtă pauză. Diferă mult de prietenul vostru, Longfellow?

Lowell sări în picioare, iar Holmes încercă să-l calmeze şi să-l facă să se aşeze din nou.

— Din câte înţeleg, insistă Bachi, profesorul Longfellow şi-a înecat suferinţa în Dante timp de… Cât s-a scurs?… Trei sau patru ani.

— Ce ştii tu, Bachi, despre un om ca Henry Longfellow? îl întrebă Lowell. Judecând după cum arată biroul tău, Dante pare să te fi acaparat şi pe dumneata în ultima vreme. Ce cauţi de fapt? Dante îşi căuta liniştea în scris. Îndrăznesc să afirm că dumneata nu cauţi ceva aşa de nobil! Frunzări rapid hârtiile.

Bachi îl plesni peste mână.

— Nu te atinge de Dante al meu! Stau eu într-o cocioabă, *professore,* dar nu trebuie să-mi justific lecturile în faţa nimănui, fie el bogat sau sărac!

Lowell, jenat, se înroşi violent.

— N-am vrut să… Dacă ai nevoie de un împrumut, domnule Bachi…

— O, voi *amari câni,* chicoti Bachi. Crezi că primesc pomană de la tine, un om care a stat cu mâinile în sân când Harvard m-a aruncat la lupi?

— Uite ce-i, îl privi Lowell, oripilat, am tras cu dinţii pentru postul dumitale!

— Ai trimis o notă la Harvard să mi se dea plata compensatorie. Unde erai când n-am avut unde să mă duc? Şi marele Longfellow unde era? Nu te-ai luptat pentru nimic în viaţa dumitale. Scrii articole şi poeme despre sclavie şi nimicirea indienilor în speranţa că se va schimba ceva. Te baţi cu ce nu-ţi ajunge în prag, *professore.* Îşi extinse invectivele şi se întoarse spre fâstâcitul Holmes, ca şi când ar fi fost o chestiune de politeţe să-l includă şi pe el în rechizitoriu. Aţi moştenit totul în viaţă şi nu ştiţi ce înseamnă să plângi după pâine!

Mă rog, cu ce alte speranţe am venit în ţara asta? De ce mă plâng? Cel mai mare bard al tuturor timpurilor n-a avut altă casă decât exilul. Într-o zi din viitor, înainte de a părăsi această lume, poate voi păşi din nou pe ţărmul patriei mele însoţit de prieteni adevăraţi.

În treizeci de secunde, Bachi goli alte două pahare pline cu whisky şi se prăbuşi în scaunul de la birou, tremurând din toate încheieturile.

— Intervenţia unui străin, Charles de Valois, a cauzat exilul lui Dante. Este ultima noastră avuţie, ultima fărâmă de cenuşă din sufletul Italiei. N-o să aplaud atunci când voi şi veneratul vostru domn Longfellow îl veţi smulge pe Dante din locul lui de drept şi veţi face din el un american! Ţineţi minte, se va întoarce mereu la *noii* Dante are un spirit prea puternic pentru a sucomba în faţa cuiva!

Holmes încercă să obţină informaţii despre lecţiile date de Bachi, iar Lowell îl întrebă despre personajul cu joben şi haină în carouri de care italianul se apropiase în curtea Harvard-ului. Dar, pentru moment, scoseseră tot ce se putea scoate de la Pietro Bachi. Când ieşiră din apartamentul de la subsol, observară că se făcuse teribil de frig. Se opriră sub scara şubredă pe care chiriaşii o numeau „a lui lacob" deoarece ducea spre apartamentele cât de cât mai bune de deasupra, din Humphrey's Place.

Un Bachi cu faţa roşie ca focul scoase capul prin ferestruică, părând că răsare din pământ. Se chinui să-şi întindă gâtul şi zbieră cu glas de beţivan:

— Vreţi să vorbiţi cu Dante, domnilor profesori? Atunci fiţi cu ochii în patru la lecţiile despre el!

Lowell îl întrebă ce înseamnă asta, dar fereastra se închise cu zgomot, manevrată de două mâini tremurânde.

X

Domnul Henry Oscar Houghton, un bărbat înalt şi pios, cu o barbă pe jumătate, în stil Quaker, îşi revizuia calculele în aglomeraţia ordonată a biroului său contabil, sub lumina unei lămpi palide. Prin

neobosită dăruire faţă de cele mai mici detalii, afacerea sa, Riverside Press, cu sediul pe malul dinspre Cambridge al râului Charles, devenise principala tipografie pentru multe companii de marcă, inclusiv Ticknor & Fields, cea mai de seamă dintre toate. Unul dintre mesagerii editurii bătu în uşa deschisă.

Houghton nu se mişcă până nu termină de trecut în cerneală şi de uscat cu sugativa şi ultimul număr în catastiful său de preţuri. Era un brav urmaş al înaintaşilor săi puritani.

— Intră, băiete, spuse el într-un târziu, ridicându-şi privirea.

Curierul îi depuse în mână o carte de vizită. Înainte chiar de a o citi, Oscar Houghton rămase impresionat de cartonul greu, rigid. Descifră sub lampă scrisul de mână şi îngheţă. Liniştea lui păzită până atunci cu grijă îi fusese definitiv tulburată.

Duba lui Savage, comandantul adjunct, se opri şi din ea – coborî Kurtz. Rey îl aştepta pe treptele Secţiei Centrale.

— Ei? făcu şeful.

— Am descoperit că numele mic al vagabondului era Grifone, după cum susţine un cerşetor care pretinde că l-ar fi văzut câteodată la gară, îi explică Rey.

— Un pas înainte, conchise Kurtz. Ştii, am reflectat la ce ziceai despre crime, că ar fi o formă de *pedeapsă*… Rey crezu că vor urma cuvinte batjocoritoare, dar Kurtz oftă. M-am gândit la judecătorul Healey.

Mulatrul dădu din cap.

— Cu toţii săvârşim lucruri pe care ajungem să le regretăm, Rey. Chiar forţele noastre de poliţie au alungat cu bastoanele mulţimea de pe treptele tribunalului în timpul procesului Sims. *Noi* l-am vânat pe Tom Sims ca pe un câine şi după proces l-am târât în port, să fie trimis înapoi, la stăpânul lui. Mă urmăreşti? Categoric, unul dintre cele mai sumbre momente din istoria noastră, totul ca urmare a hotărârii judecătorului Healey, sau mai bine zis a lipsei lui de hotărâre, de a declara invalidă legea Congresului.

— Da, domnule comandant.

Şeful poliţiei părea întristat de propriile sale gânduri.

— Ia-i pe cei mai respectabili oameni din societatea bostoniană, băiete, şi vei vedea că sunt şanse mari ca ei să nu fi fost nicicând sfinţi. Nu în vremurile acestea. Au ezitat, şi-au exercitat influenţa în direcţie greşită în timpul războiului, au lăsat prudenţa să le amuţească orice rămăşiţă de curaj şi altele şi mai şi.

Kurtz deschise uşa biroului, gata să continue, însă lângă masa lui de lucru stăteau trei inşi cu pelerine negre.

— Ce se întâmplă aici? întrebă comandantul, căutându-şi din ochi secretarul.

Bărbaţii se dădură la o parte, lăsând loc liber lui Frederick Walker Lincoln.

Kurtz îşi scoase chipiul şi se înclină uşor.

— Excelenţă…

Aşezat pe scaunul din spatele biroului de mahon al lui John Kurtz, primarul Lincoln trase leneş un ultim fum din trabuc.

— Sper să nu te superi că ne-am instalat aici ca să te aşteptăm, şefule. Cuvintele lui s-au pierdut într-un acces de tuse. Lângă primar stătea consilierul municipal Jonas Fitch. Pe faţa lui înţepenise un zâmbet prefăcut. Consilierul le făcu semn bărbaţilor în pelerine, membri ai biroului de detectivi, să iasă. Rămase numai unul.

— Rey, stai în anticameră, te rog, zise Kurtz.

Se aşeză cu grijă pe partea cealaltă a biroului şi aşteptă ca uşa să se închidă.

— Ce înseamnă treaba asta? De ce i-ai adunat pe ticăloşii ăia aici?

Detectivul Henshaw, singurul „ticălos” încă de faţă, nu păru ofensat.

— Sunt sigur, declară primarul Lincoln, că în ultima vreme ai lăsat şi alte probleme poliţieneşti de izbelişte, domnule comandant. Am decis ca rezolvarea celor două crime să treacă în sarcina biroului de detectivi.

— N-o să permit una ca asta! exclamă Kurtz.

— Fii bucuros că detectivii îşi vor face treaba. Au tot ce le trebuie pentru a rezolva astfel de probleme cu rapiditate şi energie, zise Lincoln.

— Mai ales când se oferă asemenea recompense, adăugă Fitch, consilierul.

Lincoln se încruntă la el.

— Recompense? Kurtz se încruntă. Potrivit propriei tale legi, detectivii nu pot primi recompense. Despre ce e vorba, domnule primar?

Lincoln stinse trabucul, prefăcându-se că rumegă comentariul lui Kurtz.

— Chiar în clipa asta, Consiliul Municipal din Boston aprobă o rezoluţie propusă de consilierul Fitch care elimină interdicţia de a primi recompense la care sunt supuşi membrii biroului de detectivi. Vor fi chiar mărite.

— Cât de mult? întrebă Kurtz.

— Domnule comandant… începu primarul.

— Cât?

Lui Kurtz i se păru că-l vede pe consilierul Fitch zâmbind înainte de a-i răspunde:

— *Treizeci şi cinci* de mii pentru arestarea criminalului.

— Dumnezeule mare! explodă Kurtz. Oamenii vor comite ei înşişi crime ca să pună mâna pe banii ăştia! mai ales cei de la mizerabilul

vostru birou de detectivi!

— Facem ce trebuie să facem, domnule comandant Kurtz, atunci când nimeni nu mişcă un pai, remarcă detectivul Henshaw.

Primarul Lincoln expiră şi întreaga faţă parcă i se dezumflă. Deşi nu prea semăna cu al doilea verişor al său, fostul preşedinte Lincoln, avea acelaşi aer cadaveric, de fragilitate paradoxal neobosită.

— Vreau să mă retrag după încă un mandat, John, spuse el, blând. Şi vreau ca oraşul să mă privească cu ochi buni şi după ce nu voi mai fi în fruntea lui. Trebuie să punem mâna pe ucigaş sau o să izbucnească haosul, nu-ţi dai seama? Mai întâi războiul şi acum asasinatele: ziarele trăiesc de patru ani de pe urma gustului de sânge şi zău dacă nu sunt mai însetate ca altădată. La colegiu am fost în acelaşi an cu Healey, şefule. Cred că lumea aşteaptă să ies pe stradă şi să-l găsesc chiar eu pe criminal sau, dacă nu, să mă spânzur în Boston Common! Te implor, lasă-i pe detectivi să rezolve afacerea şi ţine-l pe negru departe de ea. Nu ne putem permite să ne facem de râs şi mai tare.

— Scuzele mele, domnule primar, se îndreptă în scaun Kurtz, dar ce legătură are poliţistul Rey cu toată tevatura asta?

— Revolta din timpul confruntării suspecţilor pentru judele Healey, îl lămuri încântat consilierul Fitch. Cerşetorul acela care s-a aruncat pe fereastra secţiei. Nu vă sună cunoscut, şefule?

— Rey n-a avut nimic de-a face cu asta, se încruntă Kurtz.

Lincoln dădu din cap, înţelegător.

— Consilierii mei au demarat o investigaţie asupra rolului său. Am primit plângeri de la mai mulţi poliţişti potrivit cărora evenimentele au fost declanşate de prezenţa conductorului dumitale. Ni s-a spus că mulatrul îl avea în custodie pe cerşetor când s-a întâmplat nenorocirea. Iar unii cred… în fine, fac speculaţii că el l-ar fi forţat să se arunce pe geam. Probabil accidental…

— Ce minciuni sfruntate! Kurtz se înroşi. Se străduia să aplaneze lucrurile, ca noi toţi, de altfel! Sinucigaşul era nebun! Detectivii încearcă să oprească ancheta poliţiei ca să pună mâna pe recompense! Henshaw, tu ce ştii despre asta?

— Ştiu că negrul nu poate salva Bostonul de primejdie, şefule!

— Dacă guvernatorul aude că premiile lui clatină din temelii tot departamentul de poliţie, poate că o să facă ce trebuie şi o să reconsidere înţelepciunea măsurii, cugetă consilierul cu glas tare.

— Rey este unul dintre cei mai buni poliţişti pe care i-am avut vreodată.

— Ceea ce ridică altă problemă. Ni s-a dat de înţeles că ai umblat prin tot oraşul cu el, şefule. Încruntarea primarului se accentuă. Şi la locul morţii lui Talbot. Şi că l-ai luat cu tine nu doar în calitate de conductor, ci de partener egal în activităţile dumitale.

— Mare minune că nu se strânge o mulţime care să-l întâmpine pe colorat cu pietre din caldarâm de fiecare dată când iese pe stradă! râse consilierul Fitch.

— Am pus în aplicare toate restricţiile sugerate de Consiliul Municipal cu privire la Nick Rey şi… Nu pricep ce legătură are poziţia lui cu problema noastră!

— E vorba de crime care terorizează oraşul, zise primarul Lincoln, îndreptând un deget acuzator spre Kurtz. Iar departamentul de poliţie se duce de râpă… Iată legătura. N-o să-i permit lui Nicholas Rey să se mai implice în afacerea aceasta, oricum ar face-o. O singură greşeală şi va fi dat afară. John, azi au venit la mine câţiva senatori ai statului. Dacă nu suntem în stare să ducem la bun sfârşit treaba asta, vor numi un alt comitet, care va propune desfiinţarea departamentelor de poliţie orăşeneşti şi înlocuirea lor cu o forţă de poliţie metropolitană sub conducerea statului. Sunt porniţi. Nu vreau să se întâmple aşa ceva sub conducerea mea, înţelege-mă! Nu vreau să văd cum îmi dezmembrează poliţia!

Consilierul Jonas Fitch observă că şeful poliţiei era prea uluit ca să mai zică ceva. Se aplecă înainte şi îl privi în ochi.

— Domnule comandant, dacă ai fi pus în aplicare legile noastre cu privire la prohibiţie şi viciu, poate că toţi hoţii şi ticăloşii ar fi fugit la New York!

Dimineaţa devreme, în birourile de la Ticknor & Fields mişunau truditorii anonimi – unii băieţi tineri, alţii cu păr cărunt – şi funcţionarii mărunţi. Doctorul Holmes a fost primul membru al Clubului Dante care şi-a făcut apariţia. Plimbându-se pe hol, pentru a-şi face aşteptarea mai uşoară, se decise să se aşeze pe un fotoliu în biroul lui J.T. Fields.

— O, scuze, dragă domnule, zise el, observând că înăuntru era cineva şi vru să închidă uşa.

Un ins cu figură colţuroasă, adumbrită, stătea întors spre fereastră. Lui Holmes îi trebuiră câteva momente pentru a-l recunoaşte.

— Vai, dragă Emerson! zâmbi el larg.

Ralph Waldo Emerson, înalt, cu profil acvilin, îmbrăcat într-o manta albastru cu negru, se trezi din reverie şi-l salută pe doctor. Era ceva rar să-l găseşti pe Emerson, poet şi conferenţiar, departe de Concord, o mică aşezare care rivalizase temporar cu Bostonul în ceea ce priveşte colecţia de talente literare – mai ales după ce Harvard îi interzisese să mai vorbească în campus, deoarece, într-o cuvântare de la Şcoala de Religie, declarase că Biserica Unitariană murise. Emerson era singurul scriitor din America al cărui renume se apropia de cel al lui Longfellow şi chiar Holmes, care se afla mereu în centrul tuturor evenimentelor literare, se simţea măgulit de compania autorului.

— Tocmai m-am întors de la întrunirea anuală a Lyceum-ului[21],

mulţumită acestui Mecena al poeţilor moderni. Emerson ridică mâna peste biroul lui Fields de parcă ar fi vrut să-l binecuvânteze, obicei rămas de pe vremea când era reverend. Protectorul şi păzitorul nostru, al tuturor… Am nişte hârtii să-i las.

— Era şi timpul să mai treci prin Boston. Ţi-am simţit lipsa la Clubul de Sâmbăta. Cât pe ce să ţinem o întrunire şi să ne exprimăm indignarea că nu mai vii! zise Holmes.

— Din fericire, n-am fost şi nu voi fi niciodată atât de simpatizat, zâmbi Emerson. Ştii, nu ne facem niciodată timp să scriem zeilor şi prietenilor, ci doar avocaţilor care vor să strângă datoriile şi omului care ne repară acoperişul casei. După care îl întrebă pe Holmes ce mai face, iar acesta îi fumiză prompt mai multe poveşti lungi.

— Şi mă tot gândesc să mai scriu un roman. Îşi afirmase intenţia cu jumătate de glas, deoarece se simţea intimidat de forţa şi rapiditatea opiniilor lui Emerson, care adesea îi făceau pe alţii să simtă că greşesc.

— O, ce bine ar fi, dragă Holmes, îi spuse acesta cu sinceritate. Vocea ta nu poate decât să placă. Povesteşte-mi acum despre splendidul căpitan. Tot avocat vrea să se facă?

Gândindu-se la Junior, Holmes râse nervos, ca şi când subiectul ar fi fost inerent comic. Nu era deloc adevărat, căci lui Junior îi lipsea complet simţul umorului.

— Am încercat şi eu să practic dreptul cândva, dar mi s-a părut că mănânc talaş, nici măcar cu unt. Junior scria versuri bune, nu ca ale mele, dar bune. Acum, când e din nou acasă, pare un Othello alb refugiat în bibliotecă sau în balansoar şi impresionând Desdemonele cu poveşti despre rănile sale. Uneori cred că mă dispreţuieşte. Tu simţi asta din partea băiatului tău, Emerson?

— Nu există linişte pentru fiii oamenilor, Holmes, zise Emerson după o pauză de câteva secunde.

A urmări mimica lui Emerson când vorbea era totuna cu a privi un bărbat în toată firea care traversează un pârâu pe pietre alunecoase, iar această imagine îl distrase pe Holmes de la temerile sale. Dorea să continue conversaţia, dar ştia că întâlnirile cu Emerson se terminau adesea brusc.

— Dragă Waldo, pot să-ţi pun o întrebare? Holmes chiar dorea un sfat, dar Emerson nu avea obiceiul să dea vreunul. Ce zici de noi, adică de Fields, de Lowell şi de mine, care îl ajutăm pe Longfellow să-l traducă pe Dante?

— Dacă Socrate ar fi aici, ridică Emerson o sprânceană ca neaua, am putea vorbi cu el pe stradă. Dar cu dragul de Longfellow nu putem să discutăm aşa. Stă într-un palat, cu servitori şi un şir de sticle cu vinuri fine, şi pahare de cristal, şi haine elegante. Emerson îşi plecă fruntea, meditând. Uneori mă gândesc la zilele când citeam din Dante sub îndrumarea profesorului Ticknor, ca şi tine. Nu-mi pot însă

reprima impresia că Dante este o curiozitate, un mastodont, o relicvă bună de pus într-un muzeu, nu în casa cuiva.

— Dar odată mi-ai spus că introducerea lui Dante în America va fi una dintre cele mai importante realizări ale secolului! insistă Holmes.

— Da. Emerson căzu pe gânduri. Când era posibil, îi plăcea să studieze toate aspectele unei probleme. Şi ce am afirmat e adevărat. Totuşi, Wendell, prefer să mă aflu în tovărăşia unei singure persoane credincioase decât într-un cerc de vorbitori pricepuţi care, mai mult decât orice, caută să-şi stârnească reciproc admiraţia.

— Dar ce ar fi literatura fără asociaţii? zâmbi Holmes. Trebuia să apere integritatea Clubului Dante. Cine ştie cât datorăm asocierilor de adulatori reciproci compuse, de pildă, din Shakespeare şi Ben Johnson, Beaumont şi Fletcher? Sau celei a unor Johnson, Goldsmith, Burke, Reynolds, Beauclerc şi Boswell, care se gratulau mai mult decât toţi şi se adunau într-un salon, lângă şemineu?

Emerson se apucă să aranjeze hârtiile pe care i le adusese lui Fields pentru a-i arăta că scopul vizitei sale fusese atins.

— Ţine minte că numai atunci când geniul trecut se transmite unei minţi prezente ne vom întâlni cu primul adevărat poet american. Şi undeva, născut mai degrabă pe străzi decât într-un ateneu, vom găsi primul adevărat cititor. Se crede că spiritul americanului este timid, imitativ, potolit – iar al învăţatului indolent, la locul lui, îngăduitor. Mintea ţării acesteia, învăţată să ţintească prea jos, se autoconsumă. Fără acţiune, savantul nu este om. Ideile trebuie să circule prin oasele şi muşchii oamenilor buni, altminteri nu valorează nici cât nişte vise. Când citesc din Longfellow, mă simt completamente relaxat… în siguranţă. Asta însă nu ne asigură un viitor.

După plecarea lui Emerson, lui Holmes i se păru că i se încredinţase ghicitoarea sfinxului şi că numai el putea găsi răspunsul. Un sentiment de posesiune în legătură cu discuţia purtată îi dicta să nu împărtăşească nimic celorlalţi când vor sosi.

— Să fie posibil aşa ceva? îşi întrebă Fields prietenii cu care începuse o discuţie despre Bachi. Să fi fost cerşetorul acela de Lonza atât de rătăcit încât să aibă convingerea că poemul se întrepătrunde cu viaţa?

— N-ar fi nici prima, nici ultima dată când literatura pune stăpânire pe o minte slăbită. Gândeşte-te la John Wilkes Booth, zise Holmes. Când l-a împuşcat pe Lincoln, a strigat în latină: „mereu asta pentru tirani”. Sunt, se zice, cuvintele rostite de Brutus când a înfipt pumnalul în lulius Cezar. În mintea lui Booth, Lincoln era un împărat roman. Aduceţi-vă aminte că lui Booth îi plăcea Shakespeare. Lucifer al nostru este un maestru în Dante. Lectura, înţelegerea, analiza, tot ce noi înşine facem zi de zi, au reuşit ceea ce sperăm în taină fiecare dintre noi: au pătruns până în cea mai intimă fibră a acelui om.

Longfellow ridică din sprâncene:

— Numai că Booth şi Lonza se pare că au acţionat fără să vrea.

— Bachi ascunde fără îndoială ceva despre Lonza! se pronunţă dezamăgit Lowell. Ai văzut, Holmes, cât de răuvoitor a fost. Ce zici?

— Mda. Ca şi când ai mângâia un arici, îl aprobă acesta. După ce un om începe să atace Bostonul, când ajunge să aibă păreri proaste despre parcul Frog Pond sau despre Casa Legislativului, cu siguranţă că nu mai e mare lucru de capul lui. Săracul Edgar Poe a murit în spital la scurt timp după ce se apucase să vorbească de rău oraşul. Aşa că, dacă daţi de vreunul care a ajuns în halul acesta, să nu-i mai împrumutaţi bani, pentru că e cu un picior în groapă.

— Omul cu clopoţeii, murmură Lowell referindu-se la Poe.

— Întotdeauna a existat ceva sumbru în Bachi, zise Longfellow. Sărmanul! Pierderea slujbei l-a amărât şi mai tare şi, cu siguranţă, nu vede cu ochi buni rolul nostru în nenorocirea lui.

Lowell se feri de privirea lui Longfellow. Se hotărâse să nu-i povestească în amănunt despre tirada împotriva lui debitată de Bachi.

— Cred că gratitudinea e un lucru mai rar pe lumea asta decât versurile bune, Longfellow. Bachi are tot atâta suflet cât o rădăcină de hrean. Poate că Lonza a fost atât de înspăimântat la secţia de poliţie pentru că *ştia* cine l-a ucis pe Healey. Ştia că Bachi e vinovat… Sau poate că l-a ajutat pe Bachi să-l omoare pe judecător.

— Când am adus vorba despre traducerea lui Longfellow parcă i-aş fi dat foc cu un chibrit, zise Holmes, dar era totuşi sceptic. Ucigaşul trebuie să fie un bărbat puternic pentru că l-a cărat pe Healey din dormitor în curte, iar Bachi abia poate merge drept până la regimentul lui de sticle. În plus, n-am găsit nicio legătură între Bachi şi victime.

— Dar nici nu e nevoie! strigă Lowell. Adu-ţi aminte că Dante a aruncat în Iad o grămadă de oameni pe care nu i-a întâlnit niciodată. Domnul Bachi are două calităţi mai puternice decât legătura lui personală cu Healey sau Talbot. În primul rând, cunoaşterea remarcabilă a lui Dante. Este singurul în afara Clubului Dante, dacă nu-l punem la socoteală pe Ticknor, cu un nivel de înţelegere ce rivalizează cu al nostru.

— De acord, făcu Holmes.

— În al doilea rând, continuă Lowell, este sărac-lipit. Oraşul acesta i-a trântit uşa în nas şi singura lui mângâiere e băutura. Posturile efemere de meditator îl ţin pe linia de plutire. Ne duşmăneşte pentru că îşi închipuie că Longfellow şi cu mine am stat cu mâinile în sân când a fost concediat. Mai bine îl vede pe Dante căzut în uitare decât salvat de americanii trădători.

— Dar de ce, dragă Lowell, i-a ales Bachi pe Healey şi pe Talbot? întrebă Fields. Ar fi putut să pună ochii pe orice păcătos care se potrivea cu pedepsele alese şi Dante ar fi fost oricum incriminat ca

sursă de inspiraţie. În felul acesta i-ar fi compromis numele în America înainte ca poezia lui să se încetăţenească aici.

— Să fie Bachi Lucifer al nostru? se îndoi Fields.

— Trebuie să fie! strigă Lowell, apucându-se de gleznă şi strâmbându-se de durere.

— Jamey? Longfellow se uită la piciorul lui.

— Nu-ţi face probleme, mulţumesc. Cred că m-am lovit de ceva alaltăieri, la Wide Oaks, dacă îmi aduc bine aminte.

Dr. Holmes se aplecă şi-i făcu semn să-şi ridice manşeta pantalonului.

— S-a mărit? Julitura roşie era cât o monedă de un dolar, dar la început fusese doar cât un penny.

— De unde să ştiu? se minună Lowell, care nu-şi lua niciodată sănătatea în serios.

— Poate că ar trebui să-ţi acorzi tot atâta atenţie cât lui Bachi, îl certă Holmes. Nu pare să se cicatrizeze, dimpotrivă. Zici că te-ai lovit, pur şi simplu? Nu pare nici să fie o infecţie. Te-a deranjat vreun pic, Lowell?

— Din când în când, zise el. Acum avea impresia că glezna îl doare mai rău ca niciodată. Se gândi apoi la altceva. E posibil ca în casa familiei Healey una dintre muştele acelea de carne să se fi strecurat pe sub pantalonul meu. Să fie asta?

— Nu prea văd cum. N-am auzit ca muştele de came să înţepe. O fi fost altă insectă, se pronunţă Holmes.

— Nu, mi-aş fi dat seama, doar am aplatizat-o, rânji Lowell. Era una dintre acelea pe care ţi le-am adus, Holmes.

— Longfellow, se gândi puţin acesta, s-a întors profesorul Agassiz din Brazilia?

— Acum o săptămână, cred.

— Îţi sugerez să-i trimitem lui Agassiz, la muzeu, mostrele pe care le-ai adunat, îi spuse Holmes. Creaturile naturii nu mai au niciun secret pentru el.

Lowell se săturase şi parasăturase să converseze despre propria lui sănătate.

— Dacă vrei… Bun, eu zic să-l urmărim câteva zile pe Bachi, presupunând că n-a crăpat deja de atâta băutură. Să vedem dacă ne duce undeva. Doi dintre noi să aştepte în faţa apartamentului său, într-o trăsură, iar ceilalţi aici. Dacă nu aveţi obiecţii, voi conduce echipa care-l supraveghează pe Bachi. Cine vine cu mine?

Nu se oferi nimeni. Fields, calm, îşi scoase ceasul.

— Ei, haide! zise Lowell. Îl bătu pe editor pe umăr. Fields, tu?

— Îmi pare rău, Lowell, dar i-am promis lui Oscar Houghton că Longfellow şi cu mine luăm masa cu el în după-amiaza asta. Aseară a primit o notă de la Augustus Manning în care este avertizat să stopeze

tipărirea traducerii lui Longfellow, altfel riscă să piardă toate lucrările de la Harvard. Trebuie să facem ceva, repede, sau Houghton o să se lase manevrat.

— Iar eu trebuie să ţin o conferinţă la Odeon despre ultimele realizări în homeopatie şi alopatie, chestiune care nu poate fi anulată fără pierderi financiare grave pentru organizatori, declară prevăzător doctorul Holmes. Sunteţi bine-veniţi, desigur!

— Totuşi, poate că am prins un fir aici! argumentă Lowell.

— Dacă îi permitem doctorului Manning să-l îngroape pe Dante în timp ce noi ne ocupăm de anchetă, atunci toată munca, toate speranţele noastre au fost în van. Ne va lua doar un ceas să-l potolim pe Houghton şi pe urmă vom face cum spui.

În după-amiaza aceea, Longfellow se opri în dreptul faţadei de piatră în stil grecesc a Casei Revere, învăluit de mirosul puternic al fripturilor şi de sunetele domoale ale mesei de prânz. Să ia masa cu Oscar Houghton însemna să petreacă cel puţin un ceas fără să vorbească despre crime şi insecte. În propria-i trăsură, Fields se aplecă spre vizitiu şi-i ordonă să se întoarcă pe strada Charles – Annie Fields trebuia să ajungă la Cambridge, la Clubul Doamnelor. Din cercul lui Longfellow, Fields era singurul care avea caleaşca lui, nu numai pentru că editorul era un om foarte bogat, ci şi fiindcă preţuia luxul mai mult decât bătăile de cap pe care i le provocau caii bolnavi şi vizitiii cu toane.

Longfellow observă o doamnă visătoare, cu voal negru, care traversa Piaţa Bowdoin. Avea o carte în mâini şi mergea încet, cu atenţie, ţinând privirea în pământ. Se gândi la zilele când o întâlnea pe Fanny Appleton pe strada Beacon, îşi aminti cum dădea ea din cap politicos, dar nu se oprea niciodată să-i vorbească. O cunoscuse în Europa, când se cufundase în studiul limbilor străine pentru a-şi pregăti cariera profesorală, iar ea se arătase destul de amabilă cu prietenul profesor al fratelui ei. Când se întorseseră la Boston totul se schimbase, ca şi când Virgiliu i-ar fi suflat la ureche sfatul pe care i-l dăduse pelerinului în cercul indiferenţilor, adică să nu vorbim, ci să privim şi să mergem mai departe. Pentru că nu i se oferise prilejul de a conversa cu frumoasa tânără, Longfellow se trezise migălind pentru cartea lui, *Hyperion,* personajul unei fecioare – modelat, fireşte, după Fanny.

Au trecut însă luni întregi fără ca tânăra să răspundă invitaţiei celui pe care ea îl numea profesorul sau proful – deşi, dacă îi citise opera, în mod sigur se recunoscuse în ea. Când s-au întâlnit în fine din nou, Fanny i-a spus răspicat că nu se bucură să fie întemniţată într-o carte, unde toată lumea se poate holba la ea. Lui Longfellow nici nu i-a trecut prin minte să se scuze, dar în lunile următoare şi-a expus

sentimentele aşa cum nu mai făcuse până atunci, nici măcar cu Mary Potter, tânăra lui mireasă, care murise în urma unui avort la numai câţiva ani după ce se căsătoriseră. Domnişoara Appleton şi profesorul Longfellow au început să se întâlnească în mod regulat. În mai 1843, Longfellow a cerut-o de soţie. În aceeaşi zi a primit acordul ei. O *zi binecuvântată-n veci, început al unei* vita nuova, *o viaţă nouă de fericire!* A repetat cuvintele de nenumărate ori, până s-au materializat şi au căpătat greutate, iar el le-a putut îmbrăţişa şi ocroti ca pe copiii lui.

— Unde o fi Houghton? se întrebă Fields în timp ce trăsura lui pleca. Sper că n-a uitat de prânzul nostru.

— Poate că a fost reţinut la Riverside. Omagiile mele, îşi ridică Longfellow pălăria în faţa unei doamne corpolente ce trecea pe lângă ei şi care-i zâmbi timid. De câte ori se adresa unei femei, indiferent cât de fugar, părea că-i oferă un buchet de flori.

— Cine-a fost? Fields ridică din sprâncene.

— Este doamna care ne-a servit la cină acum două ierni, la familia Copeland.

— A, da. Oricum, dacă e reţinut la Riverside ar face bine să lucreze la plăcile tale cu *Infernul* pe care trebuie să le trimitem la Florenţa.

— Fields! Longfellow îşi ţuguie buzele.

— Îmi pare rău, dragul meu. De-acum încolo promit că o să-mi scot pălăria când o s-o văd.

— Nu, dădu Longfellow din cap. Uită-te acolo. Fields îi urmări privirea până descoperi un ins curios de cocârjat, cu o geantă de piele tocită, care trecea puţin cam prea repede pe trotuarul de vizavi.

— E Bachi.

— A fost cândva instructor la Harvard? replică Fields. E roşu la faţă ca un amurg de toamnă. Îl urmăriră cu privirea pe italian, care trecu de la mers rapid la trap şi intră brusc într-un magazin de pe colţ, cu acoperiş de şindrilă şi o firmă prăpădită pe care scria *Wade şi Fiul & Co.*

— Cunoşti prăvălia? întrebă Longfellow.

Fields n-o ştia.

— Se grăbea, nu glumă!

— Domnul Houghton n-o să se supere dacă întârziem câteva minute. Longfellow îl luă de braţ pe Fields. Hai, s-ar putea să aflăm mai mult de la el dacă-l luăm pe nepregătite.

Pornind spre colţul străzii ca să traverseze, îl văzură amândoi pe George Washington Greene care ieşea binişor din Farmacia Metcalf, cu braţele plin de produse; bărbatul, suferind de multe rele, se trata din belşug cu noile medicamente apărute, ca şi când ar fi fost îngheţată. Prietenii lui Longfellow se plângeau adesea că poţiunile lui Metcalf împotriva nevralgiilor, dizenteriei şi aşa mai departe – care aveau pe etichete o figură înţeleaptă, cu nas exagerat de mare – contribuiau din

plin la a-l face pe Greene să semene adesea cu Rip Van Winkle[22] în timpul şedinţelor de traducere.

— Dumnezeule mare, e Greene! îi spuse Longfellow editorului. E esenţial să-l împiedicăm să-i vorbească lui Bachi.

— De ce? întrebă Fields.

Apropierea lui Greene întrerupse însă conversaţia.

— Dragii mei Fields şi Longfellow! Ce vânt vă aduce pe-aici, domnilor?

— Prietene, zise Longfellow, uitându-se îngrijorat spre uşa cu copertină a prăvăliei Wade şi Fiul pentru a vedea dacă apăruse Bachi. Am venit să luăm masa la Casa Revere. Dar nu trebuia să fii la East Greenwich în perioada asta a săptămânii?

Greene dădu din cap afirmativ şi suspină în acelaşi timp.

— Shelly nu vrea să mă scape din ochi până nu mă fac mai bine. Dar n-o să stau toată ziua în pat, deşi doctorul ei insistă! Durerea n-a omorât niciodată pe nimeni, cu toate că este un tovarăş tare neplăcut. Începu să detalieze ultimele lui simptome. Longfellow şi Fields îşi aţintiră ochii vizavi, lăsându-l să turuie. Ei, dar n-ar trebui să vă plictisesc cu necazurile mele. Totuşi nimic nu egalează neplăcerea de a nu participa la o altă sesiune Dante… N-am mai primit o invitaţie de săptămâni! începusem să mă îngrijorez că aţi abandonat proiectul! Spune-mi, te rog, Longfellow, că nu-i aşa.

— N-am luat decât o mică pauză, îl linişti Longfellow, sucindu-şi gâtul pentru a privi peste stradă, unde Bachi putea fi zărit prin fereastra prăvăliei, gesticulând cu vivacitate.

— Vom relua întrunirile cât de curând, fără îndoială, adăugă Fields. La colţul străzii oprise o trăsură ce le acoperea vederea asupra magazinului şi asupra lui Bachi. Îmi pare rău, domnule Greene, dar trebuie să ne luăm rămas-bun acum, zise el, luându-l pe Longfellow de cot şi conducându-l înainte.

— Dar aţi greşit, domnilor! Aţi trecut de Casa Revere şi mergeţi în direcţia opusă! râse Greene.

— Păi, da… Fields se opri în căutarea unei scuze plauzibile, aşteptând să treacă două trăsuri, care traversau intersecţia aglomerată.

— Greene, avem întâi o scurtă treabă. Vrei, te rog, să porneşti dumneata întâi spre restaurant? Iei masa cu noi şi cu domnul Houghton?

— Mă tem că fiica mea se va oţărî ca un terier dacă nu mă întorc, se scuză Greene îngrijorat. A, dar uite cine vine! Se opri şi făcu un pas înapoi, apoi înaintă greoi pe trotuarul îngust. Domnul Houghton!

— Scuzele mele profunde, domnilor. Un ins puţin arătos, îmbrăcat în negru ca un cioclu, îşi făcu apariţia lângă ei, lăsând în jos un braţ incredibil de lung pentru a strânge o mână la întâmplare. Se nimeri ca aceasta să fie a lui George Washington Greene. Voiam să intru în Casa

Revere când v-am văzut cu coada ochiului. Sper că nu aşteptaţi de mult. Dragă domnule Greene, veniţi şi dumneavoastră? Cum o mai duceţi, bunul meu domn?

— Cam subnutrit, răspunse Greene plin de patos, într-o viaţă în care Cercul nostru Dante de miercuri seara constituia cea dintâi şi cea de pe urmă hrană.

Longfellow şi Fields supravegheau acum cu schimbul prăvălia, fiecare câte cincisprezece secunde. Intrarea la Wade şi Fiul era încă ascunsă privirii de trăsura cu pricina, al cărei vizitiu aştepta răbdător, ca şi când misiunea lui specială ar fi fost să le acopere perspectiva domnilor Longfellow şi Fields.

— Aţi spus „constituia”? se minună Houghton. Domnule Fields, are asta vreo legătură cu doctorul Manning? Cum rămâne cu sărbătoarea de la Florenţa în cinstea tipăririi primului volum? Trebuie să ştiu dacă s-a schimbat data apariţiei. Nu se poate să mă ţineţi în beznă!

— Sigur că nu, Houghton, încercă Fields să-l calmeze. Am mai încetinit ritmul, atât.

— Şi ce se presupune că ar trebui să facă între timp un om dedat la plăcerea săptămânală a paradisului, vin eu şi întreb? se lamentă teatral Greene.

— Habar n-am, replică Houghton. Îmi fac probleme totuşi, dat fiind preţul exagerat al tiparului… Să publici o carte ca asta… Trebuie să vă întreb, poate Dante al vostru să contracareze tot ce plănuiesc Manning şi Harvard pentru a-l opri?

Greene îşi ridică mâinile tremurânde în aer.

— Dacă ar fi posibil să-l rezumi pe Dante într-un singur cuvânt, domnule Houghton, acel cuvânt ar fi „putere”. Peisajul acelei lumi de dincolo, lumea lui, poate foarte bine să stea lângă cel al lumii reale. Chiar şi sunetele pe care le descrie rămân în auz ca etaloane de duritate, tărie ori dulceaţă, revenindu-ţi imediat în memorie atunci când asculţi mugetul mării, urletul vântului sau ciripitul păsărilor.

Bachi ieşi din magazin şi-l văzură examinându-şi conţinutul traistei, cu un aer de mare entuziasm.

Greene se opri uimit:

— Fields? Ce s-a întâmplat? Parcă aştepţi să se întâmple ceva pe partea cealaltă a străzii.

Cu o mişcare din încheietura mâinii, Longfellow îi făcu semn lui Fields să se ocupe de interlocutor. Cum partenerii într-o situaţie de criză reuşesc adesea să-şi comunice o strategie complexă cu un gest neînsemnat, Fields puse imediat la cale o diversiune, luându-l cu braţul pe după umeri pe vechiul lor prieten.

— Vezi dumneata, Greene, de la sfârşitul războiului încoace au avut loc mai multe evenimente importante în lumea cărţii…

Longfellow îl trase deoparte pe Houghton şi-i spuse pe şoptite:

— Mă tem că va trebui să amânăm prânzul pe altă dată. Peste zece minute pleacă un tramvai spre Back Bay şi te implor să-l conduci pe domnul Greene până acolo. Urcă-l în vehicul şi nu pleca înainte de a-l vedea îndepărtându-se. Fii atent să nu coboare. Longfellow îi comunică toate acestea ridicând uşor din sprâncene, pentru a sublinia gravitatea şi urgenţa situaţiei.

Houghton aprobă ca un bun soldat, fără să ceară explicaţii. Nu-şi amintea ca Longfellow să-i fi cerut vreodată un serviciu personal şi, dacă se gândea mai bine, nici altcuiva. Proprietarul lui Riverside Press îl luă de braţ pe domnul Greene.

— Maestre, să vă însoţesc până la tramvai? Cred că următorul trebuie să plece curând, şi n-ar trebui să stăm prea mult în răcoarea aceasta de noiembrie.

Luându-şi rămas-bun în grabă, Longfellow şi Fields aşteptară să treacă două omnibuze mari care sunau din clopotele de avertizare. Cei doi poeţi începură să traverseze strada, dar observară amândoi în acelaşi timp că meditatorul de italiană dispăruse de la colţul străzii.

— Unde naiba?… întrebă nedumerit Fields.

Longfellow îi arătă trăsura care le blocase perspectiva în timp ce supravegheau prăvălia şi Fields îl văzu pe Bachi cuibărit pe banca din spate. Caii plecară în trap uşor, nepăsători la graba pasagerului.

— Şi nu se vede nicio trăsură prin apropiere! zise Longfellow.

— Poate că o să-l prindem totuşi, îl linişti Fields. Pike de la grajduri e la numai câteva străzi de aici. Escrocul cere un sfert de dolar pe un loc în trăsura lui, ba chiar jumătate când e într-o dispoziţie şi mai tâlhărească. Nimeni nu-l suferă, cu excepţia lui Holmes, iar el nu-l suportă decât pe doctor.

Fields şi Longfellow porniră cu pas hotărât şi îl găsiră pe Pike nu la grajduri, ci aşteptând încăpăţânat în faţa casei de cărămidă cu numărul 21 de pe strada Charles. Cei doi apelară la serviciile sale, iar Fields îi arătă un pumn plin de bani.

— Nu pot să vă servesc, domnilor, nici pentru tot aurul din Uniune, declară morocănos Pike. M-a angajat domnul doctor Holmes.

— Ascultă atent, Pike, se strădui Fields să-şi exagereze tonul poruncitor, suntem asociaţi ai doctorului Holmes. El însuşi ţi-ar spune să ne duci.

— Sunteţi prieteni cu doctorul? întrebă Pike.

— Da, strigă Fields, uşurat.

— Atunci, ca prieteni, n-o să-i luaţi trăsura de sub nas. Doctoru' Holmes m-a angajat doar, repetă Pike pe un ton plat şi se lăsă pe spate pentru a morfoli mai bine între dinţi rămăşiţele unei scobitori de fildeş.

— Hei! Oliver Wendell Holmes le zâmbi larg din pragul casei, cu o geantă în mână, îmbrăcat într-un costum de lână de culoare închisă,

cu eşarfă albă de mătase legată frumos ca o lavalieră şi cu un superb trandafir alb la butonieră. Fields, Longfellow! Vasăzică, până la urmă aţi venit să audiaţi prelegerea despre alopatie!

Caii lui Pike se avântară pe strada Charles, în miezul încurcat al oraşului, atingând uşor felinarele şi tăind calea tramvaielor cu cai, urmăriţi de blestemele conductorilor furioşi. Trăsura lui Pike era uşoară, cu un interior suficient de spaţios pentru a lua patru pasageri fără ca aceştia să-şi ciocnească genunchii între ei. Holmes îi dăduse ordin vizitiului să sosească la unu fără un sfert fix pentru a-l duce la Odeon, dar acum destinaţia se schimbase – din punctul de vedere al conductorului, fără voia doctorului – iar numărul de pasageri se triplase. Pike se gândea foarte serios să-i ducă pe toţi la Odeon.

— Cum rămâne cu conferinţa mea? îl întrebă Holmes pe Fields, odată aşezaţi în trăsură. Îţi dai seama, s-au vândut toate locurile!

— Pike te poate repezi acolo imediat după ce dăm de Bachi şi-i punem o întrebare sau două, zise Fields. O să fac tot ce pot ca să mă asigur că ziarele nu vor pomeni nimic despre întârzierea ta. Dacă nu trimiteam trăsura după Annie, n-am fi rămas atât de mult în urmă!

— Şi ce vă închipuiţi că o să realizăm dacă îl găsim? se interesă Holmes.

— E clar că Bachi e nerăbdător, îi explică Longfellow. Dacă îi vorbim nu la el acasă, ci departe de băutură, poate că n-o să se ţină atât de tare. De n-ar fi dat Greene peste noi, cu siguranţă că l-am fi prins pe *ser* Bachi fără să ne grăbim. Aproape îmi doresc să putem să-i spunem sărmanului Greene ce s-a întâmplat, dar adevărul ar fi un şoc prea puternic pentru o constituţie atât de slabă. Toate belelele s-au abătut asupra lui şi i se pare că lumea întreagă îi e potrivnică. Mai lipseşte să-l lovească fulgerul.

— Iată-l, strigă Fields, arătându-le o trăsură la cincizeci de paşi înaintea lor. Nu-i aşa, Longfellow?

Poetul îşi întinse gâtul pe fereastră, unde vântul îi răvăşi barba, şi îşi manifestă aprobarea.

— Birjar, la dreapta, repede! porunci Fields.

Pike trase de hăţuri. Gonea cu mult peste viteza legală – pe care Comitetul de Siguranţă al Bostonului o stabilise nu cu mult în urmă ca fiind „un trap moderat”.

— Mergem prea spre est, ţipă Pike pentru a acoperi tropotul copitelor pe pietrele caldarâmului. Cam departe de Odeon, domnule doctor!

— De ce a trebuit să-l ascundem pe Bachi de Greene? îl chestionă Fields pe Longfellow. Nu cred că se cunosc.

— De mult, înainte să-l lovească cele mai grave boli, dădu Longfellow din cap, domnul Greene l-a întâlnit pe Bachi la Roma. Mi-a

fost teamă că abordându-l pe Bachi în prezenţa lui Greene, acesta din urmă ar fi discutat prea mult despre proiectul nostru Dante – aşa cum e limpede că o face cu oricine îl ascultă. Asta ar fi putut să-i taie lui Bachi cheful de vorbă, pentru că l-ar fi făcut să resimtă şi mai tare situaţia nefericită în care se află.

Pike pierdu obiectivul din faţă în repetate rânduri, dar cu ajutorul unor manevre rapide, galopuri bine strunite şi încetiniri răbdătoare recuperă dezavantajul. Celălalt vizitiu părea şi el grăbit, dar habar nu avea că este urmărit. Ajungând pe străzile înguste din zona portului, prada le scăpă din nou. Când reapăru, Pike începu să blesteme, apoi îşi ceru scuze şi se opri aproape imediat, trimiţându-l pe Holmes de-a dura, până în poala lui Longfellow.

— Iată trăsura! strigă Pike în timp ce vizitiul celălalt mâna drept spre ei, îndepărtându-se de port. Locul clientului era însă gol.

— Trebuie că s-a dus în port! comentă Fields.

După ce îşi depuse pasagerii, Pike plecă în goană. Trioul porni printre oamenii ce chiuiau şi făceau cu mâna, urmărind corăbiile ce se îndepărtau de mal şi fluturând batiste în semn de rămas-bun.

— La ora asta majoritatea corăbiilor sunt la Rada Mare, spuse Longfellow. În tinereţe, cutreierase adesea cheiurile pentru a se uita la vapoarele enorme care veneau din Germania sau Spania şi pentru a-i asculta pe pasagerii acestora, bărbaţi sau femei, vorbind în limbile lor. Nu exista nicăieri în altă parte o babilonie mai mare de limbi şi de culori omeneşti decât pe cheiuri.

Lui Fields îi venea greu să ţină pasul.

— Wendell?

— Aici, Fields, îi strigă doctorul din mijlocul unei mulţimi.

Holmes îl găsi pe Longfellow descriindu-l pe Bachi unui hamal negru ce descărca butoaie.

Fields se decise să-i chestioneze pe alţii, dar curând se opri să se odihnească la marginea unui dig.

— Tu, ăla cu costumu' dat naibii! Un supraveghetor al cheiului, cu barbă unsuroasă, îl prinse strâns de braţ pe Fields şi-l împinse cât colo. Stai departe de ăia care urcă la bord dacă n-ai bilet.

— Stimate domn, zise Fields, am neapărată nevoie de ajutor. Un ins scund, cu o haină albastră, şifonată şi ochi înroşiţi… L-aţi văzut cumva?

Supraveghetorul nu-i dădu atenţie, fiind ocupat cu organizarea pe clase şi compartimente a şirului de pasageri. Fields observă cum îşi scoase şapca (prea mică pentru capul gigantic) şi îşi trecu repede o mână prin părul încâlcit.

Editorul închise ochii, fascinat, ascultând vocea stranie şi ordinele răstite. Înaintea ochilor îi apăru o cameră întunecoasă, în care ardea o singură lumânare mică pe un şemineu. „Hawthorne", şopti el,

înghiţind în sec, aproape fără să vrea.

Supraveghetorul se opri şi se întoarse către Fields.

— Ce?

— Hawthorne, zâmbi Fields, ştiind că are dreptate. Sunteţi un mare admirator al romanelor domnului Hawthorne.

— Mmm… Supraveghetorul se rugă sau poate blestemă în barbă. Cum ai ghicit? Spune-mi imediat!

Pasagerii pe care acesta îi despărţea pe căprării se opriră să asculte şi ei.

— Nu contează. Fields simţi un val de bucurie pentru că-şi păstrase talentul de a-i „citi" pe oameni, care îi adusese mari foloase cu ani în urmă, în timpul uceniciei sale de ajutor de librar. Scrie-ţi adresa pe bucata asta de hârtie şi o să-ţi trimit colecţia *Albastru şi auriu* cu toate marile opere ale lui Hawthorne autorizate de văduva lui. Fields îi întinse o hârtiuţă, apoi o trase iute înapoi. Dacă mă ajuţi acum, domnule.

Omul, cuprins brusc de o teamă superstiţioasă faţă de puterile lui Fields, îi făcu în cele din urmă pe plac.

Fields se ridică pe vârfuri şi îi depistă pe Longfellow şi Holmes venind în direcţia lui. Le strigă prompt:

— Căutaţi la dana aceea!

Holmes şi Longfellow îl opriră pe comandantul portului şi-l descriseră pe Bachi.

— Şi dumneavoastră cine sunteţi?

— Prieteni buni cu el, zise Holmes. Vă rugăm să ne spuneţi unde s-a dus. Între timp se apropiase şi Fields.

— Păi, l-am văzut intrând în port, răspunse omul vorbind extrem de lent. Cred că s-a suit acolo, foarte nerăbdător, continuă el, arătând spre o mică barcă pe mare, în care n-ar fi încăput mai mult de cinci pasageri.

— Bine. Coaja asta de nucă nu poate să ajungă prea departe. Unde merge? întrebă Fields.

— Aia? E un simplu mijloc de transbordam, domnule. *Anonimo* e prea mare pentru a intra în dană, aşa că aşteaptă în afara radei. Vedeţi?

Conturul vaporului abia se zărea prin ceaţă, o siluetă imensă care apărea şi dispărea. Era un vas cu aburi mai mare decât văzuseră vreodată.

— Iar prietenul dumneavoastră părea tare dornic să se suie la bord. Bărcuţa în care se află acum duce ultimul transport de pasageri, pe cei care au sosit cu întârziere. Apoi măgăoaia pleacă.

— Unde? se interesă Fields, cu un gol în inimă.

— Peste Atlantic, domnule. Comandantul portului se uită pe un grafic. Se opreşte la Marsilia şi pe urmă… pe urmă, hop, în Italia!

Holmes ajunse la Odeon la timp pentru a susţine cu brio conferinţa. Importanţa lui în ochii publicului crescuse tocmai datorită întârzierii. Longfellow şi Fields îl urmăreau atenţi din rândul al doilea, unde se aflau şi Neddie, fiul mai mic al lui Holmes, cele două Amelii şi fratele lui, John. În cea de-a doua din seria de trei prelegeri aranjate de Fields, susţinute cu casa închisă, Holmes examină metode medicale în contextul războiului.

— Vindecarea este un proces viu, explică el ascultătorilor, foarte mult influenţat de starea mentală. Le arătă cum, adesea, o rană căpătată în luptă se vindecă repede la soldaţii învingători, dar se dovedeşte fatală pentru cei învinşi.

— Există aşadar o zonă de mijloc, între ştiinţă şi poezie, pe care oamenii sensibili, cum sunt ei numiţi îndeobşte, se feresc s-o abordeze.

Holmes privi rândul ocupat de familie şi prieteni şi scaunul gol rezervat în caz că Wendell Junior şi-ar fi făcut apariţia.

— Fiul meu cel mare a suferit mai multe răni în timpul războiului, fiind trimis acasă de Unchiul Sam cu câteva „butoniere” noi în haina primită de la natură. Râsete, în războiul acesta multe inimi au fost atinse, dar n-au urme de glonţ.

După conferinţă şi potopul obişnuit de laude revărsate asupra doctorului, Longfellow şi acesta şi-au însoţit editorul la Corner, în Sala Autorilor, unde l-au aşteptat pe Lowell. Hotărâră apoi să convoace Clubul miercurea următoare, la Longfellow.

Şedinţa avea să servească un dublu scop. În primul rând, va domoli neliniştea lui Greene cu privire la starea traducerii şi la comportamentul ciudat la care fusese martor, împreună cu Houghton, minimalizându-se astfel riscul unei intruziuni suplimentare, de genul aceleia care-i costase informaţia pe care Bachi le-ar fi putut-o furniza. În al doilea rând şi poate cel mai important, traducerea lui Longfellow va putea astfel progresa. Acesta intenţiona să-şi ţină promisiunea şi să trimită *Infernul* la Festivalul Dante de la Florenţa, pentru cea de-a şase suta aniversare a naşterii poetului.

Longfellow nu voia să recunoască faptul că nu existau prea multe şanse să termine înainte de încheierea anului 1865, decât dacă se întâmpla, prin vreo minune, ca investigaţia lor să avanseze rapid. Totuşi, începuse să lucreze la traducere noaptea, singur, rugându-i-se lui Dante să-i dea înţelepciune pentru a dezlega misterele Healey şi Talbot.

— Domnul Lowell este aici? se auzi o voce slabă, însoţită de un ciocănit în uşa Sălii Autorilor.

Poeţii erau epuizaţi.

— Mă tem că nu, îi răspunse Fields, vizibil enervat, vorbitorului nevăzut.

— Excelent!

Prinţul negustorilor bostonieni, Phineas Jennison, spilcuit cantotdeauna, în costum alb şi pălărie, se strecură înăuntru şi trânti uşa după el. Nu i se clintise nici măcar un fir de păr.

— Unul dintre asistenţi mi-a sugerat că aţi putea fi aici, domnule Fields. Vreau să vă vorbesc deschis despre Lowell şi prefer ca tipul să nu fie de faţă. Îşi aruncă jobenul de mătase în cuierul de fier, dând la iveală un păr strălucitor, cu o cărare superb desenată la stânga, precum mânerul unei balustrade. Domnul Lowell a intrat la apă.

Când îi văzu pe cei doi poeţi, vizitatorul rămase cu gura căscată. Aproape căzând în genunchi, apucă mâinile lui Holmes şi ale lui Longfellow de parcă ar fi fost sticle cu vin din cele mai rare şi reputate recolte.

Jennison, căruia îi plăcea să îşi risipească enorma avere devenind patronul artiştilor sau adâncindu-şi rafinamentul cunoaşterii literelor, nu încetase nicio clipă să fie uluit în faţa maeştrilor pe care îi cunoştea numai graţie bogăţiei sale. Magnatul se instală într-un scaun.

— Domnule Fields, domnule Longfellow, doctore Holmes, le pronunţă el numele cu exagerată pompă. Sunteţi cu toţii prieteni buni ai lui Lowell, mai buni decât am eu privilegiul să fiu, pentru că doar un geniu recunoaşte alt geniu.

— Domnule Jennison, îl întrerupse Holmes nervos, i s-a întâmplat ceva lui Jamey?

— *Ştiu,* domnule doctor. Jennison suspină din rărunchi din cauză că trebuia să detalieze. Am aflat despre blestematele acestea de întâmplări Dante şi sunt aici pentru că doresc să vă ajut să faceţi cele necesare pentru a le pune capăt.

— Întâmplări Dante? repetă Fields cu voce răguşită.

Jennison dădu din cap în mod solemn.

— Blestemata de Corporaţie, încercarea ei de-a se descotorosi de cursul Dante al lui Lowell şi de traducerea dumneavoastră, dragi domni! Lowell mi-a vorbit despre asta, deşi e prea mândru să ceară ajutor.

La auzul explicaţiilor furnizate de Lowell, trei suspine de uşurare se ridicară din trei piepturi acoperite cu veste.

— După cum bine ştiţi, Lowell şi-a întrerupt pentru moment orele, zise Jennison, părând întristat că interlocutorii lui nu acordau situaţiei importanţa cuvenită. Asta nu se cade, spun eu. Un geniu de calibrul lui James Russell Lowell nu merită una ca asta şi nu trebuie să stăm cu braţele încrucişate. Mă tem că Lowell se află în pericolul iminent de a se prăbuşi dacă o ia pe drumul împăcării! Şi am auzit că Manning e în al nouălea cer, adăugă el cu o mină sumbră.

— Şi ce vrei să facem noi, dragă domnule Jennison? întrebă Fields,

arborând un aer deferent.

— Să-l convingeţi să-şi ia inima în dinţi! Jennison îşi demonstră teoria bătând cu pumnul în palmă. Să-l salvaţi de propria lui laşitate, altfel oraşul nostru va pierde una dintre cele mai puternice inimi ale sale. Mai am şi altă idee: să înfiinţaţi o organizaţie permanentă dedicată studiului lui Dante! Eu însumi voi începe să învăţ italiană pentru a vă da o mână de ajutor! Jennison etală un zâmbet strălucitor şi scoase din chimir un teanc impresionant de bancnote. O asociaţie Dante dedicată promovării literaturii atât de dragi vouă. Ce părere aveţi? Nimeni nu trebuie să afle despre implicarea mea, iar voi puteţi să le scoateţi peri albi indivizilor.

Înainte să-i răspundă cineva, uşa Sălii Autorilor se deschise brusc, iar Lowell se ivi în prag cu o expresie posomorâtă.

— Ei, ce s-a întâmplat? întrebă Fields.

Lowell deschise gura să vorbească, dar se opri.

— Phinny? Ce cauţi aici?

Jennison se uită la Fields, cerându-i ajutorul.

— Domnul Jennison şi cu mine avem de încheiat o afacere, zise editorul, punând banii în mâinile negustorului şi împingându-l spre uşă. Dumnealui tocmai pleca.

— Sper că totul e în regulă, Lowell. O să te caut cât de curând, prietene!

În holul de jos, Fields îl găsi pe Teal, băiatul de serviciu, şi-l rugă să-l conducă pe Jennison. Apoi încuie uşa Sălii Autorilor.

Lowell îşi turnă un pahar.

— O, n-o să credeţi ce ghinion am avut, dragii mei. Aproape că mi-am scrântit gâtul uitându-mă după Bachi la Half Moon Place, şi degeaba! Parcă a intrat în pământ şi nimeni nu ştie unde ar putea fi. Cred că irlandezii n-ar vorbi cu un italian nici dacă s-ar afla pe o corabie care se scufundă şi italianul ar fi singurul care ar putea astupa spărtura. Mai bine stăteam cu burta în sus toată după-amiaza, ca voi.

Fields, Holmes şi Longfellow tăcură.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă Lowell.

Longfellow le sugeră să ia cina la Casa Craigie şi să-i spună lui Lowell ce aflaseră despre Bachi. La masă, Fields îi povesti cum îl întâlnise pe comandantul portului şi, cu ajutorul unei monede de aur, îl convinsese să controleze registrul pentru a afla mai multe despre călătoria lui Bachi. Înscrisul arăta că acesta cumpărase un bilet cu preţ redus, dus-întors, care nu-i permitea să se întoarcă mai devreme de ianuarie 1867.

Ajunşi în salonul lui Longfellow, Lowell se trânti pe un scaun şi rămase nemişcat.

— Ştia că l-am descoperit. Sigur, i-am dat de înţeles că auziserăm despre Lonza! Lucifer al nostru ne-a scăpat printre degete, ca un pumn

de nisip!

— Atunci trebuie să sărbătorim, zise Holmes râzând. Nu-ţi dai seama ce se întâmplă dacă avem dreptate? Hai, sub lentilele microscopului vedem acum numai semne încurajatoare.

— Jamey, interveni Fields, dacă Bachi este criminalul…

Cu un zâmbet larg, Holmes continuă ideea:

— Suntem în siguranţă. La fel şi oraşul. Şi Dante! Dacă l-am alungat prin ştiinţa şi arta noastră, atunci l-am înfrânt, Lowell.

— O, domnilor, se ridică Fields în picioare, radios, voi da o masă Dante care o să bage în cofă Clubul de Sâmbăta. Fie mielul la fel de fraged ca şi versurile lui Longfellow! Paharele cu şampanie Moet să strălucească spumoase precum spiritul lui Holmes, iar cuţitele să fie la fel de ascuţite ca satira lui Lowell!

Cei trei îl ovaţionară.

Toate acestea îl liniştiră puţin pe Lowell, la fel şi vestea despre reluarea şedinţelor de traducere, revenirea la vechile obiceiuri, întoarcerea la normalitate, la momentele de delectare prin cunoaştere. Spera să nu fi uitat să se bucure de această plăcere după ce se folosiseră de cunoştinţele lor în scopuri atât de respingătoare.

Longfellow părea că ştie ce-l deranjează pe Lowell.

— Pe vremea lui Washington au topit ţevile orgilor din biserici ca să facă gloanţe, dragă Lowell. N-au avut încotro. Lowell, Holmes, mă însoţiţi acum în pivniţă în timp ce Fields se interesează cum merg treburile la bucătărie? zise el, luând o lumânare de pe masă.

— Da, asta este adevărata fundaţie a oricărei case! sări Lowell din fotoliu. A fost un an bun, Longfellow?

— Ştii care-i regula mea practică, domnule Lowell?

„Un prieten la masă de ai,
Nu uita ăl mai bun vin să-i dai,
Dar când doi amici au sosit,
Poate fi mai puţin reuşit.”

Cu toţii izbucniră în râs, unul foarte sănătos acum, când scăpaseră de griji.

— Dar avem o sete cât patru! protestă Holmes.

— Atunci să nu ne aşteptăm la prea mult, dragă doctore, îl sfătui Longfellow. Holmes şi Lowell îl urmară jos, în pivniţă, călăuziţi de lumina argintie a feştilei. Lowell râse şi se implică voios în conversaţie pentru a-şi abate gândul de la durerea ascuţită care-i fulgera tot piciorul, pornind de la bănuţul de roşeaţă ce-i acoperea acum glezna.

Phineas Jennison, cu haină albă, vestă galbenă şi eterna lui pălărie – de data aceasta albă, cu boruri late –, coborî treptele conacului său din Back Bay. Mergea şi fluiera, învârtindu-şi bastonul cu incrustaţii de aur. Râse din toată inima, de parcă auzise o glumă bună. De multe

ori, când hoinărea prin Boston, oraşul pe care îl cucerea în fiecare seară, se amuza de unul singur. O singură lume îi era încă interzisă, aceea în care banii aveau o putere sever limitată, iar sângele îţi hotăra în bună măsură locul, dar şi pe aceasta era pe punctul de a o lua cu asalt, în ciuda recentelor obstacole.

De pe partea cealaltă a străzii fusese observat pas cu pas, chiar din momentul când ieşise din casă. Următoarea umbră care trebuia pedepsită. Priveşte cum merge şi fluieră şi râde, de parcă n-a căzut nicicând în greşeală! Pas cu pas… Ruşinea unui oraş care nu mai putea dirija cursul viitorului… O aşezare care-şi vânduse sufletul… Uite-l, omul care-l sacrificase pe singurul capabil să-i aducă pe toţi laolaltă! Observatorul îl chemă pe nume.

Jennison se opri, frecându-şi faimoasa bărbie cu gropiţă. Miji ochii, uitându-se înainte, în beznă.

— M-a strigat cineva?

Niciun răspuns.

Jennison traversă strada fără să se grăbească. Avea senzaţia că persoana care stătea nemişcată lângă biserică îi era vag cunoscută.

— A, dumneata eşti. Te ţin minte. Ce doreşti?

Jennison îşi dădu seama că omul se mişcase şi acum se afla în spatele lui, apoi ceva ascuţit străpunse haina elegantă a negustorului.

— Ia toţi banii pe care-i am la mine, ia-i, domnule! Poţi să pui mâna pe ei şi să dispari! Spune cât vrei! Zi un preţ! Vorbeşte!

— Prin mine trece drumul spre cei pierduţi. Prin mine.

Ultimul lucru pe care J.T. Fields se aştepta să-l găsească a doua zi dimineaţă, când se urcă în trăsură, era un cadavru.

— Puţin mai înainte, îl dirijă el pe vizitiu. Coborî împreună cu Lowell şi străbătură distanţa rămasă până la uşa dughenei Wade şi Fiul.

— Aici a intrat Bachi înainte de a fugi în port, îi arătă el editorului.

Magazinul nu era citat în niciunul din ghidurile oraşului.

— Să fiu al naibii dacă Bachi nu s-a îndeletnicit cu ceva în neregulă aici, opină Lowell.

Bătură discret, dar nu primiră răspuns. Apoi, după un timp, uşa se crăpă puţin şi pe lângă ei trecu un bărbat într-o haină albastră, lungă, cu nasturi strălucitori. Ţinea în braţe o cutie arhiplină cu diverse nimicuri.

— Scuzaţi, zise Fields. Doi poliţişti se apropiară şi deschiseră larg uşile magazinului Wade şi Fiul, împingându-i înăuntru pe Lowell şi pe Fields. Aplecat peste tejghea zăcea un bărbat în vârstă, cu fălci înguste, cu mâna încleştată pe un creion, gata parcă să termine de scris o propoziţie. Nimic pe pereţi şi pe rafturi. Lowell se apropie puţin. În jurul gâtului defunctului era încolăcit un cablu de telegraf.

Poetul constată, uimit, cât de viu părea trupul mort din faţa lui.

Fields se repezi la el şi-l trase spre uşă.

— E mort!

— Mort precum cadavrele lui Holmes de la Colegiul Medical, se arătă Lowell de acord. Mă tem că Lucifer al nostru nu putea comite o crimă atât de banală.

— Vino, Lowell! îl îmboldi Fields, deja neliniştit de numărul crescând de poliţişti care începuseră să studieze încăperea fără să-i ia în seamă totuşi pe cei doi intruşi.

— Uite o valiză lângă el. Se pregătea să fugă, la fel ca Bachi. Lowell se uită din nou la creionul din mâna mortului. Cred că încerca să termine…

— Te rog, aproape ţipă Fields.

— Bine, bine. Dar se îndreptă spre cadavru şi, oprindu-se o clipă în dreptul tăviţei cu corespondenţă de pe birou, vârî pe furiş plicul de deasupra în buzunarul hainei. Hai să mergem, zise el pornind spre uşă. Editorul plecase deja spre ieşire, dar se opri şi se întoarse pentru că nu îl mai simţea pe Lowell în urma lui. Acesta se plantase în mijlocul încăperii şi pe chipul lui se amestecau spaima şi durerea.

— Ce-i, omule?

— Blestemata de gleznă.

Fields se îndreptă din nou spre uşă, unde văzu un poliţist studiindu-i curios.

— Căutam un prieten, domnule ofiţer, pe care l-am văzut ieri intrând în magazin.

După ce le ascultă povestea, poliţistul decise s-o noteze într-un carneţel.

— Cum ziceaţi că-l cheamă pe prietenul acesta, domnilor? Pe *italiano?*

— Bachi. B-a-c-h-i.

Lui Lowell şi lui Fields li se permise în sfârşit să plece. Tocmai atunci sosiră detectivul Henshaw şi alţi doi bărbaţi de la biroul de investigaţii, împreună cu legistul, domnul Barnicoat.

— Îngropaţi-l în cimitirul săracilor împreună cu celelalte gunoaie, zise Henshaw, văzând cadavrul. Ichabod Ross. Uite cum îmi pierd eu timpul, în loc să-mi fi luat micul dejun în pace. Fields nu se îndura să plece, dar Henshaw îl ţintui cu o privire ameninţătoare.

Ziarul de seară publicase un mic anunţ despre uciderea lui Ichabod Ross, negustor mărunt, probabil în urma unui jaf.

Pe plicul pe care îl sustrăsese Lowell scria CEASURI VANE. Era o casă de amanet aflată pe una dintre cele mai neplăcute străzi din East Boston.

A doua zi dimineaţă, Lowell şi Fields pătrunseră în incinta fără ferestre şi dădură de un bărbat enorm, de cel puţin o sută cincizeci de

kilograme, cu o faţă roşie ca o pătlăgică în pârg şi o barbă verzuie care-i acoperea jumătate din figură. De gât îi atârna un imens mănunchi de chei spânzurat de o sfoară şi zdrăngănind de fiecare dată când omul se mişca.

— Domnul Vane?

— Chiar el, răspunse acesta, dar zâmbetul lui îngheţă când privi mai atent îmbrăcămintea celor ce-i puseseră întrebarea. Le-am spus deja detectivilor de la New York că n-am răspândit eu hârtiile alea ciudate!

— Nu suntem detectivi, explică Lowell şi puse plicul pe tejghea. Credem că asta vă aparţine. De la Ichabod Ross.

— Phiii, ce drăguţ, exclamă el, în timp ce zâmbetul larg i se reinstala pe chip. Mamă! Credeam că bătrânu' o să crape fără să-şi încheie socotelile cu mine!

— Domnule Vane, ne pare rău de pierderea suferită. Aveţi idee de ce i s-a întâmplat una ca asta domnului Ross? întrebă Fields.

— Vă roade curiozitatea, ai? Păi, aţi nimerit-o bine aicea. Cu ce ieşiţi pe covertă?

— Tocmai ţi-am adus bani de la domnul Ross, îi aminti editorul.

— Care-s ai mei de drept! zise Vane. Negaţi asta?

— Totul numai de dragul banilor? se strâmbă poetul.

— Te rog, Lowell, şopti editorul.

Figura lui Vane îngheţă din nou, cu privirea fixată înainte. Ochii i se măriră cam de două ori.

— Lowell? Lowell poetul?

— Mmm, da, recunoscu acesta, puţin mirat.

— „Şi ce-i mai scump decât din iunie o zi", recită uriaşul, apoi izbucni din nou în râs, înainte de a continua:

„Şi ce-i mai scump decât din iunie o zi?
Pe urmă tot aşa ani vor urma,
Pământ şi Cer în armonie-or fi
Şi dulce melodie or cânta.
Oriunde ne uităm, orice-ascultăm
De-al vieţii fior şi-aromă ne-mbătăm".

— În al patrulea vers cuvântul e „blândă", îl corectă Lowell cu un dram de indignare. E aşa: „Şi blândă melodie or cânta…"

— Să nu-mi spună mie că ăsta nu-i un poet american mare! Pe toţi dracii şi pe Dumnezeu, am şi aia cu casa! îl anunţă Vane, scoţând de sub tejghea o ediţie legată în piele din *Cămine şi locuri dragi ale poeţilor noştri.* O frunzări apoi până când ajunse la capitolul despre Elmwood. A, am şi autograful matale în catalogul meu. Pe lângă Longfellow, Emerson şi Whittier, matale te vinzi cel mai bine. Şi banditul ăla de Oliver Holmes e undeva sus şi-ar fi şi mai sus dacă nu şi-ar pune numele pe-atât de multe fleacuri.

Omul, care din cauza emoţiei căpătase o tentă morcovie, deschise

un sertar cu una dintre cheile atârnânde şi pescui o bucată de hârtie pe care era scris numele lui James Russell Lowell.

— Dar asta nu e semnătura mea! se agită poetul. Cine a mâzgălit-o habar n-are să scrie! îţi cer insistent să-mi înmânezi imediat toate autografele false, ale tuturor autorilor, care se află în posesia dumitale. Dacă nu, domnule, o să ai de-a face cu Hillard, avocatul meu, înainte ca ziua să se încheie!

— Lowell! Fields îl trase de lângă tejghea.

— Ce bine o să dorm la noapte ştiind că individul acesta are suficiente „ornamente" în catastiful acela cât să-mi umple toată casa! strigă Lowell.

— Avem nevoie de ajutorul lui!

— Da, îşi îndreptă poetul haina. Cu sfinţii la biserică, cu păcătoşii în cârciumi.

— Te rog, domnule Vane. Fields se întoarse spre proprietar, deschizându-şi portofelul. Vrem să aflăm câte ceva despre domnul Ross şi pe urmă te lăsăm în pace. Cât ai accepta pentru a ne împărtăşi informaţiile pe care le deţii?

— Nu mă voi despărţi de ele pentru bănuţi! râse negustorul din toată inima, iar ochii parcă îi intrară în adâncul capului. Ce, totul se face numai de dragul banilor?

Vane le sugeră că patruzeci de autografe ale lui Lowell ar fi fost o plată îndestulătoare. Fields ridică din sprâncene şi ceru aprobarea prietenului său, pe care o căpătă cu jumătate de gură. În timp ce Lowell semna pe două coloane într-un caiet, Vane îşi arătă aprecierea faţă de caligrafia poetului. „O marfă de mare calitate", zise el. După care grasul îi destăinui lui Fields că Ross fusese tipograf la ziare, apoi se reorientase spre imprimarea de bani falşi. Făcuse greşeala de a plasa bancnotele într-o reţea de jocuri de noroc care folosise bancnotele contrafăcute pentru a păcăli câteva localuri de jocuri, ba chiar apelase la proprietarii unor case de amanet care tăinuiseră, fără voia lor, bunurile achiziţionate cu banii proveniţi din acţiunea respectivă (cuvintele „fără voia lor" căpătaseră o sonoritate deosebită în gura gentilomului, care scosese limba şi şi-o trecuse peste buza de sus, gata să-şi atingă nasul). Fusese doar o chestiune de timp până când mişculaţiile acestea îi veniseră de hac.

Ajunşi la Corner, Fields şi Lowell repetară toată povestea pentru Longfellow şi Holmes.

— Cred că bănuiesc ce era în geanta lui Bachi când a ieşit din magazinul lui Ross, se pronunţă Fields: numai bancnote contrafăcute pentru vreun aranjament disperat. Dar de ce s-a implicat oare în operaţiunea de falsificare?

— Îmi închipui că atunci când nu poţi câştiga bani, trebuie chiar *să-i faci,* glumi Holmes.

— Oricare ar fi motivul pentru care s-a amestecat, zise Longfellow, se pare că *signor* Bachi a reuşit să iasă la timp din combinaţie.

Miercuri seara, Longfellow îşi întâmpină musafirii în pragul Casei Craigie în maniera lui obişnuită. Intrând, primiră efuziuni suplimentare de bun-venit, adică scâncete din partea lui Trap. George Washington Greene le mărturisi că starea lui de sănătate se îmbunătăţise simţitor după ce primise vestea despre noua întrunire şi că spera să-şi reia programul obişnuit. Se pregătise minuţios, ca întotdeauna, pentru cânturile care le fuseseră indicate.

Longfellow declară deschisă şedinţa, iar literaţii îşi ocupară locurile. Gazda distribui cântul lui Dante în italiană şi şpalturile traducerii în engleză. Trap urmărea acţiunea cu vădit interes. Mulţumit de plasamentul obişnuit al personajelor şi de confortul stăpânului, paznicul canin se instală în spaţiul de sub fotoliul cavernos al lui Greene. Trap ştia că bătrânul nutrea pentru el o simpatie specială care se manifesta sub forma multor bucăţele din mâncare pe care i le oferea pe sub masa din sufragerie. În plus, scaunul tapiţat cu catifea al lui Greene se afla cel mai aproape de căldura dogoritoare a căminului din birou.

„Un diavol şade cocoţat pe coastă/ şi fără milă-nfige spada-n noi.”

*

Părăsind Staţia Centrală, Nicholas Rey se strădui să nu adoarmă în tramvaiul cu cai. Abia acum simţea cât de puţin se odihnise nopţile trecute, deşi din ordinul primarului Lincoln era consemnat între patru pereţi şi nu avea mai nimic de făcut cât era ziua de lungă. Kurtz îşi găsise un alt conductor, un proaspăt angajat de la Watertown. În scurtul vis înfiripat în zdruncinăturile tramvaiului, o bestie de om se apropie de el şi-i şopti „Nu pot să mor, că-s aici”. Până şi în somn Rey ştia că „aici” nu făcea parte din misterul pe care trebuia să-l dezlege după moartea lui Elisha Talbot. *Nu pot să mor, că sunt.* L-au trezit doi bărbaţi care, spânzuraţi de curelele menite să ajute pasagerii să-şi păstreze echilibrul, se certau pe tema votului pentru femei. Veni apoi şi revelaţia: figura bestiei din vis era cea a sinucigaşului, deşi mai mare de trei sau patru ori. Curând se auzi clopoţelul şi vatmanul strigă: „Mount Auburn! Mount Auburn!”

După ce tatăl ei plecase la întrunirea Clubului Dante, Mabel Lowell, care împlinise de curând optsprezece ani, se aplecă peste masa de scris din mahon masiv pe care poetul o transformase în depozit de hârtii fiindcă îi plăcea să scrie, aşezat în fotoliul din colţ, pe o veche bucată de placaj.

Îi lipsea veselia lui când nu era la Elmwood. Pe Mabel Lowell o interesa prea puţin să alerge după băieţii de la Harvard sau s-o însoţească pe mica Amelia Holmes la cercurile de lucru manual, unde ar fi trebuit să discute la nesfârşit pe cine să accepte şi pe cine nu (cu

excepţia fetelor venite din străinătate, care nici măcar nu intrau în discuţie), ca şi cum întreaga lume civilizată aştepta cu sufletul la gură la uşa cercului. Mabel dorea să citească şi să călătorească prin lume, să descopere viaţa despre care aflase din cărţi – ale tatălui ei şi ale altor scriitori vizionari.

Hârtiile tatei erau ca de obicei în dezordine, ceea ce micşora riscul de a fi descoperite în viitor, dar era necesară o delicateţe specială pentru mânuirea lor, întrucât vrafurile brambura puteau oricând să se prăbuşească. Găsi tocuri tocite şi poeme pe jumătate terminate, pătate pe alocuri de cerneală, pe care cu greu putea să le descifreze. Tata o avertizase adesea să nu scrie niciodată versuri, deoarece majoritatea ieşeau prost, iar la cele bune lucrai la nesfârşit, ca la toaleta unei femei frumoase.

Dădu peste un desen ciudat, o schiţă în creion pe hârtie liniată. Era făcută cu grija pe care, credea ea, o acorzi întocmirii unei hărţi atunci când te pierzi în pădure, sau hieroglifelor – când încerci solemn să le pricepi în acelaşi timp sensul, ori măcar să-l bănuieşti. Când era mică şi tatăl ei călătorea, îi desena mereu la repezeală pe marginile scrisorilor pe care le trimitea acasă portretele organizatorilor de conferinţe educative sau ale demnitarilor străini cu care lua cina. Gândindu-se acum cât de mult râdea de acele ilustraţii umoristice, deduse că schiţa reprezenta picioarele unui bărbat care purta patine imense şi al cărui trup se termina la talie. Nemulţumită de interpretare, Mabel întoarse foaia pe toate părţile. Când o ţinu invers, observă că liniile în zigzag de deasupra tălpilor puteau foarte bine să sugereze flăcări.

Longfellow citi din tălmăcirea Cântului XXVIII, unde se opriseră data trecută. Avea să se bucure când îi va lăsa lui Houghton şpalturile finale ale acestei părţi şi-o va bifa pe lista păstrată la Riverside Press. Din punct de vedere fizic era cea mai neplăcută secţiune din *Infern.* Virgiliu îl însoţeşte pe Dante în a noua bolgie dintr-o zonă importantă a Iadului numită „Punga spurcată”. Aici se află semănătorii de dezbinări, cei care în timpul vieţii lor au divizat naţiuni, religii şi familii, iar acum, în Iad, sunt separaţi fiziceşte, ciopârţiţi, tăiaţi în bucăţi.

— „De când sunt eu n-am mai văzut obadă”, începu Longfellow să citească, „crăpată-n două la butoi sau târnă/ precum un duh crăpat din barbă-n noadă…” înainte de a continua, inspiră adânc: „Ce maţele-şi privea cum îi atârnă/ Şi-şi arăta ficaţii şi desaga/ în care pita se preface-n scârnă”.

Dante fusese mai reţinut înainte, dar Cântul XXVIII demonstra pe deplin credinţa lui în Dumnezeu. Numai un om foarte pios, încrezător în nemurirea sufletului, se putea gândi la astfel de groaznice cazne pentru trupul muritor.

— Mizeria din unele pasaje, glăsui Fields, l-ar face de ruşine pe cel mai beţivan geambaş.

„Un altu-atunci cu gâtul spintecat
Şi c-o ureche, numai una bună,
Iar nasul pân' la pleoapă sfârtecat
Privindu-mă cu ceilalţi dimpreună
Prin beregată slobozi chemare…"

— Iar aceştia erau oameni pe care Dante îi cunoscuse! Duhul cu nasul şi urechea tăiate, Pier da Medicina din Bologna nu îi adusese lui Dante niciun prejudiciu personal, dar stârnise zâzanie printre cetăţenii Florenţei. În timpul călătoriei prin lumea de dincolo, poetul n-a fost în stare să uite nici măcar o clipă oraşul lui natal. Avea nevoie să-şi vadă eroii mântuiţi în Purgatoriu şi recompensaţi în Paradis, dorea nespus de mult să-i vadă pe infami în cercurile de jos ale Infernului. Pentru el Iadul n-a fost o simplă închipuire, ci o realitate. Printre cei tăiaţi în bucăţi a întâlnit şi un Alighieri, care i-a făcut cu mâna şi l-a implorat să-i răzbune moartea.

Micuţa Annie Allegra se strecură în bucătăria de la subsol a Casei Craigie, frecându-se la ochi, într-o încercare nereuşită de a-şi alunga somnul.

Peter încărca soba din bucătărie cu cărbuni dintr-o găleată.

— Don'şoară Annie, încă nu v-a pus domnu' Longfellow în pat?

— Vreau o ceaşcă cu lapte, Peter, explică ea, străduindu-se să-şi ţină ochii deschişi.

— V-o aduc imediat, don'şoară Annie, spuse tărăgănat una dintre bucătărese, aruncând un ochi spre cuptorul de pâine. Cu multă plăcere, drăguţă, cu multă plăcere.

Se auzi un ciocănit uşor la uşa din faţă. Fericită, Annie îşi arogă privilegiul de a deschide chiar ea; era întotdeauna gata să îndeplinească misiunile servitorilor, mai ales cea de întâmpinare a oaspeţilor. Fetiţa ţopăi prin holul de intrare şi se luptă cu uşa masivă.

— Şâââât! şopti Annie Allegra Longfellow înainte de a vedea frumoasa faţă a vizitatorului. Acesta se aplecă spre ea. Azi e miercuri, îi făcu ea o confidenţă, strângându-şi mâinile căuş. Dacă ai venit să-l vezi pe tata, trebuie să aştepţi până termină cu domnul Lowell şi cu ceilalţi. Asta e o regulă, ştii. Poţi să stai aici sau în salon dacă-ţi place, îi prezentă ea opţiunile.

— Îmi cer scuze pentru deranj, domnişoară Longfellow, zise Nicholas Rey.

Armie Allegra dădu înţelegător din gingaşul ei căpşor şi, luptându-se cu greutatea parcă şi mai mare a pleoapelor, o porni alene pe scările abrupte, uitând pentru ce pornise în escapadă.

Nicholas Rey rămase în holul din faţă al Casei Craigie, printre tablourile cu George Washington. Scoase bucăţelele de hârtie din

buzunar. Le va cere din nou ajutorul, de data aceasta arătându-le hârtiuţele pe care le culesese din jurul locului unde murise Talbot, cu speranţa că ei vor vedea legătura care lui îi scăpa. Găsise pe cheiuri câţiva străini care recunoscuseră figura sinucigaşului, ceea ce-i întărea convingerea că acesta era străin şi că îi şoptise la ureche în altă limbă, nu în engleză. În acelaşi timp simţea, ba chiar era convins că doctorul Holmes şi ceilalţi ştiau mai mult decât îi spuseseră.

Rey porni spre salon, dar se opri înainte de a ieşi din hol şi se întoarse uluit. Ceva îl oprise. Auzise ceva? Merse înapoi şi se apropie de uşa biroului.

Che le ferite son richiuse prima ch'altri dinanzi li rivada…

Îl trecu un fior. Mai făcu trei paşi, fără zgomot, până la uşă. *Dinanzi li rivada.* Scoase hârtia din buzunarul vestei şi citi cuvintele: *din anziame, dinanzi ame.* De când cerşetorul se aruncase pe fereastra secţiei de poliţie, literele acestea îl obsedaseră, separându-se şi unindu-se în visele sale şi înflăcărându-i inima. Rey se aplecă şi îşi lipi urechea de lemnul rece.

— Aici, Bertram de Born, care a rupt legătura unui fiu cu tatăl său, care a vârât zâzanie între ei, îşi ţine în mână capul retezat, ca pe un felinar, şi-i vorbeşte pelerinului florentin din această postură inedită. Era glasul liniştit al lui Longfellow.

— Precum călăreţul fără cap al lui Irving[23]. Răsună râsul de bariton, inconfundabil, al lui Lowell.

Rey întoarse hârtia pe partea cealaltă şi scrise ce auzea.

„Am rupt pe cei sortiţi să se-mpreune
Şi rupt de trup mi-e capul fără minte;
Cuvântă-n mine legea care spune…"

Cose s'osserva în me lo contrapasso.

Contrapasso? O voce molcomă, pe nas. Un sforăit. Rey deveni şi mai atent şi se strădui să-şi domolească respiraţia. Auzi simfonia aspră a tocurilor care scriau la unison.

— Cea mai reuşită pedeapsă a lui Dante, zise Lowell.

— Şi italianul ar fi de acord cu asta, replică altcineva.

Rey era prea asaltat de gânduri ca să poată distinge vocile vorbitorilor, aşa că dialogul se transformă pentru el într-un cor anonim.

— E prima oară când Dante atrage atenţia atât de explicit asupra ideii de *contrapasso* – e un cuvânt pentru care nu există o traducere exactă în engleză, o definiţie în sine… Ei bine, dragă Longfellow, aş spune „contrasuferinţă"… Ideea că fiecare păcătos trebuie să fie pedepsit prin răul pe care l-a provocat propriul lui păcat. Iată, semănătorii de dezbinări sunt spintecaţi…

Rey făcu un pas înapoi.

— Lecţia s-a încheiat, domnilor.

Cărţile se închiseră, hârtiile foşniră, iar Trap începu să latre. Nimeni nu-l băgă în seamă.

— Am câştigat o cină bogată pentru eforturile noastre…

*

— Ce fazan gras! James Russell Lowell împunse cu un interes deosebit scheletul straniu, lătăreţ şi bine dezvoltat, cu capul plat.

— Nu există animal să nu-i fi scos măruntaiele ca apoi să le vâre la loc, remarcă zâmbitor doctorul Holmes, şi cam insinuant, după părerea lui Lowell.

Era în dimineaţa de după întrunirea Clubului Dante, iar cei doi se găseau în laboratorul profesorului Louis Agassiz de la Muzeul Harvard de Zoologie Comparată. Agassiz îi primise cu efuziune şi, înainte de a se întoarce în biroul său privat pentru a-şi termina treaba, se uitase la rana lui Lowell.

— Agassiz părea cel puţin interesat de insectele noastre, zise Lowell încercând să pară nepăsător. Acum era sigur că fusese înţepat de o muscă în biroul lui Healey şi se dădea de ceasul morţii, închipuindu-şi ce-i va spune Agassiz despre efectele teribile ale muşcăturii („Aaa, nu mai e nicio zperanţă, zărmane Lowell, ce păcaaaat!”). Lowell nu împărtăşea convingerea lui Holmes că astfel de insecte nu înţeapă. Ce fel de bâzdâganie care se respectă nu pişcă? Aştepta, aşadar, diagnosticul fatal; avea să se simtă de-a dreptul uşurat după pronunţarea lui. Nu-i mărturisise lui Holmes că rana se tot mărise în ultimele zile, că adesea pulsa violent şi că durerea care îi zgândărea nervii era cu fiecare ceas mai puternică. Nu avea de gând să-şi arate slăbiciunea în faţa doctorului.

— Ce zici de asta, Lowell? strigă Louis Agassiz, cu mostrele de insecte în mâinile-i cărnoase care miroseau neîncetat a peşte, ulei sau alcool, chiar şi după spălări repetate. Lowell uitase că stătea lângă scheletul care semăna cu o cloşcă uriaşă.

— Când eram plecat, consulul din Mauritius, zise savantul cu mândrie, mi-a lăsat aici două zehelete de pasăre dodo. Îţi dai zeama ce comoară!

— Crezi că ar fi fost bune de mâncat, Agassiz? se interesă Holmes.

— Zigur. Ce păcaaat că n-am putut comanda dodo la Clubul de Zâmbăta. Un prânz bun este dintotdeauna cea mai mare bucurie a oamenilor. Ce păcaaat! Bine, zuntem gata acum?

Lowel şi Holmes îl urmară la o masă şi se aşezară. Agassiz scoase cu grijă insectele din flacoanele cu soluţie de alcool.

— În primul rând, domnule doctor, zpuneţi-mi unde aţi găsit aceste creaturici zimpatice?

— De fapt, Lowell le-a găsit, răspunse Holmes cu prudenţă. Lângă Beacon Hill.

— Beacon Hill, repetă Agassiz, dar puternicul lui accent elveţiano-

german stâlcise atât de rău cuvintele, încât erau de nerecunoscut. Spune-mi, domnule doctor, ce crezi despre ele?

Holmes nu agrea practica unora de a pune întrebări cu scopul de a obţine răspunsuri incorecte.

— Nu ţin de specialitatea mea. Dar sunt muşte de carne, nu, Agassiz?

— O, da. Genul? continuă Agassiz.

— *Cochliomyia,* se conformă Holmes.

— Şpecia?

— *Macellaria.*

— Aha! râse zoologul. Aşa arată, dac-ar fi să ne luăm după cărţi, nu-i aşa, dragă Holmes?

— Vasăzică nu-s… din acelea? zise nedumerit Lowell, care pălise brusc. Dacă Holmes se înşelase, poate că muştele erau inofensive.

— Cele două zunt aproape identice, se pronunţă Agassiz, apoi ridică mâna, pentru a împiedica orice comentariu. Aproape. Se îndreptă spre rafturile cu cărţi. Trăsăturile lui lătăreţe şi îmbelşugate îl făceau să pară mai degrabă un politician de succes decât biolog sau botanist. Noul Muzeu de Zoologie Comparată venea ca o încununare a carierei sale, căci acum avea în fine resursele necesare pentru a completa catalogarea miriadelor de specii fără nume de animale şi de plante din întreaga lume. Zău vă arăt ceva. Există cam două mii cinci sute de şpecii de muşte nord-americane ale căror nume le cunoaştem. Dar, după estimările mele, acum trăiesc în jurul nostru cam zece mii de şpecii de muşte.

Întinse nişte planşe în faţa lor. Reprezentări grosolane, aproape groteşti, de feţe umane, cu nasurile înlocuite de găuri ciudate, întunecate.

— Acum câţiva ani, explică Agassiz, un chirurg din marina regală franceză, doctorul Coquerel, a fost chemat la colonia de pe Insula Diavolului din Guiana Franceză – în America de Sud, la nord de Brazilia. Cinci colonişti zăceau în spital prezentând simptome grave şi de neîncadrat în vreo maladie cunoscută. Unul dintre ei s-a prăpădit la zeurt timp după ce a sosit Coquerel. Când a şpălat zinusurile mortului cu apă, a găsit trei sute de larve de muşte de carne.

— Larvele erau înăuntru… în omul viu? se minună Holmes.

Agassiz îi răspunse afirmativ printr-o tăcere adâncă.

— Dar *Cochliomyia macellaria* nu poate digera decât ţesuturi moarte, protestă scundul doctor. Nu are larve parazite.

— Adu-ţi aminte de cele opt mii de muşte nedescoperite despre care tocmai am vorbit, Holmes! îl certă specialistul. Asta nu e *Cochliomyia macellaria,* ci o cu totul altă şpecie, prieteni, una pe care n-am mai văzut-o până acum şi despre care nici nu ştiam că există. O femelă a depus ouă în nările pacientului, acestea au eclozat şi larvele s-au metamorfozat în viermi care au mâncat căpăţâna omului. Alţi doi bărbaţi de pe Insula Diavolului au murit la fel, infestaţi. Doctorul i-a zalvat pe unii tăindu-le viermii din nas. Într-adevăr, viermii de *Macellaria* nu trăiesc decât pe ţesut mort. Cel mai mult le plac cadavrele. Dar larvele acestei şpecii de muzcă, Holmes, trăiesc numai pe ţesut *viu.*

Aggasiz aşteptă reacţii. Cum nu veni niciuna, continuă:

— Femela se împerechează numai o dată, dar poate depune un număr enorm de ouă la fiecare trei zile, de zece sau unsprezece ori în ciclul ei de viaţă de o lună. O singură femelă poate depune o dată până la patru sute de ouă dacă găseşte răni proaspete pe animale sau oameni. Ouăle se metamorfozează în larve care ies din rană şi

devorează ţesuturile. Cu cât carnea este mai infestată de viermi, cu atât sunt mai atrase muştele adulte. Viermii se hrănesc o vreme cu ţesut viu, apoi se desprind şi, după câteva zile, devin muşte. Prietenul meu Coquerel a numit această specie *Cochliomyia hominivorax.*

— *Homini… vorax,* repetă Lowell. Traduse cu glasul sugrumat, uitându-se la Holmes: mâncătoare de oameni.

— Exact, zise Agassiz cu entuziasmul stânjenit al unui savant care trebuie să anunţe o descoperire groaznică. Coquerel a raportat jurnalelor ştiinţifice observaţiile lui, însă puţini i-au dat crezare.

— Dar dumneata, da? întrebă Holmes.

— Cu ziguranţă, declară entomologul cu severitate. De când Coquerel mi-a trimis aceste desene, am studiat mai multe istorii medicale şi înzemnări făcute în ultimii treizeci de ani. Unele menţionează experienţe similare. Isidore Sainte-Hillaire a scris despre un caz când larva a fost găsită sub pielea unui sugar. După Cobbold, doctorul Livingston a descoperit mai multe larve *diptera* în umărul unui negru rănit. Călătorind prin Brazilia, am aflat că aceste muşte sunt numite *warega,* cunoscute fiind ca o plagă atât pentru om cât şi pentru animale. În timpul războiului mexican s-a constatat că aşa-numitele „muşte de came", îşi lasă ouăle în rănile zoldaţilor rămaşi peste noapte pe câmpul de bătaie. Uneori muştele nu provoacă daune, pentru că se hrănesc numai cu ţezut mort. Acestea sunt genul comun, *macellaria,* pe care îl cunoşti şi dumneata, domnule doctor Holmes. Dar alteori trupurile se umpleau cu umflături şi zoldaţii nu mai puteau fi zalvaţi pentru că erau goliţi pe dinăuntru, începând cu măruntaiele. Înţelegeţi? Aveau de-a face cu *hominivorax.* Acestea năvălesc pe fiinţele neajutorate, fie ele oameni sau animale. E singurul mod în care progeniturile lor pot zupravieţui. Ca să trăiască trebuie să înghită ce e viu. Ştudiul abia a început şi e foarte palpitant. Primele specimene de *hominivorax* le-am cules în timpul turului meu prin Brazilia. În mare, cele două specii de muşte de came sunt foarte asemănătoare, dar trebuie ză te uiţi atent ca să vezi culoarea mai închisă. Trebuie, de asemenea, ză le măsori cu instrumentele cele mai sensibile. Aşa am putut recunoaşte mostrele pe care mi le-aţi trimis ieri.

Agassiz târî un scaun mai aproape de ei.

— Acum, colega, să-ţi vedem din nou zărmanul picior, vrei?

„Colega" încercă să vorbească, dar buzele îi tremurau prea violent.

— Ei, nu-ţi face probleme, izbucni el în râs. Vasăzică ai zimţit mica insectă pe picior şi de aceea ai dat-o jos?

— Şi am strivit-o, îi reaminti Lowell.

Agassiz scoase un bisturiu dintr-un sertar.

— Bine. Doctore Holmes, vreau ză faci o incizie în mijlocul rănii şi ză zeoţi afară totul.

— Eşti sigur? se înspăimântă Lowell.

Holmes înghiţi în sec şi îngenunche. Duse bisturiul la glezna amicului său, privindu-l apoi în ochi. Acestuia îi căzuse falca şi se holba îngrozit.

— Nici n-o să simţi, Jamey, îi promise doctorul pe un ton calm. Agassiz, deşi la doar câţiva paşi de ei, se prefăcu mărinimos că nu auzise.

Lowell dădu din cap şi apucă strâns braţele scaunului. Holmes operă exact cum îi ceruse zoologul, înţepând cu vârful bisturiului centrul umflăturii de pe gleznă. Când scoase lama din rană, odată cu ea ieşi şi un vierme alb, de cel mult patru milimetri, care se zbătea plin de vioiciune.

— Uite-l, uite-l! Frumosul *hominivoraxl* râse Agassiz triumfător. Controlă rana, asigurându-se că nu mai erau şi alţii, apoi bandajă glezna. Luă viermele în mână, aproape cu dragoste. Vezi, Lowell, mica muscă de carne pe care ai văzut-o a avut doar câteva zecunde la dispoziţie ca să depună un ou înainte z-o faci tu praf. Rana nu e adâncă şi-o să se vindece pe deplin, iar tu o să te zimţi perfect. Ai observat însă cum a crescut leziunea în timp ce viermele mişuna înăuntru, cât de tare te-a incomodat când îţi umbla prin ţezuturi. Imaginează-şi acum zute. Imaginează-ţi apoi mii, crescând în tine în fiecare minut.

Lowell zâmbi suficient de larg pentru a-şi trimite vârfurile mustăţii de morsă până la urechi.

— Ai auzit, Holmes? O să mă vindec! râse şi îi îmbrăţişă pe amândoi. Apoi începu să înţeleagă ce însemnau toate acestea din punctul de vedere al lui Artemus Healey şi al Clubului Dante.

După ce se spălă şi se şterse, Agassiz deveni foarte serios.

— Mai e ceva, dragilor. Un lucru tare ciudat, zău. Creaturile astea mititele… nu vin de aici, nu vin din Noua Anglie şi nici din împrejurimi. Sunt originare din emisfera aceasta, asta e zigur, dar dintr-un ţinut torid, cu mlaştini. Am văzut roiuri în Brazilia, dar nici măcar una la Boston. Şi nici n-au fost înregistrate vreodată, sub denumirea corectă sau altcumva. Cum au ajuns aici, nu-mi dau zeama. Poate întâmplător, cu un transport de vite sau… Se opri, parcă analizând situaţia. Oricum, spre norocul nostru aceste creaturi nu pot trăi într-un climat rece precum cel de-aici. *Warega* astea nu zunt vecini de treabă. Fireşte, cele care au ajuns aici au murit deja de frig.

Teama îi dispăruse la iuţeală şi Lowell uitase aproape cu desăvârşire prin ce trecuse. Groaza lui se transformase în bucuria nespusă de a fi scăpăt cu viaţă. Ieşind împreună cu Holmes din muzeu, nu se putea gândi însă decât la un singur lucru.

— Am fost orb când am acceptat concluziile lui Barnicoat din ziare, rupse Holmes tăcerea. Healey n-a murit din cauza loviturii de la cap!

Insectele n-au servit doar de *tableau vivant* dantesc, decor pentru spectacol menit să ne ajute să recunoaştem pedeapsa din *Infemo.* Au fost folosite şi pentru a chinui, continuă el pe nerăsuflate. Insectele nu sunt ornamente, ele sunt chiar arma lui Lucifer!…

— Care vrea ca victimele sale nu numai să moară, dar să şi sufere la fel ca păcătoşii din *Infernul.* O stare între viaţă şi moarte care le cuprinde pe amândouă şi pe niciuna. Lowell se întoarse şi-l luă de braţ pe Holmes.

— Să fii martorul propriei tale suferinţe, Wendell. Eu unul am *simţit* creatura înfruptându-se din mine, devorându-mă. Deşi probabil că a luat doar o mică gustare din ţesuturile mele, mi s-a părut că îmi umblă prin sânge şi caută calea spre sufletul meu. Camerista a spus adevărul.

— Dumnezeule, chiar aşa, exclamă Holmes, oripilat. Ceea ce înseamnă că Healey…

Niciunul nu dorea să pomenească de chinurile despre care – acum – ştiau că Healey le îndurase. Judecătorul trebuia să plece la casa de la ţară sâmbătă dimineaţa, iar trupul lui fusese găsit abia marţi. Trăise patru zile în grija a mii de *hominivorax* care-i înfulecau măruntaiele… creierul… Centimetru cu centimetru, ceas după ceas.

Holmes privi în borcanul de sticlă conţinând insectele pe care le recuperase de la Agassiz.

— Jamey, trebuie să-ţi spun ceva, dar nu vreau să ne certăm.

— Pietro Bachi?

Doctorul dădu afirmativ din cap.

— Povestea asta nu se potriveşte cu ceea ce ştim despre el, nu-i aşa? constată Lowell.

— Gândeşte-te un pic: Bachi e genul care duşmăneşte din disperare, căruia-i sare ţandăra iute când se îmbată. Dar o asemenea cruzime metodică, profundă… Vezi asta în el? Zău aşa… Bachi ar fi putut înscena ceva pentru a demonstra greşeala care l-a adus în America. Dar să reconstituie pedepsele lui Dante într-o asemenea manieră desăvârşită, absolută? Fără îndoială că am făcut o mulţime de greşeli, Lowell, la fel de multe ca salamandrele după ploaie. Şi la fiecare mişcare mai apare una. Holmes dădu din mâini cu disperare.

— Ce faci? întrebă Lowell. Se găseau aproape de casa lui Longfellow, unde erau aşteptaţi.

— Văd o trăsură liberă puţin mai încolo. Vreau să mai studiez o dată vietăţile astea la microscop. Mi-ar fi plăcut ca Agassiz să nu fi omorât viermele: natura îşi dezvăluie mai bine secretele când nu este agresată. Nu sunt de acord cu concluzia lui că insectele ar fi murit deja. Poate că vom afla ceva despre crimă de la aceste creaturi. Agassiz nu crede în teoria lui Darwin şi asta îi îngustează perspectiva.

— Wendell, dar e vocaţia omului…

— Marii savanţi se pun uneori de-a curmezişul în calea ştiinţei,

respinse Holmes îndoiala lui Lowell. Revoluţiile nu sunt înfăptuite de oameni cu ochelari, iar primii care rostesc un adevăr nou nu pot fi auziţi de cei ce au nevoie de pâlnii în urechi. Luna trecută am citit, de exemplu, o carte despre Insulele Sandwich. Acolo, un bătrân localnic stafidit, care a fost dus printre străini, s-a rugat de ei să fie trimis acasă pentru ca fiul lui să-i facă creierii chisăliţă, conform obiceiurilor locului. N-a spus tuturor Pietro, fiul lui Dante, după moartea tatălui său, că poetul *n-a vrut* să dea de înţeles că a fost cu adevărat în Iad şi în Rai? Fiii fac adesea pilaf creierii taţilor.

„Ai unora mai mult decât ai altora", îşi spuse Lowell în sinea lui, amintindu-şi cum îl privise Holmes Junior pe Holmes Senior când acesta se urca într-o cabrioletă.

Porni în goană spre Casa Craigie, dorindu-şi să fi fost călare. Traversă o stradă, dar ceva îi atrase atenţia şi îl făcu să se întoarcă.

Bărbatul înalt, cu faţa ofilită, cu cilindru şi vestă în carouri, acelaşi pe care Lowell îl privise cu multă atenţie când stătea sprijinit de un ulm din curtea universităţii, omul pe care îl văzuse cu ochii lui apropiindu-se de Bachi în campus, ieşea acum în evidenţă în piaţa aglomerată. Poate că apariţia lui ar fi fost insuficientă pentru a-i stârni interesul, dată fiind noua turnură a lucrurilor după revelaţiile făcute de Agassiz, dacă omul nu ar fi fost adâncit în conversaţie cu Edward Sheldon, studentul lui Lowell. De fapt, acesta din urmă nu vorbea, ci se răstea la bărbatul înalt, ca şi când ar fi ordonat unui servitor recalcitrant să-şi îndeplinească sarcinile neglijate.

Sheldon îşi luă apoi rămas-bun printre dinţi, strângându-şi mai bine pelerina neagră în jurul pieptului. La început, Lowell nu reuşi să se decidă pe cine trebuia să urmărească. Pe Sheldon? L-ar fi putut găsi oricând la colegiu. Se hotărî prin urmare să se ţină după necunoscut, care se îndrepta spre o încâlceală de pietoni şi trăsuri dintr-o piaţetă.

Lowell trecu pe lângă nişte tarabe. Un vânzător îi împinse un homar în faţă, dar el îl dădu la o parte. O fată care împărţea reclame îi vârî una în buzunarul hainei.

— Un fluturaş, domnule?

— Nu acum, strigă poetul. Într-o clipă, depistă fantoma pe partea cealaltă a străzii. Se urcase într-un tramvai cu cai arhiplin şi aştepta să primească restul de la conductor.

Lowell alergă să prindă vagonul şi ajunse lângă scara din spate tocmai când conductorul trăgea de sfoara clopoţelului şi vehiculul se punea în mişcare spre pod. Se putea sui din mers fără probleme. Tocmai pusese mâna pe mânerul scării de la platforma din spate, când conductorul se întoarse cu faţa la el.

— Leany Miller?

— Domnule, numele meu este Lowell. Trebuie să discut ceva cu unul dintre pasageri. Urcă o treaptă în timp ce caii începuseră să

galopeze.

— Leany Miller? Iar te-ai apucat de şmecherii? Conductorul scoase un baston şi începu să-l pocnească pe Lowell peste mâna înmănuşată. N-o să ne pătezi din nou frumoasele vagoane, Leany! Nu când sunt eu de serviciu!

— Domnule, numele meu nu e Leany! Dar loviturile aplicate de conductor îl determinară să-şi desprindă mâna şi poetul căzu între şine, din fericire în picioare.

Peste zgomotul copitelor şi dangătul clopotului, Lowell încercă totuşi să-l convingă pe conductorul furios de inocenţa lui. Deodată, îi trecu prin minte că sunetele se auzeau şi din spate, de unde probabil se apropia alt tramvai. Se întoarse să se convingă şi vagonul în care încercase să se urce câştigă teren. Pentru că nu-i surâdea ideea să fie călcat în picioare de caii care veneau spre el, sări de-o parte, dincolo de şine.

În acel moment, în Casa Craigie, Longfellow îl pofti în salon pe domnul Robert Todd Lincoln, fiul fostului preşedinte şi unul dintre cei trei studenţi la cursul lui Lowell despre Dante din anul universitar 1864. Lowell îi promisese că va veni şi el după ce îl va vizita pe Agassiz, dar iată că întârzia, aşa că Longfellow se hotărâse să înceapă chiar el să-l interogheze pe Lincoln.

— O, dragă papă, strigă Annie Allegra, alergând la el. Aproape am terminat ultimul număr din *The Secret,* papă! Nu vrei să-l vezi?

— Ba da, drăguţă, dar mă tem că acum sunt ocupat.

— Vă rog, domnule Longfellow, spuse tânărul. Nu mă grăbesc.

Longfellow apucă publicaţia „tipărită” de mână de cele trei fete ale sale.

— O, mi se pare unul dintre cele mai bune numere pe care le-aţi scos. Grozav, Panzie. O să-l citesc de la cap la coadă diseară. Asta e pagina pe care ai scris-o tu?

— Da, recunoscu Annie Allegra. Coloana asta şi asta. Şi ghicitoarea. Ştii ce e?

— Lac din America, mare cât trei state, zâmbi Longfellow şi parcurse rapid restul paginii. Rebus şi articol ilustrat prezentând „Ziua mea de ieri plină de evenimente (de la micul dejun până noaptea) de A.A. Longfellow”.

Longfellow începu să-şi declare admiraţia:

— Vai, dar este minunat, sufleţeL După care se opri, observând un punct de pe listă. Panzie, scrie aici că ieri seară, înainte să mergi la culcare, ai dat drumul înăuntru unui străin.

— Da. Venisem jos după nişte lapte. Ţi-a spus că sunt o gazdă bună, tati?

— Când s-a întâmplat asta, Panzie?

— În timpul întrunirii Clubului, desigur. Mereu zici că nu vrei să fii

deranjat când eşti cu prietenii tăi.

— Annie Allegra! strigă Edith din capul scării. Alice vrea să revizuiască tabla de materii. Adu exemplarul înapoi imediat!

— Ea e redactorul de fiecare dată, se plânse micuţa, luând foile din mâna lui Longfellow.

Poetul o urmări până în hol şi o prinse din urmă înainte ca ea să dispară pe scări, în „redacţia" publicaţiei *The Secret,* adică în dormitorul unuia dintre fraţii mai mari.

— Dragă Panzie, cine a fost vizitatorul de aseară despre care vorbeşti?

— Poftim, tati? Nu l-am mai văzut până acum.

— Îţi aduci aminte cum arăta? Cred că ar trebui să scrii şi asta în *The Secret.* Cine ştie, poate că-ţi va da un interviu.

— Ce grozav ar fi! Era un negru înalt, arătos, cu o pelerină de stofă. L-am rugat să te aştepte, papă, zău.

Nu m-a ascultat? Trebuie că s-a plictisit stând acolo şi a plecat acasă la el. Ştii cum îl cheamă?

Tatăl clătină din cap.

— Este Nicholas Rey de la poliţia din Boston.

Lowell intră ca din puşcă pe uşa din faţă.

— Longfellow, am să-ţi spun atâtea… Se opri, observând paloarea ce cuprinsese faţa prietenului său. Ce s-a întâmplat?

*

În acea zi, ceva mai devreme, poliţistul Rey fusese condus într-o cameră de zi cu aer sever şi lăsat să privească pe fereastră ulmii bătuţi de vreme care umbreau curtea. Indivizi bărboşi începură să se înşire pe hol, îmbrăcaţi toţi la fel, ca nişte monahi, cu redingote negre până la genunchi şi cilindru pe cap.

Rey intră în Sala Corporaţiei, de unde tocmai plecau membrii. Când se prezentă preşedintelui-reverend Thomas Hill, acesta conversa de zor cu un personaj din conducere care rămăsese la urmă. Se opri brusc când Rey pomeni despre poliţie.

— În legătură cu unul dintre studenţii noştri, domnule? Doctorul Manning se întoarse cu spatele la interlocutorul său de până atunci, astfel că barba lui albă ca neaua se opri chiar sub nasul mulatrului.

— Aş vrea să-i pun domnului preşedinte Hill câteva întrebări cu privire la profesorul James Russell Lowell.

Ochii îngălbeniţi ai lui Manning se măriră şi profesorul ceru să asiste la discuţie. Închise uşile duble şi se aşeză lângă preşedintele Hill la masa rotundă de mahon, vizavi de ofiţerul de poliţie. Rey observă imediat că Hill îi permitea celuilalt să domine întâlnirea, dar o făcea împotriva voinţei sale.

— Mă întreb cât de mult ştiţi despre proiectul la care domnul Lowell lucrează acum, domnule preşedinte Hill, începu Rey.

— Domnul Lowell? Este unul dintre cei mai buni poeţi şi scriitori satirici din Noua Anglie, desigur, replică Hill cu un zâmbet luminos. „Documentele Biglow", „Viziunea lui Sir Launfal", „O fabulă pentru critici" – asta-i preferata mea, mărturisesc. În plus, mai are şi îndatoririle de la *North American Review*. Ştiţi că a fost primul editor al *Atlanticului?* Sigur că trubadurul nostru are pe ţeavă o grămadă de lucrări.

Nicholas Rey scoase o bucată de hârtie din buzunar şi o răsuci între degete.

— Mă refer la un anume poem la tălmăcirea căruia cred că a dat o mână de ajutor.

Manning îşi împleti degetele strâmbe şi îşi coborî privirea pe hârtia împăturită din mâna poliţistului.

— Dragă domnule ofiţer, spuse Manning, e vreo problemă? Avea aerul că vrea tare mult ca răspunsul să fie „da".

Dinanzi. Rey studie figura lui Manning. Colţurile gurii expresive a profesorului păreau că tresar de nerăbdare.

Manning îşi trecu o mână peste chelia lucioasă. *Dinanzi a me.*

— Ce vreau să vă întreb… începu el, încercând o altă abordare şi evident mai puţin neliniştit acum. S-a întâmplat ceva neplăcut? Există vreo plângere?

Preşedintele Hill se ciupi de bărbie, dorindu-şi ca Manning să fi părăsit sala împreună cu ceilalţi membri ai Corporaţiei. Mă întreb dacă n-ar trebui să trimitem după profesorul Lowell, să participe şi dânsul la discuţie.

Dinanzi a me nonfuor cose create

Se non etterne, e io etterno duro.

Ce puteau însemna cuvintele acestea? Dacă Longfellow şi poeţii lui le recunoscuseră, de ce îşi dădeau atâta osteneală să ascundă semnificaţia lor?

— Prostii, domnule preşedinte, izbucni Manning. Nu-l putem deranja pe profesorul Lowell cu toate nimicurile. Domnule ofiţer, dacă e vorba de o încurcătură, insist să ne spuneţi *imediat* şi vom rezolva situaţia repede şi discret. Înţelegeţi, domnule, se aplecă el înainte cu prietenie, profesorul Lowell şi mai mulţi dintre colegii lui literaţi au încercat să aducă în oraş o anumită literatură care nu cadrează cu societatea noastră. Preceptele ei ar pune în pericol pacea a milioane de suflete pioase. Ca membru al Corporaţiei, datoria îmi cere să apăr buna reputaţie a universităţii de orice fel de pată. Motto-ul colegiului este *Christo et ecclesiae,* domnule, şi suntem hotărâţi să ne comportăm în conformitate cu spiritul creştin al acestui ideal.

— Cândva motto-ul era *veritas,* spuse preşedintele Hill foarte calm. Adevăr.

Manning îl săgetă cu privirea.

Poliţistul Rey mai ezită o clipă, apoi băgă hârtia la loc în buzunar.

— Mi-am exprimat un oarecare interes în legătură cu versurile pe care le traduce domnul Lowell. Credeam că dumneavoastră, domnilor, aţi putea să mă îndreptaţi spre locul potrivit pentru studiu.

Obrajii doctorului Manning luară foc.

— Vreţi să spuneţi că aceasta este o vizită pur *literară?* întrebă el dezgustat. Pentru că Rey nu-i răspunse, Manning îl asigură că Lowell intenţionase să-şi bată joc de el – şi de colegiu – din pur amuzament. Dacă poliţistul dorea să studieze poezia Diavolului, n-avea decât s-o facă la picioarele Diavolului.

Rey traversă curtea, unde un vânt rece sufla printre clădirile vechi din cărămidă. Se simţea ameţit şi mintea îi era asaltată de idei confuze. Chiar atunci se auzi alarma pentru foc, iar sunetul părea să vină din toate colţurile lumii. Rey începu să alerge.

XI

Oliver Wendell Holmes, poet şi doctor, aşeză o lumânare lângă măsuţa microscopului pe care înşirase câteva mostre de insecte.

Se aplecă şi se uită prin lentilă la o muscă de carne, apoi ajustă poziţia subiectului. Insecta se zbătea şi tremura, de parcă ar fi fost extrem de furioasă că era studiată.

Nu. Nu era specimenul în cauză.

Acum până şi plăcuţa microscopului tremura. De afară se auzi bubuitul unor copite de cal, urmat de o tăcere la fel de puternică precum o explozie. Holmes se repezi la fereastră şi trase draperiile. Amelia îşi făcu apariţia din hol. Cu o seriozitate înspăimântătoare, doctorul îi porunci să stea pe loc, dar ea îl urmă în camera din faţă. Silueta în albastru închis a unui poliţist mătăhălos se contura pe cer în timp ce omul trăgea de hăţuri cu toată puterea pentru a linişti furtunoasele iepe sure înhămate la trăsură.

— Domnule doctor Holmes, strigă el, de pe capră, trebuie să mă urmaţi imediat!

— Wendell! Amelia făcu un pas înainte. Ce înseamnă asta?

— Draga mea, replică doctorul, deja cu răsuflarea întretăiată, trimite un bilet la Casa Craigie. Spune-le că a intervenit ceva şi că ne întâlnim la Corner într-un ceas, îmi pare rău că plec aşa, dar n-am încotro.

Holmes se urcă în trăsura politiei înainte ca femeia să apuce să protesteze, iar caii porniră în galop vijelios, ridicând în urma lor un vârtej de frunze uscate şi de praf. Oliver Wendell Holmes Junior privise scena din spatele perdelelor de la fereastra sufrageriei, întrebându-se în ce încurcătură se mai vârâse tatăl lui.

În aerul cenuşiu se simţea o boare îngheţată. Cerul se întuneca. O a doua trăsură se opri chiar în locul din care plecase prima în urmă cu câteva clipe. Era şareta lui Fields. James Russell Lowell deschise

portiera şi, năvalnic ca o cascadă, se interesă de doctorul Holmes. Amelia se aplecă puţin înainte, suficient pentru a zări profilurile lui Henry Longfellow şi J.T. Fields.

— Nu ştiu unde a plecat, zău, domnule Lowell. Dar l-a luat poliţia. M-a rugat să trimit o notă la Casa Craigie. Vă transmite să fiţi cu toţii la Corner peste un ceas. James, aş dori şi eu să aflu despre ce e vorba!

Lowell aruncă o privire neajutorată în lungul străzii. La colţ, doi băieţi împărţeau fluturaşi, zbierând cât îi ţineau puterile:

— Dispărut! Dispărut! Luaţi un fluturaş, domnule, doamnă!

Îşi vârî mâna în buzunarul hainei şi o teamă apăsătoare îi răscoli pieptul. Scoase micul anunţ şifonat ce-i fusese îndesat în buzunar în piaţa din Cambridge după ce zărise fantoma în tovărăşia lui Edward Sheldon. Îl netezi pe mânecă.

— O, Doamne Dumnezeule!

Buzele începură să-i tremure.

*

— După asasinarea reverendului Talbot, am trimis patrule şi santinele peste tot în oraş. Şi n-au văzut nimic! strigă sergentul Stoneweather de pe capră în timp ce caii pereche goneau, flexându-şi muşchii puternici, pe strada Charles. La fiecare câteva minute, poliţistul scotea pârâitoarea şi o învârtea energic.

Mintea lui Holmes o luase înaintea trăsurii, în ritmul egal al copitelor şi al roţilor care striveau pietrişul. Singurul lucru pe care pasagerul înspăimântat îl aflase de la conductor, sau cel puţin unicul pe care îl pricepuse, era că poliţistul Rey îl trimisese pe sergent să-l aducă. Trăsura se opri brusc în port. De acolo, o barcă a poliţiei îl duse pe Holmes la una dintre insulele nelocuite din radă, unde se înălţa un fort părăsit, din granit masiv de Quincy, cu ferestre oarbe, acum lăsat în seama şobolanilor. De-a lungul meterezelor pustii zăceau abandonate tunuri, sub steaguri zdrenţuite cu stele şi dungi. Intrară în Fortul Waren, doctorul în urma lui Stoneweather, şi trecură pe lângă un şir de poliţişti palizi ca nişte spectre, aflaţi deja de ceva vreme la faţa locului; străbătură apoi un labirint de încăperi, coborâră într-un tunel îngheţat şi întunecos ca o peşteră, săpat în stâncă, şi se opriră în cele din urmă într-o încăpere de depozitare.

Doctorul se împiedică şi fu gata-gata să cadă. Mintea lui făcu imediat un salt în timp. Pe când studia la Ecole de Medicine din Paris, Holmes asistase la *combats des ammaux,* lupte barbare în care buldogii erau asmuţiţi mai întâi unul împotriva altuia, apoi împotriva unui lup, urs, mistreţ, taur sau măgar legat de un stâlp. Holmes îşi dăduse seama că n-avea cum să-şi smulgă din suflet duritatea calvinismului oricât de multă poezie ar fi scris. Era mereu tentat să creadă că lumea nu era decât o capcană pentru păcătoşi. Însă, aşa cum vedea el lucrurile, păcatul era doar neputinţa individului imperfect de a

respecta legea perfectă. Pentru bunicii lui, marele mister al vieţii era chiar acest păcat. Pentru doctorul Holmes era suferinţa. Şi nu se aşteptase niciodată să descopere atâta suferinţă. Privind în jur, rătăcit, văzu şi auzi în minte scenele sălbatice, uralele şi râsetele inumane.

Din mijlocul încăperii, atârnată de un cârlig ce servise cândva la depozitarea sacilor cu sare sau a altor produse care erau păstrate deasupra pământului, o figură se uita fix la el. Sau, mai bine zis, o fostă figură. Nasul îl lipsea cu desăvârşire, tăiat perfect de la şa până la mustaţă, ceea ce provocase răsfrângerea pielii către exterior. O ureche atârna precar într-o parte a feţei, atât de jos încât atingea un umăr arcuit rigid. Ambii obraji erau sfâşiaţi, încât maxilarul se prăbuşise şi gura încremenise larg deschisă, ca şi când urma să vorbească dintr-o clipă în alta; în schimb, din ea se scurgea sânge negru. O dâră de sânge perfect rectilinie unea bărbia despicată cu organul reproductiv al omului – iar acesta, singura confirmare a sexului monstruozităţii, atârna spintecat oribil în două, o disecţie greu de imaginat chiar şi pentru un doctor. Muşchii, nervii şi vasele de sânge erau etalate conform precisei armonii anatomice şi în acelaşi timp într-o uluitoare dezordine. Braţele atârnau neputincioase pe lângă trup, sfârşindu-se cu cioturi de carne vie strânse cu garouri năclăite. Mâinile dispăruseră.

Trecură câteva clipe până ce Holmes realiză că mai văzuse faţa aceea mutilată, şi alte câteva, înainte de-a recunoaşte victima sfârtecată după gropiţa pronunţată din bărbie, încă vizibilă. O, *nu.* Intervalul dintre cele două momente fusese sfâşietor.

Holmes făcu un pas înapoi şi un pantof îi alunecă pe voma depusă de cel care descoperise scena, un vagabond în căutare de adăpost. Se răsuci şi se aşeză pe un scaun din apropiere, plasat de o asemenea manieră, încât părea potrivit pentru observarea atentă a priveliştii. Nu făcu niciun efort să-şi controleze respiraţia şuierătoare şi nu observă că nu departe de picioarele sale se afla o vestă de o culoare foarte luminoasă, împăturită peste o pereche de pantaloni albi, croiţi perfect, iar pe jos erau risipite bucăţele de hârtie.

Îşi auzi numele. Poliţistul Rey apăruse lângă el. Chiar şi aerul din încăpere părea să tremure, părea că se căzneşte să răstoarne aranjamentul macabru.

Holmes se ridică nesigur în picioare şi îl salută vag pe Rey.

Un detectiv în civil, cu umeri lăţi şi barbă ţepoasă, se proţăpi în faţa mulatrului, strigându-i că nu are ce căuta acolo. Apoi interveni comandantul Kurtz şi-l trase deoparte pe individ.

Când criza de ameţeală şi sufocare slăbi, doctorul constată că se afla într-o poziţie mult mai apropiată de masacru decât şi-ar fi dorit, dar înainte de-a apuca să se retragă simţi că braţul îi este atins de ceva umed. Părea o mână, dar în realitate era un ciot însângerat strâns într-

un garou. Holmes nu se mişcase niciun pas, era sigur de asta. Fusese prea şocat ca să se deplaseze. Parcă era prizonierul unui coşmar în care nu-i rămăsese altceva de făcut decât să se roage să nu fie treaz.

— Dumnezeule mare, trăieşte! ţipă detectivul, îndepărtându-se zăpăcit şi luptând din răsputeri să-şi stăpânească valul de greaţă ce-i urcase din stomac. Comandantul Kurtz dispăru şi el, urlând ordine de neînţeles.

Holmes se întoarse şi privi drept în ochii ficşi, ieşiţi din orbite, ai lui Phineas Jennison. Membrele mutilate păreau că tresar şi se zbat prin aer. Se scurse doar un moment, doar atât, o infimă parte dintr-o secundă, până ce trupul încremeni pentru vecie, dar Holmes era convins că ochii nu-l înşelaseră. Rămase şi el nemişcat, ca un cadavru, cu buzele uscate tremurând nervos, cu ochii clipind necontrolat din cauza umezelii nedorite a lacrimilor şi degetele frământând imperceptibil aerul. Doctorul Oliver Wendell Holmes ştia că ultimele tresăriri ale lui Phineas Jennison nu fuseseră mişcările voluntare ale unui fiinţe vii, nici acţiunile unui om conştient, ci doar convulsiile întârziate, iraţionale ale morţii cea fără de cuvinte. Constatarea aceasta nu îmbunătăţise deloc situaţia.

Atingerea nefiinţei îi îngheţase sângele în vine. Holmes abia băgă de seamă că ajunsese înapoi în port, apoi în duba poliţiei numită „Maria cea neagră", care îl purtă împreună cu trupul lui Jennison până la Colegiul Medical, unde i se spuse că Barnicoat, însărcinat în mod oficial cu autopsiile, căzuse la pat din cauza unei pneumonii dobândite în lupta pentru un salariu mai mare, iar profesorul Haywood nu putea fi găsit la momentul respectiv. Holmes dădu din cap ca şi când ar fi auzit totul. Studentul care-l ajuta pe Haywood se oferi să-l asiste la autopsie. Doctorul abia înregistră schimbul rapid de cuvinte, apoi se văzu ca prin ceaţă intrând într-o cameră întunecoasă de la etajul Colegiului Medical şi începând să taie trupul şi aşa incredibil de ciopârţit.

„Studiază în mine *contrapasso."*

Capul lui Holmes se ridică brusc, de parcă doctorul auzise strigătul de ajutor al unui copil. Reynolds, studentul, se uită în spate, la fel ca Rey, Kurtz şi alţi doi poliţişti care intraseră între timp în sală fără să fie observaţi. Holmes se întoarse din nou spre Phineas Jennison şi privi în golul căscat deasupra maxilarului secţionat.

— Domnule doctor? zise studentul. Vă simţiţi bine?

Doar o închipuire. În minte auzise vocea, şoapta, ordinul. Mâinile îi tremurau însă atât de tare, încât n-ar fi fost în stare să porţioneze nici măcar o friptură de curcan, aşa că îşi ceru scuze şi lăsă restul procedurii pe mâinile asistentului. Ieşi din clădire, cutreieră în neştire şi ajunse în cele din urmă pe o alee care dădea în strada Groove. Respiraţia lui, până atunci greoaie şi firavă, începea să revină la

normal. Auzi paşi apropiindu-se. Rey îl conduse pe doctor spre capătul aleii.

— Vă rog, nu pot vorbi acum, îl imploră Holmes, privind în jos.

— Cine l-a măcelărit aşa pe Phineas Jennison?

— De unde să ştiu? ţipă Holmes. Îşi pierdu o clipă echilibrul, tulburat de viziunea victimei însângerate.

— Vă rog să-mi traduceţi asta, domnule doctor. Rey deschise pumnul lui Holmes şi îi puse în palmă un bilet.

— Vă rog, domnule poliţist, deja ne-am… Mâinile îi tremurau violent când despături hârtia.

— „Am rupt pe cei sortiţi să se-mpreune", recită Rey, repetând versurile pe care le auzise cu o seară în urmă, „Şi rupt de trup mi-e capul fără minte. Cuvântă-n mine legea care spune…" Ceva despre *contrapasso.* Chiar asta am văzut, nu-i aşa? Cum traduceţi *contrapasso,* domnule doctor? „Contrasuferinţă"?

— Nu există o traducere… Cum de-aţi… Holmes îşi scoase lavaliera de mătase şi încercă să respire prin ea. Nu pricep nimic.

— Aţi citit descrierea acestei crime într-un poem, continuă Rey. Aţi ştiut totul înainte de a se întâmpla şi n-aţi făcut nimic.

— Nu, am făcut tot ce ne-a stat în putere. Am încercat. Vă rog, domnule poliţist, nu pot…

— Îl cunoaşteţi pe bărbatul acesta? Rey scoase din buzunar portretul din ziar al lui Grifone Lonza şi i-l înmână doctorului. S-a aruncat pe fereastră la secţia de poliţie.

— Vă rog! Holmes se sufoca. Nu mai pot! Lăsaţi-mă în pace!

— Hei, tu! Trei studenţi de la Colegiul Medical, aparţinând genului rustic pe care Holmes îl botezase „tinerii barbari", ajunseseră din întâmplare pe alee în timp ce-şi savurau trabucurile ieftine. Mă cioară! Lasă-l în pace pe profesorul Holmes!

Holmes încercă să le vorbească, dar din piept nu-i ieşi niciun sunet.

Cel mai rapid dintre „barbari" se repezi la Rey cu pumnul aţintit spre stomac. Rey îi apucă celălalt braţ şi îl aruncă la pământ, dar cu blândeţe. Ceilalţi doi se năpustiră asupra poliţistului chiar când lui Holmes îi revenise vocea.

— Nu, nu, băieţi! Staţi cuminţi! Plecaţi de-aici imediat! E un prieten! Hai, valea! „Barbarii" o şterseră cât ai zice peşte.

Holmes îl ajută pe Rey să se ridice. Trebuia să-şi răscumpere cumva purtarea, prin urmare luă ziarul şi-l împături la ilustraţie.

— Grifone Lonza, zise el.

Strălucirea din ochii lui Rey dovedea că poliţistul era impresionat şi uşurat.

— Acum traduceţi-mi nota. Vă rog, domnule doctor Holmes. Lonza mi-a şoptit cuvintele astea înainte de a muri. Spuneţi-mi ce înseamnă.

— Sunt în italiană, în dialectul toscan. Ştii, lipsesc de-aici câteva

cuvinte, dar pentru cineva care n-are pregătire lingvistică este o transliteraţie remarcabilă. *Din anziame… Dinanzi a me… Dinanzi a me nonfuor cose create se non etterne, e io etterno duro.* „Etern trăiesc şi câte sunt substanţă ’naintea mea etern au fost create.” *Lasciate ogne speranza, voi eh’intrate.* „Voi, ce intraţi, lăsaţi orice speranţă.”

— „Lăsaţi orice speranţă.” Mă avertiza, conchise Rey.

— Nu… nu cred. Îşi închipuia, probabil, că citeşte de pe Porţile Iadului, cel puţin aşa am interpretat noi starea lui de spirit.

— Trebuia să spuneţi poliţiei ce ştiţi, se revoltă Rey.

— Ar fi ieşit o şi mai mare încurcătură dacă o făceam! strigă Holmes. Nu înţelegeţi, domnule poliţist, nu aveţi cum. Suntem singurii care ar putea să-l găsească vreodată! Am crezut că l-am descoperit, că a părăsit ţara. Poliţia habar n-are de nimic! Nebunia asta nu se va termina niciodată fără ajutorul nostru! în timp ce vorbea, lui Holmes i se păru că simte pe limbă răceala fulgilor de nea. Îşi şterse fruntea şi gâtul, scăldate în sudoarea ce-i ţâşnea prin toţi porii. Îl întrebă pe poliţist dacă era de acord să meargă înăuntru, unde avea să audă o poveste incredibilă.

Oliver Wendell Holmes şi Nicholas Rey se instalară în sala de cursuri, goală acum.

— Suntem în anul 1300. La jumătatea călătoriei sale prin viaţă, un poet pe nume Dante s-a trezit într-o pădure întunecoasă şi a înţeles că apucase pe căi greşite. Lui James Russell Lowell îi place să spună, domnule poliţist, că toţi intrăm în pădurea aceasta de două ori – prima dată pe la mijlocul vieţii şi din nou când privim în urmă la anii pe care i-am trăit…

*

Când uşa grea, lambrisată, a Sălii Autorilor se întredeschise, cei trei bărbaţi dinăuntru aproape săriră de pe scaune. Se ivi o cizmă neagră, în chip de încercare timidă. De fapt Holmes nu-şi imagina că ar mai putea descoperi dincolo de uşă ceva care să-i tulbure liniştea. Tras la faţă şi pământiu, se aşeză pe canapea alături de Longfellow şi vizavi de Lowell şi Fields, sperând că o uşoară înclinare a capului va răspunde suficient de bine la saluturile acestora.

— M-am oprit acasă înainte de a veni aici. Melia nu voia să mă lase să plec, judecând după cum arăt. Zâmbi nervos şi o lacrimă îi luci la coada ochiului. Ştiaţi, domnilor, că muşchii cu care râdem şi plângem se găsesc unii lângă alţii? Pe tinerii mei barbari această informaţie îi dă gata întotdeauna.

Ceilalţi aşteptau răbdători ca Holmes să înceapă. Lowell îi înmâna un fluturaş boţit care anunţa că Phineas Jennison dispăruse şi oferea o recompensă de câteva mii de dolari pentru găsirea lui.

— Atunci ştiţi deja, zise doctorul. Jennison a murit.

Se apucă să povestească evenimentele, confuz şi cu întreruperi,

începând cu sosirea neaşteptată a poliţiei pe strada Charles, la numărul 21.

— Fortul Warren, zise Lowell, turnându-şi al treilea pahar de porto.

— O alegere ingenioasă a lui Lucifer al nostru, se pronunţă Longfellow. Mă tem că partea despre semănătorii de vrajbă nu putea să ne fie mai proaspătă în minte. Incredibil, dintre toate cânturile abia ieri l-am tradus pe acesta. Bolgia a noua este o întindere largă de stâncă, descrisă de Dante ca o fortăreaţă.

— Observăm din nou, sublinie Lowell, că avem de-a face cu mintea incredibil de strălucită a unui om de litere, neaşteptat de dotat pentru redarea detaliilor din poemul lui Dante. Lucifer apreciază precizia poeziei italianului. Şi în Infernul lui Milton, de exemplu, totul este sălbatic, dar la Dante acesta se împarte în cercuri desenate cu un compas bine poziţionat. Este la fel de real ca lumea noastră.

— Acum chiar este, zise Holmes cu glas tremurător.

Fields nu avea chef de o argumentaţie literară.

— Wendell, zici că tot oraşul era înţesat de poliţişti când a avut loc crima? Cum de nu l-au văzut pe Lucifer?

— Am avea nevoie de mâinile uriaşe ale lui Briareos şi de suta de ochi a lui Argus pentru a pune mâna pe el sau măcar pentru a-l zări, declară Longfellow liniştit.

— Jennison a fost găsit de un beţiv care doarme uneori acolo de când fortul a fost scos din uz, interveni Holmes. Vagabondul a trecut pe-acolo luni şi totul era în ordine. S-a întors miercuri şi a dat de oribila privelişte. S-a speriat îngrozitor şi n-a anunţat nimic până a doua zi, adică până azi. Jennison a fost văzut ultima oară marţi după-amiază, iar în noaptea aceea n-a dormit acasă. Poliţia a interogat pe cine a găsit. O prostituată din port zice că marţi seara a apărut pe neaşteptate un bărbat. A încercat să-l urmărească, probabil din obligaţie profesională, dar a ajuns până la biserică, iar de acolo nu mai ştie în ce direcţie a luat-o.

— Aşadar Jennison a fost ucis marţi seara, dar poliţia a descoperit trupul abia joi, zise Fields. Însă tu ai declarat, Holmes, că Jennison încă mai… E posibil aşa ceva, atâta timp…?

— Să fi fost ucis marţi, dar să fi rămas în viaţă până în dimineaţa când am ajuns eu acolo? Ca trupul să-i fi fost cuprins de asemenea convulsii, încât chiar de-aş sorbi şi ultimul strop din Lethe şi tot n-aş fi vreodată în stare să uit ce-am văzut? întrebă Holmes cu disperare. Sărmanul Jennison a fost mutilat dincolo de orice speranţă de supravieţuire, asta e clar, dar a fost tăiat şi legat în aşa fel încât să-şi piardă sângele încet şi, odată cu el, viaţa. Parcă aş fi studiat resturi de artificii pe cinci iulie. Mi-am dat seama totuşi că niciun organ esenţial nu-i fusese atins. Acest masacru feroce vădeşte măiestria exersată a unui om familiarizat cu rănile interne, poate un doctor, adăugă el cu

voce răguşită, care a folosit un cuţit mare şi bine ascuţit. Cu Jennison, Lucifer şi-a desăvârşit metodele de pedeapsă prin suferinţă… Avem aici un *contrapasso* perfect. Mişcările pe care le-am surprins, dragă Fields, nu reprezentau semne de viaţă, ci pur şi simplu spasmul final al nervilor. Un moment grotesc, parcă desprins din imaginaţia lui Dante. Moartea a fost, fără îndoială, un dar.

— Totuşi, să supravieţuiască două zile după atac, insistă Fields. Vreau să spun… Din punct de vedere medical… Nu, pe legea mea, nu-i posibil!

— Supravieţuirea în cazul de faţă înseamnă moarte incompletă, nu viaţă parţială… înseamnă să fii prizonier în hăul dintre vii şi morţi. O mie de glasuri de-aş avea şi n-aş reuşi să descriu groaznica lui agonie!

— De ce l-a pedepsit pe Phineas ca pe un semănător de dezbinări? Lowell încercase să pară cât mai detaşat şi metodic. Cine era pedepsit în cercul acela al Infernului? Mahomed, Bertram sau Bertrand de Bom – rău-sfetnicul care l-a despărţit pe rege de prinţ, pe tată de fiu, cum a făcut cândva Absalom cu David – şi cei care au semănat vrajbă în cadrul religiilor, în familii. De ce Phineas Jennison?

— Dragă Lowell, cu toate eforturile noastre, tot n-am răspuns la întrebarea referitoare la Elisha Talbot, zise Longfellow. Despre ce simonie de o mie de dolari e vorba? De două ori *contrapasso* pentru două păcate invizibile. Dante se bucură de avantajul de a-i chestiona personal pe păcătoşi în privinţa greşelilor care i-au adus în Iad.

— Nu erai tu un apropiat al lui Jennison, îl întrebă Fields. Nu-ţi vine nimic în minte?

— Îmi era prieten, nu i-am căutat defectele! Era un umăr pe care plângeam pierderile de la bursă, problemele de la cursuri, necazurile pricinuite de Manning şi blestemata de Corporaţie. Era ca un motor uman cu aburi şi recunosc că uneori îşi dădea pălăria prea într-o parte. De-a lungul anilor s-a amestecat în tot soiul de afaceri dubioase: căi ferate, fabrici, turnătorii… Chestiuni la care eu unul nu mă pricep deloc, încheie Lowell.

— Poliţistul Rey, suspină din rărunchi Holmes, are o minte ascuţită ca un brici şi probabil a bănuit de la bun început că avem ştiinţă despre toată afacerea. A recunoscut modul în care a fost ucis Jennison din ce a ascultat pe la uşi în timpul ultimei şedinţe a clubului. *Contrapasso* şi logica lui, vrajba… A făcut legătura cu Jennison, iar când i-am explicat mai multe a priceput imediat că moartea judecătorului şi a reverendului au de-a face cu Dante.

— Precum Grifone Lonza când s-a sinucis la secţia de poliţie, constată Lowell. Sărmanul ins îl vedea pe Dante în orice. De data asta avea dreptate. M-am gândit adesea la transformarea lui Dante însuşi. Mintea poetului rămas fără patrie îşi găsea din ce în ce mai des sălaş în teribila lume de dincolo. Nu-i normal ca fiind departe de tot ce

iubea să mediteze numai şi numai la ce va urma? Noi îi lăudăm nespus măiestria, dar Dante Alighieri n-a avut de ales, a fost obligat să scrie poemul cu sângele propriei sale inimi. Nu-i de mirare că s-a prăpădit atât de repede după ce l-a terminat.

— Şi ce-o să facă poliţistul Rey acum, după ce a aflat că suntem implicaţi? întrebă Longfellow.

— Am tăinuit informaţii preţioase, ridică Holmes din umeri. Am împiedicat ancheta a două dintre cele mai oribile crime la care oraşul a fost martor, iar acum e vorba de trei! Poate că Rey ne denunţă pe noi şi pe Dante chiar în momentul acesta! Ce loialitate poate avea faţă de un poem? Şi noi, cât de multă ar trebui să arătăm?

Se ridică în picioare şi, trăgându-şi pantalonii largi, începu să se plimbe în sus şi-n jos prin cameră. Fields îşi săltă capul sprijinit până atunci în palme, văzând că doctorul îşi ia pălăria şi haina.

— Am vrut să vă împărtăşesc ce-am aflat, zise acesta pe un ton blând, dar fără vlagă. Nu mai pot continua.

— Poţi să te odihneşti acum, începu Fields.

— Nu, scutură Holmes din cap, nu, dragul meu, nu e vorba numai de seara aceasta.

— Poftim? se burzului Lowell.

— Holmes, interveni Longfellow, ştiu că misterul pare de nedezlegat, dar trebuie să luptăm.

— Nu poţi să-ţi pui coada pe spinare aşa! ţipă Lowell. Vocea lui parcă umpluse toată încăperea, ceea ce-l făcu să se simtă din nou puternic. Am ajuns prea departe!

— De la bun început am mers prea departe, mult prea departe de lumea noastră… Da, Jamey. Îmi pare rău, adăugă cu mult calm. Nu ştiu ce va hotărî poliţistul Rey, dar voi coopera cu el în orice fel doreşte şi vreau să faceţi şi voi la fel. Sper să nu ne închidă pentru obstrucţionarea justiţiei sau, şi mai rău, pentru complicitate. Oare nu suntem vinovaţi? Fiecare din noi a jucat un rol, din cauza noastră au continuat asasinatele.

— Dar nu trebuia să ne dai de gol în faţa lui Rey! strigă Lowell sărind în picioare.

— Ce-ai fi făcut în locul meu, domnule profesor?

— Să-ţi iei picioarele la spinare nu reprezintă o soluţie, Wendell! Mortul de la groapă nu se mai întoarce! Ca noi toţi, ai jurat să-l aperi pe Dante, chiar de-ar fi să se prăbuşească cerul, ai jurat chiar aici, sub acoperişul lui Longfellow! Holmes îşi aranjă pălăria şi-şi încheie haina. *Qui a bu boira,* reluă Lowell. Cine-a fost beţiv, va rămâne beţiv.

— Tu n-ai văzut ce-am văzut eu! Toate emoţiile reprimate izbucniră din sufletul lui Holmes, care se întoarse spre Lowell. Eu am fost cel care a văzut două trupuri harcea-parcea şi nu voi, bravi învăţaţi! Eu am coborât în groapa încinsă a lui Talbot şi-am tras în nări mirosul de

moarte! Eu am trecut prin toate încercările pentru ca voi să aveţi ce analiza confortabil, lângă foc, de la A la Z!

— *Confortabil?* M-au asaltat insecte rare care devorează oamenii de vii şi am fost la un pas să dau în primire, ai şi uitat? se răsti Lowell.

— Accept zece mii de muşte de carne, râse doctorul batjocoritor, în locul scenelor pe care le-am văzut!

— Holmes, interveni Longfellow, adu-ţi aminte ce i-a spus Virgiliu pelerinului: frica este principalul impediment într-o călătorie.

— Nu mai dau doi bani pe chestia asta! Gata, am terminat, Longfellow! îmi cedez locul! Nu suntem primii care încearcă să elibereze în lume poezia lui Dante, dar probabil că vom fi mereu perdanţi! Nu v-aţi gândit niciodată că Voltaire avea dreptate, că Dante a fost nebun, că lucrarea lui e o monstruozitate? A rămas fără Florenţa, aşa că s-a răzbunat prin literatură şi a cutezat să se pună în locul lui Dumnezeu. Iar noi, noi am dezlănţuit acum nebunia asupra oraşului pe care pretindem că-l iubim! Va veni vremea să plătim!

— Ajunge, Wendell! Destul! strigă Lowell şi se postă în faţa lui Longfellow, ca pentru a-l apăra de cuvintele usturătoare.

— Chiar şi fiul italianului a fost convins că taică-său o luase razna şi a încercat apoi să-i renege cuvintele! îşi continuă Holmes pledoaria. De ce să ne sacrificăm siguranţa pentru a-l salva? *Commedia* nu-i o scrisoare de dragoste. Dante n-a iubit-o pe Beatrice şi n-a iubit Florenţa! Doar a dat glas amarului pricinuit de exil, imaginându-şi duşmanii în chinuri şi cerşind iertarea! L-aţi auzit măcar o dată pomenindu-şi nevasta? Aşa s-a răzbunat pentru toate dezamăgirile! Vreau doar să ne ferim de primejdia de-a pierde tot ce avem mai scump! Asta am vrut de la bun început!

— Nu vrei să descoperi vinovatul, zise Lowell. N-ai vrut să crezi că Bachi poate fi autorul, nici că profesorul Webster e un criminal – nici măcar în clipa când atârna în ştreang!

— Nu-i aşa! protestă doctorul.

— Frumoasă festă ne joci, Holmes. Foarte frumoasă! zbieră şi mai tare Lowell. Ai rămas la fel de constant precum versurile tale cele mai dezlânate! Ar fi fost poate mai bine să-l fi cooptat pe Wendell Junior în club în locul tău. Cel puţin am fi avut şansa unei victorii! Era gata-gata să mai zică şi altele, dar Longfellow îl reţinu cu un braţ prietenesc, dar de neclintit, ca o mănuşă de fier.

— Nu am fi ajuns atât de departe fără tine, dragă prietene. Te rog odihneşte-te şi transmite sentimentele noastre cele mai calde doamnei Holmes, zise blând Longfellow.

Doctorul se îndreptă spre uşa Sălii Autorilor, cu Lowell, căruia Longfellow îi eliberase braţul din strânsoare, pe urmele lui. Ieşi grăbit pe hol, se uită peste umăr şi descoperi privirea glacială a colegului său întru litere. Când ajunse la colţ, se izbi de un căruţ cu hârtie pe care îl

trăgea Teal, băiatul de serviciu în redacţia lui Fields, cel a cărui gură părea mereu că mestecă sau bolboroseşte ceva. Holmes se dezechilibră şi căzu, căruţul se răsturnă şi un vraf de hârtii se risipi pe podea şi peste doctor. Teal dădu la o parte câteva foi şi, cu o privire plină de înţelegere, încercă să-l ajute pe Oliver Wendell Holmes să se ridice. Lowell se repezi şi el să dea o mână de ajutor, dar se opri. Furia îi reveni înzecit din cauză că se ruşinase de momentul lui de slăbiciune.

— Aşa! Acum eşti fericit, Holmes? Longfellow avea nevoie de noi! Până la urmă l-ai trădat! Ai trădat Clubul Dante!

Uitându-se înspăimântat la Lowell, Teal îl ridică pe Holmes.

— Iertare, îi şopti el la ureche.

Deşi era vina lui, Holmes abia reuşi să îngaime o scuză. Acum nu mai avea doar o criză uşoară. Astmul se făcea simţit sub forma unei presiuni îngrozitoare. Dacă în primul stadiu de atac avea nevoie de tot mai mult aer, în cel de-acum oxigenul pe care-l inspira părea să colcăie de otravă.

Lowell se repezi înapoi în Sala Autorilor, trântind uşa după el. Îl întâmpină Longfellow, cu o expresie indescifrabilă. La primul semn de furtună, Longfellow obişnuia să închidă obloanele casei, motivând că nu suferă astfel de disonanţe. Acum figura lui comunica acelaşi lucru. Părea că îi spusese ceva editorului, care se ridicase în picioare, într-o atitudine de aşteptare.

— Bun, zise Lowell pe un ton mai rezonabil, spune-mi, dragă Longfellow, cum a putut să ne facă una ca asta? Cum a fost în stare?

— Longfellow crede că a descoperit ceva, răspunse Fields clătinând uşor din cap. Îţi aduci aminte că aseară am lucrat la Cântul XXVIII?

— Da, şi ce-i cu asta? întrebă Lowell.

Longfellow îşi luase haina şi privea pe fereastră.

— Fields, crezi că domnul Houghton mai e la Riverside?

— Houghton stă tot timpul la Riverside, cel puţin când nu e la biserică. Ce-ar putea să facă pentru noi, Longfellow?

— Trebuie să pornim imediat într-acolo, decretă Longfellow.

— Te-ai gândit la ceva ce ne-ar fi de folos, prietene?

Speranţele lui Lowell renăscură. Era convins că Longfellow se pregătea cu grijă să-i răspundă, dar poetul nu mai scoase un cuvânt până în Cambridge.

Ajunşi la clădirea imensă, de cărămidă, ce adăpostea Riverside Press, Longfellow îi ceru lui H.O. Houghton să le aducă toate şpalturile cu traducerea *Infernului* lui Dante. În ciuda subiectului riscant, lucrarea – care punea capăt anilor de tăcere ai celui mai iubit poet din istoria ţării – era aşteptată cu nerăbdare de lumea literară. Lansarea cu surle şi trâmbiţe pregătită de Fields le dădea speranţe că prima ediţie de cinci mii de exemplare avea să se vândă în mai puţin

de o lună. Anticipând acest lucru, Oscar Houghton pregătea formele de tipar pe măsură ce poetul îi aducea şpalturile, păstrând o evidenţă precisă, ireproşabilă, a datelor de predare.

Cei trei oameni de litere luară în stăpânire biroul contabililor.

— Pe mine unul m-ai pierdut, se scuză Lowell, care nu reuşea să se concentreze nici măcar asupra bucătăriei propriilor sale proiecte de tipărire, darămite ale altora.

Fields îi arătă graficul.

— Longfellow predă şpalturile corectate la o săptămână după şedinţele noastre de traducere. Aşadar, ziua când s-a întrunit Clubul Dante este miercurea *dinaintea* datei înscrise aici, care reprezintă momentul când Houghton a primit materialul.

Traducerea Cântului III, cel despre indiferenţi, fusese încheiată la trei sau patru zile după uciderea judecătorului Healey. Reverendul Talbot fusese asasinat cu trei zile înainte de miercurea rezervată traducerii Cânturilor XVII, XVIII şi XIX – cel din urmă despre pedepsirea simoniacilor.

— Dar atunci am aflat despre crimă! zise Lowell.

— Da, iar eu am dat programul înainte, la cântul cu Ulise, în ultima clipă, ca să ne mai remontăm un pic. Între timp am continuat să lucrez la cânturile intermediare. Vasăzică ultima crimă, masacrarea lui Phineas Jennison, s-a petrecut după toate probabilităţile în această marţi, cu o zi *înainte* de traducerea de ieri a chiar versurilor ce au inspirat groaznica faptă.

Lowell păli, apoi deveni roşu ca racul.

— Am înţeles, Longfellow! exclamă Fields.

— Fiecare crimă are loc cu puţin înainte ca noi, Clubul Dante, să punem la punct traducerea cântului pe care se bazează crima, decretă Longfellow.

— Cum de nu ne-am dat seama de asta până acum? zise Fields.

— Cineva s-a jucat cu noi! izbucni Lowell. Apoi vocea îi scăzu brusc la o şoaptă. Am fost ţinuţi sub observaţie, Longfellow! Trebuie să fie cineva care ştie totul despre Clubul Dante! Criminalul îşi programează fiecare omor în funcţie de traducerile noastre!

— Stai aşa! De aici putem trage o singură concluzie funestă. Fields studie graficul din nou. Uitaţi-vă! Am tradus aproape două duzini din cânturile *Infernului,* dar au fost comise numai trei crime.

— Trei coincidenţe mortale, sublinie Longfellow.

— Astea nu-s coincidenţe, insistă Lowell. Lucifer s-a luat la întrecere cu noi şi vrea să vadă ce se petrece întâi: traducerea în cerneală a lui Dante sau cea scrisă cu sânge! Şi, de fiecare dată, am pierdut competiţia cu două sau trei lungimi!

— Dar cine putea să cunoască dinainte programul nostru? protestă Fields. Cine putea să aibă suficient timp pentru a pregăti crime atât de

elaborate? Nu avem un orar fix. Câteodată ne lungim o săptămână. Alteori Longfellow sare peste un cânt sau chiar două, pentru care crede că nu suntem pregătiţi, şi dă peste cap ordinea lucrării.

— Nici chiar Fanny a mea habar n-are ce cânturi ne apucăm să traducem, şi nici nu vrea să ştie, recunoscu Lowell.

— Cine ar putea să aibă astfel de însuşiri, Longfellow? întrebă Lowell.

— Dacă toate acestea sunt adevărate, interveni Lowell, înseamnă că suntem, într-un fel, direct răspunzători de omoruri, de la bun început!

Se lăsă tăcerea. Fields îl privi ocrotitor pe Longfellow.

— Hodoronc-tronc, se grăbi el să tragă concluzia. Hodoronc-tronc, Lowell! Era supremul argument ce-i venise în minte.

— Nu afirm că înţeleg acest tipar ciudat, comentă Longfellow, ridicându-se de la biroul lui Houghton, însă nu ne putem sustrage implicaţiilor. Oricare ar fi direcţia de acţiune pe care o decide poliţistul Rey, nu avem voie să considerăm implicarea noastră drept o prerogativă. Au trecut treizeci de ani de când m-am aşezat prima oară la masa de lucru, în vremuri mai fericite, ca să traduc *Commedia*. Am luat-o în mâini cu atât de multă consideraţiune, încât uneori sentimentul s-a transformat în îndărătnicie. A venit însă clipa să încheiem cât mai repede lucrarea, altfel riscăm să pierdem alte vieţi omeneşti.

După plecarea lui Fields cu şareta la Boston, Lowell şi Longfellow se îndreptară spre casele lor, prin zăpadă. Vestea despre moartea lui Phineas Jennison se răspândise în societate iute ca focul. Tăcerea străjuită de ulmi a străzilor din Cambridge devenise asurzitoare. Vârtejurile de fum alb ca zăpada izbucnite din coşurile caselor dispăreau fantomatic. Fiind prea frig afară ca să se usuce, în spatele ferestrelor neprotejate de obloane atârnau în devălmăşie diverse veşminte, cămăşi şi bluze. Lanţuri de protecţie asigurau toate uşile. Casele unde se montaseră de curând încuietori de fier duble, la sfatul poliţiştilor de cartier, stăteau ferecate şi răsferecate. Unii născociseră chiar un tip de alarmă pentru uşi, un sistem electrificat pe care-l vindeau escroci ambulanţi veniţi din Vest. Niciun copil nu se juca în troienele pufoase de nea. După cea de a treia crimă, nu mai existau dubii că toate fuseseră comise de aceeaşi mână. Curând, ziarele publicară informaţia că lângă fiecare victimă se găsiseră hainele acesteia împăturite cu grijă, iar oraşul se simţea gol în faţa primejdiei. Teroarea izbucnită odată cu moartea lui Artemus Healey coborâse dealul Beacon, ajunsese pe strada Charles, apoi dincolo de Back Bay şi podul de la Cambridge. Oamenii aveau deodată motive iraţionale, dar palpabile, pentru a se gândi la o calamitate, la apocalipsă.

Longfellow se opri cu o stradă înainte de Casa Craigie.

— Să fim oare răspunzători? Propria lui voce îi răsună în urechi înspăimântător de plăpândă.

— Nu lăsa viermele îndoielii să-ţi sape în cuget. Nu ştiu ce-a fost în capul meu când am zis aşa ceva.

— Fii cinstit cu mine, Lowell. Crezi că…

Ceva îi tăie vorba. Ţipătul unei fetiţe se înălţă în aer, cutremurând strada Brattle din temelii.

Genunchii lui Longfellow cedară când îşi dădu seama că sunetul provine din casa lui. Simţi că trebuia să se repeadă ca un nebun în josul străzii, prin stratul neatins de zăpadă, dar preţ de câteva clipe gândurile îl ţintuiră pe loc. Era prins în capcana cutremurătoare a imaginaţiei, aidoma unui om care se trezeşte dintr-un coşmar înfiorător şi caută în calmul încăperii unde se află urmele nenorocirilor sângeroase pe care le-a visat. Aerul părea greu de amintiri. *De ce n-am fost în stare să te salvez, dragostea mea?*

— Să mă duc să iau puşca? se oferi Lowell, disperat.

Dar Longfellow o şi luase la fugă.

Cei doi ajunseră pe treptele Casei Craigie cam în acelaşi timp, performanţă remarcabilă pentru Longfellow, care, spre deosebire de colegul său, nu avea antrenament fizic. Ţâşniră umăr lângă umăr în holul de la intrare, unde îl descoperiră pe Charles Longfellow, îngenuncheat, străduindu-se s-o calmeze pe Annie Allegra care chiuia de bucurie văzând ce daruri minunate primise de la fratele ei. Trap scheuna de fericire, fluturându-şi coada îndesată şi expunându-şi colţii într-o expresie comparabilă cu zâmbetul omenesc. Alice Mary îşi făcu apariţia în hol pentru a-i întâmpina.

— O, papă, strigă ea. Charley abia a sosit, pentru Thanksgiving[24]! Ne-a adus jachete franţuzeşti, cu dungi negre şi roşii! poză Alice, expunând veşmântul nou pentru Longfellow şi Lowell.

— Ce elegantă eşti! o aplaudă Charley, care îşi îmbrăţişă apoi tatăl. Dar, papă, eşti alb ca varul, zău aşa! Nu te simţi bine? Am vrut să vă fac o mică surpriză! Poate că ai îmbătrânit prea tare pentru noi, glumi el.

Lui Longfellow îi mai revenise culoarea în obrajii oricum destul de palizi. Îl trase pe Lowell deoparte:

— Charley al meu s-a întors acasă, îi spuse confidenţial, ca şi când Lowell n-ar fi putut să vadă şi singur.

Mai târziu, în aceeaşi seară, după ce copiii se culcaseră iar Lowell plecase, Longfellow se simţi cuprins de un calm profund. Stătea la masa de lucru şi îşi trecea mâna peste lemnul neted pe care lucrase aproape toată traducerea. Recunoscu în sinea lui că atunci când începuse să citească prima oară poemul lui Dante, genialul poet nu-l impresionase prea tare. Se temuse de final, având în vedere începutul glorios. Dar Dante rămăsese la fel de îndrăzneţ, iar Longfellow fusese

atras departe, tot mai departe, minunându-se nu numai de fabuloasa şi constanta lui forţă; stilul prindea aripi odată cu subiectul, tumultuos ca un şuvoi de apă, iar pe parcurs cititorul se trezea purtat de flux, transportat pe un val de îndoieli şi temeri. De cele mai multe ori lui Longfellow i se părea că-l slujeşte bine pe florentin, însă uneori acesta îi zădărnicea eforturile, înţelesul textului scăpa tuturor cuvintelor şi tuturor graiurilor. Atunci Longfellow avea senzaţia că e un sculptor care, incapabil de a reda în marmura rece frumuseţea vie a privirii omeneşti, recurge la trucuri ieftine, precum un ochi adâncit mai mult în orbită şi o sprânceană mai proeminentă decât a modelului.

Dante nu admitea însă abordări mecanice şi se refuza tuturor, cu excepţia celui înzestrat cu nesfârşită răbdare. De câte ori traducătorul şi poetul ajungeau într-un astfel de impas, Longfellow se oprea şi medita: „Aici Dante a lăsat pana jos…" Tot ce urma era un mare gol. Cum să-l umple? Ce noi figuri să imagineze? Ce anume să scrie? apoi poetul punea din nou mâna pe pană şi, cu o expresie de bucurie sau de indignare, scria mai departe povestea, iar Longfellow se ţinea după el fără timiditate.

Un sunet aproape imperceptibil, ca foşnetul degetelor pe o coală de carton, îl făcu pe Trap, încolăcit la picioarele lui Longfellow, să ciulească urechile. Acum părea o bucată de gheaţă care zgâria geamul ferestrei aburite.

La două noaptea, Longfellow încă mai lucra. Deşi focul duduia, mercurul termometrului nu se ridicase pe scala de lemn la mai mult de şaisprezece grade, apoi se prăbuşise descurajat. Poetul puse o lumânare la una din ferestre şi se uită afară pe alta la copacii superbi, îmbrăcaţi în promoroacă. Aerul era neclintit. Grădina părea plină de imenşi pomi de Crăciun. În timp ce trăgea obloanele, observă nişte urme ciudate şi le ridică la loc. Sunetul ca un scârţâit fusese produs de un cuţit care zgâriase geamul, iar el se aflase la doar câţiva paşi de rivalul Clubului Dante. La început nu înţelese cuvintele scrijelite pe geam. Deodată însă, semnificaţia lor îi explodă în minte şi, luându-şi din mers pălăria, fularul şi paltonul, ieşi afară, unde citi imediat ameninţarea, urmărind conturul literelor cu degetul.

LA MIA TRADUTZIONE *Traducerea mea.*

XII

Comandantul Kurtz anunţa, pe panoul de la Secţia Centrală, că peste câteva ore va pleca într-un turneu prin Noua Anglie pentru a prezenta comitetelor orăşeneşti şi lyceum-urilor noile metode de lucru ale poliţiei.

— Ca să salvăm reputaţia oraşului, dacă e să-i dăm crezare primarului, îi explică el lui Rey. Nişte minciuni!

— Atunci de ce?

— Vrea să se descotorosească de mine, să mă ţină departe de

detectivi! Sunt singurul ofiţer din departament care are autoritate asupra biroului de detectivi. Golanii ăştia vor avea mână liberă. Acum ancheta se găseşte complet la latitudinea lor. Nu va mai fi nimeni aici care să aibă puterea de a-i opri.

— Domnule comandant Kurtz, e limpede că nu caută unde trebuie. Vor să facă o arestare demonstrativă.

— Iar dumneata, se uită Kurtz fix la el, *dumneata,* domnule poliţist, vei rămâne aici cum ţi s-a ordonat, ştii prea bine. Până la clarificarea întregii afaceri. Chiar dacă asta înseamnă luni întregi.

— Dar am să vă spun atâtea, şefule… zise Rey clipind de mai multe ori.

— Ai auzit ordinul meu: trebuie să împărtăşeşti detectivului Henshaw şi oamenilor lui tot ce afli şi tot ce gândeşti.

— Domnule comandant…

— Totul, Rey! Vrei să te duc chiar eu la Henshaw? Poliţistul ezită o clipă, apoi clătină din cap.

— Uneori, zise Kurtz punând mâna pe braţul lui Rey, singura satisfacţie pe care o avem este să ştim că nu mai e nimic în plus de făcut.

Seara, când Rey plecă acasă, din întuneric se ivi lângă el o siluetă înveşmântată în pelerină. Îşi lăsă gluga în jos; respira iute şi de sub vălul întunecat ieşeau aburi. Apoi Mabel Lowell îşi ridică voalul, ca să-l vadă mai bine pe poliţist.

— Domnule ofiţer, îţi aminteşti de mine, cred, din ziua când ai venit să-l cauţi pe profesorul Lowell? Am ceva la care ar trebui să arunci o privire, adăugă ea, scoţând de sub mantie un pachet gros.

— Cum aţi dat de mine, domnişoară Lowell?

— Mabel. Crezi că e atât de greu să-l găseşti pe singurul poliţist mulatru din Boston? îşi încheie replica aruncându-i un surâs afectat.

Rey cercetă pachetul, apoi scoase din el nişte foi de hârtie.

— Nu cred că am să-l iau. Aparţine tatălui dumitale?

— Da. Era vorba despre şpalturile traducerii lui Longfellow din Dante, pline cu note marginale scrise de mâna lui Lowell. Cred că tata a descoperit o legătură între versurile lui Dante şi acele crime ciudate. Nu cunosc detaliile, dar nici nu pot să-l întreb sau să-i vorbesc despre asta, pentru că se înfurie îngrozitor. Te rog să nu-i spui că te-ai întâlnit cu mine. Mi-a fost foarte greu, domnule poliţist, să mă furişez în biroul tatei şi sper că n-o să bage de seamă.

— Vă rog, domnişoară Lowell, suspină Rey.

— Mabel. Confruntată cu ochii cinstiţi ai tânărului, fata nu era în stare să-şi exprime disperarea. Te rog, domnule poliţist. Tata nu-i spune decât nimicuri doamnei Lowell, iar mie şi mai puţin. Dar un lucru ştiu sigur: cărţile lui despre Dante sunt împrăştiate peste tot în birou, iar în ultimul timp, când îl aud vorbind cu prietenii, numai

despre asta discută. Şi nu oricum, ci pe un ton forţat şi chinuit, total nepotrivit într-un club de traduceri. Pe urmă am găsit o schiţă reprezentând picioare în flăcări şi nişte tăieturi din ziar despre reverendul Talbot, iar unii spun că a fost descoperit cu tălpile scrum. Nu l-am auzit chiar eu pe tata revizuind cu Mead şi Sheldon, acum câteva luni, cântul prelaţilor nelegiuiţi?

Rey o conduse până în curtea unei clădiri apropiate, unde găsiră o bancă liberă.

— Mabel, nu trebuie să spui nimănui ce ştii, o îndemnă el. N-ar face decât să încurce lucrurile şi mai mult şi să arunce o lumină periculoasă asupra tatălui dumitale şi prietenilor săi. Frică mi-e că şi asupra dumitale. Există părţi interesate care ar profita de această informaţie.

— Aflaseşi deja toate astea, nu? Ei, atunci probabil că ai un plan pentru a pune capăt acestei nebunii.

— Ca să fiu sincer, habar n-am cum.

— Nu poţi să stai şi să priveşti în timp ce tata… Te rog. Îi puse din nou pachetul cu şpalturi în mâini. Fără să vrea, i se umplură ochii de lacrimi. Ia-le. Citeşte-le înainte ca el să-şi dea seama că-i lipsesc. Vizita dumitale la Casa Craigie, în ziua aceea, trebuie că a avut de-a face cu asta. Ştiu că poţi face ceva.

Rey examină pachetul. De ani întregi nu mai citise o carte, dinainte de război. Cândva se dedase lecturii cu o lăcomie alarmantă, mai ales după moartea părinţilor adoptivi şi a surorilor lui. Citise istorie şi biografii, ba chiar şi povestiri sentimentale. Acum însă, până şi ideea de carte i se părea revoltător de limitată şi arogantă. Prefera ziare şi foi volante, care nu aveau nicio şansă de a-i domina gândurile.

— Uneori tata se poartă cu asprime, îmi dau seama de asta, continuă Mabel, dar a trecut prin multe necazuri în viaţă. Se teme să nu-şi piardă capacitatea de a scrie. Eu una nu m-am gândit niciodată la el ca la un poet, ci l-am văzut doar ca pe tatăl meu.

— Nu trebuie să-ţi faci griji din cauza domnului Lowell.

— Atunci, o să-l ajuţi? întrebă ea punându-i o mână pe braţ. Pot să-ţi fiu de folos cu ceva? Orice, domnule poliţist, numai să fiu sigură că tata nu-i în primejdie!

Rey nu-i răspunse. Trecătorii se uitau urât la ei, iar poliţistul îşi lăsă privirea în pământ.

Mabel zâmbi trist şi se retrase la capătul celălalt al băncii.

— Aha! Eşti ca şi tata, atunci. Ai impresia că nu trebuie să mi se încredinţeze lucruri serioase. Nu ştiu de ce, am crezut că gândeşti altfel.

Preţ de o clipă, Rey simţi mult prea multă înţelegere pentru a răspunde.

— Domnişoară Lowell, e o problemă în care, dacă ai de ales, e bine

să nu te amesteci.

— Dar eu n-am de ales, zise ea. Îşi acoperi faţa cu voalul şi porni spre staţia tramvaiului cu cai.

Profesorul George Ticknor, un bătrân aflat în amurgul vieţii, îi spuse soţiei sale să-l trimită pe vizitator la el. Cuvintele îi fură însoţite de un zâmbet care arăta ciudat pe faţa lui lată şi interesantă. Părul, cândva negru, îi încărunţise până la baza gâtului şi a perciunilor prelungi şi era tot mai rar sub tichiuţă. Hawthorne afirmase odată despre nasul lui Ticknor că este „opusul acvilinului", nici cârn, nici borcănat.

Profesorul nu se bucurase niciodată de prea multă imaginaţie şi era recunoscător firii pentru această particularitate – se simţea protejat de nimicurile care-i măcinau pe ceilalţi bostonieni, mai ales pe colegii lui scriitori care, în momentele de reformă, chiar credeau că lucrurile se vor schimba. Totuşi, acum, când servitorul îl aşeză în fotoliu, nu putea să nu-şi închipuie că omul era imaginea lui George Junior (care murise la cinci ani), maturizat pe deplin. Chiar şi după treizeci de ani, pe Ticknor îl întrista dispariţia copilului, pentru că nu mai putea să-i vadă zâmbetul luminos sau să-i audă vocea zglobie; fiindcă atunci când întorcea capul din cauza unui zgomot familiar, băiatul nu era acolo; pentru că se aştepta mereu să desluşească pasul uşor al fiului său şi acesta nu mai venea.

Longfellow intră în bibliotecă purtând timid un dar, un săculeţ cu franjuri aurii.

— Vă rog, domnule profesor Ticknor, nu vă ridicaţi, zise el.

Ticknor îl îmbie cu trabucuri, iar acestea, din cauza inelelor de hârtie rupte, păreau să fi fost oferite şi refuzate ani la rând de oaspeţii rari.

— Dragă domnule Longfellow, ce avem aici?

Longfellow puse săculeţul pe masa lui Ticknor.

— Ceva ce mi-am închipuit că dumneata, mai mult decât altcineva, vei dori să vezi.

Ticknor ridică privirea, dar în ochi nu i se citea nimic.

— Am primit acest pachet azi dimineaţă, din Italia. Citeşte scrisoarea însoţitoare. I-o înmână lui Ticknor. Venea de la George Marsh, din Comitetul Centenarului Dante de la Florenţa, care îl asigura pe Longfellow că traducerea *Infernului* va fi acceptată fără probleme de către Comitetul florentin.

Ticknor începu să citească: „Ducele de Caietani şi Comitetul vor primi cu recunoştinţă prima tălmăcire americană a marelui poem ca pe o contribuţie în ton cu solemnitatea Centenarului şi, în acelaşi timp, ca vrednic omagiu adus de Lumea Nouă uneia dintre principalele glorii ale ţării descoperitorului ei, Columb".

— De ce să nu fie primită fără probleme? întrebă nedumerit

Ticknor.

— Bănuiesc, surâse Longfellow, că în felul domniei sale, amabil, domnul Marsh mă roagă să mă grăbesc. Dar Columb n-a fost, se spune, mult prea punctual?

„Vă rog acceptaţi din partea Comitetului nostru", continuă Ticknor lectura, „în semn de apreciere a contribuţiei dumneavoastră iminente, unul dintre cei şapte saci conţinând cenuşa lui Dante Alighieri care a fost extrasă din mormântul său de la Ravenna."

Obrajii lui Ticknor se îmbujorară de încântare, apoi privirea lui alunecă spre săculeţ. Nu mai avea tenul roşu aprins care, în contrast cu părul lui negru, îi făcea pe toţi, în tinereţe, să-l creadă spaniol. Desfăcu închizătoarea şi deschise sacul, rămânând o vreme mut de admiraţie în faţa a ceea ce putea foarte bine să fie praf de cărbune. Apoi răsfiră un pumn de cenuşă printre degete, precum un pelerin ostenit ajuns în sfârşit la apa sfântă.

— Câţi ani am căutat în lung şi-n lat, fără prea mare succes, să aflu alţi tovarăşi întru studiul lui Dante? zise gânditor Ticknor. *Câţi ani?* Am încercat să le spun celor dragi mie cum m-a ajutat Dante să devin un om mai bun, dar prea puţini m-au înţeles. Ai observat, Longfellow, că anul trecut n-a existat club sau societate din Boston care să nu ţină o festivitate în cinstea celei de-a trei suta aniversări a zilei de naştere a lui Shakespeare? Şi totuşi, câţi inşi în afara Italiei cred că acest an, cu a şase suta aniversare a naşterii lui Dante, este demn de pomenit? Shakespeare ne face să ne cunoaştem pe noi înşine. Dante, prin disecarea tuturor celorlalţi, ne îndeamnă să ne cunoaştem unii pe alţii. Acum vreau să ascult ce ai de zis despre traducerea dumitale.

Longfellow trase aer în piept, apoi începu să-i povestească despre crime; despre judecătorul Healey care fusese pedepsit ca indiferenţii, despre Elisha Talbot care îndurase chinurile simoniacilor şi despre Phineas Jennison care împărtăşise soarta semănătorilor de dezbinări. Îi povesti cum urmărise Clubul Dante mişcările lui Lucifer prin oraş şi ajunsese la concluzia că acesta se călăuzea după mersul traducerii.

— Poţi să ne ajuţi, zise Longfellow. Azi începe un nou capitol al luptei noastre.

— Să vă ajut! Ticknor păru să guste vorbele ca pe un vin nou, dar pe următoarele le scuipă dezgustat. Să vă ajut să faceţi ce?

Longfellow se lăsă pe spate, surprins.

— Ce prostie să încerci să opreşti aşa ceva, zise Ticknor fără pic de simpatie. Ştiai, Longfellow, că am început să-mi dau cărţile? Arătă, cu bastonul de abanos, spre rafturile ce înconjurau încăperea. Am donat deja aproape trei mii de volume noii biblioteci publice. Bucată cu bucată.

— Un gest splendid, domnule profesor, spuse cu sinceritate Longfellow.

— Bucată cu bucată, până când mă tem că n-o să mai rămân cu nimic. Împunse cu sceptrul său negru şi strălucitor covorul moale. Un zâmbet strâmb, posomorât, îi încreţi gura obosită. Prima amintire din viaţa mea o am de la moartea lui Washington. În ziua aceea, când s-a întors acasă, tata n-a putut scoate o vorbă, într-atât de copleşit a fost; m-am îngrozit văzând cât era de distrus şi am rugat-o pe mama să trimită după doctor. Timp de câteva săptămâni, toată lumea, chiar şi copiii mici, au purtat doliu pe mânecă. Te-ai întrebat vreodată de ce eşti considerat criminal dacă omori un singur om, dar eşti erou dacă ucizi o mie, ca Washington? Cândva mă gândeam că voi asigura viitorul arenelor noastre literare prin studiu şi educaţie, prin deferenţă faţă de tradiţie. Dante a luptat ca poezia lui să dăinuie dincolo de el, într-o nouă patrie, şi timp de patruzeci de ani am muncit din greu pentru el. Profeţia domnului Emerson privind menirea literaturii s-a adeverit prin evenimentele pe care le descrii: o literatură care insuflă viaţă şi moarte, care pedepseşte şi poate mântui.

— Ştiu că nu puteţi accepta ce se întâmplă, domnule profesor Ticknor, zise Longfellow gânditor. Dante este desfigurat, folosit ca unealtă a crimei şi răzbunării personale.

— Iată, în cele din urmă, răspunse Ticknor, cu mâinile tremurânde, un text străvechi transformat chiar sub ochii noştri într-o forţă a prezentului, o forţă a judecăţii! Nu, dacă ce aţi descoperit voi e adevărat, dacă lumea află ce s-a petrecut în Boston – fie şi după secole – Dante nu va fi *desfigurat,* nici pătat, nici distrus. Se va recurge la această traducere ca la prima adevărată creaţie a geniului american, primul poem care a dezlănţuit puterea colosală a literaturii asupra necredincioşilor!

— Dante a scris pentru a ne îndepărta de vremurile când moartea era de neînţeles. A scris ca să ne dea speranţă de viaţă, domnule profesor, atunci când credem că am pierdut-o, ca să ştim astfel că vieţile noastre, că rugăciunile noastre au greutate în faţa lui Dumnezeu.

Ticknor suspină neajutorat şi împinse înainte punga cu franjuri aurii.

— Nu uita darul, domnule Longfellow.

— Eşti primul, zâmbi acesta, care a crezut că e posibil. Puse săculeţul cu cenuşă în venerabilele mâini ale lui Ticknor, care îl apucară lacome.

— Sunt prea bătrân ca să mai pot ajuta pe cineva, se scuză el. Să-ţi dau, totuşi, un sfat? Nu pe Lucifer îl urmăriţi. Nu el e vinovatul pe care îl descrii. Lucifer e un prost, pur şi simplu, când Dante îl întâlneşte-n fine în Coci tul îngheţat, jeluindu-se fără grai. Nu. Pe Dante îl căutaţi. Dante decide cine să fie pedepsit, unde şi ce chinuri să îndure. Poetul ia aceste măsuri, dar, prefăcându-se el însuşi în

călător, încearcă să ne facă să uităm asta. Vrea să credem că şi el este doar un martor inocent al lucrării lui Dumnezeu.

Între timp, la Cambridge, James Russell Lowell vedea stafii.

Aşezat într-un fotoliu, scăldat în lumina de iarnă care se filtra discret prin ferestre, avusese o viziune clară a feţei lui Mary, prima lui dragoste, aşa cum apărea într-un desen făcut după natură. „Acuşi", repeta el. „Acuşi." Ea stătea cu Walter pe genunchi, spunându-i liniştitor lui Lowell: „Vezi ce băiat mare şi puternic s-a făcut?"

Fanny Lowell observă că el părea în transă şi încercă să-l convingă să se bage în pat. Va trimite ea după doctor sau după Holmes, dacă preferă. Lowell n-o luă în seamă, pentru că era tare fericit. Părăsi Elmwood pe uşa din spate. Îşi amintise cum sărmana lui mamă, la azil, obişnuia să-l asigure că în timpul crizelor era foarte mulţumită. Dante afirmase că mâhnirea cea mai mare este să-ţi aminteşti de fericirea trecută când te copleşesc necazurile, dar se înşela, amarnic se înşela, cugetă Lowell. Nu există fericire mai mare decât cea tristă, plină de regrete. Bucuria şi supărarea sunt surori, sunt foarte asemănătoare, spusese cândva Holmes, altfel nu ar provoca lacrimi, şi una, şi cealaltă, cum o fac fără părtinire. Sărmanul lui băieţel, urmaşul lui de drept, Walter, ultimul copil care-i murise lui Mary, îi părea material acum, în timp ce mergea pe străzi şi încerca să se gândească la orice în afară de dulcea Mary. La orice. Prezenţa fantomatică a lui Walter nu era atât o imagine, cât un sentiment inefabil care-l însoţea ca o umbră interioară, aşa cum o femeie însărcinată simte viaţa pulsându-i în pântece. I se păru că-l vede pe Pietro Bachi trecând pe lângă el, salutându-l şi aruncându-i jignitor: „O să fiu mereu aici, să-ţi amintesc eşecul. N-ai luptat niciodată pentru nimic".

— Nu eşti aici! murmură Lowell. Dacă iniţial n-ar fi fost atât de sigur de vinovăţia lui Bachi, dacă ar fi vădit un dram din scepticismul nervos al lui Holmes, poate că l-ar fi descoperit pe ucigaş, iar Phineas Jennison ar fi fost acum în viaţă. Înainte să apuce să ceară un pahar de apă de la unul din vânzătorii ambulanţi, remarcă înaintea lui un bărbat cu o haină albă strălucitoare şi cu joben de mătase de aceeaşi culoare, care se îndepărta sprinţar învârtind un baston bătut în aur.

Phineas Jennison.

Lowell se frecă la ochi, suficient de conştient de starea lui de spirit pentru a se îndoi că era real. Cu toate acestea, continuă să-l vadă pe Jennison ciocnindu-se de unii trecători, evitându-i pe alţii, şi toţi îi aruncau priviri fugare. Era material. În carne şi oase.

Trăia…

Jennison! Lowell încercă să strige, dar nu reuşi. Viziunea îl îndemna să o ia la fugă şi în acelaşi timp îi turna plumb în picioare.

— O, Jennison! în momentul în care îşi regăsi vocea, ochii începură

să-i lăcrimeze. Phinny, Phinny, sunt aici, sunt aici! Sunt Jemmy Lowell, mă vezi? Nu te-am pierdut!

Se repezi printre trecători şi-l apucă pe Jennison de umăr, apoi îl întoarse. Dar hibridul din faţa lui era grotesc… Haina bine croită şi pălăria elegantă ale lui Phineas Jennison ascundeau un bătrân cu faţa murdară, nebărbierit şi diform, care tremura în strânsoarea lui Lowell.

— Jennison, zise acesta.

— Nu mă denunţaţi, domnule, am nevoie de ţoale călduroase, îi explică omul. Era vagabondul care descoperise cadavrul lui Jennison după ce înotase până la fortul abandonat, de pe o insulă din apropiere, unde se afla un azil de săraci. Dăduse peste nişte haine minunate, împăturite cu grijă pe podea, în depozitul unde fusese atârnat trupul lui Jennison, şi împrumutase câteva articole.

Lowell îşi aminti şi simţi zvârcolirea gânganiei solitare ce-i fusese extirpată din trup, oprită din drumul ei abrupt, sălbatic, pe care şi-l croia în carnea lui. Simţi că acolo rămăsese o gaură prin care se scurgea tot ce avea în interior.

Curtea universităţii gemea de zăpadă. Îl căută pe Edward Sheldon, dar în zadar. Îi trimisese o scrisoare joi seara, după ce-l văzuse în tovărăşia fantomei, cerându-i să-l viziteze imediat, la Elmwood. Sheldon nu-i răspunsese însă. Mai mulţi studenţi care-l cunoşteau declarară că nu-l văzuseră de câteva zile. Alţii, care trecură pe lângă Lowell, îi amintiră de cursul la care întârziase. Intră în sala spaţioasă unde-şi ţinea cursurile, care adăpostise cândva capela, şi salută ca de obicei: „Domnilor şi colegi studenţi…” Această abordare era în mod normal urmată de hohotele de râs ale cursanţilor. „Colegi întru păcat”, aşa începeau predicile preoţii congregaţionişti în copilăria lui. Aşa începea tatăl lui, vocea lui Dumnezeu pentru copilul de-atunci. Şi tatăl lui Holmes la fel. „Colegi întru păcat.” Nimic nu zdruncina pietatea onestă a tatălui său, credinţa într-un Dumnezeu cu care-şi împărţea puterea.

— Sunt eu omul potrivit să îndrume tineretul ingenuu? Deloc! se auzi Lowell glăsuind la mijlocul unei prelegeri despre Don Quijote. Dar, pe de altă parte, continuă el să speculeze, faptul că sunt profesor nu-mi face bine, îmi reduce „muniţia”, dacă mai am vreun pic, astfel că mintea, dacă mai ia foc, se preface într-un fitil neputincios în loc să se repeadă în întâmpinarea primei scântei.

Doi studenţi grijulii încercară să-l prindă de braţ atunci când fu gata-gata să se prăbuşească. Lowell merse şchiopătând până la fereastră şi scoase capul afară, cu ochii închişi. Nu simţi răcoarea mângâietoare pe care o aşteptase, ci un val neaşteptat de căldură, ca şi când iadul şi-ar fi umflat obrajii şi ar fi pufnit pe nas. Îşi frecă mustăţile arcuite, dar şi acestea i se părură fierbinţi şi umede. Deschizând ochii, văzu dedesubt un triunghi de flăcări. Se repezi afară

din clasă şi pe scările de piatră ale Universităţii. În curte duduia lacom un foc.

În jurul acestuia, dispuşi în semicerc, mai mulţi oameni de seamă îşi ţineau privirile aţintite în jos, cu mare atenţie. Azvârleau pe foc cărţi pe care le luau dintr-o grămadă respectabilă. Erau preoţi unitarieni şi congregaţionişti, membri ai Corporaţiei Harvard şi câţiva reprezentanţi ai Biroului de Supraveghetori. Unul dintre ei luă un pamflet, îl mototoli şi-l aruncă precum o minge. Toată lumea chiui de bucurie. Repezindu-se înainte, Lowell se lăsă pe un genunchi şi îl extrase din flăcări. Coperta era deja scrum şi ilizibilă, aşa că îl deschise la pagina de titlu: *În apărarea lui Charles Darwin şi a teoriei sale evoluţioniste.*

Nu mai rezistă. De cealaltă parte a focului stătea profesorul Louis Agassiz, cu faţa neclară şi schimonosită din cauza fumului. Savantul îi făcu un semn amabil cu ambele mâini.

— Ce-ţi face piciorul, domnule Lowell? Şi asta… asta este o obligaţie, domnule Lowell, deşi mare păcaaat de o hârtie atât de bună!

Dr. Augustus Manning, trezorier al Corporaţiei, urmărea cu interes scena de la o fereastră aburită a Sălii Gore, biblioteca placată cu granit, într-un grotesc stil gotic. Lowell porni grăbit spre intrarea masivă şi trecu pe sub boltă, mulţumit de calmul şi raţiunea ce-i reveneau cu fiecare pas uriaş. Din cauza pericolului de incendiu, în Sala Gore nu erau îngăduite nici lumânări, nici lămpi cu gaz, astfel că alcovurile pentru lectură şi cărţile însele păreau la fel de mohorâte ca şi cerul de iarnă.

— Manning! zbieră Lowell atrăgându-şi o dojană din partea bibliotecarului.

Trezorierul îşi făcu apariţia pe platforma de deasupra sălii de lectură, purtând în mâini câteva cărţi.

— Ai un curs acum, domnule Lowell. Faptul că ai lăsat studenţii nesupravegheaţi nu va trece drept purtare acceptabilă în ochii Corporaţiei Harvard.

Înainte de a urca pe platformă, Lowell trebui să-şi şteargă faţa cu batista.

— Îndrăzniţi să ardeţi cărţi într-o instituţie de educaţie şi cultură! Tuburile de cupru ale sistemului de încălzire ultramodern al Sălii Gore degajau neîncetat aburi, iar biblioteca se umplea cu vapori care se condensau în picături fierbinţi pe ferestre, pe cărţi şi pe studenţi.

— Lumea credincioasă ne datorează, şi datorează mai ales prietenului dumitale, profesorul Agassiz, recunoştinţă pentru a fi combătut victorios monstruoasa teorie ce pretinde că ne tragem din maimuţe. Tatăl dumitale ar fi fost pe deplin de acord.

— Agassiz e prea deştept, spuse Lowell ajungând în fine pe platformă după ce despicase un nor de aburi. O să vă abandoneze,

puteţi fi siguri de asta! Nimic din ce poate ţine raţiunea în loc nu este în siguranţă în prezenţa raţiunii!

Manning schiţă un surâs ce păru a-i dispărea în gură.

— Ştii că am strâns cu ajutorul Corporaţiei o sută de mii de dolari pentru muzeul lui Agassiz? Prin urmare îndrăznesc să cred că dumnealui va face ce-i spun.

— De ce, Manning? Ce te face să urăşti ideile celorlalţi oameni?

Trezorierul îl privi duşmănos pe Lowell. Îi răspunse, dar îşi pierduse controlul asupra vocii:

— Am fost o ţară nobilă, cu moravuri şi justiţie simple, ultimul copil orfan al Republicii Romane. Tot felul de inşi se infiltrează în lumea noastră împreună cu ideile lor aiuristice, imorale… Toţi străinii şi toate conceptele noi sunt împotriva principiilor pe care a fost clădită America. Şi dumneata vezi asta, domnule profesor. Crezi că am fi putut lupta împotriva noastră înşine acum douăzeci de ani? Ni s-au otrăvit minţile. Războiul, războiul nostru mai are mult până să se încheie. De fapt, abia a început. Am eliberat demoni în aerul pe care îl respirăm, în sufletul nostru se petrec revoluţii, crime, tâlhării, apoi aceste orori ajung pe străzi şi în case. Era cel mai emoţional discurs pe care Lowell îl auzise vreodată pronunţat de Manning. Judecătorul Healey a terminat într-o clasă a mea. Era unul dintre cei mai grozavi supraveghetori, iar acum i-a făcut de petrecanie o brută a cărei singură ştiinţă este cea despre moarte! Minţile Bostonului se găsesc sub un permanent atac! Harvard este ultima fortăreaţă în apărarea excelenţei noastre. Eu hotărăsc asta!

După o mică pauză, îşi definitivă argumentaţia:

— Dumneata, profesore, te bucuri de luxul rebeliunii numai din lipsa responsabilităţii. Eşti cu adevărat un poet.

Pentru prima oară de la moartea lui Phineas Jennison, Lowell simţi că i se îndreaptă statura şi că este inundat de un val de energie proaspătă.

— Acum o sută de ani am înlănţuit o seminţie de oameni şi atunci a început războiul. Domnule, America va continua să crească indiferent câte minţi puneţi acum în lanţuri. Ştiu că l-aţi ameninţat pe Oscar Houghton că o să suporte consecinţele dacă publică Dante în traducerea lui Longfellow.

Manning se înapoie la fereastră ca să urmărească focul portocaliu.

— Şi chiar vor exista consecinţe, domnule profesor Lowell. Italia este locul celor mai rele pasiuni şi josnice moravuri. Eşti bine-venit să donezi câteva copii din Dante al lor bibliotecii Gore, aşa cum a făcut un om de ştiinţă zevzec cu lucrările lui Darwin. În focul acesta se vor mistui toate, drept exemplu pentru cei care încearcă să transforme instituţia noastră într-un cuib de idei murdare şi violente.

— N-o să vă permit asta niciodată, răspunse Lowell. Dante este

primul poet al cărui sistem de gândire se bazează pe o teologie pur creştină. Dar poemul este chiar mai aproape de noi. El este povestea adevărată a fratelui nostru, a sufletului căzut pradă ispitei, care se purifică şi finalmente triumfă. El ne învaţă administrarea salutară a suferinţei. Dante a navigat în prima corabie ce s-a aventurat pe marea tăcută a conştiinţei omeneşti pentru a descoperi o nouă lume, cea a poeziei. Şi-a ţinut în frâu zbuciumul sufletesc timp de douăzeci de ani şi a promis să nu moară până nu-şi va duce la bun sfârşit întreprinderea. La fel şi Longfellow. Şi eu, de altfel.

Lowell se întoarse şi începu să coboare.

— De trei ori ura, domnule profesor. De sus, Manning îl privea impasibil. Dar poate că nu toată lumea împărtăşeşte aceleaşi vederi. Am primit o vizită ciudată din partea unui anume poliţist Rey. Se interesa de lucrarea voastră. N-a explicat de ce şi a plecat brusc. Puteţi să ne spuneţi de ce traducerea voastră atrage poliţia în preacinstita noastră instituţie de învăţământ?

Poetul se opri şi îl privi pe trezorier. Manning îşi împleti degetele lungi peste piept.

— Unii oameni cu minte, zise el, vor ieşi din clubul vostru şi vă vor trăda, îţi garantez. Nicio congregaţie de rebeli nu rezistă prea mult timp. Dacă domnul Houghton nu va coopera, altcineva îi va lua locul şi va opri publicarea traducerii. De exemplu, doctorul Holmes.

Lowell dorise să plece, dar acum se hotărî să asculte continuarea.

— L-am avertizat cu câteva luni în urmă să se retragă din proiectul lui Longfellow dacă nu vrea să iasă din povestea asta cu reputaţia pătată. Ce crezi că a făcut?

Poetul ridică din umeri.

— A venit la mine acasă şi mi-a mărturisit că a ajuns să fie de acord cu poziţia mea.

— Ce minciună!

— Chiar aşa? Vasăzică doctorul Holmes a rămas devotat cauzei? întrebă el, ca şi când ar fi ştiut mai multe decât îşi imagina celălalt.

Lowell îşi muşcă buza tremurândă.

— Acest omuleţ mizerabil, reluă Manning clătinând din cap şi surâzând, este Benedict Arnold[25] al vostru care aşteaptă ordine, domnule profesor.

— Crede-mă, dacă sunt prietenul unui om, aşa voi rămâne mereu. Şi nici nu mi-e atât de greu să fac asta. Deşi oricine poate să se distreze erijându-se în duşmanul meu, nu mă poate face să devin duşmanul lui împotriva voinţei mele. Bună ziua! Lowell avea un stil de a termina conversaţiile care-i făcea pe interlocutorii lui să dorească să audă mai mult.

Trezorierul se ţinu după el până la sala de lectură şi-l prinse de braţ.

— Nu înţeleg cum poţi să-ţi pui la bătaie pentru aşa ceva renumele

şi munca de o viaţă, domnule profesor.

— Nu cumva îţi doreşti, Manning, să fii şi tu în stare de asta?

Poetul se desprinse din strânsoare, apoi se întoarse la studenţii lui doar pentru a le spune că sunt liberi.

Dacă asasinul ţinuse cumva sub observaţie traducerea lui Longfellow şi se întrecea cu ei pentru a ajunge primul la final, Clubul Dante nu avea încotro şi trebuia să încheie cât mai repede cele treisprezece cânturi din *Infern* rămase netălmăcite. Se înţeleseră să se despartă în două grupuri: unul de detectivi şi altul de traducători.

Lowell şi Fields urmau să se ocupe de revizuirea indiciilor, în vreme ce Longfellow şi George Washington Greene se luptau cu versurile în biroul din Casa Craigie. Fields îl informase pe Greene, spre marea bucurie a bătrânului pastor, că lucrarea primise un termen strict de publicare în perspectiva apropiatei sale încheieri. Rămăseseră nouă cânturi nerevizuite, unul parţial tradus şi două de care Longfellow nu era prea încântat. Servitorul acestuia, Peter, avea să ducă şpalturile la Riverside pe măsură ce terminau, luându-l şi pe Trap la plimbare cu această ocazie.

— Nu pricep!

— Atunci dă-i înainte, Lowell, zise Fields de la locul lui, din fotoliul adânc ce aparţinuse cândva bunicului lui Longfellow, mare general în Războiul Revoluţionar. II privi pe Lowell cu atenţie. Stai jos. Obrajii parcă ţi-au luat foc. Ai dormit măcar un ceas în ultima vreme?

— Prin ce s-ar încadra Jennison în categoria semănătorilor de dezbinări? întrebă Lowell fără să-l ia în seamă pe editor. În acea bolgie a Iadului fiecare personaj al lui Dante este tipic pentru acest păcat.

— Până când aflăm de ce Lucifer l-a ales pe Jennison, trebuie să scoatem tot ce putem din detaliile crimei, opină Fields.

— Aşa se confirmă puterea lui Lucifer. Jennison a făcut căţărări în cadrul Clubului Adirontrack. Era un sportiv şi vânător antrenat şi totuşi Lucifer a pus mâna pe el şi l-a ciopârţit cât ai zice peşte.

— Nu încape îndoială că l-a ameninţat cu o armă, comentă Fields. Şi cel mai puternic om din lume este cuprins de teamă în faţa unei puşti. Mai ştim şi că asasinul este o persoană abilă. Din noaptea când a fost omorât Talbot, pe fiecare stradă din zonă au patrulat neîncetat poliţişti. Un alt lucru sigur este şi marea atenţie pe care Lucifer o acordă detaliilor din poemul lui Dante.

— Chiar acum, în timp ce discutăm, în timp ce Longfellow traduce vers după vers în camera alăturată, e posibil să fie înfăptuită altă crimă, iar noi suntem neputincioşi şi n-avem cum s-o împiedicăm, zise Lowell cu privirea pierdută.

— Trei crime şi niciun martor, potrivite perfect cu traducerea

noastră. Ce să facem, să cutreierăm străzile şi să aşteptăm? Dacă aş avea mai puţină educaţie, aş crede că avem de-a face cu un adevărat spirit malefic.

— Trebuie să reducem cercetarea la legătura criminalului cu Clubul Dante, sugeră Lowell. Să ne concentrăm asupra depistării tuturor acelora care ar putea afla într-un fel sau altul programul traducerii! Frunzări caietul cu note investigative, în acelaşi timp mângâind absent unul dintre obiectele de colecţie, o ghiulea de tun trasă de englezi chiar în Boston asupra trupelor generalului Washington.

Auziră altă bătaie în uşa de la intrare, dar nu-i dădură atenţie.

— I-am trimis o notă lui Houghton şi i-am cerut să se asigure că niciun şpalt din traducerea lui Longfellow n-a fost scos din Riverside, zise Fields. Ştim că toate omorurile au fost inspirate din cânturi care la vremea respectivă nu fuseseră încă traduse. Longfellow trebuie să le predea mai departe la tipar, ca şi când totul ar fi în regulă. Şi cu tânărul Sheldon ce-i?

— N-a răspuns încă, se încruntă Lowell, şi n-a fost zărit nicăieri în universitate. Doar el ne-ar mai putea lămuri în privinţa fantomei cu care l-am văzut discutând, acum când Bachi nu mai e.

Fields se ridică în picioare şi se apropie.

— Eşti sigur că ai văzut „fantoma" asta ieri, Jamey?

— Cum adică? Ţi-am spus doar… L-am văzut urmărindu-mă în curte, la Harvard, apoi aşteptându-l pe Bachi. Şi din nou, angajat într-o dispută încinsă cu Edward Sheldon.

Fields nu-şi putu reţine o tresărire.

— Problema noastră este că suntem cu toţii sub imperiul unei temeri cumplite, unei nelinişti a minţii, dragul meu Lowell. Nici eu nu dorm noaptea decât în reprize agitate.

— Vrei să spui că a fost doar o închipuire, o fantezie? Lowell trânti caietul pe care-l răsfoise.

— Chiar tu mi-ai povestit că azi ţi s-a părut că i-ai văzut pe Jennison, pe Bachi, pe prima ta nevastă şi apoi pe fiul tău mort. Ce Dumnezeu! strigă Fields

— Uite ce-i, zise Lowell tremurând, asta-i ultima picătură…

— Te rog, calmează-te. N-am vrut să ridic glasul. N-am vrut.

— Cred că tu ar trebui să ştii mai bine ce-avem de făcut. În fond, noi suntem doar poeţi! Ş-apoi ar fi normal să ştii cu exactitate cum a putut cineva să afle programul de traducere!

— Şi *asta* ce vrea să însemne, domnule Lowell?

— Doar atât: cine altcineva cunoaşte în amănunt activităţile Clubului Dante? Ucenicii din tipografie, culegătorii, legătorii, toţi de la Ticknor & Fields?

— Asta-i bună! exclamă Fields uluit. Nu răstălmăci faptele!

În clipa aceea se deschise uşa dintre bibliotecă şi birou.

— Domnilor, mă tem că trebuie să vă întrerup. Longfellow făcu un pas înainte, urmat de Nicholas Rey.

Pe chipurile lui Lowell şi Fields se aşternu teroarea. Lowell începu să murmure un pomelnic de motive care l-ar fi împiedicat pe Rey să-i denunţe.

Longfellow zâmbi.

— Domnule profesor Lowell, zise Rey. Vă rog, domnilor, am venit aici să vă cer permisiunea de a vă ajuta.

Lowell şi Fields uitară instantaneu de cearta lor şi-i urară entuziaşti bun venit.

— Să ne înţelegem! Fac asta doar pentru a pune capăt crimelor, explică Rey. Atât şi nimic mai mult.

— Nu acesta este şi ţelul nostru? zise Lowell după o pauză destul de lungă. Dar nu putem duce lucrurile la bun sfârşit dacă nu primim ajutor şi nici dumneata nu poţi face ceva de unul singur. Ticălosul acela a lăsat semnătura lui Dante pe tot ce-a atins şi ar fi de-a dreptul mortal să faci vreun pas spre el fără a avea un traducător alături.

Longfellow îi lăsă în bibliotecă şi se întoarse în biroul lui. Parcursese până atunci trei cânturi împreună cu Greene, după ce începuseră la şase dimineaţa şi lucraseră până la prânzul cel mare. Longfellow îi scrisese un bilet lui Holmes, rugându-l să-i ajute la traducere, dar nu primise niciun răspuns din strada Charles. II întrebase pe Fields dacă Lowell putea fi convins să se împace cu Holmes, iar acesta recomandase o pauză în care să se calmeze amândoi.

Pe parcursul zilei Longfellow se văzu obligat să refuze un număr anormal de mare de cereri stranii venite din partea celor care-l vizitau în mod obişnuit. Un ins din Vest îi adusese o „comandă" pentru un poem despre păsări pe care avea de gând să-l plătească binişor. O femeie, vizitatoare frecventă, îşi târâse bagajele până la uşă şi explicase că este soţia lui Longfellow întoarsă acasă. Un soldat chipurile rănit se înfăţişase pentru a primi un ajutor financiar. Gazda se arătă înduioşată şi-i oferi o mică sumă.

— Dar Longfellow, ciotul ăla era de fapt un braţ sănătos prins sub cămaşă! îi zise Greene după ce soldatul plecase.

— Ştiu, răspunse Longfellow, întorcându-se la birou. Dar, dragul meu, cine să fie bun cu el dacă nu eu?

Deschise din nou şpalturile *Infernului* la Cântul V, a cărui finisare o amânase luni întregi. Era vorba despre cercul păcătoşilor din dragoste. Aici vânturi cumplite îi poartă de colo-colo pe înrobiţii trupului, la fel cum patima lor neînfrânată i-a purtat fără rost prin viaţă. Pelerinul toscan vorbeşte cu Francesca, o tânără frumoasă pe care soţul ei a ucis-o atunci când a surprins-o îmbrăţişându-l pe fratele lui, Paolo. Însoţită de spiritul tăcut al iubitului ei necinstit, femeia pluteşte spre

Dante.

— Când îi spune lui Dante, printre lacrimi, povestea ei, Francesca nu se mulţumeşte să-i sugereze că ea şi Paolo au dat frâu liber pasiunii, remarcă Greene.

— Ai dreptate, zise Longfellow. Îi spune de asemenea că ochii li s-au întâlnit pe cartea în care citeau despre sărutul lui Guinevere şi Lancelot şi încheie cu delicateţe că de-atunci nicicând n-a mai citit. Paolo a luat-o în braţe şi a sărutat-o, dar Francesca nu-l acuză pe el, ci crede că vinovată este cartea care i-a apropiat. Autorul poveştii de dragoste este cel ce i-a împins în păcat.

Greene închise ochii, dar nu fiindcă adormise, aşa cum i se întâmpla adesea în timpul întrunirilor. El credea că un traducător trebuie să uite de sine şi să intre în pielea autorului, şi chiar asta încerca să facă pentru a-l ajuta pe Longfellow.

— De aceea au primit pedeapsa perfectă: să fie împreună de-a pururi, dar să nu se mai sărute vreodată ori să mai simtă extazul dragostei, ci numai suferinţa, unul lângă altul.

Tocmai atunci Longfellow zări în pragul uşii buclele aurii şi faţa serioasă a lui Edith. După ce întâlni privirea tatălui ei, fata se retrase pe hol.

Atunci Longfellow îi sugeră lui Greene să facă o pauză. Şi bărbaţii din bibliotecă îşi întrerupseseră discuţia pentru a-i da răgaz lui Rey să studieze caietul de observaţii întocmit de Longfellow. Greene ieşise în grădină să-şi dezmorţească picioarele.

În timp ce punea la loc nişte cărţi, Longfellow îşi lăsă gândurile să zboare spre alte vremuri, de mult trecute, când casa nu era a lui. În acest birou, generalul Nathanael Greene, bunicul prietenului lor Greene, discuta chestiuni de strategie cu generalul George Washington când sosiseră veşti despre înaintarea britanicilor, ceea ce îi determinase pe cei doi să zboare în căutarea perucilor. Tot aici, conform lui Greene, Benedict Arnold se lăsase în genunchi şi jurase credinţă. Alungând din minte acest ultim episod din istoria casei, Longfellow se îndreptă spre salon, unde o găsi pe Edith ghemuită într-un fotoliu Ludovic al XVI-lea plasat foarte aproape de bustul de marmură al mamei sale. Chipul palid al lui Fanny era totdeauna acolo când fata avea nevoie de consolare. Longfellow nu putea privi nicio reprezentare a soţiei sale fără să simtă fiorul de plăcere ce-l cuprinsese chiar din primele clipe ale dragostei lor. De fiecare dată când Fanny părăsea o încăpere, avea senzaţia că o parte din lumină s-a dus odată cu ea.

Gâtul lui Edith, arcuit graţios precum cel al unei lebede, îi ascundea faţa.

— Ei, inimioară, surâse Longfellow. Ce face fetiţa mea dragă în după-amiaza asta?

— Îmi pare rău că am tras cu urechea, papă. Voiam să te întreb ceva şi am auzit fără să vreau. Poemul acesta, zise ea cu timiditate, dar cercetător, vorbeşte despre lucruri foarte triste.

— Da. Uneori aşa cere Muza. Este datoria poetului să povestească la fel de cinstit despre momentele dificile şi despre cele fericite, Edie, pentru că, uneori, numai trecând prin cele mai întunecate clipe poţi găsi lumina. Asta face Dante.

— Bărbatul şi femeia din poem… De ce sunt pedepsiţi dacă se iubesc? în ochii ei albaştri precum cerul tremura o lacrimă.

Longfellow se aşeză pe un fotoliu, o luă pe genunchi şi-o cuprinse cu braţele.

— Poetul din lucrarea aceea e un domn botezat Durante, nume pe care şi l-a schimbat, mai mult în joacă, în Dante. A trăit acum şase sute de ani. Şi el a fost îndrăgostit, de aceea scrie astfel. Ai văzut statueta de marmură de deasupra oglinzii din biroul meu?

Edith dădu afirmativ din cap.

— Ei bine, acela e *signor* Dante.

— El este? Parcă toată greutatea lumii îi apasă pe cap.

— Da, zâmbi Longfellow. Era foarte îndrăgostit de o fată pe care a cunoscut-o de mult, când nu era mult mai mică decât tine, draga mea. Cam de vârsta lui Panzie… Se numea Beatrice Portinari. A văzut-o prima oară când fetiţa avea nouă ani, la un festival de la Florenţa.

— Beatrice, repetă Edith, gândindu-se la cum se scrie cuvântul şi la păpuşile cărora nu le găsise încă nume.

— Bice, aşa o strigau prietenii. Nu însă şi Dante. Niciodată. El îi rostea numai numele întreg, Beatrice. Când s-a apropiat de el, Dante s-a fâstâcit atât de tare, încât n-a fost în stare să se uite în ochii ei şi să-i întoarcă salutul. Altă dată, când se pregătise să-i vorbească, fata a trecut pur şi simplu pe lângă el, aproape fără să-l bage în seamă. Îi auzea pe oamenii din oraş şoptind: nu-i muritoare, ci una dintre cele binecuvântate de Dumnezeu.

— Asta spuneau despre ea?

— Ei, aşa auzea Dante, râse domol Longfellow, căci era îndrăgostit până peste urechi, iar când eşti amorezat ţi se pare că toţi o laudă pe fata pe care o adori.

— Şi Dante i-a cerut mâna? se interesă Edith, plină de speranţă.

— Nu. Ea i s-a adresat o singură dată, doar ca să-l salute. Beatrice s-a căsătorit cu alt florentin, apoi s-a îmbolnăvit de friguri şi a murit. Dante s-a însurat cu altă femeie şi a întemeiat o familie, dar nu şi-a uitat nicicând iubirea. Şi-a botezat fiica Beatrice.

— Şi soţia lui nu s-a înfuriat? întrebă indignată fetiţa.

Longfellow luă una dintre periile lui Fanny şi o trecu prin părul lui Edith.

— Nu se cunoaşte mare lucru despre *donna Gemma.* Ştim totuşi că la

mijlocul vieţii, când poetul trecea prin necazuri serioase, a avut o viziune cu Beatrice. De acolo de sus, din Ceruri, ea i-a trimis o călăuză care să-l ajute să călătorească printr-un tărâm foarte trist şi să vină la ea. Când Dante s-a cutremurat în faţa acestei încercări, însoţitorul său i-a amintit că: „Atunci când îi vei vedea frumoşii ochi din nou, vei începe încă o dată călătoria vieţii". Înţelegi, draga mea?

— Dar cum de-a iubit-o atât pe Beatrice dacă n-a vorbit niciodată cu ea?

Longfellow continuă să-i pieptăne părul, surprins de dificultatea întrebării.

— A spus cândva că trezea în el asemenea sentimente încât nu găsea cuvintele care să le descrie. Pentru Dante, poet cum era, ce putea fi mai atrăgător decât un sentiment ce se refuza versurilor sale?

Recită apoi, mângâindu-i părul cu peria:

— „Tu, fata mea, decât orice balade mai bună/ Vreodată cântate ori spuse/ Singură tu c-un vers cunună/ Prin poeme trăieşti, când toate-s moarte şi duse".

Poezia obţinu zâmbetul obişnuit din partea celei căreia îi fusese dedicată. După aceea, fata îşi lăsă tatăl să mediteze în linişte. Urmărind sunetul paşilor lui Edith care se pierdea pe scară, Longfellow rămase în aura caldă a bustului de marmură, copleşit de tristeţea fiicei lui.

— A, aici erai. Greene se apropie cu braţele deschise. Am aţipit pe banca din grădină. N-are importanţă, sunt gata să atacăm din nou cânturile! Dar, ia spune, unde au dispărut Lowell şi Fields?

— Vagabondează pe undeva, cred. Lowell se scuzase că îi era prea cald şi plecase, împreună cu Fields, să se răcorească şi să ia o gură de aer.

Longfellow îşi dădu seama că stătuse nemişcat prea mult timp. Încheieturile îi trosniră zgomotos când se ridică de pe scaun.

— De fapt, zise el uitându-se la ceasul pe care-l scosese din buzunarul vestei, au plecat de ceva vreme.

Fields încercă să ţină pasul cu Lowell pe strada Brattle.

— Poate că ar fi bine să ne întoarcem, Jamey.

Se simţi recunoscător când Lowell se opri brusc, însă poetul se holba înainte cu nişte ochi îngroziţi. Îl împinse brusc pe Fields în spatele unui ulm şi îi şopti să privească şi el în faţă. Acesta se uită şi zări silueta înaltă a unui bărbat cu joben şi haină în carouri, care tocmai dădea colţul.

— Lowell, calmează-te! Cine e? întrebă editorul.

— Chiar bărbatul pe care l-am văzut studiindu-mă în curtea Harvard-ului! Este cel care s-a întâlnit cu Bachi şi acelaşi care a purtat o conversaţie aprinsă cu Edward Sheldon!

— Fantoma ta?

Lowell dădu din cap, triumfător.

Se luară pe furiş după necunoscut şi Lowell îşi instrui partenerul să se ţină la distanţă de străinul care ajunsese acum pe o stradă mai largă.

— Pe toţi sfinţii, se îndreaptă spre casa ta! exclamă Fields. Necunoscutul ajunsese în dreptul gardului alb de la Elmwood. Trebuie să-i vorbim.

— Ca să-i dăm un avantaj? Am un plan mult mai bun pentru ticălosul ăsta, zise Lowell şi îşi conduse prietenul dincolo de magazia pentru trăsuri şi de şopron, spre intrarea din spate. Îi porunci cameristei să-l întâmpine pe vizitatorul care tocmai suna la uşa din faţă, apoi să-l aducă într-o anumită cameră de la etaj şi să închidă uşa. Lowell se înarmă cu puşca din bibliotecă, o verifică şi-l conduse pe Fields pe scara îngustă a servitorilor.

— Jamey! Pentru numele lui Dumnezeu, ce ai de gând să faci?

— Să mă asigur că de data asta fantoma nu o mai şterge… Cel puţin nu înainte de a afla eu ce trebuie, îl lămuri Lowell.

— Nu eşti în toate minţile? Să trimitem după Rey. Fruntea lui Lowell se întunecase.

— Jennison a fost prietenul meu. A cinat chiar aici, în sufrageria mea. Şi-a şters buzele cu şervetele mele şi a băut din paharele mele. Şi acum e harcea-parcea! Refuz să mai trec tiptil pe lângă adevăr!

Camera din capul scărilor, în care Lowell locuise pe vremuri, nu mai era folosită şi nici încălzită. De la fereastra copilăriei perspectiva era vastă iarna, îmbrăţişând o bună parte din Boston. Uitându-se acum pe aceeaşi fereastră, Lowell văzu unduirea familiară a râului Charles, câmpurile întinse dintre Elmwood şi Cambridge şi mlaştinile de dincolo de apa netedă şi liniştită, acum acoperite de zăpadă strălucitoare.

— Lowell, o să omori pe cineva! în calitate de editor al tău îţi ordon să laşi imediat puşca!

Poetul acoperi gura lui Fields cu palma şi făcu semn către uşa închisă, dându-i de înţeles să pândească orice mişcare. Se scurseră în tăcere câteva minute înainte ca editorul şi poetul, ghemuiţi în spatele unei canapele, să audă pasul cameristei care conducea oaspetele pe scară. Procedă exact aşa cum i se poruncise, adică îl introduse în camera indicată şi închise imediat uşa după el.

— Bună ziua! zise omul odată intrat în încăperea goală şi îngrozitor de rece. Ce fel de salon e ăsta? Ce înseamnă asta?

Lowell se ridică din spatele canapelei, îndreptând ţeava puştii direct spre vesta cadrilată a vizitatorului.

Străinul rămase cu gura căscată. Vârî imediat mâna sub redingotă şi scoase un revolver, aţintindu-l spre ţeava puştii lui Lowell.

Poetul nu se clinti.

Mâna dreaptă a străinului începu să tremure violent. Degetul arătător, învelit în pielea mănuşii, se freca de trăgaci.

Din partea cealaltă a camerei, Lowell, cu puşca ridicată deasupra mustăţilor care păreau de un negru intens în lumina slabă, închise un ochi, iar cu celălalt privi direct prin cătare. Murmură printre dinţii încleştaţi:

— Pune-mă la încercare şi-o să vezi tu! Vei pierde sigur. Ori îl trimiţi pe unul dintre noi în rai, zise el armând, ori îţi fac eu vânt în iad.

XIII

Străinul mai ţinu câteva clipe revolverul în mână, apoi îl aruncă pe covor.

— Treaba asta nu merită atâta bătaie de cap!

— Ridică pistolul, domnule Fields! îl îndemnă Lowell pe editor, ca şi când aceasta ar fi fost ocupaţia lor de zi cu zi. Acum, ticălosule, ne vei spune cine eşti şi de ce ai venit aici. Să ne explici ce legătură ai cu Pietro Bachi şi de ce domnul Sheldon îţi dădea ordine pe stradă. Apoi, să-mi spui de ce ai intrat în casa mea!

Fields culese revolverul de pe jos.

— Lasă arma, domnule profesor, sau nu mai scot nicio vorbă! declară omul.

— Ascultă-l, Lowell, şopti Fields spre satisfacţia oaspetelui.

— Foarte bine, zise poetul coborând ţeava armei, dar pentru binele dumitale sper că vei fi sincer. Împinse un scaun spre ostatic, care din nou caracteriză întreaga scenă drept „bătaie de cap”.

— Nu am avut posibilitatea să mă prezint înainte să-mi vârâţi arma sub nas, începu vizitatorul. Sunt Simon Câmp, detectiv la Agenţia Pinkerton. M-a angajat dr. Augustus Manning de la Colegiul Harvard.

— Manning! exclamă Lowell. În ce scop?

— Doreşte să cercetez cum stă treaba cu seminariile şi cursurile despre individul acela, Dante, şi dacă se poate demonstra că sunt de natură să producă un efect dăunător asupra studenţilor. Prin urmare trebuie să studiez problema şi să-i raportez.

— Şi ce ai descoperit?

— Pinkerton mi-a dat în sarcină întreaga regiune a Bostonului. Prostia asta nu reprezintă principala mea prioritate. Domnule profesor, mi-am îndeplinit doar datoria. L-am rugat pe unul dintre foştii profesori de la Harvard, un anume domn Baki, să accepte o întâlnire la universitate şi am discutat apoi cu mai multi studenţi. Tânărul acela insolent, Sheldon, nu-mi dădea ordine, domnule profesor, îmi sugera unde să mă duc cu întrebările mele cu tot, într-un limbaj prea colorat pentru a fi repetat în compania unor persoane atât de distinse.

— Dar ceilalţi ce-au spus? întrebă Lowell.

— Munca mea e confidenţială, se bosumflă Câmp. Oricum, mi-am zis că a venit timpul să am o discuţie faţă în faţă cu dumneavoastră şi să vă cer părerea despre numitul Dante. De aceea am venit azi aici. Şi ce primire mi-aţi făcut!

— Manning te-a trimis să vorbeşti cu Lowell în persoană? zise Fields derutat.

— Nu sunt sub aripa lui, domnule. E cazul meu, eu hotărăsc, răspunse Câmp cu mândrie. Norocul dumneavoastră că am ridicat degetul de pe trăgaci, domnule profesor Lowell.

— O, ce scandal o să-i fac lui Manning! Lowell sări în picioare şi se apropie de Simon Câmp. Ai venit aici ca să-mi afli părerea, nu-i aşa, domnule? Să încetezi atunci această vânătoare de vrăjitoare! Iată opinia mea!

— Mie nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, domnule profesor! îi râse Câmp în faţă. Acesta e cazul pe care l-am primit şi n-o să renunţ pentru nimeni, nici pentru grangurul de la Harvard şi nici pentru un bătrâior ca dumneata! N-ai decât să mă împuşti, dar eu îmi duc anchetele până la capăt! făcu o pauză şi apoi adăugă: sunt un adevărat profesionist.

La ultima afirmaţie a lui Câmp, Fields păru că s-a prins dintr-odată de ce venise omul.

— Poate că reuşim să ajungem la un aranjament, zise el scoţând din portofel câteva monede de aur. Ce-ai zice dacă această afacere ar fi pusă la păstrare pe o perioadă nedeterminată, domnule Câmp?

Începu să depună monedele în palma detectivului. Acesta, arborând un zâmbet scorţos, aşteptă liniştit ca Fields să ajungă la un număr satisfăcător.

— Şi arma mea?

Fields îi înapoie revolverul.

— Păi, domnilor, aş îndrăzni să spun că anumite cazuri se rezolvă cu bine pentru toţi cei implicaţi. Simon Câmp se înclină şi se îndreptă spre scară.

— Să trebuiască să plăteşti unei asemenea creaturi! izbucni Lowell. Cum ai ştiut că o să ia banii, Fields?

— Bill Ticknor zice că oamenilor le place să simtă aur în palmă.

Cu faţa lipită de fereastra mansardei, Lowell îl urmări furios pe Simon Câmp care mergea liniştit spre poartă pe aleea pavată cu cărămizi, jucându-se cu monedele de aur şi maculând zăpada de la Elmwood.

În seara aceea, Lowell, doborât de epuizare, stătea nemişcat precum o statuie în camera de muzică. Înainte de a intra ezitase în prag, parcă temându-se să nu-l găsească pe adevăratul proprietar al încăperii cuibărit în fotoliu, dinaintea focului.

Mabel se uită la el de sub arcadă.

— Tată, s-a întâmplat ceva şi tare aş dori să-mi împărtăşeşti grijile tale.

Bess, căţeluşa Newfoundiand, galopă spre Lowell şi se apucă să-i lingă mâna. Poetul zâmbi, dar în clipa următoare îl copleşi tristeţea la amintirea salutului letargic al lui Argus, bătrânul lui Newfoundiand, după ce înghiţise o cantitate fatală de otravă la ferma unui vecin.

Mabel o îndepărtă pe Bess, încercând astfel să păstreze o atmosferă de seriozitate.

— Tată, am petrecut aşa puţin timp împreună în ultima vreme. Ştiu… Se reţinu şi nu-şi duse la capăt ideea.

— Poftim? zise Lowell. Ce ştii, Mab?

— Ştiu că te-a tulburat ceva şi ţi-ai pierdut liniştea. Lowell o apucă drăgăstos de mână.

— Sunt obosit, dragă Hopkins. Aşa o poreclise el. O să merg la culcare şi-o să mă simt mai bine. Eşti o fiică foarte bună, draga mea. Acum spune-i somn-uşor autorului tău.

Fata se execută şi-i depuse mecanic un sărut pe obraz.

Ajuns sus, în dormitor, Lowell îşi îngropă faţa în perna ca o frunză de nufăr fără să-şi privească soţia, însă nu peste mult timp îşi aşeză capul în poala lui Fanny şi plânse necontenit aproape o jumătate de oră. Toate emoţiile pe care le trăise vreodată ieşiră la suprafaţă şi i se revărsară în minte; sub pleoapele închise îl văzu pe Holmes, devastat, întins pe podeaua de la Corner, şi pe Phineas Jennison, ciopârţit, implorându-l să-l salveze, să-l scape de Dante.

Fanny ştia că soţul ei nu are de gând să-i vorbească despre ceea ce îl amărăşte, aşa că se mulţumi să-i mângâie părul castaniu şi să aştepte ca el să adoarmă printre suspine.

— Lowell, Lowell! Te rog, Lowell, trezeşte-te, trezeşte-te!

Poetul deschise ochii, uluit să vadă lumina soarelui.

— Ce-i? Ce e? Tu eşti, Fields?

Editorul stătea pe marginea patului, ţinând strâns la piept un ziar împăturit.

— E totul în regulă, Fields?

— Deloc. E ora prânzului, Jamey. Fanny zice că ai dormit ca o cârtiţă toată ziua, sucindu-te şi răsucindu-te. Nu te simţi bine?

— Acum mă simt mult mai bine. Lowell îşi fixă ochii pe obiectul pe care mâinile lui Fields păreau că doresc să-l ascundă. S-a întâmplat ceva, nu-i aşa?

— Îmi plăcea să cred că ştiu cum să fac faţă oricărei situaţii, zise Fields posomorât. Acum sunt ruginit ca un cui aruncat în ploaie. Priveşte-mă, te rog! M-am îngrăşat în aşa hal, încât nici vechii mei creditori nu mă mai recunosc.

— Fields, te rog…

— Trebuie să fii mai puternic decât mine, Lowell. Pentru Longfellow. Trebuie să…

— Altă crimă?

— Nu încă. Fields îi întinse ziarul. Lucifer a fost arestat.

*

Celula de la Secţia Centrală avea puţin peste un metru lăţime şi cam doi lungime. Uşa interioară era din fier. Pe dinafară era alta, din stejar masiv. Când această a doua uşă se închidea, celula devenea un fel de pivniţă, lipsită de cea mai slabă rază de lumină sau de speranţa ei. Prizonierul putea fi ţinut acolo zile întregi, până când nu mai suporta întunericul şi făcea orice i s-ar fi cerut.

Willard Burndy, cel mai bun spărgător de seifuri după Langdon W. Peaslee, auzi cheia răsucindu-se în broasca uşii de stejar şi în clipa următoare îl orbi un şuvoi de lumină.

— Puteţi să mă ţineţi aci mult şi bine, caraliilor! Nu recunosc nicio crimă pe care n-am făcut-o!

— Fleanca, Burndy, îl apostrofă paznicul.

— Jur pe cinstea mea…

— Pe *ceeee?* râse gardianul.

— Pe onoarea mea de gentleman!

Willard Burndy fu scos în lanţuri, pe hol. Deţinuţii din celelalte celule, care îl urmăreau acum cu privirea, îl cunoşteau pe Burndy pe nume şi poate şi după chip. Venit din sud şi stabilit la New York pentru a se bucura de bogăţia din Nord de după război, Burndy migrase la Boston după ce petrecuse o perioadă bunicică la răcoare în marea metropolă. Îşi dăduse seama treptat că în lumea interlopă îşi câştigase reputaţia unuia care opera asupra văduvelor bogate de brahmani, obişnuinţă pe care el unul nici nu o remarcase. Nu avea niciun chef să fie cunoscut drept omul care atacă hodoroage, nu se considerase niciodată un păduche. Burndy se arătase destul de cooperant de fiecare dată când se oferea vreo recompensă pentru obiecte de familie sau bijuterii furate şi înapoia o parte din bunuri unui poliţist mai de treabă în schimbul câtorva parale.

Un gardian îl răsuci şi-l trase pe Burndy într-o cameră, unde îl împinse pe un scaun. Era un bărbat cu faţa sangvină şi cu părul vâlvoi, iar faţa lui era brăzdată de atâtea riduri, încât semăna cu o caricatură de Thomas Nast[26].

— Care-i mişcarea? mormăi Burndy către omul de vizavi de el. Aş da mâna, da' vezi că's ferecat. Stai aşa… Am aflat despre tine. Primul caraliu de culoare. Erou în timpul războiului. Ierai la prizăntarea aia când bagabondu' a sărit pă geam! Amintirea despre sinucigaş îl înveseli pe Burndy.

— Procurorul districtual vrea să te spânzure, zise Rey calm, ştergând zâmbetul de pe faţă prizonierului. Zarurile au fost aruncate.

Dacă ştii de ce eşti aici, vorbeşte-mi.

— Io n-am treabă decât cu casele de bani. Îs cel mai bun din Boston. Zău, oricând mai tare ca Langdon Peaslee, ăla care abia prinde un câine. Da' n-am omorât niciun judicător şi n-am făcut seama nici unui părinţel! O să vină domn' Howe de la New York şi o să vezi c-o să ies basma curată la tribunal!

— De ce te afli aici, Burndy?

— Jnapanii ăia de detectivi vâră probe false la tot pasul!

Rey cunoştea foarte bine temeiul acestei afirmaţii.

— Doi martori te-au văzut cercetând casa reverendului în noaptea când s-a dat spargerea la el, cu o zi înainte de a fi ucis. Şi nu inventează, nu-i aşa? De aceea detectivul Henshaw te-a ales pe tine. Eşti suficient de păcătos încât să meriţi să-ţi pună totul în cârcă.

Burndy era gata-gata să respingă acuzaţia, dar se răzgândi.

— Şi de ce m-aş încrede într-un cioroi?

— Vreau să-ţi arăt ceva, zise Rey privindu-l cu atenţie. Poate să te ajute, dacă pricepi. Îi întinse peste masă un plic închis.

În ciuda cătuşelor, Burndy reuşi să deschidă plicul cu dinţii şi să desfacă hârtia de calitate, împăturită în trei. O examină câteva secunde înainte de a o rupe în două, orb de furie. Începu să dea sălbatic din picioare, apoi să lovească cu fruntea când peretele, când masa, ca un pendul.

Oliver Wendell Holmes se uită cum hârtia se răsuceşte la colţuri şi se încreţeşte uşor înainte de a se topi cu totul în flăcări.

„… decător la Curtea Supremă din Massachusetts găsit devorat de insecte şi…"

Doctorul aruncă alt articol în şemineu, iar focul se înteţi recunoscător. Se gândi la ieşirea lui Lowell, care nu avea dreptate pe deplin în privinţa credinţei oarbe a doctorului în nevinovăţia profesorului Webster, cu cincisprezece ani în urmă. E adevărat că oraşul îşi pierduse treptat încrederea în profesorul de medicină care călcase strâmb, dar Holmes nu avusese vreun motiv s-o facă. II văzuse pe Webster la o zi după dispariţia lui George Parkman şi vorbise cu el despre mister. Nu citise nici cel mai mic semn de prefăcătorie pe faţa amabilă a lui Webster. Povestea lui, aşa cum se conturase mai târziu, corespundea perfect cu faptele. Parkman venise să-şi recupereze datoria, iar Webster i-o plătise. Parkman anulase chitanţa de mână şi plecase. Holmes contribuise la onorariul echipei de apărători ai lui Webster, trimiţând doamnei Webster banii în scrisori pline de cuvinte încurajatoare. Depusese mărturie despre caracterul fără pată al lui Webster, arătând că e de necrezut ca el să fi fost implicat într-o asemenea crimă. Mai explicase juriului că nu existau metode ştiinţifice care să le arate fără dubiu că rămăşiţele omeneşti din locuinţa lui

Webster aparţineau doctorului Parkman. Puteau să fie, da, dar la fel de bine puteau să nu fie.

Nu că Holmes nu ar fi nutrit compasiune pentru familia Parkman. În fond, George fusese cel mai consistent binefăcător al Colegiului Medical: oferise bani pentru facilităţile din strada North Grove şi consolidase Catedra Parkman de anatomie şi fiziologie pe care acum o deţinea Holmes. La serviciul funebru al profesorului, Holmes ţinuse chiar un mic discurs laudativ. Poate că Parkman înnebunise subit, poate rătăcea aiurea într-o stare de confuzie totală. Poate că era încă în viaţă, iar bostonienii erau gata să-l spânzure pe unul de-ai lor pe baza celor mai fanteziste probe de circumstanţă! Nu era oare posibil ca îngrijitorul, temându-se să nu-şi piardă slujba după ce sărmanul Webster îl prinsese jucând jocuri de noroc, să facă rost de fragmente de oase din marea provizie existentă la Colegiul Medical şi să le plaseze astfel în încăperile acestuia, încât să pară că fuseseră ascunse?

Ca şi Holmes, Webster trăise într-o atmosferă confortabilă înainte de a se înscrie la Colegiul Harvard. Cei doi medici nu fuseseră niciodată prea apropiaţi. Şi totuşi, din ziua când bietul Webster fusese arestat şi încercase să înghită otravă gândindu-se la oprobriul aruncat asupra familiei sale, doctorul Holmes se simţise legat de el ca de nimeni altcineva. N-ar fi fost posibil ca el însuşi să se trezească oricând în circumstanţe la fel de nefaste? Amândoi erau de statură măruntă, cu perciuni deşi şi feţele bine bărbierite, şi semănau fizic în mod remarcabil. Holmes fusese convins că avea să joace un rol mic, dar notabil, în disculparea inevitabilă a colegului său.

Dar într-o bună zi se pomeniseră asistând la execuţie. În lunile interminabile de mărturii şi apeluri ziua aceea păruse atât de îndepărtată, de imposibilă, de fantastică! Majoritatea celor din lumea bună se jenau să fie văzuţi în preajma unui egal de-al lor care decăzuse. Muncitorii, hamalii, docherii şi spălătoresele se bucurau fără oprelişti în public, asistând la prăbuşirea şi umilirea unui brahman.

J.T. Fields, transpirând din belşug, se strecurase printr-un pâlc de gură-cască pentru a ajunge la Holmes.

— Mă aşteaptă vizitiul, Wendell. Hai acasă la Amelia, să stai puţin cu copiii.

— Fields, nu-ţi dai seama unde am ajuns?

— Dovezile, Wendell, zise editorul punându-i mâinile pe umeri.

Poliţia încerca să închidă zona, dar nu adusese destulă frânghie. Toate acoperişurile şi ferestrele clădirilor de lângă curtea închisorii de pe strada Leverett colcăiau de lume şi toţi urmăreau un singur lucru. În acel moment, Holmes simţise cea mai cumplită dorinţă de a face mai mult decât să privească. Avea să se adreseze mulţimii. Da. Va improviza un poem care să proclame nemaipomenita nebunie a oraşului. În fond, nu era Wendell Holmes cel mai inspirat autor de

toasturi din Boston? în minte începuseră să-i răsune una după alta tot felul de rime care lăudau virtuţile doctorului Webster. În acelaşi timp se ridica pe vârfuri ca să arunce câte o privire spre drum, peste umărul lui Fields, pentru a fi primul care avea să vadă hotărârea de graţiere sau pe Parkman, presupusa victimă, sosind în pas domol.

— Dacă Webster trebuie să moară azi, îi spusese el editorului, n-o să plece fără a fi lăudat. Se chinuise să ajungă lângă eşafod. Când văzuse ştreangul se oprise însă brusc şi respiraţia lui devenise şuierătoare şi anevoioasă. Era prima oară după multă vreme când avea în faţa ochilor acel laţ inuman; în copilărie, Holmes îl dusese pe furiş pe fratele lui mai mic, John, pe dealul Spânzurătorii din Cambridge, tocmai în momentul în care un condangat se zbătea în ultimele chinuri. Scena aceea, credea el, îl determinase pe unul să devină doctor, iar pe celălalt poet.

Prin mulţime se răspândise un şâşâit de tăcere. Holmes se uitase în ochii lui Webster, care urca treptele cu pas tremurat, ţinut strâns de braţ de un temnicer.

Holmes se dăduse un pas înapoi, iar una din fetele lui Webster se ivise în faţa lui, strângând la piept un plic.

— O, Marianne! exclamase Holmes, îmbrăţişând apariţia angelică. De la guvernator?

Marianne Webster întinse braţul spre el.

— Domnule Holmes, tata a vrut să-ţi dau scrisoarea asta înainte de a pleca.

Doctorul se întorsese spre spânzurătoare. Lui Webster i se trăgea o glugă neagră peste cap. Holmes deschise scrisoarea.

„Dragul meu Wendell,

Cum să îndrăznesc să-mi exprim recunoştinţa prin simple cuvinte pentru tot ce ai făcut? Ai crezut în mine fără urmă de îndoială şi voi avea întotdeauna acest sentiment drept sprijin. Tu eşti singurul care mi-ai rămas fidel după ce poliţia m-a luat de acasă, în vreme ce toţi ceilalţi s-au îndepărtat de mine unul după altul. Imaginează-ţi cum te simţi atunci când cei din propria ta clasă socială, cei alături de care ai stat la masă şi în strana bisericii te privesc cu o spaimă teribilă; imaginează-ţi cum te simţi când până şi ochii propriilor tale fiice trădează fără să vrea îndoiala în privinţa onoarei sărmanului lor tată.

Cu toate acestea sunt dator, dragă Holmes, să-ţi mărturisesc că eu sunt autorul. L-am ucis pe Parkman şi i-am ciopârţit trupul, apoi l-am incinerat în cuptorul din laboratorul meu. Înţelege că am fost singur la părinţi, prin urmare foarte răsfăţat, şi de aceea nu reuşesc să-mi controlez ieşirile, un lucru pe care ar fi trebuit să-l învăţ de mult. Consecinţa… această situaţie! Judecarea cazului meu a fost în întregime corectă, aşadar este drept să mor pe eşafod, conform

sentinţei. Toată lumea are dreptate, iar eu sunt vinovat, şi în această dimineaţă am trimis mai multor ziare relatarea amănunţită a crimei, precum şi harnicului administrator pe care în mod ruşinos l-am acuzat. Dacă faptul că îmi dau viaţa pentru justiţia rănită va îndrepta câtuşi de puţin lucrurile, atunci iată o consolare.

Rupe hârtia imediat fără să-ţi mai arunci încă o dată ochii pe ea. Ai venit să priveşti cum trec în eternitate, aşa că nu te mai gândi la ce am scris cu mână tremurată, fiindcă am trăit cu o minciună pe buze."

În timp ce scrisoarea zbura din mâinile lui Holmes, trapa metalică pe care stătea condangatul căzu într-o parte şi lovi cu zgomot bârnele eşafodului. În clipa aceea Holmes nu mai credea în nevinovăţia lui Webster, dar ştia că fiecare dintre cei prezenţi ar fi putut să se afle în locul doctorului dacă ar fi trecut prin aceleaşi circumstanţe nefericite. În calitatea lui de medic, Holmes se minuna mereu cât de perfect de imperfect este prototipul uman.

În plus, nu toate crimele erau păcate.

Amelia intră în cameră, netezindu-şi rochia.

— Wendell Holmes! strigă ea. Cu tine vorbesc. Nu pricep ce te-a apucat în ultima vreme!

— Ştii ce idei mi-au băgat în cap când eram copil, Melia? zise el aruncând în foc un set de şpalturi pe care-l pusese deoparte mai de mult.

Păstrase o cutie cu documente legate de Clubul Dante: şpalturile lui Longfellow, propriile lui note, biletele lui Longfellow către el, poftindu-l să vină miercurea seara. Se gândise că într-o zi cineva avea să scrie despre întrunirile lor. Îi menţionase asta în trecere lui Fields, care începuse imediat să plănuiască cine ar putea întocmi o reclamă pentru lucrarea respectivă. Editorul tot editor! Holmes aruncă în flăcări alt vraf de hârtii.

— Servitorii crescuţi la ţară o să-mi spună că hambarul nostru era plin de demoni şi draci negri. Un alt flăcău bucolic m-a informat că, dacă-mi scriu numele cu propriul sânge, supusul lui Satan, care pândeşte neobosit, ba chiar marele tartor, va lua acea hârtie şi de atunci încolo voi deveni sluga lui, chicoti Holmes fără veselie. Oricât de tare ai încerca să-l eliberezi pe om de superstiţii, va gândi mereu ca franţuzoaica întrebată despre stafii: *Je n'y crois pas, mais je Ies crains.* „Nu cred, dar mă tem de ele."

— Ziceai că oamenii sunt tatuaţi cu propriile lor credinţe, precum locuitorii din Marea Sudului.

— Am spus eu asta, Melia? întrebă Holmes, apoi repetă fraza. O exprimare plastică! Aşa oi fi spus. Nu este genul de expresie pe care s-o inventeze o femeie.

— Wendell! Amelia bătu din picior în faţa soţului ei, care, atunci

când nu purta pălărie şi cizme, era cam de aceeaşi statură cu ea. Dacă mi-ai spune ce te nelinişteşte, te-aş ajuta. Să auzim, dragul meu.

Holmes era încolţit, dar nu-i răspunse.

— Ai mai scris versuri noi? Ştii, aştept alte lucrări pe care să le citesc seara.

— Sunt atâtea cărţi pe rafturile bibliotecii, zise el, Milton şi Donne şi Keats în toată plenitudinea lor, şi tu aştepţi să scriu ceva, draga mea Melia?

— Îmi plac mai mult poeţii vii decât cei morţi. Îi luă mâna într-a ei. Acum îmi spui ce necazuri ai? Te rog!

— Scuzaţi întreruperea, doamnă. Camerista roşcată a familiei se oprise în pragul uşii ca să anunţe o vizită pentru Holmes. Doctorul dădu din cap, ezitant. Camerista dispăru să aducă musafirul.

— A stat în biroul lui toată ziua. Ei, acum îl las pe mâinile tale, domnule. Amelia ridică braţele în semn de disperare şi închise uşa după ea.

— Domnule profesor Lowell…

— Domnule doctor Holmes… James Russell Lowell îşi scoase pălăria. Nu pot să stau mult. Voiam doar să-ţi mulţumesc pentru ajutorul pe care ni l-ai acordat. Scuzele mele, Holmes, pentru că m-am înfuriat, pentru că nu te-am ajutat să te ridici când căzuseşi… Şi pentru tot ce-am spus.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie. Doctorul aruncă alt teanc de şpalturi în foc.

Lowell privi cum traducerea lui Dante se lupta cu flăcările şi scotea scântei în vreme ce versurile dispăreau incinerate, unul câte unul.

Doctorul aşteptă fără entuziasm să-l audă pe celălalt zbierând la aşa un spectacol, dar poetul rămase tăcut.

— Dacă ştiu ceva, Wendell, zise Lowell făcând semn cu capul spre rugul funerar, ştiu că *Divina Comedie* m-a condus la cunoaşterea, puţină câtă este, pe care o posed acum. Dante a fost primul poet care s-a gândit să compună un poem căutând inspiraţia în el însuşi, care a înţeles că nu numai povestea unui erou poate fi epică, ci a oricărui om. Dante a priceput că drumul spre rai nu este în afara lumii, ci *prin* ea. Wendell, tot vreau să-ţi spun ceva de când am început să-l ajut pe Longfellow.

Holmes îşi ridică sprâncenele stufoase.

— Când ne-am împrietenit, acum foarte mulţi ani, prima mea impresie despre tine a fost că semănai foarte tare cu Dante.

— *Eu?* se miră doctorul cu falsă modestie. Eu şi Dante? Realiză însă că Lowell era foarte serios.

— Da, Wendell. Dante avea cunoştinţe solide în fiecare domeniu ştiinţific al timpului său: stăpânea astronomia, filosofia, dreptul, teologia şi poezia. Unii susţin că ar fi trecut chiar şi prin şcoala de

medicină şi de aceea ştia atât de exact cum poate suferi trupul omenesc. Ca şi tine, pe toate le-a făcut bine. Prea bine chiar, dacă ne luăm după alţii.

— Am crezut mereu că am câştigat un premiu, măcar unul de câteva parale, la loteria intelectuală a vieţii. Holmes se întoarse cu spatele la şemineu şi puse câteva şpalturi înapoi în bibliotecă. Simţise bine dificultatea misiunii lui Lowell. Oi fi eu leneş, Jamey, nepăsător sau timid, dar nu sunt deloc unul dintre „alţii". Numai că în clipa de faţă consider că nu putem face nimic.

— La început, pocnetul vesel al dopului are atâta putere asupra imaginaţiei, zise Lowell râzând, uşor meditativ. Presupun că timp de vreo câteva ceasuri binecuvântate din toată afacerea asta m-am simţit mai puţin profesor şi mai mult fiinţă reală. Mărturisesc, „a face bine chiar de se prăbuşeşte cerul" este un precept admirabil până te ia în serios chiar cerul. Ştiu ce înseamnă să te îndoieşti, dragul meu prieten. Dar dacă tu ai renunţat la Dante, înseamnă că renunţăm şi noi.

— Dacă ai şti cum arde în mintea mea imaginea lui Phineas Jennison… Tăiat, spintecat şi… Consecinţele acestui eşec…

— Asta ar putea fi cea mai mare calamitate, Wendell, cu o excepţie: aceea de a-ţi fi frică, spuse Lowell şi se îndreptă solemn spre uşa biroului. În sfârşit, în primul rând am dorit să-ţi prezint scuzele mele, iar Fields, desigur, a insistat să fac asta. Gândul cel mai fericit este că, în ciuda tuturor defectelor mele de temperament, încă mai am de pierdut un prieten adevărat. Se opri înainte de a ajunge la uşă şi se întoarse. Şi îmi plac versurile tale, dragă Holmes. Dar ştiai asta, nu-i aşa?

— Adevărat? îţi mulţumesc, totuşi cred că au ceva prea săltăreţ în ele. Natura mea mă împinge, bănuiesc, să culeg toate fructele cunoaşterii şi să muşc zdravăn din partea rumenă… După aceea las porcii să vină. Sunt un pendul cu o amplitudine foarte mică. Privirea lui întâlni ochii larg deschişi ai prietenului. Cum ţi-a mers zilele acestea?

Lowell ridică din umeri în loc de răspuns.

— N-o să-ţi urez să ai curaj, continuă Holmes, pentru că oamenii de idei nu sunt doborâţi de accidente de-o zi sau de-un an.

— Cu toţii ne învârtim în jurul lui Dumnezeu pe orbite mai înalte sau mai joase, dragul meu Wendell. O jumătate din noi e luminată, apoi cealaltă. Unii oameni par să rămână mereu în umbră. Eşti unul dintre puţinii în faţa cărora îmi pot deschide inima… Ei… Poetul îşi drese glasul cu zgomot, apoi şopti: Trebuie să ajung la o conferinţă importantă la Casa Craigie.

— Da? Şi arestarea lui Willard Burndy? întrebă precaut Holmes, cu un dezinteres prefăcut, tocmai când Lowell se pregătea să iasă.

— Poliţistul Rey a plecat să vadă despre ce-i vorba. Crezi că e o

farsă?

— Prostii, fără doar şi poate! declară Holmes. Totuşi ziarele scriu că procurorul districtual va încerca să obţină ştreangul.

Lowell îşi înghesui buclele rebele sub pălăria de mătase.

— Atunci mai trebuie să salvăm un păcătos.

Holmes rămase în faţa cutiei mult timp după ce zgomotul paşilor lui Lowell se stinsese pe scări. Continuă să arunce hârtii în foc, hotărât să ducă la bun sfârşit dureroasa lui misiune, dar nu se putu împiedica să recitească pe parcurs cuvintele lui Dante. La început citi cu indiferenţa cu care se înarma atunci când corecta şpalturile: remarca detaliile, dar nu se lăsa dominat de emoţie. Pe urmă parcurse rândurile tot mai repede şi mai lacom, sorbind versurile chiar în timp ce acestea se prefăceau în scrum şi treceau în nefiinţă. Senzaţia de redescoperire îi trezi în memorie momentul când îl auzise prima oară pe profesorul Ticknor anticipând, atât de precis, şocul pe care călătoria lui Dante avea să-l provoace cândva în America.

Când diavolii se apropie de Dante şi Virgiliu, poetul povesteşte: „La fel ca mine tresăriră-arcaşii/ când dând să iasă din Caprona lor/ văzură-n jur puzderie vrăjmaşii".

Dante vorbea despre bătălia de la Caprona împotriva pisanilor, la care participase şi el. Holmes se gândi că Lowell omisese una dintre faţetele lui Dante: fusese şi soldat. „Ca şi tine, făcea totul bine." Sau spre deosebire de mine, cugetă Holmes. Un ostaş trebuie să recunoască vinovăţia la fiecare pas, în tăcere şi fără multă gândire. Se întrebă dacă faptul că îşi văzuse prietenii dându-şi viaţa lângă el pentru sufletul Florenţei, pentru vreun stindard fără noimă al guelfilor, făcuse din Dante un poet mai bun. La serbarea de absolvire de la Harvard, Wendell Junior fusese ales poetul seriei – mulţi susţineau că numai fiindcă purta acelaşi nume ca tatăl său – dar acum Holmes se îndoia că, după război, Junior avea să revină la poezie. Junior văzuse pe câmpul de luptă ceva ce-i scăpase lui Dante, ceva care izgonise în acelaşi timp poetul şi poezia din el, lăsându-i-o pe cea din urmă numai doctorului.

Holmes frunzări paginile şi citi mai bine de un ceas. Tânjea după Cântul II, cel în care Virgiliu îl convinge pe Dante să pornească în pelerinaj, dar temerile poetului pentru propria lui siguranţă se fac din nou simţite. Moment de curaj suprem: să priveşti chinurile morţii semenilor tăi şi să analizezi cu exactitate cât de mult suferă fiecare. Dar Holmes pusese deja pe foc şpalturile lui Longfellow cu traducerea acelui cânt. Căută ediţia italiană a *Comediei* şi începu să citească: *Lo giorno se n'andava* – „Era-ntr'amurg; ziua murea cu greu"… Dante se opreşte să cugete, pregătindu-se să facă primul pas în ţinuturile infernale… *e io, sol uno* – „ci singur eu, doar eu!" Cât de părăsit se simţea! A repetat acest lucru de trei ori! *Io, sol uno… m'apparecchiava*

a sostener la guerra, şi dei camino e şi de la pietate. Holmes nu-şi mai amintea cum tălmăcise Longfellow aceste versuri, aşa că, sprijinindu-se de şemineu, le tălmăci chiar el, auzind parcă în trosnetul focului remarcele meditative ale lui Lowell, Greene, Fields şi Longfellow. Încurajându-l.

„Ci singur eu, doar eu/ mă pregăteam să'ndur o bătălie…" Nu, *guerra*… „O îndoită războire"… cu drumul şi cu mila."[27]

Holmes sări din jilţ şi se repezi în sus pe scări, la etajul al doilea. „Ci singur eu, doar eu", repeta el urcând.

Wendell Junior dezbătea utilitatea metafizicii împreună cu Wiliam James, John Gray şi Minnie Temple, savurând în acelaşi timp trabucuri şi gin fiert cu apă şi mirodenii. Ascultându-l pe James care bătea câmpii, Junior auzi bocănitul paşilor tatălui său pe trepte şi i se strânse inima. În ultimele zile fusese preocupat şi de altceva decât de propria lui persoană, probabil ceva foarte serios. James Lowell nu mai trecuse pe la Facultatea de Drept, se gândi Junior, pentru că era implicat în problema care pusese stăpânire pe gândurile doctorului. La început, Junior crezuse că Holmes îi poruncise lui Lowell să stea departe de el, dar ştia că Lowell nu i-ar fi dat ascultare. Oricum, nici tatăl lui nu ar fi avut curajul să-i impună ceva lui Lowell.

N-ar fi trebuit să-i spună nimic despre prietenia lui cu poetul. Ţinuse pentru el, desigur, laudele neaşteptate la adresa doctorului Holmes în care acesta izbucnea adesea. „Nu numai că a găsit titlul *Atlantic* pentru revistă, Junior, dar a dat lovitura şi cu *Autocratul",* îi povestise Lowell odată. Nu era de mirare că avea darul de a boteza lucrurile – doar era expert în categorisiri superficiale. De câte ori nu fusese obligat Junior să asculte în prezenţa musafirilor anecdota despre „anestezie", pe care tatăl lui o botezase astfel după dentistul ce o inventase? Cu toate acestea, tânărul se întreba de ce nu născocise un nume mai de doamne-ajută decât Wendell Junior.

Doctorul bătu formal la uşă, apoi intră furtunos înăuntru, cu o strălucire sălbatică în ochi.

— Suntem cam ocupaţi, tată.

Junior rămase neclintit în faţa saluturilor mult prea respectuoase adresate doctorului de către prietenii săi.

— Wendy, strigă Holmes, trebuie să aflu ceva imediat, şi anume dacă te pricepi cumva la viermi! vorbise atât se repede, încât cuvintele se topiseră într-un zumzet neîntrerupt.

Junior pufăi din trabuc şi se întrebă dacă se va obişnui vreodată cu tatăl lui. După ce se gândi un pic, izbucni într-un râs zgomotos, iar amicii i se alăturară.

— Ai zis viermi, tată?

— Şi dacă în celula de-acolo se află Lucifer al nostru, făcând pe prostul? întrebă Fields neliniştit.

— Nu a înţeles limba italiană, i-am citit asta în ochi, îl asigură Nicholas Rey. Şi chiar s-a înfuriat. Se adunaseră la Casa Craigie. Greene, care îi ajutase toată după-amiaza la traducere, fusese trimis înapoi, la casa fiicei sale din Boston, pentru a se odihni peste noapte.

Mesajul foarte scurt din nota pe care Rey i-o dăduse lui Willard Burndy – *a te convien tenere altro viaggio se vuo' campar d'esto loco selvaggio* – s-ar putea traduce „Pe alte căi să mergi ţi se cuvine… de vrei să scapi de-a codrului desime". Erau cuvintele lui Virgiliu către Dante, care se rătăcise şi era ameninţat de fiare sălbatice în bezna necruţătoare.

— Mesajul a fost doar o precauţie suplimentară. Povestea lui nu se potriveşte cu nimic din ceea ce am descoperit noi despre ucigaş, spuse Lowell, scuturându-şi trabucul afară, pe fereastra lui Longfellow. Burndy n-are pic de educaţie. Mai mult, în duda strădaniei noastre n-am găsit nicio legătură între el şi victime.

— Ziarele par să arate că dovezile se acumulează, interveni Fields.

— Au martori, zise Rey clătinând din cap, care l-au zărit pe Burndy dând târcoale casei lui Talbot cu o noapte înainte ca acesta să fie ucis, când s-au furat o mie de dolari din casa lui de bani. Martorii au fost interogaţi de poliţişti serioşi. Burndy n-a vrut să-mi spună prea multe. Totul se potriveşte cu practica obişnuită a detectivilor: pleacă de la un fapt de circumstanţă şi construiesc un caz fals. Nu mă îndoiesc că Langdon Peaslee îi duce cu preşul. Se descotoroseşte astfel de principalul său rival, iar detectivii îi strecoară în palmă o bună parte din bani. A încercat să-mi sugereze şi mie un astfel de aranjament când s-a anunţat recompensa.

— Dar dacă ne-a scăpat ceva? se plânse Fields.

— Crezi că acest domn Burndy ar putea fi criminalul? întrebă Longfellow.

Fields îşi ţuguie buzele frumoase şi scutură din cap.

— Vreau nişte simple răspunsuri, ca să putem să ne întoarcem cu toţii la vieţile noastre.

Servitorul lui Longfellow veni să-i anunţe că la uşă se află un domn, Edward Sheldon din Cambridge, care-l caută pe profesorul Lowell.

Acesta se repezi în holul de la intrare şi reveni în bibliotecă însoţit de tânăr. Sheldon avea o şapcă trasă bine peste ochi.

— Îmi cer scuze că vă deranjez aici, domnule profesor, dar nota dumneavoastră părea urgentă, iar la Elmwood am aflat că aş putea să vă găsesc aici. Spuneţi-mi, sunteţi gata să reîncepem orele despre Dante? întrebă el cu un zâmbet sincer.

— Dar ţi-am trimis biletul acum aproape o săptămână! zbieră Lowell.

— Hm, păi, vedeţi… L-am primit abia astăzi. Privi în podea.

— Da, sigur! Şi scoate-ţi şapca atunci când te găseşti într-o casă de oameni respectabili, Sheldon! Lowell îi doborî obiectul cu pricina de pe cap. Văzură atunci, în toată splendoarea ei, o umflătură vânătă în jurul unui ochi. Falca studentului era şi ea tumefiată.

— Vai, Sheldon, zise imediat Lowell cu părere de rău, ce ţi s-a întâmplat?

— O mulţime de lucruri înfricoşătoare, domnule. Tocmai voiam să vă spun că tata m-a trimis să mă pun pe picioare la nişte rude din Salem. Poate şi ca pedeapsă, ca altă dată să mă gândesc mai bine înainte să trec la fapte, spuse Sheldon cu un zâmbet plăcut. Iată de ce n-am primit mesajul dumneavoastră. Făcu un pas pentru a-şi culege şapca, apoi observă privirea îngrozită a lui Lowell. S-a vindecat, domnule profesor! Ochiul nu mă mai supără aproape deloc.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, zise Lowell şi se prăbuşi într-un fotoliu.

Sheldon privi din nou în jos.

— N-am avut încotro! Individul acela groaznic, Simon Câmp, ne dă târcoale, dacă nu eraţi la curent. Vă zic eu! M-a oprit pe stradă. Pretindea că face un sondaj pentru Harvard pentru a afla dacă seminarul Dante ar putea avea efecte negative asupra caracterului studenţilor. Am fost gata-gata să-i trag un pumn în nas, zău aşa, pentru o astfel de insinuare.

— Câmp ţi-a făcut asta? întrebă Lowell cu un tremur puternic, paternal.

— Nu, nu, el a şters-o pe furiş, cum obişnuiesc indivizii de teapa lui. Ştiţi, în dimineaţa următoare m-am întâlnit cu Plinius Mead. Un trădător cum n-am mai văzut!

— Cum aşa?

— Mi-a explicat plin de satisfacţie cum s-a aşezat la taclale cu Câmp şi i-a povestit despre „ororile” izvorâte din melancolia lui Dante. Mă tem, domnule profesor Lowell, că orice scânteie de scandal ar fi de-a dreptul periculoasă pentru cursurile dumneavoastră. Corporaţia, e limpede, încă nu s-a declarat învinsă. I-am spus lui Mead că ar face bine să dea de Câmp şi să-şi retragă josnicele comentarii, dar a refuzat, m-a înjurat teribil şi, hm, v-a blestemat, domnule profesor. Să fi văzut ce m-am înfuriat atunci! Aşa că ne-am încăierat chiar acolo, în vechiul cimitir.

— Te-ai luat la bătaie cu el, domnule Sheldon? zâmbi Lowell, mândru.

— Eu am început, domnule, răspunse tânărul. Se încruntă apoi, mângâindu-şi falca. Dar el a terminat.

După ce îşi conduse studentul la ieşire, înecându-l în promisiuni despre reluarea cât mai grabnică a cursurilor Dante, Lowell porni

înapoi spre birou. Aproape imediat se auzi altă bătaie în uşă.

— Pe toţi dracii, Sheldon. Ţi-am zis doar că ne vom întâlni curând la ore! zbieră Lowell în timp ce deschidea uşa.

În faţa lui stătea doctorul, care se ridicase pe vârfuri, cuprins de emoţie.

— Holmes? în hohotul de râs al lui Lowell se simţea atâta fericire descătuşată, încât Longfellow alergă şi el în hol. Te-ai întors la Club, Wendell! Ne-ai lipsit al naibii! strigă apoi la ceilalţi: Holmes s-a întors!

— Nu numai atât, prieteni, zise Holmes intrând, dar cred că ştiu unde îl vom găsi pe criminal.

XIV

Biblioteca dreptunghiulară a lui Longfellow oferise un adăpost ideal popotei generalului Washington, ca mai apoi să fie transformată în sală de banchet pentru doamna Craigie. Lowell, Fields şi Nicholas Rey stăteau la masa bine lustruită, în timp ce Holmes se învârtea în jurul lor, pierdut în explicaţii.

— Gândurile îmi vin prea repede pentru a le putea ordona. Ascultaţi mai întâi toate argumentele mele, înainte să le aprobaţi sau să le respingeţi la grămadă, spuse el privindu-l mai ales pe Lowell – şi toţi, în afară de acesta, înţeleseră că lui i se adresa. Cred că Dante ne-a spus adevărul de la bun început. Amintiţi-vă cum îşi descrie sentimentele când se pregăteşte pentru primii paşi în Infern, tremurând de spaimă: *E io sol* şi aşa mai departe. Dragă Longfellow, cum ai tradus asta?

— „Singur eu, doar eu/ mă pregăteam cărare lungă-a face/ şi-a-nfrânge mila, şi-a răzbi durerea/ pe care acum din minte le-oi desface."

— Da! exclamă Holmes cu mândrie, aducându-şi aminte de tălmăcirea lui. Nu era momentul să insiste asupra propriilor sale talente, dar era curios ce ar fi zis Longfellow despre cealaltă variantă. E vorba însă despre războaie -*guerra* – un război pe care poetul îl duce pe două fronturi. În primul rând, greutăţile descinderii fizice în Iad, în al doilea rând provocarea de a-şi întipări totul în memorie pentru a transforma experienţa în poezie. Imaginile lumii lui Dante mi se zbat nebuneşte în minte şi nu le pot opri.

Nicholas Rey, care îl ascultase atent, îşi deschise caieţelul de însemnări.

— Dante nu era străin de confruntările fizice din timpul luptelor, dragă domnule poliţist, spuse Lowell. La douăzeci şi cinci de ani, vârsta pe care o aveau mulţi dintre băieţii noştri când au îmbrăcat uniformele albastre, s-a bătut cu guelfii la Campaldino, iar mai târziu, în acelaşi an, la Caprona. S-a inspirat din aceste experienţe pentru a descrie în *Infernul* înfricoşătoarele chinuri ale păcătoşilor. În cele din urmă pe Dante l-au exilat nu ghibelinii rivali, ci tovarăşii lui guelfi,

din cauza unei sciziuni interne. Consecinţele războaielor civile florentine i-au inspirat viziunea despre Infern şi l-au făcut să caute mântuirea. Amintiţi-vă de asemenea cum s-a răzvrătit Lucifer împotriva lui Dumnezeu şi cum, prin căderea lui din ceruri, îngerul cândva fără seamăn a devenit izvorul tuturor relelor de la Adam încoace. Ce descoperă Dante în călătoria lui este că prăbuşirea fizică a lui Lucifer, după ce e alungat de sus, produce un abis în măruntaiele pământului, o hrubă despre care poetul află că e Iadul. Războiul l-a *creat* pe Satan. Războiul – *guerra* – a creat Iadul. Dante nu alege niciodată cuvintele la întâmplare. Părerea mea este că evenimentele din ultima vreme ne conduc neabătut la o singură ipoteză: criminalul este veteran de război.

— Un soldat! Judecătorul suprem al statului, un preot unitarian de vază, un negustor bogat, înşiră Lowell. Un soldat confederat învins, care se răzbună pe reprezentanţii sistemului yankeu! Desigur! Ce proşti am fost!

— Dante nu a dat niciodată dovadă de credinţă oarbă faţă de unul sau celălalt dintre partidele politice ale timpului său, comentă Longfellow. Furia lui se dezlănţuie mai ales împotriva celor care îi împărtăşesc vederile dar nu-şi fac datoria, împotriva trădătorilor, şi la fel ar putea gândi un veteran unionist. Să nu uităm că fiecare crimă ne-a demonstrat cât de bine cunoaşte Lucifer harta oraşului.

— Da, aprobă nerăbdător Holmes. De aceea nu am avut în minte un soldat oarecare, ci un Billy Yank. Gândiţi-vă la ostaşii noştri care mai poartă încă uniforma pe străzi şi la piaţă. Mă întreb adesea când văd astfel de figuri măreţe: A venit din nou acasă şi poartă încă veşmintele armatei? În ce război a mai fost recrutat?

— Oare asta se potriveşte cu ceea ce ştim despre crime, Wendell? interveni Fields.

— O, chiar foarte bine, cred. Gândiţi-vă la asasinarea lui Jennison. Acum cred că ştiu ce armă a folosit asasinul.

— O sabie militară, interveni Rey.

— Fără îndoială! zise Holmes. E tipul de lamă care explică rănile. Şi cine are antrenament pentru astfel de îndeletniciri? Un ostaş, bineînţeles. Iar alegerea fortului Warren ca loc al crimei… E posibil să fi fost încartiruit sau să fi făcut instrucţie acolo şi prin urmare să-l cunoască la fel ca pe buzunarul său! Şi încă ceva. Conform celor spuse de profesorul Agassiz, mortalele *hominivorax* care s-au înfruptat din trupul judecătorului Healey provin de undeva din afara Massachusetts-ului, dintr-un ţinut cald şi mlăştinos. Poate au fost aduse de vreun soldat ca amintire din cele mai cumplite mlaştini ale Sudului. Ştiu de la Wendell Junior că muştele şi viermii erau prezenţe obişnuite pe câmpul de bătaie şi, din nefericire, pe miile de răniţi care zăceau acolo o zi sau o noapte.

— Uneori viermii nu aveau niciun efect asupra răniţilor, interveni Rey, alteori puteau ucide un om, spre disperarea medicilor.

— Aceia erau *hominivorax,* deşi medicii militari nu i-ar deosebi de ceilalţi. Cineva care era familiar cu acţiunea acestora asupra răniţilor i-a adus din Sud, pentru a-i folosi pe Healey, continuă Holmes. Ne-am minunat mereu ce putere formidabilă are Lucifer, care l-a cărat pe judecător până la râu. Câţi camarazi trebuie să care în braţe un soldat după o bătălie fără măcar să clipească? Am remarcat şi uşurinţa cu care Lucifer l-a atacat pe reverendul Talbot şi l-a făcut praf pe robustul Jennison.

— E posibil să fi găsit un „Sesam, deschide-te", dragă Holmes!

— Toate crimele, continuă doctorul, sunt comise de un individ care cunoaşte bine condiţiile unui asediu, moartea violentă, rănile şi suferinţa provocate în luptă.

— Dar de ce ar ataca un nordist propria lui tabără? De ce la Boston? întrebă Fields, care simţea că era nevoie ca măcar un glas să exprime şi îndoiala. Noi am câştigat. Suntem de partea binelui şi dreptăţii.

— Războiul acesta nu a semănat cu niciun altul de la Revoluţie încoace şi a stârnit numai sentimente tulburi, zise Nicholas Rey.

— N-a fost precum confruntările cu indienii sau mexicanii, care sunt doar simple cuceriri, adăugă Longfellow. Oamenilor care se întrebau de ce luptă li se răspundea: pentru onoarea Uniunii, pentru libertatea unei rase înrobite, pentru restaurarea ordinii corecte în univers. Şi ce au văzut soldaţii când s-au întors? Numai profitori care cândva au vândut pe bani grei arme şi uniforme ieftine, iar acum se fâţâie pe străzi în trăsuri şi-şi fac veacul pe dealul Beacon, în conace prospere străjuite de stejari.

— Dante, care a fost alungat de acasă, a populat *Infernul* cu oameni din oraşul, ba chiar din familia lui, zise Lowell. Mulţi soldaţi s-au ales doar cu versurile noastre moralizatoare şi cu uniformele pătate de sânge. Acum sunt exilaţi din fostele lor vieţi, ca şi Dante, şi au devenit un partid în sine. Gândiţi-vă apoi cât de aproape de sfârşitul conflagraţiei au început aceste crime. La câteva luni doar! Da, totul pare a se lămuri. Războiul a fost purtat în numele unei morale abstracte, al libertăţii, iar soldaţii au luptat în bătălii reale, pe fronturi precise, organizaţi fiind în regimente, companii şi batalioane. Chiar versurile lui Dante au ceva rapid, decisiv, aproape militar. Se ridică şi-l îmbrăţişă pe Holmes. Viziunea aceasta, dragul meu Wendell, vine din Ceruri.

În cameră se instalase o atmosferă colectivă de victorie, dar toată lumea aştepta semnul de acceptare din partea lui Longfellow, care veni în sfârşit, acompaniat de un zâmbet calm.

— De trei ori ura pentru Holmes! strigă Lowell.

— De ce nu de trei ori trei? sugeră Holmes, luând o postură comică.

Să ştiţi că suport!

Augustus Manning se instală în apropierea biroului secretarului său, bătând cu degetele în tăblia de lemn.

— Vasăzică acel Simon Câmp n-a răspuns la cererea în care-i solicitam o întrevedere?

— Nu, domnule, scutură din cap secretarul. Iar la Hotel Marlboro mi-au spus că nu mai locuieşte acolo şi nici n-a lăsat vreo adresă unde să poată fi găsit.

Manning se făcu alb la faţă. Nu avea prea mare încredere în detectivul de la Pinkerton, dar nici nu-şi închipuise că avea de-a face cu un escroc, de-a dreptul.

— Nu ţi se pare ciudat că la început vine un ofiţer de poliţie să mă întrebe despre orele lui Lowell, iar apoi, omul de la agenţia lui Pinkerton, pe care îl plătesc să afle mai multe despre Dante, nu-mi mai răspunde la apel?

Secretarul nu răspunse imediat, dar văzând că trezorierul aştepta ca el să ia atitudine, se grăbi să se arate de acord.

Manning se întoarse cu faţa spre fereastra prin care se vedea aula Harvard.

— Sunt sigur că Lowell e amestecat în treaba asta. Spune-mi încă o dată, domnule Cripps, cine este înscris la seminarul despre Dante al lui Lowell? Edward Sheldon şi… Plinius Mead, nu?

Secretarul găsi confirmarea într-un vraf de hârtii.

— Sheldon şi Mead, exact, domnule.

— Plinius Mead, un student bun, zise Manning, pieptănându-şi barba aspră.

— Mda, a fost, domnule. Dar a cam căzut în ultimele clasamente.

Manning se întoarse către el, vădit interesat.

— Da, a coborât aproape douăzeci de locuri în promoţie, îi explică secretarul, scoţând documentaţia şi arătându-i-o. O, da, s-a prăbuşit spectaculos, domnule doctor Manning! În principal din cauza notei profesorului Lowell la cursul de franceză din ultimul semestru.

Manning smulse hârtiile din mâinile secretarului şi le citi repede.

— Ce păcat pentru domnul Mead, zâmbi Manning. Mare, mare păcat!

Seara târziu, J.T. Fields vizită biroul de avocatură al lui John Codman Ropes, un jurist cocoşat care devenise o adevărată enciclopedie ambulantă a războiului după ce fratele lui căzuse pe front. Se spunea că ştie mai multe despre bătălii decât înşişi generalii care comandaseră trupele. Aşa cum îi stă bine unui adevărat specialist, îi răspunse lui Fields la întrebări fără pic de ostentaţie. Îi oferi adresele câtorva case de ajutor pentru soldaţi, organizaţii caritabile

înfiinţate uneori pe lângă biserici, alteori în clădiri abandonate sau depozite, cu scopul de a-i hrăni şi îmbrăca pe veteranii săraci care încercau să se reintegreze în viaţa civilă.

— Nu există nimic mai folositor decât o listă cu numele lor, desigur, altfel cred că bietele suflete nu pot fi găsite… Doar dacă vor, domnule Fields, zise Ropes la finalul întrevederii.

Fields străbătu rapid strada Tremont, îndreptându-se spre Corner. Săptămâni în şir acordase afacerii sale doar o fracţiune din timpul obişnuit şi se temea ca nu cumva corabia să se împotmolească dacă el lipsea prea mult de la cârmă.

— Domnule Fields…

— Ce este? Editorul se opri şi se întoarse puţin pe alee. Cu mine vorbiţi, domnule?

Nu reuşi să distingă, în lumina slabă, faţa celui care i se adresase. Înaintă încet printre clădiri, încercând să nu bage în seamă mirosul puternic de canalizare.

— Exact, domnule Fields. Un bărbat înalt ieşi din umbră şi îşi ridică pălăria de pe capul turtit. Simon Câmp, detectiv la Agenţia Pinkerton, zâmbi el larg. De data asta prietenul dumitale n-o să-mi mai fluture arma pe la nas, nu-i aşa?

— Câmp, ce tupeu ai! Oricum, te-am plătit mai mult decât trebuia, aşa că valea!

— M-ai plătit, aşa e. Să-ţi spun adevărul, pentru mine cazul ăsta e o pacoste, o muscă în cana cu ceai, o aiureală. Dar dumneata şi prietenul dumitale m-aţi pus pe gânduri. De ce sunt atât de înnebuniţi nişte granguri ca voi încât se-apucă să arunce cu bani de aur doar ca să nu-mi vâr nasul în micul curs de literatură al profesorului Lowell? Şi ce l-a făcut pe profesor să mă interogheze de parcă l-aş fi împuşcat pe Lincoln?

— Mă tem că unul ca dumneata nu va putea înţelege niciodată ce preţuiesc oamenii de litere, zise Fields cu nervozitate. E treaba noastră.

— O, zău că m-am prins. Acum pricep chiar foarte bine. Mi-am adus aminte de ceva în legătură cu piticul ăla de Manning. A pomenit de-un poliţist care l-a vizitat ca să întrebe despre cursul profesorului Lowell. Pe bătrân l-a apucat o veselie nebună. Şi-apoi am început să mă tot socot: cu ce se ocupă acum poliţia din Boston? Păi, ar fi mica problemă a crimelor din ultima vreme.

— Trebuie să ajung la o întrunire, domnule Câmp. Fields încercă să nu-şi arate panica.

— Apoi m-am gândit, continuă Câmp cu un surâs plin de satisfacţie, la băiatul acela, Plinius Mead, care a dat din el tot ce ştia despre pedepsele cumplite, lipsite de orice urmă de civilizaţie, pe care Dante le aplică omenirii în poemul lui. Şi lucrurile au început să prindă

contur în capul meu. L-am vizitat din nou pe Mead şi i-am pus nişte întrebări mai la obiect, domnule Fields. Câmp se aplecă înainte, încântat. Vă ştiu secretul acum.

— Vax albina! Habar n-am ce tot bălmăjeşti acolo, Câmp, zbieră Fields.

— Cunosc secretul Clubului Dante, Fields. Ştiţi adevărul despre aceste crime şi m-aţi plătit ca să mă evapor.

— Este o calomnie infamă şi lipsită de sens! strigă Fields îndepărtându-se.

— Atunci o să mă duc frumuşel la poliţie, decretă Câmp rece, şi apoi la ziare. Iar pe drum o să mă opresc la doctorul Manning, la Harvard. A trimis deja de nenumărate ori după mine. O să vedem ce părere au ei despre „vaxalbina”!

Fields se întoarse şi-i aruncă lui Câmp o privire ucigătoare.

— Dacă ştii ce spui că ştii, atunci cum poţi fi sigur că nu suntem chiar noi criminalii şi că n-o să te ucidem şi pe tine, Câmp?

— Blufezi bine, surâse Câmp. Voi sunteţi şoareci de bibliotecă şi asta o să rămâneţi până la sfârşitul lumii.

Fields se opri şi înghiţi în sec. Se uită în jur pentru a se asigura că nu aveau martori.

— Şi ce te-ar face să ne laşi în pace, Câmp?

— Trei mii de dolari, pentru început, în fix două săptămâni, răspunse liniştit detectivul.

— Când o face plopul pere!

— Adevărata recompensă oferită pentru informaţii este mult mai mare, domnule Fields. Poate că Burndy n-are nimic de-a face cu toată tărăşenia. Nu ştiu cine i-a omorât pe oamenii ăia şi nici nu-mi pasă. Dar oare cât de vinovaţi veţi părea când un juriu va descoperi că m-aţi plătit deja să vă las în pace, atunci când am venit să întreb despre Dante, şi că m-aţi ademenit înăuntru ca să-mi vârâţi o armă sub nas?

Editorul îşi dădu seama imediat că aşa-zisul detectiv se răzbuna de fapt pentru laşitatea pe care o arătase în faţa puştii lui Lowell.

— Eşti un gândac mic şi murdar, nu se putu el abţine să-l apostrofeze.

Insulta nu-l afectă deloc pe Câmp.

— Dar unul de încredere atâta vreme cât vă ţineţi cuvântul, zise el. Chiar şi gândacii au datorii pe care trebuie să le plătească, domnule.

Fields se învoi să se vadă cu el peste două săptămâni, în acelaşi loc. Alergă apoi să le dea de veste prietenilor săi. După şocul iniţial, membrii Clubului Dante hotărâră că nu aveau cum să-l influenţeze pe Câmp.

— La ce bun? zise Holmes. Lai oferit deja zece monede de aur şi n-a folosit la nimic. O să vină la noi cu mâna întinsă mereu şi mereu.

— Ce i-a dat Fields n-a fost decât un aperitiv care i-a deschis pofta,

zise Lowell. Nu puteau fi siguri că banii, oricât de mulţi, aveau să le asigure discreţia detectivului, iar Longfellow nici nu voia să audă de mită pentru a-l apăra pe Dante şi cu atât mai puţin pe ei înşişi. Şi poetul ar fi putut să plătească pentru a scăpa de exil, dar refuzase în cuvinte care încă erau îngrozitor de aspre după atâtea secole. Îşi propuseră, aşadar, să uite de Câmp şi să urmărească energic aspectul militar al problemei, în acea seară studiară catastifele de la biroul de pensii al armatei, pe care Rey le împrumutase, şi vizitară mai multe case de ajutor pentru soldaţi.

Fields se întoarse acasă abia pe la unu noaptea, spre exasperarea consoartei sale. Intrând, observă că florile pe care le trimisese mai devreme erau aruncate grămadă pe masa din hol şi lăsate în mod intenţionat fără apă. Luă cel mai proaspăt dintre buchete şi îşi găsi soţia în camera de primire. Stătea pe canapeaua îmbrăcată în catifea albastră şi scria în al ei „Jurnal al evenimentelor literare şi al întâlnirilor cu oameni interesanţi".

— S-ar putea oare să te văd mai rar de-atât, dragul meu? Nu-şi ridică privirea, dar Fields observă că era bosumflată. Părul ei ruginiu era strâns la spate.

— Promit că situaţia o să se îmbunătăţească. Vara asta… Cine ştie, poate că n-o să mai muncesc deloc şi vom petrece fiecare clipă la Manchester. Osgood e pregătit să-mi fie partener. Ce-o să mai dansăm în ziua aceea!

Annie se întoarse şi îşi fixă privirea pe covorul cenuşiu.

— Îţi cunosc prea bine obligaţiile. Mă risipesc totuşi în corvezi de gospodină şi nici măcar nu mă răsplăteşti câteva clipe cu prezenţa ta. Abia mai apuc să studiez sau să citesc un ceas, şi asta când sunt prea obosită. Catherine s-a îmbolnăvit din nou, aşa că spălătoreasă trebuie să doarmă în pat cu servitoarea care se ocupă de camerele de la etaj…

— Dar acum sunt acasă, dragostea mea, preciză el.

— Nu, nu eşti. Îi luă haina şi pălăria din mâinile cameristei şi i le înapoie.

— Poftim? zise Fields, uluit.

Tânăra femeie îşi strânse halatul şi porni spre etaj.

— Acum câteva ore te-a căutat un mesager de la Corner.

— La ora asta când doar huhurezii nu dorm?

— Ţi-au trimis vorbă să te duci acolo imediat, pentru că se tem să nu sosească mai întâi poliţia.

Fields tare ar fi vrut să meargă sus împreună cu Annie, dar se repezi la birourile de pe strada Tremont şi-l găsi pe asistentul principal J.R. Osgood în camera din spate. Cecilia Emory, recepţionera, era prăbuşită într-un fotoliu. Plângea cu sughiţuri şi îşi ascunsese faţa în palme. Dan Teal, ucenicul de noapte, stătea cuminte într-un colţ, cu o cârpă la buza însângerată.

— Ce s-a întâmplat? Vai de mine, ce-ai păţit, domnişoară Emory? întrebă Fields.

Osgood îl îndepărtă de fata isterizată.

— E vorba de Samuel Ticknor. Osgood făcu o pauză pentru a-şi alege cuvintele. Ticknor a sărutat-o pe domnişoara Emory în spatele ghişeului, după program. Ea s-a opus, i-a strigat să se potolească şi atunci a intervenit domnul Teal. A fost obligat să-l pună jos cu forţa pe domnul Ticknor.

Fields îşi trase un scaun şi începu să o chestioneze delicat pe Cecilia Emory.

— Poţi să-mi vorbeşti fără teamă, draga mea, o linişti el.

Domnişoara Emory se strădui să nu mai plângă.

— Îmi pare rău, domnule Fields, am nevoie de slujba asta, iar el a zis că dacă nu fac ce-mi porunceşte… Păi, el e fiul lui William Ticknor şi se zvoneşte că o să-l luaţi curând partener din cauza numelui… îşi acoperi gura cu mâna ca şi când ar fi vrut să oprească cuvintele de temut.

— Şi… l-ai respins? întrebă Fields delicat.

Fata dădu din cap în semn că da.

— Domnul Teal e un bărbat puternic… Slavă cerului că era aici.

— Domnişoară Emory, de când durează situaţia asta cu domnul Ticknor?

— De trei luni. Fata începu din nou să plângă. Aproape de când am fost angajată. Dar Dumnezeu mi-e martor, n-am vrut niciodată aşa ceva, domnule Fields! Trebuie să mă credeţi!

Editorul o bătu uşor pe mână şi-i vorbi părinteşte.

— Dragă domnişoară Emory, ascultă aici. Pentru că eşti orfană o să trec totul cu vederea şi o să-ţi permit să-ţi păstrezi postul.

Fata dădu din cap fericită şi se aruncă de gâtul lui Fields.

— Unde e? îl întrebă editorul pe Osgood. Fierbea de furie. Avea de-a face cu cel mai rău soi de încălcare a oricăror principii de loialitate faţă de firmă.

— II ţinem în camera vecină, unde vă aşteaptă. Trebuie să vă spun că a negat versiunea fetei.

— Dacă mă pricep vreun pic la natura omenească, fata asta este cinstea întruchipată, Osgood. Domnule Teal, zise Fields întorcându-se spre ucenic, ai observat dacă tot ce a povestit domnişoara Emory s-a petrecut chiar aşa cum a spus?

Teal răspunse tărăgănat, mişcându-şi gura în sus şi-n jos, aşa cum avea obiceiul:

— Mă pregăteam să plec, domnule. Am văzut-o pe domnişoara Emory luptându-se cu domnul Ticknor şi am auzit-o rugându-l s-o lase în pace. Aşa că l-am pocnit până a încetat.

— Bravo, băiatule, îl lăudă Fields. N-o să uit cum i-ai sărit în ajutor.

Teal nu ştia ce să răspundă.

— Domnule, dimineaţă trebuie să fiu la cealaltă slujbă. Ziua sunt îngrijitor la colegiu.

— Zău? se minună Fields.

— Postul ăsta e important pentru mine, adăugă Teal iute. Dacă doriţi să fac şi altceva, vă rog să-mi spuneţi.

— Înainte să pleci, vreau să scrii tot ce ai văzut şi ai făcut, domnule Teal. În cazul în care apare poliţia, avem nevoie de o declaraţie. Fields îi făcu semn lui Osgood să-i dea hârtie şi toc. Iar când se potoleşte, să scrie şi ea tărăşenia, îi dădu instrucţiuni principalului său asistent.

Teal se luptă să aştearnă ceva pe hârtie, o mână de litere, iar Fields pricepu că e semianalfabet şi se gândi cât de straniu trebuie să fie să lucrezi în fiecare seară printre cărţi fără a poseda o ştiinţă atât de elementară. Domnule Teal, decise el într-un final, hai să-i dictezi domnului Osgood, ca să fie o treabă oficială.

Teal căzu imediat de acord, recunoscător, şi îi înapoie hârtia. Lui Fields îi trebuiră aproape cinci ore de interogatoriu pentru a smulge adevărul din gura lui Samuel Ticknor. Rămase trăsnit cât de umil era Ticknor, cu faţa bumbăcită de ucenic. Nasul lui părea uşor descentrat. Răspunsurile variau de la îngâmfare la superficialitate, în cele din urmă recunoscu înşelăciunea cu Cecilia Emory şi îi dezvălui că se încurcase şi cu altă secretară de la Corner.

— Te rog să părăseşti imediat localul Ticknor & Fields şi, din momentul acesta, să nu mai calci vreodată aici! decretă Fields.

— Ha! Tata a fondat firma asta! Te-a adus în casa lui când erai doar un cerşetor! Dacă n-ar fi fost el n-ai avea nici acoperiş deasupra capului, nicio soţie ca Annie Fields! în cărţile editurii numele meu stă înaintea numelui tău, domnule Fields!

— Ai nenorocit două femei, Samuel! zise Fields. Ca să nu mai pomenim cum i-ai călcat în picioare fericirea nevestei şi bietei tale mame. Tatăl tău s-ar simţi mai jignit decât mine!

Lui Samuel Ticknor deja îi dăduseră lacrimile. Pomi spre ieşire şi, înainte de a se face nevăzut, îl ameninţă:

— O să mai auzi de mine, domnule Fields, jur în faţa lui Dumnezeu! Dacă m-ai fi luat de mână şi m-ai fi dus în cercul dumitale… Se opri câteva clipe, apoi adăugă: în societate mi s-a spus întotdeauna că sunt un tânăr inteligent!

Se scurse o săptămână fără niciun rezultat – şapte zile în care n-au găsit niciun soldat care să fi auzit de Dante. Oscar Houghton îi trimise lui Fields un răspuns negativ la întrebarea acestuia dacă îi lipsesc şpalturi. Începeau să-şi piardă speranţa. Nicholas Rey avea impresia că este ţinut şi mai strict sub observaţie la secţie. Cu toate acestea, îşi încercă din nou norocul cu Willard Burndy. Procesul îl afectase

considerabil pe spărgătorul de seifuri: când nu se mişca şi nu vorbea, părea că viaţa i s-a scurs din trup până la ultima picătură.

— N-o scoţi la capăt fără ajutor, zise Rey. Ştiu că nu eşti vinovat, dar am aflat că ai fost văzut în preajma casei lui Talbot în ziua când i s-au furat banii. Mai ai timp să-mi spui de ce, altfel o să te legeni în ştreang.

Burndy îl studie pe Rey, apoi dădu din cap fără chef.

— Eu am „făcut" seiful lui Talbot. De fapt, nu chiar. N-o să crezi… Nu. Nici mie nu-mi vine să cred! înţelegi, un găgăuţă mi-a zis că iese pe covertă cu două sutare dacă-i arăt cum să spargă un anume seif. Am crezut c-o să fie treabă uşoară şi că n-am să fiu prins! Pe cuvântul meu de onoare, nu ştiam că-i casa unuia în sutană! Da' nu l-am trimis eu pe lumea cealaltă! Dac-o făceam, nu-i dădeam banii înapoi!

— De ce te-ai dus la Talbot acasă?

— Ca să studiez problema. Nătărăul părea să ştie că Talbot nu-i acolo, aşa că am aruncat o privire să văd mizanplasu'. Am intrat doar să văd modelu' de seif. Burndy trase un zâmbet tâmp, cerşind simpatie. N-am făcut nimic rău, parol! Era o puşculiţă simplă şi mi-a luat doar cinci minute să-i arăt cum s-o spargă. I-am desenat totu' pe un şervet, la crâşmă. Trebuia să-mi închipui că gogomanului îi lipseşte o doagă. Mi-a zis că vrea numai o mie de dolari… nimic mai mult. Îţi dai seama? Ascultă, bronzatule, nu pot să spun că l-am furat pe popă, că sigur mă spânzură ăştia! Cine m-a plătit să sparg seifu', ăla-i nebunu'. Ăla le-a luat mau lu' Talbot şi lu' Healey şi lu' Phineas Jennison!

— Atunci spune-mi cine te-a plătit, îl îndemnă calm Rey, sau la ştreang cu tine, domnule Burndy.

— Era noapte şi eram cam abţiguit, ştii, la Taverna Stackpole. Totul îmi pare acum că s-a petrecut atât de iute, că parc-am visat şi coşmaru' s-a-mplinit abia mai târziu.

— N-ai văzut nimic sau nu-ţi poţi aminti, domnule Burndy?

Maestrul spărgător îşi muşcă buzele şi zise fără chef:

— Ar fi ceva. Era ca mata.

— Negru? Rey aşteptă confirmarea.

Ochii rozalii ai lui Burndy se aprinseră, gata-gata să explodeze.

— Noooo! Un Billy Yank. Un veteran! încercă să se calmeze. Un soldat care stătea aci, cum te văz pe mătăluţă, în uniformă. Ca la Gettysburg, fâlfâind stindardul!

Casele de ajutor ale soldaţilor nu aveau o administraţie centrală, fiindcă erau stabilimente neoficiale şi nu se bucurau de mare reclamă. Vorba circula din gură în gură printre veteranii care le foloseau. Cele mai multe adunau coşuleţe cu mâncare de două sau trei ori pe săptămână, care apoi erau distribuite militarilor. Cum trecuseră deja

şase luni de la terminarea războiului, primăria se arăta tot mai puţin dispusă de a continua să pompeze bani în aceste instituţii. Cele mai bune, de obicei în cooperare cu vreo biserică, se străduiau cu multă ambiţie să ridice moralul foştilor recruţi. Pe lângă îmbrăcăminte şi hrană, le ofereau predici şi discuţii educative.

Holmes şi Lowell acoperiseră partea de sud a oraşului. La început, îl angajaseră ca birjar pe Pike. Aşteptând afară, în faţa diverselor instituţii pentru soldaţi, Pike muşca dintr-un morcov, îl pasa uneia dintre bătrânele lui iepe, apoi mai muşca o dată, socotind câte îmbucături de iapă şi de om erau necesare pentru a termina o legumă de mărime mijlocie. Banii pe care-i primea nu făceau cât plictiseala. În plus, când îşi întrebase clienţii de ce merg de la un azil la altul, Pike, înzestrat cu acea ascuţime a minţii pe care ţi-o dă traiul pe lângă cai, descoperise că răspunsurile lor false nu-i conveneau deloc. Aşa că Holmes şi Lowell tocmiseră altă trăsură, cu un singur cal, iar duetul conductor-animal adormea instantaneu ori de câte ori se opreau.

Ultima dintre casele de ajutor pentru soldaţi pe care le vizitaseră păruse şi cea mai bine organizată. Avea sediul într-o biserică unitariană abandonată, victimă a lungilor lupte cu congregaţioniştii. În această casă, sărmanilor din partea locului li se asigurau mese la care să stea omeneşte şi să mănânce un prânz cald sau o cină de cel puţin patru ori pe săptămână. Cum veteranii terminaseră de mâncat cu puţin înainte de a sosi Lowell şi Holmes, începuseră să se îndrepte spre biserica propriu-zisă.

— Aglomeraţie, comentă Lowell în capelă, unde stranele zumzăiau de uniforme albastre. Hai să ne aşezăm şi să ne odihnim puţin picioarele!

— Pe cuvântul meu, Jamey, nu văd cum am putea avansa aşa. Mai bine ne-am îndrepta spre următorul azil de pe listă.

— Ăsta a fost următorul. Lista din almanahul Ropes spune că celălalt e deschis numai miercurea şi sâmbăta.

Holmes privi cum un soldat cu un picior amputat era dus prin curte, într-un scaun cu rotile împins de un camarad. Gura băiatului sănătos, un flăcăiaş, părea suptă, căci dinţii îi căzuseră din cauza scorbutului. Iată o latură a războiului pe care oamenii n-o puteau afla din rapoartele ofiţerilor sau scrisorile raportorilor.

— Ce rost are să batem apa-n piuă, dragă Lowell? Doar nu suntem Ghedeon să ne uităm la ostaşi cum beau din izvor[28]. Nu putem afla nimic doar uitându-ne. Nu ştim dacă Hamlet sau Faust au dreptate ori nu, şi nu apreciem curajul oamenilor testându-le albumina sau examinându-le fibrele la microscop. Nu mă pot opri să mă gândesc că trebuie să găsim o altă cale.

— Tu şi Pike sunteţi la fel, zise Lowell, dând din cap cu tristeţe. Totuşi, numai împreună vom descoperi ce căutăm. Pentru moment,

Holmes, să ne hotărâm dacă mai rămânem aici sau îl rugăm pe conductor să ne ducă la alt azil.

— Sunteţi noi pe-aici, îi întrerupse un soldat chior, cu pielea plină de ciupituri de vărsat întinsă pe oase şi cu o pipă neagră de argilă ţâşnindu-i din gură. Pentru că nu se aşteptau să fie interpelaţi, Holmes şi Lowell, uluiţi, nu-şi găseau cuvintele şi se invitau unul pe altul să răspundă. Omul purta o uniformă completă care arăta de parcă fusese curăţată ultima oară înainte de război.

Îndreptându-se spre biserică, veteranul se întoarse puţin ca să le spună, oarecum ofensat:

— Scuzele mele. Am crezut că oţi fi venit să vedeţi care-i treaba cu Dante.

Nici Lowell, nici Holmes nu reacţionară imediat. Amândurora li se părea că auziseră numele magic în imaginaţia lor.

— Stai puţin! strigă Lowell, vag incoerent din cauza emoţiei.

Cei doi poeţi o luară la fugă spre capela luminată slab. Confruntaţi cu o mare de uniforme, nu reuşiră să-l identifice pe misteriosul cunoscător al lui Dante.

— Jos! urlă cineva supărat, făcându-şi mâinile pâlnie la gură.

Holmes şi Lowell pipăiră în jur după două locuri libere şi se aşezară în strane separate, sucindu-se şi învârtindu-se cu disperare, în căutarea feţei din mulţime. Holmes se întoarse spre uşă, în eventualitatea că soldatul ar fi încercat să fugă. Lowell scrută feţele posomorâte şi lipsite de expresie din capelă şi în cele din urmă descoperi pielea ciupită şi unicul ochi strălucitor ale interlocutorului lor de mai devreme.

— L-am găsit, şopti Lowell. Am reuşit, Wendell. L-am dibuit! Am dat de Lucifer!

Holmes începu să tropăie pe loc şi să pufnească de nerăbdare.

— Dar nu-l văd, Jamey!

Câţiva soldaţi sâsâiră şi-i priviră ameninţător.

— Acolo! zise agasat Lowell. Unu, doi… Al patrulea rând din faţă!

— Unde?

— Acolo!

— Vă mulţumesc, dragi prieteni, că m-aţi invitat din nou, îi întrerupse o voce nesigură care venea din altar. Iar acum pedepsele lui Dante vor continua…

Lowell şi Holmes îşi îndreptară imediat atenţia spre partea din faţă a capelei ticsite şi întunecoase. Privirile lor căzură pe vechiul lor prieten, bătrânul George Washington Greene, care tuşi slab, îşi îndreptă spatele şi îşi puse braţele de o parte şi de alta a pupitrului. Întreaga adunare, vrăjită, aştepta numai ochi şi urechi, tânjind lacom să intre din nou pe porţile Infernului.

CÂNTUL III

XV

— O, pelerini, veniţi acum în ultimul cerc al temniţei oarbe pe care Dante trebuie s-o cerceteze, păşiţi alături de el pe drumul plin de meandre, spre adâncuri, în călătoria menită să uşureze toate suferinţele muritorilor! George Washington Greene îşi ridică braţele de o parte şi de alta a pupitrului care-i ajungea până în dreptul pieptului îngust. Dante tocmai asta doreşte. Soarta lui este un aspect secundar al poemului. Omenirea se va înălţa, noi toţi vom călca pe urmele lui, braţ la braţ, de la porţile de foc până în sferele cereşti, şi vom curăţa de păcate acest secol al XIX-lea! O, reluă Greene după o mică pauză, ce misiune formidabilă îl aştepta în turnul nefericit din Verona, când gustase din elixirul amar al exilului! Aşa gândea el: Cum să descriu adâncul universului cu această firavă limbă? Cum să-mi cânt miraculosul poem? Şi totuşi, Dante ştia că trebuie să-şi mântuiască oraşul şi naţiunea, să mântuiască viitorul – şi pe noi, care stăm acum în această capelă ca să reînviem în Lumea Nouă spiritul vorbelor sale maiestuoase. Şi putem fi mântuiţi! El ştia că în fiecare generaţie există câţiva norocoşi care înţeleg şi văd cu adevărat. Dante mânuieşte un condei de foc înmuiat în cerneala inimii. O, poet aducător de lumină! Fericite sunt vocile munţilor şi brazilor ce-ţi vor repeta cânturile de-a pururea!

Greene înghiţi o gură cuprinzătoare de aer înainte de a trece la povestea scoborâtului dantesc în ultimul cerc al Iadului, Cocitul, un fluviu acoperit cu gheaţă alunecoasă ca sticla, mai groasă decât cea de pe râul Charles în toiul iernii. Dante aude un glas mânios care se răsteşte la el din glaciala tundră. „Ai grijă cum păşeşti!” îi strigă. „Să nu-mi calci fraţii-n calea ta semeaţă/şi biata ţeastă-n mers să le stâlceşti.”

— O, de unde vin aceste cuvinte acuzatoare care-nţeapă urechile bine intenţionatului Dante? Privind în jos, poetul vede nenumărate capete ce se ivesc din gheaţă, o congregaţie de umbre moarte, o mie de tigve purpurii. Sunt păcătoşii cei mai josnici dintre toţi fiii lui Adam. Ce mişelie este pedepsită în această câmpie îngheţată a Iadului? Trădarea, desigur! Şi care este pedeapsa, *contrapasso,* pentru răceala din inimile lor? Să fie pe de-a-ntregul îngropaţi în gheaţă, de la gât în jos, pentru ca astfel să poată contempla întru eternitate groaznica suferinţă prin care îşi plătesc greşelile.

Holmes şi Lowell se simţeau copleşiţi de emoţie, inimile le spărgeau piepturile. Lowell rămăsese cu gura căscată, iar Greene, strălucind de vitalitate, se apucase să povestească cum Dante atinge capul unui păcătos şi-l întreabă cum îl cheamă, în acelaşi timp răsucindu-i nemilos o şuviţă de păr. „De-ar fi să-mi smulgi toţi perii eu tot nu-ţi spun…” Alt păcătos îşi strigă atunci pe nume tovarăşul, îndemnându-l să înceteze văicărelile, spre marea satisfacţie a poetului. Acum Dante

poate să-i consemneze numele pentru posteritate.

În următoarea predică, Greene promise să ajungă la înfiorătorul Lucifer, cel mai mârşav dintre toţi trădătorii şi toţi păcătoşii, bestia cu trei capete care pedepseşte şi este pedepsită. Energia care-l animase pe bătrânul pastor în timpul slujbei se scursese toată până la final, lăsându-i doar o brumă de culoare în obraji.

Lowell îşi croi drum prin mulţimea din capela întunecoasă, dând la o parte soldaţii care se risipiseră printre strane. Holmes îl urma îndeaproape.

— O, dragii mei prieteni! glăsui bucuros Greene la vederea celor doi, care îl împinseră imediat într-o cămăruţă din spatele capelei, unde Holmes trase zăvorul. Pastorul se aşeză pe un scaun lângă sobă şi întinse palmele spre dogoarea focului. Vreau să zic, băieţi, că dată fiind vremea asta teribilă şi o nouă răceală, nu m-aş plânge dacă…

— Spune-ne totul fără ocolişuri, Greene! zbieră Lowell.

— Păi, domnule Lowell, n-am nici cea mai vagă idee la ce te referi, răspunse blând bătrânul, uitându-se la Holmes.

— Dragul meu, ceea ce vrea Lowell să spună… Dar nici doctorul nu reuşi să-şi păstreze calmul. Ce naiba făceai aici, Greene?

Greene părea jignit.

— Păi, dragă Holmes, ştii că ţin slujbe în mai multe biserici din oraş şi din East Greenwich – când sunt invitat şi de câte ori pot. Patul în care boleşti este, în cel mai bun caz, plicticos, iar în ultimul an al meu m-a umplut de nelinişte şi durere, aşa că profit bucuros de asemenea ocazii.

— Ştim că eşti invitat să predici, îl întrerupse Lowell. Dar aici ai vorbit *despre Dante!*

— Aaa, asta era! E o simplă distracţie nevinovată, zău aşa. Să te adresezi unor sărmani soldaţi este o experienţă incitantă care se deosebeşte de tot ce am făcut până acum. Vorbind cu ei în primele săptămâni după război, mai ales după ce Lincoln a fost ucis atât de mişeleşte, am descoperit că-i preocupă mai ales propria lor soartă, îi frământă tot felul de necazuri şi se întreabă cum funcţionează lumea de apoi. Într-o după-amiază, pe la sfârşitul verii, simţindu-mă inspirat de dăruirea lui Longfellow faţă de traducere, am introdus câteva descrieri danteşti în predica mea, iar efectul mi s-a părut remarcabil. Aşa că am început cu rezumate generale ale călătoriei spirituale pe care a întreprins-o Dante. Uneori… Iertaţi-mă. Uite cum mă ruşinez când vă mărturisesc asta… Visez să predau Dante acestor tineri bărbaţi, care sunt elevii mei.

— Şi Longfellow nu ştie nimic? întrebă Holmes.

— Am vrut să împart cu el vestea modestului meu experiment, dar… Faţa lui Greene părea nespus de palidă când îşi îndreptă privirea spre gura învăpăiată a sobei. Bănuiesc, dragi prieteni, că m-am jenat

să apar în faţa lui Longfellow drept profesor care dezvăluie secretele poeziei lui Dante. Vă rog să nu-i spuneţi. O să se simtă stingherit, ştiţi că nu-i place să se considere altfel decât…

— În predica de-acum, îl întrerupse Lowell, ai vorbit *numai* despre întâlnirea lui Dante cu trădătorii.

— Da, da! fu de acord Greene, însufleţit din nou de amintiri. Nu e minunat, Lowell? Curând am descoperit că, dacă dădeam glas unui cânt sau două în toată splendoarea lor, reţineam atenţia auditoriului în uniformă mult mai bine decât predicând propriile mele idei. Experienţa aceasta îmi folosea la întrunirile noastre din săptămânile ce urmau. Râse cu mândria amestecată cu nervozitate a unui copil care a atins un nivel de desăvârşire ce-i uimeşte pe adulţi. Am început practica asta când Clubul Dante s-a apucat de *Infern* şi am introdus în predica mea unul dintre cânturile pe care trebuia să le traducem în şedinţa următoare a clubului. Îndrăznesc să spun că mă simt destul de pregătit să atac acest cânt oarecum gălăgios pe care Longfellow l-a programat pentru mâine! De obicei îmi ţin predica joi după-amiaza, puţin înainte de a mă întoarce la Rhode Island.

— În fiecare joi? întrebă Holmes.

— Uneori am fost ţintuit la pat, iar în săptămânile când Longfellow a anulat întrunirile noastre nu am avut, din păcate, dispoziţia să vorbesc despre Dante, le explică Greene. Apoi, săptămâna trecută, ce minunăţie! Longfellow a tradus atât de elegant, într-un ritm aşa de rapid… Am rămas la Boston şi am ţinut slujbe despre Dante aproape în fiecare zi!

— Domnule Greene! Lowell se repezi înainte. Aminteşte-ţi fiecare moment al experienţei de aici! Au fost militari interesaţi să-şi însuşească detaliile slujbelor danteşti?

Greene se ridică în picioare şi privi în jur nedumerit, ca şi când uitase de ce se aflau acolo.

— Să mă gândesc. La fiecare întrevedere se adunau între douăzeci şi treizeci de soldaţi, înţelegeţi, niciodată aceiaşi. Mereu mi-am dorit să pot reţine cu uşurinţă figurile. Din când în când, unii dintre ei şi-au exprimat admiraţia pentru predicile mele. Trebuie să mă credeţi… Dacă v-aş putea ajuta…

— Greene, dacă nu… începu Lowell cu voce sugrumată.

— Lowell, te rog! Holmes îşi asumă rolul obişnuit al lui Fields, acela de a-şi calma prietenul. Acesta emise un şuierat clocotitor şi-i făcu semn doctorului să continue.

— Dragă domnule Greene, începu Holmes, o să ne ajuţi şi încă nemaipomenit de mult, ştiu bine. Trebuie să te concentrezi, dragă prietene, pentru binele nostru, pentru binele lui Longfellow. Adu-ţi aminte de toţi soldaţii cu care ai discutat de la început până acum.

— O, stai puţin! Greene îşi deschise neobişnuit de mult ochii ca

nişte jumătăţi de lună. Stai aşa! Da, un veteran care dorea să-l citească şi el pe Dante mi-a adresat o cerere specifică.

— Bine! Şi ce i-ai răspuns? se interesă Holmes, jubilând.

— L-am întrebat pe tânăr dacă are habar de vreo limbă străină. Mi-a dat de înţeles că era încă din fragedă copilărie un cititor avid, dar numai în engleză, aşa că l-am încurajat să se apuce de italiană. Am subliniat că am pus umărul la desăvârşirea primei traduceri din America, realizată de Longfellow, motiv pentru care ne întâlneam în casa poetului. Mi s-a părut că ideea l-a atras destul de tare, aşa că l-am îndemnat să se informeze la librarul din cartierul lui despre publicarea lucrării, dar nu mai devreme de începutul anului viitor, încheie Greene cu vehemenţa reclamelor pe care Fields le planta adesea în paginile de scandal.

Holmes se opri, privindu-l plin de speranţă pe Lowell, care îi făcu semn să continue.

— Şi soldatul acesta, lungi doctorul vorbele, nu s-a prezentat, nu ţi-a dat un nume? Greene scutură din cap. Dar îţi aduci aminte cum arăta, dragă domnule Greene?

— Nu, nu. Îmi pare nespus de rău.

— E mai important decât îţi poţi închipui, îl presă Lowell.

— Abia îmi amintesc conversaţia noastră, reluă Greene, închizând ochii. Mi se pare că era destul de înalt, cu o mustaţă de culoarea fânului, pe oală. Şi parcă şchiopăta. Dar atâţia sunt infirmi… S-a întâmplat acum câteva luni şi nu i-am acordat prea mare atenţie. Cum vă spuneam, nu am talentul de a-mi aminti figurile. Este motivul pentru care nu am scris niciodată literatură, dragi prieteni. Literatura înseamnă multe figuri, râse el, găsind că ultima afirmaţie era scăpărătoare. Dezamăgirea de pe feţele celor doi îl îndemnă să arboreze o expresie gravă. Domnilor? Vă rog, spuneţi-mi, am făcut ce nu se cuvenea?

Trecură cu grijă printre grupurile de veterani din curte şi Lowell îl ajută pe Greene să se suie în trăsură. Holmes se văzu nevoit să-l trezească pe conductor cu calul lui cu tot, iar acesta îşi îndemnă mârţoaga letargică să părăsească împrejurimile vechii biserici.

Între timp, din spatele unei ferestre mizere de la etajul casei de ajutor pentru soldaţi, scena plecării celor trei era urmărită cu mare atenţie de privirea bărbatului pe care Clubul Dante îl numea Lucifer.

George Washington Greene se instalase într-un fotoliu din Sala Autorilor de la Corner. Li se alăturase şi Nicholas Rey. Întrebările lor storseseră de la Greene şi ultimul strop de informaţie în legătură cu predicile despre Dante şi veteranii dornici să le asculte în fiecare săptămână. Apoi Lowell făcu o expunere seacă a crimelor inspirate din Dante, care îl lăsă pe Greene fără replică.

Pe măsură ce Lowell prezenta detaliile, Greene vedea cum tovărăşia lui secretă cu Dante dispărea treptat în neant. Modestul amvon de la casa de ajutor pentru soldaţi; chipurile ascultătorilor săi vrăjiţi; locul special pe care *Divina Comedie* îl ocupa în biblioteca lui de la Rhode Island; nopţile de miercuri în faţa focului, la Longfellow… Toate acestea i se păruseră manifestări permanente şi desăvârşite ale devotamentului său faţă de marele poet. Totuşi, la fel ca în toate celelalte situaţii fericite din viaţa lui Greene, în adâncuri pândeau forţe pe care el nici măcar nu şi le putea imagina. Atât de multe se petreceau independent de ştiinţa lui şi indiferent dacă era sau nu de acord!

— Dragă Greene, zise blând Longfellow, până când rezolvăm problema nu trebuie să mai vorbeşti cu nimeni despre Dante, cu excepţia celor din această încăpere.

Bietul pastor reuşi să mimeze aprobarea. Avea expresia unui om pe cât de nefolositor, pe atât de neputincios. Părea un ceas ale cărui limbi fuseseră smulse.

— Şi întrunirea Clubului planificată pentru mâine? întrebă el abia auzit.

Longfellow clătină din cap cu tristeţe.

Fields chemă un băiat şi-i spuse să-l însoţească pe Greene până la casa fiicei lui. Longfellow îl ajută pe bătrân să-şi pună pe umeri haina de ploaie.

— Să nu mai faci asta niciodată, dragă prietene, zise Greene. Un tânăr n-are nevoie, iar un bătrân nu vrea. Făcu o pauză, sprijinindu-se de braţul tânărului mesager, apoi ieşi pe hol. Vorbi apoi fără să se uite la bărbaţii din sală: Puteaţi să-mi fi spus ce se întâmplă, zău aşa. Oricare dintre voi… Poate că n-am cea mai solidă… Dar ştiu că v-aş fi putut fi de ajutor.

Aşteptară ca paşii lui Greene să se îndepărteze pe hol.

— O, dacă i-am fi vorbit! se lamentă Longfellow. Ce prost am fost să-mi închipui că începuse o competiţie în privinţa traducerii!

— Nu-i aşa, dragul meu! sări Fields. Gândeşte-te la ce am aflat: Greene şi-a ţinut predicile joia, înainte de a se întoarce la Rhode Island. Alegea cântul pe care dorea să-l revadă dintre cele două sau trei pe care tu le hotărai a fi pe agendă pentru următoarea sesiune de traducere. Blestematul de Lucifer auzea la biserică cu şase zile înaintea noastră toate detaliile pedepsei despre care urma să vorbim! Avea timp suficient pentru a-şi pune la punct versiunea de *contrapasso,* şi asta cu o zi sau două înainte de a o trece noi pe hârtie. Aşadar, din punctul nostru limitat de vedere, întreaga babilonie a luat turnura unei curse contra cronometru. Ni s-a părut că suntem zgândăriţi cu detaliile propriei noastre traduceri.

— Dar avertismentul scris pe fereastra domnului Longfellow?

întrebă Rey.

— *La mia traduzione.* Fields făcu un gest de lehamite. Ne-am grăbit să credem că a fost mâna asasinului. Blestemăţii de şacali ai lui Manning cu siguranţă că nu s-ar da înapoi de la nimic ca să ne sperie şi să ne facă să lăsăm baltă traducerea.

— Domnule poliţist, se întoarse Holmes spre Rey, Willard Burndy ştie ceva ce ne-ar fi de folos?

— Burndy zice că un soldat l-a plătit ca să-l înveţe cum să spargă seiful reverendului Talbot. Crezând că scoate un ban uşor fără să rişte, a mers acasă la Talbot pentru a cerceta locul şi acolo l-au văzut câţiva inşi. După asasinarea lui Talbot, detectivii i-au descoperit pe martori şi, cu ajutorul lui Langdon Peaslee, au fabricat cazul împotriva lui Burndy. Cum acesta e un beţivan, nu-şi poate aminti despre ucigaş decât că purta uniformă. N-aş fi crezut nici măcar asta dacă dumneavoastră n-aţi fi aflat sursa cunoştinţelor criminalului.

— Dă-l încolo de Burndy! Să se ducă naibii cu toţii! izbucni Lowell. Nu vă daţi seama, oameni buni? Sare în ochi. Suntem atât de aproape de Lucifer, încât îi atingem călcâiul lui Ahile. Socotiţi un pic: intervalul aparent întâmplător dintre crime este perfect explicabil. Lucifer nu îl studiază pe Dante, ci pur şi simplu este în parohia lui Dante. A putut comite fiecare crimă numai după ce l-a ascultat pe Greene vorbind despre o anumită pedeapsă. Într-o joi, Greene a predicat despre Cântul XI, în care Virgiliu şi Dante stau pe un zid, încercând să se obişnuiască cu duhoarea Iadului, şi discută despre structura acestuia cu detaşarea unor ingineri. Este un cânt care nu descrie nicio pedeapsă, deci nu poate inspira nicio crimă. Apoi Greene s-a îmbolnăvit şi n-a mai venit la Club, prin urmare nici n-a mai predicat. Şi iar n-am avut crime.

— Da, Greene a mai fost bolnav şi înainte de, şi în timpul traducerii *Infernului.* Longfellow îşi răsfoi caieţelul cu notiţe. Şi după. Nici atunci n-au avut loc asasinate.

— Iar când am suspendat întrunirile clubului, continuă Lowell, când ne-am decis să verificăm ce ne-a spus Holmes despre cadavrul lui Talbot, omorurile au încetat brusc… pentru că Greene făcuse şi el o pauză! Până când ne-am hotărât să traducem cântul despre semănătorii de dezbinări!

— Acum este limpede că asasinul a pus banii sub capul simoniacului, adăugă Longfellow plin de remuşcări. Aceea a fost întotdeauna versiunea favorită a domnului Greene. Ar fi trebuit să fiu mai atent la asemănarea dintre interpretările sale ale versurilor lui Dante şi detaliile crimelor.

— Nu te acuza, Longfellow, îl rugă doctorul Holmes. Numai cineva care e expert în Dante putea adăuga elementele particulare ale asasinatelor. Nu aveai cum să ştii că Greene era, fără voia lui, sursa de

inspiraţie.

— Mă tem, replică Longfellow, că, oricât de bine intenţionat am fost, am săvârşit o gravă eroare. Pentru că am îndesit şedinţele de traducere, adversarul nostru a sorbit din predica lui Greene într-o săptămână tot atâta Dante cât ar fi auzit în mod normal într-o lună.

— Eu zic să-l trimitem din nou în amvon pe prietenul nostru, insistă Lowell, dar de data asta să-l punem să predice despre cu totul altceva. Ţinem sub observaţie auditoriul, aşteptăm ca cineva să devină neliniştit şi, haţ, l-am prins pe Lucifer!

— Este un joc prea periculos pentru Greene! zise Fields. Nu-i în stare de aşa ceva. În plus, casa aceea pentru soldaţi este pe jumătate închisă, iar veteranii s-au risipit deja prin tot oraşul. Nu avem timp pentru a planifica acţiunea. Lucifer, în viziunea lui schimonosită asupra lumii, ar putea oricând ataca vreun nefericit care a greşit cu ceva!

— Trebuie să existe totuşi un motiv pentru ceea ce face, Fields, îi răspunse Holmes. Nebunia este adesea logica unei minţi corecte supuse unui efort prea mare.

— Ştim acum că după fiecare predică asasinul a avut nevoie de cel puţin două zile pentru a pregăti crima, uneori chiar de mai multe, interveni poliţistul Rey. Oare nu putem ghici ce alte ţinte îşi va alege când ştim despre ce cânturi din Dante le-a vorbit domnul Greene soldaţilor?

— Mă tem că nu, răspunse Lowell. În primul rând, nu putem ghici cum o să reacţioneze Lucifer la potopul de slujbe din ultima vreme. Până acum a ascultat o singură slujbă pe săptămână. Îmi închipui că ultima este cea mai proaspătă în mintea lui. Dar cum să ghicim ce „trădători" îl obsedează pe acest lunatic?

— O, dacă Greene şi-ar aminti cum arăta individul care i-a spus că vrea să citească singur din Dante, exclamă Holmes. Purta uniformă, avea o mustaţă pe oală şi mergea şchiopătat. Ştim foarte bine ce putere fizică remarcabilă a dovedit asasinul cu prilejul fiecărei crime, şi ce agerime… Nu l-a văzut nici om, nici animal înainte sau după asasinate. Un infirm n-ar putea face aşa ceva.

Lowell se ridică şi se îndreptă spre Holmes şontâc-şontâc.

— Oare mersul nu ţi s-ar înmuia aşa, Wendell, dacă ai dori să ascunzi lumii cât de puternic eşti?

— Nu, nu avem nicio dovadă că asasinul s-ar ascunde. Mai degrabă noi suntem incapabili să-l vedem. Când te gândeşti că Greene s-a uitat poate în ochii demonului nostru!

— Sau în cei ai unui domn melancolic, impresionat de forţa lui Dante, sugeră Longfellow.

— Remarcabil cât de entuziaşti erau foştii recruţi în aşteptarea noii poveşti din Dante, recunoscu Lowell. Cititorii italianului s-au

transformat în studenţi, studenţii în habotnici, iar ceea ce a început ca o preferinţă a devenit o religie. Exilatul fără un acoperiş deasupra capului îşi găseşte adăpost în miile de inimi recunoscătoare.

De afară, de pe hol, se auzi o bătaie discretă şi o voce delicată îi întrerupse.

— Osgood, dădu Fields din cap enervat, te rog descurcă-te singur de data asta!

Pe sub uşă se strecură o hârtie împăturită în două.

— Aveţi un mesaj, domnule Fields, nu vă supăraţi. Editorul ezită înainte de a deschide biletul.

— Este sigiliul lui Houghton. „Dată fiind întrebarea dumneavoastră precedentă, cred că veţi fi interesat să aflaţi că într-adevăr au dispărut şpalturi din traducerea domnului Longfellow.” Semnat, H.O.H.

Rey întrebă despre ce era vorba, dar nimeni nu-i răspunse.

— Când ne-am închipuit, greşit, că acele crime oribile sunt mereu cu un pas înaintea traducerii, îi explică Fields până la urmă, l-am întrebat pe proprietarul tipografiei cu care lucrăm, domnul Houghton, dacă a umblat şi altcineva cu şpalturile pe măsură ce le primea, pentru că astfel ar fi putut anticipa programul nostru.

— Doamne Dumnezeule, Fields! Lowell îi smulse din mâini mesajul de la Houghton. Tocmai când ne gândeam că predicile lui Greene sunt cheia misterului! Treaba asta dă totul peste cap!

Lowell, Fields şi Longfellow îl găsiră pe Henry Oscar Houghton cufundat în compunerea unei scrisori de ameninţare către un fabricant de plăci tipografice ce-i era dator. Un ucenic anunţă sosirea lor.

— La început mi-ai spus că nu lipseşte niciun şpalt din arhivă, Houghton! Fields nici măcar nu-şi scosese pălăria înainte de-a se apuca să vocifereze.

Houghton îi făcu semn băiatului să plece.

— Ai dreptate, domnule Fields. Şi aşa şi este, explică el. Vezi dumneata, eu depozitez un set în plus din toate plăcile importante într-o cameră sigură, la subsol. E o precauţie în caz de incendiu, de când cu focul de pe strada Sudbury, care a ars totul până-n temelii. Nu mi-am închipuit că vreunul din băieţi umblă prin camera aceea. N-ar avea de ce… în fond, nu prea există o piaţă pentru şpalturi furate, iar dracii mei de ucenici tipografi mai degrabă joacă zaruri decât că citească o carte. Cine-a spus „De-ar scrie chiar un înger, tot dracii-or tipări-o”? într-o bună zi am de gând să inscripţionez acest citat pe un sigiliu. Houghton îşi ascunse sub palmă foarte demnul chicotit.

— Thomas Moore, nu se putu Lowell împiedica să-i răspundă atotştiutor.

— Houghton, zise Fields, arată-ne te rog unde ţii celelalte şpalturi.

Directorul tipografiei îi conduse pe Fields, Lowell şi Longfellow pe o

scară îngustă, până la subsol. La capătul coridorului formă combinaţia uşii cu cifru pe care o achiziţionase de la o bancă falimentară.

— După ce am numărat şpalturile cu traducerea domnului Longfellow din fişet şi le-am găsit pe toate, mi-a venit ideea să verific şi în depozit. Şi ce să vezi! mai multe şpalturi iniţiale din *Infernul* şi-au luat zborul!

— Şi când au dispărut? se interesă Fields.

— Nu cobor prea des aici, la subsol, ridică Houghton din umeri, mă înţelegeţi. Şpalturile puteau să fi dispărut de zile, poate chiar de luni întregi fără ca eu să fi observat.

Longfellow localiză cutia etichetată cu numele său, iar Lowell îl ajută să răsfoiască *Divina Comedie*. Într-adevăr, lipseau mai multe cânturi din *Infernul*.

— Cred că au fost luate la întâmplare. Au dispărut pagini din Cântul III, dar acesta pare să fie singurul care descrie o pedeapsă.

Directorul tipografiei se înghesui între poeţi şi îşi drese glasul.

— I-aş putea aduna pe toţi cei care au acces la cifru, dacă vă interesează. O să dau eu de capăt problemei. Dacă-i spun unui băiat să-mi atârne haina în cui, vreau să vină înapoi să-mi spună că a făcut ce i-am cerut.

Când se auzi clopoţelul lui Houghton, „dracii" de ucenici mânuiau presele, puneau literele în forme şi ştergeau şuvoaiele de cerneală neagră care se scurgeau întruna. Semnalul îi făcu să năvălească în sala de mese de la Riverside Press.

Houghton bătu din palme de mai multe ori pentru a potoli rumoarea.

— Băieţi, vă rog. Mi-a fost atrasă atenţia asupra unei probleme minore. Cu siguranţă că-l recunoaşteţi pe unul dintre musafirii noştri, domnul Longfellow de la Cambridge. Lucrările sale reprezintă opera comercială şi civică cea mai importantă dintre tipăriturile noastre literare.

Unul dintre tineri, un roşcat de la ţară cu faţa palidă pătată de cerneală, începu să se agite, aruncând priviri nervoase spre Longfellow. Acesta observă şi le făcu semn lui Lowell şi lui Fields.

— Se pare că unele şpalturi din subsol s-au… rătăcit, să zicem aşa. Houghton deschise din nou gura pentru a continua, dar surprinse expresia neliniştită a ucenicului, acum galben ca lămâia. Lowell puse uşor mâna pe umărul tânărului. Simţindu-i atingerea, ucenicul dărâmă un coleg la podea şi o luă la goană. Lowell nu se lăsă şi-l urmări, iar când dădu colţul auzi paşi repezi pe scara de serviciu.

Poetul ieşi în grabă din biroul din faţă, iar apoi se îndreptă spre scările laterale. Ajunse afară tocmai la timp pentru a tăia calea fugarului, care alerga de-a lungul râului. Încercă să-l placheze viguros, dar ucenicul îi scăpă, se năpusti în jos spre chei şi apoi se aruncă

zgomotos în râul Charles, pe malul căruia câţiva băieţi prindeau ţipari cu harponul. Străpunse stratul subţire de gheaţă şi dispăru.

Lowell înşfăcă o ţepuşă de la unul din băieţi, în ciuda protestelor vehemente ale acestuia. Se grăbi să agaţe cu ea şorţul ud al ucenicului ameţit de contactul cu gheaţa şi încâlcit printre ierburile acvatice şi fiarele ruginite aruncate în râu.

— De ce ai furat şpalturile, ticălosule? urlă Lowell.

— Ce faci atâta gură? Cară-te! bodogăni băiatul, cu dinţii clănţănind.

— Să-mi spui imediat! insistă Lowell, căruia îi tremurau buzele şi mâinile aproape la fel de mult ca şi ucenicului.

— Mai tacă-ţi fleanca, rahat cu ochi!

Lui Lowell i se aprinseră obrajii instantaneu. Îl apucă pe ucenic de păr şi-l scufundă în râu. Băiatul începu să urle şi să scuipe apă şi bucăţele de gheaţă. Houghton, Longfellow şi Fields ajunseseră deja la faţa locului, iar o jumătate de duzină de ucenici cu vârste între doisprezece şi douăzeci şi unu de ani se înghesuiau la uşile din faţă ale tipografiei şi vociferau.

Longfellow încercă să-l calmeze pe Lowell.

— Am vândut blestematele alea de şpalturi, zău că le-am vândut! bolborosi băiatul, respirând greu. Lowell îl ajută să se ridice, dar îl ţinu la distanţă de un braţ şi nu aruncă ţepuşa. Micii pescari recuperaseră căciula cenuşie a prizonierului şi o tot încercau de zor. Cu suflul întretăiat, ucenicul clipi pentru a îndepărta apa îngheţată. Îmi pare rău, domnule Houghton. Nu m-am gândit că o să le simtă cineva lipsa! Ştiam că sunt în plus!

Proprietarul tipografiei avea culoarea unei pătlăgele coapte.

— La lucru, imediat! Toată lumea înapoi! zbieră el spre dezamăgirea băieţilor care se risipiseră pe afară.

Fields se apropie de ucenic şi îi vorbi autoritar, dar calm.

— Fii sincer, flăcăule, şi totul se va rezolva până la urmă. Spune-ne, cinstit, cui ai vândut paginile acelea?

— Unui zărghit. E bine? M-a oprit când ieşeam de la lucru, într-o seară, şi mi-a zis să-i aduc vreo douăzeci sau treizeci de pagini din noua lucrare a domnului Longfellow, orice pagini găseam, în aşa fel încât să nu li se simtă lipsa. Tot îi dădea înainte că aşa o să pun nişte biştari în buzunar.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească! Cine era omul? îl chestionă Lowell.

— Un tip bine-mbrăcat, ţilindru-n cap, haină-ntunecată, pelerină, barbă. Când m-am arătat de acord cu planu', a ieşit pe covertă cu banu'. Nu l-am mai văzut pă fraier de-atunci.

— Şi-atunci cum i-ai dat şpalturile? întrebă Longfellow.

— Nu erau pentru el. Mi-a zis să le livrez la o adresă. Nu cred că la el, adică aşa mi s-a părut după cum vorbea. Nu-mi aduc aminte număru' străzii, da' nu-i departe d'acilea. A zis că-mi dă şpalturile 'napoi, ca să n-am necazuri cu domnu' Houghton, da' nătângu' n-a mai venit.

— II ştia pe Houghton pe nume? se interesă Fields.

— Omule, ascultă-mă bine, îl somă Lowell. Trebuie să ne spui exact unde ai dus şpalturile.

— V-am zis, răspunse ucenicul îngheţat. Nu ţin minte număru'.

— Nu-mi pari atât de prost! zise Lowell.

— Aşa o fi! Mi-aş aduce aminte mult mai uşor dacă aş lua-o pe străzi cu picioru', zău!

— Excelent, zâmbi Lowell. Atunci du-ne acolo.

— Nooo, nu torn pă nimeni! Doar dacă-mi păstrez slujba!

— Asta nu se va întâmpla niciodată, domnule Colby, zise Houghton înaintând de-a lungul cheiului. Alege-ţi altă recompensă şi curând vei fi pe cont propriu, să te bucuri de ea!

— Iar în temniţă o să-ţi fie cam greu să-ţi cauţi altă slujbă, adăugă Lowell, care nu prea înţelesese ce voise Houghton să spună. O să ne conduci la casa unde ai predat şpalturile pe care le-ai furat, domnule Colby. Altfel, în locul nostru, te va însoţi acolo poliţia.

— Atunci ne întâlnim peste câteva ceasuri, când se lasă noaptea, acceptă băiatul, renunţând la mândrie după ce studiase toate posibilităţile.

Lowell îi dădu drumul şi ucenicul o şterse imediat pentru a găsi o sobă lângă care să se încălzească.

Între timp, Nicholas Rey şi doctorul Holmes se duseseră din nou la casa de ajutor pentru soldaţi unde Greene ţinuse slujba la începutul

după-amiezii, dar nu găsiră pe nimeni care să se potrivească descrierii bărbatului interesat să-l citească pe Dante. Capela nu fusese încă pregătită pentru obişnuita masă de seară. Un irlandez înfofolit într-o haină albastră, din stofă groasă, bătea în cuie nişte scânduri peste ferestre.

— Azilul a cheltuit aproape toţi banii pe cărbuni pentru sobe. Consiliu' orăşenesc n-a mai aprobat alte fonduri pentru ajutorarea veteranilor, aşa se aude. Cic-o să se închidă totul, cel puţin pentru lunile de iarnă. Între noi fie vorba, domnilor, nici c-o să se mai redeschidă! Casele astea şi mutilaţii din ele prea ne aduc aminte de greşelile pe care le-am săvârşit cu toţii.

Rey şi Holmes îşi exprimară dorinţa de a-l vedea pe directorul căminului. Fostul diacon al bisericii întări ceea ce afirmase îngrijitorul: totul ţinea de vreme, explică el, pur şi simplu nu-şi mai permiteau să încălzească incinta. Le spuse că nu există liste sau registre cu numele celor care frecventează casa. Era un local public, de caritate, deschis tuturor nevoiaşilor din toate regimentele şi localităţile, nu doar celor mai sărmani dintre veterani – deşi acesta era unul dintre scopurile declarate ale actului de binefacere. Unii dintre ei aveau nevoie să stea în tovărăşia unor semeni care să-i înţeleagă. Diaconul îi ştia pe nume pe câţiva, iar pe alţii doar după numărul regimentului.

— Poate îl cunoaşteţi pe cel pe care-l căutăm. Este o problemă de extremă importanţă.

Rey reproduse descrierea pe care o auziseră de la George Washington Greene. Directorul ridică din umeri.

— Sunt gata să vă scriu pe hârtie numele domnilor care-mi sunt familiari. Militarii se comportă uneori ca şi când ar fi o naţiune aparte. Se cunosc între ei mult mai bine decât am putea noi să-i cunoaştem.

Holmes se legăna înainte şi-napoi cu scaunul, în timp ce diaconul, care oricum scria cu o încetineală enervantă, se oprea din când în când să ronţăie capătul cu fulgi al penei.

Lowell conduse trăsura lui Fields la porţile tipografiei Riverside Press. Ucenicul cu păr roşu călărea bătrâna lui iapă tărcată. După ce bombănise că-i puneau calul în pericol să se îmbolnăvească de răpciugă, despre care Comisia de Sănătate avertizase că ar fi iminentă, date fiind condiţiile pe care le observase în grajduri, Colby mână grăbit pe străzi înguste, ba chiar şi pe pajişti îngheţate şi neluminate. Drumul era atât de ocolit şi de nesigur, încât chiar şi Lowell, care cunoştea încă din copilărie întregul Cambridge ca pe propriul lui buzunar, era dezorientat şi se mulţumise să urmărească atent tropotul copitelor dinaintea lui.

Ucenicul îşi struni calul în dreptul curţii din spate a unei construcţii

coloniale modeste, după ce mai întâi o depăşise, iar apoi întorsese iapa din drum.

— La casa asta, aici am dus şpalturile. Le-am lăsat la uşa din spate, cum mi s-a spus.

— A cui e proprietatea? zise Lowell, oprind trăsura.

— Restul vă priveşte, bibiloilor! se zbârli Colby. Împunse iapa cu călcâiele şi porni în galop pe pământul îngheţat.

Scoţând un felinar din trăsură, Fields îi conduse pe Lowell şi pe Longfellow la veranda din spate a casei.

— Nu văd nicio lumină înăuntru, observă Lowell după ce zgâriase pojghiţa de gheaţă de pe geam.

— Să mergem în faţă şi să notăm adresa, apoi să ne întoarcem cu Rey, şopti Fields. Poate că escrocul acela de Colby ne-a jucat o festă. E un hoţ, Lowell! Ar putea avea niscaiva prieteni ascunşi aici, pregătiţi să ne jefuiască.

Lowell bătu de mai multe ori cu ciocănelul de alamă în uşă.

— Judecând după cum ne merg treburile în ultima vreme, dacă plecăm acum sunt sigur că mâine dimineaţă casa asta va fi dispărut.

— Fields are dreptate. Trebuie să acţionăm delicat, dragă Lowell, îl îndemnă Longfellow în şoaptă.

— Hei! strigă Lowell, izbind cu pumnii în uşă. Nu-i nimeni. Lovi uşa cu piciorul şi, spre surprinderea lui, constată că cedase cu uşurinţă. Vedeţi? Astrele sunt de partea noastră astă-seară.

— Jamey, nu ne putem permite să intrăm chiar aşa! Dacă magherniţa asta aparţine lui Lucifer? Atunci o să sfârşim noi după gratii! îl temperă Fields.

— Atunci să ne prezentăm, propuse Lowell, luându-i felinarul din mâini.

Longfellow rămase afară să se asigure că trăsura nu trezise curiozitatea vecinilor. Fields se luă după Lowell şi intră. În încăperile reci, editorul tresări la fiecare scârţâit şi pocnet de-a lungul drumului lor prin beznă. Vântul intra pe uşa din spate, deschisă, şi scutura draperiile, care făceau piruete fantomatice. Unele încăperi abia dacă erau mobilate, altele erau goale cu desăvârşire. În toate plutea bezna aceea groasă, materială, care se instalează în casele părăsite.

Lowell pătrunse într-o încăpere ovală şi bine mobilată, cu tavanul curbat, ca o capelă. Îl auzi pe Fields scuipând şi scărpinându-se în timp ce-şi curăţa barba şi obrajii.

— Pânze de păianjen, pe jumătate ţesute. Depuse lampa pe masa din mijlocul bibliotecii. N-a mai locuit nimeni aici, şi încă de mult.

— Sau pe locatar nu-l deranjează gângăniile.

Lowell se opri să se gândească.

— Să vedem dacă aflăm de ce pramatia a fost plătită pentru a aduce şpalturile lui Longfellow aici.

Fields era gata să-i răspundă, când un ţipăt sugrumat, urmat de paşi grei, sfâşie tăcerea. Lowell şi Fields schimbară priviri îngrozite, apoi dădură s-o ia la sănătoasa, temându-se pentru vieţile lor.

— O spargere! Uşa laterală a bibliotecii se lovi brusc de perete şi un bărbat îndesat, îmbrăcat într-un halat de lână, se năpusti înăuntru. O tâlhărie! Prezentaţi-vă sau încep să urlu „Hoţii!”

Omul îşi împinse înainte felinarul puternic, apoi rămase înmărmurit. Se uita nedumerit atât la hainele, cât şi la feţele lor.

— Domnule Lowell, dumneavoastră sunteţi? Şi domnul Fields?

— Randridge? se minună Fields. Randridge, croitorul?

— Păi, da, răspunse acesta cu timiditate, târşâindu-şi papucii.

Longfellow alergase şi el înăuntru, atras de agitaţia din casă.

— Domnul Longfellow? îşi răsuci Randridge boneta de noapte.

— Aici locuieşti, Randridge? Ce-ai făcut cu şpalturile acelea? îl întrebă Lowell.

— Să locuiesc aici? repetă Randridge consternat. Stau cu două case mai jos, domnule Lowell. Dar am auzit zgomot şi mi-am zis că nu strică să controlez. Mă temeam să nu fie nişte borfaşi la furat. N-au pus toate lucrurile în cutii şi n-au luat totul. La bibliotecă nici n-au ajuns, după cum vedeţi.

— Cine n-a luat totul? zise Lowell.

— Cum cine? Rudele, desigur. Cine altcineva?

Fields făcu un pas înapoi şi lumină rafturile. Ochii i se căscară gata-gata să-i iasă din orbite la vederea numărului neobişnuit de Biblii, cel puţin treizeci sau patruzeci. O trase afară pe cea mai mare.

— Au venit din Maryland să-i ia lucrurile, continuă Randridge. Sărmanii lui nepoţi nu erau deloc pregătiţi pentru o astfel de tragedie. Acum, cinstit vorbind, cine ar fi fost? Oricum, aşa cum ziceam, auzind zgomote m-am gândit că or fi niscaiva golănaşi care vor să se aleagă cu o amintire, aşa, numai de dragul unor senzaţii tari. De când au început să se mute irlandezi în cartier… Hm, cam dispar lucruri.

Lowell ştia foarte bine unde anume în Cambridge locuieşte Randridge. Mintea lui galopa prin jur, la „două case mai încolo”, în ambele direcţii, cu zelul unui Paul Revere[29]. Porunci ochilor lui să se acomodeze cu bezna din cameră şi studie portretele sumbre etalate pe pereţi, sperând că va vedea o figură cunoscută.

— Nu-i rost de pace zilele-astea, oameni buni, ascultaţi-mă pe mine, continuă croitorul să se lamenteze. Nici chiar pentru mor ţi.

— Pentru morţi? repetă Lowell.

— Morţi, şopti Fields, întinzându-i lui Lowell o Biblie. Pe coperta interioară trona un arbore genealogic desenat cu grijă de mâna fostului ocupant al casei, reverendul Elisha Talbot.

XVI

Aula Universităţii, 8 octombrie 1865

Dragă domnule reverend Talbot,

Aş dori să subliniez încă o dată libertatea ce rămâne în mâinile dumneavoastră capabile în ceea ce priveşte limbajul şi conţinutul seriei. Domnul… ne-a asigurat că aşteaptă cu nerăbdare, fiind onorat să publice materialul în patru părţi în revista sa literară, una dintre principalele concurente, şi singura de altfel, pentru atenţia publicului educat, a lui *Atlantic Monthly* a domnului Fields. Vă rog doar să ţineţi minte liniile de bază pentru atingerea umilelor scopuri pe care şi le-a propus Corporaţia noastră în situaţia de faţă.

Primul articol ar trebui, folosindu-vă turnura de frază recunoscută în astfel de chestiuni, să denunţe poezia lui Dante Alighieri pe motive religioase şi morale. Urmarea ar trebui să conţină expunerea, fără îndoială, desăvârşită, a motivelor pentru care o astfel de şarlatanie literară, în genul lui Dante (şi toate celelalte sforării străine ce ni se abat din ce în ce mai insistent pe cap), nu are ce căuta în bibliotecile unor cetăţeni americani conştiincioşi şi de ce editurile de „renume internaţional” (cum se laudă adesea domnul F.) ca T.F. & Co. Trebuie să fie trase la răspundere şi supuse celor mai înalte încercări de responsabilitate socială. Ultimele două lucrări din serie, dragă domnule reverend, ar trebui să analizeze traducerea din Dante a domnului Henry Wadsworth Longfellow şi să-l critice pe acest până acum poet „naţional” pentru încercarea lui de a infiltra o literatură imorală şi ireverenţioasă în bibliotecile americane. Planificând totul cu grijă în vederea obţinerii celui mai mare impact, primele două articole ar trebui să preceadă apariţia traducerii lui Longfellow cu câteva luni, astfel încât să ne asigurăm că sentimentul public este de partea noastră; episodul al treilea şi al patrulea trebuie să fie publicate simultan cu traducerea însăşi, în scopul de a reduce răspândirea acesteia în rândul celor ce au conştiinţă socială.

Nu mai e nevoie, desigur, să subliniez zelul moral pe care ne aşteptăm şi suntem convinşi că-l vom găsi în scrierile dumneavoastră pe aceste teme. Deşi, bănuiesc, nu este cazul să vi se amintească propria dumneavoastră experienţă ca student al instituţiei noastre, pentru că îi simţiţi consistenţa în fiecare zi, la fel ca noi, ar fi potrivit să se facă o comparaţie între genul barbar de poezie străină al lui Dante şi programul clasic, deja bine verificat, susţinut de Colegiul Harvard de peste două sute de ani. Suflul virtuos izbucnit din pana dumneavoastră, dragă domnule reverend Talbot, va fi suficient pentru a trimite înapoi în Italia, la Papa, corabia nedorită a lui Dante, întru victoria *Christo et ecclesiae.*

Întotdeauna al dumneavoastră,

Augustus Manning

Când cei trei literaţi s-au întors la Casa Craigie, aveau în mâini patru astfel de scrisori adresate lui Elisha Talbot şi purtând sigiliul cu blazon al Universităţii Harvard, precum şi un teanc de şpalturi din traducerea *Comediei,* cele care lipseau de la Riverside Press.

— Pentru ei Talbot era scribul ideal, zise Fields. Pastor respectat de toţi bunii creştini, cunoscut critic al catolicilor, plus cineva din afara Harvard-ului, aşa că putea foarte bine să-i perie temeinic pe cei de la colegiu în timp ce-şi ascuţea ghearele pe noi, iar asta fără să pară lipsit de obiectivitate.

— Şi nu trebuie să fii ghicitoare pe strada Ann[30] ca să-ţi imaginezi suma primită de Talbot pentru eforturile depuse, zise Holmes.

— O mie de dolari, preciză Rey.

Longfellow dădu din cap, arătându-le epistola către Talbot în care era menţionată suma exactă.

— Am avut banii în mâini. O mie de dolari pentru „cheltuielile" legate de munca de cercetare şi pentru scrierea celor patru articole. Acum putem afirma cu certitudine că aceşti bani l-au costat viaţa pe Elisha Talbot.

— Atunci, criminalul ştia cu exactitate ce sumă să ia din casa de bani a reverendului, zise poliţistul. Ştia totul despre acest aranjament, despre scrisoare.

— „Ascunde bine-averea câştigată"… pe căi nelegiuite, recită Lowell, apoi adăugă: O mie de dolari pentru capul lui Dante.

Prima dintre cele patru misive îl invita pe Talbot să vină la universitate pentru a discuta propunerea Corporaţiei. Cea de-a doua prezenta ideile pe care trebuia să le trateze în fiecare lucrare şi spunea că hârtiile aveau să fie remise în persoană şi plătite integral cu suma ce fusese negociată înainte. Între a doua şi a treia scrisoare se pare că Talbot se plânsese corespondentului său că nu găsise nicio traducere în engleză a *Divinei Comedii* în librăriile din Boston – pastorul căuta o ediţie britanică publicată prin grija răposatului reverend H.F. Cary – şi, prin urmare, nu avea obiectul criticii. Aşa că a treia scrisoare, mai degrabă o notă, conţinea promisiunea lui Manning că-i va face rost în avans de un exemplar din traducerea lui Longfellow.

Raţiunea le indică locul unde puteau găsi răspunsuri la noile întrebări privitoare la planul lui Manning: la Universitate. Din păcate, Lowell nu putea să examineze dosarele Corporaţiei Harvard în timpul zilei, când membrii săi mişunau peste tot, iar noaptea îi lipseau mijloacele s-o facă. O sumedenie de şotii şi încercări de efracţie avuseseră drept rezultat instalarea unui sistem complex de încuietori şi cifruri menite să apere documentele.

Nu exista nicio speranţă, li se părea lor, să pătrundă în acea fortăreaţă. Până când Fields îşi aduse aminte de cineva care putea s-o

facă în locul lor.

— Teal!

— Cine, Fields? întrebă Holmes.

— Băiatul care e de serviciu noaptea. Cel care a salvat-o pe biata domnişoară Emory când cu episodul acela ruşinos, cu Sam Ticknor. Mi-a spus atunci că lucrează în timpul zilei şi la colegiu, pe lângă cele şapte nopţi pe săptămână când vine la Corner.

Lowell îl întrebă pe Fields dacă e sigur că ucenicul va accepta să-i ajute.

— Doar e un fidel angajat al firmei Ticknor & Fields, nu-i aşa? îl asigură editorul.

Când angajatul fidel ieşi de la Corner pe la unsprezece seara, constată spre marea lui surprindere că patronul îl aştepta la uşă. După câteva minute se afla în trăsura lui Fields, unde îi fusese prezentat celălalt pasager, profesorul James Russell Lowell. De câte ori nu-şi imaginase că se găseşte în compania unor oameni de asemenea valoare! Teal nu ştia cum să profite mai bine de această rară ocazie. Le ascultă cu atenţie cererile.

Ajunşi la Cambridge, îi conduse prin curtea universităţii, pe lângă lămpile cu gaz şuierătoare. Se opri să se uite de câteva ori peste umăr, ca şi cum se temea că plutonul de literaţi ar putea să dispară la fel de repede cum apăruse.

— Haide, dă-i bătaie, omule. Suntem în spatele tău! îl asigură Lowell.

După care se trase de mustăţi, speriat nu că i-ar putea surprinde cineva acolo, ci de ceea ce îi aştepta în dosarele Corporaţiei. Se linişti repetându-şi că, profesor fiind, putea invoca un pretext credibil dacă vreunul din membrii rezidenţi mai curioşi l-ar fi prins acolo la o asemenea oră târzie – îşi uitase notele pentru cursuri, avea să-i explice. Prezenţa lui Fields părea mai puţin obişnuită, dar nu aveau cum să procedeze altfel, pentru că datorită lui se bucurau de participarea ucenicului neliniştit, care nu părea să aibă mai mult de douăzeci de ani. Dan Teal avea ochi mari şi o gură splendidă, aproape feminină, în permanentă mişcare, iar obrajii îi erau proaspăt bărbieriţi.

— Nu-ţi face probleme, dragă domnule Teal, îl îndemnă Fields, luându-l de braţ şi începând să urce impunătoarea scară ce ducea la sălile Universităţii. Vrem doar să aruncăm o privire la nişte hârtii şi pe urmă plecăm fără să se întâmple nimic. Faci o faptă bună, să ştii.

— Asta şi doresc, spuse Teal cu sinceritate.

— Bravo, băiete, îi zâmbi editorul.

Teal descuie lacătele şi broaştele folosind cheile ce-i fuseseră încredinţate. Odată intraţi, Lowell şi Fields aprinseră lumânări şi mutară catastifele Corporaţiei dintr-un dulap pe o masă lungă.

— Stai aşa, îi zise Lowell lui Fields, care tocmai voia să-i facă semn lui Teal să se îndepărteze. Uite câte volume sunt aici. Am termina mai repede în trei decât în doi.

Deşi era evident foarte emoţionat şi nervos, Teal părea încântat de aventură.

— Cred c-aş putea să vă fiu de folos, domnule Fields. Cu orice, se oferi el. Aruncă o privire la harababura de registre. Adică, dacă-mi explicaţi ce trebuie să găsesc.

Fields se pregătea să-i spună, dar, amintindu-şi de încercarea nereuşită a ucenicului de a scrie câteva cuvinte, îşi închipui că nici cu cititul nu stătea mai bine.

— Te-ai achitat cu brio de sarcină, acum du-te şi trage un pui de somn, îl îndemnă el. O să te strig dacă mai avem nevoie de tine. Mulţumirile amândurora, domnule Teal. N-o să regreţi că ai avut încredere în noi.

În lumina palidă, Fields şi Lowell trecură prin toate paginile proceselor verbale ale întrunirilor bisăptămânale ale Corporaţiei. Găsiră condangarea cursului despre Dante, cel predat de Lowell, amestecată printre alte treburi academice.

— Nicio menţiune despre sinistrul Simon Câmp. Fără îndoială că Manning l-a angajat de capul lui, afirmă Lowell. Unele lucruri erau prea nelalocul lor chiar şi pentru Corporaţia Harvard.

După ce frunzăriră o groază de pagini, Fields găsi ce căutau: în octombrie, patru din cei şase membri ai Corporaţiei căzuseră voios de acord să-l angajeze pe reverendul Elisha Talbot pentru a compune nişte articole critice la adresa viitoarei traduceri din Dante, lăsând chestiunea „unei compensaţii adecvate pentru timpul şi energia consumate” la discreţia Comitetului Trezoreriei, adică a lui Augustus Manning.

Fields începu să scoată actele Comitetului de Supraveghetori ai Harvard-ului – corpul format din douăzeci de persoane, ales anual de legislativul statului şi strâns legat de Corporaţie. La o lectură rapidă, găsiră de mai multe ori numele judecătorului Healey, menţionat de fiecare dată ca membru loial al Comitetului.

Din când în când, Comitetul de supraveghetori al universităţii alegea ceea ce numea îndeobşte „avocaţi” pentru a soluţiona probleme de importanţă deosebită sau controverse. Unul dintre supraveghetori ţinea o pledoarie în faţa întregului comitet, folosindu-şi abilităţile şi puterea de convingere în chip de „acuzator”, iar un omolog expunea pledoaria „apărării”. Supraveghetorul-avocat ales nu trebuia să fie influenţat de ideile părţii pe care o reprezenta; individul avea misiunea de a veni în faţa comisiei cu o evaluare obiectivă şi lucidă, neinfluenţată de păreri partizane.

În cazul campaniei pe care Corporaţia o începuse împotriva

activităţilor „danteşti” în care erau implicate persoane afiliate universităţii – recte seminariile şi cursurile lui James Russell Lowell şi traducerea lui Henry Wadsworth Longfellow, secondat de aşa-numitul Club Dante – supraveghetorii căzuseră de acord să aleagă avocaţi care să reprezinte corect ambele părţi. Comitetul îl desemnase ca avocat pro-Dante pe judecătorul Artemus Prescott Healey, persoană înzestrată pentru analize profunde. Healey nu pretinsese niciodată că ar fi un literat, aşadar putea evalua problema în mod obiectiv.

Comitetul se străduia de ani întregi să-l determine pe Healey să ia o poziţie. Ideea de a alege o tabără sau alta într-o chestiune care nu avea legătură cu tribunalul se pare că nu-i plăcuse deloc judecătorului Healey, care declinase cererea. Surprinşi, membrii Comitetului renunţaseră, cel puţin în ziua aceea, să se mai ocupe de soarta lui Dante Alighieri.

Povestea refuzului lui Healey ocupa doar două rânduri în catastifele Corporaţiei. Pricepând implicaţiile, Lowell fu primul care luă cuvântul:

— Longfellow avea dreptate, şopti el. Healey n-a fost Pilat din Pont.

Fields privi peste ramele aurii ale ochelarilor.

— Indiferentul despre care Dante spune că a săvârşit marele refuz, explică Lowell, singura umbră pe care Dante o scoate în evidenţă în timp ce traversează anticamera Infernului. Eu am crezut că este Pilat din Pont, care s-a spălat pe mâini când a fost vorba de soarta lui Christos, întocmai cum a făcut Healey cu Thomas Sims şi cu ceilalţi sclavi fugari traduşi în justiţie. Dar Longfellow – ba nu, Longfellow şi Greene! — au susţinut mereu că omul marelui refuz este Papa Celestin, care a respins mai degrabă un post decât o persoană. Celestin a cedat tronul papal chiar atunci când Biserica Catolică avea mai mare nevoie de serviciile lui, iar actul lui a condus la ascensiunea lui Bonifaciu şi, mai târziu, la exilul lui Dante. Healey a dat cu piciorul unei poziţii de mare însemnătate atunci când n-a acceptat să pledeze în favoarea lui Dante. Iar acum poetul este din nou exilat.

— Îmi pare rău, Lowell, dar eu unul nu pot compara refuzul scaunului papal cu cel al unei cuvântări pro-Dante în cadrul comitetului, zise Fields categoric.

— Cum de nu-ţi dai seama? Noi nu facem comparaţia asta, însă criminalul nostru, da.

Auziră trosnete pe gheaţa subţire din curtea Universităţii. Zgomotele erau din ce în ce mai distincte.

Lowell se repezi la fereastră:

— La naiba! Vine un preparator!

— Eşti sigur?

— Nu-mi dau seama cine este… De fapt, sunt doi.

— Or fi văzut lumina, Jamey?

— Nu ştiu… Nu-mi dau seama… Ascundeţi-vă!

Vocea melodioasă şi înaltă a lui Horatio Jennison acoperea notele pianului.

„Să nu te temi de-ncruntarea celui mare!

Destul te-a perpelit tiranul rău pe jar.

Să nu-ţi mai pese de haine şi mâncare,

Căci ţie trestia îţi pare falnic stejar!”

Era una dintre cele mai frumoase interpretări pe care le dăduse stihurilor lui Shakespeare. Din nefericire se auzi clopoţelul, o întrerupere desigur nedorită, fiindcă cei patru invitaţi ai săi, instalaţi deja în salon, păreau aproape căzuţi în transă, într-atât se bucurau de spectacol. Cu două zile mai devreme, Horatio Jennison îi trimisese o notă lui James Russell Lowell, cerându-i să ia în considerare redactarea *în memoriam* a jurnalelor şi scrisorilor lui Phineas Jennison, căci fusese numit executor literar şi îl dorea pe cel mai bun: Lowell era redactorul fondator al revistei *The Atlantic Monthly,* în prezent redactor la *The North American Review* şi, pe deasupra, fusese şi un prieten apropiat al unchiului său. Dar Horatio nu se aşteptase ca Lowell să apară pur şi simplu la uşă, fără niciun fel de protocol şi, culmea, la o oră foarte târzie.

Îşi dădu imediat seama că ideea pe care i-o prezentase în misivă trebuie că-l impresionase pe Lowell, căci poetul îl rugă insistent, ba chiar îl somă să-i dea jurnalele cele mai recente, şi era însoţit de James T. Fields, parcă pentru a dovedi cât de serios privea această întreprindere.

— Domnule Lowell? Domnule Fields? Horatio Jennison sări pe prima treaptă din faţa casei după ce vizitatorii ieşiseră pe uşă cu jurnalele, fără multă vorbă, şi porniseră spre trăsura care-i aştepta. Sper că vom aranja un onorariu cumsecade, nu-i aşa?

Timpul devenise o cantitate neglijabilă. Ajunşi la Casa Craigie, literaţii navigară cu greu printre mâzgălelile aproape indescifrabile din jurnalele cele mai recente ale lui Phineas Jennison. După revelaţiile privitoare la Healey şi la Talbot, pentru membrii Clubului Dante nu fusese nicio surpriză, intelectualiceşte vorbind, că „păcatele” lui Jennison pe care le pedepsise Lucifer aveau legătură tot cu poetul italian. Dar James Russell Lowell a refuzat să creadă – pur şi simplu nu putea accepta aşa ceva despre prietenul său de atâţia ani – până când dovezile i-au risipit şi ultimul dubiu.

În toate carnetele sale, Phineas Jennison îşi exprima dorinţa arzătoare de a obţine un fotoliu în comitetul Corporaţiei. Acolo, visa omul de afaceri, avea să dobândească finalmente respectul care-l ocolea din cauză că nu urmase cursurile universităţii şi nu provenea dintr-o familie bostoniană respectabilă. Să devină membru însemna să

fie primit într-o lume care-i trântise totdeauna uşa în nas. Şi ce putere nepământeană, credea el, ar fi câştigat de pe urma dominării asupra celor mai alese minţi ale Bostonului! La fel de mare ca aceea pe care o dobândise dominând comerţul!

E drept, unele prietenii se vor destrăma sau vor fi sacrificate.

În ultimele luni, în timpul numeroaselor sale vizite la Harvard – se număra printre donatorii cu greutate şi avea deseori treabă acolo – Jennison le ceruse în particular potentaţilor universităţii să desfiinţeze cursul infam al profesorului James Russell Lowell, ale cărui precepte aveau să fie curând răspândite şi în mase prin grija lui Henry Wadsworth Longfellow. Jennison promisese unor membri-cheie ai Comitetului de Supraveghetori sprijinul său financiar în vederea unei campanii de reorganizare a Departamentului de limbi moderne. În acelaşi timp, îşi aminti Lowell cu amărăciune citind jurnalele, pe el îl îndemnase să se împotrivească eforturilor din ce în ce mai serioase ale Corporaţiei de a-i pune beţe în roate.

Jurnalele lui Jennison scoaseră la iveală faptul că, mai bine de un an, cochetase cu ideea de a obţine eliberarea unui loc în comitetele de conducere. O controversă între administratorii colegiului s-ar fi lăsat cu victime şi demisii, prin urmare cu posturi vacante care aveau nevoie de ocupanţi. Se înfuriase cumplit, după moartea judecătorului Healey, când un om de afaceri la nici jumătate din valoarea sau un sfert din experienţa lui fusese ales în fotoliul de supraveghetor rămas liber – şi asta numai pentru că respectivul era aristocrat, un brahman din tată-n fiu şi, unde mai pui, un reprezentant neînsemnat al familiei Choate[31]. Phineas Jennison ştia că un singur om aplica hotărât legile nescrise: doctorul Augustus Manning.

Când anume aflase Jennison despre intenţia doctorului Manning de a tăia legătura dintre universitate şi proiectul Dante nu era clar, dar în acel moment comerciantul găsise în sfârşit şi ocazia de a obţine un loc în conducere.

— N-am avut nici cea mai mică neînţelegere cu el, zise Lowell cu tristeţe.

— Jennison te bătea la cap să lupţi împotriva Corporaţiei, iar Corporaţia primea de la el îndemnul să ţi se opună. O luptă serioasă l-ar fi doborât pe Manning. Oricare ar fi fost rezultatul ei, tot ar fi rămas un loc liber, iar Jennison ar fi apărut ca un erou care s-a dedicat cauzei Colegiului. Acesta a fost obiectivul lui încă de la început, zise Longfellow, încercând să-şi asigure confratele că nu din cauza lui pierduse prietenia lui Jennison.

— Nu-mi intră în cap, dragul meu, declară Lowell.

— Jennison a provocat ruptura dintre tine şi Harvard şi a fost la rândul lui spintecat, remarcă Holmes. Iată ce *contrapasso* l-a aşteptat.

Holmes se molipsise de obsesia lui Nicholas Rey pentru bucăţelele

de hârtie găsite lângă Talbot şi Jennison şi se pusese pe treabă împreună cu poliţistul. Amândoi pierduseră ore întregi combinând literele. Acum Holmes compunea cuvinte sau jumătăţi de cuvinte din copii ale hârtiuţelor lui Rey. Fără îndoială că mai existaseră şi altele, lăsate lângă trupul judecătorului Healey, care fu Longfellow se aplecă peste o nouă pagină din jurnalul anchetei lor. Îşi muie pana în cerneală, dar rămase cu privirea pierdută în gol atât de mult timp, încât vârful se uscă. Nu-i venea să scrie concluzia întregii poveşti: Lucifer îşi punea în scenă pedepsele în folosul lor – al Clubului Dante.

Poarta clădirii Legislativului din Boston se înălţa falnică pe dealul Hill; dar şi mai sus ţâşnea cupola de cupru ce o acoperea, cu turnul mărunt, ascuţit, ce domina ca un far întinderea verde a parcului Common. Ulmi înalţi, desfrunziţi şi albiţi de gerul lui decembrie, păzeau într-o perfectă aliniere centrul de putere al statului.

Guvernatorul John Andrew, cu buclele-i brune rostogolindu-se de sub pălăria neagră de mătase, într-o postură care încerca să fie demnă în ciuda siluetei lui de pară, ura bun-venit oamenilor de afaceri, demnitarilor locali şi soldaţilor în civil, împărţind tuturor acelaşi zâmbet neatent de politician. Ochelarii lui mici cu rame din aur masiv constituiau singurul semn de lux material pe care-l arbora.

— Domnule guvernator… Primarul Lincoln se înclină uşor, apoi îşi conduse soţia pe scară, spre intrare. Pare să fie cea mai grozavă întrunire de până acum a militarilor.

— Mulţumesc, domnule primar. Bine aţi venit, doamnă Lincoln. Îl invită pe guvernatorul Andrew să intre. Nicicând nu ne-am bucurat de o companie mai aleasă.

— Se spune că pe lista participanţilor ar fi chiar şi Longfellow, comentă primarul Lincoln, felicitându-l pe Andrew printr-o bătaie uşoară pe umăr.

— E minunat ce faceţi pentru aceşti oameni, domnule guvernator. Iar noi – oraşul, vreau să spun – vă aplaudăm. Doamna Lincoln îşi ridică uşor rochia şi păşi în foaier ca o regină, într-un foşnet de mătase. Înăuntru, o oglindă atârnată la înălţimea potrivită îi oferea, ei şi celorlalte doamne, o perspectivă a lumii de la poalele rochiilor, în caz că veşmintele li s-ar fi ridicat de o manieră necuviincioasă pe drumul până acolo; un soţ nu e capabil să observe asemenea detalii.

În imensul salon al conacului se adunaseră şaptezeci sau optzeci de soldaţi din cinci companii diferite, echipaţi în splendide uniforme cu capă, şi alţi douăzeci sau treizeci de musafiri. Multe dintre regimentele cărora li se aducea astfel un omagiu nu mai numărau decât o mână de supravieţuitori. Deşi consilierii guvernatorului Andrew susţinuseră sus şi tare că trebuie să fie prezenţi doar membrii reprezentativi ai armatei – unii ostaşi, remarcaseră ei, se cam

deranjaseră la cap în timpul războiului – Andrew insistase că militarii erau sărbătoriţi pentru serviciul adus patriei, nu pentru nivelul lor de sociabilitate.

Guvernatorul se plimba prin centrul impunătorului salon cu pas sacadat, simţind cum îi creşte stima de sine pe măsură ce trecea în revistă chipurile invitaţilor şi auzea numele celor pe care avusese norocul să-i cunoască în timpul războiului. De mai multe ori în acele vremuri nefericite, Clubul de Sâmbăta trimisese o trăsură la sediul Legislativului, ca să-l ia pe sus pe Andrew din birou şi să-l aducă la Parker pentru a petrece o seară veselă. Timpul se împărţise în două: epoca dinainte de război şi cea de după. La Boston am supravieţuit, îşi spuse Andrews, manevrând cu fineţe printre cravatele albe şi pălăriile de mătase, printre fireturile aurii şi argintii ale ofiţerilor, printre conversaţiile şi complimentele vechilor săi prieteni.

Domnul George Washington Greene se aşează vizavi de o statuie de marmură strălucitoare care le reprezenta pe cele Trei Graţii, aplecate delicat una spre cealaltă, cu feţe angelice, dar reci şi încremenite într-o indiferenţă calmă.

— Cum ar fi putut un veteran de la casa de ajutor, chiar unul care a ascultat slujbele lui Greene, să cunoască în detaliu *şi* tensiunile interne de la Harvard?

Întrebarea fusese pusă în biroul Casei Craigie. Primise mai multe răspunsuri, iar ei înţeleseseră că a-l găsi pe cel corect era totuna cu a descoperi asasinul. Unul dintre soldaţii incitaţi de predicile lui Greene ar fi putut avea un tată sau un unchi în Corporaţia Harvard sau în Comitetul de supraveghetori, care să relateze nevinovat poveştile la cină, neînchipuindu-şi ce efect vor avea asupra minţii zdruncinate a celui ce ocupa scaunul de alături.

Trebuia să stabilească exact cine participase la întrunirile Comitetului în care se discutase rolul lui Healey, Talbot şi Jennison în determinarea poziţiei Colegiului faţă de Dante; această listă urma să fie comparată cu numele şi caracterizările ostaşilor obţinute de la casa de ajutor. Aveau să-l roage din nou pe domnul Teal să-i ajute să pătrundă în sala Corporaţiei. Fields va discuta planul cu băiatul când acesta va intra în schimbul de noapte la Corner.

Între timp, editorul îi ceruse lui Osgood să alcătuiască o listă cu toţi angajaţii de la Ticknor & Fields care luptaseră în război şi să folosească în principal Registrul regimentelor din Massachusetts din perioada Războiului Civil. În seara aceea, Nicholas Rey şi ceilalţi se hotărâseră să participe la recepţia dată de guvernator în cinstea armiei Bostonului.

Domnii Longfellow, Lowell şi Holmes se risipiseră prin sala de bal înţesată. Fiecare dintre ei era cu ochii pe domnul Greene şi, sub

diverse pretexte, puneau întrebări numeroşilor veterani, încercând să-l găsească pe cel descris de mai vârstnicul lor coleg.

— Ai putea crede că ne aflăm mai degrabă într-o tavernă decât în clădirea Legislativului! se plânse Lowell, vânturând cu mâna fumul înecăcios.

— Păi, domnule Lowell, nu te-ai lăudat dumneata că fumezi zece trabucuri pe zi şi că astfel nu mai ai nevoie de Muze? glumi Holmes.

— Propriul nostru viciu miroase mai rău la alţii, dragul meu. A, hai să ne oprim aici la un pahar sau chiar două, sugeră el.

Mâinile doctorului se afundară în buzunarele vestei de moar. Vorbele ţâşniră din el ca dintr-o strecurătoare:

— Toţi soldaţii cu care am vorbit fie pretind că n-au văzut niciodată pe cineva care să semene măcar de departe cu omul lui Greene, fie că au văzut chiar zilele trecute un ins care corespunde perfect descrierii, dar nu ştiu cum îl cheamă sau unde poate fi găsit. Să sperăm că Rey o să aibă mai mult noroc.

— Dragul meu Wendell, Dante a fost un om de o mare demnitate şi secretul lui e simplu: nu s-a pripit niciodată. N-o să-l descoperim în veci, dacă ne grăbim aiurea. Iată o regulă demnă de urmat.

— Şi ai urmat-o? râse sceptic Holmes.

Lowell sorbi meditativ o gură de vin, apoi zise tot dus pe gânduri:

— Spune-mi, Holmes, ai avut vreodată o Beatrice a ta?

— Poftim?

— O femeie care să-ţi înflăcăreze incredibilele hăuri ale imaginaţiei.

— Da, Amelia!

— O, Holmes! hohoti Lowell. Nu te-ai destrăbălat niciodată? O soţie nu poate fi Beatrice. Crede-mă, precum Petrarca, Dante şi Byron, m-am îndrăgostit înainte de a împlini zece ani. Numai inima mea ştie prin ce chinuri a trecut.

— Fanny s-ar da în vânt după discuţia asta, Lowell!

— Piii! Gemma a fost mama copiilor, nu sursa inspiraţiei lui Dante! Ştii cum s-au cunoscut? Longfellow nu mă crede, dar Gemma Donati este femeia pomenită de Dante în *Vita nuova,* cea care-l mângâie pe poet după pierderea Beatricei. O vezi pe tânăra aceea?

Holmes îi urmări privirea şi văzu o fată cu părul negru ca pana corbului care strălucea în lumina puternică a candelabrelor.

— Ţin minte de parcă s-ar fi petrecut ieri… în 1839, la Galeria Allstron. Era cea mai desăvârşită fiinţă pe care am văzut-o vreodată, asemănătoare frumuseţii de-acolo, care-i încântă pe prietenii soţului ei. Avea trăsături evreieşti perfecte. Ten închis, dar un chip atât de luminos, încât se oglindea pe el fiecare emoţie, oricât de neînsemnată, ca umbra unui nor plutind peste pajişti. Din locul unde stăteam, conturul ochilor i se contopea complet cu umbra sprâncenelor şi pielea smeadă, încât vedeam doar o splendoare misterioasă şi

nedefinită. Dar ce ochi! Aproape m-au făcut să tremur. Viziunea aceea serafică mi-a inspirat mai multe versuri decât…

— Era inteligentă?

— Ceruri, de unde vrei să ştiu? Şi-a fluturat genele în direcţia mea şi n-am mai fost în stare să scot un cuvânt. Wendell, nu există decât un singur fel de a trata femeile care flirtează, şi anume s-o iei la sănătoasa. Dar, iată, au trecut douăzeci şi cinci de ani şi mai bine şi nu mi-a ieşit din minte. Te asigur, cu toţii avem o Beatrice a noastră, fie lângă noi, fie în imaginaţia noastră.

Lowell tăcu pentru că se apropia Rey.

— Domnule poliţist, simt că acum avem vânt la pupa. Suntem norocoşi că eşti de partea noastră.

— Trebuie să-i mulţumiţi fiicei dumneavoastră, răspunse Rey.

— Lui Mabel? Lowell se apropie de el, înfiorat.

— A venit să-mi vorbească şi a încercat să mă convingă să vă ajut, domnilor.

— Mabel ţi-a vorbit fără ştirea mea? Holmes, tu ştiai ceva despre asta? îl chestionă el.

— Nimic, scutură doctorul din cap. Oricum, e cazul s-o felicităm!

— Dacă-i faceţi cumva scandal pentru atâta lucru, domnule profesor, îl avertiză Rey, încleştându-şi ameninţător fălcile, să ştiţi că vă arestez.

Lowell râse cu poftă.

— Un imbold suficient de puternic, domnule poliţist! Te rugăm să ne laşi acum, avem treabă!

Rey dădu din cap, înţelegător, şi îşi continuă plimbarea prin salon.

— Îţi imaginezi aşa ceva, Wendell? Mabel lucrează pe la spatele meu, crezând că poate schimba lucrurile!

— E fiica ta, dragă Lowell.

— Domnul Greene se ţine tare pe poziţie, îi anunţă Longfellow, alăturându-li-se. Sunt îngrijorat pentru că… A, uite că vin doamna Lincoln şi guvernatorul Andrews.

Lowell dădu ochii peste cap. Poziţia lor în societate se dovedea stânjenitoare pentru scopul acestei seri, fiindcă fuseseră obligaţi să dea mâna şi să converseze cu o puzderie de profesori, pastori, politicieni şi reprezentanţi ai universităţii, ceea ce îi îndepărtase de la misiunea lor.

— Domnule Longfellow…

Acesta se întoarse pentru a descoperi un trio format din femei care aparţineau societăţii alese de pe Dealul Beacon.

— Bună seara, doamnelor, le răspunse el.

— Am discutat despre dumneavoastră când eram în vacanţă la Buffalo, i se adresă frumoasa cu păr ca abanosul.

— Serios?

— Chiar aşa. Cu domnişoara Mary Frere. Vorbeşte cu atâta căldură

despre dumneavoastră… Spune că sunteţi o persoană deosebită. Se pare că a petrecut zile de neuitat cu dumneavoastră şi familia la Nahant, vara trecută. Iar acum vă întâlnesc aici! Ce minunat!

— O, sunteţi foarte amabilă, zâmbi Longfellow, însă în clipa următoare îşi îndreptă privirea în altă direcţie. Dar unde a fugit profesorul Lowell? L-aţi cunoscut?

În imediata lor apropiere, Lowell povestea destul de tare, într-un grup restrâns, una dintre anecdotele sale tradiţionale.

— Apoi Tennyson a mormăit din colţul lui de la masă: „Da, să-i ia naiba! Aş vrea să am un cuţit şi să le scot maţele!" Fiind un adevărat poet, regele Alfred s-a abţinut să folosească o perifrază, cum ar fi „viscerele infernale" când s-a referit la respectiva parte anatomică!

Ascultătorii lui Lowell izbucniră în râs.

— Nici să vrea doi oameni să semene, zise Longfellow, întorcându-se spre cele trei doamne care îl priveau cu gurile căscate şi obrajii îmbujoraţi, n-ar reuşi mai bine decât Lordul Tennyson şi profesorul Lovering de la universitatea noastră.

Frumuseţea brună îi surâse recunoscătoare pentru că trecuse atât de repede peste nedelicateţea lui Lowell.

— Hm, iată ceva care-ţi dă de gândit, nu-i aşa? comentă ea.

Oliver Wendell Junior citi mesajul de la tatăl său în care acesta îl anunţa că va participa şi el la banchetul soldaţilor din clădirea Legislativului, suspină, îl citi din nou, apoi înjură. Nu din cauză că-l deranja prezenţa doctorului, ci pentru că alţii, din pur amuzament, aveau să dezlănţuie un tir de întrebări despre sănătatea şi preocupările lui. *Şi cum se simte bătrânul? Tot se mai joacă de-a poezia în timp ce ţine prelegeri? Tot se mai joacă de-a prelegerile când scrie poezii? E adevărat că micul doctor poate rosti… cuvinte pe minut, domnule căpitan Holmes?* De ce să se lase copleşit de întrebări despre subiectul preferat al doctorului Holmes – doctorul Holmes?

Când se afla într-un grup format din membri ai regimentului său, lui Junior îi fură prezentaţi câţiva domni scoţieni aflaţi în vizită în America. După pronunţarea numelui său întreg, Junior primi avalanşa obişnuită de întrebări referitoare la ascendenţa pe linie paternă.

— Eşti fiul lui Oliver Wendell Holmes? se interesă un ins care venise mai târziu, un scoţian cam de vârsta lui, după ce se prezentase ca fiind un soi de expert în mitologie.

— Da.

— Să ştii că nu-mi plac cărţile lui. Specialistul în mitologie zâmbi, apoi îi întoarse spatele şi plecă.

Junior rămase nemişcat în centrul încăperii zgomotoase, dar în jurul lui se aşternuse parcă o tăcere adâncă. II copleşi deodată revolta faţă de omniprezenţa tatălui său în univers şi-l blestemă din nou. Voia oare

să-şi extindă reputaţia fără discriminare, aşa încât nişte viermi umani, cum era cel pe care tocmai îl cunoscuse, să fie în stare să-l judece? Se întoarse şi-l văzu pe doctor într-un grup de lângă guvernator şi pe James Lowell gesticulând în mijlocul asistenţei. Holmes Senior se ridicase pe vârfuri, cu gura întredeschisă: pândea ocazia să intervină. Junior încercă să evite adunarea şi porni spre partea opusă a sălii.

— Hei, Wendy! Junior se prefăcu că nu auzise, dar chemarea se repetă. Doctorul Holmes se strădui să-l ajungă din urmă, îndepărtând din calea lui câţiva militari.

— Bună, tată.

— Ei bine, Wendy, nu vrei să vii să-i saluţi pe Lowell şi pe guvernatorul Andrew? M-aş putea mândri cu tine în uniforma asta elegantă! Stai puţin…

Junior observă că tatăl lui privea în altă parte.

— Trebuie că e grupul de scoţieni despre care vorbea Andrew… Acolo, Junior. Aş dori să-l cunosc pe tânărul expert în mitologie, domnul Lang, poate discutăm ideile mele privitoare la Orfeu care o salvează pe Euridice din infern cu ajutorul muzicii. Ai citit ceva din ce a scris omul, Wendy?

Doctorul îşi luă fiul de braţ şi-l conduse spre partea opusă a sălii.

— Nu! Junior se scutură brusc, eliberându-se. Doctorul îl privi cu durere în ochi. Am venit doar să fac prezenţa la regiment, tată. Trebuie să mă întâlnesc cu Minny acasă la familia James. Te rog să mă scuzi în faţa prietenilor tăi.

— Ne-ai văzut? Suntem o gaşcă fericită, suntem ca fraţii, Wendy. Din ce în ce mai mult, pe măsură ce anii trec furtunos pe lângă noi. Băiatule, bucură-te de călătoria cu corabia tinereţii, care se pierde mult prea repede pe mare!

— Încă ceva, adăugă Junior, uitându-se peste umărul tatălui la expertul în mitologie, care rânjea sardonic. Am auzit că afurisitul ăla de Lang a vorbit de rău oraşul nostru.

— Aşa? Pe faţa lui Holmes se instală solemnitatea. Atunci nu merită să ne pierdem vremea cu el, fiule.

— Dacă zici tu, tată. Spune-mi, mai lucrezi la noul roman?

Doctorului îi reapăru zâmbetul, pentru că întrebarea lui Junior păruse sinceră.

— Sigur! În ultima vreme alte întreprinderi mi-au cam răpit timpul, dar Fields promite că vor ieşi ceva bani, odată publicat. O să trebuiască să mă arunc în Atlantic dacă n-are dreptate… Şi mă refer la originalul acvatic, nu la revista lui Fields.

— Aşa îi inviţi pe critici să te atace din nou, afirmă Junior, neîndrăznind să-şi continue gândul. Deodată, îşi dori intens să fi fost suficient de spontan şi să-l fi tras pe scârbosul de expert în mitologie prin sabia uniformei. Îşi promise să studieze puţin opera individului,

fiind sigur că va avea o mare satisfacţie dacă se va dovedi de proastă calitate. Poate că totuşi o să apuc să-l citesc, tată. Dacă o să am timp.

— Mi-ar face o deosebită plăcere, băiatule, zise blând Holmes în timp ce Junior se îndepărta.

Rey îl găsise pe unul din soldaţii pomeniţi de diaconul de la casa de ajutor, un veteran ciung care tocmai terminase un dans cu soţia.

— Mi-a zis unii, îi explică ostaşul cu mândrie, când v-a dat şi vouă, ăstora, uniforme, că ei nu se bate în război pentru cioroi. O, şi ştii ce m-a înfuriat trebşoara asta?

— Vă rog, domnule locotenent, spuse Rey. Omul pe care vi l-am descris, credeţi că l-aţi văzut vreodată la casa de ajutor?

— Cum să nu. Cum să nu. Mustaţă pe oală, păr de culoarea fânului. Mereu în uniformă. Blight, aşa-l cheamă. Sunt sigur, da' nu precis. Căpitanul Dexter Blight. Isteţ. Mereu citeşte câte ceva. Un ofiţer bun, de pus la rană, aşa-mi pare.

— Dacă nu vă supăraţi, credeţi că l-au interesat predicile domnului Greene?

— O, cum să nu, i-a plăcut la nebunie, zurbagiul! Şi chiar că avea ceva proaspăt în ele! Mult mai curajoase decât tot ce-am auzit. Da, cum spuneam, căpitanului i-a mers la inimă mai mult decât oricui, aşa mi s-a părut.

Rey abia îşi putea ascunde emoţia.

— Ştiţi cumva unde l-aş putea găsi pe căpitanul Blight?

Soldatul îşi puse ciotul în palma singurei mâini şi cugetă. Apoi îşi cuprinse nevasta cu braţul.

— Măi-măi, ce zici, dom'le poliţist, nevestica mea frumoasă treb'e că-ţi poartă noroc.

— O, ceruri, bărbate! protestă femeia.

— Cred că ştiu unde poţi să dai de el, zise veteranul. Uite, drept înainte.

Căpitanul Dexter Blight din regimentul 19 Massachusetts purta o mustaţă în formă de U inversat şi avea părul de culoarea fânului, exact aşa cum îl descrisese Greene. Rey îl cercetă discret, dar cu mare atenţie, nu mai mult de trei secunde. Fu surprins cât de avid, cât de curios era să observe fiecare amănunt din înfăţişarea omului.

— Poliţistul Nicholas Rey? Nu mă înşel, nu? Guvernatorul Andrew contemplă figura concentrată a lui Rey şi-i întinse ceremonios mâna. Nu mi s-a spus că vii!

— Nici nu-mi făcusem planuri să particip, domnule guvernator. Acum vă rog să mă scuzaţi.

După ce rosti aceste cuvinte, Rey pomi în goană spre un grup de soldaţi, lăsându-l mut de uimire pe guvernatorul care-l numise în poliţia din Boston.

Prezenţa lui neaşteptată, pe care ceilalţi invitaţi la recepţie nu o luau în seamă, eclipsă toate celelalte gânduri ale membrilor Clubului Dante, care la început îl studiară pe rând, apoi îl devorară cu o privire colectivă. Cum putuse acest personaj, aparent neajutorat şi obişnuit, să-l doboare pe Phineas Jennison şi să-l taie în bucăţi? Avea trăsături puternice, melancolice, dar în rest nu se ghicea nimic deosebit sub pălăria neagră şi tunica încheiată la un rând. Acesta să fie omul, tălmăcitorul-savant care pusese în fapt cuvintele lui Dante, care îi bătuse de atâtea ori cu propriile lor arme?

Holmes se scuză faţă de câţiva admiratori şi se repezi spre Lowell.

— Bărbatul acela… şopti el, copleşit de spaimă.

— Ştiu, îi răspunse Lowell la fel de încet. Şi Rey l-a văzut.

— Să-l rugăm pe Greene să-i vorbească? sugeră Holmes. Omul ăsta are ceva… Nu pare…

— Priveşte! îl îndemnă Lowell deodată.

În acel moment, căpitanul Blight îl zărise pe George Washington Greene care se plimba de unul singur. Nările proeminente îi trepidară cu interes. Greene, pierdut în mijlocul numeroaselor picturi şi sculpturi, era adâncit în contemplare de parcă s-ar fi aflat într-o expoziţie. Blight îl mai studie un pic pe Greene, apoi porni spre el cu paşi lenţi, inegali.

Rey se grăbi să se apropie de ei, dar când îşi ridică din nou privirea văzu că Greene era prins într-o conversaţie cu un colecţionar de cărţi, iar căpitanul se îndepărtase şi aproape ajunsese la uşă.

— La naiba, strigă Lowell. Uite că pleacă!

Aerul era prea nemişcat ca să ningă. Pe cerul senin strălucea o lună atât de bine înjumătăţită, încât părea tăiată cu o lamă proaspăt ascuţită.

Rey îl urmărea prin parcul Common pe militarul în uniformă care şontâcăia sprijinindu-se într-un baston cu măciulie de fildeş.

— Domnule căpitan! strigă poliţistul.

Dexter Blight se întoarse şi-l privi concentrat, mijindu-şi ochii.

— Domnule căpitan Blight!

— Cine eşti dumneata? răsună o voce adâncă şi hotărâtă.

— Nicholas Rey. Aş vrea să vorbesc cu dumneavoastră. Îi arătă insigna de poliţist. Numai o clipă.

Blight îşi înfipse bastonul în gheaţă şi mări distanţa dintre ei mult mai repede decât Rey l-ar fi crezut în stare.

— N-am nimic de spus!

Rey îl ajunse din urmă şi-l prinse de braţ.

— Dacă încerci să mă arestezi, o să-ţi scot blestematele de maţe şi-o să le arunc cât colo în Iazul Broaştelor, zbieră Blight.

Rey se temu că făcuseră o greşeală. Această ieşire necontrolată, izbucnirea violentă de emoţie, venise de la cineva care se temea, nu de la un ins neînfricat – nu de la cel pe care îl căutau. Aruncând o privire spre clădirea Legislativului, unde membrii Clubului Dante coborau în grabă scările, cu feţele pline de speranţă, Rey îşi închipui că-i vede pe toţi cei care-l atrăseseră într-un fel sau altul în această anchetă: comandantul Kurtz, care îşi simţea ameninţat tot mai tare mandatul de apărător al unui oraş ce se umfla lacom pentru a-i înghiţi pe toţi cei care doreau să-şi găsească adăpost în el; Edna Healey, a cărei faţă se estompa în lumina palidă a dormitorului, agăţându-se cu unghiile de propria ei carne, aşteptând să se simtă din nou întreagă; paracliserul Gregg şi Grifone Lonza, victime nu ale criminalului propriu-zis, ci ale terorii de nesuportat în care asasinatele învăluiseră oraşul.

II strânse şi mai tare pe Blight, pentru că acesta se zbătea, şi citi îndoieli asemănătoare în ochii larg deschişi şi bănuitori ai doctorului Holmes. Se rugă atunci lui Dumnezeu să-i mai dea timp.

În sfârşit, gemu Augustus Manning în vreme ce se grăbea să răspundă la chemarea clopoţelului şi să deschidă uşa.

— Mergem în bibliotecă?

Plinius Mead alese, plin de sine, cel mai confortabil loc, la mijlocul canapelei acoperite cu stofă de lână.

— Domnule Mead, mulţumesc că ai acceptat să ne întâlnim departe de Colegiu la ora asta târzie.

— Îmi pare rău că am întârziat. Mesajul secretarei dumneavoastră spunea că ar fi vorba despre profesorul Lowell, despre cursurile Dante?

Manning îşi trecu o mână peste golul dintre cele două smocuri laterale de păr alb.

— Aşa este, domnule Mead. Spune-mi, ai vorbit cu domnul Câmp despre lecţii?

— Păi, da, răspunse tânărul. Câteva ceasuri. A vrut să audă tot ce puteam să-i povestesc despre Dante. Mi-a explicat că dumneavoastră l-aţi pus să mă întrebe.

— Într-adevăr, dar se pare că de-atunci nu mai doreşte să-mi vorbească. Mă întreb de ce.

— Cum aş putea să am eu idee despre afacerile dumneavoastră, domnule? încreţi Mead din nas.

— Sigur că nu, fiule, sigur că nu. M-am gândit că m-ai putea totuşi ajuta. Mi-am zis că dacă am pune laolaltă informaţiile pe care le avem amândoi, am reuşi să înţelegem ce-ar fi putut să-i dicteze o schimbare de comportament atât de bruscă.

Mead îl privi fără expresie, nemulţumit că întâlnirea nu promitea

nici cel mai mic profit sau amuzament pentru el. Pe poliţa şemineului se afla o cutie cu pipe. Se lumină la gândul de a fuma lângă foc, împreună cu un membru al conducerii Harvard-ului

— Ustensilele acelea par clasa-ntâi, domnule doctor Manning.

Bătrânul dădu din cap cu simpatie şi îi pregăti musafirului o pipă.

— Aici, spre deosebire de universitate, putem fuma pe faţă. Şi vorbi pe şleau, de asemenea, cuvintele fiindu-ne la fel de slobode ca fumul. S-au întâmplat în ultima vreme lucruri ciudate, domnule Mead, şi pe acestea aş dori să le abordăm. A venit la mine un poliţist şi mi-a pus întrebări despre Dante al vostru, apoi s-a oprit, ca şi când ar fi vrut să-mi mărturisească ceva important, dar s-ar fi răzgândit.

Mead închise ochii şi pufăi extaziat. Răbdarea lui Augustus Manning se subţiase considerabil.

— Mă întreb, domnule Mead, dacă-ţi dai seama cât de mult s-a prăbuşit numele dumitale în clasamentul promoţiei.

Tânărul sări în picioare, ca un şcolar ce urmează să fie pedepsit.

— Domnule doctor Manning, credeţi-mă că nu din alte motive…

— Ştiu, dragă băiete, îl întrerupse mai marele peste finanţe de la Harvard. Ştiu ce se întâmplă. Cursul profesorului Lowell din semestrul trecut… Acela e de vină. Fraţii dumitale au fost primii în promoţiile lor, nu-i aşa?

Umilit la culme şi furios, studentul îşi feri privirea.

— Cred că ţi-am putea aranja poziţia în promoţie, ca s-o aducem mai aproape de aşteptările onorabilei dumitale familii.

— Adevărat, domnule? Ochii verzi ca smaraldul ai lui Mead scânteiară brusc, plini de viaţă.

— Ce-ar fi să fumez şi eu acum? rânji Manning, sculându-se de pe scaun şi studiind frumoasele pipe.

Mintea lui Plinius Mead gemea de efort, încercând să priceapă ce urmărea Manning prin această propunere. Rememoră minut cu minut întâlnirea cu Simon Câmp. Detectivul de la Pinkerton încercase să adune elemente negative despre Dante pentru a le raporta Corporaţiei şi doctorului Manning, întărindu-le poziţia împotriva reformei şi lărgirii programei. Dacă se gândea mai bine, Câmp fusese deosebit de interesat, mai ales în timpul celei de-a doua întrevederi. Nu ştia însă ce avusese detectivul în vizor. Şi nici nu era normal ca poliţiştii bostonieni să pună întrebări despre Dante. Mead revizui în minte ultimele evenimente, violenţa dementă şi spaima ce cuprinsese apoi oraşul. Câmp fusese foarte atent la pedepsele simoniacilor, pe care Mead le menţionase într-o lungă listă de exemple. Îşi aduse aminte de relatările privitoare la moartea lui Elisha Talbot ce-i ajunseseră la urechi; câteva dintre ele, deşi detaliile se deosebeau, pomeneau picioarele arse ale pastorului. Picioarele *pastorului.* Apoi mai fusese şi sărmanul judecător Healey, dezbrăcat şi plin de…

Să-i ia naiba pe toţi! Şi Jennison! Era oare posibil? Dacă Lowell ştia, atunci era limpede de ce întrerupsese orele despre Dante atât de brusc şi fără motiv. Să-l fi ajutat Mead fără să vrea pe Simon Câmp să priceapă toată povestea? Oare Lowell ascundea adevărul? Ha, asta putea să-l ruineze! *Să-i ia naiba pe toţi!*

— Domnule doctor! Domnule Manning! Mead sări în picioare.

Trezorierul Corporaţiei Harvard apucase să aprindă un chibrit, dar îl stinse imediat şi spuse în şoaptă:

— Ai auzit ceva la intrare?

— O fi doamna Manning? Mead ascultă şi el, apoi clătină din cap.

Manning duse la buze un deget strâmb şi se strecură afară din salon. După câteva clipe, se întoarse la musafirul său.

— Mi s-a părut, zise el, uitându-se fix în ochii lui Mead. Vreau să te asigur de discreţia mea deplină. Ştiu, în sufletul meu, că astă-seară îmi vei împărtăşi ceva important, domnule Mead.

— S-ar prea putea, domnule Manning, îl momi băiatul, care-şi desăvârşise strategia în timp ce Manning ieşise să se asigure că nu-i ascultă nimeni. Dante este un criminal afurisit, domnule doctor. Da, da, într-adevăr vă pot împărtăşi ceva. Mai întâi să vorbim despre poziţia mea în cadrul promoţiei, apoi trecem la Dante. O, cred că spusele mele vă vor interesa enorm, domnule doctor.

— Ce-ar fi să pregătesc ceva răcoritor care să meargă cu tutunul? Pe faţa trezorierului se lăţi un zâmbet îmbietor.

— Sherry pentru mine, dacă se poate.

Manning se prezentă cu respectivul stimulent, pe care Mead îl dădu peste cap.

— Ce zici de încă unul, dragă Auggie? Hai s-o facem lată în seara asta.

În timp ce se apleca peste bufet ca să toarne altă băutură, Augustus Manning spera, de dragul studentului, că avea să primească informaţii importante. Auzi o bufnitură puternică şi, fără să se uite, ştiu că băiatul spărsese un obiect preţios. Privi apoi peste umăr, enervat. Plinius Mead zăcea pe canapea, cu braţele atârnându-i moi.

Manning se răsuci şi scăpă carafa din mână. Privirea îi căzu pe chipul unui soldat în uniformă, un ins pe care-l zărise aproape zilnic pe coridoarele universităţii. Soldatul se holba la el, parcă mestecând ceva; când deschise gura, văzu pe limba lui nişte biluţe albe şi moi. Omul scuipă şi un petic alb ajunse pe covor. Manning privi în jos fără să vrea: păreau două litere tipărite pe o bucăţică umedă de hârtie – *l* şi *i*.

Se repezi într-un colţ al camerei unde peretele era împodobit cu o puşcă de vânătoare. Se urcă pe un scaun s-o ia, dar în clipa următoare bolborosi:

— Nu… nu…

Dan Teal smulse arma din mâinile tremurânde ale lui Manning şi-i zdrobi faţa cu o mişcare lină, care nu trădase nici cel mai mic efort. Rămase nemişcat şi privi – privi cum *trădătorul,* îngheţat până în adâncul inimii, zvâcneşte spasmodic şi se prăbuşeşte pe podea.

XVII

Doctorul Holmes urcă agitat scara care ducea la Sala Autorilor.

— Poliţistul Rey nu s-a întors încă? se interesă el, gâfâind.

Sprâncenele unite ale lui Lowell exprimau frustrare.

— Ei, poate Blight… reluă Holmes. Poate că ştie ceva şi Rey ne va aduce veşti bune. Cum rămâne cu vizita la arhivele universităţii?

— Mă tem că s-a contramandat, suspină Fields în barbă.

— Şi de ce mă rog? vru să ştie Holmes.

Editorul nu-i răspunse.

— Domnul Teal încă nu şi-a făcut apariţia în seara asta, îi explică Longfellow. Poate că s-a îmbolnăvit, adăugă el imediat.

— Improbabil, replică Fields, dezumflat. Condicile arată că tânărul n-a lipsit nici măcar o dată în patru luni. I-am adus sărmanului băiat nişte necazuri pe cap, şi asta după ce s-a arătat atât de loial în repetate rânduri, oferindu-se singur să ne ajute.

— Ce nebunie… începu Holmes.

— Da, nu-i aşa? Nu trebuia să-l implic. Dacă Manning ar fi aflat că Teal ne-a ajutat să intrăm ilegal, ar fi pus să-l aresteze. Sau, cine ştie, blestematul acela de Samuel Ticknor s-o fi răzbunat pe Teal pentru că i-a întrerupt jocurile ruşinoase cu domnişoara Emory. Între timp am vorbit cu toţi angajaţii mei care au luptat în război. Nimeni n-a recunoscut că ar fi apelat vreodată la serviciile unei case de ajutor pentru soldaţi şi nimeni nu mi-a spus ceva care să merite să fie povestit.

Lowell se plimba în lung şi-n lat, cu un pas şi mai mare decât de obicei, oprindu-se din când în când în dreptul ferestrei prin care se întrezărea un peisaj ceţos, îmbrăcat într-o haină de zăpadă.

— Rey e de părere că domnul căpitan Blight nu-i decât un soldat căruia i-au plăcut predicile lui Greene. Nu cred că a aflat ceva de la el, nici măcar după ce s-a calmat. În fond, poate că nici nu ştie nimic despre ceilalţi militari din casa de ajutor! Iar fără Teal n-avem nicio speranţă să pătrundem din nou în arhiva Corporaţiei. N-o să câştigăm niciodată lupta asta cu morile de vânt!

Răsună un ciocănit la uşă şi Osgood îşi făcu apariţia pentru a-l informa pe Fields că-l aşteptau în sala de mese alţi doi angajaţi veterani de război. Maistrul îi furnizase numele tuturor foştilor recruţi care lucrau acum la Ticknor & Fields. Erau doisprezece: Heath, Miller, Wilson, Collins, Holden, Sylvester, Rapp, Van Doren, Drayton, Flagg, King şi Kellar. Un fost angajat, Samuel Ticknor, fusese şi el recrutat, dar după două săptămâni plătise taxa de trei sute de dolari pentru un

înlocuitor.

„Era de aşteptat”, îşi zise Lowell, apoi rosti cu voce tare:

— Fields, dă-mi adresa lui Teal şi-o să trag o raită pe-acolo. Oricum, nu putem face nimic până nu se întoarce Rey. Vii cu mine, Holmes?

Fields îi dădu instrucţiuni lui J. R. Osgood să mai rămână acolo, în caz că era nevoie de el, iar omul se aşeză într-un fotoliu, oftând obosit. Ca să-şi omoare timpul, alese o carte de Harriet Beecher Stowe din cel mai apropiat raft şi, când o deschise, descoperi că din pagina de gardă care purta dedicaţia autoarei pentru Fields fuseseră rupte frânturi de mărimea fulgilor de zăpadă. Frunzărind-o, observă că mai multe pagini suferiseră acelaşi sacrilegiu. „Ce ciudat!”

Ajunşi jos, la grajduri, Lowell şi Holmes descoperiră cu groază că iapa lui Fields se zvârcolea pe pământ şi nu mai era în stare să se ridice. Tovarăşul ei o privea cu tristeţe, gata să lovească pe oricine s-ar fi apropiat. Răpciugă doborâse aproape toate mijloacele de transport din oraş, aşa că poeţii se văzură obligaţi să plece pe jos.

Numărul notat cu grijă în formularul de angajare al lui Dan Teal corespundea unei case modeste din partea de sud a oraşului.

— Doamna Teal? Lowell îşi ridică pălăria, salutând-o pe femeia cu figură trudită care le deschisese uşa. Mă numesc Lowell, iar dumnealui este doctorul Holmes.

— Sunt doamna Galvin, se prezentă ea, ducându-şi o mână la piept.

Lowell verifică din nou numărul casei.

— Locuieşte aici în gazdă cineva pe nume Teal?

— Sunt Harriet Galvin, îi privi femeia cu ochi trişti. Repetase această simplă propoziţie ca şi când vizitatorii ar fi fost copii sau înapoiaţi mintal. Locuiesc aici cu bărbatul meu şi nu avem chiriaşi. N-am auzit în viaţa mea de acest domn Teal.

— Atunci v-aţi mutat de curând? întrebă doctorul Holmes.

— Acum cinci ani.

— Iar morile de vânt, bombăni Lowell.

— Stimată doamnă, interveni Holmes, ne permiteţi să intrăm câteva minute ca să ne lămurim?

Femeia îi conduse în casă, iar lui Lowell îi căzură imediat ochii pe un portret-ferotipie atârnat pe perete.

— Scuzaţi-mă, vă pot deranja pentru un pahar cu apă, distinsă doamnă? o întrebă el.

După ce doamna Galvin ieşi, Lowel ţâşni spre portretul înrămat din care-i privea un soldat îmbrăcat într-o uniformă prea mare pentru el.

— Pe fiica lui Phoebus! El e, Wendell! Cum te văd şi cum mă vezi, e Dan Teal!

Şi chiar era.

— A fost în armată? se minună Holmes.

— Nu l-am văzut pe listele întocmite de Osgood cu oamenii pe care

i-a chestionat Fields!

— Iar aici scrie „sublocotenent Benjamin Galvin”, citi Holmes numele gravat dedesubt. Teal nu e numele lui adevărat. Repede, cât mai e ocupată. Holmes se furişă în camera alăturată, mică şi plină ochi cu tot felul de memento-uri marţiale aranjate cu mare grijă, ca exponatele dintr-o galerie de artă. Un obiect îi atrase imediat atenţia, o sabie fixată pe un perete. Holmes simţi un fior de gheaţă în piept şi-l chemă pe Lowell. Poetul îşi făcu apariţia imediat şi se cutremură la rândul lui.

Holmes se apăra cu mâna de un ţânţar ce-i dădea târcoale, dar acesta revenea la atac cu încăpăţânare.

— Lasă naibii gângania! se enervă Lowell şi o strivi cu palma.

Holmes apucă delicat arma de pe perete.

— Este exact genul de lamă… Pentru ostaşii noştri sunt mai mult nişte ornamente care amintesc de bătăliile civilizate din alte timpuri. Wendell Junior are şi el una şi s-a mândrit cu ea la banchet. O cocoloşea ca pe-un copil. Poate că asta-i lama care l-a mutilat pe Phineas Jennison.

— Nu. E curată lună, zise Lowell, apropiindu-se prudent de instrumentul strălucitor.

Holmes îşi trecu un deget de-a lungul lamei.

— Nu ne putem da seama cu ochiul liber. Urmele unui asemenea masacru nu se şterg nici după câteva zile, chiar dacă au trecut peste ele toate apele lui Neptun. Apoi ochii i se fixară pe pata de sânge de pe perete, tot ce rămăsese din ţânţar.

Când doamna Galvin se întoarse cu două pahare de apă, îl găsi pe doctor cu sabia în mână şi-l rugă s-o pună la loc. Ignorând-o cu desăvârşire, Holmes trecu pe lângă ea şi ieşi pe uşă. Femeia îşi exprimă oroarea faţă de faptul că intrase în casa ei şi-i furase un obiect preţios, apoi îl ameninţă cu poliţia.

Lowell se interpuse între cei doi şi încercă să tragă de timp. Holmes, auzind ca prin vis protestele femeii, se opri pe trotuarul din faţa casei şi ridică sabia grea. Un ţânţar se lipi imediat de lamă, ca o aşchie de fier de un magnet puternic. Îşi făcu apariţia altul, apoi încă doi, trei, patru, într-un iureş nebun. După câteva secunde, o armată întreagă bâzâia şi se învârtea în jurul lui, simţind sângele ce mustise pe sabie.

La vederea acestei scene, Lowell tăcu brusc şi se holbă la Holmes, care-i strigă înnebunit:

— Trimite după ceilalţi, repede!

Cererea lor de a-i vedea bărbatul o alarmă pe Harriet Galvin. Cuprinsă de o muţenie tâmpă, îi urmărea pe Holmes şi pe Lowell gesticulând şi explicând cu schimbul, apoi încurcându-se unul pe altul, până când o bătaie în uşă îi potoli. J.T. Fields se prezentă politicos,

dar Harriet rămase cu ochii pironiţi pe figura impozantă şi leonină din spatele bărbatului rotofei şi binevoitor. Pe fondul alb-argintiu al cerului, nimic nu părea mai pur decât calmul desăvârşit al străinului. Ridică o mână tremurândă, ca şi când ar fi vrut să-i atingă barba, şi, în timp ce Longfellow îl urma în casă pe Fields, degetele ei chiar îl atinseră. Atunci el se retrase un pas, dar femeia îl rugă să intre.

Lowell şi Holmes se uitară unul la celălalt.

— Poate că nu ne-a recunoscut încă, şopti Holmes, iar Lowell se arătă de acord.

Doamna Galvin se strădui să-şi exprime mirarea în cuvinte: le spuse că citea poezii de Longfellow în fiecare seară înainte de a merge la culcare; că atunci când soţul ei căzuse la pat după război, ea îi recita cu glas tare din *Evangeline;* şi că versurile blânde, dar pline de vioiciune, legenda iubirii credincioase dar neconsumate, îl adormea şi-l liniştea chiar şi-acum, completă ea cu amărăciune. Ştia fiecare cuvânt din „Psalm de viaţă" şi-l învăţase şi pe soţul ei să citească: de câte ori el pleca de acasă, versurile acelea erau singurul ei scut împotriva spaimei. Şi, după toată povestea, femeia repetă de mai multe ori „Vai, domnule Longfellow", îl imploră apoi, izbucnind în suspine grele.

— Doamnă Galvin, spuse Longfellow cu blândeţe, avem mare nevoie de ajutor şi în mod sigur puteţi să ni-l oferiţi. Trebuie să-l găsim pe soţul dumneavoastră.

— Bărbaţii aceia îi vor răul, şopti ea arătându-i pe Lowell şi Holmes. Nu înţeleg. De ce aţi… Domnule Longfellow, cum de-l cunoaşteţi pe Benjamin?

— Mă tem că acum nu avem timp de explicaţii, se scuză Longfellow.

Pentru prima oară, femeia îşi luă ochii de la el şi rămase cu privirea în gol.

— Nu ştiu unde este şi mi-e ruşine. Nu prea mai vine acasă şi, când o face, abia de-mi vorbeşte. E plecat zile în şir.

— Când l-aţi văzut ultima dată? se interesă Fields.

— A fost azi, cu câteva ore înaintea dumneavoastră, dar n-a stat mult.

— Şi unde a plecat? Fields îşi scoase ceasul.

— Cândva, avea grijă de mine. Acum sunt ca o stafie pentru el.

— Doamnă Galvin, e o chestiune… începu Fields.

Se auzi altă bătaie în uşă. Femeia îşi şterse ochii cu batista şi-şi netezi rochia.

— Cu siguranţă că-i vreun creditor care a venit să mă piseze.

Se duse în hol, iar în grupul bărbaţilor se auziră şoapte aprinse.

— E plecat de mai multe ceasuri, aţi auzit! explodă Lowell. Şi n-a ajuns la Corner, asta ştim cu toţii. E limpede ce-o să facă dacă nu dăm de el!

— Poate să se afle oriunde în oraş, Jamey! îi răspunse Holmes. Iar noi trebuie să ne întoarcem oricum la Corner, să-l aşteptăm pe Rey. Ce putem face fără ajutor?

— Vreo idee? Longfellow? întrebă Lowell.

— Nici măcar n-avem un cal pentru transport… se plânse Fields.

Auzind un zgomot în holul de la intrare, Lowell deveni imediat foarte atent.

— Lowell? zise Longfellow.

— Ce asculţi acolo? întrebă şi Fields.

De la uşă veni un potop de vorbe.

— Vocea aceea, zise Lowell, uluit, vocea… Ascultaţi!

— Teal? zise Fields. Poate că-l avertizează să fugă! N-o să-l mai găsim niciodată!

Lowell se puse imediat în mişcare. Se năpusti în hol, apoi spre uşă, unde aştepta un bărbat cu ochi injectaţi. Poetul se repezi la el cu un strigăt de luptă.

XVIII

Lowell îl apucă strâns şi-l târî în casă.

— Am pus mâna pe el! strigă poetul. Am pus mâna pe el!

— Ce naiba faci? se burzului Pietro Bachi.

— Bachi! Ce cauţi aici? întrebă Longfellow.

— Cum de m-aţi găsit? Spune-i dulăului tău să-şi ia labele de pe mine, domnule Longfellow, sau o să vadă el din ce aluat sunt croit! se înfoie Bachi, încercând în zadar să scape din strânsoarea vajnicului său paznic.

— Lowell! îl rugă Longfellow, hai să vorbim în linişte cu *signor* Bachi. Îl duseră în altă cameră, unde Lowell îi ceru să le povestească totul, de-a fir a păr.

— Nu vorbesc cu voi, zise Bachi. Am treabă cu femeia.

— Vă rog, domnule Bachi, îl imploră Longfellow. Domnul doctor Holmes şi domnul Fields îi pun câteva întrebări chiar în clipa aceasta.

— Ce plan aţi pus la cale, tu şi Teal? reluă Lowell. Şi el unde e? Nu face pe neştiutorul cu mine. Apari ca uleiul pe apă ori de câte ori se petrece ceva putred.

— Cine-i Teal? zise Bachi cu o privire acră. Eu sunt cel căruia i se datorează nişte explicaţii pentru acest comportament inacceptabil!

— Dacă nu-mi răspunde satisfăcător, îl trimit direct la poliţie şi n-are decât să le spună lor totul! declară Lowell. Nu m-am temut eu de la început că ne duce cu preşul, dragă Longfellow?

— Ha! Să chemi poliţia! Te rog, fă-o! zise Bachi. O să mă ajute să iau banii! Vreţi să ştiţi care-i mişcarea mea? Am venit să încasez plata de la cârpa asta de vase. Proeminentul măr al lui Adam i se agită de ruşine. Mda, cred că de-acum aţi ghicit că m-am săturat până peste cap de meditaţii.

— Meditaţii? îi dai lecţii? De italiană? se minună Lowell.

— Soţului, răspunse Bachi. Numai trei şedinţe, acum câteva săptămâni – pe gratis, îşi închipuie el.

— Dar parcă te întorseseşi în Italia! strigă Lowell.

— Ce bine ar fi fost! Bachi râse cu amărăciune. N-am făcut decât să-mi conduc fratele, pe Giuseppe. Mă tem că există… cum să le zic… partide adverse care fac întoarcerea mea imposibilă încă multe luni de acum înainte.

— Ţi-ai condus fratele la vapor? Ce tupeu! exclamă Lowell. Te grăbeai tare cu barca, să te sui pe vapor! Şi aveai o taşcă plină de bani falşi, doar i-am văzut!

— Uite ce e! se indignă Bachi. De unde ştii aşa de bine unde am fost în ziua aceea?

— Răspunde-mi!

Bachi întinse un deget acuzator spre Lowell, dar imprecizia mişcării le arătă că era nesigur şi cam afumat.

Italianul simţi un val de greaţă umflându-i-se-n măruntaie. Luptă o vreme împotriva lui, apoi îşi duse mâna la gură şi râgâi. Când reuşi să vorbească din nou, respiraţia lui răspândi o miasmă îngrozitoare, dar el părea mai calm.

— Da, am fost la vapor, dar fără bani, falşi sau altfel. Ce n-aş da să-mi pice în poală un sac cu aur, domnule profesor! Am fost atunci în port să-i dau fratelui meu, Giuseppe Bachi, manuscrisul pe care a acceptat să-l ducă în Italia.

— Manuscrisul dumitale? întrebă nedumerit Longfellow.

— O traducere în engleză a *Infernului* lui Dante, dacă vreţi să ştiţi. Am auzit despre strădaniile dumitale, domnule Longfellow, şi despre nepreţuitul vostru Club Dante şi mi-a venit poftă să râd! vorbiţi de naşterea unui glas naţional în această Atenă yankee, îi impulsionaţi pe compatrioţii voştri să se revolte împotriva supremaţiei britanice din librării şi biblioteci, dar nu v-a trecut prin minte nicio clipă că eu, Pietro Bachi, aş putea foarte bine contribui la lucrarea voastră! Ca fiu al Italiei, ca om născut din istoria, sciziunile şi luptele ei împotriva pumnului greu al Bisericii, nu v-aţi închipuit că ar exista ceva inimitabil în dragostea mea pentru libertatea căutată de Dante? Poate din cauza vorbelor răuvoitoare că aş trage la măsea? Sau a modului nedemn în care am fost azvârlit afară din Universitate? Unde e libertatea în America? Ne trimiteţi voioşi în fabrici, în războaiele voastre, şi când murim ne uită toată lumea. Staţi şi priviţi cum ne este călcată în picioare civilizaţia, cultura, cum ne sunt stâlcite limbile, cum începem să ne îmbrăcăm ca voi. Apoi, cu un zâmbet, ne furaţi literatura din rafturi. Piraţi! Ai naibii piraţi literari ce sunteţi cu toţii!

— Am intuit mai mult din sufletul lui Dante decât îţi poţi închipui, zise Lowell. Poporul dumitale, ţara dumitale l-au lăsat orfan, dacă-mi

permiţi să-ţi aduc aminte!

Longfellow îi făcu semn lui Lowell să se abţină, apoi spuse:

— *Signor* Bachi, te-am văzut în port. Te rog, explică-ne. De ce ai trimis traducerea în Italia?

— Am auzit că Florenţa plănuieşte să dea întâietate versiunii dumitale la Festivalul Dante de la sfârşitul anului. Am auzit că n-ai terminat lucrarea şi eşti în pericol de a depăşi termenul. În biroul meu, tălmăcesc din *Commedia* de mai mulţi ani, când apuc, uneori cu ajutorul unor vechi prieteni precum *signor* Lonza, pe vremea când se simţea încă bine. Ne-am amăgit că ne-ar merge mai bine în America dacă am demonstra că Dante poate fi la fel de viu în engleză precum este în italiană. Nu m-am gândit niciodată să public lucrarea. Dar când sărmanul Lonza a murit printre străini, m-am gândit la un singur lucru: că munca noastră trebuie să dăinuie. Cu condiţia să găsesc chiar eu o tipografie, fratele meu s-a arătat de acord să ducă manuscrisul unui legător pe care îl cunoaşte la Roma, apoi să-l înmâneze personal Comitetului şi să pledeze cauza noastră. Ei bine, am descoperit aici, la Boston, un ins care publică fiţuici, bilete de joc şi tot felul de mărunţişuri, şi care a început să tipărească traducerea cu o săptămână sau două înainte ca Giuseppe să plece, pentru un preţ foarte modest. Dar idiotul de tipograf a terminat-o în ultima clipă şi probabil că nici n-ar fi sfârşit vreodată dacă n-ar fi avut mare nevoie chiar şi de infima sumă din buzunarul meu. Din câte am înţeles, escrocul a dat de necaz pentru că a falsificat bani pe care i-au folosit apoi jucătorii de noroc locali. A fost obligat să închidă prăvălia fuguţa şi s-o şteargă.

Bachi îşi trase sufletul câteva clipe, apoi reluă:

— Când am ajuns în dană, a trebuit să mă rog de un Caron dubios să mă ducă cu bărcuţa lui până la *Anonimo*. După ce am lăsat manuscrisul la bordul vaporului, m-am întors imediat pe ţărm. Totul a fost în zadar, după cum o să vă bucuraţi să auziţi. Răspunsul Comitetului a fost că „în momentul acesta nu ne mai interesează alte înscrieri la festivalul nostru”. Bachi se strâmbă amintindu-şi de propria lui înfrângere.

— Iată de ce conducerea Comitetului ţi-a trimis cenuşa lui Dante! se întoarse Lowell spre Longfellow. Ca să te asigure că locul traducerii tale, în calitate de reprezentantă a Americii, este sigur!

— Dificultăţile textului *Divinei Comedii,* zise Longfellow după ce reflectă puţin, sunt atât de mari, încât şi două sau trei redări independente vor prezenta interes, fiind cât se poate de acceptabile pentru cititori, dragă domnule.

— Înţelege, îi răspunse Bachi, că am apreciat întotdeauna încrederea pe care mi-ai arătat-o angajându-mă la Universitate. Şi nici nu pun la îndoială valoarea poeziei dumitale. Dacă am întreprins ceva care să-ţi afecteze reputaţia… Se opri brusc şi continuă după o scurtă

pauză: Exilul ucide speranţele. Mi-am închipuit că voi avea prilejul să-l aduc la viaţă pe Dante în Lumea Nouă prin traducerea mea. Ah, cum şi-ar mai schimba atunci părerea despre mine cei din Italia!

— Tu, îl acuză Lowell deodată, tu ai scrijelit ameninţarea aceea pe fereastra lui Longfellow, pentru a vârî spaima în noi şi a-l face pe Longfellow să renunţe la traducere!

Bachi tresări, prefăcându-se că nu pricepe. Scoase o sticlă neagră din haină şi o ridică la buze, apoi bău ca şi când gâtul nu i-ar fi fost decât o pâlnie către adâncuri. Când termină, tremura.

— Să nu credeţi că sunt o sugativă, domnilor profesori. Beau doar atât cât îmi trebuie, cel puţin când mă aflu într-o companie elevată. Ce să facă un singuratic în zilele monotone ale iernii din New England? Se întunecă uşor la faţă. Ei, acum putem spune că am terminat? Sau doriţi să mă mai târâţi prin insuccesele mele?

— *Signore,* zise Longfellow, trebuie să aflăm ce l-ai învăţat pe domnul Galvin. Acum vorbeşte şi citeşte în italiană?

Bachi îşi dădu capul pe spate şi râse zgomotos.

— Un pic mai puţin nici că se poate! Omul n-ar fi în stare să citească nici în engleză chiar dacă Noah Webster[32] ar sta lângă el! Se îmbracă mereu în hainele albastre cu nasturi aurii ale soldaţilor americani. Voia doar Dante, Dante şi iar Dante. Nu i-a trecut prin minte că mai întâi trebuie să înveţe limba. *Che stranezza!*

— Şi i-ai împrumutat traducerea dumitale? se interesă Longfellow.

Bachi scutură din cap.

— Speram să pot păstra secretul în privinţa planului meu. Ştim cu toţii cum reacţionează domnul Fields al vostru dacă cineva încearcă să concureze cu autorii lui! în orice caz, m-am străduit să-i satisfac domnului Galvin straniile cereri. I-am sugerat să începem lecţii introductive de italiană citind împreună din *Commedia,* rând cu rând, dar a fost ca şi când aş fi avut alături o vită încălţată. Apoi a vrut să-i ţin o *predică* din *Infernul* lui Dante, dar am refuzat din principiu – dacă voia să mă angajeze ca preparator, mai întâi trebuia să înveţe italiană.

— I-ai spus că nu vrei să-i mai dai lecţii? întrebă Lowell.

— Ce plăcere mi-ar fi făcut, *professore!* într-o bună zi pur şi simplu n-a mai venit la mine. De atunci n-am reuşit să mai dau de el, şi încă nu mi-am primit tainul.

— *Signore,* zise Longfellow, este foarte important. Domnul Galvin ţi-a vorbit vreodată de indivizi din vremea noastră, din oraşul nostru, în legătură cu Dante? Adu-ţi aminte dacă a menţionat pe cineva. Poate persoane având de-a face cu Universitatea şi care sunt interesate să-l discrediteze pe Dante.

— Abia vorbea, parcă era un bou, clătină Bachi din cap. E ceva legat de campania împotriva dumitale pusă la cale de Colegiu?

— Ce ştii despre asta? interveni Lowell.

— Doar v-am avertizat când aţi venit să mă vedeţi, răspunse Bachi. Nu v-am spus să staţi cu ochii pe lecţiile voastre despre Dante? îţi aduci aminte că m-ai văzut acum câteva săptămâni în curtea Colegiului? Primisem un mesaj în care mi se cerea să mă întâlnesc cu un domn într-o chestiune confidenţială – o, eram convins că mă voiau înapoi la post! Vă daţi seama ce imbecil sunt! De fapt, acest ticălos nenorocit avea misiunea de a demonstra *efectele nefaste* ale lui Dante asupra studenţilor şi dorea să-l ajut.

— Simon Câmp, zise Lowell printre dinţi.

— Aproape că i-am tras un pumn în mutră, zău aşa, le raportă Bachi.

— Ce minunat ar fi fost, *signor* Bachi! Lowell îi zâmbi italianului. Din nefericire, e posibil ca acest individ să-l ruineze pe Dante până la urmă. Ce i-ai răspuns?

— Ce era să-i zic? „Du-te naibii" a fost tot ce mi-a venit în minte. Şi iată în ce situaţie mă aflu! Abia pot să-mi cumpăr pâinea zilnică după atâţia ani petrecuţi la catedră şi cineva din administraţie angajează un măgar ca ăsta?

— Cine putea fi decât doctorul Mann… rânji Lowell, dar se întrerupse imediat, aruncându-i lui Longfellow o privire plină de înţeles. Doctorul Manning!

Caroline Manning mătura cioburile de sticlă.

— Jane… Cârpa! strigă ea a doua oară după cameristă, încruntându-se la vederea petei de sherry în curs de uscare pe covorul din bibliotecă.

Se auzi clopoţelul de la uşă tocmai când doamna Manning era gata să iasă din cameră. Trase perdeaua şi-l zări pe Henry Wadsworth Longfellow. Se întrebă ce căuta acolo la ora aceea. Nici nu îndrăznise să-l privească pe sărmanul om în puţinele dăţi când îl întâlnise prin Cambridge în ultimii ani. Nu-şi închipuia cum cineva poate trece prin atâtea. Cât de neînfrânt părea! Iar ea, cu făraşul în mână, arăta exact ca o gospodină!

Doamna Manning se scuză şi îi spuse vizitatorului că soţul ei nu era acasă. Îi mai spuse că acesta aşteptase un musafir, mai devreme, şi ceruse să nu fie deranjat. Pesemne că plecase la plimbare cu oaspetele, deşi i se părea destul de ciudat pe o astfel de vreme. Şi mai lăsaseră şi nişte cioburi în bibliotecă.

— Ei, ştiţi şi dumneavoastră cum beau bărbaţii uneori, adăugă ea.

— Să fi luat o trăsură? întrebă Longfellow.

La care doamna Manning îi răspunse că, de când cu răpciugă, nici nu se punea problema. Doctorul Manning interzisese cu stricteţe până şi cea mai scurtă ieşire a cailor. Fu însă de acord să-l însoţească pe Longfellow până la grajd.

— Pentru numele lui Dumnezeu! exclamă ea când nu găsiră nici cai, nici trăsură. Pentru numele lui Dumnezeu, repetă ea.

Longfellow tăcea.

— I s-a întâmplat ceva? Vă rog să-mi spuneţi imediat!

— Trebuie să rămâneţi acasă şi să aşteptaţi, zise el tărăgănat. Se va întoarce cu bine, doamnă Manning, vă asigur. Vântul din Cambridge devenise năvalnic şi îi biciuia dureros obrajii.

— Doctorul Manning… spuse după douăzeci de minute Fields, privind fix covorul lui Longfellow. După ce părăsiseră casa Galvin, îl găsiseră pe Nicholas Rey, care obţinuse o trăsură a poliţiei, cu cai sănătoşi, pentru a-i aduce la Casa Craigie. Încă de la început ne-a fost cel mai puternic adversar. De ce nu l-a ochit Teal mai devreme?

— Pentru că este cel mai rău, dragă Fields, zise Holmes, care stătea aplecat peste biroul lui Longfellow. Pe măsură ce te adânceşti în Iad, păcătoşii sunt tot mai groaznici, mai vinovaţi şi nu se căiesc deloc de faptele lor. Până când ajungi la Lucifer, care a adus răul în lume. Healey, primul pedepsit, poate că nici nu-şi dădea seama că era vinovat de refuz…

Poliţistul stătea în picioare în mijlocul încăperii, înalt şi impunător}

— Domnilor, revedeţi predicile pe care le-a ţinut domnul Greene în ultima săptămână, poate aşa o să ne dăm seama de ce l-ar fi atacat Teal pe Manning.

— Greene a început această serie de slujbe cu păcatul ipocriţilor, îi răspunse Lowell, apoi a continuat cu falsificatorii, inclusiv falsificatorii de bani. În predica la care am asistat împreună cu Fields a vorbit despre trădători.

— Manning nu era ipocrit, zise Holmes. S-a declarat făţiş împotriva lui Dante. Iar trădătorii celor din propria lor familie nu au importanţă în cazul de faţă.

— Atunci nu ne mai rămân decât falsificatorii şi trădătorii naţiei lor, zise Longfellow.

— Manning nu s-a implicat în nicio escrocherie, interveni Lowell. Nu ne-a dezvăluit activităţile sale, asta e adevărat, dar modul său de acţiune nu era agresiv.. Multe dintre umbrele din *Infernul* lui Dante sunt vinovate de o grămadă de păcate, însă chiar păcatul le defineşte acţiunile şi le determină, implicit, soarta în Iad. Falsificatorii, de exemplu, trebuie să-şi schimbe forma unul cu celălalt în chip de *contrapasso,* precum Sinon grecul, care i-a păcălit pe troieni să primească, fără pic de bănuială, calul de lemn.

— Trădătorii de neam subminează binele propriului popor, zise Longfellow. Îi găsim în cel de-al nouălea cerc, cel mai de jos.

— Faptul că se opunea proiectelor noastre referitoare la Dante, atunci? avansă Fields o altă ipoteză.

— Asta e, nu? Asta trebuie să fie! zise Holmes după un timp de gândire. Am aflat că Teal se îmbracă în uniformă atunci când se implică în universul dantesc, fie că-i studiază opera, fie că se pregăteşte pentru o nouă crimă. Asta ne spune ceva despre fantasmele din mintea lui: boala îl împinge să pună semnul de egalitate între păstrarea Uniunii şi promovarea lui Dante.

— Iar Teal a luat desigur cunoştinţă de manevrele lui Manning, conchise Longfellow. Doar lucrează ca îngrijitor la Universitate. Pentru el, Manning se numără printre cei mai mârşavi trădători ai cauzei pe care se luptă acum să o susţină. L-a lăsat pentru la urmă, precis.

— Şi la ce pedeapsă ne putem aştepta? se interesă Nicholas Rey.

Cu toţii aşteptară ca Longfellow să le dea explicaţii.

— Trădătorii sunt prinşi în gheaţă de la gât în jos, iar gerul este atât de cumplit, încât gheaţa pare sticlă.

— Toate bălţile din New England, mormăi Holmes, sunt bocnă de două săptămâni încoace. Manning ar putea fi oriunde şi avem doar un cal obosit cu care să pornim în căutarea lui!

— Dumneavoastră, domnilor, rămâneţi aici, la Cambridge şi căutaţi-i pe Teal şi pe Manning, zise Rey. Eu mă duc la Boston să cer ajutor.

— Şi ce facem dacă dăm de Teal? vru să ştie Holmes.

— Folosiţi asta. Rey le oferi pârâitoarea poliţiei.

Cei patru oameni de litere plecară să inspecteze malurile pustii ale râului Charles, trecând pe la Beaver Creek, pe lângă Elmwood şi pe lângă Fresh Pond. Căutând numai în cercul palid al felinarelor, erau cu toţii într-o asemenea stare de alertă, încât abia observară cât de repede se scurgea noaptea fără ca ei să facă cel mai mic progres. Se înfăşuraseră în mai multe rânduri de haine şi nu luau în seamă chiciura ce li se adunase în bărbi (în cazul doctorului Holmes, pe sprâncenele şi perciunii deşi). Ce stranie şi tăcută părea lumea fără tropote de copite! Liniştea se aşternuse peste nordul oraşului, întreruptă doar de pufnetele grosolane ale locomotivelor imense care transportau mărfuri spre alte zări.

Fiecare dintre ei îşi imagina cu lux de amănunte că exact în acel moment poliţistul Ray îl urmăreşte pe Dan Teal prin Boston, îl prinde şi-i pune cătuşele în numele Commonwealth-ului de state, că Teal, furios, se lansează în explicaţii, dar se lasă paşnic în seama justiţiei, ca un lago, şi apoi nu mai vorbeşte deloc despre faptele sale. Treceau în frunte pe rând, Longfellow şi Holmes, Lowell şi Fields, încurajându-se reciproc, se opreau câteva clipe, apoi porneau din nou să dea târcoale râului îngheţat.

Începură să vorbească şi, desigur, primul a fost doctorul. Nici ceilalţi nu se dădeau în lături să schimbe în şoaptă tot felul de idei. Discutară despre cum se scriu versurile comemorative, despre cărţile

noi, despre afacerile politice cu care nu fuseseră la curent în ultima vreme; Holmes îşi povesti din nou isprăvile din primii ani de practică medicală, când atârnase la fereastră anunţul CHIAR ŞI CELE MAI NEÎNSEMNATE BOLI VOR FI TRATATE CU RECUNOŞTINŢĂ, dar până la urmă beţivii îi făcuseră ţăndări geamul.

— Am turuit prea mult, nu-i aşa? dădu el din cap, în semn de autoadmonestare. Longfellow, mi-ar plăcea să te conving să ne spui mai multe despre dumneata.

— Nu, îi răspunse melancolic poetul. Ştii doar că n-o fac niciodată.

— Ştiu prea bine, dar, cândva, mi te-ai confesat, îşi aminti Holmes. Când ai cunoscut-o pe Fanny.

— Nu, nu cred s-o fi făcut vreodată.

Schimbară apoi partenerii, ca la dans. Schimbară şi subiectul. Uneori mergeau toţi patru împreună, iar pământul îngheţat părea că se crapă sub paşii lor. Înaintau braţ la braţ, sprijinindu-se unul de altul.

Măcar era o noapte senină, iar stelele străluceau în perfectă ordine. Auziră copitele calului care-l purta pe Nicholas Rey, şi-l văzură învăluit în aburii respiraţiei sale. Toţi admirară expresia de pe figura deosebită a tânărului poliţist, privirea lui oţelită. Nici urmă de Teal sau de Augustus Manning, raportă el. Mobilizase o jumătate de duzină de patrule care cutreieraseră de-a lungul râului Charles, dar nu făcuseră rost decât de vreo câţiva cai, abia scoşi din carantină. Porni din nou la drum, rugându-i pe cei patru să fie cu băgare de seamă, şi promise că va continua să caute până dimineaţa târziu.

Cine oare sugerase, pe la trei şi jumătate, să se odihnească cu toţii o vreme în casa lui Lowell? Se întinseră, doi în sala de muzică şi doi în camera de alături. Cele două încăperi erau construite în oglindă şi aveau şemineurile perete în perete. Fanny Lowell coborî după ce auzise lătratul neliniştit al căţelului şi le pregăti ceai. Lowell nu-i explică nimic, ci mormăi ceva despre groaznica răpciugă. Femeia se dăduse de ceasul morţii aşteptându-l pe soţul ei, ceea ce îi făcu să înţeleagă cât de târziu era, iar Lowell îl trimise pe William, băiatul bun la toate, să ducă mesaje la casele celorlalţi. Con veniră să-şi acorde o pauză de treizeci de minute la Elmwood, nu mai mult, şi se aşezară să moţăie lângă cele două cămine.

Ceilalţi erau nemişcaţi, dar Holmes primea drept în faţă dogoarea focului. Îşi simţea trupul atât de stors, încât abia observă că era ajutat să se ridice şi să meargă încet de-a lungul unui gard scund. Gheaţa se topea repede din cauza bruştei creşteri de temperatură, iar pâraiele erau pline de sloiuri. Terenul de sub cizmele lui era înclinat şi trebui să se aplece înainte, ca şi când ar fi urcat o pantă. Privi spre Cambridge Common, unde zări tunurile din Războiul Revoluţionar care păreau că scuipă vălătuci de fum, şi falnicul ulm al lui

Washington[33] care îşi întindea sutele de ramuri în toate direcţiile. Se uită înapoi şi-l văzu pe Longfellow parcă plutind încet spre el. Îi făcu semn să se grăbească, fiindcă nu-i plăcea să-l lase singur prea mult. Un tunet îi distrase însă atenţia.

Doi cai cu pete zmeurii şi potcoave albicioase galopau spre el, ambii trăgând trăsuri străvechi. Lui Holmes i se strânse inima şi căzu în genunchi; îşi apucă gleznele şi ridică ochii la timp pentru a o vedea pe Fanny Longfellow – cu muguri de foc zburându-i din părul despletit şi din pieptul bogat – conducând unul dintre cai, iar pe Junior ţinând căpăstrul celuilalt. Plăsmuirile trecură de-o parte şi de alta a doctorului şi, pentru că nu reuşi să-şi păstreze echilibrul, se cufundă în întuneric.

*

Holmes se întinse, apoi se ridică din fotoliu, cu genunchii la câţiva centimetri de grătarul şemineului în care duduia focul. Privi în sus. Ţurţurii de cristal ai candelabrului zdrăngăneau deasupra capului său.

— Cât o fi ceasul? se întrebă el, înţelegând că visase. Orologiul lui Lowell arăta şase fără un sfert. Gazda, cu ochii întredeschişi, ca un copil ameţit, se mişcă într-un alt fotoliu, apoi întrebă dacă se întâmplase ceva.

— Lowell, Lowell, strigă Holmes, trăgând la o parte perdelele. O pereche de armăsari.

— Poftim?

— Cred c-am auzit o pereche de cai afară. Da, de fapt sunt sigur. Au trecut în galop prin dreptul ferestrei acum câteva clipe, foarte aproape şi în mare grabă. Mi-e clar că erau doi. Poliţistul Rey nu are decât unul, iar Longfellow a spus că Teal a luat doi cai de la Manning.

— Şi pe noi ne-a furat somnul, răspunse Lowell alarmat. Clipi de mai multe ori pentru a-şi alunga somnul şi văzu că stătea să se crape de ziuă.

Îi trezi pe Longfellow şi pe Fields, apoi puse mâna pe binoclu şi îşi aruncă puşca de vânătoare pe umăr. Chiar când se pregăteau să iasă pe uşă, o văzu pe Mabel, înfăşurată în halatul de casă, care le venea în întâmpinare pe hol. Se opri, aşteptându-se să fie dojenit, dar fata se mulţumi să-l privească distant. Se întoarse şi o îmbrăţişă strâns. Apoi se pomeni mulţumindu-i în şoaptă, după ce ea îi murmurase câteva cuvinte.

— Trebuie să fii foarte atent, tată. De dragul mamei şi al meu.

Ieşind de la căldură în aerul glacial de afară, Holmes avu o criză puternică de astm. Lowell o luă înainte, cu ochii pe urmele proaspete de copite, în timp ce tovarăşii lui îşi croiau drum cu prudenţă printre ulmii vărgaţi, ale căror ramuri golaşe se înălţau spre cer.

— Dragul meu Longfellow… începu doctorul.

— Da, Holmes, îi răspunse poetul cu blândeţe.

În faţa ochilor doctorului mai fulgerau încă fragmente din vis, foarte vii, şi un tremur îl împiedica să-şi privească prietenul. Se temea ca nu cumva să izbucnească: „Tocmai am văzut-o pe Fanny, jur!”

— Am uitat pârâitoarea poliţiei la tine acasă, nu?

— Dragul meu Wendell, şi Fields îi puse o mână pe umăr în semn de îmbărbătare, un dram de curaj valorează în clipa asta mai mult decât o recompensă regală.

În faţa lor, Lowell se lăsă într-un genunchi şi se apucă să cerceteze iazul cu luneta. Îi tremurau buzele de teamă. La început i se păru că zăreşte nişte băieţi pescuind. Apoi, potrivind mai bine lentilele, văzu faţa verzuie a studentului său Plinius Mead. Numai faţa.

Capul acestuia se ivea dintr-o copcă strâmtă tăiată în gheaţa lacului, restul trupului era ascuns în apa îngheţată. Avea picioarele legate. Dinţii îi clănţăneau violent, iar limba i se înfundase în gât. Braţele goale îi erau întinse înainte pe luciul ca de cristal, prinse cu o frânghie care se întindea de la încheieturile lui până la trăsura doctorului Manning, aflată nu departe. Pe jumătate conştient, Mead ar fi alunecat de tot în apă şi în moarte dacă nu ar fi fost legătura. În spatele trăsurii oprite, Dan Teal, cu uniforma strălucind, îşi vârî mâinile sub o altă siluetă fără veşminte, o ridică şi porni cu ea pe gheaţa înşelătoare. Purta trupul alb şi flasc al lui Augustus Manning, cu barba măturându-i pieptul firav, cu mâinile şi picioarele prinse cu sfoară, făcându-le să tresalte pe măsură ce înainta pe iazul lunecos.

Nasul lui Manning era de un roşu întunecat, iar sub el se întinsese un strat gros de sânge închegat. Teal îl împinse pe Manning cu picioarele înainte într-o altă copcă aflată cam la treizeci de centimetri de capul băiatului. Şocul provocat de apa rece îl readuse pe trezorier la viaţă: începu să dea din mâini şi să respire nebuneşte. Teal îl dezlegă pe Mead, astfel că singura forţă care mai împiedica scufundarea celor două trupuri în copcile lor era încercarea disperată, înţeleasă instinctiv şi pusă instantaneu în aplicare, de a-şi întinde braţele şi a-şi apuca mâinile.

Teal se retrase câţiva paşi pentru a-i urmări mai bine cum se împotrivesc morţii, dar imediat se auzi o bubuitură şi ceva ciunti coaja copacului din spatele criminalului.

Lowell se repezi înainte, strângând arma în mâini şi încercând să-şi păstreze echilibrul pe gheaţă.

— Teal, strigă el, pregătit să apese pe trăgaci din nou. Longfellow, Holmes şi Fields se înghesuiră cu toţii în spatele lui.

— Domnule Teal, urlă şi Fields, încetează!

Lui Lowell nu-i veni să-şi creadă ochilor ce văzu peste ţeava puştii. Teal rămăsese perfect nemişcat.

— Împuşcă-l, împuşcă-l! îl îndemnă Fields pe Lowell.

Dar poetului îi plăcuse întotdeauna, în excursiile sale de vânătoare,

să ochească, nu să tragă. Deasupra imensei suprafeţe cristaline se ivi soarele.

O clipă, au fost cu toţii orbiţi de reflexia luminii. Când ochii li s-au obişnuit, Teal dispăruse, dar zgomotul înfundat al paşilor săi răsuna în pădure. Lowell ţinti în direcţia desişului.

Plinius Mead, tremurând necontrolat, leşină şi capul îi căzu înainte, pe gheaţă, iar trupul începu să-i alunece încet în adâncul glacial. Manning se lupta să-şi păstreze sprijinul, dar întâi îi scăpară mâinile băiatului, apoi degetele acestuia, şi în cele din urmă greutatea se dovedi prea mare. Mead se scufundă în apă. Doctorul Holmes se aruncă înainte, alunecând pe gheaţă, îşi cufundă ambele mâini în copcă, îl prinse pe băiat de păr şi de urechi şi trase, trase din răsputeri, până reuşi să-l apuce de piept, apoi, opintindu-se din nou, îl aduse deasupra gheţii. Fields şi Longfellow îl apucară pe Manning de braţe şi, târându-l centimetru cu centimetru, îl întinseră în sfârşit pe gheaţă. Îi dezlegară braţele şi picioarele.

Holmes auzi un bici pocnind şi, ridicând ochii, îl văzu pe Lowell pe capra trăsurii părăsite. Voia să se avânte în pădure. Holmes sări în picioare şi alergă după el.

— Jamey, nu! Trebuie să-i ducem la căldură, altfel mor!

— Teal o să scape, Holmes! zise Lowell. Opri caii şi se holbă la biata siluetă a lui Augustus Manning, care se zbătea bezmetic, ca un peşte scos pe mal. Iată-l pe doctorul Manning la un pas de moarte, iar el nu simţea nimic, decât o vagă urmă de compasiune. Gheaţa se îndoi sub greutatea membrilor Clubului Dante şi al proaspăt-fostelor victime, iar apa gâlgâi prin noile crăpături de sub picioarele lor. Lowell sări din trăsură tocmai când unul din galoşii lui Longfellow trecuse printr-un strat subţire de gheaţă şi se repezi să-l susţină.

Doctorul Holmes îşi scoase mănuşile şi pălăria, apoi paltonul şi redingota, şi le aruncă peste Plinius Mead.

— Înveliţi-i în ce puteţi! Frecţionaţi-le capul şi gâtul! îşi smulse lavaliera şi o înfăşură în jurul urechilor băiatului, apoi îşi lepădă pantofii şi ciorapii, încălţându-l. Ceilalţi îi urmăriră mişcările, apoi îl imitară.

Manning încercă să vorbească, dar emise doar un gâlgâit indescifrabil şi vag melodios, ca un fel de cântecel, încercă să-şi ridice capul de pe gheaţă, însă părea dus pe altă lume când Lowell îi aşeză pălăria lui pe creştet.

— Asiguraţi-vă că rămân treji! zise Holmes. Dacă adorm, îi pierdem!

Cu mare dificultate, cărară trupurile îngheţate la trăsură. Lowell, numai în cămaşă, se sui din nou pe capra vizitiului. După cum îi povăţuise Holmes, Longfellow şi Fields frecară gâturile şi umerii victimelor şi le ridicară picioarele pentru o mai bună circulaţie.

— Hai, Lowell, grăbeşte-te! strigă Holmes.

— Ne mişcăm cât de repede se poate, Wendell!

De la început, Holmes îşi dăduse seama că Mead o încasase cel mai tare. Cumplita rană de la ceafă, probabil provocată de Teal, era mult agravată de expunerea la frig. Pe scurtul drum spre oraş, încercă disperat să-i pună cât de cât sângele în mişcare. Fără să vrea, îi răsunară în minte ecourile poemului pe care îl recita studenţilor, pentru a le reaminti cum să-şi trateze pacienţii.

„Pacientul s-asculţi de ai vreo bănuială,
Nu-i bate-n piept adânc, ca într-o nicovală!
Sigur găseşte şi-alţi doctori în cartier
Ce nu l-or ciocăni cu un baros de fier.
Cu-ntrebările tale nu-l pisa şi-enerva
Doar-doar pe tavă diagnosticu-ţi va da.
Sigur moluscă nu-i, lunecând printre deş'te,
Tu Agassiz nu eşti, nici el, zău, nu e peşte."

Trupul lui Mead se răcise atât de tare, încât îi făcea rău să-l atingă.

*

— Băiatul era pierdut încă dinainte să ajungem la Fresh Pond. N-aveai ce să faci, trebuie să mă crezi, dragă Holmes.

Doctorul frământa nervos în mâini călimara lui Longfellow, dăruită de Tennyson, fără să-l ia în seamă pe Fields. Încet-încet, mâinile lui se acoperiră cu pete de cerneală.

— Iar Augustus Manning îţi datorează viaţa, zise Lowell. Şi mie o pălărie. Vorbind acum extrem de serios, Wendell, omul s-ar fi întors în ţărână dacă nu erai tu. Nu-ţi dai seama? Şi l-am oprit pe Lucifer. Am smuls o victimă din ghearele diavolului. Am câştigat de data aceasta pentru că te-ai dăruit complet, dragul meu.

Bătură în uşa biroului cele trei fete Longfellow, care erau îmbrăcate foarte dichisit, ca să meargă afară să se joace.

— Papă, zise mai întâi Alice, Trudy şi celelalte fete se dau cu săniuţa pe deal. Ne dai voie să mergem şi noi?

Longfellow îşi privi întrebător prietenii instalaţi în fotoliile risipite prin odaie. Fields ridică din umeri.

— Mai sunt şi alţi copii? întrebă Longfellow.

— Nu lipseşte niciunul din Cambridge! îl anunţă Edith.

— Bine atunci, zise Longfellow, dar le mai studie un pic, ca şi când s-ar fi răzgândit. Annie Allegra, ar trebui să rămâi aici, cu domnişoara Davie.

— O, te rog, tati! Am încălţat ghetele noi! Annie împinse un picior în faţă, pentru a-l face mai bine remarcat.

— Draga mea Panzie, spuse el zâmbind, îţi promit că numai de data asta. Celelalte două o zbughiră, în timp ce mezina ieşi să o caute pe guvernantă.

Nicholas Rey veni în uniformă militară completă, cu haină albastră

şi vestă. Le spuse că nu găsiseră nimic, dar sergentul Stoneweather mobilizase mai multe echipe de civili în căutarea lui Benjamin Galvin.

— Comisia de Sănătate a anunţat că perioada cea mai rea a epidemiei a trecut şi va scoate din carantină câteva duzini de cai.

— Excelent! Atunci luăm şi noi un echipaj şi pornim în cercetare, zise Lowell.

— Domnule profesor, domnilor, zise Rey aşezându-se, dumneavoastră aţi descoperit identitatea criminalului. Aţi salvat o viaţă, poate mai multe, nu avem de unde să ştim.

— Numai că din cauza noastră a început totul, suspină Longfellow.

— Nu, domnule Longfellow. Ceea ce Benjamin Galvin a găsit în Dante putea să găsească foarte bine şi în altă parte. N-aţi provocat niciuna dintre ororile care s-au abătut peste oraş, dar ce aţi realizat pentru a le opri nu se poate nega. Oricum, aveţi noroc că aţi ieşit nevătămaţi din toată tărăşenia asta. Pentru siguranţa tuturor, trebuie să lăsaţi poliţia să încheie cazul.

Holmes îl întrebă de ce purta uniforma militară.

— Guvernatorul Andrew organizează un nou banchet pentru soldaţi în Casa Legislativului. E limpede că Galvin e obsedat de anii pe care i-a petrecut sub arme. Poate că-şi va face apariţia.

— Domnule poliţist, nu ştim care va fi reacţia lui acum, după ce l-am împiedicat să comită încă un omor, zise Fields. Ce se întâmplă dacă încearcă din nou să pună în scenă pedepsirea trădătorilor? Dacă se întoarce la Manning?

— Am pus oameni să păzească casele tuturor membrilor Corporaţiei Harvard şi ale supraveghetorilor, inclusiv a doctorului Manning. Cercetăm şi toate hotelurile în căutarea lui Simon Câmp, în cazul în care Galvin îl are în vizor ca trădător al lui Dante. Am plasat mai mulţi oameni în cartierul lui Galvin şi-i ţinem locuinţa sub strictă observaţie.

Lowell se opri la fereastră şi privi aleea care ducea la casa lui Longfellow, unde zări un bărbat în manta albastră care tocmai ieşise pe poartă şi se îndepărta.

— Aveţi un om şi aici? întrebă Lowell.

— La fiecare dintre casele dumneavoastră, îi asigură Rey. După cum şi-a ales victimele, se pare că se crede apărătorul dumneavoastră. E posibil să vă ceară sfatul, dată fiind întorsătura pe care au luat-o lucrurile. Dacă apare, îl vom prinde.

Lowell îşi aruncă trabucul în foc. Deodată, perspectiva inactivităţii îl scoase din sărite.

— Domnule poliţist, cred că afacerea scârţâie. Nu putem sta cu mâinile-n sân, închişi într-o cameră, toată ziulica.

— Dar nici nu vă cer asta, domnule profesor Lowell, zise Rey. Întoarceţi-vă la casele dumneavoastră, staţi cu familiile. Datoria de a

apăra oraşul cade pe umerii mei, domnilor, iar prezenţei dumneavoastră i se simte puternic lipsa în altă parte. De aici încolo trebuie ca viaţa să revină la normal, domnule profesor.

— Dar… ridică Lowell ochii, uluit.

— O mare parte din fericirea unei vieţii, zise Longfellow zâmbind, nu constă în a participa la bătălii, dragă Lowell, ci în a le evita. O retragere magistrală e o victorie în sine.

— Să ne întâlnim din nou aici, diseară, propuse Rey. Cu puţin noroc, o să vă aduc veşti bune. E convenabil aşa?

Oamenii de litere acceptară cu sentimente amestecate, de regret dar şi de mare uşurare.

Poliţistul Rey discută cu ofiţerii toată după-amiaza. În trecut, mulţi dintre ei se ţinuseră departe de el, din prudenţă. El îi mirosea oricum. Simţea imediat dacă cineva îl considera pur şi simplu un om ca toţi oamenii şi nu negru, mulatru sau cioară. Pentru cei din prima categorie, privirea lui cinstită excludea orice alt efort de convingere.

Plasă un poliţist în grădina din faţa casei doctorului Manning. În timp ce vorbea cu acesta sub un arţar, Augustus Manning ţâşni din casă pe o uşă laterală.

— Predă-te! zbieră el, ţinând strâns în mână o armă.

— Suntem de la poliţie… De la poliţie, domnule doctor Manning.

— Am văzut uniforma pe geam, domnule poliţist, tremură Manning, ca şi când ar fi fost încă prins în gheaţă, şi am crezut că nebunul acela…

— Nu vă mai faceţi probleme, îl linişti Rey.

— O să… O să mă apăraţi? se bâlbâi doctorul.

— Atâta timp cât o să fie nevoie, zise Rey. Un om de-al nostru, bine înarmat, vă va păzi casa.

Celălalt bărbat îşi desfăcu haina şi-i arătă revolverul.

Manning dădu slab din cap şi întinse un braţ ezitant, invitându-l pe mulatru să-l însoţească spre casă.

După aceea, Rey porni cu trăsura până la Podul Cambridge. În raza lui vizuală apăruse o şaretă ce bloca trecerea. Doi bărbaţi stăteau ghemuiţi lângă una dintre roţi. Rey opri trăsura la marginea drumului şi coborî, apoi se îndreptă spre cei rămaşi în pană pentru a-i ajuta. Dar, când era foarte aproape, cei doi se ridicară şi Rey auzi zgomote venind din spate. Întorcându-se, observă că altă caleaşcă oprise lângă a lui. Patru bărbaţi formară un careu în jurul poliţistului de culoare şi rămaseră nemişcaţi preţ de câteva clipe.

— Domnilor detectivi, vă pot ajuta cu ceva? întrebă Rey.

— Ne-am gândit, Rey, să stăm de vorbă la secţie, zise unul dintre ei.

— Mă tem că acum nu am timp, se scuză poliţistul.

— Ni s-a adus la cunoştinţă că te amesteci într-un caz fără să ai

autorizaţia necesară, domnule, spuse un altul, făcând un pas înainte.

— Nu cred că asta e treaba dumneavoastră, domnule detectiv Henshaw, răspunse Rey după o pauză.

Detectivul pocni din degete. Un alt individ, mai solid, se apropie ameninţător.

— Sunt ofiţer de poliţie, se întoarse Rey către acesta. Dacă dai în mine, dai în Uniune.

Barosanul plasă un pumn în stomacul lui Rey, apoi altul în falcă, şi mulatrul se încovoie. Din buza spartă îi ţâşnise sângele. Ceilalţi începură să-l târască spre trăsura lor.

Doctorul Holmes şedea în fotoliul de piele imens, aşteptând ora întâlnirii stabilite acasă la Longfellow. Un oblon parţial deschis lăsa să se strecoare o rază vagă de lumină, aproape mistică, care cădea pe masă. Wendell Junior se grăbea să urce scara.

— Wendy, băiete, îl strigă Holmes. Unde te duci?

Junior se întoarse încet.

— Ce faci, tată? Nu te-am văzut.

— Poţi să stai cu mine un minut sau două?

Tânărul se aşeză pe marginea altui fotoliu.

La întrebarea despre facultatea de drept îi răspunse într-o doară, aşteptând bine-cunoscuta ironie în privinţa legilor, dar aceasta nu veni. N-a putut deloc să se familiarizeze cu dreptul, declara doctorul despre sine însuşi, atunci când a făcut o încercare, după colegiu. Se părea că ediţia a doua o îmbunătăţise pe prima.

Ceasul bătrânesc număra lungile clipe de linişte.

— Nu ţi-a fost niciodată frică, Wendy? rupse doctorul tăcerea. În război, vreau să zic.

Junior îşi privi tatăl pe sub sprâncenele negre şi îi zâmbi călduros.

— E pur şi simplu o nebunie, tăticule, să te gândeşti la asta de fiecare dată când trebuie să lupţi. Nu-i pic de poezie într-o bătălie.

Doctorul îl lăsă să se ducă la treburile lui, iar Junior îl salută şi-şi continuă drumul pe scări.

Holmes trebuia să plece să se întâlnească cu ceilalţi. Se hotărî să ia muscheta cu cremene a bunicului său, care fusese folosită ultima oară în timpul Războiului Revoluţionar. Era singura armă pe care Holmes o acceptase în casă, şi o păstra cu grijă la subsol, ca pe o piesă istorică.

Tramvaiele cu cai încă nu circulau. Conductorii şi încasatorii încercaseră să tragă vagoanele cu mâna, însă fără succes. Transportul Metropolitan făcuse rost de bivoli, dar animalele aveau picioarele prea delicate pentru pavajul dur. Prin urmare Holmes o luă pe jos, străbătând întortocheatele străzi de pe Dealul Beacon şi scăpând de puţin trăsura lui Fields, care venise să-l ia de acasă. Doctorul ajunse pe West Bridge şi traversă râul Charles, aproape îngheţat, spre Dealul

Spânzurătorii. Era atât de frig, încât oamenii îşi frecau urechile, îşi băteau umerii şi alergau. Din cauza astmului drumul i se părea de două ori mai lung. Trecu pe lângă bătrâna biserică din Cambridge a reverendului Abiel Holmes, pe care el o numea Casa Primei întruniri. Intră în capela goală şi se aşeză. Stranele erau obişnuite, lungi şi cu un suport în faţă, pentru ca enoriaşii să-şi aşeze pe el cărţile de imnuri. Mai exista şi o splendidă orgă, un instrument pe care reverendul Holmes nu l-ar fi acceptat, la vremea lui, nici în ruptul capului.

Tatăl lui Holmes pierduse biserica în urma unei sciziuni în congregaţie, unii membri dorind să primească pastori unitarieni care să ţină predici ocazional. Reverendul refuzase, iar micul grup care-i rămăsese credincios se mutase odată cu el în altă clădire. În acele zile, capelele unitariene erau în mare vogă, pentru că „noua religie" oferea adăpost în faţa doctrinelor care propovăduiau teoria păcatului înnăscut şi a neputinţei omeneşti pe care o predicau reverendul Holmes şi fraţii săi înverşunaţi. Într-o astfel de biserică, doctorul părăsise ideile tatălui şi descoperise un alt tip de mântuire, într-o religie mai degrabă raţională decât într-una clădită pe teama de Dumnezeu.

Exista adăpost şi sub podele, îşi spuse Holmes, de când se amestecaseră şi aboliţioniştii în toată povestea, cel puţin aşa auzise. Sub multe capele unitariene fuseseră săpate tuneluri pentru a-i ascunde pe negrii fugari, după ce judecătorul Healey refuzase să anuleze Actul Sclavilor Fugari şi îi obligase pe sărmanii oameni să se facă nevăzuţi. Ce-ar fi zis reverendul Abiel Holmes despre asta?

Doctorul se întorsese în fiecare vară la fosta casă de întruniri a tatălui său, pentru serbarea de început de an a Harvard-ului, căci acolo avea loc ceremonia. Şi Wendell Junior trecuse pe-acolo, ca poet al seriei, atunci când terminase colegiul. Doamna Holmes îl avertizase pe doctor să nu sporească presiunea asupra lui Junior prin critici sau sfaturi literare. Când Junior îşi ocupase locul, doctorul se afla deja în capela pe care o pierduse tatăl lui, cu un zâmbet nesigur pe buze. Toate privirile erau aţintite asupra lui, pentru a-i surprinde reacţia la poemul fiului său, scris în timp ce băiatul făcea instrucţie cu regimentul care curând avea să fie trimis pe front. *Cedat armis toga,* se gândi Holmes, adică armele să ia locul robei academice. Gâfâind nervos, îl privise pe Oliver Wendell Holmes Junior şi îşi dorise să se poată ascunde într-unul din tunelurile care, spuneau oamenii, se întretăiau în hrubele bisericilor. La ce mai serveau oare acele vizuini de iepure acum, după ce le arătaseră trădătorilor secesionişti, cu baioneta şi cu muscheta Enfield, ce să facă cu legile lor despre sclavie?

În strana goală, Holmes deveni dintr-odată extrem de preocupat. Sigur, tunelurile! Iată cum scăpase Lucifer tuturor privirilor, chiar şi atunci când poliţiştii înţesau străzile! Iată de ce prostituata îl văzuse

pe Teal dispărând ca prin farmec în preajma unei biserici! Iată de ce speriosul paracliser de la biserica lui Talbot nu-l observase pe asasin intrând sau ieşind! Un cor de aleluia răsună în sufletul doctorului. Lucifer nu mersese pe jos sau cu trăsura când adusese iadul în Boston, ci pe sub pământ!

*

Lowell plecă neliniştit de acasă şi ajunse primul la întâlnirea de la Casa Craigie. Nici nu observă că poliţiştii de gardă la Elmwood şi la Crasa Craigie nu mai erau la post. Longfellow tocmai terminase să-i citească o poveste lui Annie Allegra, pe care o trimise apoi în camera copiilor.

Fields sosi curând după aceea.

Trecură însă douăzeci de minute fără să primească vreo veste de la Oliver Wendell Holmes sau de la Nicholas Rey.

— N-ar fi trebuit să-l lăsăm singur pe Rey, mormăi Lowell pe sub mustaţă.

— Nu înţeleg de ce Wendell n-a venit încă, zise nervos Fields. Pe drum m-am oprit la el acasă şi doamna Holmes mi-a spus că plecase de ceva vreme.

— N-a trecut prea mult, zise Longfellow, deşi nu-şi luase ochii de la cadranul ceasului.

Lowell îşi lăsă capul în mâini şi rămase aşa preţ de zece minute. Când îşi ridică privirea, îl fulgeră deodată un gând înfiorător. Se întoarse spre fereastră.

— Trebuie să dăm de Wendell imediat!

— Ce s-a întâmplat? Fields se speriase şi el văzându-i figura înspăimântată.

— E vorba de Holmes, zise Lowell. L-am acuzat de trădare când eram la Corner!

— Ei, dar asta s-a uitat de mult, dragul meu, îi zâmbi editorul.

Lowell îl apucă de mânecă pentru a nu-şi pierde echilibrul.

— Nu-ţi dai seama? M-am certat cu Wendell, la Corner, în ziua când l-au găsit pe Jennison. În seara aceea el a părăsit clubul nostru. Teal, mai bine zis Galvin, tocmai venea pe hol. Trebuie că a ascultat tot ce am spus, cum a făcut probabil şi la întrunirile de la Harvard! L-am urmărit pe Holmes din Sala Autorilor până pe hol, am ţipat la el. Nu-ţi aduci aminte ce-am spus, nu auzi încă vorbele mele? L-am acuzat că trădează Clubul Dante. L-am făcut trădător!

— Vino-ţi în fire, te rog! răspunse scurt Fields.

— Greene a ţinut predici, iar Teal le-a transformat în crime. L-am acuzat pe Wendell că este trădător şi Teal a fost auditoriul vigilent al micii mele tirade! se tângui Lowell. O, dragă prietene, cum l-am mai aranjat! L-am ucis pe Wendell, ce mai!

Şi se repezi în hol să-şi ia haina.

— O să ajungă dintr-o clipă într-alta, sunt sigur, zise Longfellow. Te rog, Lowell, hai măcar să-l aşteptăm pe ofiţerul Rey.

— Nu. Am plecat chiar acum să-l găsesc pe Wendell!

— Dar unde crezi că ai să dai de el? Şi nu poţi merge singur, adăugă Longfellow. Venim şi noi.

— Mă duc eu cu Lowell, se oferi Fields, apucând pârâitoarea poliţiei pe care le-o lăsase Rey şi învârtind-o ca să vadă dacă funcţionează. Sunt sigur că totul e în ordine. Longfellow, tu aşteaptă-l aici pe Wendell. O să trimitem un om să-l anunţe imediat pe Rey.

Longfellow acceptă.

— Haide, Fields! Acum! tună Lowell, gata-gata să izbucnească în plâns.

Editorul încercă să se ţină după poet, care alergă pe toată lungimea aleii ce ducea în strada Brattle. Nu se vedea nici ţipenie de om.

— Unde naiba este poliţistul? întrebă Fields. Strada pare cu desăvârşire pustie…

Se auzi un foşnet dinspre copacii din spatele gardului înalt al casei lui Longfellow. Lowell duse un deget la buze pentru a-i arăta lui Fields că n-ar fi rău să tacă, apoi se strecură mai aproape de locul de unde venise zgomotul. Se opri şi aşteptă, îngheţat de emoţie.

O pisică ţâşni din întuneric, trecu glonţ pe la picioarele lor şi dispăru într-o clipă. Lowell suspină uşurat şi tocmai atunci un ins sări fulgerător de pe gard şi-l lovi năprasnic în moalele capului. Poetul se prăbuşi ca o velă al cărei catarg a plesnit în două. Figura lui era atât de incredibil de nemişcată, încât lui Fields îi venea greu să-l recunoască.

Editorul se dădu puţin în spate, apoi îşi ridică ochii şi întâlni privirea lui Dan Teal. Se mişcară în tandem, Fields înapoi şi Teal înainte, într-un straniu dans lent.

— Domnule Teal, te rog, zise Fields, care abia se mai ţinea pe picioare.

Cel implorat rămase impasibil.

Editorul se împiedică de o ramură uscată, apoi se întoarse şi începu să alerge dezordonat. Goni în josul străzii Brattle, îşi pierdu echilibrul, încercând să strige, să ceară ajutor, dar reuşi să emită doar un muget răguşit care se pierdu în viforul îngheţat ce-i biciuia urechile. Se uită peste umăr, apoi scoase pârâitoarea poliţiei din buzunar. Deja nu se mai vedea nici urmă de cel care-l urmărea. Întorcându-se să privească peste celălalt umăr, îşi simţi braţul apucat strâns şi zbură deodată prin aer. Trupul i se rostogoli pe stradă, iar pârâitoarea alunecă spre tufişuri cu un sunet lin, ca un tril de pasăre.

Fields îşi întinse gâtul, din ce în ce mai ţeapăn, spre Casa Craigie. O lumină caldă pâlpâia în spatele ferestrelor biroului lui Longfellow, iar editorul înţelese deodată planul asasinului.

— O, Teal, nu-i face rău lui Longfellow. A plecat azi în Massachusetts, ai să vezi. Îţi jur pe onoarea mea, bolborosi Fields ca un copil.

— Nu mi-am făcut eu întotdeauna datoria? Soldatul ridică bâta deasupra capului şi lovi.

*

Succesorul reverendului Elisha Talbot încheiase şirul întrevederilor cu diaconii de la a Doua Biserică Unitariană din Cambridge cu câteva ore înainte ca doctorul Oliver Wendell Holmes, înarmat cu vechea lui muschetă şi un felinar cu gaz pe care îl luase de la o casă de amanet, să pătrundă în biserică şi să se furişeze în criptă. Holmes dezbătuse îndelung în forul său interior dacă era cazul să împărtăşească şi celorlalţi teoria lui şi se hotărâse să o verifice mai întâi. Dacă subteranul bisericii lui Talbot avea într-adevăr legătură cu reţeaua de tuneluri abandonate ale sclavilor fugari, poliţia putea ajunge drept la asasin. Aşa se explica şi cum pătrunsese Lucifer în criptă, cum îl omorâse pe Talbot şi o ştersese fără să-l vadă nimeni. Intuiţia doctorului Holmes împinsese Clubul Dante să se lanseze în investigaţii, dar fusese necesar îndemnul lui Lowell pentru a duce treaba la capăt. De ce să nu-i conducă tot el spre deznodământ?

Holmes coborî în criptă şi începu să pipăie pereţii pentru a găsi semnele vreunei intrări în altă galerie sau încăpere. Până la urmă nu descoperi pasajul cu mâinile, ci cu vârful cizmelor, care nimeriseră, pur întâmplător, într-un gol. Se aplecă să-l examineze şi observă o deschizătură îngustă. Se strecură cu destulă uşurinţă în ea, apoi trase înăuntru şi felinarul. După un târâş destul de lung pe coate şi pe genunchi, înălţimea tunelului crescu şi se putu ridica în picioare. Decise să se întoarcă imediat pe teren cunoscut. O, cum vor zâmbi ceilalţi când vor afla ce descoperise! Cât de repede va cunoaşte adversarul înfrângerea! însă cotiturile strânse şi pantele labirintului îl cam dezorientaseră pe doctor. Atinse cu palma buzunarul în care ţinea muscheta şi se simţi mai în siguranţă. Începuse să se orienteze ceva mai bine, când o voce îi zdruncină din temelii liniştea abia regăsită.

— Domnule doctor Holmes…

Era Teal.

XIX

Benjamin Galvin se înrolase la prima chemare adresată cetăţenilor din Massachusetts. La douăzeci şi patru de ani se considera deja soldat de o bună bucată de vreme, deoarece călăuzise sclavii fugari prin reţeaua de adăposturi ale oraşului, prin case conspirative şi tuneluri, înainte ca războiul să înceapă în mod oficial. Se număra printre voluntarii care îi escortaseră înăuntru şi afară din clădirea Faneuil şi din diverse lyceum-uri pe vorbitorii împotriva sclaviei, servindu-le drept scut uman împotriva mulţimilor ce-i atacau cu pietre şi

cărămizi.

Galvin nu avea o conştiinţă politică limpede, ca alţi tineri. Nu putea citi foile şi ziarele care povesteau despre una sau alta dintre secăturile politice pentru care lumea vota, ori despre partidele şi legislatorii statului care cereau sus şi tare fie secesiunea, fie reconcilierea, înţelegea însă cuvintele oratorilor de pe străzi care declarau că o rasă înrobită trebuie să fie eliberată şi cei vinovaţi trebuie să-şi primească pedeapsa binemeritată. Şi mai pricepea, în felul lui simplu, că era posibil să nu se mai întoarcă vreodată la tânăra lui soţie: dacă nu revenea acasă cu drapelul în mâini, îi promiseseră cei care îl recrutaseră, atunci avea să se înapoieze înfăşurat în el. Galvin nu se fotografiase niciodată până atunci şi singura poză pe care i-o făcuseră la înrolare îl dezamăgise.

Cascheta şi pantalonii nu erau pe măsura lui, iar privirea îi era plină de spaimă.

Pământul era fierbinte şi uscat atunci când Compania C din Regimentul 10 fusese trimisă de la Boston la Springfield şi apoi la Câmp Brightwood. Praful se aşternuse într-un strat atât de gros pe uniformele albastre şi noi ale militarilor, încât acestea ajunseseră de culoarea cenuşie şi mohorâtă a vestoanelor inamicului. Colonelul îl întrebase pe Benjamin Galvin dacă doreşte să fie adjutantul companiei şi să întocmească listele de pierderi. Galvin îi explicase agale că ştia literele, dar nu putea scrie şi citi corect; încercase de mai multe ori să înveţe, dar semnele se amestecau şi parcă porneau singure într-o direcţie greşită, ciocnindu-se şi răsucindu-se pe pagină. Colonelul a fost surprins. Neştiinţa de carte nu era ceva neobişnuit în rândurile recruţilor, dar soldatul Galvin părea totdeauna atât de adâncit în gânduri, studia mereu totul cu ochii lui mari şi liniştiţi şi cu faţa perfect nemişcată, încât unii dintre băieţi îl porecliseră Possum[34].

Primul şoc emoţional a venit când erau încartiruiţi în Virginia şi l-au descoperit pe unul dintre camarazii lor în pădure, împuşcat în cap şi străpuns cu baioneta, cu creierii şi gura pline de viermi, ca un roi de albine agăţate de fagurii lor. Se spunea că rebelii îl trimiseseră pe unul dintre negrii lor să omoare un yankeu aşa, de distracţie. Căpitanul Kingsley, prieten cu decedatul, i-a pus pe Galvin şi pe ceilalţi să jure că nu vor avea milă când va veni vremea să le tragă secesioniştilor o mamă de bătaie. Părea însă că nu vor avea niciodată prilejul să se angajeze în luptă deschisă, aşa cum tânjeau oamenii.

Deşi muncise în aer liber aproape toată viaţa, Galvin nu văzuse până atunci soiurile de insecte şi târâtoare care mişunau în partea aceea a ţării. Adjutantul companiei, care se trezea cu o oră înainte de a suna goarna ca să-şi pieptene părul des şi să înregistreze morţii şi răniţii, nu dădea voie nimănui să omoare creaturile târâtoare; avea grijă de ele ca de copiii lui, deşi Galvin văzuse cu ochii lui cum patru

soldaţi din altă companie muriseră din cauza viermilor albi care le infestau rănile. Asta se întâmplase pe când Compania C mărşăluia spre alt câmp de luptă, mai apropiat, se zvonea, de un front deschis.

Nu-şi închipuise niciodată că moartea i-ar putea lua atât de iute pe cei din jurul său. La Fair Oaks, într-o singură pală de fum şi zgomot şi-au dat sufletul în faţa lui şase inşi, toţi cu ochii deschişi, ca şi când urmăreau cu interes ce urma să se întâmple cu restul. Nu numărul morţilor, ci al camarazilor care scăpaseră îl minunase atunci pe Galvin, căruia nu i se părea posibil şi nici corect să supravieţuieşti unei astfel de încercări. Maldăre incredibile de trupuri neînsufleţite, oameni şi cai, fuseseră strânse la un loc, precum lemnele, şi apoi arse. După aceea, de fiecare dată când închidea ochii şi încerca să adoarmă, capul îi vâjâia de ţipete şi explozii, iar în nări simţea neîncetat duhoarea cadavrelor mutilate.

Într-o seară, când s-a întors la cortul lui cu o durere înfiorătoare, Galvin a descoperit că-i lipseau o parte din pesmeţii pe care-i ţinea în raniţă. Unul dintre camarazii din cort i-a spus că îi luase capelanul companiei. Lui Galvin nu-i venea să creadă că o asemenea infamie era posibilă, căci toţi erau roşi pe dinăuntru de o foame cumplită. Era însă greu să acuzi pe cineva. Când mărşăluiau prin ploaia grea sau prin arşiţă, raţia se micşora inevitabil. Mâncau numai pesmeţi plini de gărgăriţe, şi nici măcar aceştia în număr îndestulător. Cel mai cumplit era că în fiecare seară trebuia să te „purici”, adică să te dezbraci de tot şi să cauţi ploşniţe şi căpuşe. Adjutantul, care se pricepea la vietăţile acelea, spunea că insectele aveau prilejul să-i atace doar atunci când stăteau pe loc, aşa că trebuia să meargă întruna, tot înainte, să se mişte necontenit.

Creaturi zvârcolitoare populau şi apa de băut, din cauza cailor morţi şi a cadavrelor putrede adunate de-a valma în vaduri. De la malarie la dizenterie, toate maladiile erau cunoscute drept febra de tabără, iar infirmierul nu ştia să facă diferenţa între cei cu adevărat suferinzi şi cei care se prefăceau, aşa că îi includea pe toţi în categoria a doua. Într-o zi, Galvin vomitase de opt ori, ultima dată doar sânge. Cât aşteptase să vină doctorul, care îi vârâse pe gât chinină şi opiu, infirmierii aruncaseră la fiecare câteva minute un braţ sau un picior pe fereastra spitalului improvizat.

Când stăteau în tabără bolile bântuiau mereu, dar cel puţin aveau cărţi. Asistentul doctorului, care făcea pe bibliotecarul, le aduna pe cele trimise de acasă băieţilor şi le ţinea la el în cort. Unele aveau ilustraţii, iar lui Galvin îi plăcea tare mult să le admire. Altădată adjutantul sau unul dintre camarazii lui Galvin citea câte o povestire sau un poem cu glas tare. În biblioteca ajutorului de chirurg găsise un exemplar, albastru cu auriu strălucitor, din poeziile lui Longfellow. Nu putuse descifra titlul pe copertă, dar recunoscuse portretul pe care-l

văzuse şi într-o carte a soţiei sale. Harriet Galvin spunea că Longfellow îşi conducea totdeauna personajele spre lumină şi fericire, chiar şi-atunci când părea să nu mai existe speranţă, precum Evangeline şi iubitul ei, despărţiţi în noua lor ţară pentru a se regăsi abia când el se stingea din cauza tifosului, iar ea era infirmieră. Galvin îşi imagina că el şi Harriet luau locul celor doi eroi şi se simţea mai sigur pe sine când vedea cum în jurul lui oamenii cădeau ca muştele.

Benjamin Galvin plecase prima dată de la ferma mătuşii sale ca să-i ajute pe aboliţionişti din Boston, după ce ascultase la un lyceum cuvântarea unui vorbitor itinerant. Doi irlandezi gălăgioşi, care încercau să împrăştie o întrunire aboliţionistă, îl loviseră până leşinase. Unul dintre organizatori îl luase acasă să-l îngrijească, iar Harriet, fiica acestuia, se îndrăgostise de bietul tânăr. Fata nu mai întâlnise pe nimeni, nici chiar printre prietenii tatălui ei, care să fie atât de convins de dreptatea sau nedreptatea lucrurilor şi în acelaşi timp să nu manifeste niciun strop de interes faţă de politică şi putere. „Uneori, am impresia că-ţi iubeşti misiunea mai mult decât iubeşti oamenii", îi spusese odată, pe vremea când el îi făcea curte. Galvin era însă prea simplu pentru a se gândi că ceea ce făcea el era o misiune.

Ei i s-a rupt inima auzind că părinţii lui Galvin muriseră de febră neagră când el era copil. L-a învăţat să scrie alfabetul punându-l să copieze literele pe tăbliţe. Reuşise destul de repede să-şi scrie numele. Se căsătoriseră în ziua când el se înrolase voluntar. Harriet îi promisese să-l înveţe, când se va întoarce, să citească atât cât să fie în stare să parcurgă singur o carte întreagă. De aceea, sublimase ea, trebuia să vină înapoi *viu.* Galvin se vâra sub pătură, pe priciul de scânduri, amintindu-şi vocea ei egală, muzicală.

Când începea bombardamentul, unii dintre ei izbucneau în râs necontrolat sau în zbierete şi, trăgând, feţele li se înnegreau de pulbere tot înşfăcând cartuşele cu dinţii. Alţii încărcau şi trăgeau fără să ochească, iar Galvin credea că mai degrabă aceştia erau nebuni. Tunurile bubuiau asurzitor şi zguduiau atât de tare pământul, încât iepurii o luau la goană din ascunzătorile lor, şi trupurile mici, scuturate de spaimă, ţopăiau peste cadavrele risipite pe iarba mustind de sânge.

Supravieţuitorii arareori mai aveau putere să sape gropi suficient de adânci pentru camarazii căzuţi, iar rezultatul era o întinsă natură moartă cu genunchi, braţe, ba chiar şi creştete de capete ivindu-se din ţărână. La prima ploaie ieşeau cu totul la suprafaţă. Galvin îşi urmărea colegii întocmind scrisori pentru acasă, povestind despre bătălii, şi se întreba cum de erau în stare să pună în cuvinte ceea ce văzuseră, auziseră şi simţiseră, căci totul era dincolo de vorbe. De-ar fi fost să dai crezare unuia dintre ostaşi, sosirea rezervelor aşteptate în timpul ultimei bătălii, când mai bine de un sfert din companie căzuse pradă

măcelului, fusese revocată din ordinul unui general care dorea să-i facă necazuri colegului Burnside[35], în speranţa că astfel armata se va descotorosi de el. Mai târziu, acesta a fost avansat.

— E posibil aşa ceva? îl întrebă soldatul Galvin pe un sergent din altă companie.

— Doi catâri şi alţi soldaţi ucişi, plescăi sergentul Leroy morocănos spre novicele său camarad.

Campania avea să fie pe locul al doilea, în urma celei din Rusia a lui Napoleon, în privinţa grozăviilor şi masacrelor, decretase cu înţelepciune adjutantul cel citit.

Lui Galvin nu-i plăcea să ceară altora să-i scrie scrisorile, cum făceau unii dintre analfabeţi sau semianalfabeţi, aşa că îşi luase obiceiul să caute prin buzunarele rebelilor morţi misive pe care apoi le trimitea lui Harriet la Boston, ca să afle din sursă sigură despre mersul războiului. Îşi mâzgălea numele în marginea de jos a paginii, ca ea să ştie de unde venea epistola, apoi punea şi o petală de floare de prin partea locului sau o frunză deosebită. Nu voia să-i deranjeze nici măcar pe cei cărora le plăcea să scrie. Toţi se plângeau mereu că erau frânţi. Adesea, Galvin ştia după expresia parcă încetinită de pe feţele unora înainte de vreo luptă – ca şi cum ar fi fost încă adormiţi – care n-avea să mai apuce dimineaţa următoare.

— De m-aş putea întoarce acasă… Uniunea n-are decât să se ducă la dracu', îl auzise odată pe unul dintre ofiţeri.

Galvin nu băga de seamă raţiile tot mai mici, care îi înfuriau teribil pe alţii, pentru că mare parte din timp nu simţea şi nu mirosea nimic, ba chiar nu-şi auzea nici * propria voce. Cum hrana nu mai era de mult comestibilă, Galvin se obişnuise să molfăie pietricele, apoi bucăţi de hârtie rupte din biblioteca itinerantă şi în scădere a asistentului doctorului şi din scrisorile rebelilor, numai pentru a-şi ţine gura ocupată şi călduţă. Peticele de hârtie deveniră tot mai mici, fiindcă încerca să le păstreze cât mai mult.

Pe unul dintre ei, care şchiopătase prea tare în timpul marşului, îl lăsaseră în tabără, iar peste două zile a fost adus mort, pentru a i se fura portofelul. Acum Galvin le spunea tuturor că războiul acesta era mai rău decât campania rusească a lui Napoleon. Doctorul îi dădea morfină, ulei de ricin şi pulberi care-l ameţeau şi-l storceau de vlagă şi-l aruncau în braţele deznădejdii. Îi mai rămăsese doar o singură pereche de izmene, iar negustorii itineranţi, care vindeau articolul direct din căruţă, cereau doi dolari şi jumătate pe unele ce nu valorau mai mult de treizeci de cenţi. Unul dintre ei i-a spus chiar că preţul, în loc să scadă, va creşte serios dacă se mai câcâia mult. Galvin a vrut să-i crape capul, dar n-a făcut-o. L-a rugat pe adjutant să-i compună o scrisoare pentru Harriet, în care i-a cerut să-i trimită două perechi de izmene groase, de lână. A fost singura misivă scrisă în contul său, în

timpul războiului.

Iarna erau necesare târnăcoape pentru a smulge din pământ cadavrele înghețate. Când a venit primăvara, Compania C a dat peste un câmp plin de trupuri negre pe care nimeni nu se obosise să le îngroape. Galvin se mirase că atât de mulţi dintre cei în uniforme albastre erau negri, dar pricepuse repede adevărul: cadavrele zăcuseră o zi întreagă în soarele de august şi se înnegriseră din cauza arşiţei. Oamenii muriseră în cele mai stranii poziţii, la fel şi nenumăraţi cai; unii parcă se lăsaseră elegant în genunchi, ca şi când aşteptau să fie încălecaţi de copii.

Curând după aceea, Galvin auzise că unii generali îi înapoiau pe fugari stăpânilor şi stăteau la taclale cu aceştia de parcă s-ar fi aflat la masa de joc. Se putea aşa ceva? Războiul îşi pierdea orice urmă de înţeles dacă nu luptau pentru îmbunătăţirea soartei sclavilor. În timpul unui marş văzu un negru mort, cu urechile ţintuite în cuie de trunchiul unui copac, drept pedeapsă că îşi luase câmpii. Stăpânul lui îl lăsase acolo gol-puşcă, ştiind foarte bine cât de vorace erau ţânţarii şi muştele.

Galvin nu era în stare să priceapă de ce protestaseră unioniştii când statul Massachusetts formase un regiment numai din negri. Un regiment din Illinois, cu care se întâlniseră în timpul unui marş, ameninţase să dezerteze în masă dacă Lincoln mai elibera vreun sclav.

Mai demult, la un serviciu religios pentru negri desfăşurat în primele luni ale războiului, Galvin auzise o rugăciune pentru militarii ce treceau prin oraş: „Fie ca bunul Dumnezeu să-i ia pe cei ce plâng şi să-i scuture peste Iad, dar să nu-i lase din mână”.

Apoi cântaseră:

„Dracu’i furios, iar io-s bucuros, zău.

Slavă ţie, aleluia!

C-a pierdut un suflet ce-l credea al său.

Slavă ţie, aleluia!"

— Negrii ne-au ajutat, au spionat pentru noi. Acum au nevoie şi ei de ajutorul nostru, zicea Galvin.

— Mai bine să crape Uniunea decât să încapă pe mâna negrilor! îi zbierase în faţă un locotenent din companie.

De mai multe ori, Galvin văzuse câte un soldat înşfăcând o fătucă de culoare care voia să scape de stăpân şi ducând-o pe sus în pădure, în uralele camarazilor.

Hrana era o amintire în ambele tabere. Într-o dimineaţă au prins trei rebeli care scurmau după resturi în pădurea de lângă tabăra lor. Păreau aproape morţi de foame, oasele le ieşeau prin piele. Era cu ei şi un dezertor din compania lor. Căpitanul Kingsley îi ordonase soldatului Galvin să-l împuşte pe nemernic, iar lui i se păruse că o să vomite sânge dacă scoate vreo vorbă.

— Fără ceremonia de rigoare, domnule căpitan? reuşise în cele din urmă să îngaime.

— Mărşăluim în luptă, soldat. N-avem timp să-l judecăm şi nici să-l spânzurăm, aşa că împuşcă-l chiar aici! Fii gata… ocheşte… foc!

Galvin văzuse o dată cum fusese pedepsit un militar care refuzase un astfel de ordin. Se numea „spintecarea şi căluşul”: ţi se legau mâinile peste genunchi, cu o baionetă fixată între braţe şi picioare, iar alta proptită în gură. Dezertorul, tras la faţă şi fără expresie, nu păruse deosebit de afectat.

— Împuşcă-mă, atunci.

— Acum, soldat, ordonă căpitanul. Vrei să fii şi tu pedepsit odată cu el?

Galvin l-a împuşcat de la foarte mică distanţă. Ceilalţi au împuns cadavrul cu baionetele de mai bine de o duzină de ori. Căpitanul s-a dat câţiva paşi înapoi, cu o privire de gheaţă, şi i-a ordonat să-i împuşte şi pe ceilalţi prizonieri. Când Galvin a ezitat, Kingsley l-a tras de braţ la o parte.

— Stai mereu şi priveşti, nu-i aşa, Possum? Te uiţi mereu la noi ca şi cum în sinea ta ai şti mai bine cum să procedezi. Ei bine, acum o să faci ce ţi-am spus. Chiar în clipa asta, pe toţi dracii! Ofiţerul îşi dezgolise dinţii, ca un câine care mârâie.

Rebelii au fost aliniaţi. După „fii gata, ocheşte, foc”, Galvin i-a împuşcat în cap, pe rând, cu puşca lui model Enfield. Nu simţise mare lucru, pentru că sentimentele i se atrofiaseră la fel ca mirosul, gustul sau auzul, în aceeaşi săptămână a văzut patru unionişti, între care doi oameni din compania lui, molestând două tinere pe care le culeseseră dintr-un orăşel apropiat. Galvin îi raportase şi, drept exemplu, cei patru au fost legaţi de roţile tunurilor şi biciuiţi. Pentru că el îi informase pe ofiţeri, trebuise să mânuiască personal biciul.

În bătălia următoare, Galvin n-a mai avut conştiinţa că lupta pentru o tabără sau pentru cealaltă, împotriva uneia sau celeilalte. Lupta pur şi simplu. Întreaga lume se lupta şi se războia cu ea însăşi, iar tunetul părea că nu va înceta niciodată. Oricum, abia mai putea deosebi un rebel de un yankeu. Cu o zi înainte nimerise fără să vrea într-o viţă otrăvitoare şi seara avea deja pleoapele umflate şi ochii aproape închişi. Camarazii lui se distraseră pe cinste: în timp ce alţii se treziseră cu ochii scoşi şi cu capetele crăpate, Benjamin Galvin se bătuse ca un tigru şi nu se alesese nici măcar cu o zgârietură. În aceeaşi zi, unul din compania lui, care mai târziu avea să fie închis într-un azil de nebuni, îl ameninţase că-l omoară dacă nu încetează să mestece hârtia aia blestemată, şi chiar îndreptase ţeava puştii spre pieptul lui şi aproape apăsase pe trăgaci.

După prima lui rană de război, un glonţ în piept, a fost trimis ca santinelă la Fort Warren, dincolo de portul din Boston, unde erau

ţinuţi prizonierii rebeli până se însănătoşeau. Acolo, cei cu dare de mână cumpărau cazare şi hrană mai bună, indiferent de gradul lor de vinovăţie sau de numărul de oameni pe care-i uciseseră în mod nelegiuit.

Harriet îl implorase să nu se întoarcă pe front, dar Galvin ştia că armata avea nevoie de el. Când a revenit nerăbdător la Compania C, în Virginia, erau atâtea locuri goale în regiment din cauza luptelor şi dezertărilor, încât l-au avansat sublocotenent.

De la recruţii mai proaspeţi a aflat că băieţii de bani gata de acasă plăteau trei sute de dolari pentru a fi scutiţi de front. Simţise că plesneşte de furie. Slăbise îngrozitor şi noaptea dormea doar câteva minute. Trebuia să se mişte, să fie permanent în acţiune. În timpul următoarei bătălii se prăbuşise printre morţi şi răniţi şi adormise gândindu-se la băieţii înstăriţi. Rebelii care-i împungeau cu baionetele pe cei căzuţi la pământ l-au prins şi l-au dus la închisoarea Libby din Richmond. Pe răcani i-au lăsat să plece pentru că nu erau importanţi, dar pe Galvin, sublocotenent, l-au ţinut patru luni. Din perioada aceea îşi amintea doar imagini ceţoase şi sunete înfundate. Parcă dormise şi visase că era prizonier de război.

Când primise permisiunea să plece la Boston, Benjamin Galvin participase împreună cu restul regimentului la o mare ceremonie de demobilizare organizată în Casa Legislativului. Mai erau în viaţă două sute din cei o mie de la început. Galvin nu pricepea de ce toţi considerau că războiul se încheiase. Nu îşi atinseseră scopul. Sclavii fuseseră eliberaţi, dar duşmanul nu-şi schimbase comportamentul şi nu fusese pedepsit. Galvin nu făcea politică, dar ştia că negrii nu-şi vor găsi liniştea în Sud, cu sclavie sau fără, şi mai ştia ceva cunoscut doar celor care luptaseră în război: duşmanul se afla peste tot, în fiecare clipă, şi nu avea de gând să se predea, iar sudiştii nu fuseseră niciodată singurii lor inamici.

Galvin avea impresia că vorbeşte o limbă diferită, pe care civilii n-o puteau înţelege sau măcar auzi. Numai camarazii lui de arme, cei care trecuseră printre obuze şi gloanţe, aveau această capacitate. Începu să umble cu ei prin oraş. Păreau buimaci şi epuizaţi, la fel ca grupurile de soldaţi rătăciţi după bătălie pe care le întâlneau în timpul războiului. Dar aceşti veterani, dintre care cei mai mulţi îşi pierduseră slujbele şi familiile şi spuneau adesea că ar fi trebuit să moară în luptă – aşa nevestele lor ar fi primit măcar o pensie – stăteau mereu la pândă după bani şi fete drăguţe, erau gata oricând să se îmbete şi să facă tămbălău. Uitaseră că misiunea lor era să stea cu ochii pe inamic şi deveniseră la fel de orbi ca şi restul.

Când hoinărea pe străzi, simţea adesea că este urmărit îndeaproape. Se oprea brusc şi se întorcea cu o licărire sălbatică în ochii larg

deschişi, dar duşmanul dispărea mereu după colţ sau în mulţime. *Dracu-i furios, iar io-s bucuros…*

Noaptea dormea cu o secure sub cap. În timpul unei furtuni se trezise şi-o ameninţase pe Harriet cu puşca, acuzând-o că spiona în favoarea rebelilor. În aceeaşi noapte patrulase câteva ceasuri prin curte, sub ploaia deasă, îmbrăcat în uniformă. De câteva ori o încuiase pe soţia lui într-o cameră şi o păzise, explicându-i că inamicul încerca să pună mâna pe ea. Femeia trebuia să muncească într-o spălătorie pentru a plăti datoriile şi-l bătea la cap să vadă un doctor. Acesta decretase că avea „inima soldatului", adică palpitaţii provocate de faptul că fusese pe front. Harriet reuşise să-l convingă să meargă la o casă de ajutor pentru soldaţi, care, auzise ea de la alte neveste, se ocupa de militarii cu probleme. Când Benjamin Galvin ascultase predica lui George Washington Greene, văzuse, după ani şi ani, prima rază de lumină.

Greene vorbea despre un om care trăise foarte departe, un bărbat care înţelegea multe şi care se numea Dante Alighieri. Şi el fusese soldat, şi el căzuse victimă duşmăniei dintre partidele din oraşul său natal, apoi primise porunca să pornească într-o călătorie în viaţa de apoi, ca să poată astfel să îndrepte relele omenirii. Ce înlănţuire incredibilă de viaţă şi moarte mărturisea scrierea sa! În Iad, nicio vărsare de sânge nu era întâmplătoare, fiecare om merita o anume pedeapsă divină izvorâtă din iubirea de Dumnezeu. Ce sentiment de perfecţiune întovărăşea fiecare *contrapasso,* cum numea reverendul Greene pedepsele, şi ce potrivite erau acestea la păcatul fiecărui bărbat şi fiecărei femei de pe pământ, pe veci, până la Judecata de Apoi!

Galvin află cât de tare se înfuriase Dante din cauză că oamenii din oraşul acela, duşmani şi prieteni deopotrivă, nu mai cunoşteau decât plăcerea materială, fizică, desfătarea şi banul, şi nu le păsa de judecata ce-i aştepta cât de curând. Nu ştia cum să se cuprindă mai bine de miezul predicilor săptămânale ale reverendului Greene, nu se mai sătura de ele, nu putea să şi le scoată din minte. De fiecare dată când părăsea capela, se simţea cu jumătate de metru mai înalt.

Şi celorlalţi soldaţi le plăceau predicile, deşi Galvin simţea că nu le înţelegeau la fel de bine ca el. Într-o după-amiază, după slujbă, când rămăsese la urmă ca să se uite mai bine la reverendul Greene, surprinsese o conversaţie între acesta şi un soldat.

— Domnule Greene, îmi permiteţi să vă mărturisesc că mi-a plăcut foarte tare serviciul de azi, spusese căpitanul Dexter Blight, care avea o mustaţă pe oală, de culoarea fânului, şi mergea şchiopătând. Aş putea, domnule, să citesc mai multe despre călătoriile lui Dante? Noaptea nu prea reuşesc să adorm şi am o grămadă de timp la dispoziţie.

Preotul se interesase dacă Blight ştia limba italiană.

— Păi, îi răspunsese el după ce aflase că nu, vei găsi toată povestea în engleză, în detaliu, şi asta nu peste mult timp, dragă flăcăule! Ştii, domnul Longfellow de la Cambridge e pe punctul să încheie traducerea – nu, nu, mai degrabă *transformarea* – în engleză a poemului, întâlnindu-se în fiecare săptămână cu un fel de consiliu de miniştri, un Club Dante pe care l-a creat el însuşi şi din care, umil, fac parte şi eu. Dragul meu, anul viitor să cauţi în librării cartea, provenind de la nemaipomenita editură Ticknor & Fields!

Longfellow! Longfellow se ocupa de Dante! Cât de potrivită i se păruse această asociere lui Galvin, care îi auzise toate poemele de pe buzele lui Harriet. Întrebând un poliţist din oraş despre editura Ticknor & Fields, a fost călăuzit spre o clădire enormă, pe strada Tremont colţ cu Hamilton Place. Sala de expunere avea mai bine de douăzeci şi patru de metri lungime şi zece lăţime, împodobită fiind cu lambriuri, coloane sculptate şi intarsii care străluceau în lumina candelabrelor gigantice. Sub arcada elegantă de la capătul sălii se aflau cele mai reprezentative ediţii Ticknor & Fields, cu coperţile albastre cu vinişoare aurii sau ciocolatii. În spatele arcului se găsea un compartiment dedicat celor mai recente numere din periodicele publicate de editură. Galvin intră în sală cu vaga speranţă că Dante îl aştepta acolo. Păşea reverenţios, cu pălăria în mână şi cu ochii aproape închişi.

Noul sediu al editurii fusese inaugurat cu numai câteva zile înainte de venirea lui Benjamin Galvin.

— Vii pentru anunţul din ziar? Niciun răspuns. Excelent, excelent. Te rog, completează asta. Zău dacă există cineva mai bun în branşă decât J.T. Fields ca să lucrezi cu el. Omul e un geniu, e îngerul păzitor al autorilor, chiar aşa. Bărbatul se prezentă ca fiind Spencer Clark, responsabil cu finanţele firmei.

Galvin luă foaia de hârtie şi pana, privindu-le neîncrezător, apoi mută dintr-o parte în cealaltă ghemotocul de hârtie pe care-l avea în gură.

— Trebuie să ne spui cum te cheamă ca să ştim cum să-ţi spunem, fiule, zise Clark. Haide, dar. Dă-mi un nume, ca să nu te trimit de aici.

Clark îi indică rândul din formularul de angajare, iar Galvin luă pana şi scrise: D-A-N-T-E-A-L. Se opri. Cum se scria oare *Alighieri? Ala? Aii*? rămase pe gânduri până când cerneala se uscă pe vârful penei. Clark, care între timp se ocupase de altă problemă, îşi drese glasul şi apucă hârtia.

— Hai, nu fi timid! Ce avem aici? miji el ochii. Dan Teal. Foarte bine, suspină dezamăgit. Ştia că băiatul nu putea deveni funcţionar cu un astfel de scris, dar aveau nevoie şi de multe ajutoare în timpul mutării în impunătoarea clădire. Păi, Daniel, băiete, spune-mi unde

locuieşti şi poţi începe chiar diseară, ca ucenic, patru nopţi pe săptămână. Domnul Osgood, care este asistentul principal, îţi va arăta care e mişcarea, înainte de-a pleca, pe înserat. Şi felicitări, Teal. Ai început o viaţă nouă la editura Ticknor & Fields!

— Dan Teal, zise noul angajat. Îşi repetă numele de mai multe ori.

Într-o zi, când trecea pe lângă Sala Autorilor împingând căruciorul cu hârtii – pe care trebuia să le ducă dintr-o cameră în alta, pentru ca angajaţii să aibă ce lucra dimineaţa, când soseau –, auzise o discuţie despre Dante şi fusese în culmea fericirii. Frânturile de conversaţie la care trăsese cu urechea nu semănau cu slujbele domnului reverend Greene, care vorbeau despre minunăţiile călătoriei lui Dante. La Corner nu aflase nimic deosebit despre italian şi, în majoritatea serilor, domnul Longfellow, domnul Fields şi grupul Dante nici măcar nu se întâlneau. Totuşi, la Ticknor & Fields veneau oameni implicaţi într-un fel sau altul în cauza lui Dante, care se sfătuiau cum să-l apere.

Lui Teal i se învârtea capul; alergase afară şi vomitase pe aleea din Common. Dante avea nevoie de protecţie! Ascultase ce discutaseră domnul Fields şi Longfellow cu Lowell şi doctorul Holmes şi înţelesese că Universitatea Harvard îl atacase pe Dante. Teal aflase prin oraş că şi universitatea căuta oameni, pentru că mulţi dintre angajaţii ei fuseseră ucişi sau răniţi în război. Colegiul îi oferise o slujbă de zi. După o săptămână de lucru, reuşise să-şi schimbe postul şi din grădinar ajunsese îngrijitor al aulei. Auzise de la alţi muncitori că acolo se întrunea comitetul pentru a lua hotărârile importante.

La casa de ajutor a soldaţilor, reverendul Greene trecuse de la generalităţile despre Dante la particularităţile călătoriei pelerinului. Iadul era despărţit în cercuri, şi fiecare cerc era mai aproape de pedeapsa finală a faimosului Lucifer, stăpânul tuturor relelor. Din anticamera Iadului, Greene îl călăuzise pe Teal prin ţara indiferenţilor, unde se afla cel care se făcuse vinovat de marele refuz, cel mai mare păcătos din câţi erau acolo.

Numele acestuia, nu-ştiu-care papă, nu-i spunea nimic lui Teal, dar faptul că dăduse cu piciorul unei poziţii înalte şi meritorii, din care ar fi putut îndrepta milioane de vieţi, îl făcuse să spumege de furie. Teal auzise, trăgând cu urechea la discuţiile din aula universităţii, că judecătorul Healey respinsese categoric un post de mare importanţă – unul în care trebuia să-l apere pe Dante.

Îşi amintise că adjutantul din Compania C, omul mereu cufundat în cărţi, colecţionase mii de insecte în timpul marşurilor prin ţinuturile mlăştinoase şi umede ale statelor din Sud şi le expediase acasă în recipiente special concepute, în aşa fel încât să supravieţuiască până la Boston. Cumpărase de la el o cutie plină cu muşte ucigaşe şi viermi şi un stup de viespi, apoi îl urmărise pe judecător de la tribunal până la Wide Oaks, unde îl văzuse cum îşi lua rămas-bun de la familie.

A doua zi dimineaţă, intrase în casă prin spate şi îl lovise pe Healey cu patul revolverului. Îl dezbrăcase şi aşezase hainele alături, împăturite cu grijă, căci trupul unui laş nu merita să poarte veşminte. Apoi îl cărase pe Healey afară şi aruncase viermii şi insectele în rana din capul judecătorului. Înfipsese şi un steag alb în pământul nisipos, pentru că Dante îi găsise pe indiferenţi sub acest semn. Simţise atunci că este una cu Dante şi că păşeşte el însuşi pe lunga şi primejdioasa cale a mântuirii, alături de alte suflete pierdute.

Când Greene lipsise o săptămână de la casa de ajutor din cauză că se îmbolnăvise, Teal aproape înnebunise. Bătrânul se întorsese însă şi le vorbise despre simoniaci. Pe Teal îl neliniştea deja aranjamentele dintre Corporaţia Harvard şi reverendul Talbot, ale căror negocieri le auzise în mai multe rânduri în aula universităţii. Cum putea oare un preot să accepte bani pentru a-l discredita pe Dante în faţa publicului, cum era în stare să-şi vândă puterea divină pe o mie de dolari? Nu era însă nimic de făcut până în clipa când va şti cum să-l pedepsească.

În perioada când îşi petrecea nopţile prin spelunci dubioase, cunoscuse un spărgător pe nume Willard Burndy.

Nu-i fusese greu să dea de urma lui într-o tavernă şi, cu toate că beţivii îl înfuriau, Dan Teal îl plătise să-i arate cum să spargă seiful reverendului Elisha Talbot. Burndy tot turuia despre un anume Langdon Peaslee care îi subminează întâietatea. Ce rău făcea dacă-l învăţa să spargă o casă de bani simplă?

Într-o după-amiază, Teal se folosise de tunelurile sclavilor fugari pentru a ajunge la a Doua Biserică Unitariană şi-l urmărise pe reverendul Talbot cum coboară în criptă. Îi numărase paşii – unul, doi, trei – pentru a afla cât timp îi ia să ajungă la scări. Îi estimase înălţimea şi făcuse un semn cu creta pe perete, după plecarea pastorului. Apoi săpase o groapă, măsurată cu grijă, astfel încât picioarele lui Talbot să rămână în aer când avea să-l arunce acolo cu capul înainte şi să îngroape banii murdari odată cu el. În sfârşit, într-o sâmbătă, după prânz, îl atacase pe Talbot, îi smulsese lampa şi-i turnase gaz pe picioare. După ce-l pedepsise şi pe reverend, Dan Teal îşi spusese cu convingere că membrii Clubului Dante erau mândri de acţiunile lui. Se întrebase când se ţineau întrunirile săptămânale în casa domnului Longfellow, cele pomenite de Greene. Duminica, fără îndoială, se gândise el, de Sabat.

Se interesase prin Cambridge şi găsise cu uşurinţă casa mare, galbenă, în stil colonial. Privind pe o fereastră laterală, nu văzuse însă niciun semn că ar fi avut loc o întâlnire. De fapt, imediat după ce-şi lipise faţa de geam, dinăuntru se auzise un zgomot puternic, căci lumina lunii se reflectase în nasturii uniformei sale. Teal nu voia să deranjeze Clubul, dacă acesta se întrunise într-adevăr, şi nici să-i distragă pe apărătorii lui Dante de la misiunea lor.

Ce uimit fusese Teal când Greene lipsise iarăşi de la post, de data aceasta fără măcar să se scuze că e bolnav! întrebase la biblioteca publică unde ar putea lua lecţii de italiană, pentru că primul sfat pe care Greene i-l dăduse celuilalt militar fusese să-l citească pe Dante în original. Bibliotecarul găsise un anunţ în ziar, dat de un anume domn Pietro Bachi, iar Teal îl căutase pentru a lua lecţii de la el. Instructorul acesta îi adusese un vraf de gramatici şi cărţi de exerciţii, majoritatea scrise de el însuşi, care nu aveau nimic de-a face cu Dante.

La un moment dat, Bachi se oferise să-i vândă o ediţie veneţiană a *Divinei Comedii.* Teal luase în mâini volumul legat în piele tare, dar nu manifestase niciun interes pentru carte, deşi Bachi îi tot turuia despre frumuseţea acesteia. Pentru el nu era Dante. Din fericire, Greene îşi făcuse din nou apariţia la casa de ajutor şi, cu acest prilej, Dante intrase în bolgia uluitoare a semănătorilor de dezbinări.

Lui Dan Teal soarta îi vorbise cu glas tunător, ca o salvă de tun. Fusese martor la acest păcat de neiertat – să semeni vrajbă şi să provoci zâzanie în diferite grupuri – şi ştia cine-l săvârşise: Phineas Jennison. II auzise la Ticknor & Fields vorbind despre cum ar trebui să-l apere pe Dante şi îndemnându-i pe membrii Clubului să se lupte cu universitatea, dar îl surprinsese şi condangându-l pe Dante în sălile Corporaţiei Harvard, unde pledase pentru atacarea lui Longfellow, Lowell şi Fields. Teal îl dusese pe Jennison prin tunelurile sclavilor fugari până în port, sub ameninţarea săbiei. Jennison plânsese şi-l implorase, apoi îi oferise din nou bani. Teal îi promisese că se va face dreptate şi-l tăiase cu sabia, apoi îi bandajase rănile cu grijă. Nu se gândea la ceea ce făcea ca fiind omucidere, căci pedeapsa implica un anume grad de suferinţă şi încătuşare a senzaţiilor. Era aspectul pe care îl considera cel mai liniştitor la Dante. Niciuna dintre pedepsele la care fusese martor nu era nouă. Teal le văzuse pe toate în timpul vieţii sale, în mare sau mic, la Boston sau pe câmpurile de bătaie ale naţiunii.

Ştia că membrii Clubului Dante erau entuziasmaţi de înfrângerea duşmanilor, pentru că Greene le oferise un şir de predici electrizante: Dante ajunsese la un lac îngheţat în care erau captivi trădătorii, printre cei mai răi păcătoşi descoperiţi şi incriminaţi în timpul călătoriei sale. Şi Teal, îmbrăcat în uniforma de sublocotenent, îi contemplase în dimineaţa aceea pe Augustus Manning şi Plinius Mead, la fel cum acelaşi Teal în uniformă îl privise pe Artemus Healey, indiferentul, zvârcolindu-se gol sub viermuiala de insecte, cum îl privise pe Elisha Talbot, simoniacul, dând din picioarele în flăcări şi simţind drept pernă sub cap banii blestemaţi, sau pe Phineas Jennison urlând şi zbătându-se pe măsură ce trupul îi era tăiat şi sfâşiat.

Dar apoi veniseră Lowell şi Fields şi Holmes şi Longfellow – şi nu ca să-l recompenseze! Lowell trăsese cu arma în el, iar Fields îl

îndemnase să-l ia în cătare. Pe Teal îl duruse inima. Crezuse că Longfellow – pe care Harriet Galvin îl adora – şi ceilalţi protectori care se adunau la Corner îmbrăţişaseră misiunea lui Dante! Acum ştia că ei nu înţelegeau adevărata muncă la care era chemat Clubul. Mai erau atâtea de făcut, atâtea cercuri de deschis pentru a face din Boston un oraş mai bun. Teal se gândise la scena de la Corner, când Lowell alergase după doctorul Holmes şi-i strigase: „Ai trădat Clubul Dante, ai trădat Clubul Dante!”

— Domnule doctor, îi spuse Teal când se întâlniră în tunelurile sclavilor, întoarce-te acum, domnule doctor. Tocmai veneam să te caut.

Holmes se răsuci cu spatele la soldatul în uniformă. Raza plăpândă a felinarului tremura de-a lungul abisului săpat în stâncă ce se deschidea înaintea lor.

— Faptul că m-ai găsit ţine, bănuiesc, de soartă, adăugă Teal, apoi îi porunci să o ia înainte.

— Doamne Dumnezeule, gemu Holmes, unde mergem?

— La Longfellow.

XX

Holmes continuase să meargă. Deşi abia apucase să-l vadă pe bărbatul din spatele lui, ştiuse imediat că este Teal, una dintre creaturile nopţii de la Corner, cum le numea Fields. Lucifer al lor. Aruncând o privire peste umăr, îi remarcă gâtul musculos, ca de luptător. În contrast, ochii de un verde pal şi gura aproape feminină păreau nepotrivit de copilăreşti, în timp ce picioarele, probabil ca rezultat al nesfârşitelor marşuri, îi sprijineau trupul în postura mândră a unui adolescent entuziast. Teal – acest băieţandru – era duşmanul şi contrariul lor. Dan Teal. *Dan Teal!* O, cum putuse un mânuitor atât de abil al condeiului precum Oliver Wendell Holmes să nu înţeleagă acest joc de cuvinte strălucitor? DANTE AL… DANTE AL…! Şi, o, ce spart îi răsuna în amintire vocea pătrunzătoare a lui Lowell, la Corner, când se ciocnise de asasin pe coridor. „Holmes, ai trădat Clubul Dante!” Teal ascultase atent, desigur, cum făcuse bineînţeles şi în sălile de la Harvard. Şi strânsese în el toată dorinţa de răzbunare a lui Dante!

Chiar dacă pentru el sosise ceasul ultimei judecăţi, nu avea de gând să-i pună în primejdie pe Longfellow şi pe ceilalţi. Se opri când tunelul începea să coboare.

— Nu merg mai departe! anunţă el, încercând să se ascundă în spatele unui glas curajos. Fac ce-mi ceri, dar nu-l implica pe Longfellow!

— Doi dintre voi, răspunse Teal după o tăcere parcă înţelegătoare, trebuie să fie pedepsiţi. Dumneata ai să-l faci pe Longfellow să înţeleagă, domnule doctor.

Holmes îşi dădu seama că n-avea să fie pedepsit ca trădător. Teal ajunsese la concluzia că, totuşi, Clubul Dante nu era de partea lui, că membrii lui îi abandonaseră cauza. Dacă el trădase Clubul Dante, aşa cum îl anunţase Lowell pe Teal fără să vrea, atunci era prieten al *adevăratului* Club Dante, cel pe care asasinul îl născocise în mintea lui: o asociaţie din umbră care traducea în fapt, la Boston, pedepsele imaginate de Dante.

Îşi scoase batista şi îşi şterse fruntea.

În acelaşi moment, tânărul în uniformă încleştă o mână puternică pe braţul lui.

În ciuda propriilor sale aşteptări, fără vreun plan sau vreo urmă de premeditare, Holmes îşi trase braţul cu atâta forţă, încât îl împinse pe criminal în peretele tunelului. Apoi o rupse la fugă, cu mâna încleştată pe mânerul felinarului.

Cu răsuflarea întretăiată, goni prin labirintul întunecos şi sinuos, uitându-se din când în când în urmă. Auzea tot felul de zgomote, dar nu putea să-şi dea seama exact câte dintre ele răsunau în mintea sau în pieptul său palpitând şi câte în exterior. Astmul i se părea un lanţ cu greutate la capăt care-l trăgea înapoi. Ajunse la un fel de cavitate în pământ şi se aruncă în ea. Găsi acolo un soi de încăpere, şi în ea un sac de dormit militar şi nişte bucăţele dintr-un material tare. Sparse una în dinţi. Pâine uscată, genul cu care soldaţii fuseseră siliţi să trăiască în timpul războiului: dăduse peste „locuinţa" lui Teal. Mai descoperi o vatră de foc, lemne, o tigaie, o cană de alamă şi un ibric de cafea. Era pe cale să o ia din loc, când auzi un fâşâit ce-l făcu să tresară. Ridicând lampa, observă că în adâncul adăpostului subteran zăceau pe jos Lowell şi Fields, cu mâinile şi picioarele legate şi cu câte un căluş în gură. Lowell era perfect nemişcat, cu barba răsfirată pe piept.

Le scoase cârpele din guri şi încercă, fără succes, să le dezlege mâinile.

— Sunteţi răniţi? Lowell! îl apucă pe poet de umeri şi-l zgâlţâi.

— Ne-a lovit până am leşinat şi ne-a târât aici, îi explică Fields. Lowell l-a blestemat şi a zbierat la el tot timpul cât ne-a legat… Şi doar i-am spus să-şi ţină gura aia afurisită… Teal i-a tras încă una, lăsându-l din nou inconştient, continuă el, cu un ton rugător. E doar leşinat, nu?

— Ce voia Teal de la voi?

— Nimic! Nu ştiu de ce mai suntem în viaţă şi nici ce are de gând!

— Monstrul a plănuit ceva pentru Longfellow!

— Îl aud venind! şopti Field. Grăbeşte-te, Holmes!

Mâinile doctorului tremurau şi erau leoarcă de sudoare, iar nodurile erau legate strâns. Abia vedea ceva.

— Nu, n-are rost. Pleacă *acum!* zise Fields.

— Într-o secundă… însă degetele îi alunecară iarăşi pe încheietura editorului.

— E prea târziu, Wendell. O să ajungă aici. Nu mai ai timp să ne eliberezi şi, în halul în care este, unde şi cum să-l ducem pe Lowell? Du-te la Casa Craigie! Lasă-ne pe noi… Trebuie să-l salvezi pe Longfellow!

— Nu pot să mă descurc singur! Unde e Rey? strigă Holmes.

— N-a venit şi toate patrulele postate în jurul caselor noastre au dispărut! Paza a fost retrasă! Longfellow e singur! Du-te!

Holmes se strecură afară din ascunzătoare şi alergă prin tuneluri mai iute decât alergase vreodată, până când zări în depărtare o geană de lumină argintie. În minte îi răsuna din ce în ce mai tare comanda lui Fields: DU-TE! DU-TE! DU-TE!

Un detectiv coborî agale scara igrasioasă care ducea la subsolul Secţiei Centrale. Prin pereţii de cărămidă se auzeau gemete şi blesteme.

Nicholas Rey sări de pe podeaua tare a celulei.

— Nu faceţi asta! Pentru numele lui Dumnezeu, oameni nevinovaţi sunt în primejdie!

— Chiar crezi tot ce visezi, băi, tuciuriule? ridică detectivul din umeri.

— N-aveţi decât să mă ţineţi aici cât poftiţi, dar lăsaţi oameni în faţa caselor acelora, vă implor. În Boston e un asasin care va ucide din nou. Ştiţi doar că Burndy nu l-a omorât pe Healey şi nici pe ceilalţi! Criminalul e încă liber şi aşteaptă doar un prilej! Puteţi să-l prindeţi!

Detectivul nu părea dispus să se lase convins. Îşi înclină capul într-o parte, parcă pe gânduri.

— Ştiu că Willard Burndy e un hoţ şi un mincinos, atâta ştiu.

— Vă rog, ascultaţi-mă!

Detectivul se prinse cu mâinile de zăbrele şi îl privi furios.

— Peaslee ne-a avertizat să nu te scăpăm din ochi, că nu-ţi vezi de treaba ta şi c-o să ne stai în cale. Pun pariu că nu-ţi place defel să fii închis şi să nu poţi face nimic. Nimeni nu vrea să te-ajute.

Detectivul scoase inelul cu chei şi i-l flutură pe la nas, zâmbind.

— Ei, ziua asta o să-ţi fie învăţătură de minte. Nu-i aşa, fund de ceaun?

Henry Wadsworth Longfellow emise o serie de suspine scurte, abia auzite, şi se aşeză la masa de scris din birou.

Annie Allegra îl îmbiase cu o mulţime de jocuri, dar singurul lucru pe care putea să-l facă era să se instaleze la birou, să traducă şi iar să traducă, lăsându-şi povara şi crucea la poarta acestei catedrale. Aici zgomotele lumii dispăreau, transformându-se într-un susur indistinct,

iar cuvintele aveau o vitalitate eternă. În naosul prelung al lăcaşului, tălmăcitorul îşi zări poetul cufundat în disperare şi se strădui să-i ţină tovărăşie. Pasul lui e lent şi solemn. Este îmbrăcat într-un veşmânt lung, unduitor, are o tichie pe cap şi sandale în picioare. Printre mulţimile de morţi, printre ecourile care trec din mormânt în mormânt, printre lamentaţiile venite de dedesubt, Longfellow distinse vocea care-l îndemna mai departe pe marele poet. Stătea înaintea amândurora, la o distanţă de nestrăbătut, o imagine, o proiecţie, o siluetă cu văl ca neaua, cu veşminte roşii ca focul, iar Longfellow simţi gheaţa din inima lui Dante topindu-se la fel ca zăpada de pe culmile munţilor. Poetul care caută iertarea perfectă a păcii perfecte.

Annie Allegra căuta prin birou o cutie de carton pe care o rătăcise şi de care avea nevoie pentru a sărbători cum se cuvine ziua de naştere a unei păpuşi. Găsi, în schimb, o scrisoare abia deschisă, de la Mary Frere, din Auburn, New York. Întrebă de la cine era.

— A, de la domnişoara Frere, zise ea. Ce drăguţ! Anul acesta o să-şi petreacă vara la Nahant? Ar fi grozav s-o avem în preajma noastră, ta ti.

— Nu cred că o să vină.

Longfellow încercă să-i zâmbească, dar Annie era dezamăgită.

— Poate că am pus cutia în dulapul din salon… spuse ea brusc şi plecă să ceară ajutorul guvernantei.

La uşa din faţă se auzi un ciocănit atât de grăbit, încât lui Longfellow i se strânse inima. Loviturile răsunau din ce în ce mai tare, aproape imperios. „Holmes”, se gândi Longfellow.

Annie Allegra, plictisită, o părăsise pe guvernantă şi se repezise încântată la uşă. O deschise. De afară se năpusti viforul atotcuprinzător şi glacial.

Annie vru să spună ceva, iar Longfellow simţi că se speriase. Auzi o voce bolborosită pe care nu o recunoscu. Se grăbi să ajungă în hol şi se trezi faţă în faţă cu un soldat în toată splendoarea uniformei de paradă.

— Trimiteţi-o de aici, domnule Longfellow, îi spuse Teal blajin.

Longfellow o trase spre el pe Annie şi îngenunche.

— Panzie, de ce nu termini acum partea aceea a articolului despre care am vorbit, pentru *The Secret*.

— Tati, ce parte? Interviul…?

— Da. Ce-ar fi s-o scrii chiar acum, Panzie, în timp ce eu discut cu domnul?

Încerca s-o facă să înţeleagă, cu o expresie imperativă, că trebuia să plece, cufundându-se astfel în ochii micuţei, identici cu ai mamei ei. Fetiţa dădu din cap încet, apoi se repezi în partea din spate a casei.

— Este nevoie de dumneavoastră, domnule Longfellow. Acum, zise Teal printre mestecături furioase. Se opri o clipă, scuipă cu forţă două

bucăţele de hârtie pe covorul gazdei, apoi continuă să mestece. Părea că are la dispoziţie o cantitate inepuizabilă de material masticabil.

Longfellow se întoarse cu stângăcie spre soldat şi înţelese imediat ce forţă uriaşă căpătase acesta trăind mereu în violenţă.

— Domnul Lowell şi domnul Fields v-au trădat, adăugă Teal. L-au trădat pe Dante. Şi dumneavoastră aţi fost acolo. Aţi fost acolo când Manning trăgea să moară şi n-aţi făcut nimic să-mi veniţi în ajutor. Dumneavoastră trebuie să-i pedepsiţi.

Îi puse în mâini un revolver militar şi oţelul rece arse degetele fine ale poetului, ale cărui palme purtau încă urmele rănilor suferite cu câţiva ani în urmă. Nu mai atinsese o armă din copilărie, când se întorsese acasă cu lacrimi în ochi după ce fratele lui îl învăţase să împuşte păsări.

Fanny ura armele şi războiul, iar Longfellow îi mulţumise lui Dumnezeu că nu mai trăise să-l vadă pe fiul lor, Charley, înrolându-se la prima chemare şi întorcându-se acasă cu omoplatul străpuns de un glonţ. Pentru bărbaţi, a fi soldat înseamnă pur şi simplu a purta uniforma, obişnuia ea să spună, dar nu se gândea niciodată la armele ucigătoare care însoţeau veşmintele militare.

— Da, o să înveţi până la urmă să stai potolit şi să te porţi aşa cum ţi se spune, bă sclav fugar, zise detectivul.

— Atunci de ce mai eşti aici?

Rey stătea acum cu spatele la barele celulei. Detectivul păru stânjenit de întrebare.

— Ca să mă asigur că de data asta îţi înveţi lecţia. Dacă nu, îţi trag una de-ţi sar dinţii, mă auzi?

— Adu-mi aminte de lecţie, se întoarse Rey încetişor.

Faţa detectivului se înroşi brusc, în timp ce se apleca spre gratii, bombănind.

— Să stai *liniştit* măcar o dată, coloratule, şi să laşi treburile vieţii pe mâna celor care le ştiu rostul mai bine!

Ochii cu reflexe aurii ai lui Rey stăteau plecaţi în jos, cu tristeţe. Apoi, fără ca restul trupului să-i dea de gol intenţiile, repezi un braţ spre gâtul detectivului, îl prinse strâns cu degetele şi îl lovi cu tâmpla de bare. Cu cealaltă mână înhăţă legătura de chei. Apoi dădu drumul omului care icnea din greu, încercând să-şi recapete respiraţia. Descuie uşa celulei, scotoci prin haina detectivului şi găsi o armă. Prizonierii din celulele alăturate izbucniră în urale.

Mulatrul alergă pe scări în sus şi ajunse în hol.

— A, eşti aici, Rey? se miră sergentul Stoneweather. Ce dracu' sentâmplă? Stăteam la post, aşa cum mi-ai zis, şi-au venit detectivii să-mi spună că le-ai fi zis cică să ne retragem! Pe unde-ai umblat?

— M-au închis în Morminte, Stoneweather! Trebuie să ajung

imediat la Cambridge! izbucni Rey. Apoi văzu o fetiţă cu guvernanta ei în partea cealaltă a sălii. Se repezi şi deschise poarta de fier care despărţea intrarea de birourile poliţiştilor.

— Vă rog, repeta Annie Allegra Longfellow în timp ce guvernanta încerca să explice ceva unui poliţist nedumerit. Vă rog.

— Domnişoară Longfellow, zise Rey aplecându-se spre ea, ce s-a întâmplat?

— Tata are nevoie de ajutor, domnule ofiţer Rey! strigă fetiţa.

O ceată de detectivi năvăli în sală.

— Uite-l! zbieră unul. II apucă pe Rey de braţ şi-l împinse la perete.

— Stai potolit, arătare! interveni sergentul Stoneweather, trântindu-şi bastonul pe spinarea detectivului.

Stoneweather strigă după ajutor şi imediat mai multi poliţişti intrară în fugă, dar trei detectivi îl prinseseră pe Nicholas Rey de ambele braţe şi-l trăgeau după ei, în ciuda împotrivirii acestuia.

— Nu! Tata are nevoie de dumneavoastră, domnule poliţist Rey! strigă Annie.

— Rey! strigă şi Stoneweather, spre care se îndrepta în zbor un scaun, în timp ce un pumn îl izbea în coaste.

Pe uşă intră atunci, ca un vifor, comandantul John Kurtz, şi pielea sa de obicei de culoarea muştarului deveni subit purpurie. În spatele lui, un hamal căra trei valize.

— Cel mai afurisit drum cu trenul… începu el. Pe toţi dracii, ce se petrece aici? urlă el la poliţiştii şi detectivii prezenţi, după ce încercase să-şi facă o părere despre situaţie. Stoneweather?

— L-au închis pe Rey în Morminte, şefule! protestă acesta. Sângele îi şiroia din nasul turtit.

— Domnule comandant, trebuie să ajung fără întârziere la Cambridge, îl imploră Rey.

— Poliţist Rey, zise şeful poliţiei, parcă era vorba să te ocupi de…

— Acum, şefule! Trebuie să plec!

— Daţi-i drumul! urlă Kurtz la detectivi, care-l lăsară în pace pe mulatru. Fiecare dintre voi, ticăloşilor, să se prezinte imediat în biroul meu! în clipa asta!

Oliver Wendell Holmes se uita mereu în spate, aşteptându-se de fiecare dată să-l zărească pe Teal. Nu îl urmărea nimeni. „Longfellow, Longfellow", îşi repeta în sinea lui, alergând prin Cambridge.

Deodată îl văzu în faţa lui pe Teal, care îl conducea pe Longfellow de-a lungul trotuarului. Poetul păşea cu grijă prin zăpada subţire.

În acea clipă lui Holmes îi fu teamă că nu mai avea de făcut decât un lucru ca să-şi împiedice leşinul: trebuia să acţioneze fără ezitare. Prin urmare zbieră cât îl ţinură plămânii:

— Teeeeal! Urletul ar fi putut trezi tot cartierul.

Militarul se întoarse fulgerător.

Holmes scoase muscheta de sub haină şi ţinti cu mâini tremurânde.

În clipa aceea, lui Teal nu părea să-i pese de armă. Gura i se mişcă, buzele-i eliberară o literă orfană, udă, pe care o scuipă în zăpada de la picioarele sale: *„f”,*

— Domnule Longfellow, doctorul Holmes va fi primul, zise Teal. Va fi primul pe care îl veţi pedepsi pentru ce aţi făcut. Va fi exemplul nostru pentru lumea întreagă.

Teal ridică braţul lui Longfellow, la capătul căruia se afla revolverul, şi îl îndreptă în direcţia lui Holmes.

Doctorul veni mai aproape, cu muscheta aţintită spre asasin.

— Niciun pas mai departe, Teal! O s-o fac, crede-mă! Te împuşc! Lasă-l pe Longfellow în pace şi ia-mă pe mine.

— Aceasta este pedeapsa, doctore. Voi toţi, cei care aţi abandonat justiţia lui Dumnezeu, trebuie să daţi piept cu pedeapsa finală. Domnule Longfellow, la comanda mea. Fiţi gata… ochiţi…

Holmes făcu un pas ţeapăn înainte şi ridică ţeava la nivelul gâtului lui Teal. Pe chipul omului nu se vedea nici cea mai mică urmă de teamă. Era soldatul etern, nu mai exista nimic dincolo de el. Nu mai avea scăpare, îi rămăsese doar voinţa inflexibilă de a proceda corect, acelaşi impuls care din când în când cuprindea toată omenirea şi se risipea ca fumul. Pe Holmes îl trecură fiorii. Nu ştia dacă avea rezerve suficiente de voinţă pentru a-l opri pe Dan Teal să-şi împlinească destinul în care se lăsase încătuşat.

— Trageţi, domnule, zise Teal. Trageţi acum! îşi puse mâna peste cea a lui Longfellow şi degetele peste ale poetului.

Înghiţind în sec, Holmes mişcă ţeava muschetei din dreptul fostului ucenic tipograf şi o aţinti asupra prietenului său.

Longfellow clătină din cap. Uimit, Teal făcu un pas în spate, trăgându-şi după el prizonierul.

— Îl împuşc pe loc, zise Holmes ameninţător.

— Nu, gemu Teal, scuturând din cap cu mişcări vehemente.

— Ba da, o fac! N-o să mai fie pedepsit! O să fie doar mort! Doar cenuşă! strigă Holmes, ridicând muscheta mai sus, spre capul lui Longfellow.

— Nu, nu poţi face una ca asta! Trebuie să-i ia şi pe ceilalţi cu el! Nu s-a sfârşit!

Holmes fixă arma asupra lui Longfellow, ai cărui ochi se închiseseră strâns. Teal scutura din cap şi părea gata-gata să înceapă să urle. Apoi se întoarse, ca şi când l-ar fi aşteptat cineva în spate, se răsuci spre dreapta, spre stânga şi în cele din urmă o luă la goană, părăsind scena. După câteva clipe se auzi o împuşcătură, apoi încă una, amestecată cu un geamăt de agonie.

Longfellow şi Holmes se uitară fără să vrea la armele din mâinile

lor, apoi priviră în direcţia din care se auzise ultimul zgomot. Teal zăcea pe zăpadă. Din trupul lui se scurgea un şuvoi de sânge fierbinte, care-şi croise albie prin albul imaculat şi indiferent al zăpezii. Din cele două găuri roşietice de pe vestonul uniformei se ridicau aburi. Doctorul îngenunche şi, cu gesturi febrile, îi luă pulsul.

— Holmes! strigă Longfellow apropiindu-se.

Mâinile doctorului se opriră.

Deasupra lui Teal stătea Augustus Manning, cu ochii goi, cu trupul scuturat de frisoane, cu dinţii clănţănind şi cu degetele tremurânde. Trezorierul aruncă arma în zăpadă, la picioarele lui. Făcu un gest vag în direcţia casei. Încerca să-şi adune gândurile. Îi trebuiră câteva minute până să fie în stare să rostească ceva coerent:

— Poliţistul care-mi păzea casa a plecat acum câteva ore! apoi am auzit strigăte şi l-am zărit pe fereastră. L-am văzut… Uniforma lui… Şi mi-a revenit totul în minte, totul. M-a dezbrăcat, domnule Longfellow şi şi… m-a legat… m-a târât după el, dezbrăcat…

Longfellow îi întinse o mână consolatoare, iar Manning plânse pe umărul poetului, în timp ce doamna Manning venea spre ei, alergând.

O dubă a poliţiei se opri în spatele micului grup ce se formase în jurul trupului. Nicholas Rey se repezi afară cu revolverul în mână. O altă trăsură sosi în goană, cu sergentul Stoneweather şi încă doi poliţişti.

Longfellow îl apucă pe Rey de braţ, cu ochii strălucitori şi întrebători.

— Fetiţa e bine, răspunse poliţistul înainte ca poetul să pronunţe vreun cuvânt. Am lăsat o patrulă să le păzească, pe ea şi pe guvernantă.

Longfellow îşi înclină capul, recunoscător. Holmes se sprijini de gardul de fier din faţa casei lui Manning pentru a-şi recăpăta suflul.

— Holmes, ce minune! Poate că ar trebui să te întinzi puţin înăuntru, zise Longfellow, încă ameţit şi deloc liniştit. Ca să vezi, până la urmă ai rezolvat-o! Dar cum…

— Dragul meu, cred că lumina zilei va clarifica tot ceea ce noaptea a lăsat în dubiu, declară Holmes.

Apoi îi conduse pe poliţişti prin oraş, la biserică şi în tuneluri, în care intrară pentru a-i salva pe Lowell şi pe Fields.

XXI

— Uşurel, stai aşa, se zborşi evreul spaniol la mentorul său iscusit. Atunci, Langdon, asta nu-nseamnă că o să fii chiar ultimul dintre Cei cinci din Boston?

— Burndy n-a fost pus la socoteală printre Cei cinci din pornire, dragă ovreiaş, răspunse atotştiutor Peaslee. Cei cinci au fost, binecuvântat fie-le sufleţelul fiecăruia pe măsură ce se afundă-n iad, şi al meu de asemenea, când mă voi alătura lor: Randall, care face juma’

de pedeapsă la Morminte; Dodge, pe care l-au apucat pandaliile şi s-a retras în Vest; Turner, pe care l-a îmbrobodit stricata cu care-a trăit vreo doi ani şi ceva, de şi-a pus pirostriile… aşa lecţie zic şi eu… să nu te-nsori în veacul vecilor; şi dragul de Simonds, care s-a vârât pe undeva pe la porturi, prea matol să mai spargă măcar cănuţa cu lăptic a unui plod!

— Piii, ce păcat! Mare păcat, se jelui unul dintre cei patru care formau auditoriul lui Peaslee.

— Cum ziseşi? ridică marele maestru o sprânceană suplă, în semn de reproş.

— Păcat să-l vezi c-o să atârne-n funie! continuă hoţul saşiu. Nu că l-aş fi întâlnit vreodat', nu. Numa' c-am auzit c-ar fi ăl mai tare spărgător de seifuri pe care l-a avut Bostonu' vreodată! Se zice c-ar putea dăşchide un seif cât ai zice peşte!

Ceilalţi trei tăcură şi, dacă ar fi stat în picioare în loc să fie aşezaţi la masă, probabil şi-ar fi târşâit nervoşi cizmele pe podeaua negeluită a cârciumii sau ar fi luat-o pur şi simplu din loc la un asemenea comentariu rostit în faţa lui Langdon W. Peaslee. În situaţia de faţă, sorbiră din băuturi, cu un aer foarte paşnic, şi traseră din trabucurile fără inel pe care le împărţise Peaslee.

Uşa tavernei se dădu de perete şi o muscă se năpusti înăuntru, peste separeurile întunecoase, bâzâind insistent la masa lui Peaslee. Un mic număr de fraţi şi surori ai respectivei supravieţuiseră iernii, iar un număr şi mai mic trăiau încă, bine-mersi, în anumite părţi ale pădurilor din Massachusetts. Aveau să continue s-o facă, deşi profesorul Louis Agassiz de la Harvard, dacă ar fi ştiut, ar fi declarat toată afacerea imposibilă. Cu privirea-i ascuţită, Peaslee observă ochii ciudat de roşii şi trupul albăstrui, umflat. Flutură din mâini ca s-o alunge, iar la celălalt capăt al barului câţiva indivizi se amuzară pe chestia asta.

Langdon Peaslee se aplecă după punciul lui tărişor, oferta specială a casei, respectiv a tavernei Stackpole. Nu trebuia să-şi modifice poziţia în scaunul din lemn pentru a ajunge la băutură cu mâna stângă, deşi era tras bine în afară faţă de masă, pentru ca să poată astfel să se adreseze cum trebuie întregului semicerc strâmb de apostoli. Braţele sale de păianjen îi permiteau să se întindă după multe lucruri în viaţă fără să se mişte deloc.

— Credeţi-mă pe cuvânt, gagiilor, acest domn Burndy, şuieră Peaslee numele prin golurile considerabile dintre dinţii săi de cal, n-a fost decât spărgătorul cel mai cu gură mare pe care l-a văzut oraşu'.

Publicul primi gluma menită să înseneineze atmosfera cu paharele ridicate şi cu un hohot exagerat de râs, stimulând astfel rânjetul deja excesiv al lui Peaslee. Evreul zâmbăreţ se opri însă brusc, cu privirea tulbure aţintită peste buza paharului său.

— Ce-i, Idişule? îşi roti Peaslee gâtul, ca să vadă deasupra lui un bărbat impresionant. Fără un cuvânt, hoţii şi borfaşii mărunţi din jurul lui Peaslee se ridicară şi-o tuliră în alte colţuri ale barului, lăsând în urma lor nori de fum stătut care pluteau fără ţintă şi care împuţiră şi mai mult atmosfera deja clocotitoare a crâşmei fără ferestre. Numai escrocul saşiu se ţinu băţos.

— Şterge-o, şuieră Peaslee. Ultimul reprezentant al cohortei se pierdu în mulţime.

— Vasăzică, spuse Peaslee, măsurându-şi vizitatorul din cap până-n picioare. Făcu semn chelneriţei, o femeie îmbrăcată sumar, într-o rochie cu decolteu ameţitor. O duşcă împreună? întrebă cu un rânjet spărgătorul de seifuri.

Cu o mişcare amabilă a mâinii, Nicholas Rey trimise la loc barmaniţa şi se aşeză vizavi de Peaslee.

— Hai, dom' poliţist, măcar trage-o paparoasă.

Dar Rey refuză şi trabucul pe care hoţul i-l întinse

— Ce-i cu moaca asta pe calapod? Trăim vremuri clasa-ntâia, marca urs! Peaslee îşi refrişă zâmbetul. Vezi matale, băieţii tocma' se pregăteau să poposească-n spate, să joace gros. Ne-ntâlnim tot la două zile. Îs sigur că n-ar face fiţe dacă intri şi mata. Adică, doar dacă n-ai parale suficiente pentru miză.

— Vă mulţumesc domnule Peaslee, dar nu, replică Rey.

— Păi, atunci… Peaslee duse un deget la buze şi se aplecă în faţă, ca pentru a-i face o confidenţă. Să nu crezi, dom'le poliţist, că n-ai fost urmărit. Ştim că te-ai ţinut după un nebun care-a încercat să-i vină de hac lu' faţă de papagal ăla de Manning. Cineva care crezi c-a avut de-a face şi cu celelalte crime Burndy.

— Chiar aşa, confirmă Rey.

— Păi, din fericire pentru mata, n-a fost să fie, zise Peaslee. Ştii că sunt cele mai grase recompense de la moartea lui Lincoln încoace şi n-o să mă aburească nimeni de partea mea. Când Burndy o să facă balet pe funie, o să-mi trag şi eu partea, grasă ca un purceluş, ţi-am zis, amice Rey. Suntem cu ochii în patru, în continuare.

— L-ai înfundat pe Burndy pe nedrept şi nu trebuie să stai cu ochii pe mine, domnule Peaslee. Dacă aş fi avut dovezi pentru a-l elibera aş fi făcut-o deja, indiferent de consecinţe. Şi nu v-aţi mai fi luat restul de răsplată.

La auzul numelui lui Burndy, spărgătorul îşi ridică gânditor paharul cu punci.

— O poveste faină, aia ţesută de avocaţi, cum că Burndy îl ura pe judecătorul Healey pentru că a eliberat prea mulţi sclavi înainte de Actul Sclavilor Fugari şi i-a strivit pe Talbot şi pe Jennison pentru că l-au înşelat la parale. Ei da, are şi el Waterloou' lui. Vedea-l-aş cu guler de cânepă! Trase o duşcă lungă, apoi deveni serios. Se zvoneşte că

guvernatorul vrea să desfiinţeze birou' de detectivi, după scandalul pe care l-ai făcut la secţie, şi că membrii consiliului municipal o să-l înlocuiască pe Kurtz şi-o să-ţi dea un şut în dos. Ia aminte la sfatul meu, tuleşte-o cât mai e timp, dragă Crinişorule-spuma laptelui. În ultima vreme nu ţi-ai făcut decât duşmani.

— Ba mi-am făcut şi niscaiva prieteni, domnule Peaslee, declară Rey după un moment de pauză. Cum spuneam, nu trebuie să vă faceţi griji din cauza mea. Dar mai există cineva, totuşi. De aceea am venit.

Sprâncenele sârmoase ale lui Peaslee împinseră în sus pălăria cafenie.

Rey se întoarse în scaun şi aruncă o privire spre un ins grozav de înalt, care şedea pe un taburet la tejgheaua barului.

— Individul acela a pus întrebări prin tot oraşul. Pare să creadă că există alte explicaţii ale crimelor decât cele prezentate de echipa dumitale. Conform acestui cetăţean, Willard Burndy n-are nicio legătură cu omorurile. Dubiile lui ar putea să vă coste restul de recompensă, domnule Peaslee, fiecare cent, de fapt.

— Ceţoasă afacere! Ce sugerezi că-i de făcut? se interesă Peaslee.

— Dacă aş fi în locul dumitale? medită Rey un timp. L-aş convinge să plece din Boston un timp mai îndelungat.

La tejgheaua barului Stackpole, Simon Câmp, detectivul de la Pinkerton, a cărui misiune era să se ocupe de Bostonul metropolitan, citea şi răscitea nota ce-i fusese trimisă de către poliţistul Nicholas Rey – trebuia să-l aştepte acolo pentru o afacere importantă. De pe scaunul său, privea cu nelinişte şi furie crescânde la borfaşii care dansau cu prostituate de două parale. După zece minute, lăsă câteva monede pe bar şi se ridică să-şi ia haina.

— Ei, da' unde te grăbeşti aşa? îl luă în primire evreul spaniol, apucându-i mâna şi strângându-i-o.

— Cum? se răsti Câmp, împingând cât colo mâna evreului. Cine Dumnezeu sunteţi voi ăştia? La o parte, până nu-mi sare muştaru'.

— Dragă străine, zise Langdon Peaslee cu un zâmbet de un kilometru, despărţindu-şi în două tovarăşii ca pe Marea Roşie şi proţăpindu-se în faţa detectivului, cred că cel mai potrivit ar fi să ni te alături în camera din spate, la un joculeţ. Am fi chiar supăraţi s-auzim că vizitatorii oraşului nostru se simt singuri vreodată.

După câteva zile, J.T. Fields se plimba în lung şi-n lat pe o alee din Boston, la ora stabilită de Simon Câmp. Numără monedele din geanta de piele, asigurându-se că mita era acolo. Tocmai se uita încă o dată la ceasul de buzunar, când auzi pe cineva apropiindu-se. Îşi ţinu respiraţia fără să vrea şi-şi repetă că trebuia să se ţină tare, apoi strânse bine la piept geanta şi se întoarse cu faţa spre intrarea aleii.

— Lowell? zise Fields uimit.

James Russell Lowell avea capul înfăşurat într-un bandaj negru.

— Fields… Cum… De ce eşti…

— Cum să-ţi spun, tocmai… se bâlbâi şi editorul.

— Am căzut de acord să nu-l plătim pe Câmp, să-l lăsăm să facă ce vrea! strigă Lowell când văzu geanta din mâna lui Fields.

— Atunci tu de ce ai venit? întrebă editorul.

— Nu ca să mă înjosesc oferindu-i ce a cerut sub protecţia întunericului! se răsti Lowell. Oricum, ştii că nu am atâţia bani la îndemână. Nu sunt sigur… Cred că voiam să-i spun părerea mea despre el. Nu-i putem permite unui asemenea ticălos să-l târască în mocirlă pe Dante fără să opunem rezistenţă. Adică…

— Da, zise Fields. Poate că n-ar trebui să-i menţionăm asta lui Longfellow…

— Nu, nu, dădu din cap Lowell. Nu-i pomenim nimic.

Aşteptară cam douăzeci de minute, privind oamenii ce treceau pe stradă, apoi pe cei care veniseră cu nişte prăjini să aprindă lămpile stradale.

— Cum te-ai simţit cu capul săptămâna asta, dragul meu Lowell?

— Ca şi când mi-ar fi fost crăpat în două şi cârpit la loc de un nepriceput, râse el. Holmes zice că vor dispărea toate neplăcerile într-o săptămână sau aşa ceva. Al tău?

— Bine. Mult mai bine. Ai auzit veştile despre Sam Ticknor?

— Măgarul ăla bătrân?

— A deschis o editură împreună cu unul dintre mizerabilii săi fraţi! La New York! Mi-a scris că o să ne bage la apă, de acolo, de pe Broadway. Mă întreb ce-ar fi zis Bill Ticknor despre fiii săi care se străduiesc să distrugă casa ce-i poartă numele.

— Numai să încerce, haimanalele! Anul acesta o să-ţi scriu cel mai bun poem, şi numai pentru asta, dragă Fields.

— Ştii, reluă el, după câteva momente de linişte, pun pariu pe o pereche de mănuşi că lui Simon Câmp i-a venit mintea la cap şi a renunţat la micul lui şantaj. Cred că asemenea lună divină şi stele liniştite sunt de-ajuns pentru a trimite înapoi în iad şi cel mai cumplit păcat.

Fields ridică geanta şi râse constatând cât de grea era.

— Ia spune, dacă îţi convine, ce-ar fi să folosim un pic din ce-i aici ca să luăm o cină târzie la Parker?

— Cu banii tăi? Nu văd ce ne-ar împiedica! Lowell o porni înainte, iar Fields îi strigă să-l aştepte. Poetul se prefăcu că nu-l auzise.

— Stai aşa! O, mizerabilă obezitate! Autorii mei nu aşteaptă niciodată, bombăni editorul. Ar trebui să aibă mai multe respect pentru şuncile mele.

— Vrei să pierzi ceva din jurul taliei, Fields? zise Lowell. Dă-le

autorilor tăi zece la sută mai mult şi-ţi garantez că o să te plângi mai puţin din cauza grăsimii!

În lunile următoare şi-au făcut apariţia o mulţime de reviste poliţiste de duzină, pe care J.T. Fields le detesta, pentru că aveau o influenţă nefastă asupra publicului dornic de lectură. Toate se hrăneau din povestea unui detectiv oarecare de la Agenţia Pinkerton, Simon Câmp, care, curând după ce părăsise oraşul în urma unei lungi conversaţii cu Langdon W. Peaslee, fusese acuzat de procurorul general că şantajase mai mulţi membri de vază ai guvernului cu privire la anumite secrete de război, în ultimii trei ani, Câmp umflase zeci de mii de dolari şantajând persoane implicate în cazurile sale. Allan Pinkerton i-a despăgubit pe clienţii care lucraseră cu Câmp, dar unul dintre ei, un anume doctor Augustus Manning de la Harvard, n-a fost găsit nici măcar după ce faimoasa agenţie particulară de detectivi şi-a pus în mişcare oamenii.

Augustus Manning şi-a dat demisia de la Harvard şi a plecat din Boston împreună cu familia. Soţia lui a mărturisit că luni în şir nu vorbise aproape deloc. Unii ziceau că s-ar fi mutat în Anglia, alţii auziseră că s-ar fi stabilit pe o insulă din mări neexplorate. O altă remaniere subită a administraţiei Harvard-ului a condus la alegerea neaşteptată a unui nou supraveghetor, Ralph Waldo Emerson, la propunerea editorului filosofului, J.T. Fields, susţinută şi de preşedintele Hill. Astfel a încetat exilul de douăzeci de ani al domnului Emerson de la Harvard, iar poeţii din Cambridge şi Boston au aclamat vestea că unul dintre ei ajunsese în conducerea colegiului.

Înainte de sfârşitul anului a fost publicată o primă ediţie a traducerii *Infernului,* care a ajuns la timp în Italia pentru comemorarea celei de-a şase suta aniversări a naşterii lui Dante şi pe care Comitetul florentin a primit-o cu elogii. Începutul de bun augur a conturat perspectivele unui mare succes pentru traducerea lui Longfellow, primită ca „deosebit de bună" în cele mai înalte cercuri literare din Berlin, Londra şi Paris. Longfellow a oferit câte o carte în avanpremieră fiecăruia dintre membrii Clubului Dante şi altor prieteni. Deşi menţiona rareori subiectul, un ultim exemplar a fost trimis ca dar de logodnă la Londra, unde Mary Frere, o tânără din Aubum, New York, se mutase pentru a fi mai aproape de logodnicul ei. Longfellow era mult prea ocupat cu fetele lui şi cu un nou poem de mare anvergură pentru a-i căuta un alt cadou.

Lipsa ta de la Nahant va lăsa un gol ca acela de pe stradă atunci când este dărâmată o casă. Poetul observă cât de danteşti îi deveniseră figurile de stil.

Charles Eliot Norton şi William Dean Howells s-au întors din Europa la timp pentru a-l ajuta pe Longfellow să-şi adnoteze traducerea

completă. Cu aura aventurilor din străinătate încă plutindu-le deasupra capetelor, Howells şi Norton le-au promis prietenilor poveşti despre Ruskin, Carlyle, Tennyson şi Browning. Anumite cronici se transmit mai bine în persoană decât prin scrisori.

Lowell le-a întrerupt efuziunea cu un râs din toată inima.

— Chiar nu te interesează, James? îl întrebă Charles Eliot Norton.

— Dragul nostru Norton, zise Holmes, potolind puţin veselia lui Lowell, dragul nostru Howells, deşi nu am traversat oceane, şi noi am fost într-un periplu ce nu poate fi cuprins în vreo epistolă muritoare. Apoi Lowell îi puse pe Norton şi pe Howells să jure că vor păstra secretul întru eternitate.

Când Clubul Dante şi-a întrerupt şedinţele pentru că îşi împlinise menirea, Holmes s-a gândit că Longfellow se va plictisi. Prin urmare îi oferise din proprie iniţiativă moşia de la Norton's Shady Hill pentru a ţine alte întruniri sâmbătă seara. Acolo discutau despre progresele lui Norton în tălmăcirea lucrării *La Vita Nuova* – povestea iubirii lui Dante pentru Beatrice. În anumite seri grupul se lărgea prin prezenţa lui Edward Sheldon, care începuse să întocmească un index al poemelor şi lucrărilor minore ale lui Dante, sperând să studieze un an sau doi în Italia.

Nu de mult, Lowell îi permisese fiicei sale Mabel să călătorească prin Italia, într-un voiaj de cel mult şase luni. Aveau s-o escorteze cei doi Fields, care plecau cu vaporul de Anul Nou pentru a serba trecerea operaţiunilor de zi cu zi ale firmei în mâinile lui J.R. Osgood.

Fields se apucase să pregătească banchetul de la faimosul Club Union din Boston încă dinainte ca Houghton să înceapă să tipărească în trei volume *Divina Comedie a lui Dante Alighieri,* care a fost considerată evenimentul literar al sezonului.

În ziua serbării, Oliver Wendell Holmes şi-a petrecut după-amiaza la Casa Craigie, unde poposise şi George Washington Greene care venea de la Rhode Island.

— Da, da, îi zise Holmes lui Greene despre nenumăratele exemplare din al doilea roman al său pe care le vânduse. Cel mai mult contează cititorul obişnuit, căci în ochii lui se oglindeşte valoarea scrisului. Scrisul nu înseamnă supravieţuirea celor mai dotaţi, ci supravieţuirea supravieţuitorilor. Ce sunt criticii? Se străduiesc din răsputeri să mă facă să par de nimic, iar dacă nu sunt în stare să suport asta, atunci chiar o merit.

— În ultimul timp vorbeşti ca domnul Lowell, constată Greene, zâmbind.

— Probabil că da.

Cu un deget tremurând, Greene îşi slăbi cravata albă.

— Am nevoie de aer, desigur, spuse el, căzând pradă unui acces de tuse.

— M-aş face din nou doctor, domnule Greene, dacă te-aş putea însănătoşi, zise Holmes şi se duse să vadă dacă Longfellow era gata.

— Nu, nu, mai bine nu, şopti Greene. Hai să-l aşteptăm afară până termină.

La mijlocul aleii principale, Holmes remarcă:

— Mi-am închipuit că o să mă satur, dar, crede-mă, domnule Greene, am început să citesc din nou *Commedia* lui Dante. Mă mir că în ciuda tuturor evenimentelor nu te-ai îndoit niciodată de valoarea muncii noastre. N-ai avut nici măcar o dată impresia că s-a pierdut ceva pe drum?

— Voi, domnilor, zise Greene cu ochii pe jumătate închişi, şi dumneata, doctore Holmes, v-aţi închipuit că povestea lui Dante este cea mai măreaţă operă de ficţiune scrisă vreodată… Eu, unul, am crezut de la bun început că Dante a făcut într-adevăr călătoria. Am crezut că Dumnezeu i-a făcut acest dar, şi l-a făcut deopotrivă poeziei.

— Dar acum… Acum tot mai crezi că totul este adevărat?

— O, mai mult ca oricând, domnule doctor Holmes. Zâmbi, apoi se uită spre fereastra biroului lui Longfellow. Mai mult ca oricând, repetă.

Lămpile au pălit în Casa Craigie, iar traducătorul *Divinei Comedii* a urcat scările, trecând pe lângă portretul lui Dante pictat de Giotto, căruia părea să nu-i pese că are un singur ochi, şi acela beteag. Longfellow se gândi că acest ochi era poate viitorul, dar în celălalt avea să rămână mereu misterul superb al Beatricei, femeia care îi însufleţise întreaga viaţă. Ascultă rugăciunile fetelor, apoi o privi pe Alice Mary care le învelea pe surorile ei mai mici, Edith şi Annie Allegra, împreună cu păpuşile lor, care răciseră şi ele.

— Când te întorci acasă, tati?

— Destul de târziu, Edith. O să dormiţi atunci.

— Te vor ruga să ţii un discurs? Cine va mai fi acolo? întrebă Annie Allegra. Spune-ne cine mai vine.

— Nu ţi-am mai zis, draga mea? zise Longfellow mângâindu-şi barba.

— Nu-i suficient, papă! îşi scoase caieţelul de sub pătură. Domnul Lowell, domnul Fields, domnul doctor Holmes, domnul Norton, domnul Howells… Annie Allegra pregătea o carte intitulată *Amintirile unei persoane mici despre nişte oameni mari,* pe care plănuia s-o publice la Ticknor & Fields, şi se hotărâse să înceapă cu o relatare despre banchetul în onoarea lui Dante.

— A, da, o întrerupse Longfellow. Poţi să-i mai adaugi pe domnul Greene, pe bunul tău prieten, domnul Sheldon şi, desigur, pe domnul Edwin Whipple, iscusitul critic al revistei lui Fields.

Annie Allegra scrise aşa cum îi permitea ortografia.

— Vă iubesc, dragele mele fete, zise Longfellow, sărutând fiecare

frunte mătăsoasă. Vă iubesc pentru că sunteţi fetele mele şi fiicele mamei voastre, pentru că şi ea v-a iubit. Încă vă iubeşte.

Păturile fetelor se întinseră în aer şi apoi plutiră în jos, ca o simfonie colorată, iar el plecă, lăsându-le în tăcerea infinită a nopţii. Se uită pe fereastră la şopronul trăsurilor, unde aştepta noua trăsură a lui Fields – editorul părea să aibă mereu una nouă –, şi văzu că bătrânul cal murg, adoptat recent de la cavaleria unionistă, se adăpa dintr-un şanţ.

Începură să cadă stropi – o ploaie de seară, blândă, creştinească. Trebuie că-i era peste mână lui J.T. Fields să vină de la Boston la Cambridge şi apoi să pornească din nou spre Boston, dar el insista de fiecare dată.

Holmes şi Greene îi păstraseră lui Longfellow un loc de cinste între ei, vizavi de Fields şi Lowell. Urcându-se în trăsură, poetul spera să nu-l roage să vorbească în faţa musafirilor adunaţi la festivitate. Dacă o făceau, totuşi, avea să le mulţumească prietenilor lui că-l luaseră cu ei.

Notă istorică

În 1865, Henry Wadsworth Longfellow, primul poet american care a obţinut recunoaşterea internaţională, a fondat în reşedinţa lui de la Cambridge, Massachusetts, o asociaţie de traducere a operei lui Dante. Poeţii James Russell Lowell şi doctorul Oliver Wendell Holmes, istoricul George Washington Greene şi editorul James T. Fields au colaborat cu Longfellow la realizarea primei tălmăciri americane integrale a *Divinei Comedii.* Oamenii de litere s-au lovit atât de conservatorismul care proteja poziţia dominantă a studiilor de greacă şi latină, cât şi de propensiunea culturală pentru lucrările autohtone, de încercarea de limitare a literaturii americane la operele născute pe pământul patriei – mişcare stimulată, dar nu întotdeauna condusă, de Ralph Waldo Emerson, apropiat al cercului lui Longfellow. Din 1881, Clubul Dante a devenit în mod oficial Societatea Dante din America, primii trei preşedinţi ai organizaţiei fiind Longfellow, Lowell şi Charles Eliot Norton.

Deşi unii intelectuali americani cunoşteau bine opera lui Dante, mai ales datorită traducerilor britanice ale *Divinei Comedii,* publicul larg avusese prea puţine contacte cu poezia marelui toscan. Faptul că abia în 1867 – anul când a văzut lumina tiparului traducerea lui Longfellow – a fost publicată şi prima ediţie în italiană a *Divinei Comedii* ne dovedeşte ce influenţă pozitivă a avut iniţiativa poetului.

Romanul se străduieşte în primul rând să rămână istoriceşte fidel personajelor portretizate şi contemporanilor acestora, şi, în mai mică măsură, să vină în întâmpinarea ideilor noastre preconcepute, alimentate de lecturile obişnuite.

În text au fost incluse pe alocuri, în original sau adaptate, fragmente din poeme, eseuri, romane, jurnale şi scrisori aparţinând membrilor

Clubului Dante şi apropiaţilor acestora. O serie de vizite la reşedinţele personajelor şi diverse tratate de istorie, hărţi, memorii şi documente m-au ajutat să conturez oraşele Boston, Cambridge, precum şi Universitatea Harvard aşa cum erau ele în anul 1865. Însemnările contemporanilor, mai ales memoriile literare ale lui Annie Fields şi William Dean Howells, deschid o fereastră spre viaţa de zi cu zi a grupului, iar aceste informaţii îşi găsesc locul firesc în textura narativă. Chiar şi personajele secundare sunt inspirate, când a fost posibil, din figuri reale care ar fi putut participa la evenimentele narate. Pietro Bachi, instructorul de italiană de la Harvard căzut în dizgraţie, este în realitate un amestec între Bachi şi Antonio Gallenga, un profesor de italiană din Bostonul acelor timpuri. Doi membri ai Clubului Dante, Howells şi Norton, mi-au îmbogăţit considerabil perspectiva prin relatările lor despre grup, deşi apar succint în povestirea de faţă.

Crimele inspirate din opera lui Dante nu au nicio legătură cu realitatea istorică, dar arhivele poliţiei şi documentele oraşului atestă creşterea rapidă a ratei criminalităţii în Noua Anglie imediat după Războiul Civil, precum şi corupţia masivă şi afacerile ilicite în care erau implicaţi atât detectivii, cât şi infractorii. Nicholas Rey este un personaj imaginar, dar se confruntă cu obstacole reale, cele pe care le-au întâlnit primii poliţişti afro-americani în secolul al XIX-lea, mulţi dintre ei veterani ai Războiului Civil şi mulatri. O prezentare a situaţiei lor poate fi citită în *Poliţia de culoare în America,* lucrare semnată de W. Marvin Dulaney. Experienţa de război a lui Benjamin Galvin se bazează pe istoria regimentelor 10 şi 11 Massachusetts şi pe relatările directe ale soldaţilor şi reporterilor. În prezentarea psihologiei lui Galvin m-am condus mai ales după recentul studiu „Zdruncinaţi în iad” de Eric Dean, care argumentează existenţa stresului posttraumatic la veteranii Războiului Civil.

Deşi intriga romanului este complet fictivă, am putea reda aici o anecdotă, neatestată documentar, care provine dintr-o biografie timpurie a poetului James Russell Lowell. Într-o seară de miercuri, o Fanny Lowell extrem de neliniştită i-a dat voie soţului ei să meargă pe jos până la reşedinţa lui Longfellow pentru o întrunire a Clubului Dante abia după ce acesta a acceptat să-şi ia puşca de vânătoare. Motivul acestei precauţii era valul de tâlhării din Cambridge.

[1] Corporaţia şi Comitetul de supraveghetori sunt principalele foruri care conduc Universitatea Harvard. Corporaţia este formată din preşedinte şi membri, absolvenţi care primesc o sponsorizare pentru a-şi continua studiile şi care sunt, de obicei, şi cadre didactice.
[2] în 1815, Abel Smith, un negustor bogat din Boston, a lăsat moştenire Universităţii Harvard o sumă importantă pentru angajarea unui profesor de franceză şi spaniolă; postul a primit numele donatorului, în America o catedră „cu nume" fiind de foarte mare prestigiu.
[3] Numită aşa după medicul George Parkman (1790-1849), descendent al unei familii foarte înstărite din Boston; Parkman a fost ucis de un profesor de chimie şi mineralogie de la Harvard, dr. John White Webster; a urmat un proces răsunător în care s-au folosit pentru prima oară probe anatomo-patologice.
[4] *Red coats,* poreclă dată soldaţilor britanici, care purtau vestoane de culoare roşie.
[5] Phi Beta Kappa este cea mai prestigioasă societate academică onorifică din Statele Unite; fondată în 1776, la Colegiul William şi Mary din Virginia, a fost repede adoptată şi la Harvard şi Yale.
[6] Lege dintr-un pachet adoptat de Congresul Statelor Unite în 1850 care cuprindea o serie de măsuri în sprijinul proprietarilor de sclavi; aboliţionistii au refuzat s-o pună în practică.
[7] Toate citatele din Dante sunt preluate, cu o singură excepţie, din traducerea semnată de Eta Boeriu *(Divina Comedie,* Editura Minerva, Bucureşti, 1982).
[8] Urmaş al lui Noe şi, potrivit unor legende, constructor al Turnului Babei; turnul nu a fost terminat, fiindcă Dumnezeu a amestecat limbile şi constructorii nu s-au mai putut înţelege între ei.
[9] Dante a stat un timp în exil la Verona, la curtea prinţului Bartolomeo della Scala (pe care îl numeşte, admirativ, Marele Lombard, în Cântul XVII din *Infernul);* acolo l-a cunoscut şi pe fratele mai mic al prinţului, Cangrande (1291-1329), devenind şi protejatul acestuia.
[10] Johnny Rebel, denumire generică pentru soldaţii Confederaţiei (ai Sudului sclavagist) în timpul Războiului Civil; soldaţii unionişti erau numiţi Billy Yank.
[11] La 10 aprilie 1861, trupele sudiste comandate de generalul Beauregard au bombardat fortul Sumter, declanşând astfel Războiul de Secesiune.
[12] Cascadă în parcul cu acelaşi nume din Minneapolis, Minnesota, care i-a inspirat lui Longfellow un poem.
[13] Priscilla (Mullins), personaj reprezentând o tânără pelerină dintr-un poem de dragoste intitulat *The Courtship of Miles Standish* („Iubirea lui Miles Standish").

[14] Alt poem al lui Longfellow având ca subiect expulzarea acadienilor (colonişti francezi în Canada de est) din Noua Scoţie, şi frumoasa poveste de dragoste a Evangelinei.
[15] Poet englez (1819-1861) a cărui melancolie sceptică contrastează cu religiozitatea lui pregnantă.
[16] în original *daddy long leg,* adică o specie de păianjeni şi, literal, „tata cu picioare lungi"; tot în traducere literală, Longfellow înseamnă „tipul cu picioare lungi".
[17] „Jăratic roş pe talpă şi cenuşe", *Infernul,* Cântul XIX, 25.
[18] Lanţ de magazine foarte populare care au dăinuit până în secolul XX, fiind rebotezate Macy's.
[19] „Şi pe obraji li se scurge vâscos, / cu lacrimi dres, un sânge gros, fierbinte/ sorbit de viermi.. /' *Infernul,* Cântul III, 67-69.
[20] Pedeapsă similară cu păcatul comis, „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte" (it.).
[21] Emerson a fost fondatorul mişcării de educaţie pentru adulţi „Lyceum".
[22] Personaj dintr-o povestire de Washington Irving, un neisprăvit care doarme timp de 20 de ani şi, când se trezeşte, constată uimit cât de mult s-a schimbat lumea.
[23] Washington Irving (1783-1859), istoric şi scriitor american, autor al romanului de mare succes *Călăreţul fără cap.*
[24] „Ziua recunoştinţei", sărbătoare naţională americană celebrată în ultima joi din noiembrie, în amintirea primilor colonişti sosiţi în Massachusetts.
[25] Revoluţionar american (1741-1801) care a luptat împotriva francezilor şi indienilor, apoi s-a remarcat în războiul pentru independenţă; în cele din urmă a trecut de partea britanicilor, devenind un simbol al trădării.
[26] Caricaturist şi ziarist celebru (1840-1902), considerat părintele caricaturii politice americane.
[27] Dante, *Infernul,* Cântul II, trad. De Alexandru Marcu, Craiova, 1935.
[28] *Vechiul testament,* Judecătorii, 7,4; povăţuit de Dumnezeu, Ghedeon urmăreşte cum beau soldaţii apă şi astfel îi alege.
[29] Paul Revere (1735-1818), patriot american celebru pentru cursa lui călare din noaptea de 18 aprilie 1775, când i-a anunţat pe coloniştii din Massachusetts că trupele britanice se pregăteau să-i atace.
[30] Stradă rău-famată din Bostonul acelor timpuri, plină de bordeluri (mai bine de jumătate din numărul existent în oraş), taverne şi negustorii dubioase.
[31] Una dintre aşa-numitele „prime familii", „aristocraţi" sau „brahmani" din Boston care susţineau că sunt urmaşii direcţi ai

protestanţilor anglo-saxoni întemeietori ai oraşului. Seseră luate de vânt în zilele care trecuseră până la descoperirea acestuia. Holmes era sigur că ar fi completat mesajul pe care criminalul dorea ca ei să-l descifreze. Fără acele litere însă, aveau de-a face doar cu un mozaic spart. *Nu pot muri…*

[32] Noah Webster (1758-1843), profesor şi eseist, a întocmit primul manual de scriere şi citire din America, un fel de abecedar, iar mai târziu a publicat primul dicţionar american al limbii engleze.

[33] Copac sub care, se spune, George Washington a preluat comanda armatei americane.

[34] *Possum,* adică oposum, mamifer marsupial din America de Nord; joc de cuvinte: *to play possum,* a face pe mortul în păpuşoi.

[35] A.E. Bumside (1824-1881), general care a obţinut în luptă rezultate ambigue, gafele lui fiind parcă mai numeroase decât succesele; după război a intrat în afaceri şi în politică.

Table of Contents

I
Prefaţă de C. Lewis Watkins
CÂNTUL I
CÂNTUL II
CÂNTUL III
Notă istorică